

શ્રી માન્ દેવેન્દ્રસૂરિ વિરાચિત

શ્રી ધર્મરત્ન પ્રકરણ

(મૂળ અને ગુજરાતી જાપાંતર)

દ્વિતિય ભાગ.

પ્રસિદ્ધ કર્તા

શ્રી લાલન નિકેતન

મદદદા

સંવત ૧૯૮૧

સને ૧૯૭૬

શ્રી ગદાદુર્ગાસિંહજી ખી પ્રેસ-પાલીતાણા.

કિંમત રૂ ૩-૦-૦

અનુક્રમણિકા.

વિષય.

પૃષ્ઠ.

જ્ઞાન આવક ॥ સિંગ	૧
જન કમના પાડવા બાકીનું બે. ઉપર સુચના મેઠની કથા	૬
જાતની પદ્મગીની ત્યાગના	૧૧
જવાનર ભગની રથાપના	૧૧
ખાર મત અને તેના અનિવાર	૨૩
મત કર્મ ॥ ખીમ બેદ જ્ઞાન ઉપર ગુણિકા નમ્રીના આવક સમુદાયનું દર્શાવ	૬૮
મત કર્મના ત્રીજા બેદ મહુન ઉપર આનંદ અનંગો દર્શાવ	૭૮
મન કમન નોથા બેદ મતિસેનાના ઉપર આગેગન વાઘજીની કથા	૯૧
ભાવ આ ડના ખીમ રીતના વજ્રજીનું અગ્ર	૯૬
છ મમરના શીળનું સ્વરૂપ	૯૮
પરેના અવતન નામના નામ ઉપર જાનની કથા	૧૧૦
પર લે મેવનરૂપ શીમના ખીમ લક્ષણ ઉપર મનાનરની કથા	૧૧૬
૨ ગુણવંદ વેન નામ ખીમ ગોપ વજ્ર ઉપર બધુમતિ આનિકાનું દર્શાવ	૧૩૨
સવિહાર અનરૂપ રી ના મેવા લક્ષણ -પર મિત્રમેનની કથા	૧૩૮
બાળકીના પદ્મલક્ષણ રીમના પાચમા લક્ષણ ઉપર જિનવાસની કથા	૧૪૪
પરૂષ વચનાભિલાષ ત્યાગરૂપ શીમના છઠ્ઠા લક્ષણ ઉપર મહારાજક નામના ગદ્યપત્રીની કથા	૧૪૯
બાવમાનગાનું ગુણનાનપણારૂપ ત્રીજા લક્ષણનું સ્વરૂપ	૧૫૭
ગુણવાનપણના પાંચ ગુણ	૧૫૮

પહેલા રાખાયા હતા ઉપર કોઈએટિની કથા	૧
બીજા વરણ ગુણ ઉપર નદ્યેટિની કથા	૧
ત્રીજા રિવાઝ ગુણ ઉપર ચ પસાર પુત્રની કથા	૧
ચોથા અનનિવેશ ગુણ ઉપર આવગતી નગરીના આવક સમુદાય અને રાખની કથા	
પાચમા જિન વચન રૂઝિ ઉપર જમતી આરિકાની કથા	
છાવઆવકનું સંખ્યવ્યવહારી નામે ચોથું સંખ્યવ્યવહારનું પહેલું ચથાર્ય મક્કણ ભણાવે છે	૨૧
કમળએટિની કથા	૨૧
તેના અવચિત્ત ક્રિયા નામે બીજા લક્ષણ ઉપર હુરિન હીની કથા	૨૨
તેના બાવપાન પ્રમશન નામે ત્રીજા લક્ષણ ઉપર ભદ્રએટિની કથા	૨૩
તેના મંત્રીઆવ નામે ચોથા લક્ષણ ઉપર સુમિત્રીની કથા	૨૩
છાવઆવકનું ગુરુ શુશ્રૂષા નામે પાચમું લક્ષણ	૨૪
ગર શુશ્રૂષાનું પહેલું સેવારૂપ લક્ષણ ઉપર શબ્દએટિની કથા	૨૪
તેના કારણ નાના બીજા લક્ષણ ઉપર પદ્મશીખર મહારાજની કથા	૨૫
તેના કોપધર્મલક્ષ નામે ત્રીજા લક્ષણ ઉપર અભયધોષની કથા	૨૬
તેના બાન નામે ચોથા લક્ષણ ઉપર સમ્રાટ મહારાજની કથા	૨૬
છાવઆવકનું અવચન કુશળ નામે છઠું લક્ષણ	૨૭
તેના મુનકુશળ નામે પહેલા બેઠા ઉપર જિનદાસની કથા	૨૭
તેના અયકુશળ નામે બીજા બેઠા ઉપર સપિલ પુત્રની કથા	૨૭
તેના ઉત્સાહકુશળ તથા અવચા કુશળ નામે ત્રીજા તથા ચોથા બેઠા ઉપર અચનપુત્રના આવક સમુદાયની કથા	૨૮
તેના રિપિ સારાનુશાન નામે પાચમા બેઠા ઉપર મહામેનએટિની કથા	૨૮
તેના અવહારકુશળ નામે છઠા બેઠા ઉપર અભયકુમારની કથા	૨૮

૧	૧૫૫	૫૫
ભાવભાવકના બીજા ભાવગત ભરત લક્ષણો		૩૦૧
શ્રીને વશ ન થવારૂપ પદ્યના લક્ષણ ઉપર કાષ્ટશીકતી કથા		૩૦૩
અચ્ચિને શોકવારૂપ બીજા લક્ષણ ઉપર વિજયકુમારની કથા		૩૧૬
નબધતાઉપ નીજા લક્ષણ ઉપર ચારદત્તની કથા		૩૨૯
ભાવ ભારકના સિને ન મરત ને મા ભાથુ ઉપર શ્રીદત્તની કથા		૩૩૬
મૃત ક્રમના પહેલા અપાચ્યમ વરુણ ઉપર મિત્રપાવિતની કથા		૩૪૬
અપારબંધની રચના ઉપર સ્વયમ્ભૂદત્તની કથા		૩૫૭
શૃદ્ધવાસને ખાતાની માદ્ય માનતાઉપ સાતમા લક્ષણ ઉપર		
નિવકુમારની કથા		૩૬૪
દર્શન ધારણ કરવારૂપ આત્મા બેદ ઉપર અમરદત્તની કથા		૩૭૧
ગદરિકા પ્રવચન ત્યાગ કરવારૂપ ત્રીજા બેદ ઉપર કુરુચંદ		
રાજાની કથા		૩૮૦
આગમપૂર્વક સર્વ ક્રિયા કરવાઉપ દુનના બેદ		૩૮૧
તે પ્રસન્ન ક્રિયા વિધિ		૩૮૮
દેવદત્ત વિધિ		૩૯૧
ગોરાશી આશ્વાતના		૪૦૧
પદનક વિધિ		૪૦૭
પ્રત્યાખ્યાન વિધિ		૪૧૩
પ્રનિકમળ વિધિ		૪૧૬
તે ઉપર વરુણની કથા		૪૨૧
યથાશક્તિ દાનાદિ પ્રવચન નામે અગીયારમા બે દેવ અર્થ		
રાજાનું ચરિત્ર		૪૩૧
વિદ્વીક—લક્ષણના ત્યાગ કરવારૂપ આત્મા બે દેવ કુરુચંદ		૪૪૬
રાગી અને દેવી તથા તરંગ તરંગ બેદ ઉપર ત્રીજા નેદની કથા		૪૫૧

વિષય.

પૃ.નં.

મ મન્થપાશ્વર્ય એ આ બેદ ઉપર પ્રવેશી મહારાજા ૧ અંક ૧	૪૦૨
પ્રતિબંધ રહિત થવારૂપ પદરમા બેદ ઉપર ન હસુ દર રાજાની કથા	૪૦૩
પરાર્ય કામોપગોગીરૂપ સોળમા બેદ ઉપર પૃથિવીચક્ર રાજાનું ચિત્ર ૧	૪૦૪
નેમ્યાની નેમ ચક્રવાસ પાળવારૂપ સત્તરમા બેદ ઉપર વસુધેનુના પુત્ર સિદ્ધની કથા	૪૧૬

॥ સમાપ્ત ॥



શ્રીમાન્ દેવેન્દ્રસૂરિ વિરચિતઃ

શ્રી

ધર્મ રત્ન પ્રકરણ.

ભાગ ૨ જો.

સદીક

તાન્યેવ લિંગા ન્યાહ.

કયવયકમ્મો^૧ તદ્ સીલવ ચ^૨ ગુણવ ચ^૩ ઉજ્જુ વવહારી^૪,
ગુરુસુસ્તુસો^૫ પવયણ કુસલો^૬ સ્વલુ સાવગો ભાવે ॥ ૩૩ ॥

શ્રીમાન્ દેવેન્દ્રસૂરી વિરચિત,

શ્રી

ધર્મ રત્ન પ્રકરણ.

ભાગ ૨ જો

સદીક.

ભાવ શ્રાવકના લિંગ કહે છે.

પ્રતની કર્તે બ્રહ્મનનાર હોય, શીળનાર હોય, ગુણનાર હોય, મલ્લ
બ્યનહારી હોય, ગુરુની શુશ્રૂષા કરનાર હોય અને પ્રવચનમાં કુશળ હોય,
તેજ ભાવ શ્રાવક કહેનાય, ૩૩

વિષય,

પૃષ્ઠ,

મધ્યમપણાપ એકમા બેઠ ઉપર પ્રવેશી મહારાજનું ચિત્ર	૧૦૮
પ્રતિજ્ઞા રહિત યવારપ પદરમા બેઠ ઉપર નદસુદર રાજાની કથા	૪૮૩
પરાર્ય કામોપભોગીરૂપ સોળમા બેઠ ઉપર પૃથિવીચંદ્ર રાજાનું ચિત્ર	૫૦૦
નેમ્યાની જોમ લઢવાસ પાળવારૂપ સત્તરમા બેઠ ઉપર વસુધેહિના પુત્ર મિત્રાની કથા	૫૧૬

॥ સમાપ્ત ॥



શ્રીમાન્ દેવેન્દ્રસૂરિ વિરચિતઃ

શ્રી

ધર્મ રત્ન પ્રકરણ.

ભાગ ૨ જો.

સદીક

તાન્યેવ લિંગા ન્યાહ.

કયવયકમ્મો^૧ તહ સીલવ ચ^૨ ગુણવ ચ^૩ હજ્જુ વવહારી^૪,
ગુરુસુસ્ત્સો^૫ પવયણ કુસલો^૬ ગલ્હ સાવગો ભાવે ॥ ૩૩ ॥

શ્રીમાન્ દેવેન્દ્રસૂરિ વિરચિત,

શ્રી

ધર્મ રત્ન પ્રકરણ.

ભાગ ૨ જો

સદીક.

ભાવ શ્રાવકના લિંગ કહે છે.

વ્રતની કરતો ધર્મનનાર હોય, શીળનાર હોય, શુભવાન હોય, ઋણ
વ્યવહારી હોય, શરૂની શુશ્રૂષા કરનાર હોય અને પ્રવચનમાં કુશળ હોય,
તેજ ભાવ શ્રાવક કહેવાય, ૩૩

(ટીકા)

કૃત મનુષ્ટિત-ત્રતવિષય કર્મ કૃત્ય વક્ષ્યમાણ-યેન-સ કૃત્ય કર્મો (૧), તથા શીલવાનપિ વ્યાર્યાસ્યમાન સ્વરૂપઃ (૨), ગુણ વિનક્ષિત ગુણોપેતઃ (૩), ચકારઃ સમુચયે ભિન્ન ક્રમશઃ તત્ર ક્ષણ ચદારી ચ સરલમના થ (૪), શુર શુશ્રૂપો શુરસેવાકારી (૫) પ્રદાન કુશલો જિનમત તત્ત્વદિદ્ (૬), સ્વલ્લ સ્વધારણે—એવ િ એવ-શ્રાવકો ભવતિ—પ્રાપ્તે ભાવ વિષયે આર શ્રાવક इति ગાથાક્ષરાર્થઃ.

ભાવાર્થ સ્વતએ સૂત્રદ્વિ-વિભિષુ-ર્યયોદેશ નિર્દેશ इति ન્યાયાત્

કૃતગ્રતકર્માણ માદા વાહ.

ત્વત્થા યગ્ણણ^૧-જાણણ^૨, ગિહ્ણણ^૩-પટિ સેવણેસુ વજ્જુત્તે,

ટીકા.

મત સભ વી અગાડી કહેવામા આવનાર હરને જેણે બળવી હોય તે કૃત્ય કર્મ કહેવાય, તેમજ શીલવાન (એતુ સ્વરૂપ પણ આગળ કહેમામા આવનાર છે) ત શુશ્રૂવાન જેટલે અમુક શુભોચી સહિત (આ સ્થાને ચકાર સમુચ્ચયાર્થ છે અને તે બિ ક્રમ છે) તથા નલ્લ -ચવકારી એટલે સરળ મન વાળો, તથા શુર શુશ્રૂપ એટલે શુર સેવા કરનાર, તથા પ્રવચન કુશળ એટલે જિન નતના તત્ત્વને બાણનાર એવો જે હો તેજ ખરેખર ભાવ શ્રાવક થાય એ ગાથાનો અક્ષરાર્થ છે

ભાવાર્થ—પોતેજ સૂત્રકાર કહેવા ઇચ્છતા “ ઉદ્દેશ મુજબ

નિર્દેશ ” એ ન્યાયથી પેહેલાં કૃત મત કર્મનુ

સ્વરૂપ કહે છે.

ત્યાં સાંસગતુ—બધુતુ—લેવુ અને પાળવુ તેમા તત્પર એમ

યવયકમ્મો ચરહા—ભાવત્યો તસ્સિ મો હોઈ ॥૩૪॥

(ટીકા)

તત્ર તેષુ પદસુ લિંગેષુ મધ્યે-કૃતત્રતર્કર્મા ચતુર્ધા ચતુર્મેદો ભવતીતિ-
તિઃ તાનેવ મેદો નાહ. આકર્ષન શ્રવણ (૧), જ્ઞાન મયનોષઃ
(૨), ગ્રહણં યતિયતિઃ (૩) પ્રતિસેવન તયા સમ્યક્પાલન (૪),
તો દ્વ-સ્તેષુ-ત્રતાના મિતિ પ્રમાદ ગમ્યતે-ઉત્કુત્ત ઉચ્ચમવાન્—માનાર્થ
દિપર્ય-તસ્ય ચતુર્વિધસ્વાપ્યય યાસન્ન અણિજ્વલાગો ભવતીતિ.

અથ માનાર્થ વિભાગિણુઃ પ્રથમ આકર્ષનમેદ વિવરીતુ.

ગાથા પૂર્વાર્ધે માહઃ

વિનયવહુમાણસાર—ગીયત્થાઓ ઝેરે વયસવળં,

કર્મ ચાર પ્રકારે હોય. તેનો સાધાર્થ આ રીતે છે.

ટીકા.

તે ૭ વિગ્રહા કૃત ત્રત કર્મ ચાર ભેદે છે તે ભેદ કહે છે — [મતોલું
મધ્યુત એટલે સાંભળવું, યન એટલે સમજવું, ગ્રહણ એટલે સ્વીકાર અને પ્રતિસેવન
ટી ને રીતે બરાબર પાળવું એ ચાર ભાવના ઉત્કૃષ્ટ એટલે ઉચ્ચમવાન્ હોય એ
૩ પ્રકારનો માનાર્થ હવે તત્ત્વ કહેનામા આવનાર છે

હવે સાધાર્થ કહેવા માટે પહેલાં સાંભળવાના ભેદને વિવ-

રી બતાવવા અરધી ગાથા કહે છે.

ગીતાર્થ પાસેથી વિનય બહુ માન સહિત ત્રત શ્રાવ્ય કરે.

(ટીકા)

વિનયોઽભ્યુત્થાનાદિઃ—વહુ માનો માનસ પ્રીતિ વિશેષ-સ્તામ્બ્યા
સાર પ્રગસ્ત યદા ભવત્યેવ-ત્રતશ્રવણ કરોતીતિ યોગ-ઇહ ચત્વારો ભગાઃ

કશ્ચિદ્ ધૃત્વો વિનયસાર વદનાદિદાનતઃ શૃણોતિ પરિજ્ઞાનાર્થી,
નપુન વ્યાખ્યાતરિ વહુમાનવાન્ ભવતિ, શુરુર્મત્વાત્

અન્યસ્તુ વહુમાનવાન્ ભવતિ, ન વિનય પ્રયુક્તે, શક્તિ વિકલત્વાત્
સ ચ ગ્લાનાદિઃ

અન્યસ્તુ પ્રત્યાસન્નકલ્યાણકલાપાલકુતશરીરઃ સુદર્શન શ્રેષ્ઠીયત્
વિનય વહુમાનસાર શૃણોતિ.

કશ્ચિદ્ શુરુતરકર્મા દ્વિતયમપિ પરિહરતિ, શૃણોતિ ચ ન ચ તસ્મૈ
શુરોરપ્યા ગમાન્નુસારિ પ્રવૃત્તે કયપિતુ યુક્ત.

(ટીકા.)

વિનય એટલે સામે હડી જપુ વગેરે અને બહુમાન એટલે મનની પ્રીતિ તે
મેથી સાર એટલે પ્રગસ્ત થાય તેમ પ્રત શ્રવણ કરે ઇહા ચાર ભાગ છે —

કોઈક જગારો હોઈ વાલણુ વગેરે દધ વિનય પૂર્વક પરિજ્ઞાનના માટે સામગ્રી,
પણુ બતાવનારપર બહુમાન ધરનાર ન હોય, કેમકે તે ભારે કર્મ હોય છે

ખીજો બહુમાનવાળો હોય પણ શક્તિ ત્રિકલ દોનાથી વિનય નહિ કરે તે જે
ભાગે વગેરે રોય તે બાજુએ

ત્રીજો કલ્યાણના કળાપને તરતમા પામનાર હોવાથી સુચ્ચન શેઠના ગાફલ
વિનય તથા બહુમાન પૂર્વક સાંભળે છે

ચોથો અતિ ભારે કર્મ હોવાથી વિનય અને બહુમાન એ બે મેથી રહિત થઈ
સામગ્રી છે એવા તરફ આગમ પ્રમાણે આવનાર ગુરુએ [કઈ પણ] કહેવું
યુક્ત નથી

ઉક્ત ચ શ્રી સ્થાનાંગે

ચત્તારિ અવાયણિજ્ઞા પન્નત્તા-તજ્ઞા અવિણીય, વિગ્ગપટ્ટિવદ્ધે, અ-
વિઓસિયપાદ્ધુદે, વલ્લભોવમાઈ.

તથા,

ઓદ્દેણવિ ઉવણ્ણસો-આણ્ણસેણ વિભાગસો દેઓ, નાણાણ્ણુદ્ધિજ્ઞાણઓ-
મહુરગિરાણ વિણીયસ્સ ? અવિણીય માલવતો-ફિલિસ્સઈ મામઈ મુત્તં
તહય, ઘટ્ટાલોહ નાડ-કો કઢરુરણે પવત્તિજ્ઞા (ઇત્યાદિ)

અતો વિનય વહુમાનસાર ત્તશ્રવણ કરોતીતિ પ્રકૃત ક્ષુતઃ સકાશા
દિત્યાહ. ગીતાર્યાન્-તત્ર

ગીય મન્નઈ મુત્ત-અત્યો તસ્સેવ હોઈ વચ્ચણ,
ગીણ ય અત્થેણય-સજુત્તો હોઈ ગીયત્થો.

જે માટે શ્રી સ્થાનાંગ સુત્રમાં કહ્યું છે કે—

માર જાણ વાચના દેવાને અયોગ્ય છે તે આ છે —અવિનીત, વિકૃતિરસિક,
અનિર્નેયિતપ્રાભૃત અને અતિ કપાથી

વળી (પ્રયાતરમાં કહ્યું છે કે) સામાન્યપણે પણ આદેશ (આરા) પ્રમાણે
વિભાગ પાડીને જે વિનીત હોય તેને મનુર વાણીથી જ્ઞાનાદિની વૃદ્ધિ કરે એવો
ઉપદેશ આપવો

અવિનીતને કહેનાર [કૌષ્ઠ] કનેશ પામે છે, અર્થે મૃપા (નિષ્ફળ) બોલે
છે ધટ બનાવનાનો લોહ દોષ તેમાંથી સાદરી બનાવના કોણ દેવન થાય ?

માટે વિનય અને જહુમાન પૂર્વક જે મત શ્રવણ કરે તે (ભાવ શ્રાવક)
સાધને કોના પાસેથી તે કહે છે ગીતાર્થ પાસેથી ત્યાં,

ગીત એટલે સત્ર કહેવાય, અને તેનું જે વ્યાખ્યાન તે અર્થે માટે જે ગીત
અને અર્થથી સહુકન હોય તે ગીતાર્થ કહેવાય

તસ્મા દન્યસ્યા ન્યયાપિ પ્રરુણા સંભવેન વિપરીતબોધ હેતુત્વાદ્-
 ઇહ ચ વ્રતશ્રવણ મુપલક્ષણ, તેના ન્ય દપ્યામમ પ્રમૃતિશ્રવણ વિદ્વેય મિ-
 ત્વેદ વ્રતકર્મ.

જથ પૂર્વ સૂચિત સુદર્શન કથેય

કામિણિવયણમિવ લીરસ્થ મદ્ દિપલ રચ્ણ સોદિલ્લ । અલિય-
 સિરીઈ મિમુક્ક-નવર પુરમત્થિ રાયમિહ ॥ ૧ ॥ નુદન્વચુણપહાણો-સમ-
 વાયપરો સુકમ્મહયચિત્તો । વયસોસિચ વ્વ તત્થ ત્થિ-નરવરો સેણિઓ
 નામ ॥ ૨ ॥ તત્થેવ શ્રુસિસારો-માલાગારો વસેઈ અજ્જુણઓ । સુકુમાલ
 પાણિપાયા-વધુમદ્દ ણ્ણ ઇગી તસ્સ ॥ ૩ ॥ હુમ્મરપાણિં જવલ્લ-નિયલ્લ
 દેવ પુરન્સ પાદિ ટિગ । પદેરેદિં કમુનેદિં-અજ્જુણઓ નિચ મચેઈ ॥ ૪ ॥

ગીતાથ સિવાય બીજો તો વખતે બોલી પ્રરુણા પણ કરે તો તેથી વિપરીત
 બોધ થાય [માટે ગીતાથ પસેથી સાબગણુ] છતાં વ્રત શ્રવણ તો ઉપનક્ષણરૂપ છે,
 તેથી બીજી પણ આગમ વાજેરેનું મનવું સમજ લેવું એ એક વ્રત નહીં બાકીનું

સુદર્શન રોઠની કથા આ પ્રમાણે છે.

દીર્ઘ અદિવાળા અને નિર્મળ રત્નથી શોભતા તથા વ્યવસ્થિત [૩૧] થી મુક્ત
 બીના મુખ મારક દીર્ઘ રથ્યા [લાના રત્નાવાણુ] અને અતિ નિર્મળ રત્ન નદિથી
 આબાક છતાં અનિક [બોટી] શ્રી (ધામધૂમદ્દ) થી રહિત રાજગૃહ નામે નગર
 હતું [૧] ત્યાં દ્રવ્ય ગુણુ કર્મ સમવાયવાદિ વૈજ્ઞેયિના મારક ધણા દ્રવ્યવાળો, ધણા
 ગુણુવાળો, સમવાય [સપ] નાં તત્ત્વર અને સારાં કર્મમા મન રાખનાર અધિક નામે
 રાજા હતો [૨] ત્યાજ ધણો પૈસાતર અર્જુન નામે માળાકાર (માળી) વસતો હતો
 તેની સુકુમાર દાસ પત્નિના બધુમતી નામે સ્ત્રી હતી [૩] તે અનુન માળી દરરોજ
 નગરની બહાર રહેતા પોતાના કુળદેવતા મુન્નરપાણિ નામના વક્ષને ઉત્તમ પુલોથી પૂજતો

તત્યય લલિયા ગોદિ-જ કયમુકયા સમતિય અદરિદ્ધા । તમિ પુરે અન્ન-
 દિણે-મદૂરાવો કોતિ સંપત્તો ॥ ૫ ॥ કલ્લં મુલ્લ લહિહ તિ-ઇત્ય
 કુમુમાઈ ટ્ય વિચિંતેહ । અજ્જુણઓ સવલત્તો-ગોસે ઉજ્જાણ મણપત્તો
 ॥ ૬ ॥ ગહિં કુમુમાઈ તઓ-જા જવલ્લગિ સમેદ દુદ્ધમણો । તા
 વંદિ જમ્મસિહદિઠ્ય-ગુદિઠ્ય પુરિસેહિ સો દિદ્ધો ॥ ૭ ॥ પમળંતિ
 અન્નાન્ના-મો મો મદ્દા સમેદ એસ રહ । અજ્જુણ માલાગારો-વધુર્મણે
 પિયાહ સદં ॥ ૮ ॥ ત સેય ણે પ્યં-પધિત્તુ ઇમસ્સ ભારિયાઈ સમ ।
 (૩. ૩૫૦૦) મોણ મુત્તુ તેવિદ્ધુ-અન્નુગ્ગ પદિસુણતિ ઇમ ॥ ૯ ॥
 તો તે કવાલપન્ના-મામે ચિદ્ધતિ નિહુયતણુવયણે । રત્તો ર્યરો પત્તો-
 જન્નદ પૂણ્ણ એગ્ગો ॥ ૧૦ ॥ અહ ઉવદ્ધવસ્સ નિસ્સરિય તેય તત્તો તય
 નિષધંતિ । વધુર્મણે સદ્ધિ-નિલ્લિકિલિમાણા પમીલતિ ॥ ૧૧ ॥ ત તહ
 દદ્ધુ અરરિરા-પમરિય વિવસો વિચિંતણ્ણ સ્સો । જક્કલ મિમ નિચ મહ-

હતો (૪) ત્યા વધિતા નામે ગોષ્ઠી (મઙ્ગળી) હતી. તે મોઝ માણુનારા અને
 પૈસાનાર લોભની અનેથી હતી તે નગરમા એક વેળા કોઈ મહોત્સવ આવ્યો [૫]
 ત્યારે અર્જુન માણીએ વિચાર્યું કે, કાલે ફૂલ મૂલ્ય સાડે આવશે એમ ચિંતવી તે સ્ત્રી
 સાથે ત્યા મલાતે આવી પહાચ્યો [૬] તે જોયો ખુલી પી સાથે ફૂલ લેવા મક્ષના
 ધરમા પેસે, તેવામા તે ધરની બાહર રહેવા ગોષ્ઠિન પુરોષોએ તેને જોયો (૭) તેઓ
 એકબીજાને કહેના લાગ્યા કે, આ અર્જુનમાણી છતાં બધુમતીની સાથે આનતો દેખાય છે
 [૮] મારે આપણે એમ કહીએ તો ઠીક છે કે, એને બાવી એની સ્ત્રી સાથે
 [૩ ૩૫૦૦] બોગ વિવાર કરવો આ વાત તે બધાએ કહ્યું રાખી [૯] ત્યારે
 તેઓ કમાડની પાછળ ગુપ્તગુપ્ત જતાઈ રહ્યા, એવામા અર્જુનમાણી ત્યા આવી એકાગ્ર
 થઈ મક્ષને પૂજવા લાગ્યો [૧૦] હવે તેઓ એકદમ નીકળી પડીને તેને બાધી
 બધુમતીની સાથે ખેતીખેતીને રમવા માગ્યા [૧૧] તે બાવ બેઠને અર્જુનમાણી
 સારે ગુસ્સાથી પરવસ થઈને વિચારવા લાગ્યો હુ આ મક્ષને રોજ ઉત્તમ ધુરોથી

પૂર્ણિ વેરેહિં કુમુર્ગેહિં ॥ ૧૨ ॥ જડ્ડિત્ય કોડ્ડિત્ય જીત્તો તો હ
 સહતઓ નેવ । પરપરિભવ મસમતા-નૂળ મિમો પત્યરો ચેવ ॥ ૧૩ ॥
 તયણ અણુકપિયમણો-જવલો અજ્જુળમતણ મણુપવિદ્ધો । સો તદ્દત્ત
 ત્તિ તોદ્ડિ-વધણ આમતત્તુ વ્વ ॥ ૧૪ ॥ ગહિત્ત લોદ્દમય પલ-સહસ્સમાણ
 સ મુગર સરુરે । તે છવિ પુરિસે લહ્ડિત્તિસત્તમે હ્ણહ્ડિ હેલાણ ॥ ૧૫ ॥
 હ્ણ પદ્દિણ મજ્જુળઓ-છપ્પુરિસે હ્ણિત્તિસત્તમે હ્ણહ્ડિ । વમસો ઇસો જાઓ-
 વુત્તતો પાયહો નયરે ॥ ૧૬ ॥ અહ્ડિ સેણિણ નયરે-વોસાવિય મિય
 અહો નયગ્લોયા । નિગ્ગંતવ્વ ન ત્તમેહિં-જાવ હ્ણિયા ન સત્ત જના
 ॥ ૧૭ ॥ તમિય સમયે સામી-સમોસહો ચરમ જિણવરો તત્ત્ય । પહ્ણપાય
 વદ્દનત્ત્ય-નિગ્ગચ્છહ્ડિ કોવિ ન સ્સણ ॥ ૧૮ ॥ તત્ત્યત્તિય વિમલદિદ્ધિ-
 અદ્ધ ધમ્મદ્ધી મુદ્ધસણો સિદ્ધિ । જિણપયણસવળહ્ડિ-નવ તત્તવિયાર
 સારમ્મહ્ડિ ॥ ૧૯ ॥ સો સિરિવીર જિણેસર-વયણામયપાણવસ્સુઓ અહિય ।

પુણુ કુ (૧૨) જે આ મૂર્તિમાં ખરેખરો આર્ષ મક્ષ હોત તો હ આવી રીતે
 પર પરિભવ નહિ સહેત માટે નાની આ પત્યરજ છે [૧૩] ત્યારે મક્ષને અનુકપા
 આવ્યાથી તે તેના શરીરમાં પ્રવિષ્ટ થયો, એટલે તેણે કાયા દોરાની માફક બધણને
 ત-દહ તોડી નાખ્યા (૧૪) પછી હમ્મર પળતો એટલે દાહના વળને આશરે અદી
 મણુો સોગતો મુદ્ગર પોતાના દાહમાં લઇને તેણે પોતાની સ્ત્રી સહિત છ પુત્રોને
 એક ઝપાટે મારી નાખ્યા (૧૫) એમ દરરોજ તે અર્જુનમાગી છ પુત્ર્ય અને
 એક સ્ત્રી મગીને સાત ખુન કરતો રહ્યો આ વાત અનુક્રમે નમરમાં ફેલાઈ [૧૬]
 તેથી ટ્રેણિ-રાજાએ નમરમાં ઉદ્ધવોપણુ કરવ્યુ કે, હે નમર લોભ ! જ્યા
 સુધી અર્જુન માળાએ સાત જણુ માર્યા ન હોય ત્યા સુધી તમારે સહેર ખાહેર ન
 નીકળવુ (૧૭) તે સમયમાં ચરમ જિનેશ્વર વીર પ્રણુ ત્યા સમોસર્થા પર-તુ તેમને વાદવા
 માટે લયના લીધે કાઠ નીચળ્યો નહિ [૧૮] હવે ત્યા નિર્મળ સમ્યક્ત્વવાન અને અતિ
 ધર્માર્થી સુત્રાન નામે રોક હતો તે જિન વાધી સાંભળવા રૂચિવત અને નવ તત્ત્વના
 વિચાર જાણનામાં કુચળ હતો [૧૯] તે શ્રી વીરપ્રણુના વચનામૃતનુ પાન કરવા અધિક

સમ્મ મંભિગમ્મ અમ્મા-પિઝ્ઞ નમિઝ્ઞ મળદ્દ ઈમ્ ॥ ૨૦ ॥ इह अज्ज
अवताओ-वीरजिणो आगओ तयं नमिउ । तदेसण च सोउं-अहं ग-
मिस्सामि तत्थ लहु ॥ २१ ॥ ज पुन्नावर अविरुद्ध-सुद्धसिद्धंत तच्च
सवण पिण । आलस्समाइवहुविह-हेऊ हिं सुदुल्लह भणिय ॥ २२ ॥

તથાચા ગમ,

આલસ્સ^૧ મોહ^૨ વન્નાર-ધમા^૩ કોહા^૪ પ્રમાય^૫ કિવણત્તા^૬ ।
મય^૭ સોગા^૮ અન્નાણા^૯-વસ્સેવ^{૧૦} કુઝહલા^{૧૧} રમણા^{૧૨} ॥ ૨૩ ॥
एएहि कारणीहि-लधूण सुदुल्लहेपि मणुयत्त । न लहइ सुई हियकीर-
ससारुत्तारणिं जीवो ॥ २४ ॥ किंपुण जिणवयण विणिग्गयस्स पण
तीसमुगुणसहियस्स । ससयरयहरण समीरणस्स वयणस्स किर सवणं
॥ २५ ॥ तो वुत्तो पियेरेहिं-हेपुत्ता अज्जुणो भिसं रुहो । पइ दिवसं
सत्त जणे-हणमाणो विहरए इत्य ॥ २६ ॥ ता पुत्त जिणं नमिउ-

ઉત્તુક થરાપી પોતાના માળાપ પાસે જઈને તેમને નમીને સમ્યક્ રીતે આવું કહેવા
લાગ્યો [૨૦] હે માતપિતા ! હતાં આજ વીર જિનેશ્વર પદાર્થો છે, આટે તેમને નમવા
અને તેની દેશના સામળ્યા કુ ત્યા જલડી જવા ઇચ્છુ છું (૨૧) જે માટે આ પૂર્વાપર
અનિર્લેખ એવા શુદ્ધ સિદ્ધાંતના તત્ત્વો અનણ્ય આવસ્થા વગેરે અનેક કારણોના લીધે અતિ
દુર્લભ રહેલ છે (૨૨) જે માટે આગમમા કહ્યું છે કે, આત્મ, મોહ, અવરા, માન, ક્રોધ,
પ્રમાદ, લોભ, ભય, શોક, અમાન, વિશેષ, કુલ્લહણ અને રમતગમત એ તેર કારણોના
લીધે દુર્લભ મનુષ્ય ભવ પામ્યા યદ્યપણુ દિનકારક અને સસારથી તારનાર ધર્મે અનણ્ય
ભવ કરી શકતો નથી [૨૩-૨૪] [ત્યારે સામાન્ય રીતે પણ ધર્મ અવણુ દુર્લભ છે]
ત્યારે ખુઃ જિનેશ્વરના શુભથી નીકળતા પાત્રીય શુણુ સહિત અને સચયરૂપ રજને દરવા
પાન સમાન વચનોનુ અનણ્ય દુર્લભ ટોપ તેમાં શુ કરેલુ ? (૨૫) ત્યારે માળાપ બોલ્યા
કે, હે પુત્ર ! હતાં અર્જુનગાળી ભારે રૂઢ યઈને દરેરાજ સાત ખુન કરતો રહેલ છે [૨૬]

ધમ્મ સોઝ ચ માદુ ગચ્છાહિ । મા ણ તુહ દેહસ્સવિ વાવતી હોહિં
 ત્વિપ્પ ॥ ૨૭ ॥ તા વદસુ ભયવત-સમણ વીરં રહહિઓ ચેવ । સુમેસુ
 સુણિયપુવ્વે-સુદેસણ ભયવઓ વચ્છ ॥ ૨૮ ॥ જપદ્દ સુદસણો વિદ્ધ-
 નિલોપનાદે સય રહ પત્તે । અનમિય અસુણિય ધમ્મ ચ કિદ્દણુ કિર
 જુજ્જણુ ધુત્તુ ॥ ૨૯ ॥

કિંચ,

સિરિવિરવયણસવણા-મયપાણ મુસિત્તસન્નગત્તસ્સ । વિમમ વિસપિવ
 કિં એસ-મજ્જ કાઠિ ધુવ મચ્છૂ ॥ ૩૦ ॥ તમ્હા જ કિંચિવિ રૂપ-હોદ્
 તં હોદ્ રૂપ મણિય વાદ્ધ । પિયરો ય અણુન્નવિદ્ધ-નિગ્ગચ્છદ્ સામિનમણત્થ
 ॥ ૩૧ ॥ તં પાસિવિ અજ્જુણઓ-મુગ્ગર મુગ્ગાવિદ્ધ પહાવિત્થા । વિદ્ધો
 સુદસણે-સો રૂપો કુવિયકાલુ વ્વ ॥ ૩૨ ॥ તત્તો અભીયચિત્તો-ધુવ
 પમજ્જિત્તુ પુત્તઅત્તેણ । વદિય જિણિદ્વચ્ચે-વયવચ્ચાર સય કુણદ્ ॥ ૩૩ ॥
 ધુવણ જિયાણ સરદ્ધા-જિણાય સિદ્ધાય સન્નવસાહુય । તદ્દ કેવલિ પન્નત્તો-ધમ્મો

આટે હે પુત્ર ! તું જિનને નમવા તથા ધર્મ સાલજવા જ નહિ કેમકે, નહિ તે જનતા
 તારા શરીરની વ્યાપત્તિ થશે (૨૭) આટે હે વત્સ ! તું ધર્મા રહીનેજ શ્રમણ ભગવાન
 વીરપ્રભુને વાંદ, અને તે ભગવાનની પૂર્વે સાલજેલી દેશના સભાર (૨૮) ત્યારે સુદસન
 બોલ્યો કે, ત્યારે ત્રિલોકનાથ પોતે ધર્મા પધાર્યા છે, ત્યારે તેમને નમ્યા વગર તથા ધર્મ
 સાલજ્યા વગર શી રીતે ખાતુ ધરે ? [૨૯] વળી શ્રી વીરના વચન શ્રવણરૂપ અમૃત
 પાનથી સી ચાપના મારા શરીરને નિષમ નિપની માફક ચતુરુ શુ કરનાર છે ? (૩૦) આટે
 ધર્મા જે થવાનું હોય તે આજ્ઞા જ્ઞેમ રહીને આગ્રહ પૂર્વક માખાપની રત્ન લાઘવાનને
 નમવા નીકળ્યો [૩૧] તેને જ્ઞેમને અર્જુન માળી મુદ્ધર ઉગ્રામતો થકા દોડ્યો, તે જાણે
 કોપેમે કાળ આવતો હોય તેવો દેખાતા લાગ્યો (૩૨) ત્યારે નિર્ભય રહીને વસ્ત્રના અત
 વડ જમીન પ્રમાર્જિને જિનેદ્રને વાઢી પોતે મતનો ઉચ્ચાર કરતો હતો (૩૩) જગતના
 જીવોને શરણ કરના લાપક અરિહત, સિદ્ધ, સાધુ અને કેવળી લાપિત ધર્મ જો મને

સરણ મહ હવેડ ॥ ૩૪ ॥ નીસેસજતુસંતાળ-તાળપમ્મલપયાવદુહાલિઓ ।
 તિદ્વયજનનયચલણો-વીરજિણો ચેવ મજ્જ ગઈ ॥ ૩૫ ॥ સાગાર સ-
 વરણ કરેઈ સ્વેઈ જતુણો સન્ને । નિંદેઈ દુકઢાઈ-અણુમોયઈ સયલસુ-
 કયાઈ ॥ ૩૬ ॥ જડ મુચિસ્સ મિયાઓ-ઝવસમ્માઓ તઓ ય પારિસ્સ ।
 ઇય ચિંતિય નવકાર-જ્ઞાયંતો ઠાઈ ઝસ્સગં ॥ ૩૭ ॥ મુગર મુહાલંતો-
 જવરો ત અવમેડ મયયતો । પુરઓ ચિઠ્ઠઈ સતો-અણમિસનયણેહિ
 પિન્નતો ॥ ૩૮ ॥ સ્વણમિત્તેણ સઢાણ પત્તો નિયમુગર ગહિય જવસો ।
 ઝિન્નતરુ વ્વ જ્જુણઓ-પઢિઓ સહસત્તિ ધરણીય ॥ ૩૯ ॥ નાઝુણ
 નિરુવસગ-મિઠ્ઠી પોરેઈ તયણુ ઝસ્સગં । જપડ મુદંસણં પડ-ઇયરો વહુ
 લહિય ચેયન્ન ॥ ૪૦ ॥ કોસિ તુમ કત્થય પત્થિઓ-સિ સો મળઈ
 સાવઓ અહય । સપત્થિઓ મ્હિ વીર-નમિડ સોડ ચ ધમ્પઠ્ઠં ॥ ૪૧ ॥
 અહ મળઈ અજ્જુણો વિહુ-સિઠ્ઠિ તણ સહ અહ જિણં નમિડ । સોડ

શરણ હો (૩૪) તમામ જ તુઓને ત્રાણ કરવા સમર્થ છે પ્રતાપ યુધ્ધ બેનો અને તથો
 જગતના જનોએ નમ્યા છે ચરણ બેનો, એના વીગપ્રભુજ મારા આધાર છે [૩૫] એમ
 કહીને તે સાગારી અણુસણુ કરી સર્વ જીવોને ખમાવવા લાગ્યો તેણે પોતાનાં દુઃખ
 નિર્ધા અને સધળા સુદૃતોની અનુભાવના કરી [૩૬] તેણે ચિત્તબુદ્ધિ, બો આ ઉપસર્ગથી
 હુ છુટીશ તો મારે કાચોત્સર્ગ પારવો એમ વિચારી તે કાચોત્સર્ગ કરી નવકાર ખ્યાતો
 રહ્યો [૩૭] હવે યક્ષ મુદ્ગરને ઉછાળતો થકા તેના પર આક્રમણ કરવા અસમર્થ
 બન્યો થકા શાત થઈ નિર્નિમેષ દ્રષ્ટિએ તેને જોતો રહી દાણહાર ત્યા થ બી રહ્યો. (૩૮)
 ખાદ તે યક્ષ પોતાનો મુદ્ગર લઈને તેના શરીરમાંથી નીકળી સ્વસ્થાને આલ્સ્યો ગયો,
 ત્યારે કપાયલા ઝાડની માદક અર્જુનમાંથી જમીનપર પડ્યો [૩૯] ત્યારે ઉપસર્ગ-ટબ્બો
 નાદીને સુદર્શન શેઠ કાચોત્સર્ગ પાંચો, તેવામા અર્જુન માળી પણ ચેતના પામ્યો એટલે
 સુદર્શન શેઠ પ્રત્યે આમ કહેના લાગ્યો (૪૦) તું કાણુ છે ? અને કયા જાય છે ?
 ત્યારે સુદર્શન શેઠ બોલ્યો કે, હુ આદક છુ, અને વીગપ્રભુને નમવા, અને ધર્મ કથા
 સાંભળવા આલ્સ્યો છુ (૪૧) ત્યારે અર્જુન માળી બોલ્યો કે, હે શેઠ ! તારી સાથે

ચ ધમ્મ મિચ્છામિ આહ સિદ્ધી તઓ એવ ॥ ૪૨ ॥ મદ્દ દ્દ મણુયજ-
મ્મસા-સારફલ મિત્તિય ચિય જયમિ । જ કીરદ્દ જિણવટણ-ધમ્મ ક-
હાસવણ માર્ઘ્ય ॥ ૪૩ ॥ ઇય મણિય તેણ સહિઓ-સુદસણો પત્તઓ
સમોસરણે । પળવિહઅભિગમપુલ્લ-પયઓ પળમેદ્દ જિણનાહ ॥ ૪૪ ॥
હર્સિસ સુપુત્તનયણો-વિયસિયવયણો કયજલી સુમણો । મત્તિ વહુમાણ-
પવણો-ઇય નિસુણદ્દ દેસણ પહુણો ॥ ૪૫ ॥

તથાહિ,

મો યવિયા કહમાવિ લહિય-મણુયજમ્મ હવેદ્દ પવણમણા । જિણ-
વરપવયણસવણે-દુહરણે સયલગુણરુણે ॥ ૪૬ ॥

જઓ,

સુઆ જાણદ્દ કટ્ટાણ-સુઆ જાણદ્દ પારમ । ઉમયપિ જાણદ્દ સુઆ
જ છેય તં સમાયરે ॥ ૪૭ ॥ અદ્દ-સહતિ મૂરે કુલિસતિ નોધાનલે
નીરતિ । સ્ફૂર્મ જ્ઞાઙ્ગતમો મરે મિહિરતિ યેયોદુમે મેષતિ । માઘન્મો-

આથી હું પણ તે જિનનો નમવા અને ધર્મ સાભળવા ઇચ્છુ છું ત્યારે શેઠ આ રીતે
બોલ્યો (૪૨) હે ભદ્ર ! જિન વદન અને ધર્મ કથાનું શ્રવણ કરવું એજ આ
મનુષ્ય જન્મનું ઉત્તમ ફળ છે (૪૩) એમ કહીને તેને સઘાતમાં લઇ સુદસન શેઠ
સમોસરણમાં આવી ધર્મ અભિગમ પૂર્વક પ્રવત બની જિનેશ્વરને વાદતો હવો [૪૪]
તે શેઠ દ્વાશ્રુથી ભરાયના નેત્રવાળો આ વિકસિત મુખવાળો અઘ દાઘ બેઠી મુદ્ધ
અત કરણથી ભક્તિ અને બહુમાન સંધી આ રીતે પ્રશ્નની દેશના સાભળવા લાગ્યો
[૪૫] દેશના—હે ભાગ્યો ! તમે જેમ તેમ કરી મનુષ્ય જન્મ પામ્યા છો, માટે સકળ
દુષ્કરનાર અને સકળ સુખ કરનાર જિન પ્રત્યનને/સાભળવામાં તદ્દપર યાગ્યો (૪૬)
જે માટે કહ્યું છે કે, સાભળ્યાથી કંથ્યાણુ બળ્લી શકે—સામળ્યાથી ખાપ બળ્લી શકે એ
બન્ને સાભળ્યાથી બળ્લે—પણી જે રૂઢી લાગે તે આચરે [૪૭] સમગ્ર ધર્મના નિચાર
વાળા વચનનું સાભળવું તે પ્રાણિઓના પાપ સમુદરપર પર્વતને/નિહારનામાં વજ્ર સમાન

હસમુદ્રશોષર્ણવિધૌ કુમોદ્ભવ ત્યન્વહં । સમ્યગ્ધર્મવિચારસાર વચનસ્યા
 કર્ણન દેહિનાં ॥ ૪૮ ॥ ધમ્મો ય તત્થ દુવિહો-સન્ને દેસે ય તત્થ
 સન્નમિ । પંચ ય મહન્વયાઈ-દેસે પુણ વારસ વયાઈ ॥ ૪૯ ॥ રહ
 મુણિય રહ્વત્તુદ્ધો-સિદ્ધો નમિઝ જિણિંદ પયકમલ । કયકિચ્છં મન્નતો
 અપ્પાણ નિયગિહ પત્તો ॥ ૫૦ ॥ અજ્જુણઓ પુણ વેગ્ગા-પરિગઓ
 જિણવરિંદપપમૂલે । છઠ્ઠ કલ્લમણ અભિગ્ગહ-જુત્ત દિવલ્લ પવજ્જેઈ ॥
 ॥ ૫૧ ॥ અકો સતા લળાઈ-સહિંઝં કાઝ વય ચ છમ્માસ । પાસદ્ધ
 સલિહિઝ-સિવં ગઓ સ્થવિય કમ્માઈ ॥ ૫૨ ॥ સિદ્ધો મુદસણો વિહુ-
 ચિરકાલં દસણ પમાવિત્તા । પાલેહણ વયાઈ-મુક્કલાણં ભાયણ જાઓ
 ॥ ૫૩ ॥

હત્યાગમાકર્ણન વદ્ધચિત્તઃ—

સુદર્શન પ્રાપ્તફલં વિશિષ્ટં ।

છે, ક્રોધરૂપ અગ્નિને સમાવશામાં પાણી સમાન છે, દેવાતા અજ્ઞાનરૂપ અધારાને હરનામાં
 સૂર્ય સમાન છે, કલ્યાણરૂપ આડને સીચરામાં મેઘ સમાન છે, આ ઉજ્જતા મોહરૂપ
 સમુદ્રને શોષવામાં હમેશ અગસ્તિ રૂપી સમાન છે (૪૮) ત્યાં ધર્મ બે પ્રકારે છે—
 સર્વથા અને દેશ થકી ત્યાં સર્વથા ધર્મ તે ખાય મહાનત છે, અને દેશથી ધમ તે બાર
 મત છે [૪૯] આ સાક્ષીને શેઠ દ્વંદ્વગુણ થઈ જિનેદ્રના ચરણકમળને નમી પોતને
 કૃતકૃત્ય માનતો થકો ધરે આવ્યો (૫૦) હવે અર્જુનમાણી વૈરાગ્ય પામી જિનેશ્વર
 પાસે જઈ ને આગમ તપ કરવાની પ્રતિજ્ઞા પૂર્વક દીક્ષા લેવા લાગ્યો (૫૧) ત્યાં તે
 આક્રોશ અને તાડન વગેરે સહી જી માસ લગી મત પાળી પદર દિનની સહેખના કઠી
 ઝર્મ ખપાવી મોક્ષે ગયો (૫૨) સુદર્શન શેઠ પશુ ચિરકાળ સમ્યક્ત્વની પ્રભાવના
 કરતો થકો મત પાળીને (૨૪૦ પહેલી) સુખનુ લાજન થયો (૫૩) આ રીતે
 આગમ સાક્ષીનામાં રસિક બોનો સુદર્શન ઉત્તમ રૂણ પામ્યો, માટે હે ભગ્ન જનો !

તતઃ સુધર્મદ્રુમ વાટિકાયાં—

ધર્મશ્રુતૌ મવ્યજના યતઘ્વ ॥ ૫૪ ॥

इति मुदर्शन श्रेष्टि कथा.

(વીજું લિંગ.)

इत्युक्तो त्रतर्कमणि आकर्षण इति प्रथमो भेदः—समति ज्ञानारण्य
द्वितीय भेद व्याचिख्यासु गांधोचरार्द्ध माह

[मूळ.]

भगवभेयइयारे—चयाण सम्म चियारेइ ३५

તમે પણ ધમદ્રુમની વાટીરૂપ ધર્મ શ્રુતિમાં ચત્રવાન થાઓ (૫૪)

એ રીતે મુદર્શન શ્રેષ્ઠની કથા છે

હવે બીજું લિંગ કહે છે.

પ્રત ક્રિયામાં આકર્ષણરૂપ પહેલો ભેદ કહેવા. હવે જ્ઞાન નામે બીજો
ભેદ વર્ણવવા માટે ગાંધારુદ્ધ કહે છે

भूणनो अर्थ

પ્રતોના ભાગા ભેદ અને અતિચાર રૂઢી રીતે વિચારે, ૩૫

(ટીકા.)

પ્રતાના મણુપ્રતાદીના મિદેય ગાયાર્દે ભેદાતિવારમસ્તાવે વક્ષમાણ-
સ્વરુપાણા—મંગકાન્ દ્વિવિત્રિવિધેત્યાદીન્ અનેકપ્રકારાન્—સમ્મ તિ સ-
મ્યક્ સમયોક્તેન વિધિના—વિજાનાત્યવગુધ્યતે.

તથાહિ.

ફહ મંગકાઃ પદ્મગી—નવમગી—૧૬૧૩૧૩૧૩૧ગી—૧૬૦૧૫૫૫૫-
૩૨ગી—સમ્પત્ત્યારિશ્ચત્તર્થગી—ગતાઃ

તત્ર પદ્મગીગતા એવ.

દુવિહતિવિદેષ પદ્મો^૧—દુવિહદુવિદેષ વીયમો કોઈ^૨,
દુવિહ એગવિદેષ^૩—એગવિહ ચેતિ વિદેષ^૪,
એગવિહદુવિદેષ^૫—કર્કિષવિદેષ છદ્વઓ કોઈ^૬ (તિ)

ટીકાનો અર્થ.

મતો એટલે આગતો કે જેમનું સ્વરૂપ આજ ગાયાર્ધમા ભેદ અને અનિશ્ચય ॥
પ્રસ્તાવમાં કહેવામાં આવનાર છે, તેમના ભાગા એટલે “ દુવિહ ” તિવિદેષ ” વગેરે
અનેક પ્રકારે તેમને સમ્યક્ એટલે શાસ્ત્રમાં કહેલ વિધિએ કરી જાણે એટલે સમજે.

તે આ રીતે—

૧૬૧ ૧૫ ॥ આ પ્રમાણે છે ૭ ભગી, નવ ભગી, એકત્રીસ ભગા, આગયુષ
આશ ભાગા, અને એકસો સડતાં પીસ ભાગા

ત્યા ૭ ભગી આ પ્રમાણે છે.

દ્વિવિધ વિવિધ પહેલો ભાગો—દ્વિવિધ દ્વિવિધ બીજો ભાગો
દ્વિવિધ એકવિધ ત્રીજો ભાગો—એકવિધ વિવિધ ચોથો ભાગો
એકવિધ દ્વિવિધ પાંચમો ભાગો—એકવિધ એકવિધ છઠો ભાગો.

સ્થાપના ચે યં

૨	૨	૨	૧	૧	૧
૩	૨	૧	૩	૨	૧

एतेएव त्रिविधत्रिविध-त्रिविधद्विविध-त्रिविधैकविध-स्वरूपानुम
प्रत्याख्यानसहित-भगवत्प्रयुक्ता नव.

તત્ર ચેય ગાથા.

તિન્નિ તિયા તિન્નિ દુયા-તિન્નિ કિ કા ય દુતિ જોગેહ,
તિદુઝક તિદુઝરુ-તિદુઝક ચેવ કરણાઇ.

એની સ્થાપના આ રીતે છે.

૨	૨	૨	૧	૧	૧
૩	૨	૧	૩	૨	૧

એ ૭ ભાગામાં ત્રિવિધ ત્રિવિધ, ત્રિવિધ દ્વિવિધ અને ત્રિવિધ એકવિધ
અનુમતિ પ્રત્યાખ્યાનના ત્રણ ભાગા ઉમેરતા નવ ભાગા થાય

ત્યા આ ગાથા છે

યોગના ત્રણ ત્રિક, ત્રણ દ્વિક અને ત્રણ એકક થાય છે અને કરણમાં ત્રણ બે
એક, ત્રણ બે એક અને ત્રણ બે એક આવે છે (સ્થાપના ઉપર મુજબ જાણવી)

૭ ભાગામાં જ્યાં ઉત્તર ભાગા સહિત જોવાયે તો એકથીરા ભાગા થાય (સ્થા-
પના ઉપર મુજબ)

સ્થાપના ચેયં

ક	કા	જ	૩૩૩	૨૨૨	૧૧૧
મ	ઘ	ઘા	૩૨૧	૩૨૧	૩૨૧

પદ્મભાગા એવ સર્વોચ્ચરમગવિવક્ષયા એકવિંશતિઃ

સ્થાપના ચેયં.

ક	કા	૦	૨	૨	૨	૧	૧	૧
મ	ય	કા	૩	૨	૧	૩	૨	૧
ઉત્તર ભાગા			૧	૩	૩	૨	૬	૬

તથા પૂર્વોક્તા એવ નવભાગાપેક્ષયા એકોનપચાશત્ ભવતિ

તત્રેયં ગાથા.

પદમે ભગે એગો-લબ્ધ, સેસેષ્ઠ તિય તિય તિય તિ;

નવ નવ તિત્રિય નવ નવ-સન્વે ભગા ઇગુણવન્ના.

વળી એજ ભાગા નવ ભાગાની અપેક્ષાએ ૪૮ ગાય

ત્યાં આ ગાથા છે

પહેલા ભાગામાં એક લાભે, બીજા ત્રીજા ચોથામાં ત્રણ ત્રણ ત્રણ લાભે, પાંચમા છઠ્ઠામાં નવ નવ લાભે, સાતમામાં ત્રણ લાભે અને આઠમા નવમામાં નવ નવ લાભે, બધા મળી ૪૮ ગાય

एतएव कालत्रयगुणिताः सप्तचत्वारिंश शत भवति एते च एकऋ
त्रतभयका उक्ताः द्विकादित्रतसयोगप्रकारेण पुनरनेकाविधाः

तदानयनोपायगाथा चैव.

एगवए छभगा^१-नवे^२ गवीसे^३ गुवन्न^४ सीयाल,^५

एगहिय छाइ गुणिया-छाइ जुया वयसमा भगा.

अस्या इयमक्षरगमनिका

एकस्मिन् त्रते प्राणातिपातादिलक्षणे केवल इति शेषः पदभगका
भवन्ति, तथा नव, एकविंशतिः, एकोनपचाशत्, सप्त चत्वारिंश शताभि-
त्यध्याहारः,—द्विकादित्रतसयोगे पुन स्तएव पडादिका भगा एकाधिक-
पडादिगुणिता क्रमेण सप्त-दश-द्वाविंशति-पचाशत्-अष्टचत्वारिंशदाधिक
शतगुणिताश्चेत्यर्थः—पडादियुक्ताश्चेति पद—नव—एकविंशति—एको-

એ ૪૯ ભાગનેજ ત્રણ કાળથી ગુણના ૧૪૭ થાય એક એક ત્રતના ભાગ
ના દ્વિકાદિ ત્રત સયોગના પ્રકારે તેા અનેક પ્રકારના ભાગા થાય

તેને લાવવા માટેના ઉપાયની ગાથા આ પ્રમાણે છે

એક ત્રતમા ૭, નવ એકવીશ, એગણપચાસ અને એકસો સડનાળી ભાગા
થાય છે, તેઓને એકાધિક ૭ વગેરેથી એટલે ૭—૧૦—૨૨—૫૦ અને ૧૪૮ થી ગુણી
ભાગ ૭ વગેરે સખ્યા ઉમેરવી એમ જોટવા ત્રત છે, તેટલી વાર કરવાથી ભાગા
ત્યાર થાય છે

આ ગાથાની અદારી યોજના આ પ્રમાણે છે

એક ત્રતમાં એટલે પ્રાણાતિપાતાલિકામાંના કેઈ પણ એક ત્રતમા ૬, ૯, ૨૧,
૪૬ કે ૧૪૭ ભાગા થાય છે હવે તેમાં બીજા ત્રત વગેરેનો સયોગ કરતાં તેજ ૭ વગેરે
ભાગા એક અધિક ૭ વગેરેથી એટલે અનુક્રમે ૭, ૧૦, ૨૨, ૫૦ કે ૧૪૮ થી ગુણવા

નપચાશત્— સપ્તચત્વારિંશદધિકશતયુક્તાશ્ચેત્યર્થઃ— તતઃ કિમિત્યાહ—
વયસમત્તિર્દૃષ્ટિતદ્વિતીયાદિત્રતસરજ્યાસમાનવારાણામિતા ભગવા ભવતિ.

ઇદમત્ર દ્વદયં.

ઇદ્વકિલ પદ્મભગ્યાઃ પ્રથમત્રતે ભગાઃ પદ્—તત્ત્વ ત્રતદ્વિકસયોગે સમ્પત્તિ
શુણિતા જાતા દ્વિચત્વારિંશત્—તત્ર પદ્ પ્રક્ષિપ્તા—જાતા અષ્ટચત્વારિંશત્.

સૈત્ર ત્રતત્રિકસયોગે સપ્તગુણને પદ્ પ્રક્ષેપે ચ જાતા દ્વિચત્વારિંશ
દધિકશતત્રયરૂપા (૩૪૨)

અથ ત્રતચતુષ્કાદિસંયોગેપિ સપ્તગુણન—પદ્મપ્રક્ષેપક્રમેણ તાવદ્ગતવ્યં
યાવદેકાદશ્યા વેલાયાં દ્વાદશત્રતસયોગભગસરયા ૧૩૮૪૧૨૮૭૨૦૦.

અત્ર ગાથા.

તેરસ કોઢિસયાઈ—ચુલસી કોઢી ડ, વારસય લક્ષ્વા,
સગસીઈ સહસ, દો સય—સવ્વગ્ગ છક્રભગીઈ.

પછી તેમા ૭ વગેરે એટલે ૬—૬—૨૧—૪૫ કે ૧૪૭ ઉમેરવા તેથી શુ થાય તે
કહે છે એમ કયાંથી ધારેલા બીજા વગેરે પ્રતની સખ્યા જોટલી વેળાએ શુણતા ભાગા
થઈ રહે છે

આનુ તાત્પર્ય આ છે

અહીં પહેલા પ્રતની ૭ ભગીમા ૭ ભાંગા છે, તે તેજ બે પ્રતના સયોગમા
સાતે શુણતા ૪૨ થાય, તેમા ૬ ઉમેરતાં ૪૮ થાય

તેજ ૪૮ની સખ્યા ત્રણ પ્રતના સયોગમા સાતે ૧૪૫ ૭ ઉમેરતાં ૩૪૨ થાય
એમ ચાર પ્રત વગેરેના સયોગમા પણ સાતે ગણી, ૭ ઉમેરવાના ક્રમથી આત્મા જુવુ,
એટલે છેને સરવાળે અગીઆરમી વેળાએ બાર નતના સયોગના ભાંગા ૧૩૮૪૧૨૮૭૨૦૦
થશે

આહી ગાથા

તેરસો કોઢ, ચોરસી કોઢ, બાર લાખ, સતાવી હજાર બધો એટલા એક દર ૭
ભગીના ભાગા થાય

સપ્તચત્વારિંશતભગ્યા પ્રથમવ્રતે ભગાઃ સપ્તચત્વારિંશ શતં-તતો દ્વિકાદિવ્રતસયોગે અષ્ટચત્વારિંશતગુણન-સપ્તચત્વારિંશતપક્ષેપક્રમેણ તા-
વદ્ગતવ્ય યાવદેકાદશવેલાયાં દ્વાદશવ્રતસયોગભગસરયા

૧૧૦૪૪૩૪૬૦૭૭૧૯૬૧૧૫૩૩૩૫૬૯૫૭૬૯૫

એતેચ ભગકા અક્ષરસંચારણયા સ્વધિયા શુદ્ધાઃ-એવમનૈરુધા
વ્રતાનાં ભગાન્ વિજાનાતિ.

તથા વૃતાના ભેદાન્ સાપેક્ષનિરપેક્ષાદીન્ તથા અતિચારાન્ વધ
વધાદીન્ વિજાનાતિ.

इहायमाशयः

इह किल श्रावकस्य पचाशुव्रतानि, त्रीणि गुणव्रतानि, चत्वारि शिक्षा
व्रतानि भवति. तत्राण्यनि लघूनि व्रतानि-अणुव्रतानि-अणोर्वा गुणापेक्षया

૧૪૭ ભાગામાં પહેલા વ્રતમાં ૧૪૭ ભાગ્ય છે, તેથી દ્વિકાદિ વ્રત સયોગમાં ૧૪૮
વડે શુદ્ધી ૧૪૭ ઉમેરતા અગીઆરમી વેળાએ બાર વ્રતના સયોગના ભાગાની સખ્યા
નીએ મુજબ થાય છે

૧૧૦૪૪૩૪૬૦૭૭૧૯૬૧૧૫૩૩૩૫૬૯૫૭૬૯૫

એ ભાગાઓ લખોટા ફેરવીને પોતાની શુદ્ધિથી બાકી લેવા એમ અનેક પ્રકારે
વ્રતોના ભાગાઓને બાકે

વળી વ્રતોના ભેદો એટલે સાપેક્ષ, નિરપેક્ષ વગેરે પ્રકારે તથા વધ બધાદિક
અનિયારોને બાકે.

इहा आ आशय छे

અહીં શ્રાવકની પાંચ અલ્પવ્રત, ત્રણ શુભ વ્રત અને ચાર શિક્ષા વ્રત છે ત્યાં
અહીં એટલે નાના વ્રત તે અલ્પવ્રત, અથવા અલ્પ એટલે શુભની બપેક્ષાએ યતિથી લધુ

યતિભ્યો લયોઃ શ્રાવકસ્ય વૃતાન્યશુદ્ધતાનિ—અથવા દેશનાકાલે મહાવૃત-
પ્રરૂપણાતોઽનુ પશ્ચાત્ પ્રરૂપણીયાનિ વૃતાન્યશુદ્ધતાનિ, તત્પ્રથમતયા હિ
ધર્મ શુશ્રૂષોઃ પ્રથમ મહાવૃતાનિ પ્રરૂપણીયાનિ, તતસ્તત્પ્રતિપત્યસમર્થસ્ય
પશ્ચાદશુદ્ધતાનિ

વદાહ

જઇધમ્મસ્સ સમત્થે—જુજ્ઞહ તદેસણપિ સાહૂણ (ઇતિ)

પચ ચ તાન્યશુદ્ધતાનિ ચ સ્થૂલ પ્રાણાતિપાત વિરમણાદીનિ—તન્ના
ન્યતીર્થિકૃરપિ પ્રાયઃ પ્રાણિત્વેન પ્રતીયમાનત્વાત્ સ્થૂલા દ્વિત્રિચતુ પચેન્દ્રિ-
યાસ્તે ચ તે હચ્છ્રાસાદિપ્રાણયોગાત્ પ્રાણાશ્ચ સ્થૂલપ્રાણાઃ— ભવતિ
ચ તથોગાત્ તદ્વ્યપદેશો—યથા દડયોગાત્ દડઃ પુરુષ ઇતિ—તેષામતિપા-
તો વધો હિંસેતિ યાવત્—તદ્વિરમણ સરૂપમાશ્રિત્ય પ્રત્યાખ્યાન પ્રથમ
મશુદ્ધત.

પ્રત્યાખ્યાન ચાવશ્યકચૂર્ણમિવશુક્તઃ—

એવા શ્રાવકના મત તે અણુનત—અથવા દેશના સમયે મહાનતોની પ્રવૃત્તિના પછી પ્ર-
રૂપણા મત તે અણુનત જે માટે પહેલ—પ્રથમ ધમ સાંભળનારને પહેલા મહા નત કહેવા
માં આવે છે ત્યાર બાદ તે નહિ સ્વીકારી શકે તો પછી અણુનત કહેવાય છે

જે માટે કહેતુ ■ કે, યનિ ધમ લેવા અસમર્થો અણુનતની દેશના પણ સાધુઓ દેની
તે અણુનત પામ્ય છે સ્થૂળ ‘પ્રાણાતિપાત’ વિરમણ વગેરે સા જેમને અન્ય તીથરાણા
પણ પ્રાપ્તે પ્રાણિપણે કથુલ કરે છે તે દ્વિદિવાદિક સ્થૂળ જાણવાં તે ઉસાસા વિગેરે પ્રા-
ણના યોગથી પ્રાણરૂપે જોવાના સ્થૂળ પ્રાણો કહેવાય તેના યોગે તેજ કહી શકાય જેમકે
દડના યોગે પુરુષને પણ દડ કહી શકાય તે સ્થૂળ પ્રાણોના અતિપાત એટલે વધ, અ-
થાત્ હિ સા તેનાથી વિરમણ એટલે સકલપને આસરી પ્રત્યાખ્યાન તે પહેલુ અણુનત છે.

પ્રત્યાખ્યાન આવશ્યક ચૂર્ણમાં સા પ્રમાણે કહેતુ છે—

ધૂલગ પાળાદાય સરુપ્પઓ પચ્ચક્કામિ, જાવજિવાણ, દુવિહતિ વિહેણ—મણેણ વાયાણ કાણ—ન કરેમિ ન કારવેમિ, તસ્સ મતે પ-
ઠિલ્લમામિ, નિંદામિ, ગરિહામિ, અપ્પાણ વોસિરામિ.

સકલ્પતો વધાભિસધિમાત્રિત્ય, નારમતોપિ—શૃદ્ધિનામારમ્ભર્જના સંભનાત્.

एतच्च वृत्त प्रतिपन्नेन पचातिचाराः कदाचिदपि नासेवनीयाः

तेचामी,—

વધો, વધ, ઋઙ્ઘિન્ઙેઢોઽતિભારારોપણ, મક્તપાનવ્યવચ્છેદશ્ચેતિ.

તત્ત વધો મનુષ્યગવાદીના રજ્જુદામકાદિભિઃ સયમનં. અય ચ
દ્વિધા સમ્ભવ—ત્યર્યાય, અનર્યાય વે તિ. તત્તનર્યાય તાવન્ન કદાચિ
દ્વિવેકિનાસૌ સમાચરણીયઃ

સ્થૂળ પ્રાણાતિપાતો સકંપથી તણુ છુ શ્વતા સુધી, દ્વિવિધ ત્રિવિધ ભાગે
કરીને, એટલે કે, મન, વચન અને વાચથી તેને કશું નહિ, અને કરાવું નહિ હે મુન્ય ! તે
આખતની ભુલથી પાડે હહુ છુ, નિહુ છુ, મહુ છુ, અને તેના પરિણામો દૂર કશું છુ

અહીં સકંપથી એટલે મારનાની શુદ્ધિને આસરીને પ્રભાખ્યાન છે નહિ કે આ-
રભથી પણ, કેમકે મૃદ્ધસ્થથી આરભ વર્ણિ ગણાય નહિ

એ નતવાળાએ એવા પાત્ર અતિચારથી દૂર રહેવું, તે પાત્ર અતિચાર આ છે—
બધ, વધ, છરિછે, અતિભારારોપણ, અને ભક્તપાન વ્યવચ્છેદ ત્યા બધ એટલે માણસ
કે એન વગેરેને દોરડાં ઘમણુ વગેરેથી બાધી રાખવું, તે એ પ્રકારે કરાય સ્વાર્થ માટે
અને નિરર્થક ત્યા નિરર્થક બધ વિવેચીએ ત્યારે પણ કરવો નહીં

જે અર્થે બધ છે, તે પણ એ રીતે છે સાપેક્ષ અને નિરપેક્ષ ત્યા ત્યારે એ
પગા કે ચૌરાદિકને આગમા બળી જવાની ખીક ન રાખતાં, નિદ્યપણે મજબુતપણે અતિ
એચીને બાધવામા આવે, ત્યારે તે નિરપેક્ષ બધ બજાવો, અને ત્યારે જાનવરોને એવી

યશ્વાર્થાય સોઽપિ દ્વિધા-સાપેક્ષો નિરપેક્ષ શ્ચ તત્ર યદા ચતુઃપદચૌરાદિક પ્રદીપનમરણા-ચપેક્ષાં મુક્ત્વા નિર્દય નિશ્ચલમત્યર્યમાક્રમ્ય વધ્યતે તદા નિરપેક્ષો-યદા તુ ચતુઃપદાનિ તાત્રત્ તથા વધ્નાતિ યથા પ્રદીપનકાદિપુ તદ્વધનસ્ય મોચનછેદનાદિક કર્તું શક્યતે-દ્વિપદેષુ તુ દાસ દાસી ચૌર વા પાઠાદિપ્રમત્ત પુત્રાદિક વા તન્મરણાદિમીરુતયા સદય તથા વધ્નાતિ યથા વદ્ધાનામપિ તેષા-મગાનિ સપ્રવીચારાણિ ભવતિ-પ્રદીપનકાદિપુ ચ વિનાશો ન સપદ્યતે, તદાસૌ સાપેક્ષઃ .

इहचार्य मुनीन्द्रोपदेशो—य-चश्रवकेण तएव गवादयः परिगृही-
तव्या ये अवद्धा अप्येवमेवासते भीतिपर्पदा च तथा तेन भाव्य-यथा
वधादिमतरेणापि दृष्टिदर्शनादि-मात्रतएव भीतो दासादिः सम्यक्प्रवर्त्तते.
अथ कोपि न तथा प्रवर्त्तते तदा यथोक्त-स्वरूप सापेक्ष वधमपि कुर्वन्
तमतिचरति. निरपेक्षे त्वस्मिन् विधीयमाने वृतातिचार इति

રીતે બાધવામાં આવે કે, આગમાં તેઓ છુટા થઈ શકે, તથા દાસ દાસી ચૌર કે બહુવા-
માં બાળમુ પુત્રાદિકને તે મરી ન જાય તેવી બીક રાખીને દયા પૂર્વક બાધવામાં આવ-
્યા હોય, કે જેથી તેઓ શરીરની હેરફેર કરી શકે, તે આગમાં બળી ન મરે, ત્યારે તે
સાપેક્ષ કહેવાય

છઠ્ઠા જિનેદ્રનો એવો ઉપદેશ છે કે, આવકે એવાજ પશુઓ રાખવા કે, જે વ
ગર બાંધ્યાં પણ તેમજ રહે વળી તેણે ધાકથીજ બધાને વશ રાખ્યાં કે જેથી બાધ્યા
વગર ફક્ત નજર ફેરવવાથીજ ચાકર વગેરે બી જાતને સીધા ચાલે કદાચ તેમ છતાં કોઈ
ન માને તો, ઉપર કહ્યું તેમ તેને સાપેક્ષ બધ કરતાં પણ કંઈ પ્રતને ઇજા નથી આવ
તી બાકી નિરપેક્ષપણે બાધે તો પ્રતાતિચાર લાગે

વધ એટલે લાખડી કે તાબણાથી મારવું અહીં પણ અર્થ નિર્દયની વિચારણા
બધ માણક કરવી પણ એ જ કે, નિરપેક્ષ વધ તે નિર્દય તાકન બહુજી ન્યારે ધાકથી

વધો યદિકગાદિભિસ્તાઢન. અર્થાનર્થાદિકા તુ ભાવના અત્રાપિ
વધવત્ કાર્યા, નવર-નિરપેક્ષો વધો નિર્દયતાઢન. મીતર્પદોપિ ચ યદિ
તસ્ય કથિન્ન વિભેત્યતોઽસગત કિંચિદાર્ચરતિ તદા મર્માણિ મુત્વા સદ-
યસ્ય ત લતયા દરકેણ વા સકૃત્તદ્વિર્વા તાઢ્યતોપિ સાપેક્ષો વધઃ.

હવિસ્ત્વક્-તગ્રોગાન્છરીરમપિ હવિ-સ્તસ્ય ન્દોઽસિપુત્રિકાદિ-
ભિઃ પાઢન 'ત્રિવિન્દ્રે' અત્રાપિ ભાવના નિગદિતાનુસારત એવ કાર્યા,
નવર-કરચરણકર્ણનાસિકાગલપુન્જાદ્યવયવાન્ નિર્દય હિંદાનસ્પાસૌ નિર-
પેક્ષઃ, અર્ત્તર્ગદમાસાકુરાદિક ચ સઢ્ય હિંદતઃ સાપેક્ષઃ—

મરણ મારો-સ્ત્રીવમારોઽતિમાર' પ્રમૂતસ્ય ધાન્યપૂગફલાદેર્હૃષ્મા-
દેઃ પૃષ્ઠાદાવારોપણમતિમારારોપણ. ઇહૈવ પૂર્વમુનિનિગદિતા પાતના.

યા દ્વિપદચતુષ્પદવાહનેન જીવિકા, સા શ્રાવકેણ દૂરત એવ પરિત્યાગ્યા.
અથ કથમપ્યન્યથાસૌ ન મવેત્ તદા દ્વિપદસ્તાવદાવતમાર સ્વયમ્મુક્ષિપ-

પણ નહિ ડરતા કોઈ ઉધુ આવે, ત્યારે મર્મ મુખને દયા રાખી, તેને વેના કે દારાથી
એક બે વાર મારતા સાપેક્ષ વધ કહેનાય

હવિ એટલે ત્વચા ત્વચાના યોગથી શરીરો પણ હવિ કહી શકાય તેના ઉદ
એટલે અઆ વિગેરેથી કાપ તે હવિટદે અહીં પણ પૂર્વ મારક ભાવના કરી લેની કેવળ
હાથ, પગ, કાન, નાક તથા ગળાપુછ વગેરે અવયવોને નિર્દયપણે કાપતા નિરપેક્ષ ગણાય,
અને શરીરમાં દરદરપે નેલેલ અરુ, માર કે માસના અકુશ વગેરેને આછી પીડા માય,
તેમ કાપતા સાપેક્ષ છે

હવે તે બાર અનિશ્ચય બાર તે અતિભાગ બગદ વગેરેની ખુદે ધણ ધાન્ય
કે સોપારી વગેરે માન લાધુ, તે અનિમારારોપણ અહીં પૂર્વમાર્ગએ આ રીતે વિચાર
થા જતારી છે

જે મનુષ્ય કે પશુપર બાર ઉચકાવીને જીરકા કરની તે આવકે નહિ કરની છતાં
કદિ તેમ દયા દિવાય નહિ આવે તો, માણસ પામેથી તેટલો બાર ઉચકાવવો કે, જેટલો

સ્થવતારયતિ ચ તાવતમેવ વાહ્યતે, ચતુષ્પદસ્તુ યાવત ભાર વોડુ ક્ષમતે
તતોઽસૌક્યતાપ્યૂનઃ ક્રિયતે-હલશકયદિષુ પુનરચિતમેલાયામસા મુચ્યતે.

મક્તપાનયો-મોજનોદકયો-વ્યવચ્છેદઃ અર્થાનર્થાદિચિંતનાત્રાપિ
તથૈવ કાર્યા. નવર-સાપેક્ષા રોગચિકિત્સાર્થ-મસા સમ્ભવતિ-અપરાધક્ષા-
રિણિ ચ વાચૈવબ્રૂયાધયા ન ટાસ્યે તવ મોજનાદિ-શાંતિનિમિત્તચોપ-
વાસં કારયેત્-કિં વહુના-યથા મૂલગુણમ્ય માણાતિપાતવિરમણસ્ય મા-
લિન્ય ન ભવતિ તથા યતિતત્ત્વયિતિ

અનાહ કવિત્વ

નનુ માણિનામતિપાતૃવાનેન પ્રત્યાર્ણવાતો ન વધાદય —તત્ત્વ-
ત્કરણેઽપિ કોસ્ય દોષો, યયાઘ્રહીતપ્રિરતે-સ્વદિતત્ત્વાત્ અથ નધાદયોઽપિ
પ્રત્યાર્ણવાતાસ્તેન, તર્હિ તત્કરણે વ્રતભગ ઇય, પ્રિરતે સ્વદિતત્ત્વાત્, કુતો-

તે ચોતે ઉચકે અને ઉતારે ચોપશુ જનાવર પશુ જેટલો ભાર ઉપાડી શકે તેટલાથી
કંઈકે તેનાપર ઉણો ચડાવવો, તથા હજી અને ગાડામાથી તેને ચોગર વખતે ધ્રુડું કરવું

ભક્તપાન એટલે ભોજન પાણી તેને બધું રાખવું, તે ભક્તપાન વ્યવચ્છેદ અર્થે
પશુ અધ્યાનર્થની ચિંતા મધ્યમ આશક કરવી ત્યાં સાપેક્ષ તે રોગને રાગવા અર્થે કરતાં
સામે વળી આપરાધ કરનારને ફક્ત વાણીથીજ બીવરાવવું કે, આજ તેને ખાવા નહિ
આપીશ, તથા શાંતિ નિમેષે ઉપવાસ કરાવવા પડે તે સાપેક્ષ બાજુના મિ બંદુના-કાકામા
મતલબ એ છે કે, જેમ પ્રાણુર્જાતપાત વિરમણરૂપ મૂળ શુણ્વને જાખ ન લાગે તેમ
ચલ કરવો

ઈહાં કોઈ એમ પૂછે કે એણે તો પ્રાણુઓની દિશા કરવાનોજ ત્યાગ કરેલ છે,
કંઈ બધાદિકના પચ્ચખાણ લીધેલ નથી, માટે તે કરતાં એને શો દોષ છે? કેમકે લીધેલ
ત્યાગ અખડ રહે છે હવે કહેશો કે, બધું વગેરેના પશુ તેણે પચ્ચખાણ કર્યું છે, તો તે
કરતાં તેને વ્રતશરણ થવાનો કેમકે વિરહિ ખડાઈ, માટે અતિચાર જ્ઞાન ર વળી બધું

ડતીચારત્ત ? કિંચ વગાદીનામપિ પ્રત્યાખ્યાયત્વેંગીક્રિયમાણે પ્રસ્તુતત્ર
તેયત્તા ત્રિગીર્યેત. વગાદીના-મપિ પૃથગ્વ્રતત્ત્યાદિતિ.

અત્રોન્યતે.

મુરયટ્ટચ્યા પ્રાણાતિપાત એવ તેન પ્રત્યાખ્યાતો, ન વધાદયઃ—કે-
વઞ તત્પ્રત્યાગ્ગાનેડર્થતસ્નેપિ પ્રત્યારયાતા એવ ટટ્ટવ્યાઃ, પ્રાણાતિપાત-
નિવંધનમૂતત્વાત્તેપા.

યદિતેપિ પ્રત્યારયાતાસ્તર્હિ મન્વતુ તત્કરણે વ્રતમંગો નાતિચાર ઇતિચેત્
નૈવ.

દ્વિવિધ હિ વ્રત-અતટ્ટચ્યા, ઘટ્ટિટ્ટચ્યા ચ. તત્ર મારયામીતિવિકલ્પ-
શૂન્યોડપિ યદા કોપાઘાતેશાત્ પરપ્રાણમહાણનિરપેક્ષો વંધાદૌ પ્રવર્ત્તે, નચ
સ્વાયુર્નલીયસ્ત્વાદિકારણાત્તસ્ય યદાદિવિપયીકૃતસ્ય જતો-મૃત્યુઃ સંપન્ન-
સ્તદા દયાપરિણતિર્જિતતયા વિરત્યનપેક્ષમટ્ટચ્યા મમમંતટ્ટચ્યા વ્રત. પ્રા-

વગેરેને પણ જો અત્યાખ્યાનમા લેવામા આવે તો ચાલતી નત, સખ્યા તુટશે, કેમકે બધ
વગેરે જુગ જુદા વ્રત થઈ પડશે તેનો એ ઉત્તર છે કે, મુખ્ય જ્ઞાતિએ તો તેણે પ્રાણા
તિપાતનેજ અત્યાખ્યાન કરેલ છે, નહિ કે બધાદિકને, તોપણ તેના અત્યાખ્યાનમાં અર્થ મળે
તે પણ અત્યાખ્યાન થયાજ બાજુના, કેમકે તે પ્રાણાતિપાતનાં કારણજૂત છે

હવે જો તે પણ અત્યાખ્યાન છે, તો ત્યારે તેમના કરવાથી વ્રતભંગ થાયો,
અતિચાર શેનો ?

ઉત્તર—એમ ના બેબો-કેમકે,

વ્રત એ પ્રકારનું છે અતર જ્ઞાતિથી અને બહિર જ્ઞાતિથી. ત્યાં જ્યારે માર' હું
એવા સંકલ્પથી રહિત છતાં પણ કોપાદિકના આવેશથી પરાયા પ્રાણુ જતા રહેશે કે કેમ ?
તેની અપેક્ષા એટલે દરકાર રાખ્યા વગર બધે વગેરેમાં પ્રવર્તે, તેમ છતાં સામા જીવનું

નિધાતાભાવાત્તુ વહિર્દેશ્યા પાલિત તતો દેગસ્ય મનનોદેશસ્યાનુપાલના-
દતિચારવ્યપદેશઃ પ્રવર્તેતે.

ઉક્ત ચ.

ન મારયામ્પ્રીતિકૃતવ્રતસ્ય-વિનૈવ મૃત્યુ ક ઇહાતિચારઃ ?

ઇત્યાશવ્યોત્તરમાહ.

નિગદ્યેત યઃ કુપિતો વધાદીન-રુરોત્યસૌ સ્યાન્નિયમેજ્જનપેક્ષ. ૧

મૃત્યોરભાવાન્નિયમોસ્તિ તસ્ય-કોપાદ્ દયાહીનતયા તુ મથ ,

દેશસ્યભગાદનુપાલનાચ-પૂજ્યા અતીચારમુદાહરતિ ૨

યદ્યોક્ત-પ્રતેયત્તા વિશીર્યેત ઇત્યાદિ-તદપ્યયુક્ત. વિશુદ્ધર્હિસાદિ-
વિરતિસજ્જાવેદિ વધાદીનામભાવ એવેતિ.

આયુધ્ય બેળવાન હોવાથી તે જ છુટ્ટુ મરણ પછી નહિ થાય ત્યારે જાપનારને ક્યાનો પ
રેણુમ ન હોવાથી અને નિરતિની દરકાર નહિ રાખવાથી અતર જુતિએ તો વ્રત ભંગાણુ-
જ્ઞતા પ્રાપ્તિનો ધાત નહિ થવાથી બાહેરથી વન પળાય છે માટે દેશનુ ભજન થયુ, અને
ઇશનુ પાલન થયુ તેનેજ અતિચાર કહેવામા આવે છે

જે માટે કહેનુ છે કે—

હુ માર નહિ એવી પ્રતિજ્ઞા કરનારને મગણુ થવા વગર શેનો અતિચાર લાગે ?
આશકેનુ ઉત્તર કહે છે કે, જે કોપથી વધાદિક કરે તે વ્રતમા નિરપેક્ષ ગણાય સા-
માનુ મૃત્યુ કદાચ ન થયુ, તેથી તેનો નિયમ કાયમ દેખાય છે પણ કોપથી દયાહીન
વાથી તે ભંગાયોજ છે એમ દેશે ભગ થવાથી અને દેશે પળાયાથી આવ્યાયો એને
મતિચાર કહે છે

વળી જે કહ્યુ કે એમ થતાં વ્રત સખ્યા છુટે તે પછી અયુક્ત છે, કેમકે હિ સા-
દેકની જે ચોખ્ખા વિરતિ કાયમ રહે તો, ત્યા જમાતિક હોય શેના ?

તસ્માદ્ વધાદયોઽતિચારા एव, न पृथग्गतानि. वधादिप्रदणस्य
चोपलक्षणत्वादपरेऽपि हिंस्रमत्रतंत्रादयोऽतिचारतया दृष्टव्याः

उक्त सातिचार प्रथममणुव्रत.

अथ स्थूलमृपावादविरमणलक्षण द्वितीय तदुच्यते.

तत्र स्थूलः परिस्थूलद्विपदादिवस्तुविषयोऽतिदुष्टविवक्षासमुद्भवः
सचासौ मृपावादश्चावृताभिधानरूपः स्थूलमृपावाद-स्तस्य विरमण, नतु
सूक्ष्मस्य-तस्य महाव्रतविषयत्वात्

स च कन्यागोभूम्यलीकन्यासापहारकूटसाक्षित्वभेदात् किल पचविधः

तत्र निर्दोषामपि कन्या सदोषा व्यत्ययेन वा वदतः कन्यालीक.
कन्यालीक चोपलक्षणमात्र सर्वस्यापि द्विपदविषयालीकस्य.

માટે બધાદિક અતિચારજ છે, કંઈ જુદા વ્રત નથી બધાદિક પાત્ર બાબતો
લીધી છે, તે ઉપલક્ષણરૂપે છે, તેથી બીજા પણ કિ સાબળક મન તત્રાદિકો અતિચાર
તરીકે જાણના

આ રીતે અતિચાર સદિન પહેતુ નન કર્યુ

હવે સ્થળ મૃપાવાદ વિરમણ નામે બીજુ વ્રત વર્ણવીએ છીએ

ત્યા સ્થળ એટલે મોટી દ્વિપદ વગેરે વસ્તુ સંબંધી અતિ દુષ્ટ પ્રવૃત્તિ કરવામાં
આવતો મૃપાવાદ એટલે જુદુ ભાષણ તે સ્થળ મૃપાવાદ તેનું વિરમણ, સદ્ધમનું નહિ,
કેમકે તે તો મહાવ્રતમાં આવે છે

તે સ્થળ મૃપાવાદ પાત્ર ત્રનરે છે—કન્યા સંબંધી, ગાય સંબંધી, જમી સંબંધી,
ધી, તથા ન્યાસાપહાર અને કૂટ સાક્ષિત્વ

ત્યા નિર્દોષ કન્યાને સદોષ અથવા સદોષને નિર્દોષ કહેતા કન્યાલીક કહેવાય કે
ન્યાલીક એ પદ તમામ દ્વિપદ સંબંધી અર્થાત્તુ ઉપલક્ષણ છે

एव गवालीकमपि भावनीय-नवरभिद चतुष्पदविषयस्य सर्वस्या-
प्यलीकस्योपलक्षण

परसत्कामप्यात्मादिमत्का भुव वदतो भूम्यलीक इदं च सर्वस्या-
पदविषयस्याप्यलीकस्योपलक्षण.

यद्येवકન્યાદિવિશેષાપાદાનમુત્સૃજ્ય સામાન્યેન દ્વિપદચતુષ્પદા-
પદગ્રહણમેવ કસ્માદ્ન કૃત ? તદતિરિક્તસ્ત્વમાત્રેણ સગ્રહસિદ્ધેઃ—સત્ય
કિંતુ કન્યાચલીકાના લોકેડતિગર્હિતત્વાદિશેષેણ તદ્વર્જનાર્થં તદુપાદાન
અતएव દ્વિપદાદિવિષયાલીકતોઽન્યાલીકાસમગ્રેડપિ લોકેડતિગર્હિતતયા
રૂઢત્વાન્યાસાપહાર—રૂઢસાક્ષિકત્વે કન્યાલીકત્વાદિભ્યઃ પૃથગુપાત્તે

નનુ તથાપિ ન્યાસાપહારસ્યાદત્તાદાનનિષયત્વાદિદોષાદાનમસંગત,
સત્ય, કિંત્વપલાયવચનસ્ય મૃયાદાદિવિષયત્વાદદોષઃ

એ રીતે ગવાલીક પણ સમગ્ર હેતુ તે ચતુષ્પદ સબધી તમામ અલીકનું
ઉપલક્ષણ છે

પારદી જમીનને પોતાની કહેવી તે બૂચલીક છે આ પણ તમામ અપ. સ
બધી અલીકનું ઉપલક્ષણ ■

કાંઈ એમ સવાન કરે કે, તમારે યન્યાદિ વિશેષ વ્યક્તિને નહિ હેતાં સામાન્યપણે
દ્વિપદ—ચતુષ્પદ અને અપદને સામાટે નહિ લીધા ? કેમકે તેમ કરતાં તેથી ઉપરાંત કાંઈ
વસ્તુ નહિ રહેવાથી સર્વ સમઘ થઈ જાત તેનો એ ઉત્તર ■ કે, હા, તે વાત ખરી છે,
પણ કન્યાદિક સબધી અલીક લોકમાં અતિ ગર્હિત ગણાય છે, તેથી તેને વિશેષે કરી
વર્જના તે લીધા વળતે એવીજ દ્વિપદ વગેરે અલીક ક્ષિપ્રાત્ર ધીજા અલીક હોવાજ નહિ,
છતાં લોકમાં અતિ ગર્હિતપણે ગણાતા ન્યાસાપહાર અને રૂઢ સાક્ષિત્વને કન્યાલીકાદિક
થઈ જુદાં લીધાં છે

કાંઈ પુછે કે, તેમ છતાં પણ ન્યાસાપહાર તો અત્તાદાન ગણાય, માટે તેને
ઈહાં હેતુ ગેરમાન્ય છે તેનો ઉત્તર એ છે કે, તેમાં અપજાતુ વાક્ય બોલતું તે મૃધા
વાદ છે, માટે તેને ઈહાં હેતુ કસો વાધો નથી

અત્રાપિ પચાતિચારા વર્જનીયાસ્તથા—

સહસામ્યાર્યાન, રહસામ્યાર્યાન, સ્વદારમત્રમેટઃ, મૃપોપદેશઃ,
કૂટલેર્યકરણ ચેતિ.

તત્ર સહસાનાલોન્યામ્યાર્યાનમસદ્દોષાધ્યારોપણ—યથા—ચૌરસ્ત્વ,
પારદારિકો વેત્યાદિ.

રહસા એકાતેન હેતુભૂતેનામ્યાર્યાન. इदमुक्तं भवति—रहसि मन्त्र-
माणानभिनीक्ष्य वदति—यथैष मन्त्रो मया ज्ञातः, इदं चेदं च राजविरु-
द्धादिकमिह मन्यत इति.

અત્રાહ નન્યમ્યાર્યાનમસદ્દોષાધિવાનરૂપત્વાન્મૃપાવાદ એવ. અત-
સ્તદભિધાને પ્રતભંગ એવ, કુતોડતિચારતા ?

સત્ય, કિતુ ઘટા પરોપપ્રાતકમનાભોગાદિનાભિધેષે તદાડસવલે-
ગભાવેન પ્રતનિરેપેત્વાભાવાન્ન તદ્ભગઃ. પરોપઘાતહેતુરૂપત્વાત્તુ ભગ—

છઠ્ઠા પશુ પાંચ અતિચાર વર્જવાના છે તે આ રીતે

સહસામ્યાખ્યાન, રહસામ્યાખ્યાન, સ્વદાર મત્ર ભેદ, મૃપોપદેશ, અને કૂટલેખ્યકરણ,
ત્યા સહસા એટલે વગર નિચારે અમ્યાખ્યાન એટલે આજી અપાવતુ નેમકે છ
ચોર છે, અથવા પારદારિક [બલિચારી] છે નિગેરે

રહસા એટલે એકાતના કારણે અમ્યાખ્યાન કરતુ એટલે કે, જાની સવાહ કર
તા નેમ કહેવુ કે, આ મ ન મે જાણી લીયો કે, એઓ અમુક રાજવિરુદ્ધ વગેરે ન
સવાહ કરે છે

છઠ્ઠા કાષ્ઠ પુછે છે—વાર અમ્યાખ્યાન એટલે કુઝ ટોપ ચમવવા તે તો મૃપા-
વાદજ છે, માટે તે જોવાના તો પ્રતલગજ થાય. માટે તેને અતિચાર કેમ ગણા છે ?

એનો ઉત્તર છે કે, જ્યારે પરને નુકસાન કરનાર વાક્ય અનાભોજાદિ કારણથી
જોની જવાબ ત્યારે જોનાર અસહિનષ્ટ પરિણામી દોષથી પ્રતથી નિરપેક્ષ નદિ ગણાય,

રૂપતયાતિચારતેતિ યદા તુ ત્રીન સમ્પ્રેક્ષયુક્તોઽભ્યાગ્યાતિ તદા ત્રતનિ
રપેક્ષત્વાદ્ ભગ વર.

આહવ

- સહસન્ભવગ્વાનાઈ-મળતો જડ કરેજી તો મળો,
જડપુળ જામોગાઈરિતો તો હોઈ અહ્યારો

સ્વદારાણા મત્રો વિશ્રમભાષિત-તસ્ય મેદોઽન્યકચન. દારગ્રહણ ચેદ
મિત્રાધુપલક્ષણ. અયમત્રાનુવાદરૂપત્વેન સત્યત્વાદ્યત્રપ્પતિચારો ન ઘટતે,
તથાપિ મત્રિતાર્થપ્રકાશનઝનિતલજ્ઞાદિભાવતઃ સ્વદારાદેર્મરણાદિસમ્ભવેન
પરમાર્થતસ્તસ્યાસત્યતા

“ સઘ પિ ત ન સઘ-જ પરપીઢાકર વયળ ”

ઇત્યાદિવચનાત્.

અતઃ કથચિદ્વગાત્કથચનાભગાદત્રીચારતેતિ.

માટે એ દિસામે તે મતભગ નહિ લેખાય, તેમજ તે પરને તુકશાન થવાતુ હેવુરૂપ હો
વાથી ભગ પણ છે, માટે અતિચાર ગણાય જ્યાં જ્યાં ત્રીસ સ કલેશથી અભ્યાખ્યાન
કરવામાં આવે ત્યારે તો મતના નિરપેક્ષપણથી તે ભગજ છે જે માટે કહેતુ છે કે, સ
હસાભ્યાખ્યાન વગેરે જો જાણીશુઝીને કરવામાં આવે તો ભગજ છે પરતુ તે અજાણપણ
વગેરેના લીધે કરવામાં આવે તો અતિચાર ગણાય છે

પોતાની કીનો મત્ર એટલે વિશ્વાસ રાખી જોલેલી જાની વાત-તે ખીળને કટે
પી તે સ્વદાર મત્ર એક દાર સજ્ઞ મિત્રાદિકનું ઉપલક્ષણ ■ આ વાત તો જેવી સાંજ
ની હાથ તે રીતે જોસતા સાચી હોવાથી મહાં અતિચાર નહિ ઘટે તોપણ જાની વાતના
પ્રમાથથી લજ્જાદિક ચનાના કારણે સ્ત્રી વગેરે આત્મઘાત કરે, એમ સંભવ હોનાથી પર
માર્થે તે અસત્ય છે

જે માટે કહેતુ ■ કે, જે પર પીઝકારક વચન હોય, તે સાચુ છતાં પણ સાચુ
ન ગણવું માટે કાષ્ઠક ભગ થવાથી જો કાષ્ઠક રીતે નહિ ભગવાથી અતિચારપણ
સમજ લેતુ

મૃપા અલીક-તમ્પોપદેશો મૃપોપદેશઃ-ઇદ ચૈવ ચૈવ વ્રૂહીત્યાદિક-
મસત્યાભિયાનશિક્ષણમિત્યર્થઃ. ઇદ વ્રતસરક્ષણે નિર્ગતાપેક્ષત્વાદનાભોગાદિના
પરેપા મૃપોપદેશ ચચ્છતોપ્યતિચારતા.

કૃદલેખ્યસ્યાસદ્ભૂતાર્યસૂચકાક્ષરલેખનસ્ય કરણ. ડહાપિ મૃપામળન
મેવ મયા પ્રત્યાર્ચ્યાતમિદ તુ લેખનમિતિ ભાવનયા મુગ્ધગુહ્યેતસ્ય-
પેક્ષસ્યાતિચારતા ભાવનીયા, અન્યથા વા અનાભોગાદિકારણેભ્યોઽસૌ
વાચ્યેતિ. (છ)

ઉક્ત સાતિચાર દ્વિતીયમણુત

અય સ્થૂલાદત્તાદાનવિરમણલક્ષણ તૃતીયમુચ્યતે.

તત્ર ચૌર્યારોપણહેતુતયા પ્રસિદ્ધ સ્થૂલ ઇધનની રણધાન્યાદિ, નનુ
કર્ણ-ગ્રોધનચલાકાદિ-તન્ન ચ તદદત્ત ચ-તમ્પાદાન ગ્રહણ-તસ્ય વિરમણ
સ્થૂલાદત્તાદાનવિરમણ.

મૃપા એટલે જુલુ-તેનો ઉપદેશ તે મૃપોપદેશ-અચાત્ર આ બ્યામ અને આ રીતે
બોલ એમ જુલુ બોલવાનુ શિક્ષણ આપવુ તે ઇદાં વ્રત રાખવામા નિરપેક્ષપદ્ધતી
અમલકારો બીજાઓને મૃપાપદેશ આપતા પણ અતિચારપણુ સમજી લેવુ

ફૂન લેખ એટલે બોટા અર્થ સૂચક અક્ષર લખવા ઇદાં પણ મુખ્યશુદ્ધિ હોષ
એમ ત્રિચારે કે, મે મૃપાવાજ ત્યાગ કરેલ છે, અને આ તો લેખ કરવો છે એમ ઇદાં
વ્રતની અપેક્ષાનાજો રટનાથી એ અતિચાર ગણાય છે, અથવા બીજી રીતે અનાભોગાદિ
કારણે અતિચારપણુ જાણવુ

આ રીતે અતિચારસહિત બીજુ અણુવ્રત કહ્યું

હવે સ્થૂલાદત્તાદાન વિરમણુ નામે ત્રીજુ વ્રત કહે છે

ત્યા ચોરીનું કારણુ ગણાય એવુ બળતણુ ધાસ કે ધાન્ય વગેરે સ્થૂળ-નદિ કે
અનગતરનાની સળા-તે અણુદીધુ લેવુ-તેનાથી વિરમણુ તે સ્થૂળાદત્તાદાન વિરમણુ

इदंच सचेतनाचेतनमिश्रवस्तुविषयत्वात् त्रिधा.

अत्रापि पचातिचारा वर्जनीयास्तथा—

स्तेનાદૃત, તસ્કર પ્રયોગો, વિરુદ્ધરાજ્યગમન, કૂટતુલાકૂટમાનકરણ,
તત્પતિરૂપવ્યવહારથેતિ.

તત્ર સ્તેનેર્થૌરૈરાદૃતમાનીતં કુકુમાદિ સ્તેનાદૃતં. इद लोभदोषात्
काणकयेण गृह्णैरो व्यपदिश्यते.

यदाह.

चौरधौरापको मन्त्री-भेदज्ञः काणककयी,

अभट. स्थानदर्शेव-चौरःसप्तविधः स्मृतः.

તદિત્ય ચૌર્યકરણાત્ વ્રતભંગો, વાણિજ્યમેવ મયા વિધીયતેનચૌર્ય-
મિત્યધ્યવસાયતો વ્રતનિરપેક્ષત્વાભાવાદભગ-ઇત્યુભયરૂપત્વાદતિચારતા.

એ ત્રણ પ્રકારે છે—સચિત્તસબધી, અચિત્તસબધી અને મિશ્રસબધી

૪૬૧ ત્રણ પ્રકાર અતિચાર વર્ણવાના છે તે આ રીતે —

સ્તેનાદૃત, તસ્કર પ્રયોગ, વિરુદ્ધરાજ્યગમન, કૂટતુલાકૂટમાનકરણ, અને તત્પતિ
રૂપવ્યવહાર

ત્યા સ્તેન એટલે ચોર તેનણે આદૃત એટલે આણેલી કુકમ-કેશર વગેરે વસ્તુ
તે સ્તેનાદૃત આવી ઓળખે સોભના દોષે કાણકકયી એટલે આછી કામતે ખરીદ
કરવાથી ચોર કહેવાય છે

નગમાટે કહેતુ કુકુ ચોર, ચોગી કરાવનાર, ભેડુ, જાગેતુ ખરીદનાર, અન્ન
દેનાર, સ્થાન દેનાર એમ સાત પ્રકારે ચોર કહેલ છે

માટે એ રીતે ચોરી કરવાથી વ્રતભંગ છે, અને હુ વેપારજ કંઈ છુ-ચોરી
નથી કરતો, એમ અધ્યવસાય હોવાથી વ્રત નિરપેક્ષ ન ગણાય, તેથી અભંગ છે માટે
અતિચાર ગણાય

તસ્કરાશૌરા ંવ-તેષા પ્રયોજન પ્રયોગઃ-“ કિમિદાર્નીં નિર્વ્યાપારા સ્તિષ્ઠ યૂયં-યદિ શવલાદિકં નાસ્તિ ભવતાં તદહ પ્રયચ્છામિ-યુષ્મદા-નીતમોપસ્ય યદિ વિક્રાયકો ન કશ્ચિદસ્તિતદાહં વિક્રેષ્યે-ગચ્છત ચૌર્યાર્થં ચૂપ ”-મિત્યાદિવચનૈશૌરાણાં સ્તેયક્રિયાયાં વ્યાપારણમિત્યર્થઃ

અત્રાપિ ભગસાપેક્ષનિરપેક્ષતાભ્યામતિચારતાભાવનીયેતિ.

વિરુદ્ધો નિજદેશસ્વામિનઃ પ્રતિપત્તી તસ્ય રાજ્ય કટક દેશો વા વિરુદ્ધરાજ્ય-તત્ર નિજસ્વામિનો નિપેધવચનમતિલઘ્ય ક્રમણં વિરુદ્ધરાજ્યાતિ-ક્રમઃ અયચ અત્રાપિ સ્વસ્વામિનો ંનુજ્ઞાતસ્ય પરકટકાદિપ્રવેશસ્ય-

સામીજીવાદિક્ષ-તિત્યયરેણ તદેવય શુદ્ધિં,

અ યસસ ડ જા વિરર્દ-અદિક્ષદાણસસ સા વિરર્દ.

ઈત્યંદત્તાદાનલક્ષણયોગાદ્ વિરુદ્ધરાજ્યાતિક્રમકારિણાં ચૌર્યંદંદ

તત્કર ંટલે ંયર તેમને ઉશ્ચરવા તે તત્કરપ્રયોગ તે આ રીતે કે “ તમે કેમ હમણા નકામા ંદો છો ? ને હાથ ન હોય તો હું આપુ તમારા લૂટેલા માલનો ંધ વેચનાર ન હોય તો હું આપીશ, માટે ંયરી કરવા ન્હો વેચીશ ” ંમ ંદો ંયરીમા વળગાડવા તે તત્કર પ્રયોગ

પકા પશુ ભગની સાપેક્ષતા તથા નિરપેક્ષતાથી અતિચારપણુ ધારી લેતુ

વિરુદ્ધ ંટલે પોતાના દેશના સ્વામીનો દુશ્મન-તેનુ રાન્ય ંટલે ંન્ય કે દેશ તે વિરુદ્ધરાન્ય-તેમા પોતાના સ્વામીનુ નિપેધ વચન ઉત્પત્તિને દાખલ ચનુ તે વિરુદ્ધરાન્યા તિક્રમ, અહીં પશુ પરસૈન્ય પ્રવેશ તે સ્વસ્વામિનુ અનુજ્ઞાત છે, તેથી તે અદત્તાદાનજ ગણાય ને માટે અદત્તા દાનનુ લક્ષણુ આ પ્રમાણે છે કે, સ્વામિ, શુવ, તીર્થકર, અને શર તેમણે ને નહિ આપ્યુ હોય, તે અદત્ત અને તેની ને વિરતિ તે અદત્તાદાન વિરતિ

વળી વિરુદ્ધરાન્યમા જનારને ંયરીનો દડ કરાય છે, તેથી તે અદત્તાદાન હોવાથી ભગજ છે, ંતાં આ તો હુ વેપારજ કરણુ-અયરી નથી કરતો, ંવી ભાવના હોવાથી તે

યોગ્યતાવાપ્તેયાદત્તાદાનસ્પત્વાદ્વગ એવ-તથાપિ વાણિજ્ય મેવેદ મયાકૃત
ન ચૌર્યમિતિ ભાવનયા વ્રતનિરપેક્ષત્વામાવાહ્યોકે ચૌરોયમિતિ વ્યપેદશા-
ભાવાદ્ અતિચારતા.

કૂટતુલાકૂટમાનયો-ર્થવસ્થાપેક્ષયા ન્યૂનાધિકયો' કરણ કૂટ તુલાકૂ-
ટમાનકરણ.

તેન પ્રસ્તુતેન કુકુમાદિના પ્રતિરૂપ સદૃશ કુસુમાદિ પ્રતિષ્પતે
યન્ન વ્યવહારે સ તત્પ્રતિરૂપો વ્યવહાર', અથવા તત્પ્રતિરૂપેણ મહજકર્પૂ-
રાદિસદૃશેન કૃત્રિમકર્પૂરાદિના યો વ્યવહાર' સ તત્પ્રતિરૂપવ્યવહાર.

एतौ च कूटतुलाकूटमानतत्प्रतिरूपव्यवहारौ यद्यपि वचनापरिणामेन
परधनग्रहणरूपतया व्रतभंगरूपौ, तथापि क्षात्रस्वन्नादिकमेव चौर्य-गिद
तुवाणिक-ग्रीपजीवनमेवेति स्वकीयकल्पनामात्रमपेक्ष्यातिचारतयोक्ताविति.

ઉક્ત સાતિચાર તૃતીયાણુવ્રત.

મતનિરપેક્ષ નહિ અણુપ તેમજ લોહમા આ ચોર છે એમ નહિ કહેનાર હોવાથી
એને અતિચારપણું ધારવું

કૂડા તોડા અને કૂડા માન એટલે ઠરાવ કરતા ન્યૂનાધિક તોલમાપ તેનું કરવું તે
કૂટતુલા કૂટમાન કરણ

તેના જેવું એટલે તે કુકુમ વગેરેના જેવું કુસુમ વગેરે નાખી જે વેપાર કરવે.
તે તત્પ્રતિરૂપ વ્યવહાર, અથવા તેના જેવા એટલે ખસા કપૂર જેવા અનાવટી કપૂર રિંગેરે
જે જે વેપાર કરવે તે તત્પ્રતિરૂપ વ્યવહાર અણુવે

આ બે કામ જો કે હમણાજથી પરધન લેવારૂપે હોવાથી નતલળ છે, તોપણ
ખાતર પાડવું તેજ ચોરી છે, અને આ તો વણિક કળા છે, એમ પોતાની કલ્પના રાં
તેની અપેક્ષાએ અતિચારરૂપે અણુવે છે

આ રીતે અનિચાર સહિત ત્રીજું અણુવળ કલું

અથ પરદારનિરમણ સ્વદારસતોષલક્ષણ ચતુર્થમણુવ્રતમુચ્યતે.

તત્ર પરે આત્મીયવ્યતિરિક્તાઃ પુરુષા—સ્તથા મનુષ્યજાત્યપેક્ષયા દેવા—સ્તિર્યચશ્ચ તેસાં દારાઃ પરિણીતસગૃહીતભેદાનિ નારીરૂપાણિ કલ-
જાણિ—દેવ્ય—સ્તિરચ્ચશ્ચેતિ પરદારા—સ્તેપા વિરમણ વર્જન.

યદ્યપ્યપરિગૃહીનાદેવ્યસ્તિરચ્ચશ્ચ કાશ્ચિત્ સગૃહીતુ પરિણેતુઃ કસ્ય-
ચિદ્ભાષાદ્વેશ્યાકલ્પા એવ ભવાતિ, તથાપિ પરજાતીયભોગ્યત્વાત્ પરદારા
એન વર્જનીયા.

તથા સ્વદારૈઃ સતોષો—યથા પરકલન તથા વેશ્યામપિ વર્જયિત્વા
સ્વદારૈ—રેવ કશ્ચિત્ સતુષ્યતીત્યર્થઃ

ઉપલક્ષણત્વાદ્યોપિતા સ્વર્ભવ્યવ્યતિરિક્તસ્ય સામાન્યતઃ પુરુષમાત્રસ્ય
વર્જનમિત્યપિ દ્રષ્ટવ્ય.

હવે પરદાર નિરમણ સ્વદાર સતોષરૂપ થોયુ અણુવ્રત કહીયે બીયે

ત્યા પર એટલે પોતાના શિવાયના પુરુષ—તથા મનુષ્ય જાતિની અપેક્ષાએ દેવો
તિર્યચ—તેમની દારા એટલે પરણેલી કે શ્રધરેલી સ્ત્રીઓ, દેવીઓ અને તિર્યચણીઓ તે
પરદારા તેમનું ચિરમણુ એટલે વર્જન

એ કે અપરિગૃહીત દેવીઓ તથા તિર્યચણીઓનો કોઈ સધરનાર કે પરણનાર
કોઈ ન હોવાથી વેશ્યા સરખીજ ગણાય છે, તે પણતે પરગતિને ભોગવવા થોજ
હોવાથી પરદારાજ સમજીને વર્જની

તથા સ્વદારાઓ વડે સતોષ—એટલે કે પરદારા માથક વેશ્યાને પણ
પોતાની સ્ત્રીઓવડેજ કોઈ સતુષ્ટ રહે તે સ્વદાર સતોષ

ઉપલક્ષણથી સ્ત્રીઓએ પોતાના ભર્તાર શિવાય સામાન્યપણે પુરુષમનુષ્ય
કરુ, એ પણ જાણી લેવું

અત્રાપિ પચાતિચારા વર્જનીયા-સ્તથયા.

ઇત્વરપરિગૃહીતાગમન, અપરિગૃહીતાગમન, અનગક્રીડા, પરવિવાહ-
કરણ, કામે તીવ્રાભિલાષ-થેતિ.

અમીષા ધાય વિષયવિમાનઃ

પરદારવજ્જિણો પેચ-હંતિ તિભિ ડ સદારસતુદઢે,
ઇત્યો તિભિ પચ ડ-ભગગિણ્પેહિ નાયધ્વા.

તત્રાપિ ઇત્વર સ્વલ્પકાલ પરિગૃહીતા સ્વીકૃતા યા-કેનચિત્ કા-
ચિદ્ વેશ્યા-તસ્યા ગમનં પરદારવર્જકસ્યાતિચાર-સ્તસ્યાસ્તાવતં કાલમર્થ
પ્રદાનતઃ પરેણ પરિગૃહીતતત્વે પરદારત્વાત્, વેશ્યામેવૈતા યામ્યહ-ન પ-
રફલનમિતિ સ્વકલ્પનામાત્રતસ્તુ વેશ્યારૂપત્વાદિતિ ભાવ.

અપરિગૃહીતા અનાયકુલાંગના તસ્યામપિ ગમન તસ્યાતીચારઃ-લો-

ઇદં પશુ પાત્ર અતિચાર વળવાના છે તે આ છે —

ઇત્વર પરિગૃહીતાગમન, અપરિગૃહીતા ગમન, અનગક્રીડા, પરવિવાહકરણ, અને
કામમાં તીવ્રાભિલાષ

એમનો આ રીતે વિષય વિભાગ છે —

પરદારવર્જકને પાત્ર અતિચાર હોય, અને સ્વદારસતોપિને ત્રણ અતિચાર હોય,
તેમજ અને પશુ ત્રણ અથવા પાત્ર અતિચાર લગની વિકલ્પના કરી સમગ્ર લેવા

ત્યાં ઇત્વર એટલે થોડો વખત પરિગૃહીત એટલે કામજે રાખેલી વેશ્યા-તેનુ
ગમન તે પરદારવર્જકને અતિચાર છે, કેમકે તે તેટલા વખત લગી બીજાએ પગાર બાધી
રાખેલ હોવાથી પરદાર છે, અને હુ તો વેશ્યાનેજ સેવુછું-પરબીને નથી સેવતો, એમ
સેવનારની કલ્પના પ્રમાણે તે વેશ્યા છે તેથી

અપરિગૃહીત એટલે નધણીપાતી બી-તેનુ ગમન તે અતિચાર છે, કેમકે લોકમાં

કે તસ્યાઃ પરદારત્વેન રુદ્ધત્વાત્, કામુકફલ્પનયા તુ ભર્ત્રાદેરનાયતોઽપ-
રદારત્વાદિતિભાવઃ

एतौ च द्वावपि स्वदारसतोपिणोऽतिचारतया न संभवतः—स्वदार
व्यातिरोक्थ्याः सर्वस्या अपि स्त्रियास्तेन प्रत्याख्यातत्वात् तद्व्रमेन व्रतभं-
गस्यैव प्राप्तेरिति भावः

અનગઃકામઃ તત્પથાના ક્રીડા અધરદશનાલિંગનકુચમર્દનિકા. નિ
યુવનમેવ વ્રતવિપયો—નૈપા ઇતિભાવનયા પરદારેષ્વેતાં કુર્વત પરદારવર્જક-
સ્યાતિચાર—एव स्वदारसतोपिणोपि परदारादिष्वेता कुर्यतोऽतिचारता वा-
च्या.

योपितस्त्वनयैव भावनया पुरुषे आलिंगनादि कुर्यत्या अतिचारता.

પરેપાં સ્વકીયાપત્યવ્યતિરિક્તાના કન્યાફલહિપ્સયા સ્નેહસવધાદિના
વિવાહસ્ય વિધાન પરાવિવાહકરણ. इदं च परदारवर्जरुस्वदारसंतुष्टयो यौ-

તે પચ્છ સ્ત્રી ગણાય છે, અને સેવનારની કલ્પનામાં તેનો ધણીન હોવાથી તે પરદાર નથી

આ બે અતિચાર સ્વદાર સતોપિને નહિ સભાવે, કેમકે સ્વદાર શિવાય બીજી સ્ત્રી
ઓનો તેણે ત્યાગ કરેલ છે, માટે તેો આની સ્ત્રીઓ સાથે ગમન કરતાં તો વ્રતભંગ
છાગે

અનગ એટલે કામ તેો જગાડનાર ક્રીડા તે હોહ કરડવા, આલિંગન કરવું, સ્તન
દાખવા વગેરે આવી કામને બે કયા ત્યાગ કરેલ છે, એમ વિચારી પરસ્ત્રીમાં તે કરતા પર-
દાર વર્જક તથા સ્વદાર સતોપિ એ બન્નેને એ અતિચાર છાગે છે

આજ વિચારથી સ્ત્રી પરપુરૂષ સાથે તેવા કામ કરે તો તે અતિચાર ગણાય

પર એટલે પોતાના સતાન શિવાય બીજા તેમને કન્યા આપવાનું કૃપ્ત મેળવવામાટે
કે સ્નેહના લીધે પરણાવવા તે પરવિવાહકરણ આ ગણેને. અતિચાર સભાવે કેમકે ન્યાયે

પિતૃત્રયણામપ્યતિચારતયા સમ્ભવતિ યદાહિ પરદારાદિપુ મૈથુનન કુર્વે-
ન કારયામિ इत्यभिग्रहःस्यात्तदा पराविवाहकरणेऽर्थतो मૈથુનસ્ય તેષુ ક-
રણમનુષ્ટિત ભવત્યતો ભગ—, વિગ્રહ ઇત્યાય મયા વિધીયતે—ન પરદારા-
દિ મૈથુનામિતિ ભાવનયા તુ વ્રતસાપેક્ષત્ત્વાદભગ इत्यતિચારતા.

કામે કામોદયજન્યે મૈથુને અથવા સૂચનાત્ સૂત્રમિતિ કામે કામ-
ભોગેષુ—તત્ર સમયપરિભાષયા કામૌ શબ્દરૂપે, ભોગા ગધરસસ્પર્શા—સ્તેષુ
ત્રીત્રાભિલાષોઽત્યત તદધ્યવસાયઃ અયમપિ પૂર્વોક્તાનામતિચારતયા યુજ્યત
એવ યદ્યપિહિ સ્વદારાદિપુ ત્રીત્રોપિ કામાભિલાષસ્તેષા સાક્ષાદપ્રત્યાખ્યા-
તત્વાન્મુત્કલ એવેતિ ક્રુતસ્તત્કરણેપ્યતિચારસમ્ભવ,—સ્તથાપ્યસૌ ન વિધેયો-
યતો વિદિતજિનવચન. શ્રાવક. શ્રાવિકા વાત્યતપાપભીરુતયા બ્રહ્મચર્ય
ચિકીર્ષુરપિ યદા વેદોદયાસહિષ્ણુતયા તદ્વિધાતુ ન શક્નોતિ તદા યાપના-
માનાર્થ સ્વદારસતોષાદિ પ્રતિપદ્યતે—અત્રીત્રાભિલાષિણોપિ ચ યાપનાયા

પરદારાની સાથે મૈથુન નહિ કરે, અને નહિ કરાવુ, એમ અભિગ્રહ લીધો છે ત્યારે પર
નિગ્રહ કરતા પરમાર્થે મૈથુનજ કરાવુ થયુ માટે ભગ થયો અને આ તો હું વિવાહજ
કર છું—કર્મા મૈથુન કરાવુ છું ? એવા વિચારથી મતની અપેક્ષા રહેછે તેથી અતિચાર થયો

કાર્મમા એટલે કામના ઉત્પત્તિ કરાતા મૈથુનમા અથવા એ સૂચક શબ્દ હોવાથી
કામભોગમા, ત્યાં શબ્દ અને રૂપને શાસ્ત્રમાં કામ ગણે છે, અને ગધ રસ તથા સ્પર્શને
ભોગ ગણે છે, તેમા ત્રીત્રાભિલાષ એટલે અત્યંત અધ્યવસાય, એ પણ ત્રણેને અતિચાર
નરે છે ને કે પોતાની સ્ત્રીમાં ત્રીન કામભિલાષ તેમણે સાક્ષાત્ પ્રત્યાખ્યાત નથી કર્યો
તેથી તે તેમને મોકલોજ છે, એટલે તે કરતા તેમને શામાટે અતિચાર લાગે ? તોપણ તે
અકરણીય ■ કેમકે જિનવચનને જાણનાર શ્રાવક કે શ્રાવિકા અત્યંત પાપભીર હોઈ અત્ય
ચય ધરવા પડે છે, છતાં વેદનો ઉત્પ નહિ સહી શમ્વાથી તે ધરી નથી સકતા ત્યારે
તેની શાંતિમાત્ર કરવામાટે સ્વતર સતોષ વગેરે અંગીકાર કરે છે આમ હોનાથી અત્રીત્ર
અભિલાષાથી પણ શાંતિ થતી હોય તો પછી ત્રીત્રાભિલાષ પરમાર્થે ત્યાજ કરેલોજ જાણવો

સમવાત્તીત્રાભિલાષોઽર્થતઃપ્રત્યાખ્યાત એવેતિ-તત્કરણે વ્રતસાપેક્ષત્વે ચ
ભગાભગરૂપત્વાદતિચારતા.

નન્નુ ચોપિતોઽનગક્રીદાદયસ્ત્રયોઽતિચારા ભવિતાઃ, પંચાતિચારપક્ષસ્તુ
તસ્યાઃ કથં ભાવ્યતે ?

ઉચ્યતે. યદા સ્વકીયપતિઃ સપત્ન્યા વારકદિને પરિવૃદ્ધીતો ભવતિ,
તદા સપત્નીવારક-મતિક્રમ્ય ત પરિવૃજાનાયા આઘાતિચારોઽપિ સંભવતિ,
-દ્વિતીયસ્ત્વતિક્રમાદ્યવસ્થાયાંપગ્નુરુપમભિસરંત્યાઃ

અતિક્રમવ્યતિક્રમાતિચારા-સ્તુ આધાકર્માધિત્ય શાસ્ત્રાંતરે इत्थં ભાષિતાઃ

યથા-આધાકર્મનિમગ્ન-મધ્યુપગચ્છન્ સાધુરતિક્રમે વર્તતે તાવદ્યાવદ્
ગ્રહણાર્થં પદોત્ક્લેષ. તત્પ્રમૃતિ પુનર્વ્યતિક્રમસ્તાવદ્ યાવદાધાકર્મગ્રહણં.
તત્પ્રમૃતિ પુનરતિચારસ્તાવદ્યાવત્તસ્ય પરિભોગસ્તર્સિસ્તુ કૃતેઽનાચાર એવ-

માટે તે કરતા અને નતની અપેક્ષા પણ કાયમ હોતા જ ગાજ મરૂપણે તે અતિચાર
ગણાય છે

અને અનમક્રીડા વગેરે નહીં અતિચાર બા-બા તે ઠીક, પણ તેણીને પાત્ર અતિ
ચાર કેમ થતે ?

એનો જવાબ આ છે જ્યારે પોતાનો પતિ ગાંઠે વાસને દિને પરિવૃદ્ધીત થઈ જાય,
ત્યારે તેના વાસને હિરનવી તેને ભોગવતા પહેલે જ અતિચાર લાગે બીજો અતિચાર તો
પરપુરુષ તરફ અતિક્રમાદિકની રીતે જોવાય ત્યારે સંભવે

અતિક્રમ વ્યતિક્રમ અને અતિચાર આધાકર્મને આશ્રયી શાસ્ત્રાતરમા આ રીતે કહ્યા છે

આધાકર્મની નિમગ્નતા કમળ રાખ્યાથી મારીને તે માટે પગલુ બારવા તૈયાર થતા
સૂધી સાધુને અતિક્રમ લાગે છે પગલુ બારવાથી મારીને ગ્રહણ કરવા તૈયાર થતા સૂધી
વ્યતિક્રમ ગણાય છે ગ્રહણ કર્યું ત્યાંથી મારીને ખાવા તૈયાર થતા સૂધી અતિચાર ગણાય

નાર્મગ્ન ઇત્યર્થઃ

ઉક્તચ

આહાકમ્પનિયતણ-પદિચ્છમાણે અફકમો હોઈ,
પપમેપાઈ ચફકમ-ગહિષ તફ યરો ગિણિષ

પપમેતદનુસરતોઽપ્યન્યપ્રાપ્યાપદપ્રયઽત્તિચારતા માવનીયા, અતિ-
ક્રમઠ્યતિક્રમયોરપ્યતિચારભેદત્વાત્. ચતુર્થપદે તુ વિવક્ષિતમતભગ્ન ઇત્યર્થે
પ્રસંગેન તદેવ પચાતિચારા યોષિતોપિ ભાવિતા ઇતિ

ઉક્ત સાતિચાર ચતુર્થમણુવર્તે

અય સ્પૂર્ણપરિમ્નહિરમણલક્ષણ પંચમ તદુચ્યતે.

હે ખાવા માણુ કે અનાચાર એટલે એપણાસમિનિનો ભગ્ન થયો નાણુવો

કહેણુ પણુ હે કે

આધાકમની નિમનણા કબ્બ રાખતા અતિક્રમ ગણાય છે, પપમ્ બધું કે, અ-
તિક્રમ ગણાય છે, લેતા ત્રીજો એટલે અતિચાર ગણાય, અને ખતા અનાચાર ગણાય

એ રીતે એના અનુસારે આ સ્થળે પણ પહેલા ત્રણ પદમાં અનિચારપણુ વિ-
ચારી સેવુ, કેમકે અતિક્રમ અને વ્યતિક્રમ પણ અતિચાર નિરોપણ છે ખાખી એવા અના-
ચારરૂપ પદમાં નિરક્ષિત વ્રતનો ભગ્ન નાણુવો આ વાતને દુકામાં પતર્વિએ છીએ, માટે
એ રીતે આતે પણ પાચ અતિચાર વિચારી લેવા

આ રીતે અતિચાર સહિત ચોથુ અણુવ્રત કહ્યું

હવે સ્થૂળ પરિમ્નહ વિરમણરૂપ પાચમુ વ્રત કહીએ છીએ

સાં સ્થૂળ એટલે અપરિમિત પરિમ્નહ તે સ્થૂળપરિમ્નહ, નવ પ્રકારે છે—છેત્ર
વાસ્તુ, ઠિરપપ, મુવણુ ધન, ધાન્ય, દિપદ, ચતુષ્પદ અને કૃષ્ય [રાયરગીત] તેનું,

તત્ર સ્થૂલોડ્પરિમિતઃ સચાસૌ પરિગ્રહઃ સ્થૂલપરિગ્રહઃ સચ ક્ષેત્રવા-
સ્તુહિરણ્ય-સુવર્ણધનધાન્યદ્વિપદચતુષ્પદકુપ્પ્યલક્ષણનન્નવિધવસ્તુ વિષયત્વાભવ
વિધ-સ્તસ્ય સ્વકીયાવસ્યાનુરૂપ ચિરમણ પચમમણુવત્

અત્રાપિ પચાતિચારા વર્જનીયાસ્તથથા—

ક્ષેત્રવાસ્તુમમાણાતિક્રમો, હિરણ્યસુવર્ણમમાણાતિક્રમો, ધનધાન્યમમાણા-
તિક્રમો, દ્વિપદચતુષ્પદમમાણાતિક્રમઃ, કુપ્પ્યમમાણાતિક્રમશ્ચેતિ.

ઉક્તચ.

ચિત્તાદ્ હિરભાદ્-ચળાદ્ દુપયાદ્ કુપ્પ્યમાણકમા,

જોયણં પયાણ વંધણ-કારણ ભાવેદિ નો કુળદ્.

તત્ર ક્ષેત્ર સસ્યોત્પત્તિભૂમિઃ—તચ્ચ સેતુકેતુભયભેદાત્ ત્રિધા. તત્ર સેતુ-
ક્ષેત્રમરથદટ્ટાદિસેવ્ય, કેતુક્ષેત્ર પુનરાકાશોદકનિષ્પાદ્ય. ઉભયક્ષેત્ર તુ તદુભ-
યહેતુકમિતિ.

પૌતાની અવસ્થાને લાપક વિરમણુ તે પાચમ્ અણુવત છે

છના પણ પાચ અતિચાર વર્ણવાના છે તે આ ગીતે છે —ક્ષેત્ર વારણ પ્રમાણાતિ-
ક્રમ, દ્વિપ્પયસુવર્ણપ્રમાણાતિક્રમ, ધનધાન્યપ્રમાણાતિક્રમ, દ્વિપદચતુષ્પદપ્રમાણાતિક્રમ, અને
કુપ્પ્યપ્રમાણાતિક્રમ કહેલું પણ છે કે, ક્ષેત્રાદિકનો, હિરણ્યાદિકનો, ધનાદિકનો દ્વિપદાદિકનો,
તથા કુપ્પ્યનો માનાતિક્રમ ચેત્જન, પ્રાન બધન, કારણ, અને ભાવવડે નહિ કરવે
[આગે વડુ પુરાણો ઉપરના અથમાજ કરશે]

આ ક્ષેત્ર એટલે પાક ઉત્પન્ન થવાની જમીન તે સેતુ—કેલું અને ઉભય બેટે કરી
તણ પ્રકારે છે, આ સેતુક્ષેત્ર તે અરથદટ્ટાદિકથી (રેટયા) જેમા પાક તેવાર કરાય તે કેતુક્ષેત્ર તેઆ
કાચના પાણીથી જ્યાં પાક થાય તે, અને ઉભયક્ષેત્ર તે, તે બેના યોગે જ્યાં પાક થાય તે

વારણ એટલે ધર અને ગામ નગર વિગેરે આ ધર તણ મુકાગુ છે —અ ત,

વાસ્તુવાગારંગ્રામનગરાદિ ચ. તત્રાગાર ત્રિવિધઃ—સ્વાતમુચ્છૃત સ્વાતો-
ચ્છૃત ચ. તત્ર સ્વાત ભૂમિષ્ઠાદિ, ચ્છૃત ભૂમ્યુપર્યુચ્છૃયેણ કૃત, ઉભય તુ
ભૂમિષ્ઠાદિસ્યોપરિ માસાદઃ

તયોશ્ચ ક્ષેત્રવાસ્તુનોઃ પ્રમાણસ્ય યોજનેન ક્ષેત્રાંતરાદિમીલનેનાતિક્ર-
મોઽતિચારો ભવતિ.

તથાહિ

કિલ્લેકેષ્વ ક્ષેત્ર વાસ્તુ વૈત્યભિગ્રહવતોઽધિકતરે, તદભિલાપેસતિવ્ર-
તભગમયાત્ પ્રાકૃતનક્ષેત્રાદિમત્યાસન્ન તદ્દુ ગૃહીત્વા પૂર્વેણ સહ તસ્ય
કકરણાર્થં દૃત્યાદ્યપનયનેન તત્ર યોજયતો વ્રતસાપેક્ષત્વાત્કથધિવિરતિ-
વાધના—ચ્ચાતિચાર इति

હિરણ્ય રજત સુવર્ણ પ્રસિદ્ધ તત્પ્રમાણસ્ય પ્રદાનેન વિતરણેનાતિ-
ક્રમોઽતિચારો ભવતિ—યથા કેનાપિ ચાતુર્માસ્યાદ્યવધિના હિરણ્યાદિપ્રમા-

હિરણ્ય અને ખાતોચ્છૃત, ત્યા ખાત તે બોયરા રિગેરે, હિરણ્ય તે જૂની ઉપર બાધેલ
ખાળવાળુ, અને ઉભય તે બોયરા ઉપર અણેલો મહેલ

તે ક્ષેત્ર અને વાસ્તુના પ્રમાણનો યોગ્ય રીતે એટલે ક્ષેત્રાંતર સાથે મેળવણી કરીને
અનિકમ કરવો તે અતિચાર ગણાય છે

તે આ રીતે કે, મારે એક ક્ષેત્ર કે વાસ્તુ મ્લે એવા અભિગ્રહવાળાને
તેનાથી વધુની અગિલાતા થતાં વ્રતભગ થવાનાં હાયે પ્રથમના ક્ષેત્રની કે, જમ્બાની નજીકમાં
ખીજી તે સહ પ્રથમના સાથે તેને એક કરવા સાર વાડ રિગેરે દૂર કરી તેમાં બોડી ના
ખતા વ્રતની અપેક્ષા રાખવાથી તથા કષ્ટક રીતે વિરતિને બાધ કરવાથી અતિચારપણુ
ધારી લેવું

હિરણ્ય એટલે રૂપું સુવર્ણ પાષાંડું છે, તેના પ્રમાણનો પ્રતન એટલે ખીજીને
દહ દેવાવડે અનિકમ કરવો તે અતિચાર છે જેમકે કોઈએ ચોમાસાની હદ કરીને હિર

ળ વિદિત તતસ્તેન તુષ્ટરાજાદેઃ સકાશાચદધિક તત્ કથમાપિ લઘ્ન-
ત્તચત્રનર્ભગમયાત્ પૂર્ણે વ્રતાવધૌ ગ્રહીપ્યામીતિ ભાવનયા ન્યસ્ય હસ્તે.
દત્વામુચતીતિ વ્રતસાપેક્ષત્વાદતિચાર इति

ધન ગણિમયધરિમમેયપરિચ્છેદ્યમેદાચતુર્વિધ. તત્ર ગણિમં પૂગ-
ફલાદિ, ધરિમ મજિષ્ટાદિ, મેય ઘૃતાદિ, પારિચ્છેત્ર માણિક્યાદિ, ધાન્યં
ગ્રીષ્માદિ, એતત્ પ્રમાણસ્ય વધનતોડતિક્રમોડતીચારો મેવાનિ. યથા કૃત-
ધનાદિપરિમાણઃ કોપિ પૂર્વલઘ્યમન્યદ્વા ધનાટિક કસ્યાપિ પાર્શ્વે લભતે
તથ વ્રતભગમયાચાતુર્માસ્યાદિપરતો ગૃહગતધાન્યાદિવિક્રમે વા કૃતે ગૃહી-
પ્યામીત્યેવં વધનેન વચન-નિયત્રણાત્મકેન મૂલકાદિવધરૂપેણ વા સત્ય-
કારદાનાદિરૂપેણ વા સ્વીકૃત્ય યદા દાયકાદિગેહ એતદ્ધરતિ 'તદાતિ-
ચાર इति.

પયાદિકિન્નુ પ્રમાણુ કંઈ હોય, તેને તે વેળા તુષ્ટમાન યજ્ઞેના રાગ્નિક પાસેથી તેના કરના
અધિક મળી જાય, ત્યારે વ્રતભગના ભયે તે બીજાને કહે કે, મારા વ્રતની અવધિ પૂરી
મના હું લઇશ, તમા લગી તુંજ સાચવ એમ કહી તે બીજાને આપી દે, તો ઇહાં વ્રતની
અપેક્ષા રહેનાથી તે અતિચાર છે

ધન ચાર પ્રકારું છે ગણિમ, ધરિમ મેય અને પરિચ્છેદ ત્યા ગણિમ તે સો
પાત્રી વગેરે, ધરિમ તે મશક વગેરે, મેય તે ઘી વગેરે, અને પરિચ્છેદ તે માણેક વગેરે
ધાન્ય તે જવ વગેરે એના પ્રમાણનો બધનવડે અતિક્રમ કરવો તે અતિચાર ॥ જેમકે
કોઇએ પરિમાણુ કયા પછી તેને પ્રથમ દીધેલું કે બીજા કોઇના પાસેથી મળે, તો તેને
વ્રતભગની બીકે તે બીજાને કહે કે, ચારમાસ બાદ અથવા ધર રહેત ધાન્ય વેચાઇ જતાં
તે હું લઇશ, તમા સ્થી તું રાખ એમ ॥ ધન એટલે દરાવ કરીને અથવા ગ્રહામાં બાંધીને
અથવા સત્યકાર [સાદુ] કરીને કમૂલ કરી બ્યારે દેનારના ઘરેજ તે રહેવા દે, ત્યારે
અતિચાર બહુવેલ.

દ્વિપદં પુત્રકલનદાસીકર્મકરચુકમારિકાદિ. ચતુઃપદ ગવાશ્વાદિ
નયોર્યેત્ પ્રમાણ તસ્ય કારણેન ગર્ભરિઘાયનેનાતિક્રમોઽતિચારો ભવતિ

‘યથા કિલ કેનાપિ સવત્સરાગ્રયધિમા દ્વિપત્તુપદાનાં પરિમાણ કુ-
ત્તં સર્વાં ચ સંવત્સરમધ્ય એવ પ્રસવેઽધિકૃદ્વિપદાદિમાયતોઽતત્તથાભગઃ સ્યાત્-
અતસ્તદ્વયાત્ ક્રિયતમપિ કાલમતિચાહ્ય ગર્ભગ્રહણ કારયતોઽતિચાર ગર્ભ-
ગતાધિકૃદ્વિપદાદિમાવાદાહિરનિર્ગમેન તદમાયત્કૃત્પનાથ વ્રતભગાભગ
માત્રે’

કુપ્ય ક્ષયનાસનકુતલ્લહગમાજનરુચ્ચાલકાન્નિષ્ટહાંપસ્કારરૂપં તત્ત્મ-
માણસ્યભાવેન પર્યાયાંતરરૂપેનાતિક્રમોઽતિચારો ભવતિ યથાકિલ કેનાપિ
કચૌલકદશકલક્ષણં કુપ્યમાન કૃત, કયન્થિ તદ્ધિકસમવે સતિ વ્રત-
ભગમયાદ્વજયિત્વા વહુભિરપિ પર્યાયાંતરેણ દૃશ્યેવ કારયત’, સ્વસંખ્યાપૂર-
ણાત્ સ્વાભાવિકસંખ્યાવાધનાદ્યાતિચાર ઇતિ

દ્વિપદ એટલે પુત્ર કલન દાસી આકર પોપટ, મેના વગેરે, ચતુષ્પદ તે બેસ
ચેના વગેરે તેના પ્રમાણનું કારણુ? એટલે મજાધાન કરાવનારકે અતિક્રમ તે અતિચાર
ગણવે.

જેમકે કોષ્ટકે એક વાની હલ બાધી દ્વિપદ ચતુષ્પદનું પરિમાણ કહ્યું હવે જો
તે વાની અદરજ તેઓ બચ્ચુ આપે તો અધિક થવાથી વ્રતભગ થાય તેથી તેની
બીકે કેટલોક વખત ગાળીને પછી મનમદલ્લુ કરાવે તો અતિચાર થાય જેમકે ગર્ભમા પણ
અધિક દ્વિપદિક થયા બી બાહેરમા નથી તેથી અધિક નથી એમ ધારવાથી વ્રતનો ભંગ
તથા અભંગ બે કાચમ રહે છે

કુપ્ય એટલે નિહાના, આસન બાત્રા, તરવાર, બાણ કટોરા વગેરે સરસામાન
તેના પ્રમાણનો બાવે કરીને રૂપ બદલાવીને અતિક્રમ કરવો તે અતિચાર છે જેમકે કોષ્ટકે
દસ કટોરાનું માન કહ્યું હવે કોષ્ટ રીતે તે અધિક થતાં વ્રતભગની બીકે તેમને બે ગાની
એટલા કરી દસજ કાચમ કરાવે તો, સખ્યા પૂરી રહી, અને સ્વાભાવિક સખ્યા પૂરી તેથી
અતિચાર થાય છે

તદેવમભિદિતાનિ પચાપ્યણુવ્રતાન્યેતાનિ ચ મૂલગુણા ઉચ્યન્તે-
શ્રાવક-ધર્મતરો-મૂલરૂપત્વાદિગ્વ્રતાદીનિ વ્રુ તદુપચયલક્ષણગુણનિવધન-
તયૈવાત્મમત્તાં વિદ્મતિ-તતસ્તાનિ શ્રાવકધર્મદ્રુમસ્ય શાસ્ત્રાપશાસ્ત્રારૂપા
ન્યુત્તરગુણા इत्याख्यायते उत्तररूपा गुणा उत्तरगुणा उपचयहेतव इत्यर्थ
એ ચોત્તરગુણા ગુણવ્રતાદય સપ્ત.

તત્રોર્વાચસ્તિર્યગ્દિગ્ગમનપરિમાણકરણલક્ષણ તાવાદિગ્વ્રનમુચ્યન્તે.

અત્રાપિ પચાતિચારા વર્જનીયાસ્તથા.

ઉર્ધ્વદિક્રમમાણાતિક્રમો, ડ્યોદિક્રમમાણાતિક્રમઃ તિર્યગ્દિક્રમમાણાતિ-
ક્રમઃ ક્ષેત્રવૃદ્ધિઃ સ્મૃત્યતર્દ્ધાનં ચૈતિ.

તત્રાધ્યાત્મયોતિચારાઃ મુગ્ધોઘા એવ. નવરમૂર્ધ્વાદિદિશાંગમનમાશ્રિત્ય
મમાણમ્યાતિક્રમોઽનાભોગાદિના અતિક્રમવ્યતિક્રમાદિના વા મદ્વચસ્ય દ્રઘ-
વ્યોઽન્યથા ભગ એવ સ્યાદિતિભાવઃ

એ રીતે પાંચે આણુનત કલાં એએ મુગ્ધાણુ કહેવાય છે કેમકે તે શ્રાવક-ધર્મ
૨૫ તરના મુગ્ધ સમાન છે દિગ્ગમનાદિકે તે તેની મદ્મશરીનાં કારણ હોવાથીજ કાયમ
કરાયા છે તેથી તે શ્રાવકધર્મ ૨૫ જગ્યા તાપા પ્રશાખા ૨૫ હેવાથી ઉત્તર ગુણ કહેવાય
છે ઉત્તર ૨૫ ગુણ તે ઉત્તરગુણ અચાલ વૃદ્ધિના હેતુએ તે ઉત્તરગુણ, ગુણમત વગેરે
સાત છે

ત્યાં પહેલું ઉપર નીચે અને તિરધી દિશામા જવાનું પરિમાણ કરવા ૨૫ દિગ્મત
કહેવાય છે તેના પછી પાંચ અતિચાર વળવાના છે, તે આ રીતે—

ઉર્ધ્વદિશ્ પ્રમાણાતિક્રમ, અધોદિશ્ પ્રમાણાતિક્રમ, તિર્યગ્દિશ્ પ્રમાણાતિક્રમ, ક્ષેત્રવૃદ્ધિ,
અને સ્મૃત્યતર્દ્ધાન

ત્યાં પહેલા ત્રણ અતિચાર પાધરાજ છે, કેવળ ઉર્ધ્વદિકે દિશાએના મનને
આશ્રીને પ્રમાણને અતિક્રમ તે અનાભોગાદિકથી અથવા અતિક્રમ-વતિક્રમાદિકથી પ્રવર્ત
વાને જાણવો, નહિ તો, બગજ થાય એ મતલબ છે.

ક્ષેત્રદ્વિસ્ત્વેવ ભાવનીયા યથા કેનાચિત્ સર્વાસ્વપિ દિષ્ઠુ પ્રત્યેક
યોજનશતાત્ પરતો ગમનનિયમઃ કૃત-સ્તતથ પૂર્વસ્યાં દિશિ ભાંડ મૃદ્ધીત્વા
યોજનશત યાવદ્ ગત-સ્તતોપિ પરતો ભાંડ વહુતર મૂલ્યમવામોલ્ય-તોડપ-
રમ્યાં યોજનનવતિમેવ યાસ્યામીતિ ચેતસિ વ્યવસ્થાપ્ય પૂર્વસ્યા દિશિ દ-
શયોજનાનિ ક્ષેત્રદ્વિ કૃત્વા દશોત્તર યોજનશત ગચ્છતસ્તસ્ય વ્રતસાપે-
ક્ષત્વાત્ ક્ષેત્રદ્વિલક્ષણોડતિચાર .

સ્મૃતે સ્મરણસ્યાંતર્ધાન-યથા કેનાપિ પૂર્વસ્યા દિશિ યોજનશત ગ-
મનપરિમાણ કૃત ગમનકાલે ચ સ્પષ્ટ તત્ પ્રમાદતો ન સ્મરતિ-કિં સ-
પચાશદ્વા ? તેન ચૈવમુખયાશાવલબિનિ સશયે પચાશતમેવ યાવદ્ ગતવ્ય,
તત્પરતોપિ ગચ્છતોડતિચારઃ, શતાદપિ પરેણ ગચ્છતસ્તુ ભગ શતિ. (૬૩)

અર્થત દિગ્વ્રતમિદાની-મુપભોગપરિભોગવ્રતમુચ્યતે

ઈદ ચ દ્વિધા-ભોજનતઃ કર્મતથ તત્ર ઉપ શતિ સકુદંતર નિ સ

ક્ષેત્રદ્વિ આની રીતે ભાવવી જેમકે કોઈએ બધી દિશાઓમાં દરેકમાં તિ સેવો
નથી આગળ જવાનો પ્રતિનિધ કર્યો તેથી તે પૂર્વદિશામાં માલ લઈ સોયોજન સ-
ત્યા તેને માનુષ પડ્યું કે, હજી આગળ જતા માલ ભોધો વેચાશે, ત્યારે હવે પા-
ડુ નેવુ યોજનજ જઈશ એમ મનમાં ધારી તે પૂર્વ દિશામાં દશયોજન ક્ષેત્રદ્વિ તેમજ
એકમોદશ યોજન લગી જાય તો, તેને વગના સાપેક્ષપણથી ક્ષેત્રદ્વિરૂપ અતિચાર લ-
ખનાય છે

સ્મૃતિ એવે સ્મરણનું અતધાન તે સ્મૃત્યતવાન જેમકે કોઈકે પૂર્વદિશામાં
યોજનસૂધી જવાનું પરિમાણ કર્યું હવે જ્યાં ટાકણે તેને તે વાત પ્રમાદના લીધે સ્પષ્ટ
પણે યાદ ન આવી કે સો યોજનનું પરિમાણ કરેલ છે કે, પંડુ ? તેથી આવા ઉ-
ભય ભાગે રહેના સસધર્માં પચાસ યોજન જનું જોઈએ ! તેથી જો આગળ જાય તો અ-
નિચાર લાગે, અને સોથી આગળ જાય તો તો ભગજ યાગ

દિગ્વ્રત કથુ-હવે ઉપભોગ પરિભોગવ્રત કહીયે છીયે

જ્યેતે હત્યુપભોગોઽન્નપાનાદિ. પરીતિ ધુનઃધુન વંહિર્વા મુજ્યત इति परि-
ભોગો હિરણ્યવસ્ત્રાદિ.

આહ.

નત્તુ યદ્યત્ર હિરણ્યાદય ઉપભોગપરિભોગશબ્દવાન્યા- સ્તહિ
કર્મત इद પ્રત નોપપચતે-કર્મશબ્દસ્ય ક્રિયાવચનત્વેન યુષ્માકમભિપ્રેત-
ત્વાત્-કર્મણશ્વોપમુજ્યમાનત્વપરિમુજ્યમાનત્વયોરસમભાત્.

સત્ય.

કિંતુ કર્મણો વાણિજ્યાદેરુપભોગપરિભોગકારણત્વાત્ કારણે ચ
કાર્યોપચારાત્ કર્મણૈવોપભોગપરિભોગવાચ્યતા વિવક્ષિતેત્યલં ચર્ચયા.

ઉપભોગપરિભોગયો-ર્ત્રત નિયતપરિમાણાદિકરણમુપભોગપરિભોગપ્રત.

તત્ર ભોજનતસ્તાવત્ આત્મેષામશુકૈવળીયમોજિના ભવિતવ્યં. તદ-

તે બે પ્રકારે છે — ભોજનથી અને કંઈથી ત્યા ઉપ એટલે એકવાર અથવા
અદર વપરાય તે ઉપભોગ તે અન્ન પાણી વગેરે છે પરિ એટલે વારવાર અથવા બા-
દેર વપરાય તે પરિભોગ, તે ધન વસ્ત્ર વગેરે છે

કોઈ પૂછશે કે, બે ધંડા ઉપભોગ પરિભોગ શબ્દે દ્વિરુપ વગેરે લખ્યે, તો કર્મથી
એ પ્રત કેમ કહેવાતો ? કેમકે કર્મ શબ્દો તો તમે ક્રિયાનાયક માને છે, માટે કર્મનો કંઈ
ઉપભોગ પરિભોગ મધ્ય શકે નહિ

તેને એ કહેવાતું છે કે, એ વાત ખરી છે, પણ કર્મ જે વેષાર વગેરે તે ઉપભોગ
પરિભોગના કારણ છે, તેથી કારણમા કાર્યનો ઉપચાર કરવાથી કર્મ શબ્દે કરીનેજ ઉપ
ભોગ પરિભોગ જણાવવા ધર્યું છે, આટલી ચચાજ બસ છે

ઉપભોગ પરિભોગનું પ્રત એટલે નિયત પરિમાણ કરતું તે ઉપભોગ પરિભોગ પ્રત.

આં ભોજનથી આપકે જાતી શકે તો પ્રાચીન અને અપ્રાચીન આધાર ખાતે તેમ

ભાવે નેપળીયમપ્પચિત્ત તદસત્યે તુ વહુસાવચ્ચમશનાદિક પરિહરાતિ.

ત્તનાશને તાવત્

સન્વા ય કંદજાઈ-મરણકંદો ય વજ્જકદો ય,
અલ્લહાલિદા ય તદા-અદાગ અલ્લકચ્ચૂરો,
સત્તાવરી વિરાલી-કુમ્મારિ તદ યોદરી ગમ્ભોદય,
લહસ્સણ વસકારિલ્લા-ગજ્જર તદ લોળઓ લોદો.
ગિરિકણિ કિસલપત્તા-કસેરુયા થેગ અન્નમુત્થા ય,
તદ લોળરુમ્મલ્લ છલ્લી-સિલ્લુદો અમયવલ્લી ય,
મૂલા તદ ભૂમિરુદા-વિરુદાઈ દવ્વકવત્પૂલો પદ્મો,
મૂપરવલ્લો ય તદા-પલ્લંકી કોમલલિલિયા.
આલુય તદ પિંડાલુય-સમભગ મહીરગાઈ લક્ષણઓ,
જાળેજ્જ ણતકાય-અન્નપિ જિણેહિ નિદિદ્ધ.

इति समयोक्तानतकायान् बहुबीजानि मासादिक च वर्जयति.

નહિ અને તો અનેપણીય છતા અચિત્ત વાપરવું, તેમ ન અને તોપણુ છેવટે બહુ સાર્વ
અરાન પાન વગવા

હા અરાનમા સરણુ કેદ—વજ્જ કેદ, ગેરે સધળા કેદ, લીની હળ, લીની સુક,
લીલો કચ્ચૂરો સતાવરી, વિરાલી કેદ, કુવાર, થોર, ગમે લસણુ વાસ, ગારેલા, ગાજર
લવણુ કેદ, લોહ કેદ, ગિરિકણિકા, રૂપળ, કરોડ, થેગ નામની વનસ્પતિ લીની મોય,
લવણુ વૃક્ષની છાન ખીનુડા, અશ્વત્થેલ, ગૂળા, ભૂમિકેડા, નિરહી નામની વનસ્પતિ, હક
નામની વનસ્પતિ, તાળે વત્થુનો સકરવેન, પદનક નામની વનસ્પતિ, કાચી આળલી

આતુ પિડાતુ તથા જેનો સરળો ભગ પડે અને વચ્ચે તાંતણુ નહિ રહે એવી
કોઇ પણ વનસ્પતિને જિનેથરે અનતકાય કહેલી છે એ રીતે શાસ્ત્રમા કહેલ અનતમાન
તથા બુધ્ધીજ અને માસાદિક વર્જિત કરના

પાને માસરસમિત્યાદિ-સ્વાદિમે વટપિપ્પલોદુવરવૃક્ષકર્દુવરફલાને સમયે પચોદુંડરીત્યાલ્યયા પ્રસિદ્ધાનિ નિયમયતિ-સ્વાદિમે તુ મધ્વાદિ-શેષેપ્યલ્પસાવધે ઓદનાદાવચિત્તમોજિત્વાદિક પરિમાણનૈયત્યં વિધેય. અત્પત્તચેતોઘૃધ્યુન્માદા-પવાદાદિજનુક વસ્ત્રવાહનાલકારાદિક વર્જયેત્-શેષેઽપિ માનનિયતતા કાર્યેતિ

કર્મતોપિ શ્રાદ્ધેન તાવત્ કર્મ ન કિંચિત્ કર્તવ્ય-નિરારંભતયૈવ સ્થાતવ્યં. અર્થેવં ન નિર્વહતિ તદા નિર્લિંગજનોચિતાનિ बहुसावधानि कोट्टपाल-गुप्तिपालादिकर्मलक्षणानि खरकर्माणि इलमुशालोल्लखलशुख लोहविक्रयादि-लक्षणानि वर्जयित्वा अल्पसावधमेव कर्म विदधाति.

અત્રાપિ ધોજનતઃ પચાતિચારા વર્જનીયાઃ તદ્યથા-

સચિત્તાહારે, સચિત્તપટિલદ્વાહારે, હપ્પોલિઓસહિભવલ્લળયા, તુપ્પઓલિઓસહિભવલ્લળયા, તુચ્છોસહિભવલ્લળયા.

પાનમા માસતુ રસ વગેરે તથા ખાદિમમા વડ-પીપ્પળ-ઉદુવર-વૃક્ષ અને કદુવર નામે પચોદુંડરીના ઇળ નહિ ખાવા સ્વાદિમમા મધ વગેરેનો નિયમ લેવો, તથા બીજા પશુ અપ સાવધ ઓદનાલિકમા અચિત્ત ભોજન મધુ, તથા પરિમાણનો નિયમ કરવો. તથા ચિત્તની અત્યંત શુદ્ધિ કરાવનાર તથા ઉન્માદજનક તથા નિદ્રા જનક વસ્ત્ર વાહન કે અન્યકાર નહિ વાપરવા તેમજ ખાંડીના માટે પશુ માન બાધી લેવું.

કર્મથી પશુ આરકે મૂળે તો કશું કર્મજ નહિ કરવું, કિંતુ નિરાશી થઇ રહેવું તદ્યથ તેમ નિરાદ નહિ થાય તો, ત્યારે નિર્દય જનને ઉચિત બહુ પાપવાળા કામ એટલે કાલવાળ કે જે નર વગેરેના કામ તથા ખર કમ એટલે હજી-મુશજી-ઉખળ-રાત્ર-લોહ વગેરેના વેપાર વર્જનિ અપ સાવધ જે કામ દોષ તેજ કરવા

હતા પશુ ભોજનથી પાચ અનિચાર વર્તવાના છે, તે આ રીતે —

સચિત્તાહાર, સચિત્ત પ્રતિગદ્વાહાર, અપક્રોધપિ ભક્ષણતા, ક પક્રોધપિ ભક્ષણતા, તથા તુષ્ટ્રપિ ભક્ષણતા

एते च प्रत्याख्यातसचित्तस्याचित्तभोजिनोऽतिचारा द्रष्टव्याः अस्य-
चानाभोगातिक्रमादिना कदादिसचित्तस्याहारोऽतिचारः

तथा सचित्ते आम्रगोलिकादौ प्रतिपदपक्षत्वगादीति गम्यते मुखे
प्रक्षिप्य यक्षत्रगात्रेवाचित्त भक्षयिष्यामीति सचित्त त्वगस्थिक त्यक्षामीति
बुद्ध्या सचित्तप्रतिपदस्याहारोऽतिचारः—अतसापेक्षत्वात्.

तथा अपत्रवाया अग्न्यसस्कृताया औपधेर्गोभूमादिधान्यरूपाया
भक्षणमेव भक्षणतातिचार—इदमुक्तं भवति—पिष्टत्वाच्चेतनमिति सभावनया
सभवत्सचित्तावयव वह्न्यसस्कृत कणिककादिक भक्षयतोऽतिचार.

• तथा दु पत्रवाया वह्निना सस्कृतासस्कृतस्वरूपत्वेन सभवत्सचित्ता
वयवाया औપધેઃ પૃથુકાદિરૂપાયા ભક્ષણતાતિચાર.

તુચ્છાસ્તયાવિધતૃપ્ત્યજનકત્વેન અસીરા ઔપધયઃ કોમલમુદ્રાદિફ-
લીરૂપાન્તદ્ભક્ષણતાતિચારઃ

જે સચિત્તનો ત્યાગી અને અચિત્તનો ભોગી હોય, તેને એ અતિચાર જાણવા
એવાને અનાભોગ તથા અતિ ક્રાંદિકે કે વહ્નિકે સચિત્ત આધાર કરતા અતિચાર ભાગે

વગી સચિત્ત એટલે આંખની ગોટથી વગેરેના વળગેલી પડખાની જાન મોખા
નાખીને પડખાની અચિત્ત જાલજ ખાઉ છું અને સચિત્ત ગોટતું છોડી ત્થરા એવી
બુદ્ધિએ સચિત્ત પ્રતિપદનો આધાર કરવો તે અતિચાર છે, કેમકે ત્યાં મનની અપેક્ષા
કાયમ છે

વળી અપત્રવ એટલે રાખ્યા વગરની ઔપધિ એટલે ઘઉં વગેરે ધાન્ય તેનું બ
ક્ષણ તે અતિચાર છે મતનજ કે લોટ કરેનું તેવાથી અન્યેતન ધારીને સચિત્ત કણવાળું
વગર રાધેનું ખાતા અતિચાર છે

વગી દુ પત્રવ એટલે ત્રાપી પાકી રાધેન આપધિ અર્થાત્ પતુચા વગેરે ખાવા તે
અતિચાર છે

વગી તુચ્છ એટલે તેથી તૃપ્તિ નહિ કરનાર મગરળી વગેરે હાકી ઔપધિએ
ખાતી તે અતિચાર છે

આદ્ય-નનુ યથેતા* સચેતનાસ્તિદિ તદ્વક્ષણ પ્રથમાતિચારાન્ન વિશિ-
ષ્યતે અથાચિત્તાસ્તિદિચાર એ ન સમવતિ-સત્ય-કિંતુ યોડ્યતસાવ-
ધર્મીસ્તયા સચિત્ત પ્રત્યાર્ગ્યાતિ તસ્યાચેતના મક્ષયતસ્તથાવિધવૃત્ત્યસ-
પાદકત્વાત્ લાલ્પમેવાવશિષ્યતે ખતોડચેતનીકૃત્યાપ્યેતા ન મક્ષણીયા-સ્ત-
દ્વક્ષણે તુ વરતુતો વ્રતપ્રિરાધનાદતિચાર.

એ રાત્રિભોજનમાસાદિવ્રતેષુ વસ્ત્રાદિપરિભોગવ્રતેષુચાનાભોગાતિક્ર-
માદિના-તિચારાઃ સ્વયમલ્પૂતા-ઉપલક્ષણમાત્રત્વાદમીપામિતિ

કર્મતત્ત્વ પચદશાતિચારા વર્જનીયાસ્તેચાંગારાદિકર્મરૂપાઃ
તત્ત્વાગારકર્મ યત્ર ગારાન્ કૃત્યા ત્રિકીર્ણાતે (૧)

વનઝર્મ યત્ર તમુદિતં વન ક્રીત્વા ત્વચાસ્થિત્વા વિક્રીય તલ્લા-
ભેન જીવતિ (૨)

કાષ્ઠ બોલશે કે, જો એ સચેતન છે, તો તેનું ખાતું તે પહેલાં અતિચારમા આવી
જાય છે, અને અચિત્ત હોય તો પછી તે અતિચારજ ગેનો ગણાય. તેને એ ઉત્તર છે
કે, એ વાત ખરી, પણ જે સાવધાની અત્યંત ડરીને સચિત્તનું પ્રત્યાખ્યાન કરે તેને એ
અચેતન હતા પણ ખાતા થકા તેવી વૃત્તિ નહિ કરનાર હોવાથી તેનું ફક્ત લોનપણ
જુજાયાય, માટે એ અચિત્ત કહીને પણ ન ખાધી ખાઈએ તો પરમાત્મા નત નિગ
ધાયાથી અતિચાર છે

એ રીતે રાત્રિભોજન અને માંસાદિના વ્રતમા તથા વસ્ત્રાદિ પરિભોગના વ્રતમાં
અનાભોગ અને અતિક્રમાદિકે કરી અતિચાર જાણી લેવા કારણ કે, આ તો ઉપનિષદો
માન છે

કર્મથળ પદર અતિચાર વર્જવાના છે, તે આ ગારકર્મ વગેરે છે

ત્યાં આ ગારકર્મ તે જ્યાં અગારા કરીને વેચવામા આવે તે (૧)

વનક્રમ તે જ્યાં સામટું વન ખરીદી તે કાપી વેચાતે તેના નશથી જીવાય તે (૨)

શકટકર્મ યત્ર શારુટિકત્વેન નિર્વહતિ (૩)

ભાર્તીકર્મ યત્ર સ્વકીયગત્યાદિના પરકીય માદ વહત્યન્યેષા વા
ભાટકેન શકટવલીવર્દાદીનર્પયતિ (૪)

સ્ફોટીકર્મ ઇકૃત્વ યદ્વા હલેન ધમેઃ સ્ફોટન (૫)

દત્તવાણિજ્ય યત્ર પ્રથમતઃ પુલિંદ્રાણા દત્તાનયનનિમિત્ત મૂલ્યં
દદાતિ—તતસ્તે ગત્વા તદર્થં હસ્તિનો દ્વાતિ—એવ શ્રવચર્માદિમૂલ્યદાન-
મર્પીહવાચ્ય (૬)

લાક્ષાવાણિજ્યં પ્રતીત (૭)

રસવાણિજ્યં મદિરાદિવિક્રય. (૮)

કેશવાણિજ્ય યત્ર દાસ્યાદિજીવાન્ ગૃહીત્વા અન્યત્ર વિક્રીણીતે (૯)

વિપવાણિજ્ય પ્રસિદ્ધ (૧૦)

યત્ર પીઠનકર્મ તિલેષુપત્રાદિના તિલાદિપીઠન (૧૧)

શકટકમ તે જ્યાં ગાડા વેચીને નિગ્રહ અલાવવામાં આવે (૩)

ભાર્તીકમ તે જ્યાં પોતાની માલીથી પસાર સામાન ઉપાડે અથવા એન કે ગાડા
બાડે આવે (૪)

સ્ફોટીકમ તે ખેડવા કામ અથવા હળથી જમીન ફેંકવી તે [૫]

દત્તવાણિજ્ય તે એ કે જ્યાં જીન લોકોને હાથીના લાવવા માટે આગળથી પૈસા
આપવામાં આવે તેથી તેઓ તેના માટે હાથી મારે છે એ રીતે પણ તથા આમ-
વગેરેના માટે પણ અગાઉથી ધીરવુ તે એમાં ભગે છે [૬]

લાક્ષાવાણિજ્ય પાધર જ છે, [અચાત્ર લાખનો વેપાર] [૭]

રસવાણિજ્ય એટલે મિત્રાદિકનો વેપાર [૮]

કેશવાણિજ્ય એટલે હાથી વગેરે જીવોને લઈ જીવો સ્થળે વેચવા તે (૯)

વિપવાણિજ્ય પાધર છે (૧૦)

યત્ર પીઠન કર્મ તે ઘાણી કે, મીચોડમાં નિલાદિક પીનમાં [૧૧]

નિર્ભીક્ષ્ણનર્મ ચલીત્વદત્તુરગાદીના વર્ધિતકરણં (૧૨)

દગ્ધાગ્નિદાન મુદ્ધેય-તચ ક્ષિલ ભૂમિષુ તરુણતુળરોદ્ધનાથં કોચેત્
કુર્વતિ (૧૩)

સરોદ્ધતદ્વાગાદિગોપણમપિ તત્ર ચાન્યાદિવપનાથં પ્રસિદ્ધમેવ (૧૪)

અસતીપોપણ યે કેચિદ્ ઢાસીં પોપયતિ તત્સવધિનીં ચ ભારીં
મૃદ્ધેતિ-યથા ગોઢાવિપય ઇતિ. (૧૫)

આપણે પચદશ કર્માદનાની પદવિધજીવધાતાટિકમદાસાવધ્યદેતુત્વા-
દ્વર્જનીયાની, ઉપલક્ષણમાત્રપેતાની અન્યાન્યપ્યેવજાતીયકાની વહુસાવધા-
ની કર્માણિ પરિહાર્યાણ્યેવ.

આદ્ય-નન્યગારકર્માદયઃ સ્વરકર્મસ્વરૂપા એવ-તતથ ચેન સ્વરકર્મ
પ્રત્યારયાત તેનંતે પ્રત્યારયાતા એવેતિ તેષુ વર્તમાનસ્ય ભગ એવ સ્યા-
ત્ કયમતિચારતા ?

નિર્ભીક્ષ્ણનર્મ તે બગે બોધ વિગેરેને ખસી કરવા તે (૧૨)

દગ્ધાગ્નિદાન તે જનીનમા તાણુ વાસ ઉગાડવા માટે કટવાક વનમા અગ્નિ સ
બગે છે તે (૧૩)

સરોદ્ધત-ગાં દિશોપણુ તે પણ તેમા ધાન વિગેરે વાવવા માટે કરવામા આવે
છે [૧૪]

અસતીપોપણુ તે કટવાક દાસીને ઉઠેરે છે, અને તેના સબધી લાડુ લે છે,
એ વાન ગેલ દેશમા છે (૧૫)

એ પદર દર્શાવત છે, કેમકે તે જાણની દ્વિસારૂપ મહાસાવધના દેવ છે, માટે
વચ્ચા એ પણ ઉપલક્ષણુએ છે, માટે ખીજા પણ એવાં સાવધકર્મ વર્તવાજ નોંધએ

દર્શાવે એમ કહેશે કે, અગારકર્મ તો અરકર્મરૂપ છે, તેથી જેણે અરકર્મ
પ્રત્યાખ્યાન કર્યો તેણે, તેણે એ પણ પ્રત્યાખ્યાતજ કર્યો, માટે તેમાં વર્તનાં બગજ ગણાવ

સત્યમિદ-યત આકુટયા પ્રવર્તમાનસ્ય ધમ એવ અનામોગાતિક્ર-
માદિનાતુ તત્કરણેઽતિચારતાગતવ્યેતિ. (છ)

‘અક્તમુપભોગપરિભોગત્ત-મિદાનીમનર્થદઢવિરમણત્તમુચ્યતે

તત્રાર્થ. પ્રયોજન તદભાવોઽનર્થઃ-દૃશ્યતે આત્મા અનેતેતિ દઢ-
પાપવધાદિરૂપો નિગ્રહઃ અનર્થેન પ્રયોજનાભાવરૂપેણ નિજજીવસ્ય દઢો-
ઽનર્થદઢઃ.

સ પુનશ્ચતુરિધસ્તયથા

અપધ્યાન, પ્રમાદાચરિત, હિલ્લનદાન, પાપકર્મોપદેશ ઇતિચતુર્વિધોઽ-
નર્થદઢઃતસ્માદ્વિરમણમનર્થદઢવિરમણ.

તત્રાપધ્યાન

કહયા વચ્ચઈ સત્યો-ર્કિર્મંદ કત્ય કિચિય ભૂમિ,

અતિચાર કેમ ગણાય ? તેને એ ઉત્તર છે કે, જાણીને કરે તો, ભયજ છે, બાકી અના-
મોગાદિધી તેમા પ્રવર્તે તો અતિચાર ગણાય

એ રીતે ઉપભોગ પરિભોગ નવ દૃશ્ય, હવે અનર્થ દઢ વિરમણુવન .રીએ છીએ

ત્યાં અર્થ એટલે પ્રયોજન તે ત્યાં ન હોય તે અનર્થ, આ દઢ તે બેતાથી
આત્મા દઢાય તે અથાત્ પાપવધાદિરૂપ નિગ્રહ તે દઢ

અનર્થ એટલે વચ્ચર પ્રયોજને પોતાના છત્રને દઢાય, તે અનર્થ દઢ તે ચાર પ્ર-
કારે છે —અપધ્યાન, પ્રમાદાચરિત, હિલ્લનદાન, અને પાપકર્મોપદેશ એમ ચાર પ્રકારના
અનર્થોધી વિરમણુ તે અનર્થદઢ વિરમણુ છે

ત્યાં અપધ્યાન તે એ કે, ક્યારે સાચ જાય છે ? શુ માત્ર લાઇ જાય છે ?
ક્યા જાય છે ? કેટલાં રચણ છે ? લેવદેવનો કયો વખત છે ? ક્યા ક્યા કદી મીજ આવે
છે ? કાલુ લાવે છે ? ઇલાદિ વચ્ચર પ્રયોજને આગળથી ચિત્તવવા તે

કો કયવિકયક્રાલો-નિર્ગ્વિસર્ગે કિં કહિં કેળ:

ઇત્યાદિનિઃપયોજનાસર્મજસર્ચિતારૂપ.

પ્રમાદો મયવિવચક્રપાપનિદ્રાવિકયાલક્ષણ-સ્તેન તસ્ય વા આચરિ-
ત-મનુષ્યાનં પ્રમાદાચરિતં. અથવા આલસ્યોપદત્તચેષ્ટિતં પ્રમાદાચરિત
મુચ્યતે.

તત્ત્વ મહુજીવોપપાતેહેતુભૂતં અસ્યગિતધૃતતૈલમાનનધારણાદિ.

હિંસનશીલં હિંસાં શસ્ત્રાનલહલોલ્લસલીલપાદિ તસ્ય પ્રદાનમન્યસ્યૈ
સમર્પણં હિંસપ્રદાનં.

પાપહેતુત્વાત્ પાપં કર્મ કુપ્યાદિરૂપં તસ્યોપદેશઃ પાપકર્મોપદેશ इति
ચતુર્વિવોઽનર્થલઙ્ક-સ્તસ્મા-દ્વિરમણ-મનર્થલઙ્કવિરમણં.

અગ્રાપિ પંચાતિચારા વર્જનીયાસ્તથયા.

કંદર્પઃ, ક્રૌઢ્ય, મૌર્ખ્ય, સંયુક્તાધિકરણતા, હપભોગપરિભોગ-
તિરેક इति.

પ્રમાદ એટલે મદ, વિવચ, કપામ, નિદ્રા, અને વિકયા, તેણે કરીને અથવા તેનું
આચરણ તે પ્રમાદાચરિત, અથવા આગસ્થમા રહી કર્તવ્ય બૂલવુ, તે પ્રમાદાચરિત બળવુ
તે પ્રમાદા ચરિત બહુશવના ઉપપાતનુ કારણભૂત છે, અને તે એ છે કે, ઘી
તેલનાં વાસણુ ઉપાસ રાખનાં ઇત્યાદિ.

હિંસનશીલ તે હિંસા એટલે શસ્ત્ર-અગ્નિ-હથોળ-ઉપજ-વિષ વગેરે તેવી
ચીજો ખીજીને આપવી તે હિંસપ્રદાન

ખેડ વગેરે કામ પાપનો હેતુ હોવાથી પાપ કર્મ મળ્યાવ, તેનો ઉપદેશ તે પાપક
ઓપદેશ એમ ચાર પ્રકારે અનર્થ લઙ્ક છે, તેથી વિરમણ તે અનર્થલઙ્ક વિરમણ

એના પણ પાંચ અતિચાર વર્જનાના છે, તે આ રીતે છે - કંદર્પ, ક્રૌઢ્ય,
મૌર્ખ્ય-સંયુક્તાધિકરણતા, અને હપભોગ પરિભોગાતિરેક

તત્ર કદર્પઃ કામ-સ્તદુદ્દીપકો હાસ્યપ્રધાન-સ્તથાવિધવાક્પ્રયોગોઽપિ
તદ્દેતુત્વાત્ કદર્પ

પરેણાં હાસ્યજનકઃ વહુવિધેનસકોચાદિવિક્રિયાગર્ભે ભાંડાનામિવ
ચેષ્ટિતઃ કૌકુચ્ય

एतौ च द्वावप्यतिचारौ प्रमादाचरितस्य द्रष्टव्यौ—तद्रूपत्वादिति.
मुखमस्यास्तीति मुखरो वाचाल—स्तस्य कर्म मौख्यं—धाष्ट्यमाय-
मसत्पासजद्धमलापित्व. अयच्च पापकर्मोपदेशस्या—तिचारो, मौख्यं स-
ति पापकर्मोपदेशसम्भवात्.

અધિક્રિયતે નરકાદિવાત્માનેનેત્યધિકરણ તૂર્ણરથનુમ્મશ્લો-લ્પલા-
રઘદાદિ. સયુક્ત—મર્યાદિતયાકરણયોગ્ય મણુળીકૃત તથ તદાધિકરણ સ-
યુક્તાધિકરણ ન ધરણીય.

ત્યા કહ્ય તે કામ—તેના ઉદ્દીપક હાસ્યવાળા તથા પ્રકરના વચન બોલાવાં તે
પણ કામના હેતુ હોવાથી કહ્ય કહેવાય છે

બીજાને હસાવનારા અનેક જાતના આખમીઆરા ક્યથે બાંડાની માફક ચાળા
કરવા તે કૌકુચ્ય

આ બે અનિચાર પ્રમાણ ચરિતના જાણવા કેમકે તે રૂપેજ તે છે

મુખે જાકરે કરનાર તે મુખર એટલે વાચાળ તેજ કામ તે મૌખ્ય—એટલે કે
ધીદાર્દ બરેજુ અસત્ય—અજાબ બહુ તે એ પાપ કમાપદેશનો અનિચાર છે કેમકે
મુખરપણ હોય તો પાપ કમનો ઉપદેશ સભવે.

જેનાવડે આત્મા નરકનો અધિકારી ચાપ તે અધિકરણ, તે તૂણીર, ધનુષ્ય, મુ
શળ્ય, ઉખળ અરધત ધગેરે જાણવા તે સયુક્ત એટલે કામ કરી શકે તેવા તેમાર કરી
રાખનાં તેને સયુક્તાધિકરણ કહેવાય, તે નદિ રાખનાં

મયુગ હિ તદ્ દૃષ્ટ્વા—ન્યોપિ યાવત્કેતિભાવઃ—અયં હિંસ્રમદા-
મસ્યાતિચારઃ.

ઉપભોગપરિભોગયો—રતિરેક આધિક્ય—મુપભોગપરિભોગાતિરેકઃ-
इहकिल स्योपयोगिभ्योऽधिकानि तांबूलमोदकमङ्गकादीनि उपभोगांगानि
तद्वागादिषु ना नेतव्यानि. अन्यथाहि खिद्वादय—સ્નાનિ ભુજતે તત
આત્મનો નિરર્થકકર્મવંધનાદિદોષઃ. અયમપિ વિષયાત્મકત્વાત્ પ્રમાદા-
ચરિતસ્યા—તિચારઃ—અપધ્યાનવ્રતે ત્વનાભોગાદિના પ્રવૃત્તિ—રતિચારઃ.
આકુટયા પ્રવૃત્તૌ ભંગઐવ. એવ કદર્પાદિપ્ત્વપિ યથાસમ્ભવ—માકુટયા પ્ર-
વૃત્તિ—ભંગરૂપૈવ વાચ્યેતિ (છ)

ઉક્તમનર્થદઢવિરમણવ્રત.

एतानि श्रीयपि दिग्गतादीनि गुणव्रतान्युच्यते अणुव्रतानां गुणा-
योपकारायव્રतानि गुणव्रतानी—તિકૃત્વા. ભવતિ અણુવ્રતનાં ગુણ-
વ્રતેભ્ય

કેમકે તેવા તૈયાર અધિકરણને જોઈ તેને ખીજે પણ મામના તૈયાર થાય આ
હિંસ્ર પ્રદાનનો અતિચાર છે

ઉપભોગ પરિભોગનો અતિરેક એટલે અધિકપણ તે ઉપભોગપરિભોગાતિરેક
પ્રકાર એ જણવાતુ છે કે, પોતાને ઉપયોગમા આવવાથી અધિક તામૂય, મોદક, કે બ-
જાર્વા વગેરે ઉપભોગના અંગે તળાવ વગેરે સ્થળે નહિ લઈ જવા કેમકે નહિ તે ત્યા
તેમને મરકરાઓ પણ આવ્યા માડે, અને તેથી પોતાને નિરર્થક કર્મ બંધનનો દોષ લાગે
આ પણ વિષયરૂપ દોષથી પ્રમાદાચરિતનો અતિચાર છે અપધ્યાન વ્રતમા અનાભોગ
દિકે કરી પ્રવૃત્તિ થાય તે અતિચાર છે આકુટિએ પ્રવર્તતા ભગજ ગણાય એ રીતે ક-
દર્પાદિકમાં પણ સભવ પ્રમાણે આકુટિએ પ્રવૃત્તિ કરવી તે ભગજપજ જણાવી.

એ રીતે અનર્થદઢ વિરમણ વ્રત કહ્યું એ દિગ્વ્રતાદિક વ્રણે અણુવ્રત કહેવાય છે.
કેમકે તેઓ અણુવ્રતોને અણુ એટલે ઉપકાર કરે છે, અને અણુવ્રતોને અણુવ્રતોથી ઉપકાર

ઉપકારો વિવક્ષિતક્ષેત્રાદિભ્યાંઽન્દન હિંસાદિનિપેયાદિવિ. (હ)

તદેવમભિહિતા ગુણવ્રતલક્ષણા—સ્ય ચત્તરગુણા.

અયોચ્ચરગુણચતુષ્ટયરૂપાણિ શિક્ષાગ્રતાન્યુચ્યતે.

તત્ર શિક્ષાભ્યાસ—સ્તત્પ્રધાનાનિ વ્રતાનિ શિક્ષાગ્રતાનિ—પુનઃ
પુન રાસેષાર્હાણી—ત્યર્થઃ

તાનિ ચ સામાયિકાદીનિ ચત્વારિ.

તત્ર સમસ્ય રાગદ્વેષાચિરહિતસ્ય જીવસ્યાયો લાભઃ સમાયઃ સમો
હિ પ્રતિક્ષણ—મપૂર્વદર્શનદર્શનચારિત્રપર્યાયૈરધઃકૃતચિંતામણિરૂપદુર્માદિ-
પ્રમાર્થનિરૂપમમુલ્લભેતુમિ યુજ્યતે. સમાયઃ પ્રયોજન—મસ્ય ક્રિયાનુદ્યાન-
સ્યેતિ સામાયિક સાવલપરિત્યાગનિરવધાસેવનરૂપો વ્રતવિશેષ इत्यर्थ

इदंचसर्वारंभमवृत्तेनए हिणा गृहवासमहानीरधेर्निरतरोच्छयि-
तातुच्छमचुरव्यापारवीचीचर्पावर्गजनिताकुलत्वविच्छेदकं आतिप्रचंड-

માય છે, એ દેખીતી વાત છે કેમકે વિવક્ષિત ક્ષેત્રાદિકથી બીજે ઠેકાણે હિંસાદિક વ્રતા
અટકે છે

એ રીતે ગુણવ્રત૧૫ તથા ઉત્તર ગુણ ૬૭૯

હવે ઉત્તર ગુણ૧૫ ચાર શિક્ષાગ્રત કહીએ છીએ-

ત્યાં શિક્ષા એટલે અભ્યાસ તે સહિત વ્રત તે શિક્ષાગ્રત અર્થાત્ વારં વાર સેવવા
લાયક વ્રત

તે સામાયિક વગેરે ચાર છે

ત્યાં સમ એટલે સમ દેવ સહિત જીવનો આપ એટલે લાભ તે સમાય સમ પુ-
૧૫ પ્રતિક્ષણે ચિંતામણિ અને કલ્પવૃક્ષથી અધિક પ્રલાવવાળા અને નિરૂપમ મુખના હેતુ
એવા અપૂર્વ જ્ઞાન દ્વારા ને ચારિત્રના પર્વાપથી જોડાય છે સમાય છે પ્રયોજન ને ક્રિયા
નુદ્યાનનું તે સામાયિક છે તે સાવલપરિત્યાગ અને નિરવધની આસેનના ૧૫ વ્રતવિશેષ

મોહનરપતિવલતિરસ્કરણમહાયોધરૂપં પ્રતિદિવસ—મંતરાતરા યત્નેન કર્ત્તવ્યં.

યત્ત ઇત્તં પરમશુભિભિઃ

સાવજ્જોગપ્પારિવજ્જણદ્વા—સામાઈયં કેવલિયં પસત્થં,
ગિહત્થપમ્મા પરમંતિ નચ્ચા—કુજ્ઞા ચુહી આમહિં પરત્થા;
સામાઈયંમિ હ કણ્—સમણો હિ સાવઓ હિં જમ્મા.
एण कारणेण—बहुसो सामाइय कुज्जा.

अस्यापि पंचातिचारा वर्जनीयाः

તત્ર મનોવાકાયદુઃપ્રાણિધાનલક્ષણાસ્ત્રયઃ—મનઃપ્રમૃતીનાં ચ દુઃપ્રિધાનં.

અનામોગાદિના સાધયચિત્તાદિષુ પ્રવર્તનં. તથા સ્મૃત્યકરણં સામાયિકસ્થાનવસ્થિતસ્ય કરણં ચ.

છે ગૃહનાસરૂપ મહા સમુદ્રના નિરતર ઉછળતા મોટા અનેક કામોના તરંગે ચાસતા હોવાથી પડતી ચઢીઓવડે થતી આકુળતાને હાવનાર તેમજ અતિપ્રયત્ન મોહરાગના ભેરને તોડવા મહા યોદ્ધા સમાન આ સામાયિક સર્વાંશમાં પ્રવર્તનાર ગૃહસ્થે દરરોજ વચ્ચે વચ્ચે યત્નપૂર્વક કરવું

જેમણે પરમ શુભિઓએ કહ્યું છે કે—

સાવથ યોગને વર્જવામાટે કેવળીએ સામાયિક જતાવ્યું છે તે ગૃહસ્થના ધર્મેથી ઉત્કૃષ્ટ છે, જેમ ભણી છુપ પુરવે પરાયે સાધવા આત્મહિત કરવું

સામાયિક કરે જોતે આવડે અમણના સમાન થાય છે, એ કારણથી વારંવાર સામાયિક કરવું

જેના પશુ પાંચ અતિચાર વર્જવા. ત્યાં મન વચન અને કાયાના ૬ પ્રશ્નિધાન રૂપ ત્રણ અતિચાર છે ત્યાં મન વગેરેનું ૬ પ્રશ્નિધાન તે અનામોગાદિકે કરી સાવથ ચિત્તાદિકમાં પ્રવર્તવું તે છે તથા સ્મૃત્યકરણ અને પાંચમું અનવસ્થિત સામાયિક કરવું તે.

તત્ર સ્મૃતે-રકરણ પ્રવલપ્રમાદા ઐવ સ્મરતિ યદુતાસ્યા વેલાયા
સામાયિકં કર્તવ્ય, કૃત, ન કૃત વેતિ સ્મૃતિમૂલ ચ મોક્ષાનુષ્ઠાન-મિતિ.
યસ્તુ કરણાનતર-મેવ ત્યજતિ યથાકૃયચિદ્-વાનાદ્યતઃતત્કરોતિ તસ્યા-
નવસ્થિતસામાયિકકરણમુચ્યતે.

ઉક્તચ.

સામય્ય કાઝળ-ઘરચિંત કુળઈ જપઈ જહિત્ય,
અનિયંતિઓય દેદેળ-નિષ્ફલ તસસ મામય્ય (ઇત્યાદિ)
અય દેશાવકાશિકલક્ષણ દ્વિતીય શિક્ષાવ્રતમુચ્યતે

‘તત્ર’ દિગ્વ્રતે ગૃહીતસ્ય સવિસ્તરાદિકપ્રમાણસ્ય દેશે સક્ષિપ્તવિભાગે
અવકાશો-ડવસ્થાન દેશાવકાશ, -સ્તેન નિવૃત્ત દેશાવકાશિક યદુતરદિ-
દ્વપરિમાણ સંકોચરૂપમિતિ ભાવ’.

અત્રાપિ પચાતિચારા વર્જનીયાસ્તથા.

તમા સ્મૃતિનું અકરણ તે પ્રબળ પ્રમા થી એટલું નહિ સભાર કે આ વેળાએ
સામાયિક કરવું છે, અથવા કર્યું છે કે, નથી કર્યું અને મોક્ષમાટેના અનુષ્ઠાનમાં સ્મૃતિ
ખાસ જોડાએ

જો કરવા પછી તરત તજો અથવા જોમ તેમ અનારનાય વડને તે કરે તેનું તે
કામ અનવસ્થિતકરણ કહેવાય છે

જો માટે કહેવું છે કે સામાયિક લખને તેમાં ધરની ચિતા કરે, ઇચ્છા મુજબ
મોક્ષે, અને શરીરને પણ વસમા ન રાખે તેનું સામાયિક નિષ્ફળ થાય છે

હવે દેશાવકાશિક રૂપ બીજી શિક્ષાવ્રત ક્ષત્રીયે છીએ

તપ દિગ્વ્રતમાં લીધેલા સવિસ્તર દ્વિકપ્રમાણને દેશમાં એટલે સખેપેલા ત્રિપથમાં
અવકાશ એટલે અગસ્થાન તે દેશાવકાશ તેનાવડે જાનેતું તે દેશાવકાશિક-અર્થાત્ લાગા
રાખેલા દ્વિપરિમાણનો સંકોચ કરવો તે દેશાવકાશિક વ્રત છે.

- આનયનપ્રયોગઃ, પ્રેષ્યપ્રયોગઃ, શબ્દાનુપાતો, રૂપાનુપાતો, ઘટિઃપુ-
દ્ગલપ્રક્ષેપ इति.

इदमत्र तात्पर्यं.

साधुपाश्रयादां नियतदेशे वर्त्तमानः कृतसंक्षिप्ततरदिक्परिमाणो
यदा स्वयं व्रतभग-भया दगच्छन्नपरस्य पार्श्वार्त्तं सदेशफादिना विव-
क्षितवस्तुन आनयनप्रयोगं करोति, -तथा प्रेष्यस्यादेश्यस्य केनापि प्र-
योजनेन विवक्षितक्षेत्राद्बहिःप्रयोगं व्यापारणं करोति, तथा विवक्षित-
क्षेत्राद्बहिःस्थितं कचन द्रष्टुं व्रतभगभयात्सारक्षात्तमादातुमश-
यन्नुवन् व्याजेन तस्याकारणार्थं स्वकीयशब्दस्य काशितादेः रूपस्य
च निजाकारस्यानुपातनकरोति, तथा विवक्षितजनस्याकारणार्थमेव
नियमविषयीकृतक्षेत्रा-द्बहिः पुद्गलस्य लोण्डुकादेः प्रक्षेपं करोति, तदा
देशानकाशिक्रान्त-मतिचरति.

इदं हि माभूत् गमनागमने जीवघातादिसमारम्भ इत्यभिप्रायेण
क्रियते.

છઠ્ઠાં મણુ પાત્ર અતિઆર વર્તમાના છે, તે આ છે —આનયન પ્રયોગ, પ્રેષ્ય
પ્રયોગ, શબ્દાનુપાત, રૂપાનુપાત અને બદિ પુર્વપ્રક્ષેપ એનું તાત્પર્ય આ પ્રમાણે છે —
ઉપાશ્રય વગેરે ચોક્કસ સ્થળે રહીને દિશ્વરિમાધુને સંગ્રહ્યા બાદ જ્યારે પ્રતભગના
ભયે પોતે બાહર નહિ જતા બીજા માત્રત સંદેશો ચોક્કલાવી જોઈતી વસ્તુ આશુવાનો
પ્રયોગ કરે, તથા કોઈ પ્રયોજનપર આકરને ધારેલા ક્ષેત્રથી બાહર ચોક્કલાવે, તથા ધારેલા
ક્ષેત્રથી બાહર ઉભેલા કોઈને જોઈને પ્રતભગના ભયે પાધર તેને ચોક્કલાવી નહિ ચકવાથી
તેને ચોક્કલાવવા, આતર જોખારો કરે, અથવા પોતાનો આકાર બતાવે, તથા અમુક માણ-
સને ચોક્કલાવવા આતરજ નિયમિત ક્ષેત્રથી બાહર પથર વગેરે પુર્વલ કેડે, ત્યારે પાંચ
રીતે દેશવકાશિક પ્રતને અતિઆર લગાડે

1. આ પ્રત કરવાની મતનગ એ છે કે, જતા આનવામાં અવધાતાદિકે આરભમાં

સત્ત્વ સ્વયકૃતો-જ્યેન વા કારિત્ત્વમિતિ ન કાચિત્તત્ત્વતો વિશેષ:-
પ્રત્યુત્ત સ્વર્યચ ગમને ગુણ:- ર્ધ્યાપયિકથુદેઃ, - પરસ્ય ત્વનિપુણત્વાદ્-
કુતસ્તચ્છુદિરિતિ.

ઇદ તાવદિક્પરિમાણસ્યૈવ સંક્ષેપકરણં દર્શિત. તત્ત્વો-પલક્ષણમા-
ર્ષ. ક્ષેપાણામપિ સ્પુલપ્રાણાતિપાનાદિવ્રતાનાં સંક્ષેપોઽર્થેવ દ્રષ્ટવ્યો-જ્યયા
સત્સંક્ષેપસ્યાપિ દિનમાસાદિષ્વચસ્ય કર્ત્તવ્યત્વાદ્ વ્રતાધિનયમાત્મે-દ્વાદિશ-
વ્રતસંલયા વિશીયેતેતિ (છ)

અથ પૌષ્પલક્ષણ તૃતીયં શિક્ષાવ્રતમુચ્યતે.

તત્ર પોષં પુષ્ટિં પ્રક્રમા-દ્ધર્મસ્ય યત્તે કરોતીતિ પૌષ્પઃ-અષ્ટમીચ-
તુર્વશ્ચીપૌર્ણમાસ્યમાવાસ્યાપર્વદિનાનુષ્ટેયો વ્રતવિશેષઃ.

અર્થ ચાહારશરીરસત્કારદ્રક્ષ્યચર્યાવ્યાપારપૌષ્પભેદા-ચતુર્વિધઃ

ભાગો, ત્યારે તે આરભ પોતે કર્યો, અથવા બીજાએ કરા-યો તેમાં પરમાર્થે ૪૪ ૫૨૪
નથી ઉલટું પોતે આવી જતાં ધર્માપય શીધવાથી ગુણ છે, અને બીજાને તો અભણ હોઈ
જેમ તેમ ચાલે

૪૬ જે રૂઠ્ઠા દિક્પરિમાણવ્રતનું સંક્ષેપનું બતાવ્યું છે, પણ તે ઉપલક્ષણમાત્ર
છે તેથી બાકીના પ્રાણાતિપાતાદિક પ્રતેનું સંક્ષેપનું આજ પ્રતમા બધી ભેડું નહિતો
દિન અને માસ વગેરે માટે તેમનું સંક્ષેપનું પણ અવસ્થ કરવાનું હોવાથી અધિક પ્રત
થઈ પડતાં બાર પ્રતની સંખ્યા વૃદ્ધી

હવે પૌષ્પધર્મ ત્રીજી શિક્ષાવ્રત કહીએ છીએ.

ત્યાં પૌષ્પ એટલે પુષ્ટિ તે ચાનું વાતમા ધર્મની બાબતી, તેને જે ધરે એટલે
કરે તે પૌષ્પ-એટલે ૩ આહાર-આદ્ય-પુનઃ અને અમાનાસ્પાના દિવસે કરવાનો
પ્રત વિશેષ તે પૌષ્પ છે

પૌષ્પ આર પ્રકારે છે—આહાર પૌષ્પ, શરીરસત્કારપૌષ્પ, પ્રદાયર્થ પૌષ્પ,
અને અન્યાપાર પૌષ્પ, તે દરેક જે પ્રકારે છે—દેશી અને સર્વથી પૌષ્પ ભેદાં આદ્ય

પુનરપિ પ્રત્યેકં દ્વિધા-દેશતઃ, સર્વતઃ. અસ્મિન્નગીકૃતે આહારશ-
રીરસત્કારયો-ર્દેશતઃ સર્વતો વા પરિહારઃ કર્તવ્યો-બ્રહ્મચર્યાવ્યાપારયો
સ્તુ દેશતઃ સર્વતો વા આસેવન વિધેયમિતિ ભાવઃ.

અસ્થાપિ પચાતિચારા વર્જનીયાઃ-તદ્વયા.

અપ્રત્યુપેક્ષિતદુઃપ્રત્યુપેક્ષિતશ્યામસ્તારકો, અપ્રમાર્જિતદુઃપ્રમાર્જિતશ-
્યાસસ્તારકો, અપ્રત્યુપેક્ષિતદુઃપ્રત્યુપેક્ષિતોષ્ઠારપ્રશ્રવણભૂમી, અપ્રમાર્જિતદુઃપ્ર-
માર્જિતોષ્ઠારપ્રશ્રવણ-ભૂમિ, પૌષ્ઠસ્ય ચ સમ્યગ્નુપાલનમિતિ.

પચા-પ્યેતે સ્પષ્ટા-નવર-મપ્રત્યુપેક્ષિત દૃષ્ટ્વા અનિરીક્ષિત. તયૈવ
પ્રમાદિતયા સમ્યગ્વિલોકિત દુઃપ્રત્યુપેક્ષિત-મુચ્યતે. અપ્રમાર્જિતં રજોહર-
ણાદિના અશોધિતં. દુઃપ્રમાર્જિત તેનૈવચ સમ્યગ્શોધિત.

નન્નુ પૌષ્ઠિકસ્ય કિં રજોહરણમસ્તિ ? અર્સ્તીતિ શ્રૂમઃ-યતઃ
સામાયિક-સામાચારી યળતા આવશ્યકચૂર્ણિકૃતોક્ત—

અને શરીર સત્કાર્યો દેશથી કે સર્વથા પરિહાર કરનાનો છે, અને બ્રહ્મચર્ય તથા અવ્યા-
પારતુ દેશથી કે સર્વથા પાલન કરનાનુ છે

એના પણ પાચ આતચાર વર્જવાના છે, તે આ છે —

અપ્રત્યુપેક્ષિત, દુ પ્રત્યુપેક્ષિત, શ્યામસ્તારક, અપ્રમાર્જિત, દુ પ્રમાર્જિત, શ્યા-
મસ્તારક, અપ્રત્યુપેક્ષિત, દુ પ્રત્યુપેક્ષિત, ઉચ્ચાર પ્રશ્રવણ ભૂમિ, અપ્રમાર્જિત, દુ પ્રમાર્જિત,
ઉચ્ચાર પ્રશ્રવણ ભૂમિ, અને પૌષ્ઠનુ સમ્યક્ અપાલન

એ પાચે આતચાર પાઘરા છે છતાં અપ્રત્યુપેક્ષિત એટલે આખે નહિ જોયેલું
અને પ્રમાદી બનીને આખરે બરોજ ન જોયેલુ તે દુ પ્રત્યુપેક્ષિત બળુવુ તથા અપ્રમા-
ર્જિત એટલે રજોહરણાદિકથી અણુ શોધેલુ, અને દુ પ્રમાર્જિત તે તેમનાવડે બરોજ નહિ
શોધેલુ તે બળુવુ

કાષ્ટ પ્રે છે કે પૌષ્ઠવાળા આવડને શુ રજોહરણુ પણ દોષ કે ? તેને કહેવાનુ
એ છે કે હા, હોય ને માટે સામાયિકની સામાચારી બોલતા આવશ્યકચૂર્ણિકાર કહ્યુ
છે કે—

“ સાદૃશ સગાસાજો રચહરણ નિસિજ્ઞ વા મગ્ગઈ, અહયેરે-તો સેઝ-
વગાહિય રચહરણ માતિય તિ. ”

શયન શય્યા-ત્તદર્થઃ સસ્તારક શય્યાસસ્તારકઃ

પૌષ્ઠસ્ય ચ સમ્યગનનુપાલન તદા ભવતિ યદા ઉપોષિતોપિ
ચેતસા આહાર પ્રાર્થયતે-પારણકે વા આત્માર્થમાદર કારયતિ-શરીરે
વા કેશરોમાદિસંસ્થાપનોદ્વર્ચનાદીનિ શૃંગારબુદ્ધ્યા કરોતિ-અગ્રહ સા-
વચવ્યાપાર ચ કચિન્ મનઃપ્રભૃતિભિઃ સેવત્ત ઇતિ.

અત્યાતિથિસત્રિમાગલક્ષણ ચતુર્થ શિક્ષાત્રતમુચ્યતે

તત્ર તિથિપર્વોદિલૌકિકવ્યવહારન્યાયાગ્ બોજનકાલોપસ્થાયી શ્રાવક-
સ્પાતિથિઃ સાધુરુચ્યતે

તદુક્ત.

તિથિપવોત્સવા સર્વે-ત્યક્તા યેન મહાત્મના ।

અતિથિં ત વિજાનીયા-છેપમખ્યાગત વિદુઃ ॥

“ સાધુઓના પાસેથી રત્નેદરણ્ય કે નિવવા મળી લેવી, અગર જો ધરે સામા-
નિક કરે તો તેને ઔપચરિક રત્નેદરણ્ય ટોચ છે ”

શયન તે શય્યા બાજુથી તેના માટે સસ્તારક તે શય્યા સસ્તારક

પૌષ્ઠનુ સમ્યક્ અપાલન ત્યારે થાય કે જ્યારે ઉપવાસી થઈને પણ મનથી
આહાર છૂટે, અગર પારણમા પોતા સાર સારી રસોઇ કરાવે, તથા શરીરમાં કેશ
રોમાદિકને શૃંગારબુદ્ધિથી ઉચ્ચ નીચ રથાવે, અથવા મનથી અમલ કે સાવચ વ્યાપાર સેવે
હવે અતિથિસ ત્રિમાગ ૩૫ યોથુ શિક્ષાત્રત કહીયે છાવે

ત્યાં તિથિપવ વગેરે લૌકિક વ્યવહાર છોડીને વર્તનાર તે અતિથિ, તે આવડને
ત્યાં બોજનવેળાએ આવે તો સાધુ બાજુવો, જેમણે કહ્યું છે કે—

— જે મહાત્માએ તિથિ પાળના સર્વે ઉત્સવ ત્યાગ કર્યો હોય, તેને અતિથિ, બાજુવો,
અને આડોનાને અખ્યાગત બાજુવા

તસ્યાતિથેઃ સગતો નિર્દોષો ન્યાયાગતાનાં કલ્પનીયાનાં વસ્તુનાં
શ્રદ્ધાસત્કારાદિક્રમયુક્તઃ પશ્ચાત્કર્મપરિહારાર્થ ભાગોઽશ્નોઽતિથિસંવિભાગઃ.

અસ્યાપિ પચાતિચારાસ્તથા.

સચિત્તનિષ્લેષઃ, સચિત્તપિધાન, કાલાતિક્રમઃ, પરવ્યપદેશઃ, મત્સ-
રિકતા ચેતિ.

તત્ર સચિત્તે પૃથિવ્યાદૌ સાધુદેયસ્ય વસ્તુનો નિષ્લેષઃ સ્થાપનં સ-
ચિત્તનિષ્લેષઃ તસ્યૈવ સચિત્તેન કૂખ્માંદફલાદિના પિધાન સચિત્તપિધાન.

કાલસ્ય સાધુચિત્તભિસાસમયસ્યાતિક્રમોઽદિત્સયાઽનાગતભોજન-
પશ્ચાન્નોજનાદિદ્વારેણોલ્લખન કાલાતિક્રમઃ

પરસ્યાત્પવ્યતિરિક્તસ્ય વ્યપદેશઃ સ્વર્કાંયેપિ સાધુચિત્તવસ્તુન્યાદિ-
ત્સ્યૈવ પરસત્કમિદ-ન મદીયમિતિ સાધુસમક્ષ મળતઃ પરવ્યપદેશઃ

મત્સરોઽસહન સાધુભિર્યાચિત્તસ્ય કોપન—અયવાસૌ કશ્ચિદ્ર-

તે અતિથિને સગત એટલે નિર્દોષ એટલે કે, ન્યાયાગિત કલ્પનીય વસ્તુઓના
શ્રદ્ધા અને સત્કારપૂર્વક ભાગ એટલે અસ આપવો તે અતિથિસંવિભાગ કહેવાય ભાગ
આપવાનું એ કારણ છે કે, તેથી પશ્ચાત્કર્મ કરવું નહિ પડે

એના પશુ પાંચ અતિચાર ૪ —સચિત્તનિષ્લેષ, સચિત્તપિધાન, કાલાતિક્રમ, પર-
વ્યપદેશ, અને મત્સરિકતા ત્યા સચિત્ત પૃથિ-વ્યાદિક્રમ સાધુને દેવાની વસ્તુ રાખી મેલવી
તે સચિત્તનિષ્લેષ

તેથીજ વસ્તુને સચિત્ત કૂખમાંજ વગેરેથી દાકી રાખવી તે સચિત્તપિધાન

કાગ એટલે સાધુને ઉચિત બિદ્યા સમયનો અતિક્રમ એટલે નહિ દેવાની ઇચ્છા-
થી અગાઉ અથવા પાછળ ખાધને લેના ધન કરવું તે કાલાતિક્રમ

પરનું એટલે બીજાનું છે એમ વ્યપદેશ કરવો, એટલે કે સાધુને દેવા ચોખ્ખ વ-
સ્તુ પોતાની હોવા છતાં ન દેવાની ઇચ્છાથી તે “ પરાધ છે મારી નથી ” એમ સાધુના
અંગના બોલવું તે પરવ્યપદેશ

મત્સર એટલે સાધુઓએ માગતાં તપી જવું, અથવા અનુક રાંકે છતાં આપે

કમાનોપિ દદાતિ-અહં તુ કિં તતોપિ હીન ઇત્યાદ્યહંકારરૂપો મત્સરઃ-
સોસ્પાસ્તીતિ મત્સરિક-સ્વદ્વાવો મત્સરિકતા.

તદેવમુક્તાનિ લેશતો દ્વાદશાપિ શ્રાવકવ્રતાનિ-વિસ્તરતસ્ત્વા-
વશ્યકાદિભ્યોઽવસેયાનિ.

તદેવવિધાન્ વ્રતાનાં મેદાનતિચારાંશ્ચ વિજાનાતિ-વ્રતપરિજ્ઞા-
નસ્યેહોપલક્ષણત્વાત્તપઃસયમફલાદ્યાપિ જાનાતિ-તુંગિકાનગરીશ્રાવક-
સમુદાયવત્.

તદ્વદ્દર્શાંતયૈવ.

તેણ કાલેણ તેણં સમણ્ણ તુગિયા નામં નગરી હુત્યા-વન્નઓ-
ત્તીસેણ તુગિયાણ નયરીણ વહિયા ઉચ્ચરપુરત્થિમે દિસીભાગે પુપ્ફ-
ઘર્ણે નામ ચેઈણ હુત્યા-વન્નઓ-

તત્તયણ તુંગિયાણ નયરીણ વહવે સમણોવાસગા પરિવસતિ-અટ્ટા

છે તો હું જ તેનાથી પણ હીન છું કે નહિ આપુ ? એમ અહંકાર કરવો તે મત્સર
તે મત્સરવાળો હોય તે મત્સરિક અને મત્સરિકપણ તે મત્સરિકતા

એ રીતે બેસથી શ્રાવકનાં બારે વ્રત કલા, તેમનો વિસ્તારથી બ્યાન આવશ્યક-
ની નિયુક્તિ તથા લાખ્ય તથા દીક્ષા છે

એ રીતે શ્રાવક વ્રતના ભેદ અને અતિચાર બાજે વ્રતપરિજ્ઞાન ઇદા ઉપલક્ષણ-
રૂપે છે, તેથી તપસ્યમના પ્રથમ વર્ગેસને પણ તુગિકા નગરીના શ્રાવકોની માફક બાજે

તેમનું દ્રષ્ટાંત આ રીતે છે

તે કાળે તે સમયે તુગિકા નામે નગરી હતી (નગરીનું વર્ણન ઉપવાઇ સૂત્ર
માફક બાજુ)

તે તુગિકા નગરીની બાહરે ઇશ્વાન કોલે પુષ્પવતી નામે ચૈત્ય [વન] હતું
(ચૈત્યનું વર્ણન પણ ઉપવાઇસૂત્ર માફક બાજુ.)

દિત્તા વિત્તા વિત્તિન્નવિપુલભવણસયણાસણજાળાહણાઈણા વહુધનવ-
હુજાયરૂવરચયાઆઓગપઓગસપવત્તા વિચ્છદ્વિય વિહલમત્તપાળા વહુદાસી
દાસગોમહિસગવેલગપ્પધૂયા વહુજણસ્સ અપરિભૂયા—અહિગયજીવાજીવા
હવલદ્ધપુત્તપાવા આસવસંવરનિજ્જરકિરિયાહિગરણવંધમુક્કસૂસલા—અ-
સહિજ્જેદેવામુરનાગમુવણજવસ્સરવસસંકિનરકિંપુરિસમરુલગધમ્મવહોરગાઈ-
ઈહિ દેવગણેહિ નિર્ગંયાઓ.

પાવયણાઓ અણદ્ધકમણિજ્ઞા—નિર્ગંયે પાવયણે નિસ્સકિયા નિ-
વર્કસિયા નિવ્વિત્તિગિચ્છા—હદ્વદ્ધા ગહિયદ્ધા પુચ્છિયદ્ધા અભિગયદ્ધા વિ-
ખિચ્છિયદ્ધા—અઢિપિંજેમાણુ—રાપરત્તા—અય માહસો નિર્ગયે પાવયણે
અદ્ધે અયં પરમદ્ધે સેસે અણિદ્ધે.

હસિયફલ્લદ્ધા અવગુયદુવારા—વિયત્તતેરરપરધરપ્પવેસા—વહૂંહિ સી-
લવ્વયગુણવ્વયવેરમણપદ્ધવસ્થાણપોસહોવવાસેહિ ચાહસદ્ધમુદ્ધિદ્ધપુન્નિમાસિ-
ણીસુ પદ્ધિપુત્ત પોસહ સમ્મ અણુપાલેમાળા સમણે નિર્ગયે ફામ્મુપ્પસણિ-

તે તુ જિકા નગરીમાં ધણુ શ્રાપકોપાસક વસતા હતા, તેઓ પૈસાદાર, દીપતા, માથે તુળાર, ધણુ મોટા ધર રાચરચીના અને વાદનવાળા, ધણુ સોના રૂપાના માલેક અને મોટા વેપારવાળા હતા તેમને ત્યાં પુષ્કળ ખાનપાન તૈયાર થતાં હતાં, અને તેમને ઘરે ધણુ દાસ દારી ગાય બેશ બકરી વગેરે હતાં તેઓ કાઠથી પથ્થુ પરત્ર નહતા—પણ તેઓ શુભ અશુભ પુણ્ય પાપ આશ્રવ સવર નિર્ગરા બધે મોક્ષ તથા ક્રિયાધિકરણના બાજુ હતા—તેથી તેઓને મોટા દેવ દાનવ નાગ સુપર્યુમદારાક્ષસકિનર દિપુરૂપ ગરૂડ મંથર મહોદય વગેરે દેવતાઓ જેન સિદ્ધાંતથી ડગારી શકતા નહિ તેઓ જેન સિદ્ધાંતમાં એકા—કાળા વિચિકિત્તાથી રહિત હતા તેઓ જેન સિદ્ધાંતના અર્થને ગુરૂ પાસેથી સાંભળીને તેને સર્જક રીતે ધારી રાખનાર હતા તેઓના હાડેહા—માં ધર્મભુરાગ બ્યાપી રહ્યા હતા, અને તેઓ એવું માનતા કે, આ નિર્ગય પ્રવચનજ ખરૂં છે બીજુ તમામ અનર્થ છે, તેઓના ધરના દરવાજા ખુલ્લા રહેતા તેઓ અતપુર કે પરાયા ધરમાં પ્રવેશ નહિ

જ્ઞેણ અસળપાળત્વાદમસાદમેણ વત્યપદિગ્ગહપાયપુછણેણ ઓસદ્ધમેસજ્ઞેણ પાદિહારિણ ચ પીદફલગસિજ્ઞાસંચારણ પદિલાભેમાણા અહાપરિગ્ગ-
હિર્ણિં તવોકમ્મેર્ણિં અપ્પાણ ભાવેમાણા વિહરંતિ

તેણે કાલેણ તેણ સમણ પાસાવચિજ્ઞા થેરા ભગવતો જાડસ-
પન્ના કુલસંપન્ના વલસપન્ના રૂવસપન્ના-વિણયસપન્ના નાણસપન્ના દંસણ-
સપન્ના ચરિત્તસપન્ના લજ્ઞાસપન્ના લાઘવસપન્ના—ઓયંસી તેયસી, વધ-
સી જસસી-જિયકોહા જિયમાણા જિયમાયા જિયલોહા જિયનિહા જિર્ણ-
દિયા જિયપરીસણ—જીવિયાસામરણભયવિપ્પમુલ્લકા—

પર્વર્ણિ અળગારસર્વર્ણિ સર્વિં સપદિવુદા અહાણુપુલ્લિચરમાણા ગા-
માણુગામ દુડ્ડજ્ઞમાણા સુદ્ધસુદ્ધેણ વિહરમાણા—જેણેવ તુગિયા નયરી—
જેણેવ પુપ્ફવર્ણ વેર્ણ—તેણેવ ઉવાગચ્છાતિ, અહાપદિરૂપ ઉગ્ગહ ઉગ્ગિણિહત્તા
સજમેણ તવસા અપ્પાણ ભાવેમાણા વિહરંતિ.

કરતા વળી તેઓ ધણી શીળમત ગુણુવત ત્યાગ પચ્ચખાણુ પૌપથ અને ઉપવાસો કરતા,
તથા ચૌદસ આદમ પૂનમ અને અમાવાસે પૂર્ણ પૌપથ પાળતા—તેમજ તેઓ શ્રમણુ નિ-
ર્ગ્યને પ્રાશુક એપણીય અશનપાન આદિમ સ્વાદિમ તથા વરૂ પાત્ર કબળ પાદપુચ્છન
તથા ઓસડવાસડ તથા પાણ લઇ શકાય એવા પીઠ ફળક શમ્યા સસ્તારક આપતા રહી,
હીધેના તપકર્મથી આત્માને પવિત્ર રાખતા થકા વિચરતા હતા

તે કાલે તે સમયે પાર્શ્વનાથના શિષ્ય સ્થવિર સાધુઓ કે જે ભતિ—કુળ—
બળ રૂપ વિનય—શાનદૈન્યચારિત્ર—સર્જી અને લાઘવથી સખ હતા, તથા પરાક્રમી તેજ-
સ્વી વચસ્વી અને વશસ્વી હતા, તથા ક્રોધ માન માયા લોભને છત્વનાર અને જિતનિદ્ર
છતેદિય તથા જિતપરીપક્ક હતા, તથા છત્વવા કે ચરવાથી બેદરકાર હતા

તેઓ પાયસો અણુમારોની સાથે રહીને અનુક્રમે શરતા થકા ગામેગામ ફરીને
સુખસમાધિએ વિચરતા થકા, નવા તુગિયા નગરી હતી, અને નવા પુષ્પવતી શિવ હતા,
ત્યાં આ-ના, અને ત્યાં થયાથોમ મુકામ શોધીને ત્યા તપ સમયથી થોતાને બાનતા થકા
વિચરતા હતા

તદ્દેવતા તે સમજાવાસગા ઇમોસે કહાઈ લક્ષ્મણ સમાજા હૃદયે
અન્નમન્નસ્સ સદ્ધાવંતિ (૨) — એવં વચાસિઃ—

એવં સ્વલ્લ દેવાણુપિયા થેરા ભગવંતો જાહસપન્ના જાવ વિહરતિ.

(ગ્ર. ૪૦૦૦)

તં મહાફલ સ્વલ્લ દેવાણુપિયા તદ્દારૂવાણ થેરાણં ભગવતાણ ના-
મગોયસ્સાવિસવળયાઈ—કિયમ પુણ અભિગમણવંદણનમંસણપદિપુચ્છણપ-
જ્જુવાસણયાઈ,—ત ગચ્છામો ન દેવાણુપિયા થેરે ભગવતે વંદામો ન-
મસામો જાવ પજ્જુવાસામો.

‘એવં ચ હૃદયે વા પરથે વા આણુગામિયતાઈ ભવિસ્સઈ તિ કદ્દુ.

અન્નમન્નસ્સ અતિઈ એવં મહ પદિસુણતિ, (૨) જેણેવ સયાઈ
મેહાઈ તેણેવ સ્વાગચ્છંતિ, (૨) ન્દાયા કયવલિકમ્મા કયકોઝયમગલપાય-
ચ્છિત્તા સુદ્ધપ્પવેસાઈ મગલ્લાઈ વત્થાઈ પવરપરિહિયા અપ્પમહગ્ધાભરણા-
લકિયસરીરા સઈહિં મેહેહિંતો પદિનિક્કમતિ, (૨) એગઓ ય મિલા-

ત્યારે તે અમ્મોપાસકોને આ વાતની ખબર પડતા, તેઓ હૃદયે ધરને એક
બીજાને બોલાવી એકઠા થયા પછી તેઓએ કહ્યું કે —

હે દેવાનુપ્રિય બધુઓ ! હંદા સ્થવિર ભગવાન પદાર્થ છે

પૂર્વે મધ સખ્યા સ્તો ૪૦૦૦

માટે હે દેવાનુપ્રિય ! તેવી જાનના સ્થવિર ભગવતોનું નામ જોત સામજવાથી
પણ ખરેખર મહાશય થાય છે, તો પછી તેમને સામા જણુ, વાદુ, નમડુ, પૂછડુ,
પનુપાસના કરવી તેમા શું કહેવું છે ? માટે આજો, આપણે તેમને વાદીયે નમિયે યાવત
સેવીયે

એકામ આપણને આ જાત અને પરબવર્મા કથાણુકરી થયો, એમ કહીને
તેઓએ એ વાત અરસપરસમા કબૂલ રાખી બાદ તેઓ પોતાના ઘરે આવ્યા. ત્યાં ન્દાઈ
ધોઈ જાગી કર્મ, કાનુક, મજાળ અને પ્રાપ્તિ કરી પતિન આગિક વસ્તો પહેરી શરીરે

યતિ, (૨) પાયરિહારચારેણ સુગિયાણ નયરીણ મજ્જમજ્જેણ નિગ્ગ-
ચ્છતિ.

જેણેવ પુષ્કવદ્દણ ચેડણ તેણેવ ઉવાગચ્છતિ, (૨) થેરે ભગવતે
પંચચિદ્દેહં અભિગમેણ અભિગચ્છતિ—તજહા સચિત્તાણ દવ્વાણ વિહસર-
ણાણ, અચિત્તાણ દવ્વાણ અવિહસરણયાણ, ઇગલ્લસાહિણ ઉતરાસગ-
કરણેણ, ચક્કુફાસે અજલિપમ્મહેણ, મણસો ઇગત્તીમાવકરણેણ—જેણેવ
થેરા ભગવતો તેણેવ ઉવાગચ્છતિ.

તિક્કુત્તો આયાહિણ પયાહિણ કરંતિ વદંતિ નમસતિ તિવિહાણ
પજ્જુવાસણયાણ પજ્જુવાસતિ—તજહા—કાઠ્યાણ, વાઠ્યાણ, માણસિયાણ.

કાઠ્યાણ તાવ સહુદયમ્મહત્યાયા સુસ્સુસમાણા નમસમાણા અભિ-
મુદ્ધા વિગણ્ણ પજલ્લિહા પજ્જુવાસતિ. વાઠ્યાણ જંજ થેરા ભગવતો વા-
ગરતિ તત “ ઇવ મેયં ભંતે—અવિતહ મેયં ભંતે—અસદિદ્ધ મેયં ભંતે ઇચ્છિ-

થેઠા પશુ બહુ મન આભરણો ધારી તેઓ પોતપોતાના ધરેથી નીકળી સમજા એકઠા
મન્યા બાદ પગે ચાલીને તેઓ તુખિયા નગરીની વચ્ચેથી થઇને નગરીની બહાર આ-યા

પછી તેઓ પુષ્પવતી ચૈત્યમાં આવી રથવિર ભગવતોના તરફ પાંચ અભિગમથી
જવા લાગ્યા, તે એ રીતે કે, અચિત્ત પદાથ દૂર રાખ્યા, અચિત્ત પદાથ સાથે રાખ્યા, એ
ક પોતાનું ઉત્તરસંગ ધર્મ, નજરે જોતા હાથ જોડ્યા, અને મનને એકાગ્ર કર્યું તેમ કરી
તેઓ ન્યાં રથવિર ભગવાનો હતા ત્યાં આ-યા

બાદ તેઓ તેમને ત્રણ વાર પ્રદક્ષિણ કરી વાદવા લાગ્યા, નમવા લાગ્યા,
અને માનસિક વાચિક તથા કાવિક ધર્મપાસના કરવા લાગ્યા.

ક્રમથી તેઓ હાથ પગ દબાવી સાબળવા તૈયાર થઇ નમતા થઇ સન્મુખ રહી
વિનયથી જીવનિ જોડી સેવવા લાગ્યા વચનથી તેઓ રથવિર ભગવત ને જો કહેતા તે
તે “ તમે કહો છો તે એમજ છે, ખરેખર છે, તેમાં કશો વાક નથી, અમારે તે કબૂલ
છે ” એમ બોલી અપ્રતિકુળપણે સેવન કરતા

ય મેયં મંતે પદિચ્છિય મેયં મંતે—સે જહેય તુમ્હે ઘયહ ” અપ્પ-
દિક્કલમાણા પજ્જુવાસંતિ.

માણસિયાઈ મહયાસંભેગે જળયતા તિવ્વાણુરામરંચા પજ્જુવાસતિ.

તણ તે થેરા મગવંતો તેસિં સમણોવાસુયાણં તીસે ય મહદ મ-
હાલિયાઈ પરિસાઈ ચાડજ્જામં ધમ્મ પરિકહતિ.

તણ તે સમણોવાસયા તે થેરે મગવતે ઈવં વયાસિ:—

જહણ મંતે સજમે અણ્ણહયફલે—તવે વોદાણફલે, કિંપત્તિયં
ણ દેવા દેવલોણ્ણુ ઉવવજ્જંતિ ?

તત્થણ કાલિયપુત્તે નામં થેરે તે સમણોવાસઈ ઈવં વયાસિ:—

પુવ્વતવેણ અજ્ઞો દેવા દેવલોણ્ણુ ઉવવજ્જંતિ.

તત્થણ આણદરક્કિસઈ નામં થેરે તે સમણોવાસઈ ઈવં વયાસિ:—

પુવ્વસજ્જમેણ અજ્ઞો દેવા દેવલોણ્ણુ ઉવવજ્જંતિ.

તત્થણ મેહલે નામં થેરે તે સમણોવાસઈ ઈવં વયાસિ:—

અનથી મહાસવે । ધારી તીવ્ર અનુરામથી સેવન કરતા

ત્યારે તે સ્થવિર ભગવ તો તે શ્રમણોપાસકોને અને તે મહાન પર્યાયને અતુલ્ય
ધર્મ સંભળાવવા સાગ્ય

ત્યારે તે શ્રમણોપાસકો તે સ્થવિર ભગવતોને એમ પૂછતા લાગ્યા —

હે પૂન્ય ! જો સંયમનું ફળ અનામવ છે અને તપનું ફળ નિર્ગરા છે, તો શા

કારણથી દેવો દેવલોકમાં ઉપજે છે ?

ત્યારે ત્યાં કાળિક પુત્ર નામે સ્થવિર તે શ્રમણોપાસકોને આ રીતે કહેવા લાગ્યા —

હે આર્યો ! પૂર્વ તપથી દેવો દેવલોકમાં ઉપજે છે

ત્યા આનંદ રક્ષિત નામે સ્થવિર આ રીતે બોલ્યા —

પૂર્વ સમથી દેવો દેવલોકમાં ઉપજે છે

ત્યા મેહલ નામે સ્થવિર આ રીતે બોલ્યા —

કમ્મિયાણ અજ્ઞો દેવા દેવલોણસુ ઉવવજ્જતિ.

તત્તયણ કાસવણ નામ થેરે તે સમણોવાસણ એવ વયાસિ:—

સગિયાણ અજ્ઞો દેવા દેવલોણસુ ઉવવજ્જતિ.—પુલ્લતવેણ, પુલ્લસં-
ખમેણ, કમ્મિયાણ, સગિયાણ અજ્ઞો દેવા દેવલોણસુ ઉવવજ્જતિ.—સણ
ણ એસ અઢે—નોચેવ ણ આયમાવચ્ચયાણ

તણ તે સમણોવાસયા થેરેહિં ભગવતેહિં ઇમાઠ ણ્યાહ્વાઈ વાગ-
રણાઠ વાગરિયા સમાણા ઇદ્ધતુઠ્ઠા થેરે ભગવતે વદતિ નમસતિ, (૨)
યસિણાઠ પુચ્છતિ, (૨) અઢાઠ ઉવાઠ્ઠા ઉઠ્ઠાણ ઉઠ્ઠિતિ.

ઉઠ્ઠિતા થેરે ભગવતે તિવલુત્તો વદતિ નમસતિ, (૨) પુલ્લવ-
ઈચ્છેયાઓ પદિનિકલ્લમાર્તિ—જામેવ દિસ—પાલખૂયા તામેવ દિસ
પદિગયા.

તણ તે ચેરા અભયાકયાઠ તુગિયાઓ નયરીઓ પુલ્લવઈ ચેયા-

કામિંકી કિયાથી દેવો દેવલોકમાં ઉપજે છે

ત્યાં કાશ્યપ નામે સ્થવિરે આ રીતે બોલ્યા —

હે આર્યો ! સગિંકી કિયાથી દેવો દેવલોકમાં ઉપજે છે, માટે પૂર્વે તપ—પૂર્વે સત્ય
મ—કામિંકી અને સગિંકી કિયાથી દેવો દેવલોકમાં ઉપજે છે, એ વાત સાચી છે આ
ત્મભાવપણે દેવ થવાનું નથી

ત્યારે તે આવડો સ્થવિરો ખાસેથી એવા ઉત્તર પાશીને હવે પામી, તેમને વાદી નથી
નથી પ્રશ્નો પૂછી અર્થો મહણ કરીને ઉઠી ઉભા થયા.

તેઓ ઉઠીને સ્થવિરોને જણુ વાર વાદી નથી, પુણ્યવતી ચેત્તથી પાઞ્ઞ વળીને જે
દિશાથી આવ્યા હતા, તે દિશાએ ચાલ્યા ગયા ૧

પછી તે સ્થવિરો ત્યારે ઠડે ત્યાંથી વિહાર કરી, આશુ-નાશુના પ્રદેશમાં વિચરવા
લાગ્યા

ઓ પઠિનિગચ્છતિ—વહિયા જળવયવિહાર વિહરંતિ.

एव च गुणगणद्वा—जिणपधणियसत्तत्तसुवियद्वा,

सुहभायण अभद्वा—ते जाया तुगियासद्वा. १

इति भविकजनौघास्तुंगिकाश्रायकाणां

समयशुचिविचारे चातुरीं संनिशम्य ।

जिनगदितयमानां भंगभेदातिचार

प्रभृतिविशदतत्त्वज्ञाननिष्ठा भवंतु ॥ २ ॥

॥ इतિતુંગિકાનગરીશ્રાવકદ્રષ્ટાંતઃ ॥

ઉક્તો વ્રતકર્મણિ જ્ઞાન ઇતિ દ્વિતીયો ભેદઃસંપ્રતિ ગ્રહણલક્ષણં તૃતી-
યં ભેદં વ્યાચિત્ત્વાસુર્ગાથાપૂર્વાર્દિમાહઃ

(મૂલં)

ગિણદ્વ શુરૂણ મૂલે—ઇત્તર મિઅરં ચ કાલમહતાઈઃ

આ રીતે ભગવતી સૂત્રના પાઠથી કથા કહીને હવે આચાર્ય હિપસહાર કરે છે —

આ રીતે શુશુગલ્પી આદ્ય રહેલા, જિન પ્રણીત સાત તત્ત્વમાં વિદગ્ધ, પ્રતિ-
જ્ઞાના અભગ્ન રહેનાર તે તુંગિકાના આચાર્ય સુખ ભોજન થયા.

આ રીતે તુંગિકા નગરીના આચાર્યની સાથે સળધી પાંચ વિચારોમાં કુશળતા
સાધીને જિન ભાષિય વ્રતના ભગ—ભેદ—અને અતિચાર વગેરેના નિર્મળ તત્ત્વ જ્ઞાનમાં
સમ્ય જતોએ નિમગ્ન થયુ જોઇએ ૨.

આ રીતે તુંગિકાના આચાર્ય દ્રષ્ટા છે

વ્રત કર્મમાં સમર્પ ધીને ભેદ કલે, હવે ગ્રહણરૂપ, ત્રીજો ભેદ કહેવા માટે
અર્ધી ગાયા કહે છે

મૂળ.

શુરના પાસે દેકા વખત માટે અથવા ચાવજીવત તે વ્રત લે છે

(ટીકા)

શૂદ્ધાતિ પ્રતિપદ્યતે-શુરુણામાચાર્યાદીનાં-મૂલે સમીપે-આનંદવત્.

આદ્ય

સ શ્રાવકો દેશવિરતિપરિણામે સતિ વ્રતાનિ પ્રતિપદ્યતે અસતિ
વા ? કિંચાતઃ-યથાથઃ પક્ષઃ-કિં શુરુસમીપગમનેન ? -સાધ્યસ્ય
સિદ્ધત્વાત્,—પ્રતિપદ્યાપિ વ્રતાનિ દેશવિરતિપરિણામ એવ સાધ્યઃ—સ-
ચાસ્ય સ્વતઃપ્રેવ સિદ્ધ ઇતિ-શુરોરપ્યેવ પરિશ્રમયોગાતરાયદોષપરિહાર-
કૃતઃ, સ્યાદિતિ. દ્વિતીયથેત્, તર્હિદયોરપિ મૃષાવાદપ્રસંગાત્-પરિણામા-
ભાવે પાલનસ્પાપ્યસમવાત્

તદેતદ્ સફળ પરોપન્યસ્પમચારુ-મયથાપિ શુણોપલબ્ધેઃ-તથાદિ
સત્યાપિ દેશવિરતિપરિણામે, શુરુસમીપપ્રતિપદ્યતી તન્માહાત્મ્યાન્-મયા સ-

ટીકા.

અહણુ કરે છે એટલે સ્વીકારે છે શુરના મુળમા એટલે અસમાપાદિકની પાસે,
આનંદ આવક માટે—હઠા કોઈ ચક્ર કરશે કે, વાર અરક દેશવિરતિનો પરિણામ હોય
તો મત લીએ કે તે વિના પણ લીએ ? જો દેશવિરતિનો પરિણામ હોય, તો પછી શુર
પાસે જવાનું શુ કામ છે ? જો સાધ્ય છે તે પોતાની મેળે સિદ્ધ થઈ શકે છે કેમકે
મતો લઈને પણ દેશવિરતિનો પરિણામજ સાધવાનો છે તે જોને પોતાની મેળે સિદ્ધ થયો
છે મળી તેમ હોતા શુરને પણ તરફી તથા યોગમા અતેસમ પાડવાનો હોય કુર થશે.
હવે બીજો પક્ષ લેશે તો, ત્યારે જોને મૃષાવાદનો પ્રસંગ-પડશે, તેમજ પરિણામ વિના
પાલન પણ નહિ થઈ શકશે

આ બધી ધરની ચક્રા જેરબાજબી છે, કેમકે જે પ્રકારે શબ્દો દેખાય છે, તે
આ રીતે છે દેશ વિરતિ પરિણામ આવેલો છતાં પણ શુરની પાસે મત લેતા તેનું મા-
હાત્મ્ય રહે છે, તથા આરે સદ્ગુણવાન્ શુરની આરા પ્રાણવીજ જોઈએ, એમ પ્રતિષ્ઠા
માટે નિશ્ચય થવાથી મતોમા દ્વંદ્વના અવ છે, અને જિનારા પણ આશયિન થાય છે

દુગુણસ્ય ગુરોરાદ્ધારાધનીયેતિ પ્રતિજ્ઞાનિશ્ચયાદ્ વ્રતેષુ દૃઢતા જાયતે,
ત્રિનાજ્ઞાચારાધિતા ભવતિ.

ઉક્તં ચ

“ ગુરુસાક્ષિઓ ક ધમ્મો—સપુત્રાવિહીકયાહિયવિસેસો,
તિત્થયરાણ આણા—સાધુસમીવમિ વોસિરઓ. ”

ગુરુદેશનાશ્રવણોદ્ભુતકુશલતરાધ્યવસાયાત્ કર્મણામધિકતરઃ
ક્ષયોપશમઃ સ્યાત્—તસ્માદ્ધાત્પ વ્રતં પ્રતિપિત્સોરપિ ચહુતમઘતપ્રતિપત્તિ
રૂપજાયતે—ઇત્યાદયોઽનેકે ગુણા ગુરોરાતિકે વ્રતાનિ ગૃહ્ણનઃ સંભવતિ.

તથાઽસન્નપિ વિરતિભાવો ગુરુપદેશશ્રવણાન્નિશ્ચયસારપાલનાતો
ષાઽવશ્યમાવી સરલદૃઢયસ્યેતિ—દ્વયોરપિ ગુરુશિષ્યયોર્મૃપાવાટાભાવ એવ
ગુણલાભાત્.

જઠાય પુનર્નદેયાન્યેવ ગુરુણા વ્રતાનિ. છદ્મસ્થતયા પુન રહ-

જે માટે કહેલું છે કે—

ગુરુની સામે ધર્મ કરતા સ પૂર્ણ વિધિ સંચવાવાથી તે અધિક ઉત્તમ થાય છે,
તેમજ સાધુ સમીપે લાગ કરતા તીર્થંકરની આજ્ઞા પણ [આરાધિત] થાય છે.

વળી ગુરુની દેશના સામળવાથી પ્રગટેલા વધુ કુશળ અધ્યવસાયથી કર્મનો અ
ધિકતર ક્ષયોપશમ થાય છે, અને તેથી અલ્પ મત લેવા માહનાર પણ ઝાઝા મત લેવા
સમર્થ થાય છે, ઇત્યાદિક અનેક ગુણો ગુરુની પાસે મત લેનારને થાય છે.

તેમજ જો વિરતિનો પરિણામ હજી નહિ આવ્યો હોય, તોપણ ગુરુનો ઉપદેશ
સામળવાથી અગર નિશ્ચય પૂર્વક પાલન કરવાથી સરળ દૃઢયવાળા જીવે અવશ્યપણે પ્ર-
ગતી નીકળે છે, એમ જાને ગુરુ શિષ્યને મૃપાવાદ નથી લાગતો, કેમકે ત્યાં કોઈ પણ
રીતે ગુણનો લાભ રહે.

ખારી ચઠ (કપટી) પુરખને ગુરુએ મન નહિજ આપવા, કદાચ છદ્મસ્થપણા ॥

કસછેયતાવતાડળ-મુદ્ધ સુપરિક્ષિત્તર્જન કળગ વ,
 સૂયસીલતવોકરુણા-રમ્મ ધમ્મ પરીગિણહે. ૬
 સો પુણ દુવિહો તિવિહો તદ્વવિદ્વવળપચ્ચલો વિમલો,
 મુસ્સમળ સુસાવયધમ્મ-ભેયઓ દસહ ચારસહા. ૭
 હ્યસોઽપમોયજુઓ-આણદી સાહુધમ્મઅસમત્યો,
 સમ્પદસળમૂલ-એય ગિણેહ ગિહિધમ્મ. ૮

તયાહિ.

સકળનિરવરાહા-તસ્સ જિઆળ દુહા તિહા સમ્મં,
 વહરિરહ પઢિવજ્જહ-નિરત્યય ધાવરાણવિ.
 કન્ના લિયાહ પળવિહ-મલીયવળ ચણ્ણ દુવિહતિહા,
 ધૂલ મદિન્ન ચ તહા-સિવનદ મુત્તુ મેહુન્ન. ૧૦

અથ

૪૫, ૪૬ તાપ, અને તાઝની શોષિલા સોનાની આકૃતિ શુભ-શીત-તપ અને ૪
 રજાથી જે રમ્ય ધર્મ હોય તે પ્રદર્શ કરવો ૬

તે ત્રણ પ્રકારના ઉપદ્રવ દાળવાને સમર્થ અને વિમળ ધર્મ બે પ્રકારનો છે —
 સુસાધુનો ધર્મ અને સુધાવડનો ધર્મ સુસાધુનો ધર્મ દશ પ્રકારે છે, અને ધાવડનો ધર્મ બાર
 પ્રકારે છે ૧૧

એમ સંજોગને સાધુના ધર્મને લેવા અસમર્થ બાનહે પ્રભાતથી સમ્યક્ત્વ મૂળ
 ધાવડનો ધર્મ પ્રદર્શ કર્યો. ૮

તે આ રીતે છે

૧

નિરપરાધી ત્રસ શ્રવેની સહૃદય પૂર્વકે હિસાનો બે કરણ અને ત્રણ યોગથી
 ત્યાગ કર્યો, તથા સ્થાવર શ્રવેની નિરયકે હિસા કરવાને પણ ત્યાગ કર્યો ૯

કન્યાધીક વગેરા પાંચ પ્રકારનાં અતીક વચનનો દ્વિવિધ ત્રિવિધ ત્યાગ કર્યો તથા
 સ્થૂળ અદ્વાદાનનો ત્યાગ કર્યો, તેમજ શિવાન દા મેલીને મૈથુનનો ત્યાગ કર્યો ૧૦

વજ્જઙ પુવ્વપરિગ્ગહ-પરિમાણાઓ પરિગ્ગહ અહિય,	
દસ દિસિ પરિપાળપિહુ-પઢિવજ્જઙ નિયયસત્તીએ.	૧૧
ભોગુવભોગે વિલ્લ-સયપાગ સંહસ્સપાગ મન્નમં,	
ઉવ્વલળે ગધદ્દ-જલ્લુમા અહ ન્દાણંમિ.	૧૨
ગયકસાઈ તણુલ્લહણંમિ જિઠ્ઠિયમહું ચ દંતવળે,	
વત્થેસુ સ્વોમ્મજુઅર્લ-વિલેવળે ઘુસિણસિરિસ્વંદે.	૧૩
મઠે કન્નાભરણે-નામામ્મહં ચ તણુઅલકારે,	
કુમ્મમેસુ પુંદરીયં-વરમાલઙ પુપ્પદામં ચ.	૧૪
ધૂવે અગુરુતુરક્ક-મૂવંમિ કલાય મુગ્ગમાસાય,	
કૂરમિ કઠમસાલી-ઘયંમિ સારડ્ડયાવિઘયં.	૧૫
ઘયપુન્નસ્વંદસજ્જા-મવસે સોવત્થિયાઈ સાગંમિ,	
પલ્લક સાલળણ-વઢગાઈ ઘજ્જ માહુરણ.	૧૬

પામે રહેલા પરિમદ કરતા અવિક પરિમદનો ત્યાગ કર્યો, તેમજ શક્તિના અડ સારે દશ દિશાનું પરિભ્રમણ બાધુ

ભોગોપભોગમા અજનમ માટે સતપાક અને સદ્અપાક તેત મોકળા રાખ્યાં, ઉત્તાન માટે ગધાદય મોકળું રાખ્યું અને ન્દાવા માટે પાણીના આઠ ધડા મોકળા રાખ્યા.

૬

અમલદન માટે ગધકપાય, દાતણ માટે જેઠીમધ, વજ્જ માટે લીમ મુગય, તથા વિનેપનમા અદન શ્રીખડ મોકળા રાખ્યા ૧૩

અવકારમા કણાંમરણ અને નામ મુદ્દા તથા ફૂલોમા પુ-રીક અને માલતીનાં ફૂલોની માળા મોકળી રાખી ૧૪

ધૂપમા અગર અને તુરુક, દાળમા કુળત્થી, મગ અને અડદની દાળ, ફૂરમા કનમસાળી, અને ધૂતમા ચરદ ન્દાતુનું ગાયનું ઘી મોકળું રાખ્યું ૧૫

બાહ્યમા ધૂત પૂર્ણ ખડખાઘ, શાકમા સોવસ્તિકનું શાક, સાલણુમા [અમાણુમા] પદનક, અને આદુરકમા વટક વગેરે દાણા મોકળા રાખ્યા ૧૬

તવોલે કપૂર-લવંગકકોલપલનાફલ,	
સ્વીરામલં ફલમિય-સલિલે આગાસજલમેવ	૧૭
પચ પમ્પુત્તુ સેસં-મોશુવમોગ ગણ્દ મોયણઓ,	
પનરસ કમ્પાદાણે-ત્વરકમ્પાઈ ચ કમ્મયઓ	૧૮
અવજ્ઞાણ પમાયાયરિય-હિંસ દાણં ચ પાવડવણ્સ,	
વજ્જઈ અવજ્જમીરુ-ચરઢાવિ અણત્થદહ સો	૧૯
સામાઈયં ચ દેસા-વગાસિય પોસહોવવાસ ચ,	
અતિહીણસવિભાગ-જહુત્તવિહિણા પવજ્જેઈ.	૨૦
અહા મળઈ મુવણનાહો-આળદા પચ પચ અણ્ણારા,	
વજ્જેયવ્વા સમ્મ-વણ્ણુ સમત્તમૂલેસુ	૨૧
ઈચ્છામો અણુમહિ તિ- મળિય વદિતુ વીરજિણવદ,	
સો નિયમેહે પત્તો-પહુપાસે પેસઈ સમજ્જ	૨૨

ત મોળમા કપૂર, લવંગ, કકોળ, એવાળી અને અવજ્ઞાણ ફળમા ક્ષીરામળ, અને પાણીમા આકાશતુ પાણી મોકળુ રાખ્યુ ૧૭

આટલી વસ્તુઓ સિવાય જાળીની વસ્તુઓ ભોજનથી ભોગોપભોગમા ત્યાગ કરી, અને કર્મથી ૫૬૨ ક્રમાદાન તથા અરકમ તથા કર્મ ૧૮

વળી તે અવધણીએ અપધ્યાન—પ્રમાદચરિત—હિંસપ્રત્યન—અને પાપોપદેશ એમ ચારે પ્રકારને અનયોગ ત્યાગ કર્યા ૧૯

તથા તેણે સામાયિક, દેશવકાશિક, પાપમોપવાસ, અને અતિચિત્તવિભાગ પ્રત પચોક્ત નિધિ પૂર્વક અંગીકાર કર્યા ૨૦

હવે પ્રભુ મોટ્યા કે, હે આનંદ ! એ સમ્મત્ત મુગ બાર મતોના પાંચ પાંચ અતિચાર તારે રૂઢી રીતે વર્જન કરવા ૨૧

તમારી શિક્ષા ઇચ્છુ, એમ કહી આનંદ આવક વીરપ્રભુને વાદીને ચેતાને ઘેર આ-ઓ, અને તેણે પોતાની સીને પ્રભુ પાસે [ધમ સાલગથા] મોકલાવી ૨૨

વંદિય વીર ગહિરં-તહેવ ધમ્મં, ગયા इमा सगिह,	
भुवणजणरोहणत्वं-पहू वि अभत्तय विहरेइ.	૨૩
इय कम्मसम्मनिहवण-पवणसद्धम्मकम्मनिरयस्स,	
आणदस्स भुदेण-चउदस वासा वइक्कता.	૨૪
अहं चिंतइ रयणीए-जागरमाणो स घम्मजागरियं,	
इह बहुविस्खेवेहिं-विसेसघम्मो न निव्वहइ.	૨૫
तो ठविय कुदुवभरे-निहसुय उवपुरंमि कुल्लागे,	
गंतुं करे हित महं-इय चिंतिय काउ तहचेव.	૨૬
कुल्लागसन्निवेसे-गंतुं कहिऊण नियपनियगार्णं,	
पोसइसावाइ ठिओ-इगदशसद्धिमाउ इय कुणइ.	૨૭
दसण-वय-सामाइय-पोसइ-पट्टिमा-अवम-सच्चिचे-	
आरम-पेस-उहिठवज्जए-१-समणभूए य. ११	૨૮

તેણી પછી વીરપ્રભુને વાંદી તેજ રીને ધર્મ સ્વીકારી ધેર આવી, અને વીરપ્રભુ જમજમને બોધવા અન્યત્ર વિચરવા લાગ્યા ૨૩

એ રીતે કર્મને બચાવેર ચૂરવામાં સમર્થ સદ્ગુણના કામોમાં તેવાર રહેનાર તે આનંદ આપકને સુખે સુખે ચાલ વધ પસાર થયા ૨૪

હવે તે એક વેળા રાતે ધર્મજગરિકા ભગતે થોડા વિચારવા લાગ્યો કે, અહીં મથા વિદ્યેષોના લીધે હું વિશેષ ધર્મ કરી શકતો નથી ૨૫

માટે મોટા પ્રયત્ન કરી બનેલ બાર સોપાને કાલ્લાક નામના નજીકના પરાધા જઈ હું મારા હિત સાધું, એમ ચિંતવી તેણે તેમજ કર્યું. ૨૬

તેણે કાલ્લાક સન્નિવેશમાં જઈ, પોતાનાં સગાઓને તે વાત જણાવી, પૌપથયા જામાં રહીને આ રીતે અગીઆર પ્રતિમાઓ ધારણ કરી ૨૭

દર્શન પ્રતિમા, વ્રત પ્રતિમા, સામાયિક પ્રતિમા, પૌપથ પ્રતિમા, પ્રતિમા પ્રતિમા, અપ્યદ પ્રતિમા, સચિત પ્રતિમા, આરબ પ્રતિમા, પ્રેમ પ્રતિમા, ઉદિષ્ટ વર્તન પ્રતિમા, અને શ્રમણભૂત પ્રતિમા ૨૮

અગ્ર પૂર્વાચાર્યમનીતા રૂપા વિવરણગાયા.

સકાઈસત્ત્વરદિઓ—વિજ્ઞાઈગુણો ઠયાડસજુતો,	
સમ્પદસળધારી—એસા સ્વલ્લ હોઈ પઢયા હ	૨૯
બીયા મુળવચધારી—સામદયકહો હ તદ્દયપા હોઈ,	
હોઈ ચઢદસિઅઢમિ—પુન્નિમમાઈસુ દિવસેસુ	૩૦
પોસહચડવિરહી—પઢિપુન્ન જો હ સમ મળુપાલે,	
પચમિ પોસહકાલે—પઢિમકુળપ ગરાઈય.	૩૧
અસિણાળ નિયદમોઈ—પગાસમોઈતિ જં મળિય હોઈ,	
દિવસંડ ન રત્તિમુજે—મડલિવહો કત્ય નવિ વચે	૩૨
વિયવમચારિ રાઈ—પરિમાળકહો અપોસહીપ હ,	
પોસહિપ રત્તિવિય—નિયમેળ મમચારી હ	૩૩

પ્રહા પૂજાઆખોની કહેલી આ વિવરણ ગાયાઓ છે —

અઠાદશાધ્યયી સહિત વિદ્યાદિયજી સહિત દયા ધરીને સમ્મકત્વ ધારણુ તે પહેલી પ્રતિમા છે ૨૯

તેવીજ રીતે મતધારી થણુ તે બીજી અને સામાયિક ગુણુ તે ત્રીજી પ્રતિમા છે
ચૌદસ—આઠમ—પુનમ અને અઘાસસના દિવસોમા ચાર પ્રકારનું પરિપૂજી પૌષપ સમ્પદ પાનન કરણુ તે ચોથી પ્રતિમા છે અને પૌષધના વખતે એક રાત્રિની પ્રતિમા ધરી ૨ હેણુ તે પાચમી જાણુવી ૩૦-૩૧

સ્નાન ન કરણુ—ગરમ પાણી પીણુ, અને પ્રમલો ખાણુ એટલે કે, દિવસેજ ખાણુ રાતે નહિ માથે જોનિમધ ન બાધવો પૌષપ ન હોય, ત્યારે દિવસે પ્રદાયર્થ પા જણુ અને રાતે પરિમાણુ કરણુ, તેમજ પૌષપ હોય ત્યારે રાતદિવસ નિવમા પ્રદાયર્થ પાળણુ, એમ પાંચ માસ લગી રહેતાં પાચમી પ્રતિમા પૂજી શાય છે છઠ્ઠીમાં જ માસ લગી પ્ર દાયર્થ ધરી રહેણુ ૩૨-૩૩-૩૪

રૂપ જાવ પંચ માસા-વિહરઈ રૂપ પચમા, મને પઢિમા,
 છટ્ટીઈ વમચારી-તા વિહરઈ જીવ છમ્માસા. ૩૪
 સત્તમિ સત્ત ૭ માસે, નવિ આહારે સત્તિ માહાર,
 જ જં દિદિલ્લાણ-તત્તો વરિમાણ સત્ત્વાંપિ. ૩૫
 આરમસય-કરણ-અઢમિયા અઢમાસ વજ્જેઈ,
 નવમી નવમાસે પુણ પેસારંમે તિવજ્જેઈ. ૩૬
 દસમી પુણ દસ માસે-ઉદિદ્ધકયંપિ મત્ત નવિ ધુંજે,
 સો હોઈ હુરમુદો-સિહલિં વા ધારઈજ્જા વિ. ૩૭
 જં નિહિય મત્તજાયં-પુચ્છંત નિયાણ નવરિ સો આહ,
 જઈ જાણઈ સો સાહઈ-અહ નવિ સો વેઈ નવિ જાણો. ૩૮
 હુરમુદો લોઓ વા-રયહરણ પઢિગ્ગહં ચ ગિઠ્ઠિત્તા,
 સમણબ્બૂઓ વિહરઈ-નવર સન્નાયગાણુ વરિં. ૩૯

સાતમીમા સાત માસ લગી સચિત્ત આહાર ન ખાવુ, અને જે જે દેહેની પ્રતિમાઓમાં કરવાના કામ છે, તે તે બધા ઉપરલીમા કામમ રહે છે ૩૫

આઠમી પ્રતિમામા આઠ માસ લગી પોતે આરભ નહિ કરે નવમીમા નવ માસ લગી આકર પાસેથી પણ આરભ નહિ કરાવે ૩૬

દશમીમા દસ માસ લગી ઉદ્દિટ્ટૂત એટલે આધાકર્મિ આહાર પણ નહિ ખાય, તથા તે પુરમુક થાય અથવા શિખા ધારણ કરે ૩૭

એ પ્રતિમામા રહેતાં, તે પૂર્વે જે તેણે નિધાનગત પૈસાટકા રાખ્યા હોય, તે તેના વારસો પૂછે તો તે જાણુતો હોય તો તેમને કહે અને ન જાણુતો હોય તો કહે કે, નથી જાણુતો ૩૮

અગીયારમી પ્રતિમામાં પુરમુક કે, લેવા કરાવે, અને રજેદરણ અને પાત્રાં રાખી મનજુભૂત એટલે સાધુ જેઓ મધ વિચરે માત્ર સ્વજાતિમાં આહાર લેવા જાય ૩૯

મમકાર મમુચ્છિએ-ચચ્ચઈ સભાય પલ્લિ દટ્ટુ જે,
 તત્પવિ સાહુ બ્વ જહા-ગિણ્હ ફાસુ તુ આહાર. ૪૦
 ઇય ફાસિય પાદિમાઓ-છઠ્ઠમમાઈદુવંકરતવે હિં,
 સંલિહિયતણુ કમસો-પદિવજ્જઈ અણસણ ધીરો. ૪૧
 સો મુદ્ધભાવમૂપ્પન્ન-ઓહિના મુણઈ સવળ જલહિંમિ,
 ઉત્તરવજ્જાદિસામું-પળપળજોયણસયાઈં પુડો. ૪૨
 ઉત્તરઓ પુળ આ તુલ્લ-રિમગિરિં આમ્મહમ્મ મુવરિદિસિં,
 હિંદાં ઓહુયનરય-રયેનાઈ મુણઈ પાસઈ ય ૪૩
 ઇષો વાણિયગામે-સમોસટેણ મિણેણ પુન્નાઓ,
 મિવત્તાઈકણ ગોયમ-સામી પત્તો પુરસ્સ તો. ૪૪
 મિવલ્લ ગહિય નિયતો-ઝણાડ આણદઅણસણ મુણિડ,
 ફુલ્લાગસમિવેસે-પોસહસાલં મઓ મયવ. ૪૫

૪૬ઠાં હજુ મમકાર કામમ દોષ છે, કેમકે તે સ્વસ્થાતિમાર્ગે શિક્ષાએ જાય છે,
 છતાં ત્યાં પણ સાધુની મારકે પ્રાણિક આહાર પાણી લીએ ૪૦

આ રીતે ૭૭—આઠમ વજેરે દુષ્કર તપથી પ્રતિભાએ પાળીને સરીરને કૃષ્ટ કરી
 અનુક્રમે તે ધીર આવશે જાણુસણુ લીધુ ૪૧

તે વેળા તેને શુભ આવના વશે કરી અવધિગાન ઉપત્ત ધ્યુ તેવડે તે ઉત્તર
 દિશા સિવાય બાકીની દિશાઓમાં લવણુ સમુદ્રમાં પાવસો પાવસો યોગ્યન સુધી
 જોવા લાગ્યો ૪૨

ઉત્તર દિશામાં મુલ્લ-હિમવત પર્વત સુધી અને ઉપર સૌધર્મ દેવસેક સુધી તેમજ
 નીચે રત્નપ્રભા નારકીના લોહુષ નરક સુધી તે જાણુવા જોવા લાગ્યો ૪૩

એવામાં વાણિજ્ય ગામમાં વીરમણુ સમોસપે, તેમની રત્નથી શિક્ષા લેવા માટે
 જોતમ સ્વામી નગરમાં પધાર્યો ૪૪

તે શિક્ષા લઈને પાણ-વળ્યા, એવામાં તેમણે લોકના મુખે જ્ઞાનદત્ત' અનજન
 આલમ્બુ, તેથી તે ઝાલસાક સન્નિવેશમાં પૌષ્પશ્યામા ગયા. ૪૫

આળંદો નમિય પહુ-તુદ્યો પુચ્છેહ નાહ, કિં ગિહિણો

ઇપ ઉપ્પજજહ ઓહી-ભયવપિ મળેહ આમં તિ. ૪૬

તો પુન્નુસપમાણ-નિયઓહીં મળહ સામિણો પુરઓ,

તો સહસાકારેણ—ગોયમસામી કહહ એવ. ૪૭

“ અરિય ણ આણદા, ગિહિણો ગિહમજ્જા વસંતસ્સ ઓહિન્ના-
ળં સમુપ્પજ્જહ—નોએવળ એમહાલણ—તં ણ તુમં આળંદા, એયસ્સ
ઠાણસ્સ આલોયાહિ, પઢિકમાહિ, નિંદાહિ, ગરિહાહિ, ચિવઠ્ઠાહિ, વિસો-
હાહિ, અહારિહ તયોકમ્મપાયચ્છિત્ત પઢિવજ્જાહિ. ”

તણ સે આણદે મયવં ગોયમ એવ વયાસિઃ—અરિય ણં મંતે
જિણવયણે સત્તાર્ણ તત્તવાળ તહિયાળ સમ્મૂપાર્ણ ભાવાળ આલોજ્જહ,
જાવ—પઢિવજ્જિજ્જહ ?

ત્યારે તેમને આનંદ આવકે નમીને પુછવા લાગ્યો કે, હે ભગવન ! શુ ગૃહસ્થને
અવધિતાન ઉપજી શકે ? ત્યારે તે ભગવાન બોલ્યા કે, જા ઉપજે ૪૬

ત્યારે તેમની આગળ તેણે પોતાને ઉપજેલ અવધિનુ પ્રમાણ કહી બતાવ્યું. ત્યારે
ઉતાવળા થઇને ગૌતમ સ્વામી નીચે મુજબ કહેવા લાગ્યા — ૪૭

“ હે આનંદ ! ઘરવામે વસતા ગૃહીને અવધિતાન ઉત્પન્ન થાય એ વાત ખરી
છે, પણ આટલું મોટું નહિ થાય માટે હે આનંદ ! તુ આ બાગતની આસોયના હે,
પ્રતિક્રમણ કર, નિદ્રા કર, ગર્હા કર, નિવૃત્તિ કર, વિશુદ્ધિ કર, અને યથાર્થેય તપ કર
મંદ્રપ પ્રાયશ્ચિત અગીકાર કર. ’

ત્યારે તે આનંદ ભગવાન ગૌતમ સ્વામીને આવું કહેવા લાગ્યા— હે ભગવન !
શુ જિન વચનમાં એવું છે કે, છતાં તથ્ય તથા જૂત સદ્જૂત ભાવોની પણ આસોયના
અને પ્રાયશ્ચિત લેવા જોઇએ ? ગૌતમ સ્વામી બોલ્યા કે, એમ કેમ બને ?

ત્યારે આનંદ બોલ્યો કે, જો એમ છે તો હે ભગવન ! તમેજ એ બાબતની
આસોયના વગેરે લ્યો

“ નો ઇળદે સમઢે ”

જડ ણ મ્હે જિણયણે સતાપ જાવ ના લોડજ્જહ, —ત ન મ્હે
તે તુઠ્ઠે ચેવ ઇયસ્સ ઠાણસ્સ આલોપદ જાય પઢિવજ્જહ

તણં સે મયવ ગોયમે આણદેણં સમણોવાસણં એવ તુચ્છે સ-
માણે સંકિપ્પે કંસિપ્પે વિતિગિચ્છસમાવન્ને આણદસ્સ સમણોવાસગસ્સ
અતિયાઓ પઢિનિવસમહ—જેણેવ દ્વપલાસે ચેઈણ, જેણેવ સમણે મગ્ગં
મહાવીરે—તેણેવ ઉવાગચ્છહ—જાવ મત્તપાણ પઢિદસેઈ, (૨) સમણ
મયણં મહાવીરં વંદઈ નમસઈ એવ વયાસિ

એવ સ્વલ્લ મ્હે તુઠ્ઠેઈ અઙ્ગમણ્ણા—તચેવ સવ્વ કહેયાસિ—જા-
વ હવ્વ માગપ્પ. ત ન મ્હે કિં આણદેણ સમણોવાસણં તસ્સ ઠાણસ્સ
આલોચઠ્ઠં, ડયાહુ મપ્પ ?

ગોયમાઈ સમણે, —મયવં ગોયમ એવ વયાસિ, ગોયમા, તુમં ચેવ
તસ્સ ઠાણસ્સ આલોચાદિ જાવ પઢિવજ્જાદિ, આણદ ચ સમણોવાસગ
એવ મદ્દં ત્વામેહિ

ત્યારે આનંદના આ વાક્ય સાંભળી જાતમ રવામી સ કંક ખામા પડ્યા થમ
તેના પાસેથી રવાના થઈ દૂતીપગાશ ચેયમા જ્યા ત્રી મહા ભગવાન મહાવીર હતા, ત્યા
આબ્યા આવીને આહાર પાણી બતાવ્યું, પછી તેમને વાઢી નમીને આ રીતે કહેશે
સાચા —

હે ભગવાન ! તમારી અનુસાથી—પ્રત્યાહિ સધળી વાત કહીને—કેમ્હે તેણે કહ્યું
કે, યાવત્ હું ત્યાંથી જલ્દી આ ચો છું માટે હે ભગવાન ! શું આનંદ આવકે આ
બાળતની આલોચના લેવી કે મારે લેવી ?

ત્યારે ભગવાન જાતમાદિકે જૈયા સાધુઓને આમ ત્રણ કરી, પછી જાતમને આ
રીતે કહેવા સાચા—હે જાતમ ! તુજ તે બાળતની આલોચના લે—યાવત્ પ્રાયશ્ચિન લે,
અને આનંદ આવકેને એ બાળત અમારૂં

તણ સે મયવ ગોયમે સમણસ્સ ઇય મઠ પઢિસુણેઈ, (૨) ત-
સ્સ ઠાણસ્સ આલોણેઈ જાવ પઢિવજ્જઈ, આણંદ ચ સમણોવાસયં ઇય
મઠ સ્વામેઈ-સમણેણ મગ્ગયા મહાવીરેણ સંદ્ધિં વહિયા જળવપવિહાર
વિહરઈ.

અહ આણદો વીસં-વાસાઈં પાલિકુળ ઇય ધમ્મ,
પાસ અણસણ વિહિણા-સમાહિણા દેહ મિહ ચડ્ડ. ૧
જાઓ સુહમ્મરુપ્પે-અમરો અરુણાભવરવિમાણમિ,
ચરપલિયઠિઈ તત્તો-વવિચ વિદેહે સિવં ગમિહી. ૨

इत्यानदचरित्रमुदार

श्रुत्वा भव्यजनाः सुविचार ।

निजशक्त्या श्रयत व्रतभार

गच्छत येन भवोदधिपार ॥

॥ इत्यानंददृष्टान्तः समाप्तः ॥

ત્યારે તે ભગવાન જોતમે વીરપ્રભુની એ વાત કશું કરી, તે આપતની આપો
અના આપી પ્રાયશ્ચિત લીધું, અને આનંદ આવડ પામે જઈ, તેઓ એ બાનત ખમાવી
આન્યા પછી શ્રમણ ભગવાન મહાવીરની સાથે તે બાહેરના પ્રદેશમાં વિચરવા લાગ્યા

હવે આનંદ આવડ આ રીતે વીસ વર્ષ સુધી ધમ પાળીને એક માસની સંલેખ
કરી સમાધિથી શરીરને છઠા છોડીને સૌ ધર્મ દેવલોકમાં અશ્વલા વિમાનમાં
આઉંને દેવતા યોગ, અને ત્યાંથી ચીને મહાવિદેહમાં ગોશે ૦

આ રીતે હે ભવ્ય જોગ ! તમે વિચારપૂર્વક
સાલણીને તમારી શમિના અનુસારે વ્રતનો ભા
પાર પામે ૩

આ રીતે આનંદનો દ્રષ્ટાંત

“ નો ઇણદે નમઠે ”

જડ ણ મંતે જિણવયણે સતાપ જાવ ના લોડજ્જડ,—ત ન મ-
તે તુમ્હે ચેવ ઇયસ્સ ઠાણસ્સ આલોપહ જાય પઢિવજ્જહ

તર્ણ સે મયવ ગોયમે આણદેણ સમણોવાસણ એવ વુત્તે સ-
માણે સંકિણ કલિણ વિતિગિચ્છસમાવન્ને આણદસ્સ સમણોવાસગસ્સ
અતિયાઓ પઢિનિવસમહ—જેણેવ દૂડપલાસે ચેડણ, જેણેવ સમણે મગલં
મહાધીરે—સેણેવ સ્વાગચ્છહ—જાવ મત્તપાણ પઢિદસેહ, (૨) સમણ
મયણં મહાધીરં વંદહ નમસહ એવ વયાસિ

એવ સ્વહ મંતે તુમ્હેઈ અમ્મણુન્નાણ—તંચેવ સન્ન કહેયાસિ—જા-
વ હવ્વ માગણ ત નં મંતે કિં આણદેણ સમણોવાસણ તસ્સ ઠાણસ્સ
આલોપહવ, ડયાહુ મણ ?

ગોયમાહ સમણે,—મયવ ગોયમં એવ વયાસિ, ગોયમા, તુમ ચેવ
તસ્સ ઠાણસ્સ આલોપાહિ જાવ પઢિવજ્જાહિ, આણદ ચ સમણોવાસગ
એવ મદ્દઠં સ્વામેહિ

ત્યારે આનંદના આ વાક્ય સાંભળી જૈતમ રવાથી સકામખામા પડ્યા મગ,
તેના પાસેથી રવાના થઇ દ્વૈતીપગાથ ચેત્યમા ગયા શ્રી મહા ભગવાન મહાવીર હતા, ત્યા
આવ્યા આવીને આદાર પાણી બતાવ્યું, પછી તેમને બાદી નમીને આ રીતે કહેતા
સાગ્યા —

હે ભગવન ! તમારી અનુગ્રાથી—ઇત્યાદિ સધળી વાત કહીને—છેત્રે તેણે કહ્યું
કે, યાવત્ હું ત્યાંથી જલદી આવ્યો છું મારે હે ભગવન ! શું આનંદ આવકે આ
બાળતની આલોચના લેતી કે મારે લેતી ?

ત્યારે ભગવાન જૈતમદિકે બીંધા સાધુઓને આમ તથા કરી, પછી જૈતમને આ
રીતે કહેવા સાગ્યા—હે જૈતમ ! તુજ તે બાળતની આલોચના લે—યાવત્ પ્રાપ્તિત લે,
અને આનંદ આવકેને એ બાળત ખમાય

તણ સે ભયવ ગોયમે સમણસ્સ ઇય મઠ્ઠ પઠિસુણેઠ્ઠ, (૨) ત-
સ્સ ઠાણસ્સ આલોપ્પેઠ્ઠ જાવ પઠિવજ્જઠ્ઠ, આણદ ચ સમણોવાસય ઇય
મઠ્ઠ સ્વામેઠ્ઠ-સમણેઠ્ઠં ભગવયા મહાવીરેણ સદ્ધિં વહિયા જણપવિહાર
વિહરઠ્ઠ.

અહ આણદો વીસ-વાસાઠ્ઠ પાલિક્કણ ઇય ધમ્મં,
પાસ અણસણ વિહિણા-સમાહિણા દેહ મિહ ચડ્ડ. ૧
જાઓ સુહમ્મકપ્પે-અમરો અરુણાભવરવિમાણમિ,
ચડ્ડપલ્લિયઠિઠ્ઠ તત્તો-ચવિચ વિદેહે સિવં ગમિહી. ૨

इत्यानदचरित्रमुदार

श्रुत्वा भव्यजनाः सुविचारं ।

निजशक्त्या श्रयत व्रतभारं

गच्छत येन भवोदधिपार ॥

॥ इत्यानंददृष्टांतः समाप्तः ॥

ત્યારે તે ભગવાન જાતમે વીરપ્રભુની એ વાત કહ્યું કરી, તે આનંદની આનો
અના આપી પ્રાપ્તિત લીધું, અને આનંદ આવક પાસે જઈ, તેઓ એ આનંદ ખમાવી
આનંદ પછી શ્રમણ ભગવાન મહાવીરની સાથે તે આદેશના પ્રદેશમાં વિચરવા લાગ્યા

હવે આનંદ આવક આ રીતે વીસ વખ સુધી ધમ પાળીને એક માસની
કરી સમાધિથી શરીરને ધ્રુવ છોડીને સૌ ધર્મ દેવલોકમાં અશ્વલ વિમાનમાં ચાર પાસે
આહિષે દેવતા થયો, અને ત્યાંથી ચાલીને મહાનિરોધમાં મોક્ષે જશે (૧-૨)

આ રીતે હે ભગવાન ! તમે વિચારપૂર્વક આ આનંદ આવડું ઉદાર ૨
સાબળીને તમારી સમિતના અનુસારે નતનો ભાર ઝટકું કરો કે, જેથી તમારો સાર
પાર પામે ૩

આ ગીતે આનંદનો દ્રષ્ટાંત સમાપ્ત થયો,

ઉવતો વ્રતકર્મણિ ગ્રહણં ઇતિ તૃતીયો મેદઃ—સાંપ્રત મતિસેવના
સ્વરૂપ ચતુર્થ મેદઃ વ્યાચિત્ર્યાસુર્ગાયોત્તરાદે માહ —

[મૂલં]

આસેવહ ધિરભાવો-આયકુવસગ્ગસગેવિ ૨૬

(ટીકા)

આસેવતે સેવતે સમ્યક્પરિપાલયતિ-સ્થિરભાવો નિઃપ્રકંપમના.-
આત્મકો જ્વરાદિરોગ-ઉપસર્ગા દિવ્યમાનુપતિર્યગ્યોનિક્રાત્મસવેદનીયમેદા
ચતુર્મેદાઃ

તે પુનઃ પ્રત્યેક ચતુર્વિધા, સ્તયાહિ—

દિવ્યા^૧ મણુયા^૨ તિરિયા^૩-તદ્ વ્પસવેયનીય^૪ ઉવસગ્ગા,
પષ્તેય ચવથેયા-ઉવસગ્ગા તેણ સોલસહા. ૧

મત કર્મમા પ્રકરણ એ ત્રીજો મેદઃ કહ્યા હવે પ્રતિસેવનારૂપ ચોથો મેદઃ કહ્યા
માટે ગાથાનુ ઉત્તરાદ કહે છે —

(મૂળનો અર્થ.)

રોગ અને ઉપસર્ગ આવી પડતા પણ સ્થિરતા રાખી વ્રત સેવે.

(ટીકા.)

આસેવે એટલે સેવે અથાત્ જરોખર પાળે, સ્થિર ભાવ રહીને એટલે અગ્ન મન
રાખીને, આત્મક એટલે જ્વર વગેરે રોગ, અને ઉપસર્ગ તે દિવ્ય, માનુષ, તિર્યગ્યોનિક, તથા
આત્મસ વેદનીય રૂપે ચાર પ્રકારના છે તે દરેકના પાછા ચાર મેદઃ છે, તે આ પ્રમાણે —

દિવ્ય, માનુષ, તિર્યગ્ય, તથા આત્મસ વેદનીય ઉપસર્ગો પ્રત્યેક ચાર પ્રકારે છે,
તેથી સોળ પ્રકારે ઉપસર્ગ ગણાય છે ૧

હાસ^૧-પાઓસ^૨-વિમરિસ^૩-પુદો વિમાયા ૩^૪ તત્થ દિવ્વાઓ,
ચરિમા હાસારદ્ધા-પઓસઓ નિઠ્ઠિયા યપુળો. ૨

હાસ^૧-પાઓસ^૨-વિમરિસ^૩-કુસીલપદિસેવણા ૩^૪ માણુસ્સા,
મય^૧-દોસ^૨-ભોયણત્થ^૩-અવચ્ચગિહરવ્વણી^૪ તિરિયા. ૩

આયસ્સવેયણિયા-ચચ્છા વાયાહ^૧ તહય પિત્તાહ^૨,
સિંભાહ^૩ સનિવાયાહ^૪-વાહિણો અહન્ન એવ તુ. ૪

ઘટ્ટણ^૧-થમ્મણ^૨-લેસણ^૩ પવ્વહણઓ,^૪ ઘટ્ટણ તુ અલ્લિમિ,
રયમાહિં પીઠા—થમ્મણય હોહ વાણ. ૫

લેસણ ચિરસકોડય-ધરણાઓ અશુવગસંકુહણ,
સ્વલિયસ્સ સ્વાણુમાહિસુ-પવ્વહણય દેહમંજણયા. ૬

તેષાં સગેપિ સપર્કેપિ સત્તિ—તત્રાતકસગે આરોગ્યદ્વિજવત્, ઉપ-
સર્ગસગે કામદેવશ્રાવકવત્.

લાં દિવ્યના આર ભેદ આ રીતે છે —હાસ્યથી, પ્રદેષથી, ધર્મથી, અને મા-
યાથી તેમા છેલ્લો ભેદ હાસ્યથી થાય છે, અને બાકીના બધા પ્રદેષથી છે ૨

માનુષ્ય ઉપસર્ગના આર ભેદ આ રીતે છે —હાસ્યથી, પ્રદેષથી, ધર્મથી, અને
કુસળ પ્રતિ સેવનાથી તિર્યચના ઉપસર્ગ આ રીતે થાય છે —ભાષથી, દેષથી, ભો-
જન અર્થે અને બન્ધનાં તથા ધરતે રાખવા માટે ૩

આત્મ સંવેદનીયના આર પ્રકાર તે વાતથી, પિત્તથી, ક્રોધથી, અને સન્નિપાતથી
ને વ્યાધિઓ થાય છે, તે જાણવા અથવા નીચેની રીતે જાણવા ૪

ઘટ્ટનથી, સ્તબ્ધનથી, શ્લેષણથી, અને પ્રપતનથી આ ઘટ્ટનથી તે આંખમાં રજ-
વગેરે પડવાથી પીડા થાય છે તે જાણવા સ્તબ્ધન તે વાતને લીધે અગ અક્રમ રહે છે ૫

શ્લેષણ તે લાખા વખત સુધી દબાવી રાખ્યાથી અગોપાગ સક્રમ જાય તે
જાણવું, તેમજ થાંભલા વગેરેમા અથડાતા દેહ ભાગે છે તે પ્રપતન જાણવું ૬

તે આત્મક તથા ઉપસર્ગોનો સગ એટલે સપર્ક થયા છતાં પણ અડગ રહે, લાં આત્મક

તનારોમ્યદ્વિજ્ઞાતમિદ.

- અતિથિ પુરી ઉજ્જેણિ—સચ્ચક્કવિભૂસિયા હરિતણુ વ્વ,
 ફિંતુ ગયલક્કલિયા—વહુસલ્લસિરીદ ઉવગુદા. ૧
- તત્થતિય દેવગુત્તો—વિષ્ણો ઘુત્તિંદિઓ પવરગુત્તો,
 વિહિય અમદાણદા—નદા નામેણ તસ્સ પિયા. ૨
- જાઓ તાણ સુઓ જન્મ—પભિદ્ રોગેહિ મુચ્ચણ નેવ,
 અવિહિયનામો રોગુ ત્તિ—ચેવ સો વિસ્સુઓ જાઓ. ૩
- કઠયાવિ તસ્સ ગેહે—ભિક્કલ્લત્થ કોવિ વરમુળી પત્તો,
 પાદિત્તુ મુય પાપમુ—માહણેણ ઇમો મણિઓ. ૪
- રોગોવસમોવાય—ઇમસ્સ પહુ કઠમુ કાઠ કારુભં,
 સમુપાણ તેહિં કહા ન કહિજ્જદ્ ઇય મુળી આહ. ૫

સ ગર્ભા આરોગ્ય દ્વિજની પ્રાપ્ત અને ઉપસંગના સંગના પ્રાપ્તિ આવકની પ્રાપ્તિ અંગ
 રહેલુ

આ આરોગ્ય નામના પ્રાપ્તિનું દર્શાવ આ રીતે છે

શ્રીકૃષ્ણનું શરીર જેમ સારા ચક્રથી વિભૂષિત હતુ, તેમ જે સન્નતોના ચક્ર
 [સમદ]થી વિભૂષિત હતા સાખે ગજ [દ્વાથી]થી સમુદ્ર બદ્ધ સખ્યાની લક્ષ્મીથી
 બરપૂર ઉલ્લેખી નામે નગરી હતી ૧

આ દેવશુભ નામે પ્રાપ્તિ હતો, તે જિતેન્દ્રિય અને કુળીન હતો, તેની બારે આ-
 નંદ નરનારી નદ નામે બાપા હતી

તેમને એક પુત્ર થયો, તે જન્મથી માંડી રોગગ્રસ્ત રહેા, તેથી બીજુ નામ
 નહિ પાડવાથી તે રોગના નામેજ પ્રખ્યાત થયો ૩

તેના ઘેર એકદમ કોઈ મુનિ બિશાર્ય આવી અડધા, ત્યારે તે પ્રાપ્તિ પોતાના તે
 છોકરાને તેમના પગે પાડી આ રીતે બોલ્યો— ૪

હે પ્રભુ ! તમે કરુણા કરી આ બાળકના રોગની શક્તિનો ઉપાય કરો ત્યારે
 મુનિ બો યા કે, હંદા ઝાઝા જલુ છે, તે સમુદ્રન દોષ લાગે, તેથી તે વાત ન કહેવાય ૫

તો તેણ મજ્જણે—સહ નિયપુત્તેણ ગંતુ ઝજ્ઞાણ,
 નમિઝ્ઞણ તયં પુહો—એવ સો મહરિસી આહ. ૬
 પાવાઝ હોઈ દુનલ્લ—ત પુણ ધમ્મેણ નાસણ સિલ્લ,
 જલણ પલિત્ત મેહ—સલિલ પવાહેણ વિઝ્ઞાઈ. ૭
 ધમ્મેણ મુચિન્નેણ—સિન્ધ નાસંતિ સયલ દુલ્લાઈ,
 એવારિસાઈ નિયમા—ન હુતિ પુણ્ણા પરમલેવિ. ૮
 ઇય મુણિતુ તે બુદ્ધા—ગિહલ્લધમ્મ દુલેવિ ગિણ્ઠતિ,
 દલ્લધમ્મો સો માહણ—પુત્તો જાઓ વિસેસેણ. ૯
 ધારિજ્જઈ ઇતો સાયરો વિ કલ્લેલભિન્નકુલસેલ્લો,
 નહુ અન્નજમ્મનિમ્મિય—સુહાસુહો દિલ્લપરિણામો. ૧૦
 ઇન્ચાઈ ચિંતયતો—રોગાયકે સહેઈ સમ્મ મિમો,
 સાવજ્જં ચ તિગિન્હ—મણસાવિ ન પત્થઈ કયાવિ. ૧૧

ત્યારે તે બ્રાહ્મણ બપોરે પોતાના હોઠકરને સાથે લઈ, ઉઘાનમાં જઈ મુનિને નમીને તે વાત પુછતા લાગ્યો, ત્યારે તે મહર્ષિ આ રીતે બોલ્યા— ૧

પાપથી દુઃખ થાય છે, અને તે ધર્મથી જલદી નાશ પામે છે આગથી બળતુ ધર પાણીના પ્રવાહથી સુકાય છે ૭

ફરી રીતે અપરેલા ધર્મથી સકળ દુઃખ શીઘ્ર નાશ પામે છે, અને પુણ્યથી આત્મી જાતના દુઃખ પરલનમાં પણ બીનકુલ પ્રાપ્ત થતા નથી ૮

એમ સાંભળીને તેઓ પ્રતિબોધ પામી, અને પિતા પુત્ર આરકનો ધર્મ સ્વીકારતા હવા તેમાં પણ તેનો પુત્ર બહુ દ્રઢ ધર્મી થયો ૯

(તે નિચારવા લાગ્યો કે) તરંગોથી કુળાયજીને તોડનાર દરિયો ઉછળતો કે હાથ અટકાવી રોકાય, પણ આ ધર્મ જન્મમાં કરેલ શુભાશુભ કર્મોનો દેવી પરિણામ અટકાવી રોકાયજ નહિ ૧૦

આવી રીતે વિચારીને તે સમગ્ર રીતે રોગ સહન કરતો અને સાવધ ચિકિત્સાને તે કાંઈ વેળાએ મનથી પણ ધ્રુજતો નહિ ૧૧

બુદ્ધા વહવે જીવા-વયપાન્નજ્જુયા જાયા. ૨૨

તરપમિદ્દ ઇમી લોપ્પ-આરુમ્મ દિઓ ત્તિ વિસ્સુઓ જાઓ,

પાલ્લિય વયાદ્ જાઓ-રૂમેણ સુહમાયણ ઇસો ૨૩

एवमारोग्यविप्रस्य वृत्तं चर

धौरधर्मेच्छु चेतश्चमत्कृत् परं ।

भव्यलोका निशम्याप्रकपा.सदा

पालयध्व व्रतानि स्फुरत्समदाः ॥ २४ ॥

॥ इत्यारोग्यद्विजट्टांतः ॥

(છ)

કામદેવદૃષ્ટાતસ્તુપાસકદશાઘોઽવસેય

इत्युक्तो व्रतकर्मणि सेवन इति चतुर्थो भेद—स्तदुक्तौ च सम
र्थित भावभावकस्य प्रथम कृतव्रतकर्मरूप सप्रभेद लक्षण—सप्रति शी-
लवत्स्वरूप द्वितीय लक्षण व्याख्यानयन्नाह.

છપો પ્રતિબોધ પામી વ્રત પાળના ઉદ્યુક્ત થયા ૨૨

તે દિવસથી માંડીને તે લોકમાં આરોગ્યદિજ એવા નામથી પ્રખ્યાત થયો, અને
વ્રતો પાળીને અનુક્રમે સુખ જાળવે થયો ૨૩

એ રીતે હે જન્મ લોકો ! તમે ધીર અને ધમ્મ જનોના ચિત્તને નમત્કાર
કરનાર આરોગ્ય આદિજીવુ ઉત્તમ વ્રતાત સાંભળીને આનંદ ધરી હમેશા દૃઢપણે વ્રતોને
પાળવ કરો ૨૪

એ રીતે આરોગ્યદિજનો દ્રષ્ટાત થયો.

અમદેવનો દ્રષ્ટાત તો ઉપાસક દશા સત્તથી જાણી લેવો.

એ રીતે વ્રતકર્મમાં સેવનરૂપ થયો એ. કહો, તે કથાથી ભાવ શ્રાવકજી પટેલ
કૃતવ્રતકર્મરૂપ વ્રતજી તેના પ્રભેદ સાથે સમર્થિત થઈ હવે શીજવતરૂપ ખીજ લશકુખી
બાપ્પા ૨૨ છે —

(મૂલં,)

આયયળ શુ નિસેવડ^૧-વજ્જહ પરગેપવિસળ મકજ્જે^૨ ।
 નિચ્ચમણુબ્બહવેસો^૩-ન ભણહ સવિયીરવયળાઈ^૪ ॥ ૩૭ ॥
 પરિહરડ યાલકીલ^૫-સાહડ કજ્જાડ મહુરનીઈ^૬ ॥
 ઇય છાવ્વિહસીલજુઓ-વિન્નેઓ સીલવંતો તથ ॥ ૩૮ ॥

(ટીકા)

આયતન ધાર્મિકજનપીલનસ્થાન-ઉક્તવ.

જતથ સાહમ્મિયા વહવે-સીલવતા વહુસ્સુયા,

ચરિત્તાચારસપન્ના-આયયળ ત વિયાળાહિ.

સુરપ્રધારણે પ્રતિપક્ષપ્રતિપેધાર્યઃ-તતથાયતનમેવ નિપેવતે ભાવ-

ભાવકો, નાનાયતનમિતિ યોગઃ

મૂળનો અર્થ.

આયતન સેવે, વગર પ્રયોજને પારકા ધરમાં પ્રવેશ નહિ
 કરે, હમેશા અનુદ્ભટ વેશ રાખે, વિકારવાળા વચન નહિ
 બોલે, બાળકીડાનો પરિહાર કરે, મધુર નીતિથી કામની
 સિદ્ધિ કરે, એમ છ પ્રકારના શીલથી જે યુક્ત હોય તે
 ઇલા શીળવ ત બાણુવો ૩૭-૩૮

[ટીકાનો અર્થ]

આગત : એટલે ધાર્મિક જન મગવાના સ્થાન—જે માટે કંઈ છે કે,

‘ જના શીળવત, બદ્ધશુન, અને ચારિત્રના આચારવાળા વહુ સાધર્મિ બધુઓ
 રહેતા હોય તેને આયતન બાણુવુ ’

પ્રુ રમ અવધારણ માટે છે, તે પ્રતિપક્ષના પ્રતિપેધાર્ય છે તથા એ અર્થ
 નીકળે છે કે, બાન શ્રાવક આયતનતેજ એવે—અનાયતનને નહિ એવે

ન ખિલપણીસુ ન ચોરસથયે—

ન પાર્વતીયેષુ જનેષુ સવસેત્,

ન હિંમ્નદુષ્ટાશયલોકસનિધૌ—

કુસગતિ સાધુજનસ્ય નિદિત્તા

તથા,

દંસણનિઋભેયણયા—ચરિત્તનિઋભેયણીય અણવરયે,

જ્ઞત્ય પયદ્દહ વિગહા—ત મણાયયણ મહાપાવ.

इति प्रथम शील

તથા 'વર્જયતિ પરગૃહપ્રવેશનમન્યેષા માદિરેષુ ગમન-મકાર્યે' ગુન્તર-
કાર્યાભાવે, નટ્તવિનટ્ટાદાવાશકાસમ્ભવાદિતિ દ્વિતીય શીલે

તથા નિત્ય સદાનુદ્ગટ્ટવેપોઽનુલ્લખનેપથ્યો ભવતિ ભાવશ્રાવક
इति तृतीय शील

ન ભળાતિ નમ્રુતે-મવિકારાણિ રાગદ્વેષવિકારોત્પત્તિહેતુભૂતાનિ
वचनानि वाच इति चतुर्थ शील

(૧) માટે કહ્યું છે કે) બીજાની પ નીઓમા નહિ રહેતું ચોરાના નિવાસમાં નહિ
રહેતું, પવન-પાસી લોખામા નહિ રહેતું તેમજ દિ સક અને કુષ્ટ શુદ્ધિવાળા લોકના પડખા
મા નહિ રહેતું, કેમકે સારા માણસને કુસ ગતિ કરવાની મનાઈ છે

વળી જ્યાં દગ્ધ નિર્નેહિની અને ચારિત્ર નિત્યની રિત્થ નિરતર થતી હોય, તે
જુદુ કુષ્ટ અનારાતન બાળુડું

[એ અનાયનન ન સેવે] એ પ્રથમ શીળ છે

તથા પરગૃહ પ્રવેશ જોડે બીજાઓના ઘરે જતું, તે અકાર્યે જોડે ભારે જરૂરી
કામ સિવાય વગર, કેમકે કાઈ જતું કરતું રહે તો, તેમને આપણાપર આવી આશંકા
રહી જાય, એ બીજી શીળ છે

તથા અનુદ્ભટ વેદ જોડે સાદો વેપ કારણ કરવો, એ ત્રીજી શીળ છે

તથા સનિહાર વચન જોડે રાગદ્વેષ વિ રત્ની ઉપતિની કારણભૂત વાળી નહિ

તથા પરિહરતિ નાસેયતે ચાલક્રીડા ચાલિશ્ચજનવિનોદવ્યાપારં
દૃતાદિકમિતિ પચમ શીલ.

તથા સાધયતિ નિષ્પાદયતિ કાર્યાણિ પ્રયોજનાનિ મધુરનીત્યા
સામપૂર્વકં “ સોમ સુંદરેચ કુરુષ્વે ” ત્યાદિનેતિ પઠ શીલ

इति पूर्वोक्तप्रकारेण षड्विंशशीलयुतो विज्ञेयः शीलवानत्र श्राव-
कविचार इति.

સમત્પેતદેવ શીલપદ્મ વ્યાખ્યાનયન્ પ્રથમ શીલ આયતનલક્ષ-
ણ ગાથાપૂર્વાદ્દેન ગુણોપદર્શનપૂર્વકં ભાવયતિ.

[મૂલં]

આયયળ સેવળાઓ—દોસા નિજ્ઞસતિ વઢુડ ગુણોદો.

આયતનમુક્તસ્વરૂપ તસ્ય સેવનાદુપાસનાદોપા મિથ્યાત્વાદયઃ

એને, એ એયુ રીળ છે

તથા બાળક્રીડા એટલે મુખ જનો વિનોદ દેનારા જુગાર વગેરે કામ વર્ગે, એ
પાચમુ રીળ છે

તથા દામ એટલે પ્રિય જનોને મધુર નીતિથી એટલે “ હે ભવા ભાષા ! આમ કર ”
એમ સામ વચને કરી સિદ્ધ કરે એ છુડ રીળ જાણુ

એ પૂતકત પ્રકારે કરીને છ પ્રકારના શીળથી જે ચુકત દોષ, તે છડા શ્રાવકના
વિચારમા શીળવાનું જાણવે

હવે એજ છ શીળની વ્યાખ્યા કરતા પડેલું આયતનરૂપ શીળ અર્ધ ગાથાપદે
તેના ગુણ બનાવીને સિદ્ધ કરે છે —

મૂળનો અર્થ.

આયતન સેત્રવાથી દોષ નાશ પામે છે અને ગુણનો સમૂહ
વધે છે.

સીયતે હીયતે સય યાતીતિભાવ-ચર્કતે દૃઢિમુપૈતિ મુર્ખાંયો જ્ઞાનાદિગુ-
ણકલ્પ', મુદર્શનસ્પેવ

તત્જ્ઞાન ચૈવ.

ઇહપરમાહિમસમેયા-સહપવિત્તા સયાવિ સિયઠલિયા, હિમવતમેત્ત-
ભૂમિ વ્વ-અતિય સોગપિયા નયરી ॥ ૧ ॥ તત્તયય મિચ્છહિદ્ધી-નયરપ
દાળો મુદસળો સિદ્ધી, મુયપરિવાયગમત્તો-અદ્ભવગયસત્ત્વસિદ્ધતો ॥ ૨ ॥
કત્તો મુમ્હવિસણ-વારવહ નામ પુરયરી અતિય । સમત્તપવિત્તમળો-ત પ-
રિવાલહ નિવો વિણ્હ ॥ ૩ ॥ તત્થેય સત્થવાહા-વાવચ્ચા નામ
પાયહા અતિય । કમ્મવસાઓ વાલમિ-તદ્દળે જાયપડમરણા ॥ ૪ ॥
સોયમરનિઘ્મરાણ તીણ વાલસ્સ નો કય્ઞ નામ, તો યાવચ્ચાપુ-
ત્તો-સો વિક્કાઓ સયલ્લોણ ॥ ૫ ॥ કાલેણ કલ્માકુસલો-પત્તો

(દીકા.)

ઉપાસ્વરૂપ આપતનના સેવન-કેપાસનથી' મિધ્વાત્વાદિક દોષ ક્ષોણ થાય છે, અને
જ્ઞાનાદિક ગુણ સમૃદ્ધ વૃદ્ધિ પામે છે, સુચર્યની માલક

મુદર્શન કથા.

પરમ-દિમ-મદિન (બારે બરહવાળી) સતી પરિન (પારંતીથી પવિત્ર)
શિવ દયિન (મહાદેવ સહિત) હિમાનયની ભૂમિ માલક-પર-મદિમ સમેન (બારે
મદિમાવાળી) સતી પવિત્ર [સતી સ્ત્રીઓથી પવિત્ર] શિવ કરિત [નિરુપવ] એવી
સોગધિકા નમરી હતી [૧] ત્યા નગરમા મુખ્ય ગણતો સુચર્ય નામે મિધ્વાદૃષ્ટિ શેક
દતો, તે શુકપરિવ્રાજકનો બહત હતો અને સાખ્ય સિદ્ધાંતને પૂરતી રીતે બળુનો [૨]
આખીમેર મોરુ દેવમા દારિકા નામે નમરી હતી ત્યા સમ્યક્ત્વથી પવિન શ્રીકૃષ્ણ રાજ
રાજ્ય કરતો [૩] ત્યા યાવચ્ચા નામે એક પ્રખ્યાત સાર્થકાલી હતી તેનો બાળક પાનો
છતા કમવશી તેનો પતિ મરણ પામ્યો હતો (૪) તેથી તેણીએ શોકાતુર રહીને તે
બાળકનું નામજ નહિ પામ્યું તેથી તે બધા લોકમાં યાવચ્ચા પુન એવે નામે ઓળખાના
લાગ્યો [૫] તે કાળે કરી કલ્માકુસળ અષ્ટ યાન પામો ત્યારે તેની માતાએ તેને એ

તન્નજ્ઞાનમિ જળની, પરિણાવિઓ સમચિય-વતોસમદિવ્યકન્નાઓ
 ॥ ૬ ॥ નાદિ સમં સુહૃદસમ-અણુદયમાણસ્મ વિગયચિત્તસ્સ, દોઘદ-
 ગદેયસ્સ ૩-સમદ્વતો વદ કાલો ॥ ૭ ॥ તત્ત્વદિગે પત્તો-નેમિ-
 જિણો તસ્સ - વેદનનિમિત્તં, રાયા દસારસીહો-સવ્યવિભૂદ સચલિઓ
 ॥ ૮ ॥ અનોવિહુ રાડસર-તલવર સત્યાહસિદ્ધિપભિદ્ઓ, નયરીલોઓ
 અહમદમિગાઈ ચલિઓ જિણ નમિડ ॥ ૯ ॥ દદ્દુ કયસિગાર-ણમુહ
 પત્થિય નયરલોય, નિયપદિહારં પુન્નદ-થાવચ્ચાનંદણો એવ ॥ ૧૦ ॥
 કત્થ ઇમો સચલિઓ-કયસિગારો જણો તુગિય તુરિય, સો આહ ભુવણ-
 નાહસ્સ-નેમિનાહસ્સ નમણત્થ ॥ ૧૧ ॥ તો સોવિરહારુદો-મત્તીય ગ-
 દુ તત્થ વિદ્ધિપુવ્વ, વદદ્ધ તિલોયનાંદ મુણેદ્ધ ધમ્મ ચ એગગો. ॥ ૧૨ ॥
 નાડણ અસારત્ત-મવસ્સ નીસેસદુસપમવસ્સ, મુસલ્લ ચ મહાસુલ્લ-
 સજ્જ ચારિત્તધમ્મસ્સ ॥ ૧૩ ॥ સવેગભાવિઓ તો-થાવચ્ચાનંદણો

કજ વખતે બીજા મોટા રોડીઆઓની કન્ના પરણાવી [૬] તેમની સાથે તે હોથદક
 દેવના માણક નિમિત્તપણે અનુપમ સુખ ભોગવતો રહેતો, એમ તેણે ધણો વખત પસાર
 કર્યો [૭] ત્યાં એક દિવસે નેમિનાથ જિન પલાયા, તેને વાહવા માટે શ્રીકૃષ્ણ મોટા
 ઠાકમાઠથી જવા લાગ્યો (૮) વળી ત્યાં ખીખ પશુ રાજેશ્વર-તલવર-સાર્થનાદ-રોડ
 વગેરે નગરનેા પહેલા વહેલા થઈ જિનને નમના આપ્યા [૯] તેઓને શ્રુગાર સજ્જ
 એક દિશામાં આપ્યા જતા એક યત્રીયા પુત્ર પોતાના પ્રતિહાર (છરી ૧૨)ને પૂછવા
 લાગ્યો (૧૦) આ લોકે શ્રુગાર સજ્જ ઉતાવળા થઈ ક્યા જાય છે ? ત્યારે તે પ્રતિહાર
 બોલ્યો કે નેમિનાથ ભગવાનને નમના સાર જાય છે [૧૧] ત્યારે તે પણ રથ પર
 ચડી ત્યાં જઈ ભક્તિથી વિવિધવૃંદ ભગવાનને વાહવા લાગ્યો, અને એકાદ્ર થઈ ધર્મ
 સાબળવા લાગ્યો [૧૨] સસાર સકળ દુઃખનું કારણ હોવાથી અસાર છે, મોક્ષમાં
 મહા મુખ છે, અને આરિ પાલ્યાથી તે મળે છે-એમ જાણીને તે સવેગ પુખી, જિ
 નેશ્વરો હશે લાગ્યો કે, માતાને પુત્રીને તમારી પાસે દીક્ષા લેશ્ય [૧૪-૧૫]
 ભગવાન બોલ્યા કે, એજ વાન મુખ છે-ત્યારે તે યાવત્યા દુઃખ વેગ જઈ, માતાને

જિણ મળઈ, આપુચ્છિડણ જણાં-પટ્ટપાસે પવ્વડ્ડસામે ॥ ૧૪ ॥
 જુત્ત મિણ તિ જિણેણ-મણિણ, મંત્રેણ મદિરે જણાં, વિન્નવડ પાય-
 વડિઓ-અમ્હો ગિણ્હામિ પવ્વજ્જ ॥ ૧૫ ॥ સાવિહુ સિણેહમૂઢા-રૂપ-
 માળો મળઈ દુકરા સુદટ્ટ, અન્નસ્સવિ પવ્વજ્જા-પિસેસઓ સુજ્જ સુહિ-
 યસ્સ ॥ ૧૬ ॥ આસાલગ્ગ કહ મુવસે મમ પુત્ત નિદ્ડરો હોઝ, વત્તી-
 સ મજ્જાઓ રમાઝ તદ્દ વિણયસજ્જાઓ ॥ ૧૭ ॥ દાણોપભોગકજ્જે-
 પજ્જતે કુલકમાગય રિત્થ, પુવ્વસુરુણ પત્ત-વિલસમુ તા દાણધમ્મર-
 ઓ ॥ ૧૮ ॥ ઘટ્ટિયકુલસત્તાળો-વયપરિણમે કરિજ્જ દિયમદ્દ,
 સો મળઈ અણિચ્ચે જીવિયમિ નય પરિસ ઘડ્ડ ॥ ૧૯ ॥

અવિય.

અન્નદ પરિચિત્તિજ્જઈ-સહરિસક દુજ્જણ દિગ્ગણ પરિણમઈ
 અપ્પન્નિચ-કજ્જારમો વિદિવસેણ ॥ ૨૦ ॥ એમાઈ ઉત્તિપડિઉત્તિ-
 ભાવણા સુદટ્ટનિન્નિડિ ઉન્છાહ । કલિડણ યાવચ્ચા-અણુમન્નઈ તં અકા-
 માવિ ॥ ૨૧ ॥ ગત્થં વેસનમૂલ-પ્પહેઈ સયપ્પિ પુત્તવુત્તત । મગ્ગેઈ

પણે પડી વીતના લાગ્યો કે, હે માતા ! ૧. દીક્ષા લઈશ [૧૫] ત્યારે તેની માતા
 રોદથી મૂંઝવે રેતી થકી બોલી કે, પ્રત્યક્ષ બીજને પણ ખડુ દુઃખર છે, તેથી તારા
 જેવા સુખીને તે વધુ દુઃખર થશે [૧૬] હે પુત્ર ! ૨. નિહુર થઈને આતા ભરેલી
 મને તથા આ બીજા વિનયશાળી બાઈઓને કેમ મેલીને જઈશ ? (૧૭) માટે દેતા
 આતા નહિ ખુટે એવું આ કુળકમાગન ધન જે તારા પુત્રના સુકૃતથી તને પ્રાપ્ત થયું છે
 તેને દાન ધનમાં વાપરતો થકા વિવાસ કર [૧૮] અને પુત્ર પરિવાર થયા પછી તારી
 મોતી ઉમ્મર ચાપ, ત્યારે તારા આત્મહિતાથ કરને એમ માતાએ કહેતા તે બોલે કે,
 દરિત અનિત્ય છે, તેમાં એમ કરવું નહિ થટે (૧૯) વળી આપણા હ થઈ આપણે
 એક વાત ચિતરીએ, અને નશીમના થોએ બીજુ જ કાંઈ થઈ પડે છે (૨૦) ઇત્યાદિ
 યુક્તિ પ્રત્યુક્તિની લાવના ઉપરથી તેને દ્રઢ ઉત્સાહ જણીતે યાવચ્ચા ચાથરાડી તેને પોતાની
 ઇચ્છા નહિ ઇંતા પશુ અનુભવિ આપતી હતી [૨૧] પછી તેણીએ ઠીકજુ પામે

રાયચિમે-ટિક્કામહિમા કરુણ હેડ ॥ ૨૨ ॥ તુઠો મળેઈ કળ્હો-પન્ના-
સો જસત નિન્હો યમ્મે । તો ચિદ્દ નિન્હુયા ત ટિક્કામહિમ અદ્દ
કાદ ॥ ૨૩ ॥ મતુળય તમ્મેઈ-તીસે પુત્ત સય મળેઈ કળ્હો । મુજ-
સુ વન્હુ મુદ્દાઈ-મિક્કામહિમા મદ્દાદુક્કા ॥ ૨૪ ॥ સો પદ્મિમળેઈ
સામિય-મયામિભૂયાળ કેરિસ સુક્કલ । તા સવ્વમયપણાસી-યમ્મુ ચિ-
ય જુજ્જણ કાડે ॥ ૨૫ ॥

રાજા.

મદ્દ પાદુન્દાયાણ-વન્હુ વસતસસ તે મય નત્થિ । અદ્દ અત્થિ
તા નિવેયસુ-જેણ નિવારેમિ ત તુરિય ॥ ૨૬ ॥

યાવચ્ચાસુતઃ

જઈ એવ તા રૂંત-જર ચ મન્હુ ચ મે નિવારેહિ । જેણ સુનિ
ચુપહિયઓ-મોગસુદ્ધ સામિ માણેમિ ॥ ૨૭ ॥ મળેઈ નરિંદો સુદર—

જઈ પુનતું સધળું વૃત્તાત ઢહી સ ભળા-યુ, અને દીક્ષા મરોત્સવ કરવા માટે રાત્રી ચિન્હ
માગ્યા (૨૨) ત્યારે શ્રીકૃષ્ણ સતોષ પ મીરે કહેના લાગ્યા કે, જેને ધર્મના માટે આવો
નિશ્ચય છે તેને ધન્ય છે, માટે [તે સાચાઢહી ।] તુ નિશ્ચિત રહે—હુ પોતેજ દીક્ષા
મરોત્સવ કરીશ [૨૩] પછી શ્રીકૃષ્ણ તેના પેર જઈને તે યાવચ્ચા કુમારને કહેના લાગ્યો
કે, હે વસ ! તુ સુખ ભોગવ—કેમકે બિદ્યા માગવી એ મટા હુ ખ ભરેલી છે (૨૪)

ત્યારે યાવચ્ચા કુમાર બોલ્યો, હે સ્વામિ ! ભવથી જે અભિભૂત રોય, તેને સુખ
ક્યાથી રોય ? માટે સર્વે ભવને નસાડનાર ધર્મજીવે જોઈએ (૨૫)

શ્રી કૃષ્ણ બોલ્યો —મારી બાળની જાયામાં વસતા યકા, હે વસ ! તને ભવ
છેજ નહિ, અને જે રોય તો ઢહી દે કે, જેથી હુ તેને ઝટ નિવારી આપુ (૨૬)
ત્યારે યાવચ્ચા કુમાર બોલ્યો કે, જે એમ છે તો, મારા તરફ આવતા જરા અને
ધૂધને નિવારો, કે જેથી તુ નિશ્ચિત મનથી, હે સ્વામિ ! ભોગસુખ માણુ [૨૭] ત્યારે

દુન્વાર મિમ દુગપિ જિયલોણ । વારિડ મિમે ન સવકી-સવકો ત્રિ, રુ-
દ પુણો અમ્હે ॥ ૨૮ ॥

જઓ,

ધમ્મવસેણ જિયાણ-જરમરણાદ્દ હવતિ સમારે । ડયરો ભણદ્દ અ-
ઉચ્ચેય-રમ્પાડ નિહનુ મિચ્છામિ ॥ ૨૯ ॥ ઇય નાહ તિચ્છય સે-નર-
નાહો ભણદ્દ, સાદુસાદુ તુમ । પવ્વયસુ ધીર એવ-પુજ્જતુ મળોરદા તુ-
જ્જ ॥ ૩૦ ॥ અદ્દ આગમ્મ સભવણે-કારેદ્દ હરી પુરીદ્દ સયલાણ । ઉ-
ગ્ધો સળય એવ-ધાવચ્ચાનદણો एसो ॥ ૩૧ ॥ પવ્વયથ શુભ્ભવામી-
જદ્દ તા અન્નોવિ વોવિ પવ્વયડ । ત અણુપન્નદ્દ કળ્લો-તસ્સ કુહુવ ચ
પાલેદ્દ ॥ ૩૨ ॥ સોડળ ઘોસળ મિળ-સહરસમેગ ઉવઠ્ઠિય તત્થ,
રાયપ્પમુહમ્પયાણ-સસારાવિરત્તચિત્તાણ ॥ ૩૩ ॥ નિક્કલમળમહામાહિમ-રા-
યા તેસિં કરેદ્દ સન્નેસિં । ડય યાવચ્ચા પુત્તો-સહસ્સસહિઓ ત્રિણિકલ્લ-
તો ॥ ૩૪ ॥ જાઓ ચરદસપુવ્વી જિણેણ સોચેય તસ્સ પગિવારો ।

રાજા બોલે છે, હે સુદર ! આ શુભોક્તિમાં જે બે તો પુર છે, એને વારવાને ઇદ્ર પાણી
સમય નથી, તો અમે શી રીતે વારીયે ? (૨૮) જે માટે સસારમાં શુભોને ઝમના વશે કરીને
જન્મમરણ પ્રાપ્ત થાય છે ત્યારે યાવન્મા કુમાર બોલે છે તેથીજ હું કહેવાને તોના
ઇચ્છુ છું [૨૯] એમ તેનો વિશ્વસ બેઠાને શ્રી કૃષ્ણ બોલે છે, તને સામાન્ય છે ધીર !
પુશીથી તું પ્રવ્રજના લે અને તારા મોરચા પૂણુ થાઓ (૩૦) હવે શ્રી કૃષ્ણે પોતાના
ધેર આવી, અખી નમરીમાં આ રીતે ઉદ્યોગણ કરાવી કે “ આ યાવન્માકુમાર મોના
ચાં થઈને દીક્ષા લે છે માટે બીજા પણુ જે કોઈ દીક્ષા લેતા તૈયાર થાય તેને શ્રીકૃષ્ણ
રાજા આરે છે અને તેના ઉદ્દુબને તે પાળશે ” [૩૧-૩૨] આ ઉદ્યોગણ સાભળીને
સસારથી નિરકત ચિત્તાવળા રાજા-માર વગેરે હજાર જણ દીક્ષા લેતા તૈયાર થયા (૩૩)
તે બધાને દીક્ષા મહોત્સવ રાત્રીએ કરાવેા એમ યાવન્માકુમાર એક હજાર જણ સાથે
નિર્ધારિત થયો [૩૪] તે બધીને નાદપૂર્વક થયો, ત્યારે ભગવાને તેનો પરિવાર તેને સા

દિનો તો ઝગતવો-વિહરઈ મદિમંડલ एसो ॥ ૩૫ ॥ પડિલોહડ જિન-
ધમ્મે-જનં વહુ તહય સેલગપુરંમિ । પચસયમતિસદ્ધિયં-સેલગરાયં કુણહ
સદ્ ॥ ૩૬ ॥ પયડિયમુણિજનકુપ્પો-જમનિત્યારણપહાણસકપ્પો । હેલાડ
દ્ધાણિયદપ્પો-નિજ્ઞિણિયસદપ્પકદપ્પો ॥ ૩૭ ॥ ચદુજ્જલચારિત્તો-પસ-
આચિત્તો કયાવિ વિહરતો । સો યાવચ્ચાપુત્તો-નયરિં સોગધિય પત્તો
॥ ૩૮ ॥ અહમહમિગાડ શુરુ ચરણ-નમણહેડ પુરી જણો નીઈ । ત દદ્દહ
કોડગેળં-સિદ્ધી વિ મુદસણો ચલિઓ ॥ ૩૯ ॥ રયણત્તયઆયયણ-
ભવતરુમુમૂરણે મહાકરિણ । મિચ્છત્તતિમિરઅરુણ-સો તુદ્ધો નમઈ મુ-
ણિરયણ ॥ ૪૦ ॥ તત્તો મુદંસણસ્ત ય-તીસે ય મહાલિયાઈ પરિસાણ
ઉદામગાહિરસદં-પૂં મૂરી કહડ ધમ્મં ॥ ૪૧ ॥ ભવ્વા, જડ ભવ્વપય-ઈ-
ચ્છહ સેવેહ તો સયા યયણ । આયયણ પુણ સાહ-પચવિહાચારસપન્ના
॥ ૪૨ ॥ આયયણ સેવણાઓ-વહ્દાતિ ગુણા તરુ વ્વ જલસિત્તા । વિહ-

પ્યો બાહ તે હમ તપ કરતો થકો મલીમ હળપર વિચરવા યાગ્યો [૩૫] તેણે ધણી
ગોઠો જનમર્મી કયા-તેમજ સેલકપુર પાચસો મત્રી સહિત સેલગરાજને આવક કયો
(૩૫) તે મુનિજનના આચારને પ્રગટ કરતો, જમતને નિસ્તાર કરવાનો સ કદપ ધરતો,
દર્પને ઝટ દધને પ્રતિહત કરતો, બારે જોગવાળા કદર્પને છતતો, ચદ્ર માટક ઉત્તળ આ
રિત્રને પાળતો તથા પ્રસન્ન ચિત્તને રાખતો થકો વિચરતો રહીને સામધિકા નગરીમા આ
ગ્યો (૩૭-૩૮) તેને નમવા માટે નગરના લોકો દોડદોડ કરતા નીકળ્યા, તે જોઈને
સુદશન શેઠ પશુ દોડકથી ત્યા યાગ્યો (૩૯) તે ત્યાં આવીને રતનપના આપતન
[૪૦] ભવરૂપી તરો ઉત્તરન કરવા મોટા હાથી સમાન, અને મિથ્યાત્વરૂપી અધકા-
ગને હણવા અરૂણ સમાન તે ચારગ્યા કુમાર મહા મુનિને જોઈ સતુષ્ટ થઈને પગે પડ્યો
(૪૦) ત્યા સુદશન શેઠને તથા તે મોટી પાતો ઉચા અને ગભીર શબ્દે વરી આચા
રે આ રીતે ધર્મ કહેવા લાગ્યા — (૪૧) હ ભગ્યો ! જો તમે કત્યાણમય પદો પા
મવા ઇચ્છતા હો તો, હમેશા આપનને સેવો ત્યા આપતન તે પાચ પ્રકારના આચારને
પાળતા સાગ્યો જાળવા [૪૨] આપતનના ગેનનથી ઝાડ જેમ પાણી સીંચસાથી વવ,

ઠેઈ દોસજાલ-સીયપિ વ સૂરકિરણહયં ॥ ૪૩ ॥ ડય સુણિય મળડ
 સિઠી-તુઘ્મ ધમ્મો મયત કિંમૂલો । મળડ ગુરુ જે ધમ્મો-સુદસણા
 વિણયમૂલ ત્તિ ॥ ૪૪ ॥ સો પુણ' વિણઓ દુવિહો-અગારિવિણઓ જ-
 ગારિવિણઓ ય । ચારસવયાઈ પદમે-મહવ્વયાઈ ચ વીયમિ ॥ ૪૫ ॥
 તુમ્હૈ સુદસણા પુણ-ધમ્મો કિંમૂલઓ સ પચ્ચાહ । અમ્હાણ સોયમૂલો-
 સગ્ગફલો સો અવિગ્ગેણ ॥ ૪૬ ॥ તો મળડ ગુરુ જીવો-પાણિવહાઈ દિ
 મહપિઙ્ગ ધણિયં । કહ તેહિ ત્તિચ સુજ્ઞઈ-રહિણેણ વ રહિણકયવત્થ
 ॥ ૪૭ ॥ ઇય સોઙ પઠિવુદ્ધો-દસણમૂલ સુદસણો તુઘ્મો । ગિણ્ણઈ ગિહ-
 ત્થધમ્મ-પાલઈ સયકાલ મકલંક ॥ ૪૮ ॥

તણેં સુયપરિવાયગસ્સ ઇમીસે કહાણ લલ્લહસ્સ સમાણસ્સ પ્ય-
 મેયારુવે અઢ્ઢત્થિણ સમુપ્પજિજ્ઞત્યા—

‘પંચં ત્વલ્લ સુદસણો સોયમૂલે ધમ્મે વિપ્પજ્ઞદાય વિણયમૂલે ધમ્મે

તેમ ગુણો વધે છે, અને સૂનાં કિરણોથી જેમ શીત નાથ પામે છે, તેમ દોષખળ ના
 શ પામે છે (૪૩) જેમ સાલગીને સુદસન શેઠ તેમને પુજ્યા લાગ્યો કે, હે ભગવન !
 તમારો ધર્મ કિમળ છે ? ત્યારે ગુરુ બોલ્યા કે હે સુદસન ! અમારો ધર્મ વિનયમૂળ ॥
 [૪૪] તે વિનય બે પ્રકારનો છે — અગારિ વિનય અને અનગારિ વિનય પદેદામા
 બાર મત છે, અને ખીજામાં મહાનવો છે (૪૫) હવે હે સુદસન ! તારો ધમ કિમૂળ
 છે ? સુદસન બોલ્યો, અમારો ધમ શોયમૂળ છે, અને તે અવિગ્ગપક્ષે સ્વગ આપે છે
 [૪૬] ત્યારે ગુરુ બોલ્યા— જીવ આશ્ચિવધ વગેરાથી ખુબ મનિન થઈને પાછો તેનાવડેજ
 કેમ શુદ્ધ થાય ? કેમકે રૂઢિરથી ખરડાવતુ વસ્તુ રૂઢિરથી શુદ્ધ થઈ શકતુ નથી (૪૭)
 જેમ સાલગીને સુદસન સતુદ્ધ થઈ પ્રતિબોધ પામી, શુદ્ધ ધર્મ સ્વીકારી, તેને સદાકાળ
 પાળવા લાગ્યો [૪૮]

ત્યારે શુકપરિવાજકને તે વાતની ખબર પડતા તેને એવો વિચાર આવ્યો કે, સુદસને
 શોયમૂળ ધર્મ છોડી વિનયમૂળ ધમ સ્વીકાર્યો છે, તો મારે સુદસનને તે મત મુકાવવું, કે
 નથી તે ફરીને શોયમૂળ ધર્મ કહે જેમ વિચારીને તે હજાર પરિવાજકની સાથે ન્યા

પઢિવલ્લો ત સેય સ્વલ્લ મમ સુદંસણસ્સ દિઠ્ઠિં વામિત્તણ-પુણરવિ . સોય-મૂલે ધમ્મે આયવહં તિ કદ્દુદ્ધ એવ સપેહેદ, (૨) પરિવાયગસહસ્સેણ સદ્ધિં જેણેવ સોગંધિયા પુરી, જેણેવ પરિવાયગા વસહી. તેણેવ ઉવોગચ્છદ્ધિ, (૨) મહાનિકલેવ કરેદ, [૨] ધાતુરત્તવત્થપરિહિણ પવિરલપરિવાયગસદ્ધિં સપરિચુદ્ધે પરિવાયગા વસહીઓ પઢિનિકલમદ્ધ-સોગધિયા-ણ નયરીણ મજ્જમમ્મજ્ઞેણ જેણેવ સુદસણે તેણેવ ઉવાગચ્છદ્ધિ.

તણ સે સુદસણે ત સુય ઇજ્જમાણં પાસદ્ધિ, (૨) નો અબ્બુ-હેદ્ધિ-નો પચ્ચુગચ્છદ્ધિ-નો આદાદ્ધિ-નો પરિયાણાદ્ધિ-નો વદદ્ધિ-તુસિણી-ણ સચિદ્ધિ.

તણ સે સુણ પરિવાયગે સુદસણ અણુઠ્ઠિય પાસિત્તા એવં વયા-સિઃ—તુમ ન સુદંસણા અણ્યા મમ ઇજ્જમાણ પાસિત્તા અબ્બુહેદ્ધિ. જાવ વદાસિ—ઈયાણિં સુદંસણા તુમ મમ ઇજ્જમાણં, પાસિત્તા જાવ નો વદાસિ,—ત કસ્સણં સુદંસણા ઇમે ઇયાલ્લે વિણયમૂલે ધમ્મે પઢિવલ્લે ?

સૌગધિકા નગરીમાં પરિવાળકની વસતિ હતી, ત્યાં આવીને ઉતર્યો પછી ધાતુરત્ત વચ્ચે પહેરી થોડા પરિવાળક સાથે સહ તે વસ્તિથી નીકળ્યાં. સૌગધિકાની વચ્ચેવચ્ચથી પસાર થઈ, જ્યાં સુદંસણ હતો ત્યાં આગ્યો.

ત્યારે તે સુદંસણ તે શુકને આવતો જોઈ, તેની સામે ઉઠ્યો નહિ, સામે ગયો નહિ, જોલ્યો નહિ, નમ્યો નહિ, પણ શુપશુપ બેસી રહ્યો.

ત્યારે શુક પરિવાળક તેને તેમ જોડેલો જોઈ જોલ્યો કે, હે સુદંસણ ! તું પૂરે મને આવતો જોઈ માન આપતો, અને વાદતો, પણ હમણાં તેમ નથી કરતો, તે તે આવો વિનયવાળો ધર્મ કેળવે પાસેથી સ્વીકાર્યો છે ?

ત્યારે તે સુદંસણ તેણે એવું જોયું સાલણીને આસનથી ઉઠી, શુકપરિવાળકને

ઢેઈં દોસજાલ-સીયવિ વ સૂરકિરણહય ॥ ૪૩ ॥ 'ઇય સુણિય મળઈ
 સિદ્ધી-તુઘ્ન ધમ્મો મયત કિંમૂલો । મળઈ ગુરુ જે ધમ્મો-સુદસણ
 વિણયમૂલુ સ્તિ ॥ ૪૪ ॥ સો પુણ વિણઓ દુવિહો-અગારિવિણઓ જ-
 ગારિવિણઓ ય । ચારસવયાઈ પઢમે-મહવ્વયાઈ ચ વીયમિ ॥ ૪૫, ॥
 તુઘ્ન સુદસણ પુણ-ધમ્મો કિંમૂલઓ સ પચ્ચાહ । અમ્હાણ સોયમૂલો-
 સાગફલો સો અવિગેણ ॥ ૪૬ ॥ તો મળઈ ગુરુ જીવો-પાણિવહાઈ દિ
 મણિવં ધણિય । કહ તેહિ ન્ચિય સુજ્ઞઈ-રુહિણેણ વ રુહિણકયવત્થ
 ॥ ૪૭ ॥ ઇય સોવ પઢિબુદ્ધો-દસણમૂલં સુદસણો તુઘ્નો । ગિણ્ણઈ ગિહ-
 ત્થધમ્મં-પાલઈ સયકાલ મકલંક ॥ ૪૮ ॥

તર્ણં સુયપરિવાયગસ્સં ઇપીસે કહાણ લદ્ધવસ્સ સપાણસ્સ ઇય-
 મેયારુવે અન્નત્થિણ સમુપ્પજ્જિત્યા—

એવં ચલુ સુદસણો સોયમૂલે ધમ્મે વિણજહાય વિણયમૂલે ધમ્મં

તેમ ગુણો વધે છે, અને સૂરનાં કિરણોથી જેમ શીત નાચ પામે છે તેમ દોષભગ
 શ પામે છે (૪૩) જેમ સાબળીને સુદસન શેઠ તેમને પુછ્યા હાગ્યો કે, હે ભગવન
 તમારો ધર્મ કિમૂળ છે ? ત્યારે ગુરુ બોલ્યા કે, હે સુદસન ! અમારો ધર્મ વિનયમૂળ
 [૪૪] તે વિનય જે પ્રકારનો છે — અગારિ વિનય, અને અનગારિ વિનય પદે
 ખાર મત છે, અને ખીજામાં મહાનતો છે (૪૫) હવે હે સુદસન ! તારો ધર્મ
 છે ? સુદસન બોલ્યો, અમારો ધર્મ જોયમૂળ છે, અને તે અવિગ્રપણે સ્વગ ખાર
 [૪૬] ત્યારે ગુરુ બોલ્યા— જીવ પ્રાણિવંધ વગેરેથી પુનઃ મનિન યમને પાછો તે
 કેમ શુદ્ધ થાય ? કેમકે રૂપિરથી ખરડાવતું વસ્ત્ર રૂપિરથી શુદ્ધ થઈ શકતું નથી.
 જેમ સાબળીને સુદસન સતુષ્ટ થઈ પ્રતિબોધ પાગી, જુદસથ ધર્મ સ્વીકારી, તેને
 પાળવા હાગ્યો [૪૮]

ત્યારે શુદ્ધિવાજકને તે વાતની ખબર પડતાં તેને એવો વિચાર આવ્યો
 જોયમૂળ ધર્મ છોડી વિનયમૂળ ધર્મ સ્વીકાર્યો છે, તો મારે સુદસનને તે મત
 નથી તે રીતે જોયમૂળ ધર્મ કહે જેમ વિચારીને તે હજાર પરિવાજકની

પદિવનો તં સેય સ્વલુ મમ સુદંસણસ્સ દિઠિં વામિત્તણ-પુણરવિ સોય-
મૂલે ધમ્મે આપવહં તિ કદ્દુદુ एवं સપેહેદ, (૨) પરિવાયગસહસેણ
સદ્ધિ જેણેવ સોગંધિયા પુરી, જેણેવ પરિવાયગા વસહી. તેણેવ ઉવોગચ્છ
૧, (૨) મહનિક્કલેવ કરેદ, [૨] ધાઝરત્તવત્થપરિહિણ પવિરલપરિ-
વાયગમસદ્ધિ સંપરિવુદે પરિવાયગા વસહીઓ પદિનિકલ્લમહ-સોગંધિયા-
૧ નયરીણ મજ્ઞંમજ્ઞેણ જેણેવ સુદંસણે તેણેવ ઉવાગચ્છહ.

તણં સે સુદંસણે તં સુય હજ્જમાણં પામહ, (૨) નો અબ્બુ-
હે-નો પચ્ચુગચ્છહ-નો આઠાહ-નો પરિયાણાહ-નો વંદહ-તુસિણી-
૧ સચિહ્વહ.

તણં સે સુય પરિવાયગે સુદંસણં અણુદ્ધિય પાસિત્તા एवं વયા-
સિ:-તુમ ન સુદંસણા અઘયા મમ હજ્જમાણં પાસિત્તા અબ્બુદ્ધેસિ,
જાવ વદાસિ-દયાણિ સુદંસણા તુમં મમં હજ્જમાણં પાસિત્તા જાવ નો
વંદાસિ, ત કસ્સણ સુદંસણા હમે ઇયારુલે વિપ્રાયમૂલે ધમ્મે પદિવમે ૧

સોગંધિયા નયરીયા પરિવાયગની વસતિ હતી, ત્યાં આવીને હિતવો પછી ધાઝરત્ત વચ્ચે
પદેગી થીન પડિતો તક સાથે લઇ, તે પ્રસ્તિથી નીકળ્યા સાગંધિયાની વચ્ચે પચ્ચુગા પસાર
કર, જ્યાં મુ રતી કરતો ત્યાં આબોધ.

ત્યારે તે સુદંસણ તે શુકને આવતો જોઇ, તેની સાથે હાથો નહિ, સાથે ગયો
નહિ, જોડ્યો નહિ, ન ગયો નહિ, પણ અપચુપ બેસી રહ્યો

ત્યારે શુક પડિતો, તે મહાનુવ્રત તેમ બેઠેલો જોઇ જોડ્યો કે, હે સુદંસણ ! તું પૂર્વ
એ અપચુપ જોઇ માન્યને વાલો, પણ હમણાં તેમ નથી કરતો, તે તો
અરે નિમિષપાતે વર્તે થતો રહીકાનો છે ૨

તણ સે સુદસણે સુણ પરિવાયનેણ एवं वुत्ते समाणे आस-
णाओ अञ्जुहेइ-सुय परिवायग एव वयासि.—

एवखलु देवाणुप्पिया अरहओ अरिहनेमिस्स अतेवासी थाव-
च्यापुत्ते नाम अणगारे इह मागण इहचेव नीलासोए उज्जाणे विहर-
इ-तस्सण आतिए विणयमूले धम्मे पडिवन्ने.

તણ સે સુણ પરિવાયણ સુદસણ એવ વયાસિ-ત ગચ્છામો જ
સુદસણા તવ ધમ્માચરિયસ્સ થાવચ્ચાપુત્તસ્સ અતિય પાઞ્ચમવામો-ઈ
માઈ ચણ ય્યારુવાઈ અઢાઢ હેઢઈ પસિણાઈ કારણાઈ વાગરણાઈ પુચ્છા-
મો,—ત જઈ મે સે ઇમાઈ અઢાઈ જાવ નો વાગરેઈ, તઓણ અહ ય-
ણિંચેવ અઢેઈ હેઢઈ નિપ્પઢપસિણ-વાગરણ કરેમિ

તણ સે સુણ પરિવાયગસહસ્સેણ સુદસણેણ ય સિદ્ધિણા સદ્ધિ
જેણેવ નીલાસોણ ઉજ્જાણે જેણેવ થાવચ્ચાપુત્તે અણગારે, જેણેવ ઉવાગ-
ચ્છઈ, (૨) થાવચ્ચાપુત્ત એવ વયાસિ:—

આ રીતે કહેવા લાગ્યો—

હે દેવાનુપ્રિય ! અહણ અરિહનેમિના અતેવાસિ થાવચ્ચા પુત્ર । નામે અનગાર ધર્મ
આવેલા છે, કેળે હજી સુધી ધર્મ નીનાગોક ઉદાનમાં વિચરે છે, તેમના પામેથી મે
રિતપમૂળ ધર્મ સ્વીકાર્યો છે

ત્યારે તે શુક પરિવાજક સુદર્શનને આ રીતે કહેવા લાગ્યો — હે સુદર્શન ! ત્યારે
થાવો આપણે તારા ધર્માચાર થાવચ્ચાપુત્રની પાસે જઈએ અને તેને અમુક રીતના આ
શુક પ્રશ્નો પુછીશુ, તે જો તેના ઉત્તરો નહિ આપશે, પ્રશ્નોથી તેને બોલવે
બંધ કરીશુ

ત્યારનાહ તે શુક હજાર શિષ્યો અને સદર્શ નીનાગોક ઉદાનમાં જ્યાં
થાવચ્ચાપુત્ર અનગારના પાસે આવી આ રીતે ॥

જત્તા તે ભતે ? જવણિજ્જ પિ તે ? અવ્વાવાહ પિ તે ? ફાસુ-
યવિહારં પિ તે ?

તણં સે યાવચ્ચાપુત્તે સુણં પરિવાયમેણ એવં વુત્તે સમામે સુયં
પરિવાયમે એવં વયાસિ:—

સુયા, જત્તાવિ મે—જવણિજ્જપિ મે—અવ્વાવાહ પિ મે—ફાસુયવિહારં
પિ મે.

તણં સે સુણં યાવચ્ચાપુત્ત એવં વયાસિ:—

સે કિં ભતે જત્તા ?

સુયા, જનં મમ નાણદંસણચરિત્તતવસજમમાદૂર્ણિં જો ઈહિં
જયણાં સે ત્ત જત્તા.

સે કિં ભતે જવણિજ્જં ?

સુયા, જવણિજ્જે દુવિદ્દે પઞ્ચત્તે—તજહા—ઈદિયજવણિજ્જેય નો
ઈદિયજવણિજ્જેય.

હે પૂજ્ય ! તને યાત્રા છે ? તને યાપનીય છે ? તને અભ્યાસ છે ? તને પ્રા-
શ્નિક વિદ્યાર છે ?

ત્યારે તે યાવચ્ચાપુત્ર શુકપરિવાજકના એ પ્રશ્નો સાલણી તેને ઓ રીતે ઉત્તર
આપવા લાગ્યા —

હે શુક ! મને યાત્રા પણ છે—યાપનીય પણ છે—અભ્યાસ પણ છે—અને પ્રા-
શ્નિક વિદ્યાર પણ છે, ત્યારે તે શુકપરિવાજક યાવચ્ચા પુત્રને આ રીતે પૂછવા લાગ્યો —

હે ભગવન્ ! યાત્રા તે શુ ?

(યાવચ્ચા પુત્ર બોલ્યા) હે શુક ! જે આરા ગાનદસનચારિત્ર તપસ્યમ વગેરે
યોગની યતના છે, તે યાત્રા છે

હે ભગવન્ ! યાપનીય તે શુ ?

હે શુક ! યાપનીય એ પ્રકારનું છે — ઇન્દ્રિય યાપનીય અને નોષ્ઠદ્રિયયાપનીય

સે કિં ત ઇદિયજવણિજ્ઞે ?

સુયા, જ ન મમ સોઈદિય-ચર્કિસ્વદિય-ચાળિંદિય-જિર્મિમદિય-
ફાસિંદિયાઈ નિરુવહયાઈ વસે વદતિ, સે ત ઇદિયજવણિજ્ઞે.

સે કિં ત નોઈદિયજવણિજ્ઞે ?

સુયા, જન કોહમાણમાયાલોભાં ઉવસતા નો વદયતિ, સે તં
નોઈદિય જવણિજ્ઞે.

સે કિં ત મતે અવ્વાસાઈ ?

સુયા, જન મમ વાઈય-પોત્તિય-સિંમિય-સનિવાઈયા વિવિહા
રોગાર્યકા નો ઉદીરતિ, સે ત અવ્વાસાઈ

સે કિ ત ફામુવાવિહાર ?

હદિય યાપનીય એટલે શુ ?

હે શુક ! જે મારા એન, અમુ, માણુ, મિદ્વા, અને રપચેદિય કાયમ હોખને વ-
શમાં વતે છે, તે હદિય યાપનીય છે

નોહદિય યાપનીય એટલે શુ ?

હે શુક ! જે ક્રોધ, માન, માયા, અને લોભ ઉપશાન રહી ઉભય નથી પામતા
તે નોહદિયયાપનીય છે

અવ્યાગ્રાધ એટલે શુ ?

હે શુક ! જે મને વાત, પિત્ત, કફ અને સન્નિપ્રાતથી મેલ ચમ્રસ અનેક રોગ
અને આતક ઉદયમાં નથી આવતા તે અવ્યાગ્રાધ છે

આશુક વિકાર એટલે શુ ?

સુયા, જ ન આરામેસુ ઝજાળેસુ દેવડલેસુ સમાસુ પવાસુ સ્થિ-
પશુપંડગવિવજિયાસુ વસદ્દીસુ પાઢિહારિયપીઢફલગસિજ્જાસધારય ઉવગિ-
ન્હિતાળ વિહરામિ, સે ત ફામુયવિહાર.

સરિસવયા તે મતે કિં મક્કલેયા અમક્કલેયા ?

સુયા, સરિસવયા દુવિહા પન્નત્તા-ત. મિત્તસરિસવયા, ધન્નસરિસ-
વયા ય.

તત્થ ણં જે મિત્તસરિસવયા તે તિવિહા પન્નત્તા- તેં સહજાયયા
સહવટ્ઠિયા, સહ્યસુક્કીલિયા.—તે ણ સમણાળ નિગ્ગયાળ અમ્મલેયા.

તત્થ ણ જે તે ધન્નસરિસવયા, તે દુવિહા પન્નત્તા-તં. સત્થ પ-
રિણયા ય અસત્થપરિણયા ય.

તત્થ ણં જે તે અસત્થપરિણયા, તે સમણાળ નિગ્ગયાળં અ-
મ્મલેયા.

તત્થ ણ જે તે સત્થપરિણયા તે દુવિહા પ.—તં. ફામુગા ય,
અફામુગા ય.

હે શુક ! જે હું આરામ, ઉદ્યાન, દેવળ, સભા તથા પ્રજાઓમાં સ્ત્રી, પશુ,
પક્ષી સહિત વસતી મેળવીને પ્રાતિહારિક ખીટ, ફળક, શાખા, સસ્તારક લઈને વિચરું છું,
તે પ્રાશુક વિહાર છે

હે પૂન્ય ! સરિસવય (સરખી વયવાળી અથવા સરસવ)

અલ્પ છે કે અલ્પાલ્પ છે ?

હે શુક ! સરિસવય બે જાતના છે —મિત્ર સરિસવય અને ધાન્ય સરસવ મિત્ર
નથી જાતના છે —સહજાત, સહવર્ધિત અને સહપાશુકીકૃત, તે ગ્રમણને અલ્પ છે

ધાન્ય સરસવ બે જાતની છે —વરપરિણત અને અવરપરિણત, ત્યાં અવર
પરિણત અલ્પ છે

સે કિં ત હૃદયજવણિજ્ઞે ?

મુયા, જ ન મમ સોઈદિય-ચર્ચિત્વદિય-ધાર્મિકદિય-નિર્મિત્તદિય-
તાસિંદિયાઈ નિરુવહયાઈ વસે વટ્ટતિ, સે ત હૃદયજવણિજ્ઞે.

સે કિં ત નોઈદિયજવણિજ્ઞે ?

મુયા, જન કોહમાણમાયાલોભો હવસતા નો હવસતિ, સે ત
નોઈદિય જવણિજ્ઞે.

સે કિં તં મતે અવ્વાહાર ?

મુયા, જન મમ વાહ્ય-પિત્તિય-સંભિય-સનિવાહ્યા વિવિદ્યા
તેગાયંકા નો હવીરતિ, સે ત અવ્વાહાર

સે કિં ત ફામુયવિહાર ?

હૃદયિય વાપનીય એટલે શુ ?

હે શુક ! જે મારા આત્મ, અશુ, ક્ષાણુ, ગિહવા, અને સ્પર્શદિય ક્ષયમ હોઈને વ-
માં વસે છે તે હૃદયિય વાપનીય છે

નોહદયિય વાપનીય એટલે શુ ?

હે શુક ! જે કોષ, માન, માયા, અને લોભ ઉપર્યાત રહી ઉદય નથી આવતા
નોહૃદયિયવાપનીય છે

અવ્યાગ્રાધ એટલે શુ ?

હે શુક ! જે મને વાત, પિત્ત, કફ અને સન્નિષાતથી મેલ થતારા અનેક રોગ
ને આતક ઉદયમાં નથી આવતા તે અવ્યાગ્રાધ છે

આશુક વિકાર એટલે શુ ?

સુયા, જ ન આરામેષુ હજ્જાનેષુ દેવહસ્તેષુ સભાસુ પવાસુ इति-
 પશુપદગવિવજિયાસુ વસહીસુ પાદિહારિયપીઢફલગસિજ્જાસથારય ઉવગિ-
 ણિહત્તાર્ણ વિહરામિ, સે ત ફામુયવિહાર

સરિસવયા તે ભતે કિં ભવત્થેયા અભવત્થેયા ?

સુયા, સરિસવયા દુવિહા પન્નત્તા-ત. પિત્તસરિસવયા, ધન્નસરિસ-
 વયા ય.

તત્થ ણં જે પિત્તસરિસવયા તે તિવિહા પન્નત્તા- ત સહજાયયા
 સહવટ્ઠિયા, સહયસુક્કીલિયા—તે ણ સમણાણ નિગ્ગથાણ અભવત્થેયા.

તત્થ ણ જે તે ધન્નસરિસવયા, તે દુવિહા પન્નત્તા-ત. સત્થ પ-
 રિણયા ય અસત્થપરિણયા ય.

તત્થ ણં જે તે અસત્થપરિણયા, તે સમણાણ નિગ્ગથાણં અ-
 ભવત્થેયા.

તત્થ ણ જે તે સત્થપરિણયા તે દુવિહા પ—તં. ફામુગા ય,
 અફામુગા ય.

હે શુક ! જે હું આરામ, ઉદ્યાન, દેવળ, સભા તથા પ્રવાઓમાં સ્ત્રી, પશુ,
 પક્ષી સહિત વસતી મેળવીને પ્રાતિદ્યારિક પીઠ, ફળક, શાખા, સસ્તારક કાપને વિચરે છું,
 તે પ્રાશુક વિહાર છે

હે પૂજ્ય ! સરિસવય (સરખી વયવાળા અથવા સરસવ)

અર્થ છે કે અલક્ષ્ય છે *

હે શુક ! સરિસવય એ જાતના છે —મિત્ર સરિસવય અને ધાન્ય સરસવ મિત્ર
 તથા જાતના છે —સહજાત, સહવર્ધિત અને સહપ્રાશુકીકૃત, તે અમરોને અલક્ષ્ય છે

ધાન્ય સરસવ એ જાતની છે —વ્રતપરિણુત અને અવ્રતપરિણુત, ત્યાં અવ્રત
 પરિણુત અલક્ષ્ય છે

તત્થ ણં જે તે અપાસુયા તે સમણાણ નિગ્ગયાણ અમ્ભવેયા.

તત્થ ણ જે તે પાસુયા તે દુવિહા પં-તં જાડયાય, અજાડયા ય,
તત્થણ જે તે અજાડયા તે અમ્ભવેયા

તત્થ ણ જે તે જાડયા તે દુવિહા પં-તં એસણિજ્જા ય,
અએસણિજ્જા ય. તત્થણં જે તે અએસણિજ્જા તે ણ અમ્ભવેયા.

તત્થણ જે તે એસણિજ્જા તે દુવિહા પં-તં લદ્ધા ય, અલ-
દ્ધા ય તત્થ ણ જે તે અલદ્ધા તે ણ અમ્ભવેયા

તત્થણ જે તે લદ્ધા તેણ સમણાણ નિગ્ગયાણ મ્ભવેયા.

એણ અદ્દેણ સુયા, એવ વુચ્ચઈ—સરિસવયા મ્ભવેયા વિ
અમ્ભવેયા વિ. એવ કુલત્યા વિ માણિયન્વા નવરં ઇતિ કુલત્યા
ય, ધન્નકુલત્યા ય.

૪

શસ્ત્રપરિણુત સરસવ પાણી બે પ્રકારની છે —પ્રાશુક અને અપ્રાશુક, ત્યા
અપ્રાશુક અભક્ષ્ય છે

ત્યા જે પ્રાશુક તે બે પ્રકારની છે —ચામિત અને અચામિત, ત્યા અચામિત
અભક્ષ્ય છે

ચામિત પાછી બે પ્રકારની છે —એવણીય અને અએવણીય, ત્યા અએવણીય
અભક્ષ્ય છે

એવણીય પાછી બે પ્રકારની છે —લઘ્વ અને અલઘ્વ, ત્યા અલઘ્વ અભક્ષ્ય છે

૪

માન જે લઘ્વ થાય તે અમણુ નિર્ઘથાને ભક્ષ્ય છે

એ કારણથી છે શુક્ર ! એમ કહ્યું કે, સરિસવય ભક્ષ્ય પણ છે, અને અભક્ષ્ય પણ છે

એ રીતે કુળત્યા માટે પણ બાણી લેવું, તેના બે પ્રકાર, તે એ કે, કુળરથા એ
દને કુલીન સ્ત્રી, અને કુળત્યા એટલે કુળથી ધાન્ય

કુલકુલત્યા તિવિહા ૫.—તં. કુલકુલત્યા વા, કુલમાડયાઈ :
કુલવહુયાઈ વા. ધનકુલત્યા તહેવ.

એવ માસા વિ. નવર માસા તિવિહા પં.—તં અત્યમાસા ય, વ
લમાસા ય, ધનમાસા ય.

તત્થ ણ જે તે કાલમાસા તે ણં દુવાલસહા:—સાવળે, જાવ-
આસાઢે તે ણ અભવસેયા.

અત્યમાસા દુવિહા ૫૦—તં હિરન્નમાસા ય, સુવન્નમાસા ય તે
અમકરેયા ધનમાસા તહેવ.

એગે ભવ ? હુવે ભવં ? અક્ષવે ભવં ? અન્વવે ભવ ? અવતિ
ભવ ? અણેગ ભૂય ભવિભવિવે ભવ ?

સુયા, એગે વિ અહ, હુવે વિ અહ, જાવ અણેગભૂય ભાવિ ભવિ
વિ અંહ.

કુળરથા સ્ત્રી પશુ પ્રકાશની છે — કુળકન્યા, કુળમાતા અને કુળવધૂ કુળ
ધાન્ય માટે સરસવ માણક બેઠ પાડી જાણી લેવું

એ રીતે માપ માટે પશુ જાણુડુ, સા માપ ત્રણ જાતના છે—અધમાપ, ક
માપ અને ધાન્યમાપ

સાં કાળમાપ બાર છે — આજુથી માડીને આપાદ સુધી, તે અબક્ષ્ય છે

અર્ધમાપ બે પ્રકારના છે — હિરણ્યમાપ, અને સુવર્ણમાપ, તે પશુ અબક્ષ્ય

ધાન્યમાપ [અક્ષ] જાળત સરસવ માણક બેઠ પાડી જાણી લેવું

તમે એક છે ? મેં છે ? અક્ષ્ય છે ? અધ્યય છે ? અવસ્થિત છે ? અ
ભાવવાળા છે ?

ટે શુક ! હું એક પશુ છું, બે પશુ છું, અને ચાવત અનેક ભાવવાળા પશુ
હે પૂન્ય ! એમ કેમ કહે છે ?

સે ક્રેણદ્દેણ મતે એવ વુચ્ચઈ—એગે વિ અહ, જાવ ?—

સુયા, દવ્વઠયાણ એગે વિ અહ, નાણદસણદ્દયાણ દુવેવિ અદં-
પપસદ્દયાણ ખવસણ અવ્વણ અવઠિણ વિ અહ, ઉવજોગદ્દયાણ અણેગ
ભૂયમ્ભાવમવિણ વિ અહ

તથ સુણિય સુમો સુદ્ધો-વિન્નવદ શુર તુદ્ધતિણ મયય । પરિવાય-
ગસહસેણ-સદ્ધિ પવ્વહ્મ મિચ્છામિ ॥ ૧ ॥ માહુ પમાય કુણસુ ત્તિ સુ
રિણા જપિણ દમો તુદ્ધો । ચહ્મ કુલ્લિગિલિગ-ગિણ્હર દિક્કલ સપરિવારો
॥ ૨ ॥ ત કમસો પઠિય સમગ્ગ-આગમ નિયપયમિ સઠવિદ, સુણિસહ
સુણ્ણો સૂરી-સિદ્ધો પુઠરિયસેલમિ ॥ ૩ ॥ સુપસૂરી વિહુ સુદ્ધર-રવિ
વ્વ વોહિત્તુ મવિયકમલાઈ । સમણસહસ્મસમેઓ-સિવ ગઓ વિમલગિરિ-
સિદ્ધરે ॥ ૪ ॥ આયયણસેવણામય-રસેણ વિજ્ઞાવિયદોસવિસપસરો ।
સિદ્ધો સુદસણો શુદ્ધ-દસણો સુગહ મણુપતો ॥ ૫ ॥

હે શુક ! દ્રવ્યાધનયે દુ એક છુ જ્ઞાનલગ્નરૂપે દુ એ છુ પ્રવેશ કરી અશ્વમ,
અશ્વમ અને અવરિશ્વન છુ, ઉપયોગે કરી ઓડ ભાવનાઓ છુ

એમ સાંભળી શુક બોધ પામી શરૂને વીનરના સાગ્યો કે તુ તમારી પાસે હજાર
પરિનામોની સાથે દિક્ષા લેના ધમ્મુ છુ સુરિએ કહ્યું પ્રમાણ મ કયે, તારે તે તુષ્ટ થઈ
કુનિગિતું લિંગ છોડી સપરિવાર દિક્ષા લેતો હવો (૧-૨) તે શુક અતુકમે સર્વ આ
ગમ વીખ્યો, તેને ધાર્મ્યાક્રમારે પોતાના પદે રજાખો અને પોતે હજાર સાધુઓ સાથે
સિદ્ધગિરિપર આવી મોક્ષે પધાર્યા [૩] હવે શુક આચાર્ય પશુ ધણા કાળ લગી ભવ્ય
ક્રમોને સુજની આદેક વિદ્યારમણ કરતો રહે, હજાર સાધુઓ સાથે સિદ્ધગિરિ ઉપર
આવી મોક્ષે પદ્યો (૪) સુદશન શેઠ પશુ આપતનસેનારૂપ અષ્ટતરસથી દોષરૂપ
વિપના જોરને તોડીને શુદ્ધ સમ્યક્ત્વ ધરી સુચિત પામ્યો (૫) આ રીતે આપતનની
સેવા કરવાથી સુદશન શેઠ સુદર રૂળ પામ્યો, માટે ભન સચુદ્રમા બૂડના બચેના ટે

અવમાવતનવદ્ધસેવનઃ—

પ્રાપ્ત સુદરપ્ત સુદર્શન' ।

નાદિધુનભવવાદ્ધિસજ્જના—

સાદરા જવત નત્ર સજ્જનાઃ ॥ ૬ ॥

॥ ઇતિ સુદર્શન જ્ઞાતં ॥

ઉક્તઃ શીલવતઃ પ્રવયો ભેદઃ સપતિ દ્વિતીય પરશુદ્રપ્રવેશવર્જનરૂપ
મૈદમભિધિતુર્ગાથોતરાદ્ધમાહ

(મૂલં)

પરગિહગમણ મિ કલક—પંકમૂલં સુસીલાણ ૩૯

(ટીકા)

પરશુદ્રગમનમન્યમાદિગમન—અપિશબ્દ ઉપરિ ચોક્ષ્યતે—કલકો—

સજ્જનો ! તમે તેમા આગ્રહાન્ થાઓ (૧)

એ રીતે સુ ર્જન ની કથા છે

શીલવ તનો પહેલો ભેદ કથા દ્વે તેણે પરશુદ્ર પ્રવેશ વર્જનરૂપ બીજો ભેદ ક
તેના સાથે ગાથાનુ ઉત્તરાદ કહે છે

(મૂળનો અર્થ)

સુશીલ પુરૂષોને પણ પચ્ચે જવુ તે કલકરૂપ પંકમુ

મૂળ થઈ પડે છે.

(ટીકાનો અર્થ)

પરશુદ્રગમન એટલે બીજાના ઘેર જવુ તે—અપિ શબ્દ ઉપરના સુવીન શબ્દ
સથે ભોગસી—૩૫૬ એટલે આજ—તેજ નિર્વાપ પુરૂષને મેલે કરનાર દોષાથી કાલ્પરૂપ

ખ્યાત્યાન—સ એવ શુદ્ધસ્વરૂપસ્ય પુરુષસ્ય મલિનત્વોત્પાદકત્વાત્ પક્.
કર્તમ—સ્તસ્ય મૂલ નિવધન—કલકમૂલમખ્યાત્યાનપ્રાપ્તિમૂલમિત્યર્થ —સુ-
શીલાનામપિ મુદ્દશીલાનામપિ—ધનમિત્યસ્યેવ.

इत्थं सामाचारी —सावगो जइवि चियततेउरपरउरपवेसो वन्नि-
उजइ, तहावि तेण पगागिणा असहाएण परगिहे न पविसियव्व—उज्जेवि
परिणयवओ सहावो धितेवुन्नि.

धनमित्रचरित्रं पुनरेव

गुरुसतगणसमेय-गाहाइमदलमिवत्थि विणयपुर। तत्थासि वमू-
सिही-भदा नामेण से भज्जा ॥ १ ॥ ताण सुओ धणमित्तो—वालस्स वि
तस्स उवरया पियरो। पुन्ने घणे पणहे—नहो विहवो नइरवु व्व ॥ २ ॥
परिवट्ठिओ दुहेण—सो कमसो परियणेण वि विमुक्को । परिणमण-
त्थ अघणु ति—कोवि नय देइ से कन्ने ॥ ३ ॥ तोज्जितो नयरा

છે તેનુ મૂળ એટલે કારણ છે, અર્થાત્ આજ અઝાનનાર છે—[કો તે કહે છે] સુ-
શીલ એટલે સુદૃશીલ જનોને પણ ધનમિત્ર મારફત

અહીં આ સામાચારી છે —આવને જો કે અત પુરમા તથા કોઇના પણ ધર્મા
જતાં કરી અટકાન નથી હોતો, તોપણ તેણે એ-ના રહી પશ્ચા ધર્મા ન જવું કામ
પડતા પણ ત્યાં મોટા જનની સાથે પેસેનું

ગાયાના પહેલા દળમા જેમ ગુર સતગણ (ગુર અક્ષર સંદિત સાત ગણ)
હોય છે, તેમ ગુર સતગણ એટલે મોટા સત્ (હિમ્મત) વળા મડળોવાળુ વિનયપુર
નામે નગર હતું, ત્યાં વસુ નામે સેક હોય, અને તેની બાદ નામે સી હતી. [૧] તેમનો
ધનમિત્ર નામે પુત્ર હતો. તે બાળ છતાં તેના માનપૂ મરણ પામ્યાં. તેમજ પુરુષ મેધ
નટ થવાથી નદીના પૂર મારફત ધન પણ નાશ પામ્યું (૨) તે બાળકને તેના પરિજને
પણ અતુકમે છોડી દીધો તેથી તે કુખે કરીને મોટો થયો, અને તે નિર્ધન હોવાથી તેને
પરણવા માટે કોઇ કન્યા આપનો નહતો (૩) ત્યારે તે શરમ્ભને ક્રોધે માર્ગ ન કરવાની

૩—નિગમઓ દવિણઅજ્ઞણ સયળે । પિચ્છડ કત્યવિ મગ્ગે—પારોહ
કિંસુયતરુમિ ॥ ૪ ॥

તો સરડ સ્વન્નવાય—સો મુયપુન્ન જહા અસ્તીરદુમે । જડ ટીસડ
પારોહો—તા તસ્સ અહે ધણ મુણસુ ॥ ૫ ॥ તિલ્લપલાસેસુ ધુવ—પારોહે
ધૂલ્લણ વહું ઢવ્વ । તણુણ થોવ તહ નિસિ—જલરે વહુ થોવ મિયરમિ
॥ ૬ ॥ વિદ્ધે પુણ પારોહે—રત્તરસે નિગમયમિ રયણાડ । સેણ રયય
પીણ—ઋણગ, નહુ નીરસે કિપિ ॥ ૭ ॥ જ્ઞત્તિયમિત્તે દેસે—પારોહો
ઉન્નવઓ ભવે ઉવરિં । તત્તિયમિત્તે દેસે—અહે વિ નિહિચ ધણ મુણસુ
॥ ૮ ॥ તણુણ ઉવરિ પારોહે—દિઠ્ઠા પિહુલે ધુવ ધણ મુણસુ । વિવરીણ
તયભાવો—ઇય નિચ્છેઊણ ધણમિત્તો ॥ ૯ ॥ “ નમો ધનદાય—નમો ધ-

તૃપ્ત્યા ધરીને નગથી રવાના થયો તેણે ગસ્તે ચાલના કપાક કિશુક [કેશુકાના] જાડપર
પરિગતે બેઠેનો બેઠેયો [૪] ત્યારે તેને ખાણુની વાત બે તેણે પૂર્વ સાબરેરી હતી,
તે યાદ આવી તે આ રીતે છે કે, બે અક્ષીર આક્રમા પારેવો બેઠેલો જણાય તો, તેના
નીચે ધન દાટેલું જાણુ (૫) મિદલી અને પલાશ [કિશુક] ના જાડપર એક પા
રેવો બેઠો હોય, તો ત્યાં જાડુ ધન હોય, અને નાનો પારેવો (હેતો) બેઠો હોય તો, થોડું
ધન હોય તેમજ ગતે ત્યાં હોયો બોલે તો, જાડુ ધન હોય, અને દિવસે બોલતો હોય
તો, થોડું ધન હોય. [૬] પારેવાને જન્મ કરતા બે તેમથી સદુ લોહી નીકળે તો,
ત્યાં રત્નો હોય, બે થોણુ લોહી નીકળે તો, રથ હોય, બે પીણુ લોહી નીકળે તો, સોનું
હોય, અને બે કદમ પથ્થુ ન નીકળે તો કદમ ન હોય [૭] ત્યાં જેટલો ઉચે પારેવો
બેઠો હોય, તેટલુંજ નીચે ખોલના ધન જડે [૮] તે જાડને કષ્ટગે ઉપર સાંકડો અને
નીચે પટોલો હોય, તો ત્યાં નકકી ધન જાણુ, અને તેથી વિપરીત હોય તો, ત્યાં ધન
નહિ હોય, એમ નિશ્ચય કરી ધનમિત્ર નીચેનો મત્ર બોલી, તે ટેકાણે ખોદવા લાગ્યો

(મત્ર) “ ધનદને નમસ્કાર—ધરણે દ્રવે નમસ્કાર—ધનપાળને નમસ્કાર ”

જના અપુષ્પના વશે તેણે ત્યાં કેવળ અગારા ભરેલા ત્રાગ્ધાના બે કુળશ બોધા
ત્યારે તે વિધાદ પાળી ચિતવવા લાગ્યો —પારેવાનું પીણુ લોહી બેવાથી ૬ નાની ધારતો

રણેન્દ્રાય-નમો વનપાલાય ”-इति मन पठन् रत्नतिस्म त प्रदेश किंतु
 अपुत्रवसेषु-केवल अगारपूरिय नियइ । तत्रमयकलसनुय-तओ
 इमो चितइ विसत्रो ॥ १० ॥ पारोन्वीयरसदमणेण कणयमि निच्छि-
 ए रि धुव । इंगाल चिवय पिच्छेमि-केवले द्वी गिगयपुत्रो ॥ ११ ॥
 दविणस्थिणा नरेण-नहुं कायवो तहादि निन्देगो । ज सव्व-यानि गि-
 ज्जद-सिरीइ मूल अनिन्देओ ॥ १२ ॥ इय चितिय पुराए रि इ-
 बहु भूभागे खणेइ दविणरुए । नय पात्रइ साणररादि रि कथइ
 अपुत्रवसा ॥ १३ ॥ सिम्हेइ धाउवाय-धु-तु किलेस लहेइ नहु अन्न
 । होउ वणिओ तो चहइ पवहणे भज्जइ तथं तो ॥ १४ ॥ अह थल
 मगवणिज्ज करेइ अज्जेइ कहवि किंपि वण । तहि नरेसग्गवर-पमु-
 हेहिं धिप्पए तस्स ॥ १५ ॥ तो सव्वपयतेण-ओल्लग कुणइ निर-
 पभिर्ण । तहावि तदपुत्रवसओ-न तेवि रिपि इ पसीयति ॥ १६ ॥
 एउ दुइ सहतो-परिभमिरो महियेले कयापि इमो । केवलकालिय गुण-

હોતો કે, સોનું નીકળશે, છતાં છદ્દા તો હાથ લાગે । તુ અપુત્રનાં દોષથી કેવળ આ
 ગારાજ જોઈ 'હું' [૮-૧૦-૧૧] (જતા તેણે ગિચારું કે) ૬ પાયાં માણસે ગમે તેમ
 છતાં પણ નાકમેદ નહિ થવું કેમકે સરળા સ્થાને ગયાય છે કે દિમ્બન રાખતી એજ
 લક્ષ્મીનું મૂળ છે (૧૨) એમ ચિતવીને ગામગ પછ તેણે ધણી જખીન ખેતી પણ
 અપુત્રના થોડે કાશી કાઢી પણ તેણે મેળવી નહિ [૧૩] તે ધાતુવાઃ શીખ્યો પણ
 કોશ સિવાય ખીલુ ફળ તેને મળ્યું નહિ ત્યારે તે વાગીએ થઈ વટાગર [માન લઈ]
 ચડ્યો, ત્યાં તે વહાણુ ભાગી પડ્યું (૧૪) દહે તે સ્થાન નામે વેપાર કરવા લાગ્યો,
 ત્યાં તે થોડું ધન કમાયો, પરંતુ એર અંતે સળ વોરાએ તે લઈ લીડું [૧૫] ત્યારે
 ખુમ મહેનત લાંબને તે રાજા વજેરેની ચાહરી ૨૪ લાગ્યો ત્યાં પણ તેના અપુત્રના
 વશે કરીને તેઓએ તેને કંઈ આપ્યું નહિ (૧૬) એમ ને કુખ સહેતો થઈ પૂરવી
 પર લામતો રહી એક વેળાએ ગળપુર નારમા ગુણુલગ માનવા કેવળગાળી ગુરને જોયા
] ૧૭] તેને કર્મનો વિચાર પ્રાપ્ત થયાથી તે બહુ બહુ માનપૂર્વક ગુરના ચરણે નમવા લા

સાચર શુક ગચ્છરે તિયર ॥ ૧૭ ॥ સજાયકમ્મવિરો-વહુનહુમા-
 જેણ નમડ ગુરુચરણે । તો રહૈ મુણિવરો તસ્સ-સમુચિય ધમ્મ કહ-
 મેય ॥ ૧૮ ॥ ધમ્મેણ વણસમિદ્ધા-જન્મો ધમ્મેણ ઉતમકુલમિ ।
 ધમ્મેણ દીહ માડ-ધમ્મેણ હડગ મારગ ॥ ૧૯ ॥ સયલચડજલ-
 તિયલયમિ-નિમ્મલ્લ મમડ ધમ્મઓ કિત્તો । હસિયરડરમણચ-અ
 ધમ્માડ ડહ દોડ ॥ ૨૦ ॥ જ મુગતિ મુદ્દા-મણિરયણપહાપહામિ-
 ચલિસેમુ । મુવણેસુ મુગવણો-ત સચ્ચ ધમ્મમાહ્વ ॥ ૨૧ ॥
 જ હરિસમ્પદ-નિવચ્ચ ચલિણો નમદ્ ચલણે । ત મુદ્ધધમ્મક-
 પ્પદ્ધમરસ કુસુમગમ મને ॥ ૨૨ ॥ સરહસમુરસદરિકર-ચાલિય
 ચલચારુચામરપીનો । મુદ્ધાણ મુગ્ધાહો-હવેદ ધમ્મપભાવેણ ॥ ૨૩ ॥
 કિં મહુપા મણિણ-ધમ્મેણ હરાતિ મયલસિદ્ધીઓ । ધમ્મેણ વિ-
 મુજાણ હ-નિયાણ ન કયાતિ ફલસિદ્ધી ॥ ૨૪ ॥ ત સોડ ધ-
 નામિતો-રુવજલી જપર રમિય સૂરિં । એવ મિણ મુણિપુંગવ જ તુલ્લમે-

ગો, ત્યારે તે મુનીશ્વર તેને ઉત્તર એવી આ રીતે ધર્મ આ કહેવા લાગ્યા (૧૮)
 ધર્મથી આયુસો ધનરાણા થાય છે ધર્મથી ઉત્તમ કૃણમા જન્મ મળે છે, ધર્મથી લાંબુ
 આયુષ્ય થાય છે, અને વનથી લગરપૂર આગમ્ય મળે છે [૧૯] ધર્મથી આરે સમુદ્ધાના
 અતરાણા ભૂમકામા દિવસ ડીલિ રાગ છે, તેમજ ધર્મથી ઈલા કામદેવ કરતા પા
 અધિક ૩૫ થાય છે [૨૦]

ભુવનપતિ દેવતાઓના નશ્વિરેલ પી પ્રમાથી આરે દિગ્ધાઓને ઝગકતી કરતા ભુ
 વનોમા જે સુખો ભોગવાય છે, તે બધું ધર્મનું આહ્વાન છે (૨૧) વળી જે ચક્રવર્તિ
 રાજાના ચરણે હરિના જોરથી ઉદ્ભવાત બનીને રાજ્યઓનો સમૂહ નમન કરે છે, તે મુદ્ધ
 ધર્મથી દરપદ્ધના પુષ્પ છે, એમ માનું છે [૨૨] હર્ષરાણી સુગંગનાઓના દાવે ચ
 ણાવવાના આવતા ચચળ અને સુ ર ચામરના મુગટવાળો દેવલોનો ઇદ્ર પણ ધર્મના
 પ્રભાવથીજ થાય છે (૨૩) જાણુ શુ કહીએ ૨ ધર્મવડે સકળ સિદ્ધિઓ થાય છે,
 અને ધર્મથી રહિત જીવોની ક્યારે પણ કળસિદ્ધિ થતી નથી (૨૪) તે સાંભળીને ધ

હિં સમાઈદ ॥ ૨૫ ॥ જમ્માડ વિ મહ દુક્ક-મુદ્ધનાચ્ચય પહુ
 તુમે સનાણેણ । કો દેવ પુણ ડહય-તો ફહરુ શુર-સુણમુ મહ
 ॥ ૨૬ ॥ ટ્ઠહ ભરહે વિજયપુરમિ—ગગદત્તુ તિ મિહવર્ડ આસિ ।
 ગગદા સે ટ્ઠયા સો ડ ધમ્મ નામ વિ નહુ મુણઢ ॥ ૨૭ ॥
 ધમ્મરુરણુજ્જુયાણ—અન્નેસિં પિહુ કરેડ વહુવિગ્ગે । મચ્છરમરિઓ
 ફસ્સવિ—લામં નહુ સક્કણ વદ્દહુ ॥ ૨૮ ॥

જડપુણ કહાપિ સે પિચ્છિરસ્સ વવહરુ કોડ વહુલામ । પહુ જ-
 રો સતમુદ્દેહિ—તસ્સ ઇય વાસરા જાતિ ॥ ૨૯ ॥ અન્નદિણે કરુણા-
 સુદરનામેણ સાવણ ઇમો । નીઓ મુળીણ પાસે કહિઓ તેહિંપિ
 ઇય ધમ્મો ॥ ૩૦ ॥ ડવસમવિવેગસવર—સારો બહસતિ નિયમતવ
 પવરો । જિણધમ્મો કાયવ્વો—અનુચ્છલ્લચ્છીડ ફુલમવણ ॥ ૩૧ ॥
 ઇય સુણિય, ફિચિ ભાવેણ—ઠિપિ ટાક્કિલ્લનઓ વિ ગિળ્લેહુ, સો
 પડહિણ ચિડવદ્ધ—કરણજુણ મિગમવદ્ધે કેવિ ॥ ૩૨ ॥

નમિત્ર હાથ 'જેડી' તે આચાર્યને નમીને ઢહેવા લાગ્યો કે, હ મુનીશ્વર ! તમે જે કાલુ તે
 તેમજ છે (૨૫) હે પ્રભુ ! અને જન્મથીજ કુખ પડતુ આવે છે તે તમે તમારા
 જ્ઞાને કરી બાજીજ છે, માટે તેમા શુ કારણ છે ? સારે શુર બોલ્યા કે, હે બદ્ધ !
 સાલમ (૨૬) આ ભરતમા વિજયપુર નગરમા મગદત નામે એક ગૃહપતિ હતો,
 તેને મગધા નામે સ્ત્રી હતી તે ગૃહપતિ ધર્મતું નામ પણ નહાતો બાજીતો [૨૭] તે
 બીજાઓને પણ ધર્મ કરવા ઉત્તમાણ થતા જોઈ વિમ્મ પાડતો, અને મત્સરથી ભરેલા રાજી
 કાષ્ઠને પણ લાલ થતો જોઈ સહી શકતો નહિ (૨૮) તે જો વેપારમા કાષ્ઠને ધણો
 નફો જોતો તો, તેને સાત મોઢે તાવ ચડી આવતો, એ રીતે તેના દિવસો જતા [૨૯]
 અન્ય દિવસે સુદર નામનો આવક તેને કશ્ચાથી મુનિઓની પાસે લઈ ગયો, લા તેમણે
 આ રીતે તેને ધર્મ સલાખાવ્યો (૩૦) ઉપશ્રમ વિવેક, અને સપરવાળે તથા મથાશકિત
 નિયમ અને તપવાળો જિનધર્મ પાળવો, કે જેથી પુણ્ય લક્ષ્મી પ્રાપ્ત થાય [૩૧]
 આમ સાલજાને કાષ્ઠ લાવ તથા કાષ્ઠક દક્ષિણતાથી તેણે દરરોજ દેવદયાન કરવા વગેરેના

મુણિગો નમિતુ પત્તો-સગિહમિ પમાયપરવસો ધણિયં । મજઈ
અભિગ્ગહે કેવિ-કેવિ અડયરઈ મૂઢમણો ॥ ૩૩ ॥ इकं पुण चिइवंदण-
अभिगहं पालए निरइयार । कालक्कमेण मरिउ-सपइ सो एस त
जाओ ॥ ३४ ॥ पूर्वकय दुक्कयवसा-त्तए इमं एरिस फलं पत्तं ।
निणवदणप्पभावा-जायं मह दसणाईयं ॥ ३५ ॥ इय सोउ धणमित्तो-
संवेयगओ नमिતु मुणिनाह । वहुदुक्खलक्खदलण-गिहिधम्म गिण्हए सम्म
॥ ३६ ॥ दिवसानिसिपढमपहरे-मुतु धम्मक्खण अहं सेस । सहसाणा
भोगेण-विणा पओसं च वज्जिस्स ॥ ३७ ॥ एव गिणिहय घोर-अ-
भिगह वदिउं च गुरुचरणे पुरमज्जे कस्सइ सावगस्स गेहमि उत्तरइ
॥ ३८ ॥ मूरुदए भागेण-उच्चिणिउ मालिणा समं कुसुमे । घरणिण-
हरणिणपढिमाउ-निच्च मन्चेइ भत्तीए ॥ ३९ ॥ वीए पहरे लोयागमा-
विरोहेण कुणइ ववसाय । सपज्जइ अकिलेसेण-तेण खलु भोयणं तस्स

કેટલાક અભિગ્રહ લીધા (૩૨) મુનિઓને નખીને તેણે પોતાને ઘરે આવી બારે પ્રમાદી
થઈને કેટલાએક અભિગ્રહો સમૂળા બાજી નાખ્યા, તથા મૂઢ મનુ રાખીને કેટલાકમા અ
તિચાર લગાડ્યા [૩૩] તે હકત એક ચેત્યવદનના અભિગ્રહને અતિઆગ્રહિતપણે પા
ળવા લાગ્યો, તે કાળક્રમે ચરણ પામીને આ તું થયો છી (૩૪) એ રીતે પૂરે કરેલા
કુખૂનના વંશે કરીને તે આણુ રૂળ મેળવ્યુજી, અને જિનવદનના પ્રભાવે કરીને તને આ
માત્રા ફાંસ થયા છી (૩૫) એમ સાંભળીને ધનમિત્ર સવેગ પામી મુનીશ્વરને નખીને
અનેક દુખોને ટાળનાર ગૃહિધમને સમ્પદ રીતે અગીકાર કરવા લાગ્યો (૩૬) દિ
વસ અને રાતના પહેલા પહેરે ધનના કામ સિવાય ખારે ખીજી કામ નહિ કરવું, તથા
સહસાકાર અને આનાભોગ સિવાય કોઈની સાથે પ્રદેષ પણ નહિ કરવો (૩૭) આ
રીતે ઘેર અભિગ્રહ લઈને ગુરના ચરણ વાદી નગરની બહાર કોઈક આવકના ઘરે આવી
ઉત્તર્યા (૩૮) તે સર્વે ઉગતાં માણીની સાથે બાગમાં ફૂલો વીણીને ઘરદેરાસરની પ્રતિ
માઓને નિલ બાંડીથી પૂજવા લાગ્યો [૩૯] ખીજા પહેરે લોક અને આગમથી
અવિરહપણે તે વેપાર કરવા લાગ્યો, તેમાં તેને વગર મહેનતે આના ગ્રેહકુ મળના

॥ ૪૦ ॥ જહ જહ ધમ્મંમિ ધિરો-હવેહ તહતહ પવહૂપ વિહયો । વિ-
ચ્ચેહ વહુ ધમ્મે-વીસુ ગિણ્ઠેહ તો મેહ ॥ ૪૧ ॥

एगेण महिद्विसावएण दिओ य तस्स नियधूया । अइधम्मिउ
त्ति काउ-दुन्नि वि चिठ्ठति धम्म परा ॥ ४२ ॥ पत्तो कयावि सो गो-
उलंमि गुलतिल्लमाइ विविक्खणिउं । तच्चेलं पुण त गुह-मन्नगिह गतु
मुच्चलिय ॥ ४३ ॥ तम्मेहरो य निहिठविय-त्तंरकलसे तओ गहिउफामो,
उज्झावइ इगाले-त कणयं नियइ षणमिचो ॥ ४४ ॥ कि मिण उ-
ज्झाविज्झइ-इय पुढे तेण मेहरो भणइ । कणग' ति कट्ठिय पिउणा-प-
वचिया इच्चिरं अम्हे ॥ ४५ ॥ संपइ उज्झावेमो-एण इगालए निएउण ।
तो सेढी सुद्धमणो-भणेइ भोमइ सुन्न मिण ॥ ४६ ॥ जंपેइ मेहरो
दढविसूढ किं चाउछो सि मत्तो सि । धचूरिओ सि अहवा-सन्व सुन्नं
दरिदस्स ॥ ४७ ॥ जइ कणगमिण ता मज्झ दाउ गुलतिल्ल माइय किं-

સાગ્યુ [૪૦]

તે જેમ જેમ ધર્મમાં સ્થિર થવા સાગ્યો તેમ તેમ તેની પાસે ધન વધવા સાગ્યુ
તે તે ધનમાંથી ધણો બાજુ ધર્મમાં ખરચવા સાગ્યો, અને થોડો બાજુ ધેર લાવતો [૪૧]
હવે તેને એક મહાદિક આવકે અતિ ધર્મિષ્ઠ જોઈ, થોડાની પુત્રી પરણાવી તે પૂત્રને જણુ
ધર્મ પરાયણ થઈ રહ્યા (૪૨) તે કપારેક જોઈ તેવ વેચવાને જોકુળમાં ગયે, તે વેળા
તેની પાસે રહેલ ગોળ બીજને ધેર જતા [તાકાથી તપીને] ચળવા માગ્યો તે જોઈને
તે જોકુળનો મેતર તેને લેવા સાફ નિધાનમાં રાખેલા તાંબાના કળસમાં પડેલા ડાલસા
બંદાર હાલવા સાગ્યો, ત્યારે ધનચિત્તના જોવામાં તે અગાર સોનાના રૂપે દેખાયા [૪૪]
ત્યારે તે પુછવા સાગ્યો કે, બા બંદારે કાં હાલવાયે છે ? ત્યારે મેતર જોડ્યો કે, અમારા
બાપે આને સોનુ કહીને બાદલા સુધી અમને કૃપા હતા [૪૫] પણ હવે તેમને
અગારા જોઈને અમે બંદાર હાલવીએ છીએ ત્યારે શુદ્ધ ચંનવાળો શેઠ જોડ્યો કે, હે બદ !
તો ખરેખર સોનુજ છે [૪૬] ત્યારે મેતર જોયો કે, અરે ખૂ ! શુ તુ ગડો
છે, કે ઝાકો છે, કે તે ધનુરો ખાધો છે ? અથવા દરિને સધણુ સોનુજ દેખાય છે ?

પિ, ગિણ્હસુ ઇમ તુમ ચિય-તહચેવ કરેહ સિઠી વિ ॥ ૪૮ ॥

ત સિવિહ નિયજાણે—સ ગિહે પત્તો નમિતુ જિણવિંધં । જા
સંભાલાહ તા તીસ સહસ્રમાણ તય જાયં ॥ ૪૯ ॥ તેર્ણ ધમ્મપરેર્ણ—અ-
ઞ્ચંપિ સમજ્ઞિયં વહુ દવિણ । જાઓ જણપવાઓ—અહ અહો ધમ્મ
માહણં ॥ ૫૦ ॥ હસ્તો તત્યેવ શુરે—સુમિત્તનામો વસેહ મહહમ્મો । રયણા-
વલિં સ વિરપ્પહ—કોદિમુલ્લેહિ રયણેર્હિ ॥ ૫૧ ॥ કેણવિ શુરુકજ્જેણ-
તસ્સ વિવત્તાદિયસ્સ પાસમિ । પ્પગાગી સંપત્તો—ધણમિત્તો તહ નિસન્નો
ય ॥ ૫૨ ॥

હવિયાલાવં સહ તેણ-કાહ ઇમ્મો પ્રઓયણ વસેણ । પત્તો ગિહ-
મજ્જે કાહ—કજ્જ મહ પ્પહ જા તત્થ ॥ ૫૩ ॥ તો રયણાવલિ મનિપ્પવિ
મણહ જા વિરહણં મપ્પ મુવકા । સા કત્થ ગયા રયણાવલિ ત્તિ મો કહસુ
ધણમિત્ત ॥ ૫૪ ॥ ન તુમ મમ ચ મુત્તુ—કોવિ હહાસી તઓ તુમે ચેવ ।

[૪૭] જો આ સોતુ હોય તો, અને થોડો મોળ તથા તેવ આપી, એને તુજ લક્ષ
ના તમારે શેઠ તેમજ કહ્યું [૪૮] તે અગારને પોતાની ગાડીમાં લઈ તે ઘેર આવી,
જિન પ્રતિમાને નમીને જ્યો તેને સજાળના લાગ્યો, કે ત્રીસ હજાર જોડયુ સોતુ જણ્યાયું
[૪૯] તેજો ધર્મ પ્રસાદથી રહીને બીજી પથ્થ ધણ ધન મેળવ્યું, તેથી લોકમાં વાત
થવા લાગી. જુવો ધર્મનુ માહાત્મ્ય કેવું [૫૦] હવે તેજ નગરમાં સુમિત્ર નામે
એક મોટો શેઠ રહેતો હતો, તેણે કાટિ મૂલ્ય રત્નોની એક રત્નાવળી કસાવવા માંડી હતી
[૫૧] તે ધરમાં એકાંતે બેઠો હતો, તેના પાસે કાંઈ જરૂરી કામના લીધે ધનમિત્ર એ
કસો જઈ પહોંચ્યો, અને ત્યાં તેની પાસે બેઠો (૫૨)

હવે ધનમિત્રની સાથે તે શેઠ થોડી વાતચીત કરીને કંઈ પ્રયોજનના લીધે ધર-
ની અંદર ગયો—ત્યાં કામ પતાવીને જ્યો ત્યાં આવી જુવે છે, તો રત્નાવળી તેના જો-
વામાં ન આવ્યાથી તે બોલ્યો કે, મેં તે જનાવણીને ધણ મેલી હતી, તે હે ધનમિત્ર ।
ક્યાં જતી રહી તે કહે (૫૩-૫૪) કમકે ધંકા હું અને તું શિવાય બીજો કાંઈ હતો

સા ગદિયા અપ્પસુ ત-મા ચિરકાલ ચિલોસુ ॥ ૫૫ ॥ તો ચિંતડ
 ઘણમિત્તો-અહંદ અહો કમ્મવિલસિય નિયહ । જ અકણ્ણિય ય દોસે-
 ઇય વયણિજ્જાડ લલ્લમિતિ ॥ ૫૬ ॥

ઇત્તુચ્ચિય પદિસિદ્ધં-પરિગિહગમણં જિણેહિ સહ્દાણ । જ પરિગિ-
 હગમણાઓ-ફલકયાઈં જિયાણ ધુવ ॥ ૫૭ ॥ તા પરગેહે ગેહે-અણ-
 ળ્લ વયણિજ્જયાઈ દોસેણ । ગુરુકજ્જેવિ કયાવિદુ-પગામી ચેવ વચ્ચિ-
 સ્સં ॥ ૫૮ ॥ ઇય ચિંતિય મળઈ અહ-ઇન્મ તુમપિવ ન કિંમિ જાણે-
 મિ । સો આહ ન છુટ્ટિજ્જાઈ-પરિસ વયણે હિ ઘણમિત્ત ॥ ૫૯ ॥
 ફાઝં વવહાર રાઝેલે વિ ત છેમિ તુહ સયાસાઓ । ઇયરો વિ પદિમ-
 ખેઈ-જં જુત્ત કુણસુ ત ઇન્મ ॥ ૬૦ ॥ તો ઘણમિત્તો ચોર સ્તિ-
 સાહિઓ નિવડ્ડણો મુમિસેણ । ન ઇમ ઇમમિ સમવડ-કહવિ ઇય ચિંત-
 ડ વોવિ ॥ ૬૧ ॥ એસ પુણ નિચ્છણ-કહેઈ તા પુન્નિમો તય ચેવ ।

નહિ તેથી તે તેજ લીધેલ છે, માટે તે અને પાછી આપ, અને વિનય કરમા [૫૫]
 ત્યારે ધનમિત્ર ચિતવવા લાગ્યો કે, અહો ! કમનો વિલાસ જીવો ! જે માટે કરો દોષ
 નહિ કરતાં પણ આવા વચનો કાને સહેવાં પડે છે [૫૬] આ કાતલુથીજ જિનેશ્વરે
 શ્રાવણને પરપરમા જગુ નિરોધેલું છે કેમકે ત્યા જવાથી ખસસ કરીને કનક વગેરે એ
 દવાનો સહન રહેતો છે [૫૭] માટે હવેથી પરાયા ઘેર અપરિત્ર નિદા થયાના સગમે
 મોટું કામ પડતાં પણ ક્યારે પણ હું એકલો જમ્યા નહિ [૫૮] એમ ચિતવી, તે
 બોલ્યો કે, હે શેઠ ! હું પણ તારા માફક એ જાણત કંઈ પણ જાણતો નથી ત્યારે તે
 બોલ્યો કે, હે ધનમિત્ર ! એમ બોલ્યાથી કંઈ છુટકો થાય તેમ નથી (૫૯) હું રા
 જકુળમાં જમ ઇ-સાથ કરાવીને પણ તારી પાસેથી તે, લપ્થ ત્યારે ધનમિત્ર બોલ્યો કે,
 જે કીક લાગે તે કરો (૬૦) ત્યારે સુમિત્રે રાગને ત્યા જમ કહ્યું કે, ધનમિત્રે મારી
 રત્નાવળી મોરી ■ રાજા વિચારવા લાગ્યો કે, એ વાત એમાં કાઈ રીતે સહાય નહિ
 [૬૧] અને આ સુમિત્ર નિશ્ચય પૂર્વક એ વાત કહે છે, માટે ધનમિત્રને પુછવું જોઈ

અહ હઠ્ઠારિય પુહો-ધણમિત્તો કહ્દ, જહવિત્ત ॥ ૬૨ ॥ પમળઈ નિ-
વોવિ વિમ્મિદ્ય-દિયઓ મો ઇન્ધ ફિ મિહ કાયન્નં । સો આદ દેવ
ઈમિણા-ગહિયા રયણાવલિ નૂણ ॥ ૬૩ ॥ અહ જપ્પ ધણમિત્તો-દેવ
કલ્લક ઇમ નહુ સહેમિ । પમળેહ જેણ દિવ્વેણ-તેણિ મ પતિયાવેમિ
॥ ૬૪ ॥

મળઈ નિયો ઇન્ધ તુમ-હોમુ સિરે જ ગહેદ્દ કાલ મિમો । આર્મ-
તિ તેણ મળિદ્—ઠવિઓ દિવસો તઓ રઆ ॥ ૬૫ ॥ સગિહેમુ દો-
વિ પતા—અહ ધણમિત્તો વિસેસ ધમ્મપરો । ધિહ્દ મુવિમુદ્દહણો-પતે
પુણ દિવ્વ દિવસમિ ॥ ૬૬ ॥ કાઝ સિણાણં અહ-પ્પયારપૂયાદ પૂહ-
ણ જિણે । તહ કાઝ કાઝમગ્ગ-સમ્પદિઠ્ઠિણ દેવાણ ॥ ૬૭ ॥ કાલે
ધમિજ્જમાણે-પુરો નિવિઠે નિર્વામિ લોદ્દ ય । મહુપરજુઓ પતો-ધણ-
મિત્તો-દિવ્વઠાણમિ ॥ ૬૮ ॥ ઇન્ધો વિ તત્તય પતો-ધણમિત્તો જાવ ગિ-

એ, એમ વિચારી રાગએ તેને બોલાવી પુછતા તે જેમ બનેતુ તેમ કહેવા લાગ્યો
(૬૨) ત્યારે રાજ વિગ્રમ પામી બોલ્યો કે, હે ધમ્મ ! ઇહા શુ કરતુ ? ત્યારે તે
બોલ્યો કે, દે દેવ ! એણે નામી રત્નાવળી લીધી છે [૬૩] ત્યારે ધનમિત્ર બોલ્યો કે,
દે દેવ ! આ કલક હુ સહી શકતો નથી, માટે તમે કહો તેના દિવ્યથી હુ બોની આ
તરી કરાવુ [૬૪] ગળ બોલ્યો કે, હે ધમ્મ ! તુ આ વાત કબુલ રાખે છે કે, આ
ધનમિત્ર બોલાવી તપાવેલી શાળ છપાકે, ત્યારે તેણે હા પાડતા રાગએ તે માટે દિવસ
સુકરર કર્યો [૬૫] પછી તે બન્ને જમ્મુ પોતપોતાને ઘેર બાબ્યા હવે ધનમિત્ર ધર્મમાં
વિશેષ તત્પર થઈ શુદ્ધ અને રહેવા લાગ્યો એમ કરતા તે દિવસ આવી પહોંચતા તેણે
સ્નાન કરી, ત્રિતેશ્વરની આઠ પ્રકારે પૂજા કરી, તેમજ સમ્યક્ દષ્ટિ દેવેનો કાયોત્સર્ગ
કર્યો (૬૬-૬૭) પછી શાળ ધમાતા અને રાજ તથા નગરલોકો સાથે બાબી બેસતા
ધનમિત્ર ઘણા નગરલોકની સાથે દિવ્ય સ્થાનમાં આવી પહોંચ્યો [૬૮] તે ધમ્મ પશુ
તથા આવી-પડેલો હવે ધનમિત્ર જેવો ત્યા કાળ લેવા તૈયાર થયો, તેવામાં તે ધમ્મની

ણિહી ફાલ । ઇન્મસ્સ ઘટ્ટિયાઓ-પડિયા રચનાવલી નાવ ॥ ૬૯ ॥
 તો માણિય નરવહ્ણા-ઇન્મ કિ મેયં તિ સો વિ સુદ્ધમણો । જા દેહ
 ઉચ્ચર નદુ—તા પુદ્ધો તેણ ધનમિત્તો ॥ ૭૦ ॥ જીહ રચનાવલી—કપ
 ધિવાઓ તુમાણ સા કિ મિયં । હોઢ ન વ ત્રિ હ્મો વિદુ જપહ સા
 વેવ દેવ હ્મા ॥ ૭૧ ॥ પરમત્ય મિત્ય નવર-મુણતિ સવ્વન્નુણો તઓ
 રાયા । નિયમહારિયહથે—સવિમ્હઓ ત સમપ્પેદ ॥ ૭૨ ॥ સમ્મ સ-
 માણેઝ-સુદ્ધં તિ પમ્મતુ સિદ્ધિ ધનમિત્ત । નિયપુરિસાણ અપ્પિય—ઇન્મ
 વ ગઓ તિવો સગિહં ॥ ૭૩ ॥ અહ ધનામિત્તો નિયમિત-પડર-
 સાવયગણેણ પરિયરિઓ । તિત્થુમ્મદં કુળતો-સપતો નિયયગેહમિ ॥ ૭૪ ॥
 હતો ય તત્થ પતો-ગુણસાયરકેવલી તય નમિઢ । ધનામિત્તો નયરજ-
 ણો-સપરિજણો નરવદં વિ ગઓ ॥ ૭૫ ॥

રજા ઇન્મોવિ તહિ—આહ્ઓ નિમુણિઢ વ ધમ્મ

સાવણીપરથી રત્નાવળી નીચે પડી [૬૮] ત્યારે રાજાએ કહ્યું કે, હે ઇન્મ ! આ શું
 છે ? ત્યારે ઇન્મ મુઝાઈ પડીને કંઈ પણ ઉત્તર આપી શક્યો નહિ ત્યારે રાજાએ ધન-
 મિત્રને પુછ્યું—(૭૦) રાજા બોલ્યો કે, જે રત્નાવળીના માટે તમારી તકરાર છે, તે
 આ શું કે નહિ ? ત્યારે ધનમિત્ર બોલ્યો કે, હે દેવ ! તેજ આ છે [૭૧] પણ ઇહાં
 શા પરમાય છે, તે તો સર્વત્ર મુનિ જાણે ત્યારે રાજાએ વિરમવ પામી, તે રત્નાવળી
 પોતાના બઝારીના હાથે સોપી (૭૨)

ધનમિત્ર આ રીતે શુદ્ધ મનથી તેને રૂડી રીતે સન્માન આપીને તથા ઇન્મને
 પોતાના આજ્ઞાસેને સોપીને રાજા પોતાને મુખ્યને ગણે (૭૩) હવે ધનમિત્ર પોતાના
 મિત્ર શ્રાવકોના સમુદાયથી પરિવર્તે ચક્રા તીર્થની ઉન્નાતિ કરતો પોતાના ઘરે આ યો
 [૭૪] એવામાં ત્યાં ગુહ્યસાગર દેવળી વધાર્યું, તેને નમવળી ધનમિત્ર, નગરનાં લોક,
 તથા પરિજન સહિત રાજા પણ ત્યાં ગયા (૭૫) રાજાએ ત્યાં ઇન્મને પણ બોલવાની
 સીધા બા. મગધના સાલ્બલીને સમય પામી રાજાએ તે જ્ઞાતા મુક્તા તે ધ્યાની અધીરને

કહ । સમણ ત ચુત્ત—પુટ્ટો નાળો કહઈ એવ ॥ ૭૬ ॥ રહ વિજ-
યપુરે નગરે—ગેહર્ક આસિ ગગદત્ત તિ । મહુલા માયા મહુલા-મ-
ગહા નામેણ તસ્સ પિયા ॥ ૭૭ ॥ સવોસિયામિહાણ—ઈસર વણિણો
પિયાઈ વરુચ્છા ॥ ૭૮ ॥ નાહ ઇમા ત મગ્ગઈ—નય ઇયરી મગ્ગ વ-
ચઈ વિરસે । તો દેઈ ઉવાલમ—વણિમજ્જા ગગદત્તસ્સ ॥ ૭૯ ॥
મજ્જાનેહવિમોહિયમણો ઇમો મગ્ગઈ ગિહમણુસ્સેહિ ॥ તુહ ચેવ ઉ
અવહઈ—મા અલિય દેસુ ણે આલ ॥ ૮૦ ॥

ઈય મુણિય વણિયદ્વયા—નિવરચ્છાવણોવલમતુટ્ઠા સા । કાઠુણ ના-
વસવચ્છે—ઉવવચ્છા વતરતેણ ॥ ૮૧ ॥ વિહિયત્તહાવિહકમ્મા—જાયા મગ્ગા
વિ 'એસ ઇન્ધુ ત્તિ । મરિક્કણ ગંગદત્તો—વણમિત્તો એસ ઉવવન્નો ॥ ૮૨ ॥
કુવિણ તેણ વતર—સુરેણ નિયરચ્છાવચ્છાવે તમિ । ઇન્ધુસ્સ તિન્નિ

કહેવા સાચા [૭૬] મહા વિજયપુર નગરમાં ગગદત્ત નામે શુદ્ધપતિ હતો, તેની બેન
વાર્મા માઠી પણ માયાથી ભરેલી મગધા નામે સ્ત્રી હતી (૭૭) તે મગધાએ મધ્ય
નામના વાણિયાની સતોવિધ નામની સ્ત્રીનું એ લાખ મૂલ્યનું ઉત્તમ રૂત્ન તેના ધરમા
કોઈક રીતે પેદા થઈને ચોરી લીધું [૭૮] તેની તેને ખગર પડતા તે આઈ તેણીના
પાસેથી તે માગવા સાગી, ત્યારે મગધા તેને તે નહિ અપાવતા સાગી માણે દેવા સાગી,
ત્યારે તે વાણિયાની સ્ત્રીએ તે બાળત ગગદત્તને ઉપાલબ્ધ થીયો [૭૯] ત્યારે ગગદત્ત
સ્ત્રીના સ્નેહથી મૂલ મનવાળો થઈને બેઠો કે, તમારાજ ધરના કોઈ માણસે જેને ચોરી
લીધું હશે, માટે અમને તું કૂડો આજ નહિ આપ. (૮૦) એમ સાંભળીને તે વાણી-
યાની સ્ત્રી પોતાના રૂત્નની મળવાની આશા તૂટી જવાથી તાપસની દિક્ષા લઈ વ્યતરપણે
ઉપની. [૮૧] મગધા પણ તથાવિધ કર્મ કરીને મરણ પામી, આ ઇન્ધુપણે જન્મી
છે, અને ગગદત્ત મરીને આ ધનમિત્ર થયો છે [૮૨] તે વ્યતર દેવતાએ પોતાનો
વ્યતિકર સહારી કોપ કરીને ઇન્ધુના ત્રણ પુત્રને અનુક્રમે મારી નાખ્યા છે (૮૩)

પુતા-નિહણત ગમિયા કમેણિત્ય ॥ ૮૩ ॥ તો રન્ના ઇન્ધ્રમુદે-
 ઇષ સો મળેહ એવ તિ । કિંતુ મરહામિ તેસિ-હેઝ ઇન્દ્ર મણ ના
 ॥ ૮૪ ॥ પુણ મળેહ ગુરુ રયણાવલી તેણેવ અવહઠા એસા
 પત ધણમિત્તેણ-આલં કિલ્લ આલદાણાઓ ॥ ૮૫ ॥ ધણમિત્તેણ
 ધિરભાવ-રંજિણિં સુદિદિઠમ્પરેહિં । ત વતર મનકમિલ-રયણાવ
 મોડયા તડયા ॥ ૮૬ ॥ આહ નિવો કિં અજ્ઞવિ-હમસ્સ ફાહી
 શો, મળેહ નાળી । રયણાવલીહ સઠિય-વિહવ' હરિહી સુમિત્ત
 ॥ ૮૭ ॥

તો અટ્ટવસટ્ટગઓ—મરિલ ઇન્ધ્રો મળે વહુ મમિહી । વતરસુરજી
 વિ હુ-વહુહા નિજ્જાડહી વેર ॥ ૮૮ ॥ ઇય સોલ સવિગ્ગો—
 યા રયણાવલિં સુમિત્તસ્સ । અપિત્ત ઠવિત્ત સુય—રજ્જે ગિણે
 ષરિતં । ૮૯ । ધણમિત્તો વિ હુ નિદ્ધ-પુત્ત ઠવિલ્લણ નિયટ્ટુલ્લમિ ગિણિ

ત્યારે રાજાએ ઇન્ધ્ર સાથે જોતા તે જોત્યા કે, એ ખરી વાત છે, પણ તે કેમ મ
 ગઈ, તેનું કારણ એ હમણાજ જાણ્યું છે [૮૪] દરી ગુરુ જોત્યા કે આ રત્નાવ
 પણ તેજ વ્યતરે દરી હતી, અને ધનમિત્રે પૂર્વે જાણ દીધેલ તેથી હમણા તેના
 જાણ થયું [૮૫] પરંતુ ધનમિત્રના ધર્મમાં રહેલા સ્થિર જાવથી રંગિત થયેલા
 મ્યક્ દષ્ટિ દેવોએ તે વ્યતરને જાણીને તે રત્નાવળી તેના પાસેથી મૂકાવી [૮૬] ત્યા
 રાજા જોત્યા કે, હજી એ વ્યતર સુમિત્રને શું કરશે ? ત્યારે જાની જોત્યા કે, આ રત્ન
 વળીની સૌથે તે સુમિત્રનું તમામ ધન હરણ કરશે, પછી ઇન્ધ્ર આતેન્ધ્યાનથી મરી જ
 બન બમશે અને વ્યતરનો જીવ પણ બહુ પ્રકારે વેર લેશે [૮૭-૮૮] એમ સાં
 જીને સંવેગ પામી રાજાએ રત્નાવળી સુમિત્રને સોંપી પુત્રને રાજ્યમાં રથાપી, પોતે ચારિ
 લીડ [૮૯] ધનમિત્ર પણ મોટા પુત્રને કુટુંબ સોંપી કેવળી પામે દિક્ષા લઈ અનુક્રમે
 મોરો પહોંચ્યા (૯૦)

ય કેવલિપાસે-દિક્ત્વં કમસો ગઓ મુક્ત્વં ॥ ૯૦ ॥

इत्यवेत्य धनमित्रवृत्तकं-

शुद्धवृत्तजनहर्षकारकं ।

अन्यगोहगमन यथा तथा

संत्यजंतु भविनो हि सत्पथाः ॥ ९१ ॥

॥ इति धनमित्रचरित्रं ॥

(૭)

इत्युक्तः शीलवतः परगृहगमनवर्जनलक्षणो द्वितीयो भेदः समत्य-
मुद्भटवेष इति तृतीय भेदे प्रचिकवयिपुर्गापापूर्वार्द्धमाह.

[मूलं]

સહૈં પસંતો થમ્મી—ઉન્નટવેસો ન સુંદરો તસ્સ,

આ રીતે સદાચારિ જનોને હવે કરનાર ધનમિત્રનું ચરિત્ર જાણીને સત્માર્ગે જ-
વ્યજનો જેમ તેમ રીતે પરાયા ઘરે જવાનું વર્જન કરે.

એ રીતે ધનમિત્રનું ચરિત્ર છે.

આ રીતે શીળવાનનો પરગૃહગમન વર્જનરૂપ બીજો ભેદ કહેા. હવે અનુદ્ભટ વે-
પાપ ત્રીજો ભેદ પ્રમટ કરવા અર્થે માયા કહે છે—

[મૂળનો અર્થ]

ધર્મી જન સાદો હોય તેમ શોભે, તેને ઉદ્ધટ વેષ સામે
ન લાગે.

(ટીકા)

સહૃદિ રાજતે શોભતે પ્રજાતઃ પ્રજાતવેષો ધર્મી ધર્મવાન્ ધાર્મિકો
ભાવધાવક इत्यर्थः—અતઃ કારણાદુદ્ભટવેષઃ પિદ્ગજનોચિતનેપધ્યઃ—

લંલસસ વ પરિહાણ-ગસડ વ ઍર્ગ તહંગિયા ગાદા,

સિરવેદો ઢર્મરેણ-વેસો एसो सिढगार्ण—

સિદ્ધિણેણ મગ્ગદેસો-ઝગ્ગાદો નાહિમંદલ તહય,

પાસા ય અદ્ધપિહિયા-કચ્ચુઓ एस वेसाण—

इत्यादिरूपो न सुदरो नैव शोभाकारी तस्य धार्मिकस्य.

સ હિ તેન સુતરામુપહાસસ્થાનસ્પાત્—^{૧૬} નાકામી મેંદનમિય ”

इति लोकोक्तेरिह लोकेपि कदाचिदनर्थं प्राप्नुयाद्-बैधुमतीवत्.

અન્યે પુનરાદુ.

સંતલયં પરિઠાણ-જલે ચ ચોવાઈયં ચ મજ્જિમય ।

टीका.

ધર્મવાન્ એટલે ભાવધાવક પ્રજાત અર્થાત્ સા । વેષનાનો હોય તો શોભે એથી
વરીને હસકા જનને ઉચિત ઉદ્ભટવેષ તેને સુદર ન લાગે

હા ખુની માફક નીચે કસકસનો પ્રાપ્ત પહેરવી તથા ઉપર કસકસની, અગી
પહેરવી તેમજ વેષ ધાલી દેડે બાધવો એ પિદ્ગજનો વેષ મજ્જિમ છે
તેમજ પટિયા પાડી કપાળ ઉધાડો રાખવો તથા નાભિપ્રદેશ ઉધાડો રાખવો
તથા અર્ધા કાચળી પટેરી પાસા ઉધાડા રાખવા એ વેરનાનો વેષ મજ્જિમ ■

એ વગેરે વેષ ધાર્મિક જનને સુદર ન લાગે એટલે શોભા નહિ આપે

એના વેષથી તે ઉલ્લેખ ઉપહાસ સ્થાત યામ, કેમકે લોકમા ઉક્તિ આવે છે કે
જેને શણગાર વહાણ હોય તે કામી હોય છે વળી તે આ લોકમા પણ કાંઈ વેળા અન
યને પામે છે બૈધુમતી માફક

जीवन आयापों वगी आ रीते उड़े છે

સુસિલિદ્ધ મુચ્ચરીયે-ધમ્મ લક્ષિ જસ કુણ્ડ ॥ ૧ ॥

પરિહાણ મણુબ્ધર ચલણકોદિમજ્ઞાય મણુસરત તુ ।

પરિહાણ મન્નકમંતો-કંચુયઓ હોઈ સુસિલિદ્ધો ॥ ૨ ॥

इत्या-येतदपि सगतमेव—किंतु कत्रचिदेव देशे कुले वा घटते,
भावकास्तु नानादेशेषु च सम्भवति-तस्माद्देशकुलाविरुद्धो वेपोनुद्भट
इति व्याख्यान व्यापकमिह सगतमिति.

વધુમતીજ્ઞાત ત્વેવં.

अतिथ इह तामलित्ती-नयरी न अरीहि कदावि परिभूया । अ-
ङ्गरूपविह्वभारो-सिद्धी तत्थासि रइसारो ॥ १ ॥ सारयससिनिम्म-
लसील-बंधुला बधुला पिया तस्स । ताण धूया रूयाइ-गुणजुया बधु-
मई नाम ॥ २ ॥ सा पुण कंचणचूडय-मडियबाहा अलंफियसररीरा । ।
पगईए उब्भटवेस-परिगया चिहइ सयावि ॥ ३ ॥ अन्नदिणे सा पिउ-

જેનાથી બરોબર અગ દેખાય તેવું નીચેનું પરિધાન તથા ઉજણ મધ્યમ કદ
નું અગરખુ કે ચોળી અને ઉપર બરોબર ગોઠવેનું ઉત્તરીય વસ્ત્ર-એવું પહેરવેશ ધર્મ,
સદ્ગતિ, અને યશ વધારે છે [૧] અનુદ્ભટ પરિધાન તે જે પગ સુધી ધોતીનું પહેરવું,
તથા તેનાપર વળગીને રહેતું અગરખુ કે, ચોળી પહેરવી, તે અનુદ્ભટ વેષ [૨]
આ પશુ વ્યાખ્યાની છે, પરંતુ તે કોઈક દેશ અથવા કોઈક કુળના માટે ધરી શકે, પશુ
આવડે તો જૂના જૂના દેશોમાં રહેતાં સભને છે, તેથી દેશ અને કુળને અનિશ્ચિત વેષ
પહેરવો, તે અનુદ્ભટ એમ વ્યાખ્યાન કરીએ તો તે સર્વવ્યાપક થવાથી ઇલા સગત
મળાય

બધુમતીનું જ્ઞાન આ રીતે છે

ઈતિ તામ્રવિમ્બિ નામે નગરી હતી, જે કુસ્મન્દોથી કોઈ પશુ રીતે અદ્યત્ત હતી
ત્યા બારે પૈસાદાર રતિસાર નામે શેઠ હતો [૧] તેની સારદ-સતુના ચક્ર મારક ઉજળા
શીળવાળી બધુતા નામે સ્ત્રી હતી, તેમની રૂપદિગ્ધે શોભતી બધુમતી નામે પુત્રી હતી-
[૨] તે પુત્રી હાથમાં સોનાની ચુડીઓ પહેળી, ચરીરે સલગારી રહેતી, અને સ્વભાવ-

ળા-મળિયા વયળેહિ વળયવડળેહિ । એવે ડબ્બદવેસો-વચ્છે પચ્છે ન
સચ્છાળ ॥ ૪ ॥

ચતુર્થ

કુલદેસાળ વિરુદ્ધો-વેસો રજોવિ કુળદ નહુ સોહં । વળિયાળ
વિસેસેળ-વિસેસઓ તાળ રત્તીળ ॥ ૫ ॥ અરોસાં અરોસો-અરહાસો
દુજ્જળેહિ સંવાસો । અરુડબ્બદો ય વેસો-પચવિ ગરુયાંપિ લહુપતિ ॥ ૬ ॥
ઢચ્ચાઈ જુત્તિજુત્તે-જુત્તા વિ ન મખઈ રૂમા કિંપિ । વિહઈ તરેવ નિ-
ચ્ચ-પિડપાયવસાય દુલ્લલિયા ॥ ૭ ॥ મરુચ્ચવાસિળા વિમલસિદ્ધિ-
પુત્તેળ વંધુદત્તેળ । જ્ઞા ગતુ તામલિત્તિ-મહાવિમૂર્છઈ પરિળિયા ॥ ૮ ॥

દુત્તળ જળયમવળે-વંધુમઈ વંધુપરિયળસમેઓ । જલહિમ્મિ વંધુ-
દત્તો-સવાહિઓ જાળવત્તેળ ॥ ૯ ॥ જા કિંચિ ભૂમિમાળ-ગચ્છઈ
તા અમુહકમ્મડવર્ણ । પઠિકૂલપવળલહરી-પણુલિય 'જલહિમ્મજ્ઞમિ

શીળ દુમેશા ઉર્જિટ વેપ રાખતી (૩) એક દિવસે તેના પિતાએ તેને પ્રેમ પૂવક વચ્ચે
થી સમગળ પુ કે, હે પુત્રી ! આજે ઉર્જિટ વેપ સારા માણુમેને મમકો ન જોઈએ [૪]

જે માટે કહેયુ છે કે—

કુળ ઓ દેશથી વિરુદ્ધ વેપ રાખતે પશુ શોભા નહિ આપે, તો તે વાણિયાએને
શી રીતે શોભે ? તેમા પશુ વળી તેમની ઓએને તો તે વિશ્વે નહિ શોભે (૫)
અતિશય, અતિ તોપ અતિ હાસ્ય, દુલ્ભનેતાની સાથે સહવાસ, અને ઉર્જિટ વેપ એ પાત્ર
મેટાને હનકા બનાવે (૬) ઇત્યાદિ યુક્તિ યુક્ત કલા જ્ઞતા પશુ તેણીએ કષ્ટ માન્ય
નહિ કિંતુ દુમેશા બાપની મહેરબાનીથી એક માણુતી તેમજ રહેવા ભાગી (૭) તે
ણીને ભરત્યનાસિ વિમળ શોકને પુત્ર બધુદત્ત તામ્રવિત્તિમાં આવી, મેટા કાકમાકથી ૫
૦૦યો [૮]

તે બધુદત્ત બધુમતીને બાપના ઘરે મેલી બધુ પરિજનસહિત વહાણપર ચડીને
દરિયામા સ્વાને થયો [૯] તે ઉદલોક આગળ ગયો, એટલામા અશુભ કમના ઉપર

॥ ૧૦ ॥ સત્ય વ વિળયહીને-વિયલિયસીલે વિમુદ્દદાણં વ । ત પ-
વહણં વિળદ્દ-ધણધન્નહિરન્નપદિપુષ્પં ॥ ૧૧ ॥ સો કહકહમવિ ફલદે-
ણ-દુત્તરં ઉત્તરિન્નુ નીરનિહિં । જા પિચ્છદ્દ દિસિચર્ક-તા તં નિચ્છે-
દ્દ સમુરપુર ॥ ૧૨ ॥ તો અપ્પં જાણાવદ્-કેણવિ પુરિસેણ નિયયસમુ-
રસ્સ । તં મુણિય હા કિ મેય તિ-જપિરો હઠ્ઠિઓ સોવિ ॥ ૧૩ ॥
અદ્દ ઉબ્બદ્ધવેસવિસેસ-રયણલંકારસારભૂસાણ । મંધુમર્દેણ સહિઓ-
જા સે પાસે સ મલ્લિપદ્ ॥ ૧૪ ॥ વરરયણકળયચૂડયવિભૂસિયં તા-
વ રુદ્ધકરજુયલં । મંધુમર્દેણ છિન્ન-કેણવિ જૂવારચોરેણ ॥ ૧૫ ॥ ત-
ત્તો સો આરવિલ્લય-મીઓ નાસિત્તુ સ્સાચિ સંપચો । પદ્ પરિસમવસમુ-
ત્તસ્સ-મંધુદત્તસ્સ પાસંમિ ॥ ૧૬ ॥

તેણ વ ધુત્તયાણ-વિંતિય મિળમેવ પચ્ચકાલં મે । દ્ય મુત્ત-
તસ્સ પાસે-કરજુપલ તકરો નહો ॥ ૧૭ ॥ પચ્છાગપતલવરતુમુલસ-

દરિયામાં પવન પ્રતિકુળ થઈ તોડાન થયું [૧૦] તેથી જેમ વિનમદીનમાં સાંઝ નાસ
પામે, અથવા શીળદીન જનમાં આપેતું દાન નાંસ પામે, તેમ તે ધન ધાન્ય બરેલું વહા
લું નાસ પામ્યું (૧૧) તેવામાં બુદ્ધતને પાટિકે મળી જવાથી તે જેમ તેમ કરી
દરિયા કિનારે આવ્યો, અને આજુબાજુ તે જોવા સાંઝો, તો તેને તે સસરાનું નમર
જણાયું (૧૨) ત્યારે તેણે ઓઝ આજુસના મારફતે સેસરાને બળર મોકલી તે સાં-
બળાને ' હાય ! આ શું થયું ? ' એમ બોલતો તે સસરા ઉડી ઊભો થયો (૧૩)
તેના સાથે અતિ ઉર્બટ વેષ અને રત્નના ધરેણીથી સજ્જમારણી બુદ્ધમતી પણ સાથે આ
લી તેઓ જોવા ત્યાં નજીક આવ્યા, તેવામાં ઉત્તમ રત્ન અને સોનાથી જડેલી ચુડીઓથી
સોમતી બુદ્ધમતીના બે હાથ કોપક જુગારી ચોરે કાપી લીધા [૧૪-૧૫] પછી તે
ચોર પકડાઈ જવાની બીકથી નાશીને જલદી રસ્તાના યાકથી સુતેલા બુદ્ધતની પાસે
આવી પહોંચ્યો [૧૬] તે ચોર લુચ્ચો હોવાથી તેણે ચિતબ્બ કે, આ લાગ છે, એમ
ધારી તે કાપેતા બે હાથ તેની પાસે મેલી પોતે નાશી ગયો [૧૭] તેટલામાં પાળળથી

વળગુદો સહુદઓ ઇમો । ચોરુ તિ કાઝ તેહિં—સૂલાઈ સત્તિ પવિત્રતો
 ॥ ૧૮ ॥ અહ રહસારો સિદ્ધી—નિયપુત્તીઈ નિરુત્તુ ત મવત્થ । વહુ
 શ્રીરૂઝ પત્તો—જા જામાઝયસમીવપિ ॥ ૧૯ ॥ તા ત સૂલાભિન્ન—સહ-
 સા પિચ્છિવિ વહુ ચ પલવિત્તા । અમુખરપુન્નનયણો—દુહિયો સે કુ-
 ણઈ મયફિરુચ ॥ ૨૦ ॥ રૂત્તો ય મુજસનાયા—વઝનાળી તત્થ આ-
 ગઓ ત ચ । નમિઉં । પત્તો સિદ્ધી—શુલ્લુવિ રૂય કહઈ સે ધમ્મ
 ॥ ૨૧ ॥ મો મવિયા વઝમટ્વેસ—વઝ્ઞર્ણ કુણહ ચયહ પરસગિર ।
 ધિંતહ મવસ્સરુવ—જેણ ન પાવેહ દુલ્લાઈ ॥ ૨૨ ॥ તો સોઝ સવિ-
 મ્મો—સિદ્ધી પળમિતુ પુચ્છઈ મયવં । મહ જામાઝયદુહિયાઈ—ફિં કય
 દુકય પુવ્વિ ॥ ૨૩ ॥ મળઈ શુલ્લુ અભિરાવે—સાલિગ્ગામંવિ રૂત્થિયા

આવેના તનારની ગડગડ સાબળી, તે ઉપમાથી ભગી ઉઠ્યો, ત્યારે તેમણે તેને ચોર કેર
 વી પકડીને ઝડ શુળા ઉપર નાખી દીધો [૧૮] હો રતિસાર શેઠ પોતાની પુત્રીની
 તે અવસ્થા જોઈને બહુ દિલગીર થઈ, જેવો જમાઈના પાસે આવ્યો કે, ત્યાં તેને તેણે
 શુળાથી બેઠાએતો જોયો ત્યારે તે બહુ વિચાર કરી, આશુઓથી આખો ભરી, દુખિત
 થયો થકો તેના જૂત કાપે કરતો હતો [૧૯-૨૦] એવામા ત્યાં સુવરા નામે ચઢનાણી
 (આર માનવાળા) સુની^૧વર પધાર્યા તેને નમવા માટે શેઠ ત્યાં આવ્યો, ત્યારે શ્રી તેને
 આ ધર્મ કહેવા લાગ્યા (૨૧) હે ભગ્યો ! તમે ઉઠાડ વેપતુ વર્તન કરો, પુરૂષ વાણી
 ને તણ દો, અને ભવ સ્વરૂપને વિચારો કે જેથી દુઝો ખમો નહિ. (૨૨) તે સાબ-
 બીને શેઠ વૈરાગ્ય પામી, શ્રીને નમીને પુઠા લાગ્યો કે, હે ભગવન ! મારા જમાઈ અને
 પુત્રીએ પૂર્વે ॥ કુપૂત કર્યું છે ? (૨૩) શ્રી બોલ્યા કે, મનોહર સ્થાનિગામમા એક^૨
 સ્ત્રી હતી, તે અટવીના આરક * બહુમત જાણ શુદ્ધ હતી, એટલે જેથીના ધણા બાગ
 પુત્રો મરણ પામેનાં હતાં, તથા તે દુર્ગત [દરિદ્ર] અને વિધવા હતી

* અટવી બહુમતજાણશુદ્ધ એટલે ધણાં મરેના હોય છે, નાના પસિઓ જેમાં
 એવી હોય છે

પગા । આસિ અઢવિ વ્વ વટુમય-ચાલમ્મયા દુગ્ગયા વિહવા ॥ ૨૪ ॥
 'સા ડયરકદરાપૂરણત્ય મીસરગિહેસુ નિચ પિ । કમ્મ કરેઈ પુત્તો
 ડ-ચારણ વચ્છરુવાઈ ॥ ૨૫ ॥-સા ઠવિય મોયણં સિક્કગંભિ પુત્તદ્ધ
 મન્નથા પત્તા । કસ્સઈ મેહે કમ્મત્ય-માગઓ તંમિ જામાડ ॥ ૨૬ ॥
 સા તત્સ તુપ્પણન્દાણ માઈ કમ્મમ્મુ નિડત્તયા પઢમ । પચ્છા સંઢણ-
 પીસણ-રંધણદલણાઈ કારવિયા ॥ ૨૭ ॥ જાયા મહડ્ડવેલા-તેણગિહત્યેણ
 માડલતણઓ । નહુ સા જિમાવિયા સો મુલ્લિય તિસિયા ગયા સગિહ
 ॥ ૨૮ ॥ ત દદ્ધુ મુણ છુહાઈણ મળિયા સનિટ્ઠુર પસા । કિં તત્થ
 મુમ લિસા-સુલાણ જ ન વહુ પત્તા ॥ ૨૯ ॥ તીઈવિ અણત્થમરિયાઈ-
 જાંપિયં કિં કરા તુહ છિન્ના । જ સિક્કગાડ મહિજ્ઞ-મોયણ નેવ
 મુત્તોસિ ॥ ૩૦ ॥

(ગ્ર. ૪૫૦૦)

તે ઓ પોતાનુ પેટ ભરવા નિત્ય શ્રીમ્ પોતા ઘેર કામ કરતી, અને તેણીને પુત્ર
 વાછરડાં ચારતો (૨૫) તેણી એક વેળા પુત્રના સાર સીકામા ભોજન રાખી, પોતે
 કોઈકના ઘેર કામ કરવા ગઇ, તેવામાં ત્યાં તે ધરણાણાને જમાઇ આપે, એટલે તેમણે
 તેને પટેલાં તેના તપણ રનાન વગેરાની ખટપટમા રોકી, અને પગ તેની પાસેથી ખડ
 લુ, પીપણ, રંધણ ઇનાદિક કરાવ્યું [૨૬-૨૭] તેથી ત્યાં તેણીને ખડુ વાર લાગી,
 છતાં તે મૃદસ્યે વ્યાકુળપણથી તેણીને જમાડી નહિ, તેથી તે જુખી તરસી ઘેર આવી
 [૨૮] તેણીને જોઇને જુખેલા છોકરાએ તેણીને કઠોર વાણીએ કહ્યું કે, મુ મુ ત્યાં
 રાખીએ મડી હતી, કે ઝટ પાછી નહિ આવી, [૨૯] તેણી પણ મુસો ભરાયલી હો
 વાથી બોલી કે, મુ તારા હાથ કપાવા હતો, કે, જેથી સીકામાંથી ભોજન લાઇને ભજ્યો
 નહિ [૩૦]

(મળ ૩૪ સખ્યા ૪૫૦૦)

એવી રીતે કઠોર વચનથી તે અને જણાએ નિશ્ચિત વર્ગે બાંધ્યું, અને અતિ

इय फरुसवयणजणिय-कम्म दोहिवि निकाइय तहि । अइनिविद
जदिमपावेण-नेव आलोइय त च ॥ ३१ ॥ तेसिं दाणरयाण-सजमर-
हियाण मज्झिम गुणाण । किंचि सुहभावणाए-वट्ठताण गलिय माउ
॥ ३२ ॥ तो सो बालो जाओ-जामाऊ तुज्ज बंधुदत्तु ति । सा पुण्ण
दुग्गयनारी-बंधुमई तुह सुया जाया ॥ ३३ ॥ भवियन्वयानिओगा ।
विचिस्तयाए य कम्मपमिइए । याया जाया जाया-पुतो भता य सजाओ
॥ ३४ ॥ तकम्म विवागेण-बंधुमई पाविया करच्छेयं । पतो य बंधुदत्तो-
सुलापवित्तवण वसण मिणं ॥ ३५ ॥

इय सोइ रहसारो-सिद्धो सभयगरूपसुवेओ । गिण्हिय शुल्ल
पासे दिवत्तं सुहभायण जाओ ॥ ३६ ॥

इत्पुट्टं वेयमतिअपत्त्याः—

श्रुत्वा विपाक खलु बंधुमत्त्याः ।

भय्या जना निर्मलशीलभाज—

स्तद्धत देशाद्यविरुद्धमेव ॥ ३७ ॥

॥ इति बंधुमतीज्ञातं ॥

આકરો જ. સ્વભાવના લીધે તે તેમણે આલોચ્યુ નિર્ધુ પશુ નહિ [૩૧] તેઓ દાન
શુશ્રુ સહિત હતા, અને સમયથી રહિત હતા તેથી અખ્ય ગુણવાળા હતા તેમનુ ક
૪૭ શુભ ભાવનામા વતવાં આવુખ પુર થયુ (૩૨) તેથી તે છોકરો તે તારો બધુ
હત જમાઈ થયો, અને તે દરિદ્ર સ્ત્રી તારી બધુમતી પુત્રી થઈ [૩૩] ભવિત-વત્તાના
ચોને તથા કર્મપ્રકૃતિની ચિચિત્તાને લીધે માતા તે સ્ત્રી થઈ, અને પુત્ર તે ભરથાર થયો
(૩૪) તે કર્મના વિપાકે બધુમતીના હાથ કપાયા, અને બધુજ્જ શજાપર ચડવાનુ
કુખ પામ્યો (૩૫) એ સાંભળીને રતિસાર માં ભરે સવેગ પામી, ગુર પાસે દીક્ષા
લઈ સુખી થયો [૩૬] આ રીતે ઉદ્ભવ વેપ ધરનારી બધુમતીને યએસ વિપાક સાં
ભળીને હે નિમગ્ન શીળવાનુ ભવ્ય જનો ! તમે દેશાદિક અવિરુદ્ધ વેદ ધારણ કરો [૩૭]
એ રીતે બધુમતીનુ જ્ઞાત છે.

ઇત્યુક્તઃ શીલ્લતોનુદ્વેષેતિ તૃતીયો ભેદઃ,—સંપ્રતિ સવિ-
કારવચન-વર્જનરૂપ ચતુર્થભેદ વ્યાચિત્ર્યામુર્ગાયોત્તરાર્દ્ધમાદઃ.

(મૂલં)

સવિષારજાપિયાઈ-નૂળ મુઈરંતિ રાગાગ્નિ ॥ ૪૦ ॥

(ટીકા)

સવિકારજલ્પિતાનિ સમૃંગારમણિતાનિ નૂન નિશ્ચિત્તદ્વદીરયત્યુ-
દ્દીપયતિ રાગાગ્નિ-મતસ્તાનિ ન દ્યુતે ઇતિ શેષઃ

ઉક્તચ

જ મુળમાળસસ કહ—મુદ્દુયર જલઈ માળસે મયળો,
સમળેણ સાવળેણ વિ-ન સા કહા હોઈ કહિયઘ્વા,
ઝવલણ ચૈતત્—દેપાનલમપ્યુદ્દીપયતિ કેપાચિ-દિત્યતોનર્થ-

શીળવત જનનુ અનુદ્વેષે એ નીળે ભેદ કહે, દ્વેષે સવિકાર વચન વર્જનરૂપ
એથી ભેદ કહેવા સાદ ગાથાનુ ઉત્તરાર્દ્ધ કહે છે

[મૂળનો અર્થ.]

સવિકાર કહેલાં વાક્યો નિશ્ચિતપણે રાગરૂપ અગ્નિ
વધારે છે.

ટીકા.

સવિકાર જલ્પિત એટલે શૃંગારવાળા વાક્યો નિશ્ચિતપણે રાગાગ્નિને ઉદીરે છે એ
ટલે જગાડે છે, માટે તેમને ન બોલે જે માટે કહેડું છે કે—

જે સાંભળતા ચર્કા હૃદયમાં કદર્પે સળગી ઉઠે, તેવી કથા સાંકુ અથવા આંકે
નહિ કહેવી

“ રાગાગ્નિને જગાડે ” એ ઉપનિષદશુદ્ધે છે, તેથી કેટલાકને દેપાગ્નિ પણ જગા-

દાયકાનિ મિત્રસેનસ્યેવ સવિકારજલિતાનિ ન આપનીયાનિ.

મિત્રસેનકથા ત્વિય

આસીત્ પુર્યામધોઽચ્યાયા-ગયોઽચ્યાયાપરાતિભિઃ । ધર્મકર્મણિ
નિસ્તદ્રો—જયચદ્રો મહીપતિઃ ॥ ૧ ॥ તસ્ય મિયનમા ચાદ—દર્શના
ચારુદર્શના । સન્નુયાનૂનપુણ્યથી—શ્વદ્રશ્વદ્રસદ્ગ દશો ॥ ૨ ॥
શ્રુગારવહુલ* ક્ષેન—પુરોહિતતનૂદ્ભવ* । તન્મિત્ર મિત્રસેનોભૂત્—કેલિકા-
તૂહલમિયઃ ॥ ૩ ॥ પરદા તત્પુરોગ્રાને—દુર્ગાનેધનપાવક. । આગાદાગા-
મ્યતીતાદિ—વેદી સૂરિ યુગ્મર ॥ ૪ ॥ ત નતુ દત્તરાનદો—દ્વિવ્રતોમાવ-
કચુરુઃ । જગામ જગતીનાંધઃ—સ મિત્રમુતસયુતઃ ॥ ૫ ॥ રાજા નિઃપ્ર-
તિમંરુપ—દૃષ્ટ્વા તસ્ય મુનીશિતુઃ । પપચ્છ સ્વચ્છર્ધીરેવ—વિસ્મય સ્મેર-
લોચન* ॥ ૬ ॥ સત્યપ્યસદશે રૂપે—સામ્રાજ્યવિભગોચિતે હુતો વૈરાગ્યત
પૂજ્યે—જટુઠે દુષ્કર વ્રત ॥ ૭ ॥

૩ છે, તેથી મિત્રસેનની માફક અન્યદારક સવિકાર વચન નહિ બોલવા

મિત્રસેનની કથા આ છે

દુષ્મનોથી જ્યાં નહિ લડી શકાત એની અયોધ્યા નગરીમા ધર્મના કામમા તત્પર
જયચદ્ર નામે રાજા હતો [૧] તેની મનોહર દેખાવવાળી આરતના નામે રાણી હતી
તેમનો આખો દારવા સમાન અને સપૂણુ પુષ્પશાળી નદ્ર નામે પુત્ર હતો (૨) તે
અદ્રકુમારનો ક્ષેન પુરોહિતનો પુત્ર મિત્રસેન નામે પુત્ર હતો, તે પુત્ર અગાર સજ્જતો,
અને રમત ગમતનો શોખીન હતો [૩] એક વેળા તે નગરના ઉદ્યાનમા દુધ્ધાનરૂપ
છંદણુ બાગવામા અમિ સમાન અને ભૂત ભવિષ્યના ભણુ મુગધર નામે આચાર્ય પધાર્યો
[૪] તેને નમવા માટે ઉઠતા આનદથી રોમાચિત યજ્ઞેય રાજા મિત્ર અને પુત્રની
સાથે ત્યાં ગયો (૫) તે પતિત્ર શુદ્ધિશાળી રાજા તે મુનીશ્વરનુ અનુપમ રૂપ જોઇ, વિ-
સ્મયથી નિકતિત નેત્રવાળો થઇ, આ રીતે તેમને પુછવા લાગ્યો— (૬) દે પૂજ્ય !
તમારૂં આનુ રાજ્ય વૈભવ બોગવાને ઉચિત અનુપમ રૂપ છતાં તમે ક્યા વૈરાગ્યથી આ-

ગુરુરાહ મયા દૃષ્ટઃ—સો રઘટો નરાધિપા । સદા યુક્તો વહન્નિ-
ત્યં—સપૂર્ણો ભવનામકઃ ॥ ૮ ॥ ચત્વારો રાગવિદ્વેષ-મિથ્યાત્વસ્મરસ-
ક્ષિતાઃ । દ્વદાઃ સારથ્યસ્ત્ર-મોહઃ સીરપાતિઃ પુનઃ ॥ ૯ ॥ વિનાપિ
ચારિવારિભ્યા—સપ્રચ વેગદ્વાલિનઃ । મહાકાયા કપાયાગ્ન્યા—દૃષ્ઠભાસ્ત્ર-
ત્ર પોદશ ॥ ૧૦ ॥ દાસ્યશોકમયાગ્રાસ્તુ—કર્કશઃ કર્મફારકાઃ । જુ-
ગુપ્સાન્ત્યરત્યાગ્યા—સ્તેષા ચ પરિચારકાઃ ॥ ૧૧ ॥ દુષ્ટયોગપ્રમાદા-
રય—તત્ર તુલ્ય મહત્ । ધિલાસોલ્લાસવિવ્વોરુ—હારભાવાદિકા* સ્વ-
રાઃ ॥ ૧૨ ॥ તનાસયતજીવારયઃ—રૂપોડદૃષ્ટતલઃ સદા । પાપાવિરતિ
પાનીય—સંભારપરિપૂરિતઃ ॥ ૧૩ ॥ પાપાવિરતિનીરૌચ—મગ્નપૂરિત-
રેષિત । સુદીર્ઘ જીવલોકાગ્ન્ય—યદીયંત્રમમહુર ॥ ૧૪ ॥ પદ્મ-
ચન્નકર્મૃત્યુ—રજાન તુ પ્રતીચ્છકઃ । દ્વદ મિથ્યાભિમાનારય—તસ્ય દા-
ર્પટિક સદા ॥ ૧૫ ॥ જાતિ સર્વિદૃષ્ટિચિત્તારયા—તત્ર નિર્વદ્ધણી પૃથુઃ ।

ગુ દુષ્ટર મન ધારણ કર્યુ છે ? (૭) ગુરુ એ ૧૧ છે, તે ગજન । એ એક નિય લ
રૂપર રહેતો અને હમેશા જોડાઈને આવુ નેવો લવ નામનો અરવટ ગોષો (૮)
ત્યા રાગ, દ્વેષ, મિથ્યાત્વ, અને કામ નામે ચાર સારથિઓ હતા, અને તેમનો મોહ નામે
ઉપરી સરદાર હોય [૯] ત્યા મોળ કપાવડપ મોટા બળદ હતા, જેઓ ધાસ પાણી
વગરજ બળવાન રી વેગથી તે અરવટને દ્રવતા હતા [૧૦] ત્યા દાસ્ય, રોક, અને
ભય વગેરે કંઠાર સ્વભાવવાળા કામ કરતા માણસો હતા, અને તેમને જુગુપ્સા, રતિ,
અર્ચન વગેરે પરિચારકો [મદદગાર] હતા [૧૧] ત્યા દુષ્ટયોગ અને પ્રમાદ નામે
બે મોળ તુલ્ય હતા, અને તેમણે વિનાસ, ઉગ્રાસ, વિન્યાસ, દાવ, ભાવ વગેરે સ્વર
ગીકગતા હતા (૧૨) ત્યા અસવતી શ્વ નામે એક ઉંડો કૂવો હોય, તે હમેશ પા
પાવિરતિ નામના પાણીથી ભરપૂર રહેતો (૧૩) વળી ત્યા પાપવિરતિષ પાણીમા બુ
ડીને બરાબ તથા દાગતુ લાંબુ અને મજબૂત શ્વલોક નામે ધર્મીય ન હતુ (૧૪)
ત્યા મૃગુરુએ ઉચો અપડાટ થતો, અને અનાન નામે ત્યા પ્રતીચ્છક [પાણી કાઢનાર],
હોય, તથા ત્યા દિશ્યાગિમ્બ નામે મજબૂત દાર્પટિક [પાણી રાખવા] યમકુ] હતુ,

અધિદ્રાવીયસી હુન્ધ્યા-યોગલોલુપતાભિષા ॥ ૧૬ ॥

ક્ષેત્ર વિવક્ષિત જન્મ-માલા દુઃખસ્ય સહતિઃ । અપરાપરજન્મા-
રયાઃ-ફેદારા ગણનાતિગાઃ ॥ ૧૭ ॥ પાનાતિકસ્ત્વસદ્વોધો-ત્રીજ
કર્મકદનક । દુષ્ટો જીવપરીણામો-વાપરુસ્ત્વન સૌધમઃ ॥ ૧૮ ॥

તતથ.

ઉત્ત તેનારપદ્ધેન—સિક્ત નિપ્પાત્તિમાગત । પ્રભૂતસુખદુઃખાદિ—
સર્વં નાનાવિધ નૃપ ॥ ૧૯ ॥ •ર્ણ મવારપદ્ધાતિ-ભ્રમણોદ્ધીત
દેતસા । દીક્ષા તદ્રપઘાતાય-મયા દાયિ નરેશ્વર ॥ ૨૦ ॥ શુભેતિ
ટપાતિર્મીલ-મયાજીવમના મૃશ । ન્યસ્ય ચદ્રસુતે રાજ્ય-દામસામ્રાજ્ય
માદ્દે ॥ ૨૧ ॥ સમિત્યદ્રરાજોપિ-રાજન્ રાજ્યધિપા તયા । સ-
મ્યગ્દર્શનસથુદ્ધ-દૃદિધર્મમાશિશ્રિયત્ ॥ ૨૨ ॥ નત્વા મુરુપદદ્વ-નિજ
યામ જગામ રાદ્ । અન્યત્ર મુનિરાજોપિ—વિજે સપરિચ્છદ.

(૧૫) ત્યા અતિ સહિનટ ચિત્ત નામની પદોગી નળી હતી, અને જોભનોતુપતા નામે
જુદુ લાગી નીક હતી (૧૬) ત્યાં હુ ખ ભરપુર જન્મમાળા નામે ક્ષેત્ર હતું અને ત્યાં જુ
દા જુ । જન્મરૂપ અસખ્ય કેસાત હતો (૧૭) ત્યાં અસ. મોષ નામે પાનાતિક (પાણી પા
૧૨) હતો કર્મરૂપ બીજ હતું અને તેને દુષ્ટ શવ પરિણામ નામે મહેનતુ વાવનાર હતો
(૧૮) તેથી ત્યાં જે પાન વાવવામાં આવતો તે તે અરધથી ત્યાં સીયાઈને તૈયાર
થતો એ પાક તે હે રાજન્ । મુખ દુ ખરૂપ હતો (૧૯) આ રીતના ભવરૂપ અરૂપ
દના આરા ભમણથી આર ચિત્ત લાય પામતા તે ભય ટાળવા માટે હે નરેશ્વર । મે આ
દીક્ષા લીધી છે (૨૦)

એમ સાકાળીને રાજા ભય કરે બનથી અતિશય બીનો થકો પોતાના ચક્ર નામના
પુ ને રાત્ર સોપીને ઉપશમનુ સામાન્ય [પ્રમળ્યા] લેતો હવો [૨૧] ચદ્રરાગ
પણ તે રાત્ર સદ્ગતીથી શોભતો થકો સમ્યક્ત્વ પૂર્વક ગૃદિધર્મ સ્વીકારતો હવો (૨૨)
પણ તે ગુરના અરજો નખીને પોતાના ઠેકાણે બા-બો, આ મુનિશ્વર પણ પરિવાર સહિત

॥ ૨૩ ॥ અન્યથા મિત્રસેનેન-રાજા ભાણિ રહસ્યદઃ । કિમ પ્યર્પૂર્વ
વિજ્ઞાન-દર્શયામિ સસ્વે તવ ॥ ૨૪ ॥ સ પ્રાહ દર્શય ક્ષિપ્ર-તતોસૌ-
જઘ્નુસ્વર । તથા રસદ્ યથા રેઘુઃ-પૂર્વાદિ જઘ્નુકા આપિ ॥ ૨૫ ॥
કુક્કુઃ કુન્કુદા ડચ્ચૈ-કૃતે કુક્કુટકૂજિતે । નિશીથેપિ નિ-
શાપાત-સુન્નિદ્રા મેનિરે જનાઃ ॥ ૨૬ ॥ તથા શૃંગારસારા-
ણિ-વાન્યાન્યાહ યથા જનઃ । દૃઢશીલોપિ જાંયત-મન્મથોન્માથિતો
ભૃશ ॥ ૨૭ ॥ તતો રાજાહમિતૈવ-માત્રિચારીનિજ વ્રત । યદ્વિકારવચો
વચતુ-ન યુક્ત શીલશાલિના ॥ ૨૮ ॥

શૃંગારસારભાષિત્વ-મેવમુન્મતોપિનોઙ્ગતિ । યદા કેલિમિય-
ત્વેન-તદા રાજાપ્યુપેક્ષિતઃ ॥ ૨૯ ॥ પ્રોપિતર્ધર્ત્ત્વિયોગ્રે-સવિકાર
ગિરોન્યઙા । સ તથારયથવા સઘઃ-સા ભૂન્મદનવિવ્હલા
॥ ૩૦ ॥ તા તથા સવિકારાર્ગી-દૃષ્ટ્વા તદેવરઃ ક્રુધા । ત વચ

મીજા રથજે વિચરવા લાગ્યા [૨૩] એક વખતે મિત્રમેતે એવાતમા રાજાને એવું કે
તું કે, હે મિત્ર ! તો હું કેટલે અપૂર્વ વિજ્ઞાન બતાવું [૨૪] તે બેલ્યો કે, વાર
ત્યારે જલદી બતાવ ત્યારે તે શિયાળાનાં ગ્વર એવી રીતે ગઢા લાગ્યો કે, તે સાબળી
શિયાળાં છુએ પાડ । લાગ્યા [૨૫] વળી તેણે કૂકાનો રંગ કાઢ્યો કે, કૂકાએ
બોલી ઉઠ્યા, અંતે મધગત છતા બનાર સમજતે માણ્યો ભગી ઉઠ્યા [૨૬] વળી
એવી રીતે શૃંગારવાળાં વાક્યો બેલ્યો કે, દૃઢ નીગવાન માણસને પણ કામ ભગી ઉઠે
(૨૭) ત્યારે રાજા બેલ્યો કે, દે મિત્ર ! આ-રીતે તું તારા વ્રતને અતિચારથી મ
નિન કર મા-કેમકે શીગલાનું જનોને પિત્તરી વચન બેલવું યુક્ત નથી [૨૮] એમ
કહ્યા છતા પણ તે ત્યારે કુતુહળી થઈને શૃંગારવાળી વાણી બોલતો બધ ન થયો, ત્યારે
રાજાએ તેની ઉપેક્ષા કરી (૨૯) તેણે એક વેળા પરદેશ ગએના ભરવારવાળી સ્ત્રીના
આગળ એવા વિકારી વાક્ય કહ્યાં કે, જ્યથી તે તત્કાલ કામથી વિદ્વજ થઈ (૩૦)
તેને તેવા વિચારવાળી બોધને તેણે દિગ્ધેર શરૂને મધ, મિત્રસેનને કરેલા લાગ્યો કે, અરે !

દૈર્ઘ્ય—રે વિદોસીત્યુદીરયન્ ॥ ૩૧ ॥ તદારુર્ણ્ય નૃપો મધુ-
મોચયિત્વા તપાશ્વયત્ । પ્રતાતીચારહસસ્ય—પુષ્પં પ્રાપ્તમિદં ત્વયા
॥ ૩૨ ॥

ફઠ્ઠ તુ નરકે ઘોરે—લપ્સ્યસે તોત્રવેદના ! । ચત્તદા ચારિતો-
સિ ત્વ—નાતિચારાદુપારમઃ ॥ ૩૩ ॥ જિન દેવ ગુરુન્ સાધુ—સ્ત
વદ્યાપિ સત્ત્વે સ્મર । ગર્હસ્વ દુઃકૃત સર્વ—સમય પ્રાણિસહતિ ॥ ૩૪ ॥
સોપિ પ્રાહ સરો ગાઢ—વધનૈઃ પીઢિતોસ્મ્યહ । ન સ્મરામિ તતઃ
કિંચિત્—પતીકાર કુરુષ્વ મે ॥ ૩૫ ॥ इति जल्पन्नसौ गृत्वा गमो
भूद्विध्यभूधरे । ततो बहुभय आत्वा—ऋमान्योक्षमवाप्स्यति । ३६ ।

સવિકારવચોવાદિ—કુમ્ભશૂદ્રભૂપતિ । રાજ્ય ન્યસ્ય સ્તુતે વીક્ષા
ગૃહીત્વા ચ યયૌ શિવ ॥ ૩૭ ॥

‘इत्यवेत्य कृतिन. स्वचेतसा

‘मित्रसेनचरित गताहम्’ ।’

તુ તો કોઈ ભડવો દેખામ છે, એમ કહી મજાનુત બધે જાતા હવે [૩૧] તે સા
ભળી રાજાએ જલદી તેને છુટો કરાવ્યો. બાતો કહ્યું કે, મતના અતિચારથી જાણુ આ
દુષ્ઠ તને મરણ છે [૩૨]

એનું ૧જી તો અધારા નગ્નમાં તીવ્ર વેદનાઓ પામીશ તે યમ કમકે તે વેળા
એ તને વાળા છતાં પણ તું અતિચારથી નિવર્ત્યો નહિ [૩૩] માટે હે મિત્ર ! હજી
પણ જિનેશ્વર દેવ તથા સુસાધુ ગુરુને સભાર, દુઃકૃતની ગત્ય કશું, અને તમામ ક્રોધોને
ખમાવ (૩૪) ત્યારે તે જોત્યો કે, હિ મિત્ર ! હું બધોનોથી મૂળ પીંગ પામ્યો છું તેથી
દુઃખ સભારી શકતો નથી, માટે મારી કાષ્ઠક જોખનવેસની તજવીજ કર (૩૫)
એમ જોતો યમ તે નરીતે વિધ્યાયજમા દાથી થયો, ત્યાંથી જાહુ કાવ બાળને અનુક્રમે
મોક્ષ ખેમશે [૩૬] વિકારવાર્તા વચનરૂપ સમુત્પન્ને અટકાવવા અગત્ય રૂપ સમાન
મદરાજા પુત્રને રાજ્ય સોંપી દિશા લઈને મેલે ગયો (૩૭)

એ રીતે પાપહીન પદીતોએ પોતાના ચિત્તવડે મિત્રએનું ચરિત જાણી લાખે

ચંચદુચ્ચતરદુઃસ્તલક્ષિત

સત્યજંતુ સવિકારજલ્પિતં ॥ ૩૮ ॥

॥ ઇતિ મિત્રસેનકથા.

• ઇત્યુક્ત. શીલ્લતઃ સવિકારવચનવર્જન ઇતિ ચતુર્થો ભેદઃ—
અમતિ વાલ્કીક્રીડાપરિહારરૂપ પચમ ભેદમભિવિત્સુર્ગાયાપૂર્વાર્દમાહ.

(સૂલં,)

ચાલિસજળક્રીડા વિ હુ- નુલ મોદસ્સ ણત્થદંડાઓ

(ટીકા)

વાલ્કીક્રીડાપરિહારરૂપ ચાલજનાચરિતક્રીડાપિ ચૂતાદિરૂપા—

ઉક્તચ.

દુ ખ આપનાર સવિકાર ભાષણ સાગણ

એ રીતે મિત્રસેનની કથા છે.

આ રીતે શીળવાનુ જનનું સવિકાર વચન વર્જનરૂપ ચોથુ શીળ કહ્યુ હવે બાળ
કાકા પરિહારરૂપ પાંચમુ રીળ કહેના માટે અર્ધો ગાથા કહે છે

[મૂળનો અર્થ.]

બાળ જનની રમત પણ અનર્થ દડવાળી હોવાથી મોહનું

મૂળ છે.

(ટીકાનો અર્થ.)

બાલિય જનકીએ એટલે બાળ જોએ કરાતી ભુગાર વગેરે રમત પણ નહિ

રમવી

એ માટે કહ્યુ છે કે—

ચરગસારિપટ્ટિય—વટ્ટાઈ ત્રાષયાદ્જુદ્ધાઈ,

પળહતરજમગાઈ—પહેલિયાઈહિ નો રમઈ (શતિ)

આસતા સધિનારજલ્પિતાનીત્યપિશ્ચન્દાર્ય—દુરલ્લકારે—લિંગ ચિહ્ન
મોહસ્યાનર્થદહ્યાત્ નિઃફલપ્રાચારમમદ્વેતેરિહાપ્યનર્થ જનકત્વેન ચ,
જિનદ્વાસમ્પેદ.

તત્કથા ચૈવં

રાયગિહનયરુપલે-સિરિસેણિયરાયહસકયસોહે ' । શુભિમદનામ
ફમ્મો—આમિ પવિતોપરિમલુવ્વ ॥ ૧ ॥ સિદ્ધી ય ઉસમદત્તો-
તસ્સ મુઓ મુવળાનિસ્મુઓ પદમો । વીઓ ઉળ જિણદાસો—આવાઓ
જૂપવસણસ્સ ॥ ૨ ॥ ઘણદવિણસ્યયકરેણ-દુરોદરેણ રસેહ સો
નિચ્ચ । તત્તો મળિઓ સો જિહ-ચધુણા સપ્પણયમેવ ॥ ૩ ॥
હે માય કાયસયણાઈ-વિવિદ્દેઋઠઅત્થદદાઓ । અન્નો વિ ણત્યદદો—

આર ૨ મવાળા ખાસા કે પટલીની રમત, વર્તન—લાવના મુદ્ધ એટલે તીતર ૧
એરે પક્ષિઓની લગાઇની રમત, તથા પ્રતેનિકાઓનાવડે પ્રત્યેતર અને યમપૂરણ વગેરે
નહિ કરવા

મિમરવાળાં લાપળો તો દૂર રહો પણ રમત નહિ કરવી, એ અપિ શબ્દોના
અર્થ છે “ હુ ” અનકારાર્થે છે—કેમકે તે મોહનુ ચિન્હ છે, જે માટે તે અનર્થ દર્શાવ
છે, અને નિરથક આરભ પ્રવૃત્તિ કર્યાથી બદા પણ અનર્થ થાય છે જિનદામની માફક

તેની કથા આ રીતે છે

એલિક રામરૂપ રાજહ સથી સોલતા રાજગૃહ નગરરૂપ ઝમળમાં શુભિમતિ નામે
એક પારમલની માફક પતિત્ર ધ્રુમ હતો (૧) તેને એક ઋપભાત નામે જગ નિષ્પાત
પુત્ર હતો, અને બીજો જિનદાસ નામે જુગારી પુત્ર હતો (૨) તે નિત્ય દ્રવ્યને કાય
કરનાર જુગાર રમતો, ત્યારે તેના મોટા ભાઈએ તેને પ્રીતિપૂરક આમ કહ્યું— [૩]

હે ભાઈ ! શરીર અને સ્વજનાદિકના કારણે જે કરવું પડે તે અચદ્દ છે, અને

વહુવધનિવધણ મણિઓ ॥ ૪ ॥

યદુક્ત.

અદ્વેષ તં ન વંધઈ-જ મણદ્વેષં તિ થેવવહુભાવા । અદ્વે કાલા
ઈયા નિયામગા નહ અણઘાણ ॥ ૫ ॥ કિંપુણ જૂય વહુવસેણ-કદક-
દલણનવધણસમાણ । નિયકુલકલકકારણ-મેય તા ચયસુ ત ભાય
॥ ૬ ॥

અન્યપ્રાપ્ત્યુક્ત.

કુલકલકણ, સરુચપદિવક્તુ, ગુરુલજ્ઞીસોયરુ, યમ્પવિગ્ધુ, અત્ય-
ઈ પળાસણુ, દાણભોગિહિ રહિહ, પુત્તદારપિયમાહમોસણુ—

જહિં ન ગણિજ્ઞાઈ દેવગુરુ-જહિં નવિ કજ્જુ અકજ્જુ । તણસતાવણુ
કુગઈપદુ-નહિ ફોઈ જુઈ રમિજ્જ ॥ ૭ ॥ હ્ય પમણિઓ વિ જૂયં-જા

તેથી અન્ય તે અન્યદેહ છે, તે બહુ બધું કારણ કહેલ છે (૪)

જે માટે કહ્યું છે કે—

અર્થથી એટલું પાપ નહિ બાધે જેટલું અનર્થથી બાધે—કેમકે અર્થે થોડું કરવાનું
હોય છે, અને અનર્થે બહુ થાય છે જે માટે અર્થમા તો કાળ વજેરે નિયામક રહેલ છે,
પણ અનર્થમા કોઈ નિયામક નથી [૫] તેમાં પણ જુગાર તો બહુ વ્યસનરૂપ કહેને
વધારવા માટે નવા મેલ સમાન છે, અને તે પોતાના કુળને કલકિત કરવાનું કારણ છે,
માટે હે બાધ ! તે તું છોડી દે. (૧)

જે માટે ખીળ રમણે પણ કહ્યું છે કે—

કુળને કલક દેનાર, સાચથી વિરુદ્ધ, બારે શરમતો બધું, ધર્મમા વિદ્ય પાડનાર,
અર્થને ખગાડનાર, દાનભોગ રહિત, પુત્ર, સ્ત્રી, તથા આત્માપત્ની સાથે પણ દગ્ગે અપાવનાર
(એવો જુગાર છે)

ન્યા દેવગુરુનો ડર રહેતો નથી, તથા કાવે-અકાવેનો વિચાર રહેતો નથી, અને
જે શરીરને રોપવનાર અને દુર્ગતિનો માર્ગ છે, એવો જુગાર કાણ રમે ? [૬] આ રીતે

ન ચપડ ફહવિ તો દમો તેણ । ચતો સયણ સમક્ષ-ન દેહ મેહે પ
 વેસ પિ ॥ ૮ ॥ અન્નદિણે જિણદાસો-કેણવિ જૂઆરિણ રમણો ।
 જાયમિ જૂયકલહે-છરિયાઈ નિદુર દણિઓ ॥ ૯ ॥ સો સત્યધાપવિ-
 હુરો-લુલતઓ મહિયલમિ રક વ્વ । કેવલકરુણાટાણ-સિદ્ધો સિદ્ધિસ્ત સ-
 યણેહિં ॥ ૧૦ ॥ સો વિ દુ કરુણા રસમર-પણલિઓ અલિઓ તય
 મળહ । હે માય, હો સુ મુત્યો-તુહ પઢિયાર કરિસ્સામિ ॥ ૧૧ ॥ સો
 મળહ વિણયમ્મણો-અજ્ઞ અણજ્ઞં સ્વમેહિ મે વિહિય । પરલોપપાતિ-
 યસ્સ ય-દેસુ લહુ ધમ્મસંજાલ્ય ॥ ૧૨ ॥ સિદ્ધી વિ મળહ નિવળ-
 સવ્વત્થવિ નિમ્મમો હવસુ વ્વચ્છ । સ્વામેસુ સવ્વજીવે-કરેસુ ચડસર-
 ણગમણ ચ ॥ ૧૩ ॥ નિદેસુ વાલકીલ-ચિત્તે ચિત્તેસુ પંચનવકારં ।
 ધીમભવમીહરણ-પઢિવજ્જસુ અણસણ વ્વચ્છ ॥ ૧૪ ॥ હય સમ્મ
 પઢિવજ્જિય-વજ્જિયપાવો મરિતુ જિણદાસો । જંબુદીવાહિવહ-અણાદિ-

સમજાવ્યા છતાં પણ તેણે જુગાર ન છોડ્યું એટલે તેણે સગાવહાનાની દબર ઢહીને તેને
 ઘેર આવતા અટકાવ્યા [૮] આ ૫ દિવસે જિનદાસ કાઈક જુગારી સાથે રમતા તકરાર
 થનાથી તેણે તેને જોરથી છરી મારી તેથી તે ધાથી વિદુર થઈ શકતી માફક રડતો જ
 ખીનમાં પડ્યો ત્યારે સ્વજનોએ તેના બાપને કહ્યું કે તે દયા કરવા યોગ્ય છે [૯-૧૦]
 ત્યારે તે પણ કશાથી પ્રેમથી કેમળ બની તેને કહેવા લાગ્યો કે, હે ભાઈ ! તું સ્વસ્થ
 થા—તું તારો પ્રતીકાર કરીશ [૧૧] ત્યારે તે જિનદાસ વિનય પૂતક બોલ્યો કે હે
 આપ ! મારું અનાર્થ આચરણ તું માફ કર, અને તું પરલોકે જઈવાની તૈયારીમાં છું,
 તેને લાડુ આપ [૧૨] ત્યારે શેઠ બોલ્યો કે, હે ભાઈ ! તું સર્વ જાનનમાં મમતા રહિત
 થા, સર્વ જીવોને ખમાર, અને ચાર ચરણ લે (૧૩) તેમજ બાળકીપ્રતી નિદા કર,
 ચિત્તમાં ૫ યપરમેદિ અનુ રમરણ કર, અને લય કરે સસારના જાપને દરનાર અણુસણ
 લે (૧૪)

આ પ્રમાણે સમ્યક્ પ્રકારે જીવસલ લઈ પાપ ત્યાગ કરી, જિનદાસ મરીને
 જીર્ણીવનો અધિપતિ અણુ જિઓ નામે દેવતા થયો, [૧૫] આ રીતે બાળકી કરનાર

ઓ મુરવગે જાઓ ॥ ૧૫ ॥

इति बालिशकोलिशालिनो
जिनदासस्य निशम्य दुःस्थितिं ।
भाविका भवभीतचेतसो
दधतां तत्र निवृत्तिमुच्चकैः ॥ १६ ॥

॥ इति जिनदासकथा ॥

(છ)

इत्युक्तः शीलवतो घालक्रीडापरिहार इति पचमो भेदः,—संप्रति
परुपरचनाभियोगपरित्यागलक्षणं षष्ठं शीलभेदमभिधित्मुर्गायोत्तरार्द्धं माह.

(મૂલં)

फरुसवयणाभियोगो-न समओ शुद्धधम्माण ॥ ४१ ॥

જિનદાસની યથેચી દુ સ્થિતિ જોઇને બનથી ખીનરા હે બારિકા । તે જાખનની નિવૃત્તિ કરે (૧૬)

આ ગીતે જિનદાસની કથા છે.

એ રીતે રીળવાનુ જનનો જાળક્રીડા પરિહારરૂપ ખાચરો બેદ કલો—દવે પુરૂષ વચનાભિયોગરૂપ છદુ શીળ કરેવા માટે અર્ધી ગાથા કરે છે —

(મૂળનો અર્થ.)

પરૂષ વચનથી હુકમ કરવો એ શુદ્ધ ધર્મવાળાને ઉચિત નથી. (૪૧)

(ટીકા)

પરુપવચનેન 'રે દરિદ્ર દાસી પુત્રે' ત્યાદિના-ભિયોગ આજ્ઞા-
દાનં-ન સગતો નોચિતઃ શુદ્ધધર્માર્ણા મતિપક્ષજિનમતાનાં, ધર્મહાનિધ-
ર્મલાઘવહેતુત્વાત્.

તત્ર ધર્મહાનિ:

ફરુસવયણેણ દિણતત્ત્વ-મદિક્ષિત્ત્વંતો ય હણઃ માસતત્ત્વ.

વરિસતત્ત્વ સવમાણો-હણઃ હણતો ય સામર્થ્ય. (ઇતિવચનાત્)

ધર્મલાઘવ પુન "રહો ધાર્મિકાઃ પરપીઠાપરિહારિણઃ સવિવેકા
અથ શ્રાવકા યદેવ જ્વલદંગારોત્ક્રાકારા ગિરો ગિરતી" ત્યાદિ લો-
કોપહાસાત્.

તથા,

અમિય મુક્તાઃ પુરુષાઃ-મવદતિ દ્વિગુણ મમિયં યસ્માત્ । તસ્માન્ન કાચ્ય
મમિય-મમિયમશ્રોતુકામેન ॥ ૧ ॥ વિરજ્યતે પરિવારો-નિત્ય કર્કશ-

ટીકા.

અરે દરિદ્ર દાસી પુત્ર ! છત્યાદિ કઠોર વચને કરીને અભિયોગ એટલે હુકમ કર
વો સાગત નથી, એટલે ઉચિત નથી—(કોને તે કહે છે) શુદ્ધ ધર્મને એટલે જૈન ધર્મ
પાળનારને કેમકે તેથી ધર્મની હાનિ તથા લાઘવ થાય છે ત્યાં ધર્મ હાનિ એ રીતે કે,
કઠોર વચનથી તે દિવસનું તપ નાશ પામે અધિક્ષેપ (આઠોણ) કરતા થાસ તપ હણ્યા
ય, શાપ દેતાં વર્ણનું તપ હણાય, અને આરામી કરતાં આખું અમલુપણું હણાય

વળી ૫૩૫ વાણી બોનતાં લોકોમાં ધર્મની લઘુતા પણ થાય. કેમકે લોકો દમ્ભે
કે, જુવો આ ધાર્મિક પરપીઠ પરિહારિ અને વિવેકી શ્રાવકો આવી જગતા અગાર જેવી
વાણી બોલે છે

તેમજ કોઈને પણ અગ્રિય કહેતા તે પાણુ જમણુ અગ્રિય બોલે છે, મારે અગ્રિ
ય નહિ સામજિકા ધમ્મજનારે કોઈને અગ્રિય નહિ કહેવું [૧] હમેશાં કર્કશ બોલનારનો

માધિગઃ । પરિગ્રહે વિરક્તે ચ-પ્રમુત્ત્વં હીયતે નૃણાં ॥ ૨ ॥

કિંચ

અશિક્ષિતાત્મવર્ગેણ-મ્લાનિ યાતિ યતઃ પ્રમુઃ । અતઃ શિક્ષા પ્રદા-
તવ્યા-પ્રત્યહૃ ગૃદુભાપયા ॥ ૩ ॥ સ્વાધીને માધુર્યે-મધુરાક્ષરસમ્ભવેષુ વા-
ચયેષુ । કિંનામ સત્ત્વવંતઃ-પુરુષાઃ પરુષાણિ ભાષતે ॥ ૪ ॥ (ઇત્યાદિ)

અતएव શ્રી વર્દમાનસ્વામિના મહાશતકમહાશ્રાવકઃ સત્યેપિ પરુષે
જલ્પિતે પ્રાયશ્ચિત્ત ચાહિત ઇતિ.

મતાંતરે પુનરદુરાસાધ્યતાભિધાન ષષ્ઠં શીલ. તદપ્યપરુષભા-
પિત્વેન સંયુહીતમેવ.

મહાશતકસાધિધાનકત્વિદં.

રાયગિહપુરસરોવર-વિભૂસર્પાં ગિર્હર્ષ જલહરુશ્ચ । સિરિનિલઓ-
મમરહિઓ-નાલસ્સપયં મહાસયગો ॥ ૧ ॥ અઘ્ઘકળયકોઢી-નિહિવુદ્ધિ-

પરિવાર તેના તરફ નિરક્ત થય છે, અને તેમ થતા તેની સત્તા નબળી પડે છે (૨)
વળી પોતાના પરિવારને કેળવણી નહિ આપ્યાથી તેનો નામક ઝાળો પડે છે, માટે દર
રોજ દ્વાભળ લાપાથી શીખામણ આપી કુટુંબ પરિવાર કેળવવો જોઈએ (૩) માધુ-
ર્યના લાવડી એ સ્વાધીન છે, તેમજ મધુર અક્ષરવાળા વાક્યો પણ સ્વાધીનજ છે, તે
પછી શુ કામ હિન્મતવાન પુરુષો પશ્ચ બોલે ? [૪] આ કારણથીજ શ્રીવર્દમાનસ્વા-
મીએ મહાશતક શ્રાવકને સાચુ પણ પશ્ચ બોલતા પ્રાયશ્ચિત મહણ કરાવ્યું

મતાંતરે એટલે કે બીજા આચાર્યોના મતે અદુરાસાધ્યતા નામે છઠુ શીળ છે,
તે પણ અપરુષભાષિપણામાં આવીજ જાય છે [કેમકે સુખે જે સેવી શકાય તે અદુરા-
સાધ્ય કહેવાય, અને તે જ્યારે મીઠું બોલનાર હોય સારેજ થઈ શકે છે]

મહાશતકનું વૃત્તાંત આ છે —

રાજગૃહનગરરૂપ સરોવરનો વિભૂષણ મહાશતક નામે ગૃહપતિ હતો, તે કમળ
જેમ શ્રીનિલય બમરહિત [બમરાને હિતકારી] નાલસ્ય પદ (નાળનું સ્થાન) હોય
છે, તેમ શ્રીનિલય [લક્ષ્મીવાન] બમર રહિત અને આજસ્યધીન હતો (૧) તેના

પવિત્રરપ્પત્તઓ । દસગોસદસપરિમાણ-પરિગયા તસ્સ અદ્ધ વયા
 ॥ ૨ ॥ રેવડપમુદ્ધા તેરસ-મજ્જાઓ તત્થ રેવડણ સ્વ । પિત્તગેહસ-
 તિયાઓ-કોદીઓ અદ્ધ કળગસ્મ ॥ ૩ ॥ દસગોસદસમાણા-અદ્ધ-
 વયા સેસયાણ પિત્તહરિયા ॥ ૪ ॥ ઇક્કિ કળયમોદી-દસગોસદસો પુદ્ધો
 ય વઓ ॥ ૫ ॥ અદ્ધ તત્થ સમોસારિઓ-ગુણસિલણ ચેદ્ધ જિણો
 વીરો । વદણ વહિયાદ, ગઓ-પડેરહિ સય મહાસયગો ॥ ૬ ॥
 નમિઝ્ઞણ તિદ્ધુયણગુરુ-ઉચિયદ્ધાણે નિવિદ્ધઓ ઇસો । મયય પિ અમય
 નિસ્સદ-મુદર કહદ્દ ઇદ્ધ ધમ્મ ॥ ૬ ॥ ઇદ્ધ દુલ્લહ ગિદ્ધિમ્મ-લહિડ સા-
 વયજણેણ પદિવસ । તસ્મ વિમુદ્ધિનિમિત્ત-દિણચારિયા ઇદ્ધ વિદ્ધે-
 યન્ના ॥ ૭ ॥

તથાહિ.

સુત્તવિદ્ધો સદ્ધો-સમ્મ મુમરિજ્ઞ પચનવત્તાર । જાદ્ધકુલદેવગુરુ
 ધમ્મ-સગય અદ્ધ વિચિત્તિજ્ઞા ॥ ૮ ॥ તો છવ્વિદ્ધ માવસ્સય-મણુ-

પાસે ધોવીશ કોડ ધન હતું, જેમાં આઠ કોડ નિધાનમાં, આઠ કોડ બ્યાજમાં અને આઠ
 કોડ વેપારમાં વપરાતું અને તેના પાસે દશ દશ હજાર ગાયોવાળા આઠ ગોકુળ, દર્તા
 (૨) તેને રાત્રી વચેરે તેર ઓઝો હતી, ત્યાં રેવતીને બાપ તરથી આઠ કોડ ધન
 મળ્યું હતું અને એથી હજાર ગાયો મળી હતી, બાપની બીજી ઓઝોને એક એક કોડ
 ધન અને દશ દશ હજાર ગાયોનું એક ગોકુળ પીપરથી મળ્યું હતું [૩-૪] હવે
 ત્યાં ગુણુદીન વનમાં મહાતીર જિત સમોસારી, તેમને વાંદવ માટે નગર લોખની સાથે
 મહાશતક ગયો (૫) તે જિનેશ્વરો નથી છવિત રચાને જેડો, એટલે લગવાનું અમ
 તના ઝરણુ જેવું સુદર ધર્મ આ રીતે કહેના લાગ્યા [૬] આ સસારમાં દુતમ ગૃહિ
 ધર્મ પાળીને આવડે દરરોજ તેની વિશુદ્ધિ ભળવવા માટે આ રીતે દિનચર્યા પાળવી [૭]

જેમકે

સુપાથી ભગીને આડે પહેલા રૂઢી રીતે પચનવત્તાર મજ સભારવો આવ પો-
 તાની ભાત-કુળ-દેવ-ગુરુ અને ધર્મની વિચારણા કરવી [૮] પછી ૭ પ્રકારનું

દ્વિત્વ ન્દાઈત્ત ચ દિવસમુદે । મિયવત્તો મુદ્દોસ-કાઠ પૂજ્જ મિ-
 હિંવે ॥ ૯ ॥ પચ્ચક્કલાણં કાઠ્ઠ-દ્દશીપત્તો મહાવિમ્મુદે । ગચ્છિ-
 જ્જ ર્જિણિંદમેદે પવિસિજ્જ તેહિ સમયવિહિણા ॥ ૧૦ ॥ પૂણે જિ-
 ણ વદિજ્જ-ત્તયણુ ચચ્ચિજ્જ મુગુરુપાસમિ । કાઠ્ઠ તેસિં વિણય-પ-
 ચ્ચક્કલાણં ચ પપેઠે ॥ ૧૧ ॥ ઘમ્મ મુખિજ્જ સમ્મં-મુદ્દ વિત્તિ-
 મિહાગઓ કુજ્જા । મજ્જણે પુણ પૂયં-વિદિજ્જ જિણનાહપઢિમાણ
 ॥ ૧૨ ॥ પઢિલાખિજ્જ મુણિંદે-કામુયણસણિય અસણદાણેણ । સાહ-
 મ્મિયદ્દહર-કરિજ્જ દીણાઈ અણુકપ ॥ ૧૩ ॥ ચહુત્તીયણતકાયા-
 ઈ-વજ્જિય મોયણ તઓ કુજ્જા । વદેવિ જિણવરિંદે-ગુરુણો ય વિ-
 હિજ્જ સરરણ ॥ ૧૪ ॥ તો સત્તયરહસ્માઈ-કુસલ્મર્મઈહિ સમ વિયારિ-
 જ્જા । ઇગમ્મત્તાસત્તો પુણ-મુજિજ્જ દિણહમે ભાગે ॥ ૧૫ ॥ સમ્મા-
 સમણ મિહચેડ્યાઈ-પૂણે પુણવિ વંદિજ્જા । આવસ્સય વિહેડે-કરિ-

આવશ્યક કરીને, દિવસ ઉગતા ન્દાઈ ધોઈ ધોળા વસ્ત્ર પટેરી મુખકોશ બાંધી ધરે રહેવી
 પ્રતિમા પૂજની [૯] પછી પ્રત્યાખ્યાન કરીને જો શ્રદ્ધિવાન આવક હોય, તો તેણે ઠાઠ
 માકધી દેરાસરમા જઈ ત્યાં ત્રાસોક્ત રિધિથી પેસવું [૧૦] ત્યાં જિનપૂજા કરી ચૈત્ય-
 વદન કરી ભાર બાદ સુશુભી પાસે જવું, ત્યાં તેમનો વિનય સાચવી પ્રત્યાખ્યાન પ્રગટ
 કરવું (અર્થાત્ કરીને લેવું) [૧૧] પછી ત્યાં રૂટી રીતે ધર્મ સામળી ઘેર આની
 શુદ્ધ વૃત્તિ એટલે ન્યાય પૂર્વક વેપાર રોજગાર કરવો, ફરી બપોરે જિનેશ્વરની પ્રતિમા
 આની પૂજા કરી [૧૨] પછી પ્રાશુભ એપણીય બાહાર મુનિશ્વરોને વટોતવવો, તથા
 સાવર્મિ વાવર્મિ વાતસલ્ય કરવું, તથા દીનાઠિક ઉપર અતુક પા કરવી [અર્થાત્ દીન
 દુખી જે તે ઠાકણે ઉપરિચિત હોય તેને પણ અન્નપાણી આપવું] [૧૩] બાદ બહુ-
 ખીજ અને અનતકાય વર્જિત ભોજન કરવું, બાદ ચૈત્યવદન કરી મુરને વાંદી દિવસ ચ
 રિમતું ચચ્ચખાણુ લઈ લેવું (૧૪) પછી કુશળ સુદ્ધિમાન મિત્રો સાથે શાસ્ત્રના રહસ્ય
 વિચારનાં [આ રીતે મુખ્ય વૃત્તિએ એક વખતજ જગવું] પણ જ્ઞાન એક બક્ત નહિ
 કરી શકાય, તો દિવસના આઠમા ભાગે બાઈ લેવું (૧૫) સાજ થતા ઘેર રહેવી પ્રતિ-

જ્ઞ સજ્ઞાય મેગમ્મો ॥ ૧૬ ॥

નિયમાણુસાણ તત્તો—કહિજ્ઞ ધમ્મં ગિહાગમો ઇચિયં । પાય
વિસયવિરત્તો—સીલં પાલિજ્ઞ પબ્બેસુ ॥ ૧૭ ॥ કયચડસરણગમાર્દ-
સાવજ્ઞ ચડ્ય ગઢિસહિણ ॥ પંચનમ્મુક્કારપરો—એવ સેવિજ્ઞ તો નિ-
હં ॥ ૧૮ ॥ નિદાવિગમે ચિંતિજ્ઞ—વિસમવિસસનિમ વિસયમુક્ક ॥
સુરસિવપુરગમણરહે—એવં ચ મણો રહે કુજ્ઞા ॥ ૧૯ ॥ સિરિ અરિ-
હતો દેવો—સુનાણચરણા સુસાહુણો ગુરુણો ॥ તત્ત જિણપમ્મત્ત—ભવે ભવે
ઇય મહ હવિજ્ઞા ॥ ૨૦ ॥

જિણધમ્મવાસિયર્મ—ચેદો વિ વરં હવિજ્ઞ સહકુલે ॥ જિણધમ્મેણ
વિમુક્કો—કયાવિ મા ચક્કવટ્ઠી વિ ॥ ૨૧ ॥ મલ્લમલિણતણૂ જરમલિ-
ણ—ચીવરો સબ્બસગપરિમુક્કો ॥ મહુપરવિસ્તિપહાણ—કયા કરિસ્સામિ સુ-
ણિચરિય ॥ ૨૨ ॥ ચડ્ડ કુસીલસર્ગ—ગુરુપયપકયરય પરિકુસતો ॥

માઓ પૂજી વાંદી આવર્ષયક કરીને એકામ ચિત્તે સ્વાખ્યાય કરવો (૧૬) ૫છી થેર
આરી પોનાના કુટુંબ પરિવારને ઉચિત ધર્મ સહજાવવો વળી પ્રાપ્તે અને તેા નિષયર્થા
-વિરક્તજ રહેવું—નહિ તેા પણ પચ દિવસોમા શીઘ્ર પાગલુ [૧૭] ૫છી આર શરણા
વગેરે લઈ સાવધ ત્યાગ કરી ગહસી લઈ નમરકાર મન સંપારતાં ચકા થોડી નિર્ભરે
[૧૮] નિદા ઉડતા વિષય સુખને વિષય ત્રિપ સમાન વિચારતા, તથા સ્વર્ગ અને સિવપુર
જતાં રથ સમાન આવા મનોરથો કરવા (૧૯) અને ભવોભવ શી અરિહત દેવ
હજો, સમ્યક્ જ્ઞાન અને આરિજ સપમ સુસાધુ ગુરુ હજો અને જિનભાષિત તત્ત્વ હ-
જો [૨૦] હું શ્રાવકના કુળમા જિનધર્મની વાસનાવાળો ચાકર થાઉં તે સાર છે, પ-
ણ જિનધર્મથી રહિત મહ અકર્મિ સજ્ઞ પણ કોઈ વેળા ન થાઉં (૨૧) હું મન મ
નિત શરીરપર જૂના મેનાં કપડા ધરી સવ સજ ત્યાગ કરી મધુકરની માફક ગોચરી કરી-
ને મુનિનો આચાર ક્યારે પાળીશ ? (૨૨) હું કુશીળનો સજ ત્યાગ કરી ગુરુતા પદ
પકળની રજને ફરસતો થોડા યોગનો અભ્યાસ કરી, સસારનો છિડે. ક્યારે કરીશ ?
(૨૩) હું વનમાં પશ્ચાસનવાળી બેઠો રહીશ, આરા યોગમા દરજીનાં બચ્ચા આરી

જોગં અબ્ધન્સતો-ભવતુચ્છેય કયા કાહં ॥ ૨૩ ॥ અકલ્પિયહરિણસિમું-
વર્ણમિ પડમાસણેણ આસીણં । બુદ્ધા મિગજૂહપહ-અઘાઠ્ઠસ્સાતિ મ કહ-
યા ॥ ૨૪ ॥

મિત્તે સત્તુમિ મણિમિ-લેદ્દુણ્ઠ કંચણંમિ પાહાણે । મુક્કલે ભવે મ-
મિસ્સ-કયા અહ નિન્વિસેસમહ ॥ ૨૫ ॥ एवं पइदिणकिरियं-कुणमाणो
माणवो निहियमाणो । गिह्वासेवि वसतो-आसन्न कुणइ सिद्धिसुहं
॥ ૨૬ ॥ इय सुणिय महासयगो-आणदो निव गहित्तु गिहिधम्म । तु-
हो सगिहमि गओ-विहरइ अन्नत्य सामी वि ॥ ૨૭ ॥ तस्ससग्वसे-
णवि-पाविह्वा रेवई न पडिबुद्धा । मज्जरसपिसियगिद्धा-खुदा धणियं
धणे लुद्धा ॥ ૨૮ ॥

અહિવિસયગિદ્ધિગાહિલા-સા અન્નદિણમિ નિયસવત્તીઓ । છ સ્સ-
ત્ત્યપઓગેણ-છ ક્કચ હ્ણઇ વિસપઓગેણ ॥ ૨૯ ॥ दुपयचउपयधणकणग-
माइ तासिं च सतिय लेइ । ग्रहुपाणघायणी क्रूरमाणसा चिहइ सयावि

એસશે, અને ટોળાના સરદાર મોટા હરલો અને કપારે આવીને સુધશે ? [૨૪] હું
મિત્ર અને શત્રુમા, મણિ અને પત્થરમા, સોના અને માટીમા, તેમજ મોક્ષ અને ભવમા
પણ સરખી મતિ ધરીને કપારે બમીશ ? [૨૫] આ રીતે દરેકજની ક્રિયા કરતો થકો
નિરભિમાની માણસ ગૃહવાસમા વસતાં પણ સિદ્ધિના મુખને નજીક લાવે છે [૨૬]
એમ કાબળીને મદાશનક આનંદના માણક ગૃહિ ધર્મ સ્વીકારી ખુશી થઇ, પોતાને ઘેર
આત્મો, અને સ્વામિ પણ અન્ય સ્થળે નિચરના લાગ્યા [૨૭] તેની સોજત છતાં
પણ પાપિષ્ઠ રેવતી પ્રતિબોધ પામી નહિ, કેમકે તે મલ્લરસ અને માસમા ગૃહ હતી,
તથા કુદ અને ધનમા અતિશય લુબ્ધ હતી [૨૮] તેણીએ અતિ પ્રિય ગૃહિથી યેવી
બનીને એક વેળા છ શોક્યોને શસ્ત્ર પ્રયોગથી અને છ શોક્યોને રિપ પ્રયોગથી મારી
નાખી [૨૯] જાદ તેમજ દ્વિપદ ચતુષ્પદ તથા ધનમાળ વગેરે પોતાને સ્વાધીન લઇ,
બહુ પ્રાણીઓની દ્વિસા કરતી થકી હમેશા કુર થઇને રહેતી હતી [૩૦] જ્યારે અ-

॥ ૩૦ ॥ બ્રુદે ય અમાવાણ-પલ મલહંતી કયાવિ તો ણસા । મારાવિય
સવયાઓ-આણાગ્ગ મોળપોયદુગ ॥ ૩૧ ॥ ચઢદસવરિસપસાળે-કુહુવમા-
રે ઠવિત્તુ જિદ્ધસુય । પોસહસાલ પવિસહ-વિરત્તવિત્તો મહાસયગો ॥ ૩૨ ॥
સા મઙ્ગપાણમત્તા હાવવિલાસાદધિવિહમારેહિં । ત ઉવસગ્ગદ વહુસો-
અહિયાસહ મુદ્દુ સ મહપ્પા ॥ ૩૩ ॥ સમ્મ સમ્પાવાસગ-પઢિમા હ-
મકારસા વિ પાસેહ । નાડણ ચરિપસમપ-વિદિના પઢિવજ્જપ્પ ણસણ
॥ ૩૪ ॥ સો સુહમાવવસુપ્પજ-ઓહિનાળેણ લવણજલહિંમિ । ચત્તરવજ્જ-
હિસામ્મ-નિયહ પુદો જોયણસહસ્સ ॥ ૩૫ ॥ ચત્તરઓ હિમવત-હિઠ્ઠા
રયણાહ લોહ્ય નરયં । સુલસીવાસસહસ્સ-દ્વિદિયં બાળેહ પાસેહ ॥ ૩૬ ॥
હત્તો ય મઙ્ગમત્તાર-સા પાવા રેવડ તર્હિં પત્તાર । ચવસગ્ગિવ પવત્તા-
દુસ્સહરાગગિસતત્તા ॥ ૩૭ ॥

મારી પોઠા વાગતાં તેણીને માસ નહિ મળી ગમ્યુ, ત્યારે તેણીએ પેતાના મોક્ષાનુશ્રયી
છેવટે બે વાહર્યાં મરાળી મગાવ્યા હતા [૩૧] હવે મહાશતક આવક ધ્યાન વળી આ
ખરે પોતાના મોટા પુત્રને કુટુંબનો ભાર સોંપીને ખેતે નિરૂક્ત ચિત્તસભો ધૂધ પાપધરા
ળામા આપ્યો [૩૨] એવામા રેવતી મઘપાનથી મત્ત બની ત્યાં આવી, હાવભાવ બો
વિલાસ વમેરેથી તે મહાશતકને બહુ વાર ઉપસર્ગ કરતી હતી તે મહાત્મા તે બધું રહી
રીતે સહન કરતો હતો (૩૩) એ રીતે તેણે સમ્યક્ રીતે શ્રાવણની અગ્યાર પ્રતિમાઓ
પૂર્ણ કરી બાદ પોતાનો હેતુ સમય નજીક આવશે બાળી તેણે વિધિપૂરક અલુસલુ
ક્યું [૩૪] તેને શુભ લાગવા વરો કરી, અવધિયાન ઉપન્યસ્ય યજુ, તેથી તે ઉત્તર
દિશા સિવાય બીજી દિશાઓમાં લવણ સમુદા હળર યોગ્ય સુધી જોવા લાગ્યો [૩૫]
ઉત્તર દિશામા હિમવત પર્વત સુધી અને નીચેરત્નમહાના લેખુપ નામના નરક સુધી
ચોરાશી હળર વખતી રિયવીવાળા નારક જીવોને જોવા-દેખવા લાગ્યો (૩૬) એવામાં
તે પાપળી રેવતી મઘથી મત્ત થઈને ત્યાં આવી, હુ સહ [૩૭] સમાગ્નિથી સત્તા
થઈ થઈ તેને ઉપસર્ગ કરવા લાગી. [૩૭]

તો કિમિય મેરિસીં હ્ય -વચચકમાણિણ ખોહેનાણે । નાય તી-
સે સયલ-ચરિયં તહ નરયમાયિત્ત ॥ ૩૮ ॥ ર્હસિ કુવિણ મણિયા-હા
પાધિદે નિવિકદ્દદુચ્ચિદ્દે । નિલ્લજ્જે અજ્જવિ પાવ-પુજ મજ્જેસિ કેવ-
હ્ય ॥ ૩૯ ॥ જ સત્તરત્તઅતો-આલસસયવાહિણા સમભિભૂયા । મરિહણ
ત ગમિસ્સસિ -નિરયાવાસમિ લોહુયણ ॥ ૪૦ ॥

હ્ય યુણિય અવગમયમા-અકુવિઓ અજ્જ મે મહામયગો ।
મરણમયવેવિરગી-દુહિયમણા સા ગયા ગેહે ॥ ૪૧ ॥ ર્હતો ય તત્થ પ-
ત્તેણ-બીરનાદેણ ગોયમો મણિઓ । તં વંચ્છ ગચ્છ પમાણમ્મ-મદ્દ
વયણેણ મહાસયગ ॥ ૪૨ ॥ મદ્દ ન કપ્પઈ ઉત્તમ યુણાણ સદ્દાણ ભા-
સિહ ફરુસ । પરપીઠાણ જળગ-વિસેસઓ ઉત્તમદ્દમિ ॥ ૪૩ ॥ તા ત-
સ્સ તુમ દુગ્ધાસિયસ્સ ગિણ્ઠાહિ મદ્દ પચ્છિત્તં । તત્તો તહત્તિ મણિહ-ગો-
યમસામી તદ્દિં પત્તો ॥ ૪૪ ॥ કહિઓ પહુઆણ્ણો-સવેગગઓ તઓ મહા-

ત્યારે મહાશતકે વિચારું કે આ આવી તે કેમ છે ? ત્યારે તેણે અવધિરા
નથી તેણે સકળ ચરિત તથા નરક ગામિપણુ બાણી લીધું (૩૮) તેથી જરા કુપિત
થઇને તે બોલ્યો કે, હા પાપિણી નીચ કામ કરનારી, નિર્લજ્જ ! હજી પણ તું કેવડું
પાપ ઉપાર્જન કરીશ ? [૩૯] જે માટે આજથી સાતમી શતાબ્દ અદર ૫ અબસીયા
ની બાત્રિથી મરણ પામી ભોલુપ નરકમાં ઉપજવાની છે [૪૦] એમ સાંભળી દેવતી
ને મદ્દ હતરી ગયો, અને તેણી વિચાર્યા લાગી કે, આજ મારાપર મહાશતક અતિ કુ
પિત થયો છે તેથી, તથા મરણના ભયથી થયરતે અંગે કુપિત મનથી તે પોતાને રથજે
આવી (૪૧) એવામાં ત્યા પધારેલા પીરપણુએ જ્ઞાતમને કહ્યું કે, હે વત્સ ! તું જ
ઇને મારા વચનથી મહાશતકને કહે કે, હે ભદ્ર ! ઉત્તમ યુલુવાન આવકોને પરમ બો-
નદિ કહે, અને અણુસણુમાં તે સવિશેષે પરપીઠાકારી વાઙ્મ બોલવું નહિ કહે
તે તાત દુભાવિતનું પ્રાપ્તિત લે ત્યારે જ્ઞાતમ સ્વામિ તે વાત સ્વીકારીને ત્યાં પધાર્યા
[૪૨-૪૩-૪૪] તેમણે આવી અણુના સદેશ કહેતા મહાશતક વેરાચ પામી, જ્ઞાતમ

સયમો । વદિતુ ગોપમપદુ-આલોચ્ય તં અર્ધ્યારં ॥ ૪૫ ॥

પદિવજ્જેદ્ પચ્છિત્ત-તો પત્તો ગોયમો પદુસર્પીવે । ઇયરોવિ સ-
માહિજુઓ-સુમરતો વીરપયકમલ ॥ ૪૬ ॥ કપસટ્ટિપત્તહેઓ-વિટ્ઠિના
મરિઙ્ગ મુદ્દમ્મરુપ્પમિ । અરુણાથમિ વિમાણે-ચઙ્ગ પલિયાઠિર્દિં મુરો જાઓ
॥ ૪૭ ॥ તત્તો ચવિય વિદેહે-વિસિદ્ધેદ્દેહો હહિતુ ચારિચ । ॥ મહા-
સયગસ્સ જિઓ-અફલ્લસપાસી સિવ ગમિહી ॥ ૪૮ ॥

મહાશતક આલપન્ પરુપવાક્યમાલોચના-
ગણાધિપતિગૌતમાદ્ મુવનભાનુના ગ્રાહિત.
इति स्फुटमवेत्य 'ઓ વિમલશીલમાજો જના'
सुधामधुरमुत्तम वदत संगत तद् वचः ॥ ४९ ॥

॥ इति महाशतकसंविधानकं ॥

સ્વામિને વાંદીને તે અતિચારને આલોચતો હવે [૪૫]

જા. તેણે પ્રાપ્તિત સ્વીકાર્યું, એટલે ગૌતમ સ્વામી લાંથી પ્રભુ પાસે આવ્યા
પછી તે મહાશતક સમાવિષ્ઠા રહી ધીર પ્રભુના ચરણકમળને સજારતો થકો સાક કમળ
છેદીને ત્રિધિપૂરક મરી, સે ધર્મદેવનોકર્મા અત્યુલ્લ વિમાનમાં ચાર પથ્થોપમના આઢિએ
દેવતા થયો [૪૬-૪૭] લાંથી ચવીરી મહા વિરોધમાં જન્મી મુંદર દેહ પામી ચારિત્ર
લધને તે મહાશતકનો છવ અપર્યાપ્તિ રહી મુક્તિ પાપસે [૪૮] આ રીતે મહાશ
તકે પર્યાપ્તકર બોલતા પ્રભુએ ગૌતમ ગલધર મારકત તેને આલોચના લેવારી એ પ્રમ
ટપણે સમજાને દે નિગમ શીગવન્ટપુરણે । તમે તે કારણે અમૃત જેવું મધુર અને
સગમ [બ્યાજળી] હિતમ વચન બોલો [૪૯]

આ રીતે મહાશતકનું પૂતાત છે.

પરંપ વચને મુકમ ન કરવો, એ જુડ શીગ કહ્યું, તે પૂર્ક ધર્મા બાવબાવકનું શીગ-

સમર્થિતઃ શીલવતઃ પરુષવચનાભિયોગત્યાગ इति षष्ठो भेदः—
તસ્ત્તમર્થને ચ સમાપ્ત શીલવદિતિ ષટ્પ્રકારમપિ. ભાવશ્રાવકસ્ય દ્વિ-
તીય લક્ષણ—મધુના તૃતીય ભાવશ્રાવકલક્ષણં ગુણવત્સ્વરૂપં નિરૂપયિષુઃ
સંયત્તગાયામાહ.

[મૂલં]

જહ્વિ ગુણાં બહુરૂપા—તહાવિ પંચહિ ગુણેહિ ગુણવંતો ।
इह मुनिवरेहि भणिओ—सरूप मेसिं निसामेहि ॥ ४२ ॥

(ટીકા)

અધર્મીત્યભ્યુપગમે—અ્યુપગતમિદમસ્માભિર્યદુત ગુણાં બહુરૂ-
પાં બહુમકારા—ઔદાર્યધૈર્યેયગાંધીર્યપ્રિયવદત્વાદય—સ્તથાવિ પંચભિર્ગુણૈ-
ર્ગુણવાનિહ ભાવશ્રાવકવિચારે મુનિવરૈર્ગીતાર્થસૂરિભિર્ભણિત ઉક્તઃ—
સ્વરૂપં સ્વતત્ત્વમેષાં ગુણાનાં નિશામયાકર્ણયેતિ શિષ્યપ્રોત્સાહનાય

વાનપણુરૂપ બીજી લક્ષણ સમાપ્ત થયું. હવે ગુણવાનપણુરૂપ ત્રીજી લક્ષણ કહેવા
સાબધ ગાથા કહે છે —

(મૂળનો અર્થ)

ગુણો જો કે બહુ પ્રકારના છે, તોપણ પાપ ગુણે કરીને
ઈહાં ગુણવાન્ મુનીશ્વરોએ કહેલ છે, તેમનું સ્વરૂપ
[હે શિષ્ય !] તું સાંભળ. [૪૨]

(ટીકાનો અર્થ.)

જો કે એ ૫૬ અભ્યુપગમમાં છે, તેથી એ અર્થ થાય કે, અમે કહ્યું કરીએ
છીએ કે, ગુણો બહુરૂપ એટલે બહુ પ્રકારના ઔદાર્ય, ધૈર્ય, આબીર્ય, પ્રિયવદત્વ વગેરે છે,
તોપણ અહીં ભાવ શ્રાવકના વિચારમાં ગીતાઓએ પાપ ગુણોથી ગુણવાન્ ગણેલ છે તે
મનુ સ્વરૂપ એટલે ખર તત્ત્વ સાંભળ અહીં સાંભળ એ ક્રિયાપદ શિષ્યને જાગૃત કરવા

ક્રિયાપદં-પ્રમાદી શિષ્યઃ શ્રોત્સાહ આવળીય ઇતિ જ્ઞાપનાર્યમિતિ.

સ્વરૂપમેવાહ-—

સજ્ઞાણ^૧ કરણમિ ય^૨-વિણયંમિ ય^૩ નિચ્ચમેવ હજ્જુત્તો ।

સગ્ગત્થ ણભિનિવેસો^૪-વહ્ઠ રૂઠં સુદહુ ઝિણવયણે^૫ ॥ ૪૩ ॥

શોભનમધ્યયનં સ્વેનાત્મના વા ધ્યાયઃ સ્વાધ્યાયઃ સ્વાધ્યાયો
વા-તસ્મિન્નિત્યમુદ્યુક્ત ઇતિ યોગઃ, (૧), તથા કરણેજ્ઞુણે
(૨) વિનયે ગુર્વાધ્યભ્યુત્થાનાદિરુપે નિત્ય સદૈવોદ્યુક્તઃ પ્રયત્નવાન્ પ્ર-
વતીતિ પ્રત્યેકમભિસંવદાદિતિ ગુણત્રય (૩)

•તથા સર્વત્ર સર્વપ્રયોજનેર્પ્યૈદિકામુષ્મિકેષુ ન વિષ્ટેતઽભિનિવેશઃ
કદાગ્રહો यस્ય સોઽનમિનિવેશઃ પ્રજ્ઞાપનીયો ભવતીતિ ચતુર્યો ગુણઃ

તથા વહતિ ધારયતિ રૂચિમિચ્છાં થદ્દાનમિત્યર્થ^૬ સુદ્ધુ વા-

માટે છે, તેથી એમ જણાવ્યું છે કે, પ્રમાદી શિષ્યને પ્રેરણા કરી સભળાવ્યું

સ્વરૂપ કહે છે —

[મૂળનો અર્થ]

સ્વાધ્યાધ્યમા, ક્રિયાનુષ્ઠાનમા, અને વિનયમાં નિત્ય ઉદ્યુક્ત રહે,
તથા સર્વ બાબતોમાં કદાગ્રહ રહિત રહે, અને જિનાંગ-
માં રૂચિ રાખે (૪૩)

શોભન અધ્યયન તે સ્વાધ્યાય અથવા સ્વ એટલે જ્ઞાતમાવડે અધ્યાય તે સ્વાધ્યાય
તેમાં નિત્ય ઉદ્યુક્ત રહે, તથા કરણ એટલે અનુદાનમા અને વિનય એટલે ગ્રહ વગેરા ત
૨૧ અભ્યુત્થાન વગેરે કરવામાં નિત્ય—હમેશાં ઉદ્યુક્ત એટલે પ્રયત્નવાન્ રહે, એ વાક્ય
ત્રણેમાં જોડવાથી ત્રણ ગુણ થયા

વળી સર્વ આ ભવના અને પરભવના પ્રયોજનોમાં અનભિનિવેશ એટલે કદાગ્રહ
રહિત હોય સમજી હોય એ જોયો ગુણ છે, અને જિન વચન એટલે સર્વદ પ્રણીત આ

દં જિનવચને પારગતગાદિત આગમે ડતિ.

ઇત્યં ગણનયા પચાપિ ગુણાનુપદર્શ્ય સમતિ તાનેર ભાવાર્થકય--
નતો વિવરીપુઃ પ્રથમ સ્વાધ્યાયગુણ ગાયાપૂનાર્દેનાહ.—

(મૂલં,)

પઠનાઈ સજ્ઞાય—વેરગાનિવધનં કુણઈ વિહિના,

(ટીકા)

પઠનમપૂર્વશ્રુતગ્રહણ—માદિશબ્દાત્ પ્રચ્છનાપરાવર્ત્તનાનુમેક્ષાધર્મક-
યા ગૃહ્યંતે, તતઃ પચમ્કારમપિ સ્વાધ્યાય કરોતિ—કિંચિર્શિષ્ટ—વૈરાગ્ય
નિરંધનં વિરાગતાકારણ વિધિના શાસ્ત્રોક્તેન, ડ્યેનશ્રેષ્ટિન્.

તત્ર પઠનવિધિ—

પર્યસ્તિક્રામવદ્વ્યભ—તથા પાદમસારણ,

‘ધમર્મા સુબુ એટલે મળજીત ઇચિ—અર્થાત્ શ્રદ્ધાન ધારે તે પાચમે ગુણ છે

આ રીતે મળીતીથી પાચે ગુણ બતાવીને હવે તેમને જ્ઞાનાર્થ કહેવે કરી વિવરી
બતાવવા ખાતર પટેલો સ્વાધ્યાય ગુણ અર્ધી ગાયાથી કહે છે —

[મૂળનો અર્થ.] ,

વિધિએ કરી વૈરાગ્યકારક પઠન વગેરે સ્વાધ્યાય કરે.

(ટીકાનો અર્થ.)

પઠન એટલે અપૂર્વ શ્રુત શ્રદ્ધા—આદિ શબ્દથી પ્રચ્છન, પરાવર્તન, અનુમેક્ષા
અને ધમ કયા લેવા, તેથી એ અર્થ કે, પાંચે પ્રકારનો સ્વાધ્યાય કરે—તે સ્વાધ્યાય કેવો તે
કહે છે વૈરાગ્ય નિમગ્ન એટલે વિરાગતા કારણ—વિધિએ કરી એટલે શાસ્ત્રોક્ત વિધિએ
કરી રચેનશ્રેષ્ટિ મારક

ત્સા પઠન વિધિ આ પ્રમાણે છે —

વર્જયેદ્ વિકયાં હાસ્ય-મધીપન્ ગુરુસંનિધૌ (ઇતિ)
 પૃચ્છાવિધિરિય
 આસનગઓ ન પુચ્છિજ્જા-નેવ સિજ્જાગઓ કયા,
 આગમ્યુ કકુહુઓ સતો-પુચ્છિજ્જા પંજલીવટો- (ઇતિ)
 પરાવર્તનવિધિરેપ:—

શરિયં સુપટિક્કતો—કહસમઇઓ ચ મુદ્દુ પિહિયમ્મહો,
 મુષં દોસવિમુષં-સપયચ્છેય ણુણ્ણ સદ્દો. (ઇતિ)
 અનુમેઙ્ગાર્થચિંતન-તદ્ધિધિરસૌ
 જિણવરપવયણ પયદ્ધજ પડણગુરુવયણઓ મુણિયપુલ્લે,
 ઇગમ્મમણો ધણિય—ચિષ્ષે ચિંતઇ સુપવિચારે. (ઇતિ)
 ધર્મકયાવિધિ: કિંચ
 મુદ્ધં ધમ્મુવપસ-ગુરુપ્પસાણ સમ્મ મવપુદ્ધં,
 સપરોગયારજ્જણ-જોગસસ કહિજ્જ ધમ્મત્થી. (ઇતિ)

ગુરુ પાસે શીખતાં પલાંડી, બોડાંમિય, પાદ પ્રસારણ, અને વિકયા તથા હાસ્ય વર્તન કરવાં

પૃચ્છાની વિધિ આ છે કે આસનમાં કે સપ્થામાં રહી નહિ પૂછવું, કિંતુ આવીને ઉત્કુટકાસને રહી અજ્ઞાત બાંધી પૂછવું

પરાવર્તનની વિધિ એ છે કે, ધર્માવલી પડિકામાં, સામાયિક કરી, બરોબર મુખ દાડીને નિર્દોષપણે પદચ્છેદપૂરક સ્વર આવકે ગણવું

અનુમેઙ્ગા એટલે અથ ચિંતન તેની વિધિ એ છે કે જિનામમ સમભવવામાં કુશળ ગુરુના પૂર્વે સામેભેલા વચનથી એકામ અને ચિત્તમાં પ્રુમ શ્રુતના વિચાર ચિંતવવા

ધર્મ કયાની વિધિ એ છે કે, ગુરુના પ્રમાદથી શુદ્ધ ધર્મપરેસ ને બરોબર સમભયો દોષ, અને પોતાને આ પરને ને ઉપકારકરક દોષ તે કેવળ ધર્મમાંથી થઇને થોડા જનને કહેવે

શ્યેનશ્રોત્રિકયા ચેય.

હહ અતિથિ પુરી કંચી-કચણાચિંચદયચેહરકલિયા । તત્થ ય સે-
નો સિદ્ધી-કુવલયમાલા પિયા તસ્સ ॥ ૧ ॥ તાણ ચ તિન્નિ પુત્તા-સિ-
દ્ધિગિહે માસરમણપારણા । મિક્સત્થ મણુપવિદ્ધો કયાવિ સાહુ ચડ-
ઘાણો ॥ ૨ ॥ ગદિહ સતુગયાહ-સિદ્ધિ ઉદ્દહેદ્દ ઇત્તિ સે દાહ । સસત્તા
મુદ્દુમજિણ્ણિ-મમ ન કપ્પતિ મળાદ મુળી ॥ ૩ ॥ કો પચ્ચઓ તિ મુ-
ત્તમિ-સિદ્ધિણા દસણ મુળી તસ્સ । તવ્વન્નજિણ્ણ ઉવલત્ત-પુમદાવણહવા-
ણ ॥ ૪ ॥

તો તદ્યદિવસદહિયમિ-દોરણ દસણ તહેવ જિણ । અહ સિદ્ધી
સે દોણ્ણ-મોયગાણ મરિયથાલં ॥ ૫ ॥ વિસમોયગા ઇમે, મુળિ-કહિણ
સ મળાદ કહ, મુળી આહ,— । જા ઇહ ન્ગગાદ સા મરડ—મચ્છિયા,
વિચ્છ, નણુ સિદ્ધી ॥ ૬ ॥ તો સો વિમ્મિદ્યહિયઓ—જપડ વિસદાયાગ

શ્યેન રોકની કથા આ ॥

૪૬૫ કથનથી અકથકિત ચૈત્ય ગૃહ [જિન મંદિર] થી ગાલતી કાચી નામે ન
ગરી હતી, ત્યા શ્યેન નામે શેઠ હતો, અને તેની કુવલયમાળા નામે આ હતી [૧]
નેમના ત્રણ પુત્રો હતા હવે તે શેઠના ઘેર એક વેળા માસખમણના પારણે ચતુર્થાની સા
ધુ ભિક્ષાએ પેા. (૨) ત્યારે શેઠ સાથવાનો યાગ લખને જ નહી તેને આપવા હુણે, તે
જોઈ તે મુની બોલ્યા કે એમા સદ્ધમ જીવે છે, માટે મને નહિ કલ્પે (૩) શેઠ બો-
લ્યો કે, તેની ખાતરી શી ? ત્યારે મુનિએ ગતા રૂઝથી રજેના રૂના પુખા । તેની આ-
જુખાજુ ધરાવીને તે કિપાએ તેને તેમા તે સાથવાના વર્ણનાજ સદ્ધમ જગુઓ ખનાવી
આપ્યા [૪] ત્યારે શેઠ નીચ વિસતુ દહીં તેને આપવા માન્યુ, ત્યારે તેમા પજુ તે
મુનીએ તેજ રીતે જીવે જતાબ્યા, ત્યારે શેઠ તેના આજણ વાડુ બરેસો યાગ મે પેા
[૫] તે જોઈ મુનિ બોલ્યા કે, આ વિષ બોલક છે શેઠ બોલ્યો કે, તે શી રીતે રૂઝના
બોલ્યા કે, હે શેઠ ! જીવે, એનાપર જે નાખી બેસે છે તે ગરી જગા ? (૬) યાર

કહ્યું મજ્ઞ । પચ્ચાહ સાહુપવરો—જા કમ્મવરી મયા ફલ્લે ॥ ૭ ॥
 ફિં તોઈ કય મિમં, ઇય—પુદ્ધે, સાહુ મળેઈ જંહ તુમપ । સકુહુવેણવિ અ-
 મુગે અવરાદે તજ્ઞિયા સ્મર ॥ ૮ ॥ તો તોઈ તુમ્હકપ-વિસજુતા મોય-
 ગા ઇમે વિહિયા । તહ અતણો નિમિત-વિસરહિયા મોયગા દુન્નિ ॥ ૯ ॥
 તો અઈહુહાઈયાપ-સમતમણાઈ મોયગા તોઈ । વિસસજુતા મુતા-પચત
 તવલ્લણા પત્તા ॥ ૧૦ ॥ વિસમવિસવજ્ઞિય ઇહ-યાલે પુણ મોયગાણ દુ-
 ગ મેવ । સેસા સલ્લે સવિસા—તા મચ્છ ઇમે ન કપ્પતિ ॥ ૧૧ ॥ જહ
 કહવિ ઇમે તુમપ—સકુહુવેણાવિ ખવિલ્લયા મુતા । તો પાવતો મરણ ત
 મસરણો ધમ્મપરિમુલ્લકો ॥ ૧૨ ॥

તતો સેણો પુચ્છઈ ધમ્મ પતો મુળી ચ સઢાણ । ખિવલ્લગપ-દિ
 ધમ્મો ન કહિજ્ઞઈ ઇય મળેજ્ઞ ॥ ૧૩ ॥ અહ મજ્ઞજ્ઞે સિદ્ધી-સકુ
 હુવો મત્ત સાહુ મૂલમિ । પળમિય પુચ્છઈ ધમ્મ—એવ સે કહઈ સાહુવિ

તે શેઠ વિશ્વમય પામી બોલ્યો કે, ત્યારે એમા વિષ કાણે બોલ્યુ તે કહેા ત્યારે તે મહાન
 સાધુ બોલ્યો કે, જે ગજ કાલે તમારી દારી મરી ગઈ તેણે બોલ્યુ છે (૭) શેઠ પુ
 ૭યુ કે, એમ તેણીએ સામાટે કહ્યું હતું કે સાધુ બોલ્યો કે તમે તથા તમારા કુટુંબે મ
 યાને અમુક અપરાધમાં તેની તબીબ કરી હતી [૮] તેથી તેણીએ તમારા માટે આ
 વિષ છુટત લાકુ કર્યા, અને પોતાના સાથે વિષ રહિત બે લાકુ ક્યા (૯) બાદ તેણી
 અતિ ક્રુધાવુર થઈ, ઉતાવળમાં તે વિષવાળા બોલ્લજ બાદ ગઈ તેથી તત્કાલ તે મરણ
 પામી [૧૦] આ યાજ્ઞમાં તે જે લાકુ વિષ રહિત પડ્યા છે, અને બીજા બધા વિષ
 રહિત છે, તેથી અને તે નથી કપતા [૧૧] જે કાઠ રીતે તમે સકુટુંબ આ લાકુ
 આધા હત સો, તમે ધમ્મ રહિત અશ્વરણપણે મરણ પામત [૧૨]

ત્યારે સ્વેન શેઠ ધર્મ પુઝ્યા લાગ્યો, ત્યારે મુની બોલ્યા કે, ભિક્ષુએ આવેવાથી
 ધર્મ ન કહેવાય, એમ કહી તે સ્વસ્થાને ગયાં [૧૩] હવે બપોરે શેઠ કુટુંબ સાથે સાધુ
 પાસે ગયેને ગયો, ધમ્મ પુઝ્યા લાગ્યો, અને તે સાધુ આ રીતે તેને કહેના લાગ્યા—

॥ ૧૪ ॥ જહ સુરકરી કરીસુ—અમરેસુ હરી ગિરીસુ કણયગિરી । તહ
ધમ્મેસુ પદાણો—દાણાઈ ચહ જિણધમ્મો ॥ ૧૫ ॥ તત્તવિ સુનિકાઈપ
કમ્મ—ધમ્મજલહરસમો તવો પવરો । તત્તવિય વિસેસિજ્જહ—સજ્ઞાઓ
જેણ મ ધણિય ॥ ૧૬ ॥

કમ્મ મસત્તિજ્જભવ—સ્વેદ અણુસમયમેવ આડતો । અન્નયરંમિ-
વિ જોરો—સજ્ઞાયમી વિસેસેણ ॥ ૧૭ ॥ ચારસવિહમિવિ તવે—સઘિયં-
તરવાહિરે કુસલદિદ્દે । નવિ અત્તિય નવિ ય હોહી—સજ્ઞાયસમ તવો-
કમ્મ ॥ ૧૮ ॥

જઓ,

સજ્ઞાણ પસત્થ—જ્ઞાણ, જાણઈ ય સવ્વપરમર્થ । સજ્ઞાણ
વટ્ટો—સ્વણે સ્વણે જાઈ વેરગ ॥ ૧૯ ॥ હઠ મહ તિરિયનરણ—જોડસવે
માણિયા ય સિદ્ધી ય । સવ્વો લોગાલોગો—સજ્ઞાયવિહસસ પચ્ચક્કો

(૧૪) જેમ હાથીઓમા ઐરાવત ઉત્તમ છે, દેવતાઓમા ઇન્દ્ર ઉત્તમ છે, પવનોમા મેઝ
ઉત્તમ છે, તેમ બધા ધર્મોમા જ્ઞાન—બુદ્ધિ—તપ આવનારપ ચાર પ્રકારનો જિન ધર્મ
ઉત્તમ છે [૧૫] તેમા પશુ નિક્કચિત કર્મરૂપ ધામને દરવા મેધ સમાન તપજ ઉત્તમ
છે, તે તપમા સ્વાધ્યાય ઉત્તમ છે (૧૬)

જે માટે કહેલું છે કે—

મને તે કોઇ પશુ યોગમા ઉપયુક્ત રહેતો થકો ખુશીની સાથે સમય સમય પ્રતે
અસખ્યાત જાવના પાપ અપાવે છે, અને સ્વાધ્યાયમા ઉપયોગવાન રહેા થકો તેથી પશુ
અધિક જાવના પાપ અપાવી શકે છે (૧૭) દેવગિએ જહેલા અબ્ધ તર અને બાણ
મળીને બાર પ્રકારના તપમા સ્વાધ્યાય સમાન કોઇ પશુ તપ કરે છે પશુ નહિ, અને
ચરી પશુ નહિ. (૧૮) જે માટે સ્વાધ્યાયથી પ્રચસ્ત ધ્યાન રહે છે, અને સર્વ પરમાર્થ
જાણી શકાય છે વળી તેમા વર્તતા થકા ક્ષણે ક્ષણે વૈરાગ્ય પામે છે [૧૯] ઉપ-
અધસ્ અને તિર્યગ્ નરક, ત્યોત્તિથી, વૈમાનિક તથા સિદ્ધિ એમ સઘળા લોક તથા અલોક
સ્વાધ્યાય કરનારને પ્રત્યક્ષ વૃત્ત્ય રહે છે [૨૦]

॥ ૨૦ ॥ इय मोउ तुट्ठमणो-सेणो सम्य गहितु गिहिषम्म । सज्झाय-
भिग्गहजुय-नमिउ च मुणि गओ सगिह ॥ २१ ॥ तो घम्मकम्मनिरए-
सज्झायपरे सया विसिहिम्मि । वट्ठियविहरे पसरिय-पुतपपुताहसंताणे
॥ २२ ॥ बहुयाओ बहुयाओ-जहा तहा करगरति अन्नुन्न । गल्लियति-
णेढा तव्वयणाओ णलदति पुता वि ॥ २३ ॥ ते कएहते ददु-सिंठी
भिने करेइ तो ते उ । भगति भूग्गेह-तयमि सिंठी पयच्छेइ ॥ २४ ॥

અહ સૌ પિયાઈ યુતો-દાવિજુય નિયવ્વરપિ પુતાણ । દાઝ સ-
પઈ કહ તં-હોદિસિ તો મળઈ ઇય સિંઠી ॥ ૨૫ ॥ જસ્સ મળઆલયા-
લે-વટ્ઠઈ જિણનાહયમ્મકુપ્પતરુ । ભવણેણ ધણેણ પરેણ વા વિ કા ત-
સ્સ ફિર ગણાણા ॥ ૨૬ ॥ સા પુણ ત પઈ જપઈ-સપઈ મિફલ મમેસુ
ગટ્ઠિયવય । તહ નિવસેસુ સુસાણે-દેવઠલે સુનગેદે વા ॥ ૨૭ ॥ સ
મળઈ હવેસુ ધીરા-દમપિ ફાહ કમેણ નણુ સુયણુ । દસેમિ તાવ ઇહ-

એમ સાગણી ખુશી થઈને રહેન શેઠ સમ્યક્ રીતે દુહિધમ સ્વીકારી તથા સ્વા
ધ્યાયનો અભિમત લઈ મુનીને નમી પોતાના ઘેર આગે [૨૧] બાદ તે હમેશા
ધમના કામના સાંગેલો રહી ઉત્તમ સ્વાધ્યાય કરતો રહ્યો એમ વખત જતા તેની પાસે
બહુ ધન થયું, તથા પુત્ર પૌત્રાદિ સતાન વધુ (૨૨) હવે બહુ વધુઓ થવાથી તેઓ
એક બીજાના જેમ તેમ ટકાવ કરવા લાગી, અને તેમનાં વચનથી પુત્રો પણ એકા
રનેહવાળા થઈ કલ્યાણ કરવા લાગ્યા [૨૩] તેમને કલહ કરતા બેઠ શેઠ તેમને જુદા
કર્તા ત્યારે તેમણે શેઠને રૂઢિનાનું જે અસલી ઘર હતું, તે માગ્યું, એટલે તેણે તે પણ
તેમને આપી દીધું (૨૪) હવે તેને શેઠાણી કહેવા લાગી કે, તમે દ્રવ્ય સહિત તમારું
ધન છોડરાઓને આપી, હવે પોતે શી રીતે અવનશે ? ત્યારે શેઠ આ પ્રમાણે બોલ્યો—
(૨૫) જેના મનરૂપ ક્યારામાં મિનધર્મરૂપ કપટરૂ વર્તે છે, તેને ધર, ધન કે, બીજું
શી મલુતીમાં [૨૬] ત્યારે શેઠાણી તેને કહેવા લાગી કે, હીક ત્યારે હવે માયુ
મુકાનીને બીજા માગો, અને મશાલુ, દેવળ કે સના, ધરમાં, રહો [૨૭] શેઠ
બોલ્યો કે, હે સતત ! ધીરી રહે, એ પણ વખત આવે કરીશ, પણ હાલ તને આ

લોહ્યંપિ ધમ્મપ્પભાવ તે ॥ ૨૮ ॥

इयं बुद्धं अति नियमितं-मतिगेहमि गतु साहेइ । सव्व कुडुववत्तं-
तप्पुरओ मग्गइ गिहपि ॥ २९ ॥ मती वि मणइ मह गिह-मेग अ-
स्थि ति मुग्गढ पविद्ध । किंतु सदोस न कयावि-कोइ निवेसइ तं
गिण्ह ॥ ३० ॥ जइ पुण धम्मपभावेण-पभविही चतरो न तुह किंचि ।
सो तयणु सज्जणगठि-वजिय पत्तो गिहे तम्मि ॥ ३१ ॥ निस्सीहिय
करेउ-अणुजाणाविय गओ गिहस्सतो । पढिकमिऊण य इरियं-एव च
करेइ सज्जाय ॥ ३२ ॥

તથાહિ,

गयमेअद्रज्ज महामुणि-खंदगसीसाइसाहु चरियाइ । सुमरतो कढ
कुप्पासि-इतिपमिते च रे जीव ॥ ३३ ॥ पिच्छमु पाणविणासेवि-नेव
कुप्पति जे महासता । तुज्झ पुण हीणसतस्स-वयणमितिवि एस खमा

લોકમાં ધર્મનો કેવો પ્રભાવ છે, તે બતાવુ છુ (૨૮) એમ કહીને તે જટ પોતાના
મિત્ર મત્રિના ઘેર જઈ સધળા કુટુંબની વાત કહીને, તેની પામેથી એક ધર્મ ભાગવા
લાગ્યો [૨૯] સારે મત્રિ બેઠ્યો કે, મારે એક ધર છે, પણ તે સદોષ છે, એટલે
કે તેમાં બીજા તરફ રહેલો હોવાથી તે ઉજા પડી રહ્યું છે, તેથી તેમાં કોઈ રહેતું
નથી (૩૦) મારે જો ધમ્મના પ્રભાવે તને બીજા કંઈ પરબાન નહિ કરે, તો ખુશી
સાથે લે, સારે રૂપેન શોઠ તરત શકુનની આઠ વાળી તે ધરમા આવ્યો (૩૧) તે નિ
સ્સીદી બોલી બનુતા લઈ ધરમા અદર આવી ધરિવાવહી પકિંમી આ રીતે સ્વાધ્યાય
કરવા લાગ્યો [૩૨] હે જીવ ! ગજસુકુમાલ, ગેતાર્થ, તથા સ્કંધકસરિના સિંધ વગેરે
સાધુઓના ચરિત્ર સંબારતો ચક્રો, આટલામાં કેમ કોપ કરે છે ? (૩૩) જો જો મહા-
સત્તવાન હોય છે, તે પ્રાણ જતા પણ કોપ કરતા નથી, અને તું એવો હીનસત્ત્વ છે કે,
વચન માત્રમાં પણ ગુસ્સે ચતો રહે છે [૩૪] હે જીવ ! જીવોને સુખદુઃખ યવામા
ખીજો તો નિમિત્ત માત્ર છે, મારે પોતાનાં પૂર્વ કૃત્યનું ફળ બોજવતાં થકાં તું શામાટે

॥ ૩૪ ॥ જે જીવ મુદ્દુદ્દેષુ—નિમિત્તમિતં પરો નિયાણ તિ । સકપફ-
લ ધ્રુજતો—કીસ મુદ્દા કુપ્પસિ પરસ્સ ॥ ૩૫ ॥ હા હા મોહવિમૂઢા—વિ-
હવે ય ઘરે ય મુચ્છિયા જીવા । નિહણતિ પુતમિતે—ભમંતિ તો ચઝગ-
ઈ ભવમિ ॥ ૩૬ ॥ એક સો સજ્ઞાય—કરેઈ જા જામિણીઈ જામદુગ ।
તા વતરેણ મુણિહ—પહિહવિતેણ રૂપ મણિય ॥ ૩૭ ॥ મહ ભવજલ-
દિમ્મિ નિમાજ્જિરસ્સ પોયાઈય તપ સાહુ । સો હ અમરો એયં—ગેઈ
હવ્વાસિય જેણ ॥ ૩૮ ॥ તો કહઈ સેણપુઠો—સ વંતરો મહ એયગે-
ઈસ્સ । અહ માસિ પુરા સામી—અહેસિ પુત્તા દુવે મજ્જ ॥ ૩૯ ॥
તેમ્મ લહૂ અઈઈહો—દિન્ન સવ્વપિ તસ્સ ગિહસાર । દાઝણ કિંપિ મપ-
ભિન્નાગિદ્દે ઠાવિઓ જિદ્દો ॥ ૪૦ ॥

તો કહિહ રાયવલે—તેણ મારાવિઓ અહ સઠસા । લહુભાયર
ધરાવિય—ગેહ મિળં અપ્પણા ગદિય ॥ ૪૧ ॥ લહુવધૂં છુટીય—મઝો

બીજા ઉપર ફાગળનો શુક્લે ચાપ છે ? (૩૫) હાપ હાપ । મેહથી મૂં યએલા છવે
વિભવ અને ધરમા શ્રદ્ધિત મહં પુન અને મિત્તેને મધુ મારી નામે છે, અને ચતુર્ગતિ
૩૫ સ સારમાં રજી છે (૩૬) એ રીતે તેને રાતના બે પોર લગી ત્યા સ્વાધાય કપો,
તેવામાં વ્યતર તે સાભળી હર્ષિત થઈને આ રીતે કહેવા લાગ્યો [૩૭] હું આ સ સાર
સમુદ્ધમા છુડતો હતો તેને તે વહાણની માફક ટાવ્યો છે હું દેવના પુ, અને મેજ આ ધર
ઉજડ કહ્યું છે [૩૮] જાદ રચેના પુણ્યાથી તે વ્યતર બોલ્યો કે, હે શર ! આ ધરનો
હું પૂર્વે સ્વામિ હતો, અને બને બે પુત્રો હતા [૩૯] તેમાં નાનો પુત્ર અને વધુ બહાણે
હતો, તેથી ધરનું તમામ સાર તેને આપ્યું, અને મોટા પુત્રને થોડાક માલ આપીને જુદા
ધરમાં રાખ્યો [૪૦] ત્યારે મારા મોટા પુત્રે દરબારમાં ફયાદ કરીને અને ઓચિતિ મરાવી
નાખ્યો, અને નાના બાઈને કેદમાં નખાવીને આ ધર તેણે ચેનાને કબજે કર્યું (૪૧)
નાનો બાઈ કેદખાનામાં મુજરી ગયો, અને હું મરીને ઘડાં વ્યતર ગયો, તેથી મેં મારા
માનથી મોટા પુત્રના આ કારસ્તાન બાણી લીધા. (૪૨) તેથી મેં કાપ કરી મોટા પુ-

અહેં ઇત્ય વેતરો જાઓ । જિઠ્ઠસુયત્રિલસિય મિણ—નાય મે નિયયના-
 ણેણ ॥ ૪૨ ॥ તતો કુવિણ મણ—જિઠ્ઠસુઓ વિહણિઓ સપરિવારો ।
 અન્નોવિ વસદ જો ઇદ્—રયણીદ તય હણેમિ ધુવ ॥ ૪૩ ॥ સપદ તુહ
 સજ્ઞાયં-સોઝં વુદ્ધો વિમુક્કવરો ય । ત મજ્ઞ ગુરુ તો તુહ—સનિહાણ
 મિણ ગિહ દિન્ન ॥ ૪૪ ॥ નિહિઠાણ ચ કહેહ—સ્વણેણ અમરો અદસણી
 હૂઓ । સિદ્ધિવિ ઇમ ગોસે—સાહદ નિવમતિમાઈણ ॥ ૪૫ ॥ તો વિમ્હિ-
 ઓ નરિદો—તુદ્ધા વરસચિવસયણપમુદ્ધજણા । પુતા ઉવસનપ્પા—જાયા જા-
 યા વિ ધમ્મપરા ॥ ૪૬ ॥ જિયબત રિક્કસેણો-સેણો વિ ચિર કરોવિ
 ગિહિધમ્મ । ગહિઝણય પવ્વજ્જ—પત્તા સાસયપય કમસો ॥ ૪૭ ॥

इयेनः सदैव स्फुटशुद्धभावः— ।

स्वाध्यायनिष्ठोऽजनि निष्ठितार्थः ॥

ને તેના પરિવાર સહિત મારી નાખ્યો, અને ખીજો પણ ને કોઈ ધંધા રાતે રહે તો
 તેને હું અવશ્ય મારી નાખતો હતો (૪૩) પણ હમણા તારો સ્વાધ્યાય સામળીને હું
 પ્રતિબોધ પામ્યો છું, અને મારા મનમાં રહેલું વેર મેં મુકી દીધું છે, માટે તું મારો
 શર છે, તેથી આ નિધાન સહિત ધર હું તને આપુ છું (૪૪) પછી નિધિસ્થાન
 હીને તરત તે દેવતા અદ્રષ્ટ યદિ ગયે બાદ શેઠે તે વાત પ્રભાતે રાજા તથા મંત્રિ વ
 ગેરાને જાણવી [૪૫] ત્યારે રાજા વિરમિત થયો, તથા મંત્રી અને સગાવહાલાં ખુલી
 થયા, તથા પુત્રો પણ યગ થયા, અને શેઠાણી પણ ધર્મ તત્પર થઈ [૪૬] આ રીતે
 અતરંગના રિપુની સેના જીતીને રથેન શેઠ ચિરકાળ ગૃહિ ધર્મ પાળી પ્રવ્રજ્યા બ્રાહ્મ બનુ
 ક્રમે શાશ્વત પદ પામ્યો [૪૭] આ રીતે રથેન શેઠ સદા ખુલ્લા શુદ્ધ ભાવથી સ્વા-
 ધ્યાયમાં તત્પર રહી, સકળ અર્થ મેળવી શક્યો માટે વિવેકરૂપ ચક્રને ઉત્પન્ન કરવા દુ-
 રિયા સમાન આ સ્વાધ્યાયમાં નિરતર ચલવાનુ થાયો (૪૮)

આ રીતે રથેન શેઠની કથા છે.

વિવેરૂપીયૂષમયૂત્વવાદ્દૌ— ।

તદન્ન સત્ સતત યતતા ॥ ૪૮ ॥

इति श्येनश्रेष्ठिकथा.

વક્તો શુભવત્ સ્વાધ્યાય इति પ્રથમો ભેદઃ—સપ્રતિ કરણ इति દ્વિતીયભેદં વ્યાધિભ્યામુર્ગાયોતરાર્દમાહ

(मूलं)

તત્વનિયમવદનાર્હ—કરણમિય નિરુચ મુજ્જમહ ॥ ૪૪ ॥

(टीका)

તપોનિયમવદનાદીનાં કરણે સમાચરણે—વચ્ચારાત્ કારણાનુમોદન-
પોથ નિત્ય પ્રતિદિન—મુદ્યચ્છતિ પ્રયતતે

તમ તપોનક્ષનાદિ દ્વાદશધા—તદુક્ત —

શુભવાન્ પુરૂષે સ્વાધ્યાય કરવો એ પટેભો બેઠ કસો હવે કરજી નામે ખીતો
બેઠ વધુવરા અર્ધા ગ્રામા કહે છે

[भूषणो अर्थ.]

તપ, નિયમ, અને વદન વગેરે કરવામા નિત્ય હિંમવાન્
રહે. [૪૪]

(टीका अर्थ.)

તપ, નિયમ, વદન વગેરેનાં કરજીમાં જોડવે આચરજીમાં ચક્રરૂપી કારણ [કર-
વણ] અને અનુમોદનમા પણ નિત્ય—પ્રતિદિન પ્રયતવાન્ રહે

ત્યાં તપ અનક્ષન વગેરે બાર પ્રકારે છે જે મારે કહ્યું છે કે—

અનશનમૂનોદરતા-વૃત્તેઃ સક્ષેપણં રસત્યાગઃ

ફાયવલેશઃ સલીનતેતિ વાણ તપઃ પોદા ॥ ૧ ॥

પ્રાયશ્ચિત્ત યાને-વૈયાદ્યવિનયા વયોત્સર્ગઃ ।

સ્વાધ્યાય ઇતિ તપઃ પદ-પ્રકારમાખ્યંતર ભવતિર ॥ ૨ ॥ (ઇતિ)

નિયમા યતિવિશ્રામણો-ત્તરપારણ-કૃતલોચસાધુતૃતદાનાદિવિપયાઃ

ઉક્તચ.

પદ્ધત ગિલાણે મુય-આગમગાહીમ્ તદ્ય કયલોર,

ઉત્તરપારણગમિ ય-દાણ મુત્વહુપ્ફલ હોઈ ત્તિ.

વદના ચૈત્યગુલવિપયા, —આદિશબ્દાજિનાદિપૂજાપરિગ્રહ-સ્તેપાં

ફરણે નિત્યમુદ્યન્છતિ, નદત્રેષ્ટિવત્.

તત્કયા ચૈવ.

મુદ્વાસા મોયજુયા-મહુરપુરી અત્યિ ગધગુલિય વ્વ । તત્ય ય

અનશન, ઉનોદરી, વૃત્તિ સક્ષેપ, રસત્યાગ, કાયકલેશ, અને સલીનતા એમ છ પ્રકારનું બાહ્ય તપ છે [૧] પ્રાયશ્ચિત્ત, ધ્યાન, વૈયાદ્ય, વિનય, કાયોત્સર્ગ, અને સ્વાધ્યાય—એ છ પ્રકારે આખ્યંતર તપ છે [૨]

નિયમ એટલે રસ્તે ચાલી થાકેલા તપસિવ, તથા લોચ કરનાર મુનિને ધી વગેરા દેવાની આમતના [અભિગ્રહ]

જે આટે કહ્યું છે કે—

રસ્તે ચાલી થાકેલા, ધ્યાન, આગમ લાભતા, લોચ કરનાર, તેમજ તપસિવ સાધુના ઉત્તર પારણે દીધેનું દાન બહુ ફળવાળું થાય છે

વદના એટલે પ્રતિમા તથા ગુરુનું વસ્ત્ર આદિ શબ્દથી જિન પૂજા લેવી, તે કરવામાં નિત્ય ઉદ્યમવાન રહે ન દરોકના માફક

નદ શેઠની કથા આ રીતે છે

ગધગુનિકા જેમ શુભનાસ અને આમોદ યુક્ત દોષ, તેમ મુખનાસ (મુખે વ-

નંદો સિદ્ધી-વધુવિત્તો પગડવસંતો ॥ ૧ ॥ તસ પિયા નદસિરી—
 સિરીડ ગિદ્દા સદાવઓ કુદ્દા । તાળં ચરો પુત્તા-વદારચિત્તા સયા
 મત્તા ॥ ૨ ॥ અહ તત્થ સમોસરિઓ—અહસયનાળી સ્વલાદ્ગુણલાળી ।
 નિસ્તગચગ વધુસીસ-સગમો સગમો સૂરી ॥ ૩ ॥ ત નમજત્થ જંતે-પરે
 પરે નિપવિ નદો વિ । પત્તો-નમિય નિસન્નો-તો સૂરી કહદ્દ દ્ય ધ-
 મ્મ ॥ ૪ ॥ પચમહવ્વપાલણ-સારો સજ્જુત્તમો સુજદ્યમ્મો । તદસત્તાણ
 સત્તાણ—સમુચિઓ હોદ્દ ગિદ્દિધમ્મો ॥ ૫ ॥ ત સોડ સો નંદો સાનદો ગિણિ
 હણ ગિદ્દિધમ્મ । સુકપત્થ અપ્પાણ-મન્નેતો નિપગિદ્દે પત્તો ॥ ૬ ॥ પુ-
 રુદ્દ કપાવિ, સુગુરુ-દમિણા વહુણા ઘણેણ કિં નાહ । નણ હોદ્દ કિંપિ
 પુમ્મ-તો સૂરી મળદ્દ દ્ય વયળે ॥ ૭ ॥ વજ્જ મણિસ્સ મસાર-પરવ્વસં
 તુલ્લય ધણ ઠવિડ । ગિણ્હતિ સુદા સિવસુક્કલમક્કલય સત્તલ્લિત્તાપ
 ॥ ૮ ॥ ત સોડ પરિતુદ્ધો-સિદ્ધી નમિડ ગુરુ ગઓ સુગિદ્દ । નિપદવિણેણ

સેલી) જંતે : ઓદયુક્ત [આનંદ ભરપુર] મથુરાપુરી નામે નમરી હતી, ત્યાં બહુ પૈસા
 દાર અને સ્વભાવે શાંત નદ નામે શેઠ હતો (૧) તેને નદથી નામે લેખણી અને
 સ્વભાવે ક્રોધવાળી બી હતી, તેમને ઉદાર ચિત્તવાળા અને હમેશા ભક્તિ કરનાર ચાર
 પુત્ર હતા । [૨] હવે ત્યાં અતિશય શાંતી, ક્ષમદિ ગુણના ખાણ અને નિષ્પરિગ્રહી
 દ્વિષ્ય પરિવારથી પરવરેલા સમમ નામે સુરિ પધાયા [૩] તેને નમવાને ધણા નગર
 લોકને જતા જોઈ, વદ પશુ ત્યાં આવીને બેઠા એટલે સુરિ આ રીતે ધમ કહેતા હા
 આ— [૪] પાપ મહાપત પાળવારૂપ મતિ ધર્મ-જવથી હિતમ છે, પણ તેને જે જીવે
 ન કરી શકે, તેમને ગ્રહિ ધર્મ ઉચિત છે (૫) તે સામળાને તે નદતેહ આનંદ પામી,
 ગ્રહિ ધર્મ લાંછને પોતાને કૃતાર્થ આનંદો યેઠ પોતાને ઘેર આવ્યા (૬) ખાદ એક વેળા
 એ તે સુરને પુછવા લાગ્યો કે સ્વભિન્ન ! આ ધનથી કંઈ પુણ્ય થઈ શકે ? ત્યારે સુરિ
 આ વચન બોલ્યા (૭) સમજી જનો આ ખાણ—અનિલ—અસાર—પરવરા અને
 સુગ્ધ ધનને સાત ખેનરેમાં વાપરી તેમથી અણ્ય સિવસુખ મેળવે છે (૮) તે સા

વિદિના-કારાવડ જિણગિદ્ધ પવર્ણ ॥ ૯ ॥ સિરિવીરનાહવિવં-તત્થ પદ-
ઠાવણ્ ઇમો રમ્મ । તહ વમસંતિજવલ્લં-જિણપવયણારવસ્થણમુદક્લં,
॥ ૧૦ ॥ તુમ મેવ નેવ પૂણમિ-દેવ આ તાવ નવિય જેમેમિ । ઇય ગિ-
ણહ અદ્ધોગ-નિયવ પૂણવિ જિણનાહ ॥ ૧૧ ॥ દુલ્લરતવનિયમરઓ-નિ-
ચં જિણપૂયણમિ ઇચ્છુત્તો । મુણિજણવદણપવ્વણો-મુદ્દમણો ગમદ્ વહુ-
કાલ ॥ ૧૨ ॥ પુલ્લકયકમ્મવસઓ-વિહવમરો સે કયાવિ પરિણઠો ।
તો સયણપરિયણાણ વિ-જાઓ સો પરિમવદ્ઠાણ ॥ ૧૩ ॥ નદ મર્નિ-
દિયવિત્ત-ગયવિત્ત નદણા વિ નિંદતિ । મજ્જા વિ હીલ્લદ્ તય-વહુ-
યાલ વિ કુરકુરાયતિ ॥ ૧૪ ॥ પુલ્લા મળતિ દદમૂઢ-ચૂઢ જહ જહ
કરેસિ જિણધમ્મ । તહતહરવ્વદારિદ્-પાયવો ફલદ્ તુહ મેદે ॥ ૧૫ ॥
તો જપદ્ સ મહપ્પા-મા ઇય અસમચસાદ પમ્પણેહ । જં પુલ્લવજમ્મનિ-
મ્મિય-કમ્મફલ લહદ્ સવ્વો વિ ॥ ૧૬ ॥

બળાને શેઠ ખુગી થઇ શુઠને નમી પોતાને ઘેર બાબો, બાદ પોતાના દ્રવ્યે વિધિપૂર્વક
તેણે એક મુદર જિન મદિર ઠગ યુ (૯) સાશ્રી વીગ્રખુના મનોહર બિબ્બી રૂડી રીતે પ્ર-
તિષ્ઠા કરાવી, તેમજ જિન પ્રવચનની રક્ષા કરવામા તેવાર રહેનાર બ્રહ્મરાતિ પક્ષની પ્ર-
તિષ્ઠા કરાવી (૧૦) પછી જિનેશ્વરને પૂછને તેણે એવો ધોર નિયમ લીધો કે, હે દેવ !
જ્યા સુધી તમને પૂછુ નહિ ત્યા સુધી મારે જમવુ નહિ. (૧૧) આ રીતે શુદ્ધ મને
દુઃકર તપ નિયમમા રક્ત અને નિલ્લ જિન પૂજમા લિગુકત, તેમજ મુનિ જનને વાદવામા
તત્પર રહી, તે બહુ કાળ પસાર કરતો હવે. (૧૨)

હવે પૂર્વકૃત કમના વસે કરીને તે શેઠનો વિહાર એજ વેળા જતો રહ્યો, તેથી તે
પોતાના સર્ગાબ્હાવા તથા આકરોને અગ્રિમ થઇ પાચો (૧૩) પવિત્ર વૃત્ત. [આચાર]
જતા વિત્ત. [ધન] જતુ રહેવાથી નદરોઠને તેના પુત્રો પશુ નિહવા લાગ્યા, અરિ પશુ
હીનવા લાગી, તથા વદ્ઓ. કટકટ કરવા લાગી. [૧૪] પુત્રો કહેવા લાગ્યા કે, અરે
અનિ મ' શુદ્ધ ! તુ જેમ જેમ જિનધર્મ કરે છે, તેમ તેમ બચાનક દારિદ્ર્યરૂપ બાક
વારા ધરમા ફરે છે (૧૫) ત્યારે તે મહાત્મા બો યો કે, આણુ અસમજસ (સમજસ)

અમાઈ જુત્તિજુત્તા-જુત્તા પુત્તા ચ કોવસતત્તા । પકુર્ણતિ નદસિદ્ધો
 ભિન્ન તે ભિન્નનયમગ્ગા ॥ ૧૭ ॥ તદ્દવિ હ્મો ઇગાગી-મહાણુમાગો અભિ-
 ન્નસુહરાગો । ચિદ્દઈ ગિદ્દેગદેસે-તદ્દેવ કયવજ્જમો ધમ્મે ॥ ૧૮ ॥ રયણીઈ
 ચરિમજામે-સજ્ઞાયાવસ્સય કુણઈ વિદ્દિણા । પઠ્ઠઈ અપુચ્ચ પઢમે-દિણ-
 જામે આગમરહસ્સ ॥ ૧૯ ॥ ગનૂણ વીયજામે-વિક્કિય લોણાઈ સનિદ્દિ-
 યગામે । વવહારસુદ્ધિસારો-ભોયણચિત્ત સમજ્ઞેહ ॥ ૨૦ ॥

આગતું નિયગેદે-સુદ્ધૂઓ ગતુ નિયયજિણસુવણે । ગધેદિ સુગધેદિ
 પૂહ્ય વંદહ જિણવરિંદે ॥ ૨૧ ॥ સમ્મ કમ્મવિવાગ-જાણતો અપ્પણા
 કુણઈ પાગં । જુત્તુ વિદ્દિણા વિદ્દિઝ-સવરણ કુણઈ અણુપેહ ॥ ૨૨ ॥
 આવસ્સયાઈકિરિય-કરેઈ નિપવીરિય અગૂહતો । હ્ય નદો ગયરદો-દિ
 ણકિચ્ચ આયરહ નિચ્ચ ॥ ૨૩ ॥ તો સવિયમવિયસસે-કપાવિ અઘ્ઠા-

વગરનુ અયોગ્ય) નહિ બોલો—કેમકે સર્વ કોઈ પૂર્વ જન્મે કરેલા ક્રમનુ ફળ બો
 ગવે છે (૧૬)

આ રીતે યુક્તિપૂર્વક પુત્રોને તેણે સમજાવ્યા હતા પણ તેઓ ક્રોધથી સતેષ્ટ
 થઈને નીતિ માર્ગને તોડી તે નદરોડે પોતાથી બૂરો કરતા હતા [૧૭] તેમ છતાં તે
 મહાબાગ નદરોડે એકનો થઈ રહેતા પણ લગારે દિનગીર નહિ થતા ધરના એક ખુણે
 રહી પ્રથમની રીતેજ ધર્મમાં ઉજાણા ગહેતો [૧૮] તે સતતા છે-આ પહોરે વિધિ
 પૂર્વક સ્વાધ્યાય અને આવશ્યક કરતો અને દિવસના પહેલા પહોરે આગમનુ રહસ્ય જા
 ણતો [૧૯] બીજા પહોરે નજીકના ગામમાં મરી મશાલો વેગીને ચોખો બવહાર સા
 ચરી તે બોજન જેટલુ કમાતો [૨૦] પછી તે ઘરે આવી ન્હાઈ પોષ શુચિશૂન
 થઈને પોતાના જિનજુવનમાં જઈને સુગંધી ગંધવાળા દ્રવ્યોથી જિનેદ્રને પૂજીને ચૈત્યવ
 દન કરતો [૨૧] આ સમ્યક્ રીતે ક્રમ વિષાક જાણતો થઈ તે પોતાને હાથે રસોઈ
 તૈયાર કરતો અને જમીને વિચાર કરી વિધિ પૂર્વક સવરણ એટલે દિવસ ચરિમનુ પથ
 કખાણુ લઈ લેતો (૨૨) પછી સાંજે પોતાનુ વીર્ય ચોખ-આ વગર આવશ્યક વગેરા
 દ્રવ્યા કરતો આ રીતે નદરોડે વગર હરખતે નિત્ય દિન કૃત્ય આચરતો (૨૩) હવે એક

હિયામહે પત્તે । કયજવવાસો एसो-जा पत्तो जिणगिहदुगारे ॥ २४ ॥

उल्लसिअवहुलपरिमल-पसरंता कुसुमचउसर एगा । से मालिणी
समप्पइ-सो भणइ इमस्स किं मुल्ल ॥ २५ ॥ सा जपइ मुल्लेण-आणंद-
समुदचदनदकय । तुम्ह पसाएण चि य-अम्ह इमे सारलकारा
॥ २६ ॥ इय भणिओवि न गिण्हइ-स मोरउल्लाइ जाव फुल्लाइ ।
ता मालिणी सविणय-रूवद्ध मुल्ल मुल्लवइ ॥ २७ ॥ तो दाउ फुल्लमु-
ल्लं-हरिमपरो कुसुमचउसर गहिउ । पविसिय जिणभवण तो-भत्तीइ
जिणिंद मच्चेइ ॥ २८ ॥ पूइत्तु नमित्तु जिण-वदारुजणे गयमि सुदडाणे ।
विहिणा वटिय देवे-नदो इय गुणइ जिणनाह ॥ २९ ॥ जय जय सा-
मिय जिणवर-वरकेवलकलियवत्तुपरमत्तय । मत्तयमणिकरभासुर-सुरवर-

વેળા બન્ય જનોને આનંદ આપનાર અષ્ટાન્દિક (આઠ દિવસ ચાલે એવું) મહોત્સવ
આવતા તે ઉપવાસ કરી જિનમંદિરે ગયો [૨૪] તેવામા ત્યા બેઠેલી એક માલવો તેને
ઉજળતી સુગંધવાળા કુસોની ચાર સરવાળી માળા આપી, ત્યારે તે બોલ્યો કે એનું મૂલ્ય
શુ છે ? [૨૫] ત્યારે તે બોલી કે, હે આનંદરૂપી સમુદ્ર વધારવાને ચંદ્ર સમાન નફોડા !
મૂલ્યની કંઈ જરૂર નથી—કેમકે તમારી મહેરબાનીથીજ અમારો આ ઠાઠમાઠ ચાને છે
[૨૬] એમ કહ્યા પતા પછુ તેણે તે મોડલા [જાતિ નિરોપ] ના કુત્ર ન લીધા ત્યારે
માથણુ વિધિપૂર્વક તેનું અર્ધો રૂપીયો મૂલ્ય કહેવા લાગી [૨૭] ત્યારે કુલતુ મૂલ્ય
આપી હરિત ચંદ્ર તે કુલની ચાર સરવાળી માળા લઈ જિનમંદિરમા પેશી બકિતપૂર્વક
જિનેન્દ્રની અર્ચા કરવા લાગ્યો [૨૮]

આદ જિનેશ્વરને પૂજી નમીને બીજા વાંદનાર જન સ્વસ્થાને જતા નદરોડ વિધિ
પૂર્વક દેવને વાંદીને આ રીતે જિનેશ્વરને સ્તવવા લાગ્યો [૨૯]

(જિન સ્તુતિ)

હે સ્વામિનું ! હે જિનવર ! તું જયવત રહે—તું કેવળ જ્ઞાને કરી વસ્તુનો પરમાર્થ જા
ણે છે, તું મસ્તકે ધરેન મણિઓના કિરણોથી દીપતા સેકડો ધંદ્રોત્તરે નમાયવો છે
[૩૦] તારા શરીરે મળરોગ દોતા નથી, તારૂં લામડગ ચંદ્ર ચાકે દીપે છે, તું લય*

સયનમિય કમકમલ ॥ ૩૦ ॥ મલરોગમુકવિગાહ-ગાહવદ્ દિપ્ત
વલય । લયપત્તજ્ઞાણસોહિય-હિયકર નીસેસસત્તાણ ॥ ૩૧ ॥
જેણ મય-અગોરપારંમિ ભવસમુદામિ । ભવસયસદ્સત્તુલહ-જ પ
દંસર્ણં છદ્દં ॥ ૩૨ ॥

ચક્રહર અમુરનરચર—સ્વેયરકમલાહ્વરેત્ય મુલંહાઓ । પ
પણીય તપચરણ—નિયમરિદ્ધી હ પુણ દુલહા ॥ ૩૩ ॥ દ
ચત્વરલણી—મુદાણ જળણી દુદાણ નિદ્ધવળી । ભવજલહિપોયમૂ
ઘાણ ટેવ તુદ પૂયા ॥ ૩૪ ॥ તિહુવળવહુ તુદ પયકમલ-વદળ
વલહિઝળ । ભવસત્તાવ હવસમિય-નિચ્છુયા હુંતિ મવિયઙ્ગા ॥
તુ મપુલ્લો કપ્પતરુ-સામિય ચિંતામણી તુપ મપુલ્લો । સ્વવિત
જં પહુ-વિચરસિ સગાપવગ્ગમુદ્ ॥ ૩૬ ॥ દેવિદમ્બુર્ણિદનરિદ-વિ
જિર્ણિદમઙ્ગસયા । નિયનિમ્માલભાણાકરણ-લાલસં માણસં

પ્રાપ્ત ખ્યાનથી શોભિત છે તુ બધા સત્ત્વોને હિત કરનાર છે [૩૧] અપાર
મુદ્રમા લાખો ભવ ધરના કુવળ એવું તાર જ્ઞાન પામીને હું અને ધન્ય મા
[૩૨] ચક્રવર્તિ, અમુર રાજા, તથા વિદ્યાધરની લક્ષ્મીઓ મળવી સુખ છે,
પ્રભુ । તારા જ્ઞાનેના તપચરણ તથા નિયમરૂપ સિદ્ધિ મળવી કુર્વંમ છે [૩૩]
તારી મૂળ દારિદ્ર કુખને દગનારી છે, સુખોને પેદા કરનારી છે, કુખોને ચૂરન
અને છૂંચોને સસાર સમુદ્ર પાર ઉતારવાને પોત સમાન છે [૩૪] હે ત્રિશુન પ્રભુ
ચરણકમળનું વદન ચદનના સરખું છે તે મેળવીને જાવો । સત્તાપ સમાવીને ભવ
શાંતિ મેળવે છે [૩૫] હે સ્વામિન ! તુ અપૂર્વ કૃપાત્મક છે અથવા તો અપૂ
તામણી છે, જે માટે હે પ્રભુ ! તુ અલ્પધાર્મ્ય સ્વજ મોક્ષનું મુખ આપે છે [૩૬]
વેદ—મુર્તિદ અને નરેન્દ્રોએ વદાયલા હે જિનેન્દ્ર ! મારા મનને તુ તારી નિર્ભગ
ક્રમાવળવામા લલચાવેતુ ૩૨ (૩૭) આ રીતે તેણે સ્તુતિ કરી, એવામા લા સગમ
દિશા ૨ તેમના ચરણે તે વિનયથી નચ્ચે, એટલે તેમણે પ્રણમ કે, હે શેઠ ! તારી

॥ ૩૭ ॥ અહ તત્થા ગયસંગમ-ગુરુણો વિણણ નમદ્ જા એસ । તા
તેહિ ઇમો મણિઓ-કિં સિદ્ધ ઇમા અવત્થા તે ॥ ૩૮ ॥ સ મળદ
મયવ મેવ—તુબ્ધેવિ મળેહ, કિંતુ મહજ્જણ । નૂળ જા ફુરદ્ મળે—અ-
ચિત્ત ચિતામણીધમ્મો ॥ ૩૯ ॥ કિંતુ દુહ મસમમેય—જં પહુ
મુપણા મળાતિ મૂઢમણા । જિણાપવયણપટિકૂલ—અળતસસારતરુમૂ-
લ ॥ ૪૦ ॥

અહ વંમસોતિજવ્ત્તો-પચ્ચવ્ત્તો હોડ મળદ્ તુહો હ । તુહ ગરુપ-
મત્તિસાહસ-ગુણેણ, તા સિદ્ધિ, વરસુ વર ॥ ૪૧ ॥ સો મળદ્ ન મે
કરજં-કેળાવિ, જવ્ત્તો પુણાહ મળેસુ । સો વયદ્ ધળ તા ઠેસુ-તસ્સ
રુવ્વપુખસ્સ ॥ ૪૨ ॥ જવ્ત્તો અવહીણ નાડ-મળદ્ લવ્ત્તે વહાવિ તુહ
દેમિ । રુવ્વદ્ધિદ્ધત્તપુત્ત-ભારપાર નહણ જામિ ॥ ૪૩ ॥ ત સોડ
મળદ્ સિદ્ધી-સવિમ્મહો જવ્ત્ત વયસુ સદ્દાણ । જિણધમ્મપભાવાઓ-કયા
નિ નહુ કિંમિ મહ રૂણ ॥ ૪૪ ॥ જદ્ધવિ નિરીહો સિ તહાવિ-સિદ્ધિ,

અવધા કેમ થઇ ? (૩૮) તે બોલ્યો કે, હે ભગવન ! તમે પણ એમ કેમ કહો
છો ? હું તો એમજ માતું છું કે, જ્યાં લગી મારા મનમાં અચિત્ત ચિતામણિ સમાન
ધમ રહ્યું છે, ત્યાં લગી કદાચે ઉલ્લ નથી, [૩૯] છતાં મારા મૂઢ મનવાળા સગાનહાવા
જિન પ્રવચનથી પ્રતિકૂળ અને અનત સંસારરૂપ તરતુ મૂળ એવું બોલ્યા કરે છે, તે મને
બહુ વિષમ દુઃખ લાગે છે [૪૦] હવે તેટલામાં બ્રહ્મશાની યજ્ઞ થઇ બોલ્યો કે, હું
તારે ભરે ભરિત સાહસના ગુણથી તુષ્ટ થયો છું, માટે વર માગ [૪૧] તે બોલ્યો કે,
મારે કાંઈ ઝીઝતો ખપ નથી, યજ્ઞ ફરીને બોલ્યો કે, તેમ છતાં પણ કંઈક માગ, તારે
તે બોલ્યો કે, તારે મારા તે [ફૂલની માર્ગમાળા] અર્થ રૂપિયાતું ફળ આપ [૪૨]

તારે યજ્ઞ અવધિ જ્ઞાનથી જોઇ કહેવા લાગ્યો કે, તને હું મને તેટલા લાખો
રૂપાણુ દ્રવ્ય આપુ, તોપણ અર્થ રૂપિયામાં ઉપાર્જવા પુણ્યનું પાર હું પામી શકું તેમ નથી
[૪૩] તે સાંભળી શેઠ વિસ્મય પામી બોલ્યો કે, હે યજ્ઞ ! તું ખુશીથી તારા રથાને
ન—મને જિન ધર્મના અખાવે ક્યારે પણ કંઈ ઉણાઈ પડી નથી [૪૪] યજ્ઞ બોલ્યો

નિયતણયમાઈ સઠવિહ । કુણસુ મહ વયણ મેઘ-તેણાણુમણ્ ભણઈ જક્ષ્વો
 ॥ ૪૫ ॥ નિયમિહ ચરકોણાઉણ-મહાનિદાણે મહિજ્જ ઇય કહિહ ।
 જક્ષ્વો ગઓ સઠાણ સિદ્ધીવિ સમેહ પણુપત્તો ॥ ૪૬ ॥ સવિસેસ ધ-
 મ્મનિરય-ત દદ્દુ દુઢયાણસા મજ્જા । જપડ દઢ મૂઢ મુહા-મરોસે કિં
 ધમધમી હૂઓ ॥ ૪૭ ॥ પુત્તા મળતિ નિમ્મેર-થેર મુવસિ કિ મજ્જ-
 વિ ન ધમ્મ । કિં જીવતે અમ્હે-નિરિવિલ્લહ ન તરસિ હયાસ ॥ ૪૮ ॥
 સિદ્ધી મળઈ કિમેવ—નિંદહ સિવસગ્ગદાયગ ધમ્મ । ણપસ્સ અસાર-
 ધણસ્સ-કારણા તેવિ ધિંતિ તેઓ ॥ ૪૯ ॥ સિવ સમેહિ અલ, જે-ધણ
 મિક ચિ ય વય સમીહેમો । અણહુતયા વિ જેણ-હુતિ ગુણા પાયદા
 સવ્વે ॥ ૫૦ ॥

તથા ચોક્ક-

૧૪ મન

હુતાઈ હુતિ અણહુતયાવિ, જતીઈ જતિ હુતાવિ । જીઈસમ નીસે-

કે, હે શેઠ ! જે કે તુ નિરીહ છે, તોપણ તારા પુત્ર વમેરને ડેકાણે લાવવા મારે એક
 વચન કહુન રાખ-ત્યારે શેઠે હા પાડતા તે બોલ્યો — [૪૫] મારા આ ધરના માર પુત્રો
 મોટા નિધાન દાટેલા છે, તે તારે લેવા એમ કહીને મક્ક પોતાના સ્થાને ગયો, અને શેઠ
 પોતાના ઘેર આબો [૪૬] તે ત્યારથી વિશેષે ધર્મ કરવામાં તત્પર રહેવા લાગ્યો તેને
 જોઈ હુદ્દ મનવાળી તેની સ્ત્રી કહેવા લાગી કે, હે મૂના સરદાર ! ફેકડની ધમાધમ કરી
 કા ફેકડ મરે ? [૪૭] વળી પુત્રો કહેવા લાગ્યા કે, હે નિર્મલાદ છુટા ! હજુ પણ
 તુ ધર્મજીવી લત સુન્તો નથી, તેનું શું કારણ છે ? હે હતાશ ! [કમનસીબ] શું તુ
 અમને જીવતાજ જોઈ લકતો નથી ? (૪૮) શેઠ બોલ્યો કે, તમે આ રીતે અસાર
 ધનના કારણે મુકિત અને સ્વર્ગ આપનાર ધર્મને કાં નિહો છો ? ત્યારે તેઓ બોલ્યા —
 [૪૯] અમારે મુક્તિ અને સ્વર્ગ નથી જોઈતા, પણ અમારે એકતુજ ધનજ જોઈએ
 છીએ કેમકે તેનાથી સર્વે અછતા ગુણ પણ પ્રગટ થાય છે (૫૦) જે માટે કહેલું છે
 કે, ‘ લક્ષ્મી યતા અણુદંતા ગુણો પલ જવાતા રહે છે, અને લક્ષ્મી જતી રહેતાં સર્વે
 ગુણો જાણે તેની સાથેજ જતા રહ્યા દોષ તેમ લાગે છે. તે લક્ષ્મી જયવાન રહે ’

સા-સગુણગણા જયહ સા લચ્છી ॥ ૫૧ ॥

તથા

જાડુ રૂઢ વિજ્ઞા—તિથિવિ નિવડંતુ કંદેરે વિડલે । અત્યુ ધિય
પરિવટ્ટહ-જેણ ગુણા પાંચઢા હુતિ ॥ ૫૨ ॥ તો પઢિમળેહ સિદ્ધી—ધર્મ-
તિથિનો જહ તુમે તહાવિ હમ । ધર્મ કરેહ જ એસ-દેહિણ કામધેણુ-
સમો ॥ ૫૩ ॥

તથા—

ધર્મોય ધનવલ્લભેષુ ધનદઃ કામાર્થિના કામદઃ સૌભાગ્યાર્થિષુ
તત્પદઃ કિમથવા પુત્રાર્થિનાં પુત્રદઃ । રાજ્યાર્થિષ્વપિ રાજ્યદઃ કિમપરં
નાના વિકલ્પે ઈષ્ટા તત્ કિં ય જ દદાતિ કિંચ તન્નુતે સ્વર્ગાપવર્ગા
વપિ ॥ ૫૪ ॥

અન્યત્રાપ્યુક્ત—

ધણુ ચિંતતહ ધર્મ કરિ-વર્મેણ ય ધણુ હોઈ । ધણુ ચિંતતહ
જઈ મરહ-દુન્હવિ હવકુ ન હોઈ ॥ ૫૫ ॥ તે વિંતિ તાય નહ જે-હેસિ

વળી કહ્યું છે, “ જાતિ, રૂપ, અને વિદ્યા એ મોટી કદર (કાતર કે ગુણ) મા જ
છને પડે. ફક્ત અમારા પાસે પૈસા જમા થાઓ, કે જેથી સધળા ગુણો પોતાની મેળે
ગનામે [૫૧-૫૨] ત્યારે રોકે જોઈએ કે, જે તમે ધનના અર્થે દો, તોપણુએ ધમનેજ
કરો, કેમકે તે પ્રાણિઓને કામધેણુ સમાન છે (૫૩) જે શરે કહેલું છે, “ ધર્મ
ધન આદનારને ધન આપે છે, કામાર્થિને કામ પુરે છે, સૌભાગ્યના અર્થને સૌભાગ્ય આ-
પે છે, વધુ શુ ૨ પુત્રાર્થિને પુત્ર આપે છે, રાજ્યના અર્થને રાજ્ય આપે છે, આગ્રા વિ-
કલ્પેણુ શુ કામ છે ૨ કુકાર્મા કહીએ તો એણુ શુ છે કે, જે ધર્મ નહિ આપી શકે ૨
વળી તે સ્વગ અને મોક્ષ પણ આપેજ છે [૫૪] વળી બીજા સ્થળે પણ કહ્યું છે કે,
ધન અહાતો હોય તો ધર્મ કર, કેમકે ધર્મથી જન યાય છે, અને ધન ચિતવતા જો મ
રીશ, તો બેમાથી એક નહિ યાય [૫૫] તેઓ જો પા કે, દે પિતા ન જો તુ ઇહાંજ

ધણ મિહાવિ કિંમિ તો ધમ્મ । કુણિમો તયણ પયેપઇ-સિઘી નણ ક્ષત્તિ
 દેમિ ત્તિ ॥ ૫૬ ॥ તત્તો તેવિહુ ધણલામ-લાલસા નદસિઘિણા સદ્ધિ ।
 જિણભવણાઇસુ ગચ્ઝતિ-સાહુણો તહ નમસતિ ॥ ૫૭ ॥ અહ તે યુદ્ધા
 કત્થ ત્થિ-ત ધણ જાવ ત્રિંતિ તા સિઘી । દસઇ કેંચણરૂલસં-ગિહેગ
 ફેદ્ધણ ર્થનાવેઝ ॥ ૫૮ ॥ એવ કલસચઝવકે-વદ્દે તે અંતરાયવિગમેણ ।
 પુન્ને વ રિદ્ધિમતા-જાયા જિણધમ્મઅણુરત્તા ॥ ૫૯ ॥ અહ તેણ સયણ-
 ધમ્મો-ગિહિધમ્મ ગાહિઓ ગુરસમીવે । સિવસુવલ્લદાણદ્રવ્વા-સય ચ
 કક્કલીરુપા દિવ્વા ॥ ૬૦ ॥ મૂલ્લચરણુણકલિઓ-સજ્ઞાપાવસ્સયાફિરિ-
 યરઓ । ઉપ્પાદિપદુહકમે-પતો પરમે પય નદો ॥ ૬૧ ॥

શ્રુત્વેતિ લોકહિતયેપિ સૌખ્ય—

નદસ્ય નિત્યકરણોદયતસ્ય ।

અમને કદા મેળવ આપે તો, અમે ધન કરીએ ત્યારે શેઠ બોલ્યો કે હા, ત્યારે હું
 બહુ આપીશ (૫૬) ત્યારે તેઓ ધન મળવાની લાલચથી નદશોડના સાથે જિનમ
 દિર વગેરેમા જતા, તથા સાહુઓને નમતા [૫૭] બાદ તેઓ લોભી થઇ કહેવા લાગ્યા
 કે, હવે તે ધન ક્યાં છે ? ત્યારે શેઠે ધરને એક ખુલ્લો ખોદાવી, તેમને સોનાનો કળશ
 ખતાવ્યો [૫૮] એ રીતે અત્યંત કમ દુરતા ત્યારે કળશ મળવાથી તે અમાઉ આશ્ચ
 ચ્છદિપાત્ર થયા, અને જિન ધર્મપર પ્રીતિવાન થયા (૫૯) હવે તેણે સ્વજન પરિવારને
 ગુર પાસેથી શુદ્ધિ ધર્મ સ્વીકાર્યો, અને પોતે મુક્તિ સુખ આપનારી દીક્ષા મહશ્વ કરી.
 (૬૦) તે મૂળ અને ઉત્તર સુધિ સદિત રહી, સ્વાધ્યાય અને આવશ્યકની ક્રિયામાં ત
 રપર રહેતો, થકા હું ખતુ કદા ઉપેક્ષાને પરમ પદને પામ્યો [૬૧] આ રીતે નિત્ય ક
 રુણમા ઉજમાળ રહેનાર નદશોડને જો લોકમા પ્રાપ્ત થયેલ સુખ સાંભળીને તમામ
 હુ ખરપ ગાડને (ગાપવામાં) કુમર સમાન તે નિત્ય કરણમાં, હે લાન્થ જતો ! તમે
 ચલન કરતા રહો (૬૨)

નિઃશેષદુઃસ્વદુઃકુઠારકલ્પે—

ખવ્યા જનાસ્તત્ર વિઘત્ત યત્ન ॥ ૬૨ ॥

इति नंदश्रेष्ठिकथा.

ઉત્તો ગુણવતઃ કરણ ઇતિ દ્વિતીયો ભેદઃ—સપ્રતિ તૃતીય વિનય-
ભેદં પ્રચિકટપિપુર્ગાયાપૂર્વાર્દિમાહ.

(મૂલં)

અભ્યુદ્ઘાણાદ્યં—વિણય નિયમા પડંજડ ગુણીણ,

(ટીકા)

અભિમુલ્લસ્યુત્યાનમભ્યુત્યાન—તદાદિર્યસ્યસઃ અભ્યુત્યાનાદિ—રાદિ
શબ્દાત્ સમુલ્લસ્યાનાદિપરિગ્રહ—સ્તદુક્તઃ—

આ રીતે નંદશેષની કથા છે.

ગુણવાન જનનો કરણરૂપ બીજો ભેદ કહેવા, હવે ત્રીજો વિનયરૂપ બે પ્રગટ કરવા અર્થે ગાથા કહે છે

[મૂળનો અર્થ.]

ગુણી જનોની તરફ અભ્યુત્યાન વગેરે વિનય જરૂર બતાવવો જોઈએ.

(ટીકાનો અર્થ.)

સામે ઉપર તે અભ્યુત્યાન તે વગેરે તે અભ્યુત્યાનાદિ કહેવાય આદિ શબ્દથી સમુપ જવું વગેરે સમજવું

દદરુ અન્નુદાણ-આગચ્છંતાણ સમુદ્ધ જાણ ।

સીસે અજાલિકરણ-સય માસણદોયણ કુજ્જા ॥ ૧ ॥

નિવેસિજ્જ વિસન્નેસુ-ગુરુસુ વદણ મુવાસણ તાણ,

જતાણ અણુગમણ-ઇય વિણઓ અદ્દહા હોદ્ [તિ]

તમિત્થશ્રૂતં વિનય પ્રતિપત્તિં નિયમાન્નિશ્ચયેન પ્રયુક્તે વિદધાતિ-
યુગિનાં ગુરુગૌરવાર્હણાં-પુષ્પસાલમુતવત્

તત્કથા ચૈવં

મગદ્દાજ્ઞવયમજ્ઞે-ગુમ્બરગામમિ ગિહવહ્ આસિ । નામેણ પુષ્પ-
સાલો-મજ્જા મદ્દામિદ્દા તસ્સ ॥ ૧ ॥ પર્ગદ્દિ વિનયકરણુ-જ્ઞુઓ સુ-
ઓ તાણ પુષ્પસાલમુઓ । સો ધમ્મસત્થપાઢય-મુદ્દાઢ કહયાવિ ઇય
મુણ્ણ ॥ ૨ ॥

વિહરિયત્તમેસુ જો ઉત્તમેસુ દ્દહ કુણ્ણ વિણય મણવરય । સો

એ મારે કહેયુ છે કે —

પાસે આવેના જોષ્ટને હાથ ઉઘા થયુ, આવતા જોષ્ટને તેમની સામે જયુ, તથા
મરતકે અજાનિ વાધવી, અને પોતે પોતાને હાથે આસન આપયુ, એ રીતે વિનય કરવો
જોષ્ટએ

શુરજ્ઞન એમ પછી જોષ્ટયુ, તેમને વદન કરયુ તેમની ઉપાસના કરવી, અને
ત્યમ ત્યારે વળાવવા જયુ, એ રીતે આઠ પ્રકારે વિનય થાય છે

આવી રીતનો વિનય એટલે પ્રતિપત્તિ નિયમા એટલે નિયો કરવી (મોની તે
કહે છે) શુશ્વિ એટલે વધુ માન રાખવા થોડા હોય તેમની પુષ્પસાલ માફક

પુષ્પસાલ સુતની કથા આ રીતે છે

મગદ્દેલમા ગોદ્દગ ગામમા પુષ્પસાલ નામે શુદ્ધપતિ હતો, અને જદા નામે તેની
સ્ત્રી હતી [૧] તેમને સ્વભાવેજ વિનય કરવામા ઉભમાણ પુષ્પસાલસુત નામે પુત્ર હતો,
તેણે એક વેળા ધર્મસાસ્ત્ર પાઠકના મુખથી આ રીતે સાંભળયુ [૨] વિવરિત તમવાળા

લહિય ઉત્તમગુણે-પાવડ સંબુત્તમ ઠાળે ॥ ૩ ॥ ઇય સુણિય પિઝળ
અળૂણ-મત્તિજુતો સ રત્તિદિવસાપિ । જં જહ હચિય ત તહ-સમ્મ વિ-
ણય વિણિમ્મેહ ॥ ૪ ॥ કડયાવિ ગામપહુણો-વિણયપ્પવણે નિણવિ નિ-
યપિઝણો । તે પિઠ્ઠિય ત ઉત્તમ-તર તિ ઓલગિહ લગો ॥ ૫ ॥
તેણ સહ ગામસામી-પત્તો કડયાવિ રાયગિહનયરે । અમયકુમારસર્મારે-
ગરુય વિણયં કુણહ તસ્સ ॥ ૬ ॥ તો પુપ્પસાલપુત્તો-પુચ્છહ કો एस
સામિ, મળહ । સિરિસેણિયનિવત્તણઓ-ગુરુયણ સજાણિયવહુવિણઓ
॥ ૭ ॥ સજ્જણવળનવમેહો-ઉત્તમલોયમિ લદ્ધધુરિરેહો । કયજણવયજ-
ણસત્તી-અમયકુમારુ ત્તિ વરમત્તી ॥ ૮ ॥ ઇય સોહ ગામસામિ-પુઠ્ઠિ-
ય સો અમયકુમાર મહીણો । વિણયં કળયં વ સુર્ય-તં પડ પડવાસર
કુણહ ॥ ૯ ॥ અમયકુમારો ગોસે-તોસેણ નમેહ નિવહચરણજુગ । તુમ્હ-

એટલે જ્ઞાનવાન ઉત્તમ જનોનો જે નિરતર વિનય કરે, તે ઉત્તમ ગુણો પામીને સર્વોત્તમ
સ્થાન પામે છે [૩] એમ સાબળીને તે રાત દિવસ બારે લક્ષિતથી માખાપનો યથાધોઅ
વિનય કરવા લાગ્યો [૪] તેણે એક વેળા પોતાના માખાપને ગામના ધણીને વિનય
કરતા જોયા, તે જોઈ તે વિચારવા લાગ્યો કે, ગામનો ધણી માખાપથી પણ ઉત્તમ લાભી
છે, તેથી તે તેની સેવા કરવા લાગ્યો [૫] હવે એક વખતે તે ગામધણી તેને સાથે લઈ
રાજગૃહનગરમાં અમયકુમારની પામે આની લાગ્યો, અને તેનો બારે વિનય કરવા લાગ્યો
[૬] ત્યારે પુપ્પસાલસુત તેને પૂછવા લાગ્યો કે, હે સ્વામિ ! આ કેણુ છે ? ત્યારે ગા-
મધણી જોત્યો કે આ શ્રી શ્રેણીક રાજાનો પુત્ર છે, તે પોતાના ગુરુ જનનો બહુ વિનય
રાખનાર છે [૭] વળી તે સજ્જનરૂપ વર્નને સતોપદામાં મેધ સમાન છે ઉત્તમ લો-
કોમાં પહેલે નજરે ગણાય છે, દેશના લોકોને શાંતિમાં રાખનાર રાજમત્રી છે, અને તેનું
અમયકુમાર એવું નામ છે, [૮] એમ સાબળીને પુપ્પસાલસુત તે ગામધણીની રજા
લઈ અમયકુમારની ચાકરીએ વળાગ્યો, અને પ્રતિ દિવસ તેનો સોનાની માફક પરિવરિ
નય કરવા લાગ્યો [૯] હવે અમયકુમાર પ્રભાતે હવે ધરી રાજાના ચરણે નમવા લાગ્યો,
ત્યારે તે પૂછવા લાગ્યો કે, દે સ્વામિન ! તમને પણ મુન્ય આ ખેલ છે ? અમયકુમાર

વિ પુજ્જો કો एस—सामि इय पुच्छए एसो ॥ १० ॥ पभणइ मती
 थो पुष्फसाल सुय तुवणविस्सुयजसोहे । ओहाभियरिउसेणो—पसे-
 णजियनरवरगभवो ॥ ११ ॥ भवखलकारणमिच्छत्त सुहटभट्ठवायमजण-
 पवीरो । वरिमयभत्तिजणओ—जणओ मह सेणिओ राया ॥ १२ ॥
 त सोउ पमोयजुओ—विणएण पुच्छिऊण वरमति । सेहियमिबपयकम-
 ल—सो सेवइ रायहसु च्च ॥ १३ ॥ अह वीरनाहनाइ—समोसढ व-
 हिउ निवो चलिओ । पुढो वेण को एस—नाह तुम्भपि जो
 पुज्जो ॥ १४ ॥

મળઈ નરિંદો અમરિંદ—ચંદનાગિદનમિયચરણજુગો । જુગક સ-
 મત્તસત્તાણ—સયલ સસય સમૂહહરો ॥ ૧૫ ॥ હરહાસ ધવલજસંભર—પરિમલ
 સુરહિયતિલોચઆભોઓ । મોયનિરવિકલ અદિતિકલ—ગરુડતલચરણ
 સિદ્ધત્યો ॥ ૧૬ ॥ સિદ્ધત્યનરાહિવકુલ—વિસાલ નદયલદિણેસરસમા-
 ણો । માળકરિકેસરિસમો—સમોસદો હત્ય વીરજિણો ॥ ૧૭ ॥ ત મુ-

બોલ્યો કે, હે પુષ્પસાયસુત । જગદિંધ્યાત યશવાલો દુઃસ્મરોના સૈન્યને નમાવનાર, પ્રસેન
 નિત રાજનો અગજ, કાસારનું મૂળ કારણ જે મિથ્યાત્વ તે રૂપી મુલતને બાવા ભગિ
 વામા બળવાન થોડો, વીરપ્રભુનો ભક્ત અને મારો બાપ એવો આ શ્રેણિક નામે રાજ
 છે (૧૧-૧૨) તે સાંભળીને તે રાજ યદ્દ રિનમ પૂર્વક મત્રિની રાજ લઇ રાજહસની
 માફક શ્રેણિક રાજના ચરણ કમળને સેવવા લાગ્યો [૧૩] હવે તો વીરપ્રભુ આગ્રી સ
 મોસર્થા, તેને વાહવાને શ્રેણિક રાજ આવ્યો, ત્યારે તે પૂછવા લાગ્યો કે, હે સ્વામિ । આ
 વળી તમેને પણ પૂછવા યેઅ કોણુ પુરૂષ છે ? [૧૪] રાજ બોલ્યો કે, આ તો ઉદ્ર,
 અદ્ર તથા નાગેદ્ર જેના ચરણે નમે છે, એવા સમક્ષને સંધળા છવોના સધળા સસથોને
 હરનાર, હર અને હાસ્યના માફક ધેળા યશ પરિમળથી ત્રિનોકને સુરૂપી કરનાર, ભોગની
 અપેક્ષાથી રહિત અતિ તીવ્ર તપ ચરણથી અર્થ સિદ્ધિ મેળવનાર, સિદ્ધાર્થ રાજના કુળરૂપ
 વિશાળ નલસ્તગમા સર્વ સમાન, માનરૂપ હાથીને હઠાવવા કેસરિસિંહે સમાન, એવા વીર
 ત્રિનેશ્વર સમ્પ્રસર્થો છે [૧૫-૧૬-૧૭] તે સાંભળીને હર્ષિત થઇ, તે શ્રેણિક રાજ

ણિય હરિસિયમણો—પત્તો સહ સેણિણ જિણપાસે । નમિય પહું આસિ-
 રેહય—હત્યો ઇય ઘણડ વિણણ ॥ ૧૮ ॥ પહુ તુહ કરેમિ સેવ-મુ-
 વણગુરુ ઘણડ ફીરણ મદ । મુહપતિયધમ્મજ્ઞય-વિહત્યહત્યેહિ જે સેવા
 ॥ ૧૯ ॥ ઇય હોડ તિ પયપિય-સો દિક્ખ ગિણ્ણ પહુસમીવે । સસા-
 હિયવિણયરસો-જાઓ કલ્લાણઆભાગી ॥ ૨૦ ॥

इत्यवेत्य बहुलामकृत्तमं-

पुष्पसालसुतवृत्तमुत्तमं ।

हे जना विनयकर्मलालसाः--

सततं भवत शुद्धमानसाः ॥ २१ ॥

इति पुष्पसालसुतकथा.

નિરૂપિતો ગુણવત્તા વિનય ઇતિ તૃતીયો ભેદઃ--સાંપ્રતમનભિનિવેશ
 ઇતિ ચતુર્યભેદ વ્યાચિર્યામુર્ગાયોતરાર્દ્ધમાહ.

સાથે ભગવાન પાસે આવ્યો, તે પ્રભુને નખીને હાથમા તરવાર રાખી વિનયપૂર્વક આ રીતે
 કહેના લાગ્યો (૧૮) તે બોલ્યો કે, હે પ્રભુ ! તમારી સેવા કરીશ ત્યારે ભગવાન
 બોલ્યા કે, હે ભદ્ર ! અમારી સેવા મુખવચ્ચિત્ર અને ધર્મધ્વજ [રત્નેશ્વરજી] હાથમા
 રાખીને કરાય છે [૧૯] ત્યારે તેણે તેમ કહ્યું, રાખીને પ્રભુ પાસે દીક્ષા લીધી, અને
 તે વિનયરૂપ સિદ્ધ રસાયન કરીને કલ્યાણનો લાગી થયો (૨૦) આ રીતે બહુ લાભ કરનાર
 પુષ્પસાલસુતનું ઉત્તમ વૃત્તાંત સાબળી, હે જન્યો ! તમે શુદ્ધ મનથી હમેશા વિનય કરવામા
 તત્પર થાઓ.

આ રીતે પુષ્પસાલસુતની કથા છે

વિનયરૂપ બીજો ભેદ કયો, હવે અનભિનિવેશરૂપ ત્રીજો ભેદ વર્ણવવા - બાકીની
 અર્ધા ગાથા કહે છે.

(મૂલં)

અળભિનિવેસો ગીયત્થ-ભાસિયં નલ્લહા મુણહ ॥ ૪૫ ॥

(ટીકા)

અનભિનિવેશોઽભિનિવેશરહિતો-ગીતાર્થમાપિત વદ્યુતોપદિષ્ટ-ના-
ન્યથા સંજ્ઞાવરૂપતયા-મુણતિ પ્રતિપચતે, મોહોદ્રેકાભાવે કદાગ્રહામાવાદ્

ઉક્તચ

ન મોહોદ્રેકતાઽભાવે-સ્વાગ્રહો જાયતે ક્વચિત્,
મુણવત્પારતંત્ર્ય દિ-તદનુત્કર્પસાધન (ઇતિ)

ઇદમુક્તં ભવતિ-તીર્થકરગણધરગીતાર્થગુરુપદિષ્ટ મુણતિ પ્રતિપચતે,
આવસ્તીશ્રાવકસમુદાયવત્

તત્સવિધાનકમેવ

મૂળનો અર્થ.

અનભિનિવેશી હોય, તે ગીતાર્થની વાતને સત્ય કરી માને
છે. (૪૫)

ટીકાનો અર્થ.

અનભિવેશ એટલે અભિનિવેશ રહિત ગીતાર્થ વ્યક્તિને એટલે બહુ શ્રુતનાં કથ
નને મથાપરૂપે સીકારેલું છે, કેમકે મોહલું ભેર ટળનાથી કલમદ નથી રહેતો જે માટે
કહેતું છે કે, મોહનો ઉઘળો ટળતાં કેઈ જાતના સ્વામદ નથી રહેતો ઉઘળો ટાળવાનું
સાધન શુભવાનને પરત્ર રહેલું તે છે અતઃત્ત્ય એ કે તેવો પુરૂષ તીર્થકર ગણધર કે
ગુરુ ઉપદેશેનું તદ્વત્ કરીને કશું રાખે છે આવસ્તીના શ્રાવક સમુદાયની માફક
તેની વાત આ રીતે છે

અનિથ પુરી સાવત્પી-નેસત્પીઆવણુ વ્વ વહુસસ્સી । તત્થય સા-
 વયપવરો-સલ્લો સલ્લોજ્જલણુનોહો ॥ ૧ ॥ સયયં સેવિયજિણચલ્લણ-ડ-
 પ્પલા ઉપ્પલા પિયા તસ્સ । અન્નેવિ તત્થ વહેવે વહેરવિવજિયા સદ્ધા
 ॥ ૨ ॥ અહ તત્થ સમોસારિય-વીરજિણ વદિડ પઢિનિયતો । તે સાવ-
 ણ વયાસી-પ્વ સલ્લો નિરવકલ્લો ॥ ૩ ॥ મો મો ઉવવલ્લહીવહ-
 વિ-
 ડલ્લ અસણાઈ, ત ચ જિમિઝ્ઝણ । વિહરિસ્સામો ગિણિહુ-પણિલ્લયં પો-
 સહ સમ્મ ॥ ૪ ॥ તેમ્માવિ તહેવ મણિડ-સદ્ધાણગણ્ણુ ચિંતણ સલ્લો ।
 નો લલ્લ કપ્પઈ ત મજ્ઝ વિડલ મસણાઈય જુતુ ॥ ૫ ॥ કિંતુ વિમુક્કા-
 લકાર-સત્થકુમ્મસ્સ ઝમયાસ્સિસ । ણગાગિણો ય પોસહ-સાલાણ પોસહ
 ધિંતુ ॥ ૬ ॥ પુચ્છિતુ ઉપ્પલત્તી-સલ્લો ગિણેહ પોસહ ઇતો । તે મિલિય
 સાવયા લહુ-અસણાઈ ઉવવલ્લહાવતિ ॥ ૭ ॥ જપતિ ય મો મદ્દા-સલ્લે-
 ણુ ત જહા જિમેઝ્ઝણ । વિહરિસ્સામો ગિણિહુ-પણિલ્લય પોસહ અમ્હે

બુદ્ધશ્ય (૧) આણુના લાખક) નેત્રીની દુકાન માફક બુદ્ધશ્ય બુદ્ધ ધાસ દાણાથી
 બરપૂર આરસ્તી નામે નમરી હતી ત્યા શખની માફક ઉત્તર ગુણવાન શખ નામે ઉ-
 ત્તમ આનન્દ હતો (૧) તેની જિનેશ્વરના અગ્રણ્ય ઉપનને મેવનાર ઉપના નામે સ્ત્રી
 હતી, ત્યા ખીજ પણુ ધણા વેર નાવા નિનાના આવકો વપ્તા હતા (૨) હવે ત્યા સમો
 સરેના વીગજિનને નાદીને પાછો વળેયો નિસ્પૃહ શખ ખીજ આવડેને આ રીતે કરેવા
 આ યો (૩) આગે નિપુણ અશનપાન તૈયાર કરાવે, તે જમીને આપણે રૂડી રીતે પા-
 ખીને પાપવ લઈ વિચરશુ (૪) તે બધા પણુ તેમજ કહીને પોતપોતાને ઘેર ગયા,
 માદ સખે વિચાર કર્યો કે, આરે તે અશનપાન ખાવા નહિ જણુ કિંતુ અનકાર-શસ્ત્ર
 ત્યા ફૂન છોડી પ્રલયાગી રહીને પાપવગાળામા પાપવ લઈ એકના રહેણુ [વધુ પસંદ
 છે] (૫-૬), એમ નિતવી ઉત્પન્નને તે વાત પૂછી જાણવી મળે પાપવ લીધુ હને
 આપીમેર તે એકમ મળેલા આવડે અનગનાદિક તૈયાર કરાવવા મળ્યા [૭] તેઓ કરેવા
 બાબા કે, હે બો ! ! સખે, કરેણુ હણુ કે, જમીને પડી આપણે પાશિષ પાપવ લઈ
 વિચરશુ [૮]

॥ ૮ ॥ તા, કિં અજ્ઞવિ સત્ત્વો-ન પદ અહ્યાદુ પુત્રસ્ત્રી સદ્ગો । જા
પમિ ત માહુ-તા તુન્મે ઠાહ મુવિસત્યા ॥ ૯ ॥

ઇમ મળિય સત્ત્વગેઠે-સો પત્તો તં ચ ઇપ્પલા રૂત । દદ્ધં અન્ન-
હરિ જાઇ-સમુદ્ધ તદ્ધ સગદ્ધ પપ ॥ ૧૦ ॥ વદિય નિમેત્તિઠ આસણેણ પુ-
ચ્છઈ આગમણકજ્જ । સ મળઈ મદે સત્ત્વો-સત્ત્વ વ્વ નિરજણો કત્થ
॥ ૧૧ ॥ સા જપઈ પોસહિઓ-પોસહસાલાઈ અત્થિ સો તત્તો ૧ ગદ્ધ
પોસહસાલ-ગમણાગમણાઈ પદિક્કમઈ ॥ ૧૨ ॥ વેદિય સેવ પુત્રસ્ત્રી-હરિ-
સપરો પુત્રસ્ત્રી મળઈ મદ । ત અસણાઈ સવ્વ-સિદ્ધ તા પદ લદ્ધ
તુન્મે ॥ ૧૩ ॥ સત્ત્વો મળેઈ મદા-પોસહિઓ ૨ તઓ સ ઇચ્છા મે ।
ઇય પુત્રસ્ત્રી નિસામિય-પત્તો સદ્ધાણ પાસમિ ॥ ૧૪ ॥

તં કહઈ સત્ત્વવુત્ત ત મુત્તમે તે રિ સાચ્યા તત્તો । કિપિ કયઅ-
મિનિવેસા-જિમતિ ત અસણમારિય ॥ ૧૫ ॥ સત્ત્વો વ્વ નિસિ ચરયે-

આટે હલુ મુધી સખ આવ્યા કેમ નહિ ૧ ત્યારે પુત્રની આવક બોલો કે, હ
જામને તેને બોલાવી આવુ, ત્યાં લગી તમે વીસાએ રમે [૮] એમ કહીને તે સખના
ઘેર આવ્યો તેને આવતા જોઈને ઉત્પન્ના હી, સાત આડ ડગલાં તેના સામે આવી
(૧૦) મછી વાદી આસનપર બેસવાની નિમમણ કરી, ત્યા પધારવાનું પ્રયોગન તે
પુત્રના સાગી ત્યારે તે બોલ્યો કે, હે ભદ્રે ! સખ જેઓ નિમમણ સખ કર્યા છે ૧ [૧૧]
તે બોલી કે, તે તો પૈપથશાળામાં પૈપથ લઇ બેઠા ■ ત્યારે તેણે પૈપથશાળામાં જઈ,
મમનાગમણ વગેરે ઇરિયાવહી પદિક્કમી [૧૨] બાદ સખને ઘારે હાથી વાદીને પુત્રની
બોલ્યો કે, હે ભદ્ર ! તે રસોઇપણી તૈયાર થઇ રહી છે, આટે તમે જનદી વધારો [૧૩]
સખ બોલ્યો કે, મે તો પૈપથ સીધું છે, આટે તમારી જેવી ઇચ્છા હોય તેમ કરો
એમ સાલણીને પુત્રની બીજા આવકના પાસે આવ્યો [૧૪] તેણે આવી તે સખની
પાત કહી, ત્યારે તે આવકો જવાક હોય ચલા, અને તે રસોઇ જમ્યા [૧૫] આવીને
સખ તો રાતે છેકા પહેરે વિચારવા લાગ્યો કે, પ્રખાને વી પ્રભુને વાદી ધમ સાલણીને

जामे चितइ पण जिणं वीर नमिउ सोढं धम्म-पारिस्सं पोसहं अइय
॥ १६ ॥ अह उगण दिणिंदे-सखो अक्खोहवासणाजुतो । पतो नंतुं
तिहुयण-पहुपाए पायचारेण ॥ १७ ॥ वीर नमिय निसखो-समागया
सावया तहि तेवि । वदिय जिण मुषविद्धा-तो भयव कहइ इय धम्मं
॥ १८ ॥ भो लहिय मणुयजम्मं-भविआ भवियच्चयानिओगेण । नी-
सेसकिलेसकर-सयावि वज्जह अभिनिवेसं ॥ १९ ॥

अहं विंति अभिनिविष्टा—ते सङ्गा संखं तुम्भ किं जुत्तं । जं
कल्ले कहिय सयंपि—पोसहं जिमियं काहामो ॥ २० ॥ पच्छा तं पुण
अजिमिय—गिण्हिसि ता सुदुत्तं णं तुमं अम्हे । देवाणुपिया ठिणसि—निं-
दसि विंसेसि गरिहेसि ॥ २१ ॥ अहं भणइ पट्टं, मेवं—संखं हीलह
तुमे जओ एसो । पियधम्मो ददं धम्मो—जागरइ सुदक्खु जागारियं
॥ २२ ॥ तो सखो सखो इव—महुरससे पुच्छइ पण्हं नमिडं । कोह-
वसइ भते—जीवे किं अज्जणं कम्म ॥ २३ ॥

હું પૌપધ પાળીશ [૧૬] હવે સૂર્ય ઉગતા સખ અખડિત વાસનાથી પગે ચાલીને
વીરપ્રભુના ચરણે નમવા ત્યાં આવ્યો (૧૭) તે વીરને નમીને બેઠો, એટલામાં તે ખીજ
શ્રાવકો પણ ત્યાં આવ્યા તેઓ પણ જિનને વાદીને બેઠો, એટલે ભગવન્ આ રીતે ધર્મ,
કહેવા લાગ્યા—[૧૮] બો બો ભવિતવ્યતરના યોગે આ મનુષ્યજન લહીને સધળા કાને
શનુ કારણ એવો અભિનિવેશ તમારે કલપિ નહિ કરવો (૧૯) ત્યારે અભિનિવેશવા-
ળા તે શ્રાવકો શખને કહેવા લાગ્યા કે, હે શખ ! તમને શુ આમ કરવું યુક્ત હવું, કે
કાને પોતે દરાન કર્યો, કે જમીને પૌપધ કરશુ [૨૦] અતે આજે તમે વગર જામે
પૌપધ લઈ લીધું, એટલે તે દેવાનુપ્રિય ! તમે અમારી ઠીક મરફરી કરી. [૨૧] ત્યારે
તેમને ભગવાન કહેવા લાગ્યા કે, તમે શખને નિશ છો માં, કેમકે એ પ્રિય ધર્મ અતે
કદ ધર્મ દોષ, રૂડી રીતે ધર્મ જાગરિકા જાગે છે, (૨૨) ત્યારે શખના માફક મધુર
સ્વરવાળો શખ પ્રભુને નમીને પુછવા લાગ્યો કે, હે ભગવન્ ! કોધનાપરો જીવ શુ કર્મ
ઉપાજે ? [૨૩] ભગવાન બોલ્યા કે હે શખ ! કોધના પરો જીવ સાત-આઠ કર્મ બાધે,

(મૂલ)

સવળકરણેસુ ઇચ્છા-દોર રૂઢ સદ્દાણસજીતા,
ઈઈ વિના કનો-સુઢી સમતરયણસ્સ ॥ ૪૬ ॥

શ્રવણમાકર્ણન-કરણમનુષાન-તયોરિચ્છા તીપ્રાભિલાપો ભવતિ
રુચિ—શ્રદ્ધાનસયુક્તા પ્રતીતિસગતા, જયતીશ્રાવિકાયા ઇવેતિ

અસ્યા એવ પ્રાધાન્યરૂપાપનાયાહ—એતયા દ્વિસ્વરૂપમા રૂપ્યા
વિનાભોવેન કૃતઃશુદ્ધિ—ર્ન કૃતોપીત્યાહત—સમ્યક્ત્વરત્નસ્ય પ્રતીતસ્ય,
શુશ્રૂપાર્થમરાગરૂપત્વાત્તસ્ય,—તયો ષ્વ સમ્યક્ત્વસદ્ભાવિર્લિંગતયા પ્રસિ-
દ્ધત્વાત્.

વક્તૃચ,

મૂળનો અર્થ.

સાંભળવામાં અને કરવામાં શ્રદ્ધાપૂર્વક ઇચ્છા, તે રચિ છે
તેવી રચિ વિના સમ્યક્ત્વ રત્નની શુદ્ધિ શાથી થાય ? (૪૬)

ટીકાનો અર્થ.

અરણ્ય એટલે સામગ્રી અને રણ્ય એટલે અનુષાન તે બેમાં ઇચ્છા એટલે
તીવ્ર અભિલાષ તે રચિ છે, તે વળી શ્રદ્ધાન સયુક્ત એટલે પ્રતીતિ સદિન દોવી નોખએ
જયતી શ્રાવિમની માફક

એ રચિની પ્રવાનતા બતાવના ખાતર કહે છે કે, એ બે રૂપાણી રચિના અભા-
વે સમ્યક્ વ રત્નની શાથી શુદ્ધિ થાય ? મતનમ કે, દોષથી નહિ થાય, કેમકે તે સમ-
મ્યક્ત્વ શુશ્રૂષા અને ધર્મરાગરૂપજ છે, કેમકે તે બને સમ્યક્ત્વ સાથે પ્રગટ થતા વિગપણે
પ્રસિદ્ધ છે

કહેણું પણ છે કે, શુશ્રૂષા, ધર્મરાગ, અને યથોચ્છિન્નિ ગુરુદેવના વૈવાદ્યના નિયમ

સાદૃશ સામી સંભા—કેહસદે જિણ સમજેઈ । સંતઠ વ કમ્માઈ
 મોઈ સસારકતાર ॥ ૨૪ ॥ તે સોડ તે સદ્ગ—'મયતીયા અભિનિવેસ-
 પરિમુક્તા । સ્વામતિ પ્રિણયપુલ્લ-સંસલ સલ વ મુપાવિત ॥ ૨૫ ॥ તતો
 અણાભિનિવેસા—તે સબ્ધે ઘડિલ જિણ વીર । 'સપત્તા સદ્ગાણે—પહૂવિ અદ્ધ-
 ત્ય વિદેરે ॥ ૨૬ ॥ સલો અસલમવિય-કમ્મ સલવિલ મુહમ્મકપ્પમિ ।
 અરુણાભમિ વિમાણે—ચડપલિયાઠેઈ મુરો જાઓ ॥ ૨૭ ॥ તતો ચવિય
 વિદેહે—સિલગમી અભિનિવેસપરિમુક્તો । તે સેસાવિ હુ સદ્ગા—મુગઈણ
 ભાષણ જાયા ॥ ૨૮ ॥

इत्याभिनिवेशपक—आवस्तीआवका. परित्यज्य ।

प्रापुःफलममलमलं—तदत्र यत्न जनाः कुरुत ॥ २९ ॥

॥ इति शंखविधानकं ॥

उक्तो गुणवतो न भिनिवेश इति चतुर्थो भेद—संप्रति जिनवचनरुचि-
 रूप पंचम भेद व्याख्यानयन्नाह.

અને સસારરૂપ અટવીમા ભટકે (૨૪) તે સંભળીને તે આવકો ભયભીન થઈ અભિ-
 નિવેશ છોડી દઈ, શંખ માફક પનિત રહેના શંખ આગને વિનય પૂર્વે ખમાડવા લા-
 ગ્યા [૨૫] બાદ તે સર્વે નિરભિનિવેશી થઈ, વીર જિનને વાદીને સ્વસ્થાને આમ્યા,
 અને પ્રભુ પશુ ખીજી રથને વિચરવા લાગ્યા [૨૬] હવે શંખ અસખ્ય ભવના કર્મ
 અપાવી સૌધમ કેરુપમા અરુણાભ વિમાનમા ચાર પત્થોપમના આયુવાળો દેવ થયો
 (૨૭) ત્યાંથી મનીને તે અભિનિવેશ રહિત રહી મુક્તિ પામશે, તેમજ તે ખીજા આ
 વકો પશુ મુગતિના ભાજન થયા (૨૮) આ રીતે અભિનિવેશને છોડી આવરતીના આ
 વધે ઉત્તમ રૂઠ પામ્યા માટે હે જતો ! તમે પશુ એમાં યત્ન કરો [૨૯]

આ રીતે શંખનો વૃત્તાંત છે.

અનભિનિવેશરૂપ એવો ભેદ કહ્યો, હવે જિન વચન શ્રવણ પામ્યો ભેદ વધારે છે

(મૂલં)

સવળકરણેસુ રચ્છા-તોઈ રૂઢં સદ્દાણસજુત્તા,
ઈઈઢ વિળા કતો-સુદ્ધી સમતરયણસ્સ ॥ ૪૬ ॥

શ્રવણમારુર્ણન-કરણમનુષ્ઠાન-તયોરિચ્છા તીત્રાભિલાપો ભવતિ
રુચિઃ—શ્રદ્ધાનસયુક્તા પ્રતીતિસગતા, જયતીશ્રાવિકાયા ડવેતિ

અમ્યા એવ પ્રાધાન્યરૂપાપનાયાહ—એતયા દ્વિસ્વરૂપમા રુચ્યા
વિનામોનન કુત'શુદ્ધિ—ને કુતોપીત્યાકૂત—સમ્યક્ત્વરત્નમ્ય પ્રતીતસ્ય,
શુશ્રૂપાર્ધર્મરાગરૂપત્વાત્તસ્ય,—તયો ય સમ્યક્ત્વસદ્ભાવિર્લિંગતયા પ્રસિ-
દ્ધત્વાત્.

ઉક્તચ,

મૂળતો અર્થ

સાંભળવામા અને કરવામાં શ્રદ્ધાપૂર્વક ધૃચ્છા, તે રચિ છે
તેવી રચિ વિના સમ્યક્ત્વ રત્નની શુદ્ધિ સાથી થાય ? (૪૬)

દીક્ષાનો અર્થ.

શ્રવણ એટલે સામગ્રી અને કરણ એટલે અનુષ્ઠાન તે બેમા ધૃચ્છા એટલે
તીવ્ર અગ્નિ તપ તે રચિ છે, તે વગી શ્રદ્ધાન સયુક્ત એટલે પ્રતીતિ સહિત તેવી લેખએ
જયતી શ્રાવિકાની માવક

એ રચિની પ્રધાનતા બતાવના ખાતર કહે છે કે, એ બે રૂપાણી રચિના અભા-
વે સમ્યક્ત્વ રત્નની સાથી શુદ્ધિ થાય ? મતનગ કે, કોઈથી નહિ થાય, કેમકે તે સમ
અમ્ય શુશ્રૂષા અને ધમગમરૂપ છે, કેમકે તે બંને સમ્યક્ત્વ સાથે પ્રગટ થતા વિગપણે
પ્રસિદ્ધ છે

કહેયું પછી છે કે, શુભયા, ધમગમ, અને યથોચ્છિન્ન શુદ્ધેવના વેયાવન્યમા નિયમ

યુસ્મદસપ્તમ્મરાઓ—શુભ્દેવાળ જહાસપાદીય,

વેપાવચ્ચે નિયમો—સમ્પદિહિસ્સ લિંગાઈ

इति कथम गुणभावना.

અન્યે તુ યથ ગુણાનિત્યમમિદયતિ,—

મુતર્હૈઃ અત્યર્હૈઃ કર્ણર્હૈઃ ચેવ નભિનિવેસહૃઃ ।

ગુણવંતે પંચમિયા—અનિદિત્યવચ્છાદ્યાં હૌઃ ॥ ૧ ॥

અત્રાપિ સૂત્રરુચિઃ પઠનાદિસ્વાધ્યાયમટ્ટતિ, અર્ધરુચિધામ્યુત્પા-
નાદિવિનય ગુણિનાં પ્રયુક્તે, કર્ણાનભિનિવેસૌ તુલ્યાવેદ. અનિદિતોત્સા-
હતા પુનરિચ્છાદિરેવેતિ ન વિરોધ આશકનીય ઇતિ.

જયતીભાવિકાકથા ચૈવ.

અતિય દુરઃ કોસવી—કોસવીય વિળાવિ અકુરિયા । જસસ ગુ-
રુકિચિવહ્ની—સો તન્ય નિવો હદયણુ તિ ॥ ૧ ॥ માયાઃ માયારહિયા—મુ-

એ સમ્યક્ દષ્ટિય સિંગ છે એ રીતે પાત્રમાં ગુણની સમજાતી છે

ખીજ વળી માય ગુણ આ રીતે કહે છે —

સત્ત્વિય, અર્થત્ત્વિય કર્ણત્ત્વિય, અનભિનિવેસત્ત્વિય અને પાત્રમાં અનિદિતોત્સાહતા

એ પાત્ર ગુણે ગુણવાન હોય [૧]

પ્રદા પછુ સત્ત્વિયાનો પદ્ધતિક સ્વાધ્યાયમાં પ્રવૃત્તિ કરે છે, અર્થત્ત્વિયાનો ગુ-
ણ જોતોને અમ્યુત્પાનાદિક વિનય કરે છે, કર્ણત્ત્વિય અને અનભિનિવેસત્ત્વિય તો તેનો તેજ
છે અને અનિદિતોત્સાહતા તે ઇચ્છા દર્શિત છે, માટે એ રીતે પણ કરી વિરોધ ધારવો
નહિ

જયતી શ્રાવિકાની કથા આ રીતે છે.

કોસલી નામે નગરી હતી, ત્યા કોસ (પાણી કાઢવાનો કોસ) તથા ખીજ એ
બે વર્ના વચર પણ અકુરિત કબોતી મોની કીર્તિરૂપ વલ્લીવાળો હલ્લન નામે રાજા હતો.
(૧) તેની ત્રાયા રહિત અને મુશીજવાળા મુગાવડી નામે માતા હતી, અને વિનયસ્-

સૌલકાલિયા મિયાવર્દે તસ્ત । જિણવયણરૂં સચ્છા—સયા પિઝ્જા
તહ જયંતી ॥ ૨ ॥ સા સમણ સમણાણ—પદમા સિઝ્જાયરીતિ સુપસિ-
દ્ધા । સિદ્ધત્થપત્થિવસુઓ—અહ તત્થ સમોસદ્ધો સામી ॥ ૩ ॥ તિહુય-
ણપહુ પળમણપણ—માણસા સયણપરિયણસમેયા । પત્તા તત્થ
જયતી—ભત્તીઈ જયાપિ વિજયતી ॥ ૪ ॥ નમિઠં વીરાજિર્ણિદં—પુરઓ કા-
ઝ્ઞણ ઉદયણનરિંદ । સા નિસણઈ ચારરૂં—પથ પહુદેસણ સુમઈ ॥ ૫ ॥
જરજમ્માઈ સમ્મગ—સામર્ગિ લહિય કહમવિ હદગ્ગ । સક્કિરિય રૂરૂર-
દુણેહ શુરુકમ્મગિરિવર ॥ ૬ ॥ જિયઃ આજિયઃ પુત્તઃ પાવા—સવઃ
સંવરઃ નિઝ્જરાઠઃ વંધંમિ । સુવત્તં તિં તતવવગે—સયા રૂં હોઈ કાય-
ચ્ચા ॥ ૭ ॥ તત્થ જિયા પગવિહા—દુહા તિહા ચહહ પચહા છદ્ધા ।
વેયણ તત્ત ઇયેરેહિ—વેયર્ગઈ કરણ કાઈઈ ॥ ૮ ॥

ભૂમીજલ જલણાનિલ—વળસ્સઈ થાવરાં ઇમે પચ । સ્તિયતિયચઝ-

નમા રૂચિ રૂપનાર સ્વચ્છ આરામવાળી જયતી નામે તેની પિતૃધ્વસા એટલે ફોષ હતી
(૨) તે શાસ્ત્રમાં અમરોને પહેલી સંખ્યાતરી [વસ્તી દેનાર] તરીકે પ્રસિદ્ધ છે, હવે
તમા સિદ્ધાઈ શાળના પુત્ર વીરસ્વામિ સમોસયા (૩) તે ત્રિભુવન પ્રભુને નમવા મન
રાખતી જયતી સ્વજન પરિજન સહિત ત્યાં આવી, તે ભક્તિમા આખાં જગત કરતા
અધિક હતી [૪] તે શુભરૂચિ અને શુભતીવાળી જયતી વીરજિનને નમી ઉદ્ધવન રા
ગને આગળ કરીને આ રીતે પ્રભુની દેશના સાલળવા લાગી [૫] મનુષ્ય જન્માદિક
ઉદાર સમ્પત્તી પામીને ભારે કમરૂપ પર્વતને બેઠવા વજ્રસમાન એવી રી સત્ક્રિયારૂચિ કરે
[૬] જીવ, અજીવ, પ્રણય, પાપ, આશ્રવ, સવર, નિર્જરા, બંધ અને મોક્ષ એ નવ ત
ત્વમા હમેશા રૂચિ કરવી (૭) ત્યાં જીવ એનરૂપે એક વિધ છે, ત્રસ સ્થાવરરૂપે દ્વિવિધ
છે, સ્ત્રી, પુરૂષ અને નપુસકરૂપે ત્રિવિધ છે, દેવ, નારક, મનુષ્ય, તિર્યચરૂપે ચતુર્વિધ છે,
પાપ છદ્ધિયોથી પચવિધ અને છક્રાયથી પચ્ચવિધ છે [૮]

પૃથ્વી, પાણી, આગ, વાયુ અને વનસ્પતિ એ પાચ સ્થાવર છે દ્વિવિધ,

પર્ણિદિય-તસ ચરતા નરાવિદ્યા સન્ધે ॥ ૯ ॥ ઇર્ણિદિય મુહુર્મિયરા-સનિ-
યર પર્ણિદિયા સનિ તિ ચઠ્ઠ । અપજ્જતાપજ્જતા-ચરદસણ અહવ હુતિ-
જિયા ॥ ૧૦ ॥ મુહમિયર મૂજલાનન્-પદ્ધાણતવણ ઇયરવણવિગલા ।
સન્નિ અસન્નિ પર્ણિદી-અપજતપજતવર્તીસ ॥ ૧૧ ॥ તે સક્કિન્દ્ય-
પવિસ્વયમેર્ણિ અહર મન્વમ્વેર્ણિ । ચરસઠ્ઠિવિદ્યા કમ્પપ્પર્ણિમેર્ણિ વહુદા
વા ॥ ૧૨ ॥ પચ અજીવા, ધમ્મા-ધમ્માગાસદ્દુગ્ગલા તત્થ । પદ્ધમા
ચરૂરી અકિરિય-અરુવિણો રુવિણો ચૂરેયા ॥ ૧૩ ॥ તેસિં મેયા લ
વસ્થણસઠાણ-પમાણ અપ્પરહુમ્માવા । મેયા મેયા તિય તિય-તિય ઇગ-
ચઠ્ઠ ઇય અજીવચઠ્ઠસગ ॥ ૧૪ ॥ (ગીતિ) ધમ્મત્થિકાપદવ્વ-તસ્સ
ય ભાગો વિશ્વવિસ્વઓ દેસો । અવિમાગો વ પપ્પસો-પ્પ મધમ્મે નમે-
વિ તિય ॥ ૧૫ ॥ કાલો ઇગવિદ્યો ચિય-ભાવપરાવતિદેઠ નિચ્છદ્ધઓ ।

ત્રીદ્રિય, ચતુરિદ્રિય, અને પાંચેદ્રિય એ ચાર નસ છે એમ જ્યાં મેળવના નવવિધ થવ
છે (૯) એકેદ્રિય એ જાતનો સુક્ષ્મ અને બાહ્ય—પાંચેદ્રિય એ જાતના સન્નિ અને
અસન્નિ—તથા ત્રીદ્રિય, ચતુરિદ્રિય મળી સાત પર્ણામા અને સાત અપર્ણામા એમ
બૈદ પ્રકાર છે (૧૦) સૂક્ષ્મ અને બાહ્ય પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ વાયુ તથા અનત વ
વરપતિ, પ્રત્યેક વનરપતિ નહીં વિકલેદ્રિય, સન્નિ અસન્નિ, પાંચેદ્રિય એ સોળ પર્ણામા
અને સોળ અપર્ણામા મળી બત્રીસ પ્રકારે થયે છે (૧૨) એ બત્રીસ શુદ્ધપાક્ષિક
અને બત્રીસ કૃત્યપાક્ષિક અથવા જન્ય અને અજન્ય એમ બન્ને, તે બૈદ પ્રકારે થવ
થાય અથવા કમ પ્રકૃતિઓના બેદે કરી અને પ્રકારે થવ ગણાય, છે [૧૨]

અથવા પાંચ છે—ધમ, અધર્મ આકાશ, કાળ, અને પુદ્ગલ તથા પદ્ધેના ચાર
અક્રિય અને અરૂપિ છે અને પુદ્ગલો રૂપિ છે (૧૩) તેમના બેદ—વક્ષણ—સંસ્થાન
પ્રમાણ એને અર્થ જુલ્લથી અનુક્રમે ત્રણ ત્રણ એક અને ચાર એમ બૈદ બેદ છે
(૧૪) ધર્માસ્તિ કાવરૂપ આપુ દ્રવ્ય તે રક્ષ તેને અમુક વિશિષ્ટતા ભાગ તે દેશ,
અને નાનામા નાનો અનિલાન્ય ભાગ તે પ્રદેશ એમ અધમ તથા આકાશના પગ ત્રણ
બેદ જણુરા (૧૫) કાળ નિશ્ચયી ગણીએ તે, ભાન પરાવર્તિને હેતુ એટલે પર્ણામા

વવહારિઓ હ રવિગદ-ગમ્મો સમયાઈ ણેગતિહો ॥ ૧૬ ॥ સમયાવલિ-
ય મુહુત્તા-દિવસ અહોરત્ત પક્ષપાસા ય । સવચ્છરજુગપલિયા-સાગરઓ
સપ્પિ પરિયદ્ધા ॥ ૧૭ ॥ પુદ્ગલનિચઓ સ્વર્ણો-દેવ? પપ્પસાર તદેવ પર-
માણુ? । કેવલઅણુઓ મુહુમો-દુફાસ ઇગ્ગવન્નગધરસો ॥ ૧૮ ॥

(દાર)

ગદ્ગલસત્ત્વણો ચ ધમ્મો-પુગ્ગલજીવાણ ગદ્ગપરિણયાણ । ગમ્મણોવગ્ગ-
હહેઝ-જલયરજીવાણ સલિલં ચ ॥ ૧૯ ॥ ઠિદ્ગલસત્ત્વણો અહમ્મો-પુગ્ગલ
જીવાણ ઠિદ્ગપરિણયાણ । ટાણોવગ્ગહહેઝ-પહિયાણ ચ યદ્ગલતરુચ્છાયા
॥ ૨૦ ॥ સપદ્ગલ સચ્ચગય-અવગાસપય ચ હોઈ આગાસ । ખાતપરવત્તિલસત્ત્વણ-
મદ્ગાદચ્ચ તુ નેયચ્ચ ॥ ૨૧ ॥ સ્વયયઅવચચઆયાણ-પોક્કસરસગધવન્ન-

નવા જુનાપણાનો હેતુ એકજ છે વ્યવહારથી ગણીએ તો સૂત્રની ગતિથી ગણાતો સમય
વગેરે અનેક પ્રકારનો છે [૧૬] વ્યાવહારિક રાજ્યના બેદ આ પ્રમાણે છે — સમય,
આયોગ, મુદ્દત્ત, વિનય, અહોરાત્ર, પક્ષ, માસ, સવત્સર, યુગ, પલ્લોપમ, સામરોપમ,
ઉત્તરપર્ણી, અવસર્પર્ણી, અને પુદ્ગલ પરાવર્ત (૧૭)

પુદ્ગલનો સમય તે રક્ત, દેશ, પ્રદેશ, તેમજ પરમાણુ એમ પુદ્ગલના ચાર બેદ
છે । છઠો પરમાણુ તે સદ્રમ હોય છે, અને તેને બે રૂપ થતા એક વર્ણુ—એક રસ—એક
ગંધ હોય છે [૧૮]

[આ બેદ દ્વાર થયું, હવે 'લક્ષણ દ્વાર કહે છે]

ગતિ પરિણત પુદ્ગલ અને જીવની ગતિ તે ધર્માસ્તિત્ત્વ છે તે જલયજ જીવોને
જેમ પાણી મદત્તાર છે, તેમ ગમન કરવામા મદદત્તાર છે [૧૯] સ્થિતિ પરિણત પુ-
દ્ગલ અને જીવની સ્થિતિ તે અધ્યાગ્મિત્ત્વ છે તે પશ્ચિમને ઘાટી તરજાયાની માફક સ્થિર
રહેવામા મદત્તાર છે (૨૦) જધાનુ આધાર—જધામા વ્યાપી ગહેવ—અને અવકાશ
દેનાર તે આકાશ છે, અને લાવ પરાવર્તિએ બદ્ધ દ્રવ્ય (કાળ) બાહ્યો (૨૧)

માર્ફય । ઘાયાયવતમમાર્ફય-હવસળ પુમલાળ તુ ॥ ૨૨ ॥

(દારે)

ધમ્માધર્મ્મોલોગા-ગિર્ફઢ કાલો હ વત્તણાસ્વો । નિયસઘણવિમુક્કો
હવયારા દવ્વપજ્જાઓ ॥ ૨૩ ॥ સન્નુસિરવહ્લગોલ-ગસરિસાગારો અલો-
ગઆગાસો । ભોગો વેસાહઠ્ઠિય-કઠિત્થકરજુગનરસરિત્થો ॥ ૨૪ ॥ અ-
વિત્તમણસ્વધો-લોગસમાળો ય અઠ્ઠસામહઓ । પોમ્મલ પોમાગારો-સત્તા-
સત્તાઠિર્ફ સેસા ॥ ૨૫ ॥

(દાર)

પગ્ગજિયપ્પસસમ્મો-પમ્મો ધમ્મો ય લોગઆગાસો । કાલદવ્વ પગ
અળર્તયા પોમ્મલઅલોગા ॥ ૨૬ ॥

ઘાયા આતપ અપકાર વગેરે પ્રદર્શાવે લક્ષણ એ છે તે ઉપચય અપચય પામનાર છે,
વેશ્ય છેલાછ યાત્ર તેવા છે, વેસ ગધ વલુવાળા છે ઇત્યાદિ [૨૨]

લક્ષણ દ્વાર કહ્યું હવે સમ્બંધનાર કહે છે

ધર્માન્તિકાલ અને અધર્માસ્તિમાલ લોખના આશરે છે કાળ વત્તનારપ હોવાથી
સંસ્થાન રહિત છે—તે દ્રવ્યનો પરાંત છે, છતાં ઉપચય દે દ્રવ્ય ગણાય છે [૨૩] અ
લોખમણ શુધિર વર્તુનોળ જેવા આકારનાળો છે, અને લેકામણ વજાઅસ્થિત [પટોળા
પગ કળી જુલા રહેલા] અને કેડે હાથ રાખનાર માણસના સરખો છે [૨૪] અવિત્ત
મહા રકથ લોખ પ્રમાણુ અને આક સમન સુધી રહેનાર છે બાકીના પ્રદર્શ અનેક આ
કારે છે, અને તેની સમ્બાલી અસમ્બાલી રિચની હોય છે [૨૫]

આ રીતે સરથાન દ્વાર કહ્યું હવે પ્રમાણુ દ્વાર રહે છે

ધર્મ—અધર્મ અને લોકાકાશના પ્રદેશ એજ જાનના પ્રદેશ સરખા છે કાળ દ્રવ્ય
એક છે । વળના પરમાણુ અને આત્મો ॥ પ્રદેશ અનતા છે [૨૬]

(દારું)

યોવો કાલો લોગો-વમ્મોઽધમ્મો અસલ્લભિસમા । દુભિ અ-
ળતા પુગ્ગલ-અલોગલ્લપ્પસયા કમસો ॥ ૨૭ ॥

(દાર)

ધમ્માવમ્માગાસા-કાલો પરિણામિણ્ણં માત્તે । હદયપરિણામિણ્ણ
પુગ્ગલા હ સન્નેસુ પુણ જીવા ॥ ૨૮ ॥ માત્તા હ ચ્ચો વસમિય-લ્લહય-
લ્લહોવસય-હદય પરિણામા । દુનલ્લહારિગ્ગીસા-તિગમેયા સનિવાઓ ચ
॥ ૨૯ ॥ સમાચરણાણિ પદ્ધમે-ચ્ચીણ વરનાણદમણ ચરિત્તા । તહ દાણ-
લાભ ભોગો-વભોગપિરિયાણિ મમ્મ ચ ॥ ૩૦ ॥ ચલ્લદ્ધાણ ત્રાણતિગ-
દસણતિગ પચ દાણલ્લહી-ઓ । સપત્ત ચારિત્ત ય-સજમાસજમો તણ્ણ
॥ ૩૧ ॥ ચલ્લગ્ગ ચલ્લકસાયા-લ્લિગતિગ લેસ હ્લક મલ્લાણ । મિલ્લહત્ત મસિ-

[પ્રમાણુ દાર કલ્પિ હવે અપ બદ્ધત્વ કહે છે]

કાળ એક ગણાવીથી માંથી ઓગી સખ્યાનો થયો. લોક-ધર્મ-અધર્મ એ ત્રણે
સરખા છે પુદ્ગલ નો આવોકાકાશ એ બે અનત પ્રદેસી છે [૨૭]

[અલ્પ બદ્ધત્વ કલ્પિ, હવે ભાવદાર કહે છે]

ધર્મ-અધર્મ-આજ્ઞા અને કાળ પાણિયામિત્ત ભાવમાં છે, પુદ્ગલો ઉદય અને
પ્રલિપ્તિ એ બન્ને ભાવમાં છે, અને જીવો સર્વ ભાવમાં છે [૨૮] ભાવ ૭ છે —
બે પ્રકારનો ઔપશયિક, નવ પ્રકારનો ક્ષાયિક, અગર પ્રકારનો ક્ષાયોપશયિક, એકવીશ
પ્રકારનો આલેપિક, અને નવ પ્રકારનો પારિણામિક છે [૨૯] તથા જો સ્થિતિપાતિક
ભાવ છે પહેલામાં સમ્યક્ત્વ અને ચારિત્ર છે, જીવનમાં જ્ઞાન, દર્શન ચારિત્ર, તથા દાન,
લાલ, ભોગ-ઉપભોગ, વીર્ય, અને સમ્યક્ત્વ એ નવ છે [૩૦] ચાર જ્ઞાન, ત્રણ અ-
જ્ઞાન, નવ દરશન, પચ દાનચરિત્ર, સમ્યક્ત્વ, ચારિત્ર, અને સમમાસજ્ઞ એ અઢાર ત્રીજા
ભાવમાં રહેલા છે [૩૧]

સાહત્યી^{૧૯} ॥ ૪૪ ॥ અણગણ^{૨૦} પ્રિયારણિયા^{૨૧} અણમોગા^{૨૨} અણવ-
 , કલ્પચ્ચદયા^{૨૩} । અનપઓગ^{૨૪} સમુદાણ^{૨૫}-પિન્નદોસે^{૨૬} રિયાવહિ-
 યા^{૨૭} ॥ ૪૫ ॥

एतासा मर्थलेशो य

કાયેનાયતમાનેન નિર્વૃત્તા કાયિકીક્રીયા (૧) પશુવધાદિ
 વર્ત્તનેનવા સ્વહાગાદિનિવર્ત્તનેન વાધિકરણિકી (૨) જીવાજીવણો
 રુપરિ પ્રદેષેણ પ્રાદેષિકી (૩) નિર્વેદાત્ ક્રોધાદે અ સ્વપરયો. પરિ-
 તાપનેન પારિતાપનિકી [૪] એતત્ પ્રાણાતિપાતેન પ્રાણાતિપાતિકી (૫)
 કૃષ્ણાચારભેણ ૨-ભિકી [૬] ધાન્યાદિપરિગ્રહણપારિગ્રહીકી (૭) માયયા
 પરવચ્ચનેન માયાપ્રત્યયિકી (૮) જિનવચ્ચનાશ્રદ્ધાનનેન મિથ્યાદર્શનપ્રત્યયિકી
 [૯] અવિરત્યા અપ્રત્યાર્યાનિકી [૧૦]

कौतुकात् निरीक्षणेन दृष्टिकी (११) सुगद्वेषाज्जीवाजीवस्वरूप-

પિ, ગોમિત્રી, સામુદાણિકી, પ્રેમિકી દેમિકી તથા ધર્મીય

અથ આ છે —

૧, [૧] પ્રાણાતિપાતી અ
 દ્રુષ્ટી, [૨] ૧ ઉપર પ્રદેષ
 ૨૨] ક્રોધે સ્વપરને
 તે પ્રાણાતિપા-
 રિમહત્તી થાય
 [૮] જિન-
 અપ્રત્યાખ્યા-
 સ્વરૂપ ૫-

મચ્છનેન રાગાદશ્વાદીના હસ્તસ્પર્શનેન વા પૃથ્વી સ્પૃથ્વી [૧૨]
 જીવાર્જીવૌ પ્રતીત્ય કર્મવચનેન પ્રાતીત્યિકી (૧૩) ગત્તાશ્વાદિક કિં-
 ચિત્ દ્રવ્ય સમતાદુપનિપતત પ્રશસત ચ લોકમવલોમ્ય હર્ષકરણેન અ-
 નાન્ડાદિતભાજને શસાનાં સમતાદુપનિપાતેન ચ સામતોપનિપાતિકી
 (૧૪), રાજાદેશાનિતરાં યત્રશસ્ત્રાત્માકર્ષણેન નૈશસ્ત્રિકી (૧૫)
 જીવેન શ્વાનાદિના અર્જીવેન શસ્ત્રાદિના શશકાદિક મારયત સ્વાહસ્તિ-
 કી (૧૬), જીવાર્જીવયોરાજ્ઞાપનેન આનયનેન વા આજ્ઞાપનિકી આ-
 નયનિકી વા (૧૭), જીવાર્જીવયોઃ સ્ફોટનેન ચિદારણિકી [૧૮],
 અનુપયોગાદસ્ત્વાદાનગ્રહણેનાનાભોગિકી (૧૯), રૂપરલોકવિસ્તાર-
 ચરણેનાનવકાક્ષપ્રત્યર્ચિકી [૨૦], દુઃપ્રણિહિતયોગનયેણ પ્રાયોગિકી
 [૨૧], અઘ્ના કર્મણા યેન સમુપાદા નં ભવતિ તેન સામુદાનિકી
 (૨૨) પ્રાયોભોગનિશ્ચિતા પ્રેમિકી [૨૩], ક્રોધમાનનિશ્ચિતા દ્વેષિ-

શ્વાથી યા રાગથી થોડા વગેરેની પાંડિ દ્વાય ફેરવાથી થાય તે પૃથ્વી કે સ્પૃથ્વી,
 (૧૨) જનાજવને આસરી કર્મે બાધવાથી થાય તે પ્રાતીત્યિકી [૧૩] બળદ, થોડા
 વિગેરેને જોના ચારે બાલુથી આવી પડેના, અને વખાણુ કરતા લોકને જોડે રાજ થ
 વાથી અથવા ઉવાડા મેનેના વાસણમા ચારે બાલુથી આવી પડતા તસ કહેવાયી બને તે
 સામતોપનિપાતનિકી, (૧૪) રાગ વગેરેના હુકમથી હમેશા યત્રવાત્ર અનાવવાથી બને
 તે નૈશસ્ત્રિકી, (૧૫) શ્વાન વગેરે જીવથી ચા રસ્તાદિક અજીવવડે શશના વગેરેને માર
 રતા થાય તે સ્વાહસ્તિકી, [૧૬] જીવાજવને પ્રમાવવાથી ચા અજ્ઞાપવાથી થાય તે આજ્ઞા
 પનિકી અથવા આનયનિકી, [૧૭] જીવાજવને ફોડવાથી થાય તે ચિદારણિકી [૧૮]
 અણુઉપયોગે વસ્તુ લેના દેવાથી થાય તે અનાભોગિકી, (૧૯) ધંધોત્તર પરલોક વિશ્વ
 આચરણે કરી થાય તે અનવકાક્ષપ્રત્યર્ચિકી, [૨૦] દુઃપ્રણિહિત મનનયકાથરૂપ યોગથી
 થાય તે પ્રાયોગિકી, (૨૧) આઠ કર્મોનું જેથી સમુપાદાન થાય તે સામુદાનિકી, (૨૨)
 પ્રાયો અને લોભથી થએલી તે પ્રેમિકી, (૨૩) ક્રોધ અને માનથી થએલી તે દ્વેષિકી

સાહત્યી^{૧૬} ॥ ૪૪ ॥ અણગણ^{૧૭} વિચારણિયા^{૧૮} અણમોગા^{૧૯} અણવ-
કલ્પવચ્ચદયા^{૨૦} । અત્તપઓગ^{૨૧} સમુદાણ^{૨૨}-પિજ્જદોસે^{૨૩} રિયાવહિ-
યા^{૨૪} ॥ ૪૫ ॥

एतासा मयलेशो यः

કાયેનાયતમાનેન નિર્દૃષ્ટા કાયિકીક્રીયા (૧) પશુવધાદિધ
વર્તનેનવા સ્વદ્ગાતિનિવર્તનેન વાધિકરણિકી (૨) જીવાજીવયો
સ્પરિ પ્રદ્વેષેણ પ્રાદ્વેષિકી (૩) નિર્વેદાત્ ક્રોધાદે ચ સ્વપરગો. પારિ-
તાપનેન પારિતાપનિકી [૪] એતત્ પ્રાણાતિપાતેન પ્રાણાતિપાતિકી (૫)
કૃપ્યાચારભેણા ૨ મિકી [૬] ધાન્યાદિપરિગ્રહણપારિગ્રહીકી (૭) માયયા
પરવચનેન માયાપ્રત્યયિકી (૮) જિનચરનાશ્રદ્ધાનનેન મિશ્વાદર્શનપ્રત્યયિકી
[૯] અવિરત્યા અપ્રત્યાપ્ત્યાનિકી [૧૦]

કૌતુકાત્ નિરીક્ષણેન દષ્ટિકી (૧૧) સુમદ્વેષાજીવાજીવસ્વરૂપ-

ભોગિકી અનનકાક્ષાપ્રસન્નિકી અન્યપ્રયોગિની, સામુદાનિકી, પ્રેમિકી, દ્વેષિકી તથા ધ્યાપ
યિકી [૪૪-૪૫]

એમનો દુકામો અથ આ છે —

અયતનાનાજા શરીરથી બને તે કાવિય [૧] પશુસ્વાદિક્રમા પ્રવત્તનાથી અ
થના ખડું રિગે બનાવનાથી થાય તે વાધિકરણિકી, [૨] જીવ-અજીવ ઉપર પ્રભુ
લાગનાથી થાય તે પ્રાદ્વેષિકી (૩) નિર્વેદ [દિવગીરી] કરનાથી તથા ક્રોધાદિવચે સ્વપરને
પારિતાપ કરવાથી થાય તે પારિતાપનિકી, [૪] પ્રાણાતિપાત કરવાથી થાય તે પ્રાણાતિપા-
તિકી [૫] કૃપ્યાક આરભથી થાય તે આરભિકી, [૬] વાન્યાદિક પરિગ્રહથી થાય
તે પરિગ્રહિકી, [૭] માયા એટલે પર વચનથી બને તે માયાપ્રત્યયિકી [૮] જિન-
વચનના અશ્રદ્ધાનથી બને તે મિશ્વાદર્શનપ્રસન્નિકી, [૯] અવિરતિથી થાય તે અપ્રત્યાપ્ત્યા-
નિકી, (૧૦) કૌતુકે બેવાથી થાય તે દષ્ટિકી, [૧૧] સુમદ્વેષે જીવાજીવનું સ્વરૂપ પૂ-

મચ્છનેન રાગાદશ્વાદીના હસ્તસ્પર્ગનેન વા પૃષ્ઠિકી સ્પૃષ્ઠિકી [૧૨]
 જીવાર્જીર્ચા પ્રતીત્ય કર્મચરનેન પ્રાતીત્યિકી (૧૩) ગવાશ્વાદિક કિ-
 ચિત્ દ્રષ્ટ સમતાદુપનિપત્તત પ્રશસત ચ લોકમવલોક્ય હર્ષકરણેન અ-
 નાદ્ઢાદિતમાજને ત્સાનાં સમતાદુપનિપાતેન ચ સાર્મતોપનિપાતિકી
 (૧૪), રાજાદ્યાદેશાન્નિતરાં ચત્રશસ્ત્રાન્નાકર્ષણેન નૈશસ્ત્રિકી (૧૫)
 જીવેન શ્વાનાદિના અર્જીવેન શસ્ત્રાદિના શશકાદિક મારયત સ્વાહસ્તિ-
 કી (૧૬), જીવાર્જીર્ચયોરાજ્ઞાપનેન આનયનેન વા આજ્ઞાપનિકી આ-
 નયનિકી વા (૧૭), જીવાર્જીર્ચયોઃ સ્ફોટનેન વિદારણિકી [૧૮],
 અનુપયોગાદસ્ત્વાદાનગ્રહણેનાનાભોગિકી (૧૯), રૂપરલોકવિરુદ્ધા-
 ચરણેનાનવકાશ્મત્યચિમી [૨૦], દુઃખણિહિતયોગચરણે પ્રાયોગિકી
 [૨૧], અષ્ટાના કર્મણા યેન સમુપાદા ન ભવતિ તેન સામુદાનિકી
 (૨૨) માયાલોભનિશ્રિતા પ્રેમિકી [૨૩], ક્રોધમાનનિશ્રિતા દ્વેષિ-

ગ્રાથી યા રાગથી થો । વગેરેની ખીડે તથા ફેરવાવી થાય તે પૃષ્ઠિકી કે, સ્પૃષ્ઠિકી,
 (૧૨) જીવાર્જીને આસરી કર્મ આધારથી થાય તે પ્રાતીત્યિકી [૧૩] બળત, થોડા
 વિગેરેને જોના આરે માનુથી આની પરેના, અને વખાણુ કરતા લોકને જોઈ શાંચ થ
 વાથી અથવા ઉવાન મેનેના વાસણમાં આરે માનુથી આવી પડતા ત્રમ જીવેથી અને તે
 સામતોપનિપાતનિકી, (૧૪) રાગ વગેરેના દુઃખથી દુઃખેલા મત્રશાસ્ત્ર ચનારવાથી અને
 તે નૈશસ્ત્રિકી, (૧૫) શ્વાન વગેરે જીવથી યા શસ્ત્રાદિક અજીવવડે રાગના વગેરેને મા
 રતા થાય તે સ્વાહસ્તિકી, [૧૬] જીવાર્જીને શરમાવવાથી યા અજીવવાથી થાય તે આજ્ઞા-
 પનિકી અથવા આનયનિકી, [૧૭] જીવાર્જીને ફેલાવી થાય તે વિદારણિકી, [૧૮]
 અનુઉપયોગે વસ્તુ લેના દેવાથી થાય તે અનાભોગિકી, (૧૯) ઈદિયેક પરલોક વિરુદ્ધ
 આચરણે કરી થાય તે અનવકાશનસાધિકી, [૨૦] દુઃખણિહિત મત્રચરણયરૂપ યોગથી
 થાય તે પ્રાયોગિકી, (૨૧) આઠ કનાનું જેથી સમુપાદાન થાય તે સામુદાનિકી, (૨૨)
 માયા અને લોભથી થએલી તે પ્રેમિકી, (૨૩) ક્રોધ અને માનથી થએલી તે દ્વેષિન

કી [૨૪], અકપાયિણા કેવલકાયયોગજવધેન પેર્યાપથિકી [૨૫],

આશ્રવતત્ત્વ.—

વિદિયદુવારે મેહે-સરે ય પવિસદ્ જહા ન રેણુજલ । તહ વિદિ-
યાસવદારે-ન વિસદ્ જીવ્વેનિ પાવમલ ॥ ૪૬ ॥ તો અસુહાસવનિગદ્-
હેડ હહ સવરો વિણિદિહો । સો પુણ નેગવિદોવિદુ હહ મણિઓ સત્ત
વન્નવિદો ॥ ૪૭ ॥ તત્ત્ય પરીસદ્^{૨૨} સમિર્દ^૫-ગુત્તી^૩ માવણ^{૧૨} ચરિત્ત^૪
ધમ્મેહિ^{૧૦} । વાવીસ પળ તિ વારસ-પળ દસમણહિ જહસર્લ ॥ ૪૮ ॥
સુહા પિવાસા સીવળહ-દસા ચેલા રડ તિયો । નિચરિયાનિસીહિયા
સિજા-અવકોસ વહ જાયણા ॥ ૪૯ ॥ રોગ તળકાસા મલ-સવકા-
રપરીસળ । પન્ના અન્નાહા સંમત્ત-હહ વાવીસ પરીસહા ॥ ૫૦ ॥

દિરિયા માસા एसण-આયાણુસ્સગ્ગ પંચ સપિર્દો । મળગુત્તી વ-
યગુત્તી-તણુગુત્તી ગુત્તિતિય મેય ॥ ૫૧ ॥ માવિજ્ઞ માવણાઓ-વારસ

[૨૪] અને કપાય રહિત કેવળ શાનિને કેવળ કાયયોગથી થતા બધાનાં તે ઔર્યાપથિકી.

[આશ્રવ તત્ત્વ કથુ દવે સવર કહે છે]

બધ દરવાજાવાળા ધરમા પુણ પેસતી નથી, અને તળાવમા પાણી પેસતુ નથી,
તેમ બધ કહેના આશ્રવથી દારવાણા શુભમા પણ પ્રાપ્તમળ પેસતુ નથી [૪૬] તેથી
અશુભ આશ્રવો રોકવાનો જે હેતુ, તે છદા સવર કહેનો છે, તે અનેક પ્રકારનો છે,
છતા છદા તે સતાવન બેનો ગણાય છે [૪૭] તમા બાવીસ પરીવહ પાંચ સમિતિ,
ત્રણ ગુણિ બાર કાવના, પાંચ આરિય, અને દસ મતિ ધર્મ એમ ૫૭ બેદે છે [૪૮]
શુભ તરસ, ટાક, તડકો દત્ત, અપ વસ્ત્ર, સતિ, સ્ત્રીઓ, મુસ્તાફરી, કટાસણ, હર્મગંધા,
આકોશ, વધ, અિદાદૃષ્ટિ, રોગ, તુલુસ્પર્શ, મળ, સત્કાર, પ્રણ અગ્નિ, અને સમ્યક્ત્વ એ
બાવીસ પરીવહ છે (૪૯-૫૦) ધર્મી બાપા, એપણા, આતન, અને લેતર્ગ, એ પાંચ
સમિતિ છે મનગુણિ, વચનગુણિ, અને તનુગુણિ એ ત્રણ ગુણિ છે [૫૧] બાર બધ

માઓ અણિચ્ચ અસરણયા । ચત્તગઇ ભવસ્સરૂવ-અગત્તન્નત્ત અમુદ્ધ
ત્ત ॥ ૫૨ ॥ આસવસવરનિજ્જર—લોગસરૂવાણિ મુદ્દટ્ટદેસિત્ત । ધમ્મે
જિણાણ અદ્ધુલ્લહ ચ સમતવરરયણં ॥ ૫૩ ॥ સામાડયં ચ છેઓ-વઢાવ-
ણિયય મુદ્દટ્ટ પરિહાર । તદ્ધ મુદ્ધપસપરાય—અહસ્તાયં પચ્ચમચરિત ॥ ૫૪ ॥
સાવજ્જ જોગવિરહત્તિ—તત્તય સામાઇય દુદ્ધા ત્ત ચ । ઇત્તર માનકહ તિય-
પદમ પદમંતિમજિણાણ ॥ ૫૫ ॥ તિત્થેસુ અણારોવિય—વયસ્સ સેહસ્સ
ચોવકાલીય । સેસાણ માવરુહિય—તિત્થેસુ વિદેહયાણ ચ ॥ ૫૬ ॥ પરિ-
યાયસ્સ ડ છેઓ-જંત્યો વઢાવણ વણ્ણં ચ । છેઓવઢાવણ મિદ્ધ—ત
મળિયારેયર દુવિહ ॥ ૫૭ ॥

(ગ્ર ૫૦૦૦)

સેહસ્સ નિરિયાર—તિત્થંતરસકમે વ ત હોજ્જ । મૂલ ઘુણ ઘાઈણો
સાઈયાર મુભયં ચ ઠિદ્ધપ્પો ॥ ૫૮ ॥

નાઓ બાનવી તે આ છે — અનિત્ય, અશ્વરણ્ય, અગતિભવ સ્વરૂપ, એકત્વ અન્યત્વ,
અશુચિત્વ [૫૨] આત્મવ, સવર, નિજ્ઞા, લોભસ્વરૂપ, ત્રિન ધર્મ મુદ્ધુભાષિતપણું,
અને અતિ દુર્લભ અમમત્વ રત્ન (૫૩) [પાંચ આરિન આ ઠી] સામાયિક, છેદોપ
સ્થાપનીય, પરિહાર વિશુદ્ધિ, સૂક્ષ્મ સપગય, અને પાચમુ યથાખ્યાત (૫૪) ત્યા
સામાયિક તે સાવલ્લ યોગની રિત્તિ નાણી, તે જે પ્રકારનું છે — ધત્વ, અને યાવત્કથિક
ત્યા પહેલા અને છેતા તીર્થકરના તીર્થમા પડેતું ધત્વ રોય છે (૫૫) તે તેમના તી-
ર્થમા જેને હળુ વ્રત આગેપાયા ન હોય, તેવા સિધ્ધાને રોય છે તે થોડા વખતનું છે
બાટીના તીર્થકરો તથા મહા વિદેહમા યાવત્કથિય રોય [૫] ત્યા પચાય કાપવામા
આવે, અને વ્રતમાં હિપસ્થાપન થાય, તે છેદોપસ્થાપનીય છે, તે જે પ્રકારનું છે — નિર-
તિયાર અને સાતિયાર (૫૭) સિધ્ધાને અથવા તીર્થાતરમા સક્રમ કરતા નિરતિયા
રોય છે, અને મૂળગુણ ભાગનાગ્ને તે સાતિયા રોય છે તે જે પ્રકારનું છેદોપસ્થાપનીય
નિયતક પર્મા ગણાય છે

સ્થિતાસ્થિતકલ્પઃ પુનરેવ

આચેલુક્કુ દેસિય સિજ્જાયર રાયપિંઢ કિંદકમ્મે । વય જિઠ્ઠ
 પઢિક્કમણે-માસ પજ્જોસાનકપ્પો ॥ ૫૯ ॥ આચેલુક્કુ દેસિય પઢિક્કમણે
 રાયપિંઢ માસેસુ । પજ્જુસનારુપ્પમિ ય-અદિટ્ઠયકાવો મુણેયન્વો ॥ ૬૦ ॥
 આચેલુક્કો ધમ્મો-પુરિમસ્સ ય પચ્છિમસ્સ ય જિણસ્સ । મઙ્ગિમયાણ
 જિણાણ-દ્વોઽ અચેલો સચેલો યા ॥ ૬૧ ॥ इह पुरिम पच्छिमाण-जि-
 णाण एग मुणि ज मुदिस्स । आहारमाइ विहिय-त सव्वेसिं न कप्पेइ
 ॥ ६२ ॥ मङ्गिमयाण तु इम-ज कय मुदिस्स तस्स चेय च्चि । नो
 कप्पइ सेमाण उ-न कप्पइ णस मेर च्चि ॥ ६३ ॥ सपडिक्कमणो ध-
 म्मो-पुरिमस्स ય પચ્છિમસ્સ ય જિણસ્સ । મઙ્ગિમયાણ જિણાણ-ફાર-
 ણજાણ પઢિક્કમણ ॥ ૬૪ ॥ असणाइचउक्क व-थ-वत्तकनलग पाय-
 पुंउणय । निवपिंढमि न कप्पइ-पुरिमतिमजिणजईणं तु ॥ ६५ ॥ पु-

ઘિનાસ્થિતકલ્પ આ પ્રમાણે છે —

અને ૧૬ પ આદિત્તિ, ૬૪, મધ્યાત્તર કલ્પ રાત્રીપત્ર કુનિ યે વ્રતક પ બ્યેષ્ટ
 ૬૮૫, પ્રતિક્રમણ, માસકલ્પ અને પર્યુષણકલ્પ (એ દશ કલ્પ ગણાય છે)

તેમાં અને ૧૬૫ ઔદશિક પ્રતિક્રમણ શરણપિત્ર માસકલ્પ અને પર્યુષણકલ્પ,
 એ ૭ અસ્થિતકલ્પ ગણાય [૬૦] પહેલાં અને છે બા તીર્થકરના તીથમા અને ૧ ધર્મ
 છે વચલા તીર્થકરના તીથમા અનેલા તથા સને ૧ એમ બંને દોષ છે (૬૧) ૬૯
 પહેલાં અને છેના જિનના વારે એક અમુક મુનિને ઉદ્દેશીને જે ન્યાદાર વગેરે તેમાર
 કર્યુ હોય તે બીજા બધાઓને પ્રણ કરવું નથી [૬૨] વચના તીર્થકરના વારે જેને
 ઉદ્દેશીને કરેના હોય તે તેનેજ દુષ્ટ નહિ કર્યે બીજાઓને ક પે એની મર્ષાત છે (૬૩)
 પહેલાં અને છેના તીર્થકરનો ધર્મ પ્રતિક્રમણ સહિત છે વચના તીર્થકરના વારે ન્યાદે
 કારણ પડે, ત્યારે અતિક્રમણ કરાય છે (૬૪) પહેલાં તથા છે બા તીર્થકરના સાધુઓને
 રાગએ દ્વેષના અશનપાનઆદિમ સ્વાદિમ કે વસ્ત્ર પાન કલણ પા પુછત નથી ક પતા.

રિમેયરાણ ઠિયઓ-માસકપ્પો થ મજ્ઞિમાણ તુ । અદિયઓ એમેવ ય-ને-
ઓ પજ્જોમવણકપ્પો ॥ ૬૬ ॥ ચાઝમ્માસુવકોસો-નહન્નઓ સયરિ દિ-
વસ થેરાણ । પજ્જોસવણાકપ્પો-જિણાણ ઉવકોસઓ ચેવ ॥ ૬૭ ॥
સિજ્જાયરપિંદમિ ય-ચાઝજ્જામે ય પુરિસાજિઠે ય । કિહ્કમ્મસ્સ ય ક-
રણે-ઠિહ્કપ્પો મજ્ઞિમાણ પિ ॥ ૬૮ ॥ સિજ્જાયરો પહૂ વા-તહ સંદિ-
ઠો ય હોઈ કાયબ્બો । એગો ખેગાવિ પહૂ-પહુસદિઠેવિ એમેવ ॥ ૬૯ ॥
સાનારિયસંદિઠે-એગ મળેમે ચઝવક મયણાઓ । એગ મળેમા વઙ્ગા-ળે-
ગેસુ ય ઠાવણ એગ ॥ ૭૦ ॥

અન્નતથ વસેઊળ-આવસ્સગચરિમ મન્નહિં કુણ્ણ । હુંતિ તયા દો-
વિ તરા-સત્થાઈસુ અન્નહા મયણા ॥ ૭૧ ॥ જઈ જગ્ગતિ સુવિહિયા-ક-
રતિ આવસ્સય તુ અન્નતયા । સિજ્જાયરો ન હોઈ-સુત્તે વ કણ વ સો
હોઈ ॥ ૭૨ ॥ ઠાઊળ ગેહ તુ સપુત્તદારો-વણિજ્જમાઈહિ ઉ કારણેહિ ।

[૬૫] પહેના અને છેના તીર્થકરેના વારે સ્થિત માસકપ છે, અને વચ્ચા તીર્થકરેના વારે અસ્થિત માસકપ છે, આ એજ રીતે પર્વપણા ક૮૫ પછુ ગણુવો (૬૬) તેમા પર્વપણાક૮૫ સ્થાવરોને ઉત્કૃષ્ટો ચાર માસનો અને જમન્યથી સિતેર દિવસનો છે, તેમાં જિન કપીને ઉત્કૃષ્ટોજ હોય [૬૭] શમ્યાતરપિક, ચતુર્થામ વ્રત, પુરુષ ભયેષ્ટ ક૬૫, આ કૃતિકર્મ (વૈદ્ય વ્યવહાર) કરવાનો ક૬૫ એ વચ્ચા તીર્થકરેના વારમાં પછુ સ્થિત ક૮૫ છે (૬૮) શમ્યાતર તે મતનનો માનેક અથવા તેનો હુકમદાર ગણુવો અનેક માનેક હોય, તે તેમાના એકને શમ્યાતર ગણુવો, એમ તેના હુકમદારો માટે પછુ સમજી લેવું [૬૯] માયેક શુદ્ધ અને હુકમદાર એમાં એક અનેકની ચોખ્ખી છે ત્યા મા લેક અને હુકમ ૧૨ અનેક હોય તે વર્જવા, અને બધા અનેક હોય, તે એકને વર્જવું [૭૦] એક દેકાણે વસી છેતુ આવશ્યક ખીજ સ્થળે કરે તો, ત્યારે તે બે સ્થળના માલેક શમ્યાતર ગણુવ ખાખી સાથે ચાન્તાલજના છે [૭૧] બે સુવિહિત સાધુઓ રાતે જાગતા રહી, સવારે ખીજ સ્થળે આવશ્યક કરે, તો તે શમ્યાતર ન ગણુવ, પણ બે સુષને પડી ખીજ સ્થળે આવશ્યક કરે, તો બન્ને શમ્યાતર યા (૭૨) બે માલેક

ત ચેવ અન્ન ય વહ્જન દેસ-સિજ્જાયરો તત્થ સણ્ણ હોદ્ધ ॥ ૭૩ ॥

લિંગત્થસ્સવિ વજ્જો-ત પરિહરઓ વ ધુજઓ વા વિ । પુત્તમ્મ
અજુત્તસ્સ ચ-રસાયણો તત્થ દિઢ્ઠો ॥ ૭૪ ॥ તિત્થયરપ્પઠીકુઠો-
અન્નાયં હગ્ગમો વિ ય ન મુગ્ગ્ગે । અવિમુત્તિય લાઘયયા-દુલ્લહસિજ્જાદ્ધ
બુદ્ધેઓ ॥ ૭૫ ॥ પુરપચ્છિમ્મવજ્જેર્હિ-અવિકુમ્મ જિળવરોદ્ધિ લેસેણ । ધુ
ત્ત વિદેહણ્ણિ ય-નય સાગરિયસ્સ પિંડો હ ॥ ૭૬ ॥ વાહુલ્લા ગચ્છ-
સ્સ હ-પદ્મમાલિય પાળગાદ્ધજ્જેસુ । સજ્જાયકરણઆઠટ્ટિયા કરે હગ્ગ-
મેગયર ॥ ૭૭ ॥ દુવિદે મેલક્કમી-નિમત્તેણે દવ્વદુલ્લહે અસિચે । ઓ-
મોયરિય પઓસે-મદ્ધ ય ગહણે અણુન્નાય ॥ ૭૮ ॥ અસગાર્દયા ચઢરો-
પાહણ વત્થ પત્ત કમલય । સુદ્ધ સુર કન્નસોહણ-નહરણિયા સાગરિ-

ધર આપીને પત્તી સકુટુળ વેપાર વગેરેના કારણે તે અથવા બીજા દેશમાં આવ્યો જાય,
તો તે જ્યાં હોય ત્યાં તેજ સંખ્યાતર ગણાય છે [૭૩] નિગરયને પણ તે સંખ્યાતર
વર્તેલીય છે તેને ત્યાજ કરનાર અથવા ભોગવનાર યુક્તા [ઉપયોગવત] અથવા અયુક્ત
એ સંધાને તે વર્તેલીય છે ત્યાં રસાયનનો દ્રષ્ટાંત છે (૭૪) [સંખ્યાતર ભોગવતા આ
હોય છે —] તીર્થકરનો નિરેવ છે અન્યાય ગણાય છે, ઉદ્ધમ (આધારમ દોષ) ની
શુદ્ધિ નહિ રહે, નિવૃત્તતા ન રહે લાલસા થાય એને ફુલજ જે વસતિ તે ફરી નહિ મ
ળતા તેનો વ્યુત્કે. થાય [૭૫] પહેલા તથા છેલ્લા તીર્થકર સિવાય બાકીના તીર્થકરોએ
તથા મહા નિદેહના તીર્થકરો પણ લેશે કરી, કાષ્ટ કારણે આધારર્થી હજી ભોગવ્યુ છે,
પણ સાગારિકપિડ એટલે સંખ્યાતરપિડ ભોગવ્યુ નથી [૭૬] ગચ્છ મોટો દોષ, તો
પહેલી પકિત જ્યારે પાણી વગેરે લેવા જાય ત્યારે તથા સ્વાધ્યાય કરવાની ઉતાવળ દોષ,
ત્યારે ઉદ્ધમાદિ અન્યતર દોષ મેલી સમય છે (૭૭)

જે પ્રકારની આદ્યગીર્માં, નિમગ્ન્યુમાં, ફુલેલ દ્રવ્યમાં, અશીવ (ઉપદ્રવવાળા કાળ)
માં અવભોદરિમમાં (દુર્મિત્તમાં) પ્રપ્રેયમાં અને લયમાં સંખ્યાતરના આહારનું મહત્ત
અનુગાત છે [૭૮] [સંખ્યાતરપિડ કપ કપ વસ્તુ છે તે ગણાવે છે] અશન પાન,
આદિમ, રવાદિમ એ ચાર તથા પાદ પુખ્ત, પચ પાન, કબન, સચિ, ખુર વર્ણુ ગાય-

યર્પિદો ॥ ૭૯ ॥ તળ દગલ છાર મલ્લગ-સિજ્જા સયાર પીદ લેવાઈ
સિજ્જાયરપિંદો સો-ન હોઈ સેહો ય સોચહિઓ ॥ ૮૦ ॥

ત્રેપાઃ સ્થિતકલ્પાઃ પ્રતીતાઃ

ધિઈ સવ્વયણજુયાળં-વિસિદ્ધતવસુતસતજુતાળ । હોઈ નવળ્લ મુળી-
ળં-પરિહારવિમુદ્ધિઓ કપ્પો ॥ ૮૧ ॥ લોભાણુ વેયતો-જો સ્વલ્લ ઉવ-
સામઓ વ સ્વવઓ વા । સો મુહુપસયરાઓ-અહરવાયા ઉળઓ કિંચિ
॥ ૮૨ ॥ અકસાય મહક્ષાયં-ચરણં હુમત્થકેનલીળ તુ । ઉવસત્તલી-
ળમોદે-સજોગજોગિમિ ત કમસો ॥ ૮૩ ॥ સ્વતી ય મહવજ્જવ-મુત્તી સ-
વસજમે ય ઘોષવ્વે । સર્વં સોચ આકિંચણં ચ વમ્મ ચ જહ્મમ્મો ॥ ૮૪ ॥

સવરતત્ત્વ.

પુલ્લનિવર્દ્ધ કમ્મ-મહાંતેવળ સરમિ સલિલ વ । નિજ્જિજ્જહ

નિકા અને નખ રદનિકા (નેણ) એ સમ્પાતરપિડ છે [૭૯] પરંતુ તણ, ડગળ,
છાર, મલ્લક (શરાવળા)-શમ્પા-અસ્તારક-પીડ-લેપ વગેરે સમ્પાતરપિડ નથી ગ
ણાતા તેમજ ઉર્પંધ (ઉપકરણ) સહિત સિખ્ખાપણુ સમ્પાતર નથી [૮૦]

બાકીના સ્થિતકલ્પ પાધરા છે

પરિહાર વિમુદ્ધિ, કલ્પ, ચારિત્ર, ધૃતિ, સદનન, તપ, શ્રુત અને સત્તવાનુ નવ મુનિ
ઓને હોય [૮૧] ઉપશમ શ્રેણિવાળો અથવા ક્ષપકનેણીનાળો ન્યારે સોલના અણુઓને
વેદતો હોય, ત્યારે તે સૂક્ષ્મ સપરાય ચારિત્ર કહેવાય છે તે યથામ્પાતથી કાઢક ઉણ
છે [૮૨] હ્રદય અથવા કેવળિતુ અકપાયવાળુ ચારિત્ર તે યથામ્પાત નળણુ, તે ઉપ
સાત-મોહ-ક્ષીણમોહ-સયોગી તથા અયોગી ગુણ ગ્યાને અનુક્રમે હોય છે (૮૩)
ક્ષાતિ માદવ, આર્જવ, મુક્તિ, તપ, સમમ, સત્ય, શ્રોત્ર, આકિમન્ય અને શ્રદ્ધતર્ય એ
દશ પ્રકારનો યતિધર્મ છે (૮૪)

(સવર તત્ત્વ કલ્પ હવે નિર્જગ કહે છે)

સખત નાંમથી તળાનુ પાળી સોભાય તેમ પૂર્વે બાધેલા કમ જેતાથી નિર્જે તે

ત ચેવ અબ્ધ વ વહજ્જ દેસ-સિજ્જાયરો તત્થ સણ્વ હોઈ ॥ ૭૩ ॥

લિંગત્થસ્સાવિ વજ્જો-ત પરિહરઓ વ શુજઓ વા વિ । જુત્તસ્મ
અજુત્તસ્સ ઘ-રસાયણો તત્થ દિઢ્ઠો ॥ ૭૪ ॥ તિત્થયરપ્પઠોકુઠ્ઠો-
અન્નાય ઉગ્ગમો વિ ય ન સુજ્ઞે । અવિમુચ્ચિય લાઘરયા-દુલ્લહસિજ્જાઈ
વુત્તેઓ ॥ ૭૫ ॥ પુરપચ્છિમવજ્જેહિ-અવિકમ્મ જિણવરોહિ લેસેણ । મ્હ-
ત વિદેહણ્ણિ ય-નય સાગરિયસ્સ પિંઢો ઉ ॥ ૭૬ ॥ વાહુલ્લા ગચ્છ-
સ્સ ઉ-પઢમાલિય પાણગાઠકજ્જેસુ । સજ્જાયકરણઆઝટ્ટિયા કરે ઉગ્ગ-
મેગયર ॥ ૭૭ ॥ દુવિદે મેલક્કપી-નિમત્તેણે દવ્વદુલ્લહે અસિવે । ઓ-
યોયરિય પઓસે-ભણ ય ગહણં અણુન્નાય ॥ ૭૮ ॥ અસણાઈયા ચઢરો-
પાહાહા વત્થ પપ્પ કલ્લય । સુદ્ધ સુર કન્નસોહણ-નહરણિયા સાગરિ-

ધર આપીતે પડી સકુટુળ વેપાર વગેરેના કારણે તે અથવા ખીજ દેશમાં આપ્યો નથી.
તો તે ન્યા દોષ ત્યા તેજ સંખ્યાતર ગણાય છે [૭૩] લિંગસ્થને પણ તે સંખ્યાતર
વર્ણનીય છે તેને ત્યાગ કરનાર અથવા ભોગવનાર મુક્ત [ઉપયોગવત] અથવા અમુક્ત
એ સંધાનને તે વર્ણનીય છે ત્યા રસાયનનો દ્રષ્ટા છે (૫૪) [સંખ્યાતર ભોગવતા આ-
દ્યો છે —] તીર્થકરનો નિષેવ છે, અન્યાય ગણાય છે, ઉદ્ગમ (આધાકમ દોષ) ની
શુદ્ધિ નહિ રહે, નિષેદના ન રહે સ્થિતિ થાય, એને દુલ્ભ જે વસ્તુ તે ફરી નહિ મ-
ળના તેનો વ્યવસ્થા થાય [૭૫] પહેલા તથા છેલ્લા તીર્થકર શિવાય બાકીના તીર્થકરોએ
તથા મહા વિદેહના તીર્થકરો પણ લેતે કરી, કોઈ કારણે આધાકર્મી હણુ ભોગવ્યુ છે
પણુ સાગરિકર્મિક એટલે સંખ્યાતરર્મિક ભોગવ્યુ નથી [૭૬] અમ્હ મોટો દોષ, તે
પહેલી પક્તિ બ્યારે પાણી વગેરે વેળા નામ ત્યારે, તથા સ્વાધ્યાય કરવાની ઉતાવળ દોષ,
ત્યારે ઉદ્ગમાદિક અન્યતર દોષ મેલી શકાય છે (૭૭)

જે પ્રકારની માદગીમાં નિમગ્નપ્રમા દુર્લભ દ્રવ્યમાં અશીષ (ઉપદ્રવનાળા કાળ)
માં, અવભોદરિમમાં (દુર્નિદ્રામાં) પ્રવેશમાં અને લાયકા સંખ્યાતરના આહારનું મહત્ત્વ
અનુભવ છે [૭૮] [સંખ્યાતરર્મિક કષ્ટ કષ્ટ વસ્તુ છે તે ગણાવે છે] અશન પાન
ખાદિમ, સ્વાદિમ એ ચાર તથા પાન પુષ્પ, વસ્ત્ર, યાત્ર, કળત સમિ, ખુર ડ્યું મોધ-

ચપિંદો ॥ ૭૯ ॥ તળ દગલ છાર મલ્લગ-સિજ્જા સયાર પીદ લેવાઈ
સિજ્જાચરપિંદો સો-ન હોડ સેહો ચ સોવહિઓ ॥ ૮૦ ॥

શ્રેષ્ઠાઃ સ્થિતકલ્પાઃ પ્રતીતાઃ

ધિદ સચ્ચયણજુયાણ-વિસિદ્ધતત્ત્વમુતસત્તજુતાણ । હોઈ નવળ્લ મુળી-
ણ-પરિહારવિમુદ્ધિઓ કપ્પો ॥ ૮૧ ॥ લોભાણુ વેયતો-જો રલ્લ ઉવ-
સામઓ વ રલ્લઓ વા । સો મુદ્ધુપસયરાઓ-અહરવાયા ઉણઓ કિંચિ
॥ ૮૨ ॥ અરુસાય મહવલાયં-ચરણં છંડમત્યકેવલીણં તુ । ઉવસતત્ત્વી-
ણમોદે-સજોગજોગિમિ ત કમસો ॥ ૮૩ ॥ રલ્લો ચ મહવજ્જવ-મુત્તી વ-
વસજમે ચ ધોધન્વે । સચ્ચ સોચ આકિંચણ ચ રમે ચ જઙ્ગમ્મો ॥ ૮૪ ॥

સવરતત્ત્વં.

પુલ્લનિવદ્ધ કમ્મ-મહાંતેષેણ સરમિ સલિલ વ । નિજ્જિજ્જહ

નિકા અને નખ રદનિકા (નેણ) એ અપ્પાતરપિડ છે [૭૯] પરંતુ તથા, ડગળ,
છાર, મલ્લક (શરાનગા)-શપ્પા-સરતારક-પીડ-લેપ વગેરે અપ્પાતરપિડ નથી જ
હોતા તેમજ ઉપધિ (ઉપકરણ) સહિત શિષ્યપણુ અપ્પાતર નથી [૮૦]

બાકીના સ્થિતકલ્પ પાધરા છે

પરિહાર વિમુદ્ધિ, કલ્પ ચારિત્ર, ધૃતિ, સદનન, તપ, શ્રુત અને સત્તવાનુ નવ મુનિ
એને દોષ [૮૧] ઉપશમ બ્રેહ્મિવાગો અથવા ક્ષપકનેણીવાગો ન્યારે સોભના અણુઓને
વેતો હોય, ત્યારે તે સૂક્ષ્મ સપરાય ચારિત્ર કહેવાય છે તે યથાઅપ્પાતથી કાષ્ઠક ઉલ્લુ
છે [૮૨] છદ્મરથ અથવા કેરણિનુ અકપાયનાણુ ચારિત્ર તે યથાઅપ્પાત અણુવુ, તે ઉપ
શાન-મોહ-ક્ષીણમોહ-સયોગી તથા અયોગી ગુણુ યથાને અનુક્રમે દોષ છે (૮૩)
ક્ષાતિ, માર્જવ, આર્જવ, મુક્તિ, તપ, સયમ, સત્ય, રોચ્ય, આકિંચન્ય અને અક્ષયર્ય એ
દસ પ્રકારનો યતિધર્મ છે (૮૪)

(સવર તત્ત્વ કલ્પુ દેવે નિર્જગ કરે છે)

સખન તામથી તળાવનું પાણી શોષાય તેમ પૂર્વે બાવેના કમ કરતાથી નિર્જગ તે

જેણ જિણ—ચારસહા નિજ્જરા સાર ॥ ૮૫ ॥ અણસણ મૂળોગરિયા—વિ-
ત્તીસંચેવણ રસચ્ચાઓ । કાયકિલેસો સલીણયા ૩ વજ્જો તવો હોઈ
॥ ૮૬ ॥ પાયન્નિત્ત ટિણઓ—વેયાવચ્ચ તહેવ સજ્જાઓ । જ્ઞાણ ૩સ્સ-
ગ્ગો વિ ય—અન્નિત્તરઓ તવો હોઈ ॥ ૮૭ ॥

નિર્જરાતસ્વ

જહ તુપ્પિયસ્સ વધો—રણ પહસઠિયસ્સ હોઈ દર્દ । તહ રાગ
દોસ જુત્તાસ્સ—વમ્મુણા હોઈ ત ચહહા ॥ ૮૮ ॥ પુઠ્ઠ વદ્ધનિધત્ત—નિ-
કાણ્ય ચ ત્તિ ચહવિહો ત્થો । પયઈઠિઠ અણુભાગ—ત્પપસમેણહિ વા
ચહહા ॥ ૮૯ ॥

વધતત્વ

જહ કચ્છણોવલાણ—અણાઈસંજોગસંજુયાણ પિ । પવલગહલપ્પ-
ઓગા—અન્નચત્ત હોઈ હુ વિજોગો ॥ ૯૦ ॥ તહચિયકમ્માણ પિહુ—વ-
રમ્મકજ્ઞાણહુયવહવસેણ । જો અન્નચત્તવિઓગો—સો મુક્તો નવવિહો સો

નિર્ભંગ, તે બાર પ્રકારની છે (૮૫) અનગન ઉત્તોન્ની, વૃત્તિ સંલેપ • રસત્યાગ, કાપ
કપેશ અને સંધીનતા એ બાબતપ છે (૮૬) પ્રાપ્તિ, વિનય વૈયાપ્તસ, સ્વાધ્યાય
ધ્યાન, અને ઉત્સર્ગ એ અભ્યતર તપ છે [૮૭]

નિર્જરા તત્વ કહ્યું હવે બધ તત્વ કહે છે

જેમ રસતે રાખેના તુત [ધીના કળા] ઉપર રંગ વગીરી મજબુત બધાય છે,
તેમ રાગ દેવમુક્ત જીવને કબોના બધ થાય છે તે ચાર પ્રકારે છે [૮૮] રગદ, બદ્ધ,
નિવત્ત અને નિકાચિત્ત એમ ચાર પ્રકારનો બધ છે અથવા પ્રકૃતિ, રિધિતિ, અનુભાગ
અને પ્રેરણા બેઠે કરી ચાર પ્રકારનો બધ છે [૮૯]

બધ તત્વ કહ્યું હવે મોક્ષ તત્વ કહે છે.

જેમ બનાદિ સયોગથી સંયુક્ત રહેના કબન અને ઉપરનો પ્રબળ પ્રયોગથી
અન્યતઃ વિયોગ થાય છે તેમ જીવ અને કબોના શુકનધ્યાનરૂપ અગ્નિના યોગે કરીને જે
અન્યતઃ વિયોગ થાય તે મોક્ષ તે તપ પ્રકારે છે—વિચાર્યાનો છે (૯૦-૯૧) સત્પદ-

૩ ॥ ૯૧ ॥ સતપથપરૂવણયા—દંબપમાણં ચ ત્રિષ્પુસણા ય । કાલો ય
અતર ભાગ—ભાવ અપ્પાનહુ ચેવ ॥ ૯૨ ॥ સત સુદ્ધપયતા—વિજ્જંત
સ્વકુસુમ ય ન અસતે । મુક્તુ નિ પયં તસ્સ ૩ પરૂવણા ભગ્ગણાઈહિ
॥ ૯૩ ॥ નરગઈ પર્ણિદિતસમ્બવ—સન્નિ અહરવાયસ્વદ્યસમત્તો । મોક્કલો
ળહાકેચલિ—દસણનાળે ન સેસેસુ ॥ ૯૪ ॥ (દાર) દંબપમાણ સિ-
દ્ધાણ—જીવદંબાણિ હુતિ ણતાણિ । લોગસ્સ અસલ્લસો ઇગો સંવેધિ
ત્તિમિ ॥ ૯૫ ॥

ફુલણા અદિયા કાલો—ઇગ સિદ્ધ મવિકલ સાહોળતો । પદિ-
વાયાભાવાઓ -સિદ્ધાણં અતર નત્થિ ॥ ૯૬ ॥ સંવજિયાણ મળતે—ભાગે
તે તેસિ દસણ નાળ । સ્વદ્ય ભાગે પરિણામિયે ચ પુણ હોઈ જીવત્ત
॥ ૯૭ ॥ થોવા નપુસસિદ્ધા—ધીનરસિદ્ધા કમેણ સલ્લણા । ઇય મુક્કલ-
ત્ત મેવ—સલ્લેવેણ સમયસાય ॥ ૯૮ ॥ આહારે આધેઓ વચારઓ ઇત્થ

અરૂપપુત્ર, દ્રવ્યપ્રમાણ, ક્ષેત્ર, અપરા ॥, કાળ, અતર ભાગ, ભાર અને અપમહુત્વ એ નવ
પ્રકાર છે [૯૨] મોક્ષ એ શુદ્ધ પદ છે, માટે તે વિષ્ણુભાવ છે આકાશ કુસુમની માફક
અવિદ્યમાન નથી, તેની માર્ગશુદ્ધિ દ્વારે પ્રગળ્યા કરી શકાય છે [૯૩] નરગણિ, ધર્મે
દ્વિય, નસ, ભવ્ય, સત્તિ, યથાખ્યાત, ક્ષાધિકસમ્પત્ત્ય, અનાદાર, કેવળગાન અને કેવળ
મ્હાનમા મોક્ષ છે ખીજી મ્થિતિમા મોક્ષ નથી (૯૪) ડબ્બ પ્રમાણમા અનત છત્ર દ્રવ્ય
છે, ક્ષેત્ર પ્રમાણમા સર્વ સિદ્ધ લોકના અસખ્યાતમા ભાગમા રહેતા છે [૯૫] સ્પર્શના
ક્ષેત્ર કરતા કંઈક અધિક છે, કાળ એક સિદ્ધની અપેક્ષાએ સાદિ અનત છે, પ્રતિપાતનો
અભાવ હોનાથી સિદ્ધોમા અતર દાર નથી (૯૬) ભાગદ્વારમા સર્વ છત્રના અનતમે
ભાગે સિદ્ધ છે, ભાગદ્વારમા તેમજ જ્ઞાનદસન ક્ષાધિક ભાવમાં છે, અને છત્રપણું પારિણા
મિક ભાવમા છે (૯૭) અરૂપમહુત્વદ્વારમા સાંથી યોગ નપુસક સિદ્ધ છે, તેથી સ-
ખ્યાતગણુ સી સિદ્ધ, અને તેથી સખ્યાતગણુ પુરૂષસિદ્ધ છે, એ રીતે સક્ષેપે ગોચતત્ત
કરી ગઈયું [૯૮] આધારમા આધેયના ઉપચારથી દરેક મોક્ષ શબ્દે દરેક સિદ્ધ બ

મુક્તસંદેહ । વચ્ચતિ ક્રુદ્ધ સિદ્ધા - તે પુણ પનરસવિદ્યા એવ ॥ ૧૯ ॥
 જિણસિદ્ધ અજિણસિદ્ધા-તિત્થસિદ્ધા અતિત્થસિદ્ધા ય । તિત્થમિ વદ્ધ
 માણે-જે સિદ્ધા તિત્થસિદ્ધા તે ॥ ૧૦૦ ॥ તિત્થે અવદ્ધમાણે-જાઈસર-
 નાઈના મુણિયત્તવા । જે સિદ્ધિપય પત્તા-અતિત્થસિદ્ધા ડ તે નેયા
 ॥ ૧૦૧ ॥ સયમેર બુદ્ધસિદ્ધા-તહેવ પત્તેરબુદ્ધસિદ્ધા ય । પદમા દુવિદ્યા
 પ્પે-તિત્થયરા તદિયરા અવરે ॥ ૧૦૨ ॥ તિત્થયરવજ્જિયાણ-બોહી ઉવહી
 મુય ચ લિંગ ચ । નેયાઈ તેસિ બોહી-જાઈસરનાઈના હોઈ ॥ ૧૦૩ ॥
 મુહપુત્તી રયહરણ કપ્પાતિંગ સત્તપાયનિજ્જોગો । હ્ય ચારસહા ઉવહી-હોઈ
 સયબુદ્ધસાહુણ ॥ ૧૦૪ ॥ હવ્વ હ્યેસિ મુળીણ પુચ્ચાહીય મુય અહ્વ
 નેય । જઈ હોઈ દેવયા સ લિંગ અપ્પઈ અહ ન મુરુગો ॥ ૧૦૫ ॥

જઈ પગામી વિ હુ વિહરણમ્ભવમો તારિસી વ્વ સે હચ્છા । તા-
 કુણહ ત મન્નહ ગચ્છવાસ પણસરહ નિયમેણ ॥ ૧૦૬ ॥ પત્તેયબુદ્ધસાહુણ
 હોઈ વસહાઈદસણા બોહી । પુત્તિયરયહરણેહિ-તેસિ જહન્નો દુહા ઉવહી

શુવા તે ૫૬૨ પ્રકારે છે — (૮૬) જિનમિદ્ધ, અજિનસિદ્ધ, તીર્થસિદ્ધ, અતીર્થસિદ્ધ, ત્યા
 તીર્થ વસતા જે સિદ્ધ થયા તે તીર્થ સિદ્ધ જાણના (૧૦૦) તીર્થ પ્રવત્તા અગાઉ જાતિ
 રમરણાદિકથી તત્ત્વ જાણીને જે સિદ્ધપદ પ્રાપ્ત્યા, તે અતીર્થસિદ્ધ જાણના (૧૦૧)
 પોતાની મેળે મિદ્ધ થાય તે સ્વયંબુદ્ધ તેમજ પ્રત્યેકબુદ્ધ સિદ્ધ કહેવાય છે સ્વયંબુદ્ધ જે
 પ્રકારે છે, તીર્થકર તથા ખીજા (૧૦૨) તીર્થકર સિવાયના સ્વયંબુદ્ધોની બોધિ, ઉપધિ,
 શ્રુત અને નિમ જાણવાના છે—ત્યા તેમને બોધિ જાતિ રમરણાદિકથી થાય છે [૧૦૩]
 મુખ્યવસ્ત્રિજા રજોહરણ ત્રણ કન્ય, સાત પાત્ર એમ સ્વયંબુદ્ધ સાધુઓને બાર પ્રમગની ઉ
 પધિ હોય છે (૧૦૪) તેમને પૂરાવીન શ્રુત હોય અગર નહિ ત્રણ હોય અને જો ન
 જાણતા દેવતા હોય, તો તેને નિમ આપે છે, અને તે ન હોય તો મુર નિમ આપે છે
 [૧૦૫] જે સ્વયંબુદ્ધ એકમે નિયમવા સમર્થ હોય અગર તેની તેની ઇચ્છા હોય તો
 તેમ કરે છે, નહિ તો નિયમ્યા અચ્છમા વાસ કરે છે (૧૦૬) પ્રત્યેક બુદ્ધસાધુઓને
 વૈભવાદિક જોવાથી બોધિ થાય છે, અને તેમને જ્ય-ચપ્પે મુખ્ય વસ્ત્રિમ અને, જ્યોહગણ

॥ ૧૦૭ ॥ મુહપત્તી રચરણ-તહ સત્તય પત્તચાઈ નિજ્જોગો । ઉવકોસો-
વિ નવવિહો-મુણ પુણો પુવ્વભરપદિય ॥ ૧૦૮ ॥ ફકારસ અગાઈ-જ-
હજઓ દોઈ ત તહુવકોસ । દેસેણ અસપુનાઈ-હુતિ પુવ્વાઈ દસ ત-
સ્સ ॥ ૧૦૯ ॥ લિંગ તુ દેવયા દેઈ-દોઈ કડયાવિ લિંગરહિઓ વિ ।
પગાગિ ધિય વિહરઈ-નો ગચ્છઈ ગચ્છવાસે સો ॥ ૧૧૦ ॥ તહ ઘુહ-
ચોદિયાસિદ્ધા-નપુસલિંગમિ ફતિલિંગમિ । નરલિંગ તહ સિદ્ધા-ગિહ અન્ન-
સલિંગસિદ્ધા ય ॥ ૧૧૧ ॥ તે ફહ પગસિદ્ધા-રમ્મિકા ફવકસમય-
સિદ્ધા જે । ફકસમપ અળેગે-જે સિદ્ધા ણેગસિદ્ધા તે ॥ ૧૧૨ ॥ પ-
માઈ મુપનિયારો-જયતિ ! ઝહસિરજુતિપભારો । નિચપિ જસ્સ રુચ્ચ-
ઈ-સો મુચ્ચઈ દ્ધાતિ કમ્મેહિ ॥ ૧૧૩ ॥

તપ્પણ સા જયતી સમણોવાસિયા સમણસ્સ ભગવઓ મહાવીરસ્સ
અતિય ધમ્મ મુચ્ચા નિસમ્મ દ્ધતુદ્ધા સમર્ણ (૩) વદઈ નમસઈ—પ-

એ બે ઉપધિ દોય છે, અને ઉત્કૃષ્ટપણે તેમને અખનલિકા, રત્નેદરણ્ય અને સાત પાનના
ઉપરણ્ય એમ નન ઉપધિ દોય છે, અને તે પૂનભરપદિત શ્રુત આ પ્રમાણે દોય છે
(૧૦૭-૧૦૮) જમન્યથી તેને અગીયાર અગ દોય છે, અને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશે ઉણા
દશપૂર્વ દોય છે [૧૦૯] પ્રયેદણુદને નિગ દ્વો દેવતા આપે છે, અથવા તે નિગ રહિત
પણુ દોય છે, અને તે એકાગીજ નિયરે છે, પણ ગચ્છવામમા જતો નથી [૧૧૦]
(આ રીતે ૭ બેદ થયા, બાબના બે-હે છે) હુદ્ધોધિસિદ્ધ, નપુસકનિગસિદ્ધ,
સ્ત્રીનિગસિદ્ધ, પુરુષનિગસિદ્ધ, શરિનિગસિદ્ધ, અન્યનિગસિદ્ધ, અને સ્વનિગસિદ્ધ તથા
૭ એક એક સમયે સિદ્ધ થાય છે, તે એક સિદ્ધ, અને એક સમયે અનેક સિદ્ધ થાય તે
અનેક સિદ્ધ [એમ સિદ્ધના ૫૨ બે છે] [૧૧૧-૧૧૨] ૧ જ્યનિ ! ઇલાદિ
આની ઉપ્પત્તી યુક્તિના બેગવાઓ શ્રુત વિચાર નિત્ય જોને ર્યે છે, તે કમ્મથી એટ યુક્ત
થાય છે [૧૧૩]

ત્યારે તે જ્યતી અમલોપાસિમ અમણુ ભગવાન મહાતીગ્ની પામે ધમ સાબગી

વ વયાસિ.—

ફદન્ન મ્હે જીવા ગરુપ્ત હન્વ માગચ્છતિ ?

જયંતી, પાણાદ્વાપ્ણ જાત મિચ્છાઠસણસલ્લેણ

મ્હવસિદ્ધિયત્તણ મ્હે જીવાણ કિં સદ્ધાવઓ પરિણામઓ ?

જયતી, સદ્ધાવઓ, નો પરિણામઓ.

સન્નેવિ ણ મ્હવસિદ્ધિયા જીવા સિજ્ઞિસ્સતિ ?

હતા જાવ સિજ્ઞિસ્સતિ

જદ્ધણ મ્હે સન્નેવ મ્હવસિદ્ધિયા જીવા સિજ્ઞિસ્સતિ તમ્હાણ મ્હવ.

સિદ્ધિયવિરહિણ લોપ મ્હવિસ્સદ્ ?

નો દ્ધણે સમદ્ધે.

સે કેળદ્ધેણ મ્હે એવ મુચ્ચદ્—“ સન્નેવિ ણ મ્હવસિદ્ધિયા જીવા

સિજ્ઞિસ્સતિ નો ચેવણ મ્હવસિદ્ધિયજીવવિરહિ લોપ મ્હવિસ્સદ્ ? ”

ક્રિષ્ણુદ થઈ તેમને વાદી નર્મીને આ રીતે પૂછવા લાગી.

હે પૂજ્ય ! જીવો બારેપણ કેમ પામે છે ?

હે જન્મતી ! આણુતિપાત બને માનત્ મિથ્યાદ્ધન નીત્યથી.

હે પૂજ્ય ! ભવસિદ્ધિપણુ જીવને બ્યભાવથી હેમ છે કે મગ્ધિભયથી ?

હે જન્મતી ! અવભાવથી પરિભામયી નહિ.

શુ સર્વ ભવસિદ્ધિ આ જીવ સિદ્ધિ પામશે ?

હા માત્ર સિદ્ધિ પામશે

બારે હે પૂજ્ય ! સન ભવસિદ્ધિ આ જીવો સિદ્ધ થશે ત્યારે લોક તેનાથી ખાલી

થઈ જશે કે નહીં ?

ના, એમ નહિ બને.

હે પૂજ્ય ! એમ કેમ કહો છો કે સર્વ ભવસિદ્ધિ આ જીવો સીજશે છતાં તેમ

નાથી લોક ખાલી નહિ થશે ?

સે જહાનામણ સઘ્યાગાસસેદી સિયા અણાડ્યા અણવદગા પેરિત્તા
(એકમદેશિકત્વેન વિષ્કમાભાવેન પરિમિતા) પરિવુઢા (શ્રેણ્યતરૈઃ પરિ-
કરિતા), સા ણ પરમાણુપુગ્ગલમણિં સ્વધેહિં સમણ [૨] અવહીરમા-
ણી [૨] અણતાહિં ઉસ્સપ્પિણીઓસપ્પિણીહિં અવહીરહ, નોં ચેવ ણં
અવહરિયા, -સે ણ્ણણ્ણેણં જયતી ? એવં વુચ્છહિં “ સઘ્વેરિ ણ જાવ મ-
વિસ્સહ. ”

મુત્તત્ત મતે સાહુ, જાગરિયત્ત સાહુ ?

જયતિ, અત્યેગણ્યાણં જીવાણ મુત્તત્ત સાહુ-અત્યેગણ્યાણ જીવાણં
જાગરિયત્ત સાહુ.

સે કેણ્ણેણ (ત ચેવ)

જયતી, જે રૂપે જીવા અહમ્મિયા અહમ્માણુયા અહમ્મિઠ્ઠા અહ-
મ્મકવાઈ અહમ્મોવજીવી અહમ્મપલ્લેઈ અહમ્મફલજ્જણા અહમ્મસીલસમુ-
દાયારા અહમ્મેણ ચેવ વિત્તિં કપ્પેમાણા વિહરતિ-ણ્ણસિ ણ મુત્ત સાહુ.

એમ એક સર્વજ્ઞતાની અનાદિ અનન્ત એક પ્રદેશની દોવાથી વિજ્ઞાન રહિતપણું
પરિમિત અને બીજી શ્રેણીઓથી પરિવૃત્ત એણિ દોષ, તે પરમાણુ પુદ્ગલોથી તથા રૂપોથી
સમય સમય ખેચના જાણે, તે અનન્ત ઉત્સર્પિણી અનસર્પિણીઓ જતા, પણ અપદ્ધન
ન થાય તે કારણે હે જયતી ! એમ કહેનાય છે

હે પૂન્ય ! સુનાપણું સાર કે જાગનાપણું સાર ?

હે જયતી ! કેટલાએક જીવેતુ સુનાપણું સાર છે અને કેટલાએક જીવેતુ જા-
ગનાપણું સાર છે

હે પૂન્ય ! એમ કેમ કહો છો ?

હે જયતી ! જે જીવે અનર્મી, અધર્માનુગત, અધર્મિષ્ઠ, અધર્મ બોધનાર, અધ-
ર્મથી ઉપજવિકા ચલાવનાર, અધર્મના જોનાર, અધર્મ રૂળ ઉપાર્જન કરનાર, અધર્મ રીતિ
આચારવાળા અને અધર્મથી જ પેટ ભરતા રહે છે, તેઓનું સુનાપણું સાર, કેમકે એ જીવે

અર્થ જાં જીરા મુત્તા સમાણા નોં બહુજં વાણાણ મૃણાણ જીવાણ સત્તા-
જાં દુક્ખવળવાણ જાગ પરિવાવળવાણ વટ્ટતિ,—એણ જીરા મુત્તાસમાણા
અપ્પાણ વા પર યા તદુભય યા નોં વહ્હિં અહમ્મિયાહિં સજોયણાહિં
સજોયતિ—એણિણ જીરાણ મુત્તત્ત સાહુ.

જયતી ! જે કેમે જીવા ધમ્મિયા જાગ ધમ્મેણ ચેવ વિત્તિં કપ્પે-
માણા વિહરતિ—એણિણ જીવાણ જાગરિયત્ત સાહુ એણ જીવા જાગ-
રાસમાણા વહુજં વાણાણ [૪] અદુક્ખવળવાણ જાગ અપરિવાવળવાણ
વટ્ટતિ—એણ જીરા જાગરા સમાણા અપ્પાણ વા પર યા તદુભય વા
વહ્હિં ધમ્મિયાહિં સજોયણાહિં સજોઈચારો ભવતિ—એણ જીરા જાગરા-
સમાણા પુલ્લવરત્તાવરત્તકાલસમયસિં ધમ્મજાગરિય જાગરઈચારો ભવતિ—
એણિણ જીવાણ જાગરિયત્ત સાહુ.

સે એણઠેણ જયતિ ! એવ ધુત્તર અત્થેગઢયાણ જીવાણ મુત્તત્ત
સાહુ, અત્થેગઢયાણ જીવાણ જાગરિયત્ત સાહુ

મુત્તા થમ ધર્મા પ્રાણીઓને કુખ પરિતાપ આપી શક્યા નથી તેમજ એ જીવે મુત્તા
થકા પોતાને કે ખીજાને કે, બાનેને અધમની યોજનાઓમા જોડી શક્યા નથી માટે એ
જીવેનું મુત્તાપણુ સાર

હે જયતી ! જે જીવે ધાર્મિક અને ચારત્ત ધર્મથીજ પેટ ભરતા થકા વિચરે
છે, તે જીવેનું જમણુ સાર છે, કેમકે એ જીવે જમણા થકા ધર્મા પ્રાણીઓને કુખ પ
રિતાપ આપ્યા વચર વર્તે છે, એ જીવે જમણા થકા પોતાને પરને અને બાનેને ધર્મી
ધાર્મિક યોજનાઓમા જોડતા રહે છે, એ જીવે જમણા થકા જાગી રાને ધમ જાગરિય
જમણા રહે, માટે એ જીવેનું જમણાપણુ સાર

એ કારણે હે જયતી ! એમ કહેવાય છે કે, કેટલાક જીવેનું મુત્તાપણુ સાર,
અને કેટલાકનું જમણાપણુ સાર

एव बलियत्त दुब्बलियत्त. नवर, एएण जीवा बलिया समाणा बहुहिं चउत्थउद्धमदसवाइएहि विचिउत्तवोकम्मेहि अप्पाणं भावेमाणा विहरंति

एव दक्खतं आलसियत्त नवर, एएण जीवा दक्खा समाणा बहुहिं आयरियवेयावच्चेहि उवज्झाययेरसेहगिलाण तवस्सिकुलगणसघ-
साहम्मियवेयावच्चेहि अत्ताणं संजोइतारो भवंति (इति)

इय जिणवरपुहकमलाउ निगय सुहुमअत्थमयरदं । भमरी इव
रूइसारं-पियइ जयती अतिप्पंती ॥ १ ॥ अह सा दढसमत्ता-उदयण मा-
पुच्छिउ भवविरत्ता । पव्वज्जइ पव्वज्ज-पच्चवित्थय सव्वसावज्ज ॥ २ ॥
इक्कारस अगधरा-वधुरसद्धा विमुद्धचरणभरा । निहणेवि कम्मजाल-
पत्ता ठाण सुहविसाल ॥ ३ ॥

इति शुचिशुचिरां रुचिं दधत्त्या—

શિવસુખમક્ષયમાશ્રિત જયંત્યા ।

એ રીતે બળવાનપણુ તથા દુબલપણુ માટે પણ બળુકુ વિરોધ એ કે, તેવા બળવાનુ જીવો એથ, છટુ આક્રમ, દશમ વગેરે વિચિત્ર તપકર્મથી આત્માને ભાવતા થકા પ્રિયરે છે

એ રીતે ઉદ્યોગીપણુ અને આણસુપણુ પણ બળુકુ વિરોધ એ કે, એવા ઉદ્યોગી જીવો આત્માર્ય—ઉપાધ્યાય—સ્થપિત—શિષ્ય—જ્ઞાન—તપસ્વિ—કુળ—ગણુ—સખ અને સાધર્મિના વૈયાવૃત્તથી પોતાને જોડે છે [૧] આ રીતે જિનેશ્વરના મુખકમળથી નીકળેલ મુક્ત્યર્થરૂપ મકરદંતે ભમરીની માફક રૂચિ પૂર્વક જયતી અતૃપ્તપણે પીતી હતી, હવે તે દ્રઢ સમ્યક્ત્વનાળી જયતી લવથી વિરક્ત થઇ ઉદ્યમને પૂછી સર્વ સાવચ ત્યાગ કરી પ્રત્યક્ષ લઇ અચાર અગ શીખી મનોહર શ્રદ્ધા અને નિર્ભેજ ચારિત્ર પાળી કર્મ બળે તોડીને મુખ ભરપૂરે સ્થાન પામી [૨-૩] આ રીતે અગ્નિ માફક પવિત્ર રૂચિને ધારતી જયતી અતૃપ્ત શિવ મુખ પામી, માટે તમે પણ સસારના ભમરી કરીને તે આપત સર્વ

भव भवभयमारभीतचित्ता—

भवत तदत्र कृताशया. समतात् ॥ ४ ॥

॥ इति जयंतीकथा ॥

इत्युक्तो गुणवतो जिनमचनरुधिरिति पचमो भेद—स्तदुक्तो च
समर्थित तृतीय गुणवानिति भावभावकल्पण-मधुना ऋजुव्यवहारीति
चतुर्थ तदाह

(मूल)

उज्ज्वलहारो चउहा-जहत्थभणण अवचिगा किरिया ।

हुतावायपमासण-मिस्तीभावो य सव्भावा ॥ ४७ ॥

(टीका)

ऋजु मधुनं व्यवहरणमृजुव्यवहारो भावभावकल्पणगुणश्चतुर्धा

મય નથી આશય બાધા (૪)

એ રીતે જયંતીની કથા છે.

આ રીતે ગુણવાનનો જિનમચનરુધિરપ પાંચમો ભેદ કદો તે કહેતા ત્રીજુ શુ-
ક્લવાનપણાશપ ભાન શ્રાવકનું લક્ષણ કહ્યું, હવે ઋજુવ્યવહારપ એથુ લક્ષણ કહે છે

મૂળનો અર્થ.

ઋજુવ્યવહાર ચાર પ્રકારે છે.—યથાર્થલણન, અવચક
ક્રિયા, છતા અપરાધનો પ્રકાશ અને ખરો મૈત્રીભાવ. (૪૭)

ટીકાનો અર્થ.

ઋજુ એટલે સરલ આવણુ તે ઋજુ-વ્યવહાર, તે ચાર પ્રકારનો છે જેમકે એક તો
યથાર્થલણન એટલે અવિસ વાદિ એલણુ તે ધર્મની બાળતર્મ અથવા કથવિક્રમમાં અગર

ચતુઃમકારો ભવતિ—તથા—યથાર્થમણનમવિસવાદિવચનં—ધર્મવ્યવહારે
ક્રયવિક્રયવ્યવહારે સાસિવ્યવહારાદૌ વા અસ્ય ભાવાર્થઃ—

પરવચણબુદ્ધીઃ ધમ્મ મધમ્મ અધમ્મ મવિ ધમ્મ । ન મણતિ ભા-
વસદ્ધા—મણતિ સત્ત્વ ચ મદુર ચ ॥ ૧ ॥ કયવિક્રયસટ્ટીસુવિ—ઝળ-
બ્ધિય કહતિ નદુ અગ્ય । સવિચ્છેવિ નિરુત્તા ન અન્નહા વાહ્ણો
હુતિ ॥ ૨ ॥ રાયસભાઈ ગયાવિ હુ—જળ ન દૂસતિ અલિયમણિર્ણિ ।
યમ્મોવહાસજળમ—વચળ વજ્જતિ ધમ્મરયા ॥ ૩ ॥

કમલશ્રેષ્ઠિવત્.

તત્કથા ચૈવ.

इह विजयपुरे नगरे—न गरीयःसपदापरित्यक्ते । आसीदासी-
कृतरिपु-भूपो भूपो यशोजलधिः ॥ १ ॥ जिनधर्मसारसहकार-फीरसदशः
सुसत्यवचनकृत* । नगरश्रेष्ठी कमलः—कमलश्री प्रणयिनी तस्य ॥ २ ॥
पुत्रस्तयोश्च विमलो—नाम्ना निजवेष्टया पुनः समल* । दोषाकरः

સાક્ષી ભરનામા એનો ભાનાર્થ આ પ્રમાણે છે—

પરો કુગવાની છુદ્ધિથી ધર્મને અધમ અથવા અધર્મને ધમ ભાન આનંદ નહિ
કહે, પણ સાચુ અને મધુર બોલે છે [૧] કમનિકમના સારાઓમા પણ ઓછુ અદક
મન નથી કરેતા, વળી સાક્ષી તરીકે બોલાના થમ અન્યથાવાદિ થતા નથી (૨) શ
જસભામા ગયા થકા પણ બોલુ બોલીને મેઢને દૂષિત કરતા નથી તેમજ ધર્મને લજવ
નાર વાક્ય ધર્મરાગી ભાવ આનંદો બોલતા નથી (૩) કમળરોડની આફ

કમળરોડની કથા આ રીતે છે

છઠા ધાત્રી રીદ્ધિયાગા નિજયપુર નગરમા દુશ્મન રાજાઓને ઘાત કરનાર યશોજ
લધિ નામે રાજા હતો (૧) ત્યા જિનધર્મકીર્તી ઉત્તમ આપ્તામા પોષ્ટ સમાન અને
સત્યવાદી કમળ નામે નગરગૃહ હતો, તેની કમળશ્રી નામે સ્ત્રી હતી [૨] તેમનો પિ
ત્રી નામે પુત્ર હતો, પણ તેની એટલી તો મળ સહિનજ હતો, જે માટે યદ્ર કળાઓનો

કલાનાં—કુલસચ તથાપિ નહિ સોમ. ॥ ૩ ॥ વારયતોપિ પિતૃઃ સ તુ
 દૃષ્યભગૈરુચિતપણ્યમાદાય । મલયપુરે સૌપારક—સીમપુરેઙ્ગાત્ સ્થલ-
 પયેન ॥ ૪ ॥ વિક્રીય તત્ર નિજપણ્ય—મન્યદાદાય નિજપુરામિમુલ્લ ।
 સહિ યાવદચલદચલા—ચલયન્નિવ દૃષ્યમપદપાતૈઃ. ॥ ૫ ॥ તાવદ-
 કાલધનાપન—ધનમુક્તજલૈ પ્રપૂરિતા માર્ગાઃ । કતિપયદિનાનિ સોઽસ્થા-
 ત્—તત્રૈવચ્છાદનીં કૃત્વા ॥ ૬ ॥

અથ સાગરાભિધાનઃ—સાગરમુત્તીર્ય તત્ર સપ્રાપ્ત. । નિજનગરવ-
 ણિક્ દદ્દશે—વિમલે નૈવ સ ઉક્તચ ॥ ૭ ॥ મદ્રૈહિ નિજ નગર—યા-
 વો જમકમપિ સાગરોપ્યાહ । આગમયસ્વ સલ્લે મે—પક્ષ સોપ્પમુલ્લ
 દામે તિ ॥ ૮ ॥ અથ સાગરસ્ય પણ્ય—વિનિમેયયતોઽતરા કમલમુત્તુ. ।
 જગ્રાહ હસ્તસહાદિના સહસ્રાણિ દન્ત ફેન્નઃ ॥ ૯ ॥ સાગરવિમલૌ દુ-
 રગા—રુદૌ તૌ સોમભીમશુળકલિતૌ । સ્વપુરમભિ સોમભોમા—વિવેહ ચલિતૌ

કુળગૃહ છતાં પણ દોષનો અકર નથી કિંતુ દોષાકરજ ડે [૩] તેને બાપે વારતા છતાં
 પણ તે બળદો ઉપર યોગ્ય માલ બાધીને સૌપારના મીમાડે આવેના મલયપુરમાં રથના
 માર્ગે આવી પહોંચ્યો (૪) ત્યાં તે પોતાનો માન વેચી તે બદલ બીજો માન લઈ પોતાના
 નગર સન્નિધિ મળદોના પગેના ધક્કાથી બલે જમીનને કુળવતો દોષ, તેમ પાછો વળ્યો
 [૫] તેવામાં અકાળે વરસાદ થતા તેના પાણીથી રસ્તાઓ પૂરાઈ ગયા તેથી તે કેટલાક
 દિવસ લગી ત્યાજ તથા મારીને રહ્યો [૬] એવામાં તેના નગરનો રહીશ સાગર નામે
 બીજો વાણીયો સાગર ઉતરીને ત્યાં આવ્યો તેને બોધ વિમળ તેને કહેવા લાગ્યો કે—
 (૭) હે ભત્ર ! આવો આપણે સાથે મળીને પોતાને નગરે જઈએ સાગર બોલ્યો—
 હે મિત્ર ! મારા પક્ષમાં આવ એટલે વિમળે તે પ્રમાણે કથન કર્યું [૮] હવે કમળનો
 પુત્ર વિમળ સાગર શોધે માલ વેચ્યો તેમાં હસ્ત સઘાટિકથી દશ હજાર સોનાગ્રહો
 પચાવી ગયો (૯) પછી કામ પૂર થતા તે બંને સોમ અને ભોમની માફક મૈત્ર્ય અને
 ભીમ શુલવાળા ઘોડાપર ચઢી પોતાના નગર તરફ ગયા [૧૦] તેઓ પોતાના નગર

વિહિતકાર્યો ॥ ૧૦ ॥ યાવન્નિજનગસ્સમીપ—મંગમતાં તાવ દાયયૌ ક-
મલઃ । મૂનોઃ સમુત્થમેતાં—મળેમતુસ્તસ્ય પદકમલ ॥ ૧૧ ॥ ચેલુ
સ્ત્રયોપિ સમમેય—સાગરઃ સ્માહ તદનુ હે મિત્ર । દૃષ્ટવદદૃષ્ટમપિ તે-
કિંચન કથયામિ શુદ્ધમતે ॥ ૧૨ ॥ કિંચિદિતઃ પરતઃ સ્વલુ-ગચ્છતિ
મત્રી મૃતા પ્રધાનાન્નૈઃ । સ્વેદયતિ તા ચ વિમો-નિકૃષ્ટકુષ્મસરવિધુરઃ ॥ ૧૩ ॥
તત્રચ દક્ષિણપક્ષે-સમસ્તિ યુક્તો ગલિઃ સુરભિમૂનુઃ । સ્વજશ્ચ વામચરણે
વામે પાર્શ્વે વહતિ દૃપમઃ ॥ ૧૪ ॥ સ્વેદયતિ ચરણચારી-વેલ્લકગંગ્રીમ-
સસ્પૃશન્ શ્વપચઃ । કસ્યાપિ વધુ રુદ્ધા-પશ્ચાદાગાત્તનયગર્ભા ॥ ૧૫ ॥
કૃતકુકુમાગરાગા-ચકુલશ્રીઢામવિરચિત્તત્તસા । સત્રણદેહા રક્તો-ત્તરીય-
કા પ્રસવિની જીમ્ન ॥ ૧૬ ॥ વેલ્લકગંગ્યારુદ્ધા-સા ગચ્છતિ તદનુ કમ-
લમુત ઉચે । જ્ઞાનીવ કિમિતિ જલપસિ-વિકલ્પસકલ્પનાવિકુલ ॥ ૧૭ ॥

યતઃ

પામે આપ્યા તેમના પુત્રની સામે ઝમળ શક આપ્યો, એટલે એ બંને જણુ તેને પગે
લાગ્યા [૧૧] પછી તે નહે જાણ સાથે આપ્યા, તેમના સાગર બોલ્યો કે પવિત્ર મતિ
પાળા તે મિત્ર ! હું તો દીઠેલા માથે કંઈક અણુદીકું પણ કાઢું છું (૧૨) અહીંથી
કંઈક દેટે સાગી કેરીઓથી ભરેલી ગાડી જાય છે, તેને કાઢી પીડાયેલા આત્મા બેઠે છે
[૧૩] તેમાં સવળી આણુમાં અનિ [આધરો] બેન બેનરેયો છે, અગે ઝળી બા
લુમાં વગડે બળદ બેનરેયો છે (૧૪) ગાડીની પાછળ તેને અઝકા વગર આગળ
પગે ચાલતો જુલ છે, વળી કોઈકની વડુ સખના છના રીસાઈને પાછી વળી હ, તેણીના
ઝર્મમાં હોડગ છે (૧૫) તે સીના અગે કુકુમ ચોપડેલ છે, બકુલના ફૂલની માળા
તેણીએ માથામાં પહેરી છે, તેના શરીરે ઝમડા થયેલા છે તેની સાડી લાન છે અને જ
લદી જળનારી છે [૧૬] તે આઈ તે ગાડી ઉપર ચોક્ષી જે ત્યારે કમળનો પુત્ર
બોલ્યો કે, હું જાનીતી માથે ન. લાન્ના નગર આમ કેમ બોલે છે ? (૧૭) જે માટે
મૂર્ખ માણુનો તો મુખ મળેલું હોનાવી યદાન ! ગમે તે ન છે, પણ તા ! જેના પોતાનો

મુલમસ્તીતિ ચતત્ત્વ્ય-યદ્વા તદ્વા પિ વાલિશ્ચ । જલ્પતિ ન જિ-
તાત્માનો-વિશેષેણ ભવાદ્વા ॥ ૧૮ ॥ સાગરઃ સ્પાદ દેશ્રાત-રશ્રાત મુ-
દિત મયા । શ્વયતે નાન્યયા કર્તુ-કથચિચ્છુદ્દેદ્દતુર્દ ॥ ૧૯ ॥ હસ્તે
સત્કંકણે પ્રાપ્તે-કાર્યે કિં દર્પણેન ચા । પ્રત્યાસન્નૈય સા ગત્રી-યાતિ
મિત્ર વિનિધિતુ ॥ ૨૦ ॥ વિમલોઽયોચ દેવ મિ-ધૃષ્ટામવલયસે । સ
પ્રોચે ધૃષ્ટ પદાં સિ-ત્વયા ધૃષ્ટેન વચ્ચિ ચ* ॥ ૨૧ ॥ વિમલ સ્તદ્દેને જુ-
બ્ધઃ-પ્રોચે સત્યમિદ મદિ । તતે સ્થામમ સર્વસ્વ-તાવક્ ત્વન્યથા
મમ ॥ ૨૨ ॥ જુબ્ધ સ્તદ્વચસા હત્ય-હસ્ત હસ્તેન સાગર । ધમાષે
કમલ શ્રેષ્ઠિન્-સાસિકોત્ત્વમાવયો* ॥ ૨૩ ॥ શ્રેષ્ઠ્યાદ યથય મૂર્ચ
સ્તત્ કિં ત્વમપિ સાગર । વિમલઃ પ્રાદ કિં તાત-જ્ઞાપવ કુરૂપે મમ
॥ ૨૪ ॥ સાગરો વ્યાકરો દેવ-શ્રેષ્ઠિન્ યથેય તે મુત. । મત્પાદયોર્લગત્ય
ચૈ-કુટ્ટાતસ્તત્ ત્વજામ્યદ ॥ ૨૫ ॥ વિમલોઽવક્ લગિપ્પતિ-કુર્કુરા

વશ રાખનાર માણસોએ તો ખાસ એવું બોલવું જ નોંધ્યો [૧૮] સાગર બોલે છે
હે ભાઈ । મેં તો ખાનિ ખાધા વગરજ આ કશું છે તે શુદ્ધ હૈયુની મદક અન્યથા કરી
સહાયજ નહિ [૧૮] વળી બ્યારે હાથે કમળ દોષ ત્યારે કપલુની શી વડર છે ।
માટે આનો નિશ્ચય કરવો દોષ તો ગાડી નજીકમાજ નવય છે [૨૦] વિમળ બાલ્યો—
આવી ધીમાઈ કા બતાવે છે । સાગર બોલ્યો કે તારા જેવા ધીમાની માથે બોલું છું માટે
હું ધીરાજ છું (૨૧) ત્યારે વિમળ તેના ધમપર લેલાધને બોલે છે, જો આ વાત
સાચી દોષ, તો ગાર ધમ જે છે તે તાર માથો અને નહિ તો તાર ધમ માર છે [૨૨]
ત્યારે સાગર ગુરૂને યથા હાથે લગાવીને કમળને કહેવા લાગ્યો કે હે શેઠ, અમે જેણે
તું ધક્કા સાફી છે [૨૩] શેઠ બોલ્યો કે, આ તો ગ્રખ છે તો હે સાગર । તું પશુ
મૂર્ખ કા અને છે । તેવામા વિમળ બોલ્યો કે હે પિતા । મારી લથુતા ચામાટે કરે છે ।
[૨૪] સાગર બોલ્યો કે હે મેઠ । જો આ તમારો યુગ માગ પગે લાગે તો, હું અને
હોડથી છુટા કરે [૨૫] વિમળ બોલ્યો કે બ્યારે હું તાર ધન લઈ લઉં અને તું
બીજા માગરો, ત્યાર કુતરાઓ તારા પગે લાગશે [૨૬] આમ તેઓ તકરર કરતા

સ્તવ પાદયોઃ । નિત્ય વન્નમતો ચિન્તા—શૃંગીતે ત્યજને મયા ॥ ૨૬ ॥
 એવ વિવદમાનાં તૌ—યાતૌ ગત્યા અમીલતા । અવીક્ષ્ય યોષિતં તન્ન-
 દર્પણે વિમલોડજનિ ॥ ૨૭ ॥ પૃથ્થ સારથિસ્તેન—સા યોષિત્ કિં
 ન વીક્ષ્યતે । સ ઉચે મદ્ર સા શુર્વી-મસવાય વને યયા ॥ ૨૮ ॥ અ-
 જૈવ પતનેઽમુખ્યા વિચતે જનની તતઃ । તસ્મૈ કથયિતુ વાર્તા-માતંગઃ પ્રે-
 પિતોઽવ હિ ॥ ૨૯ ॥ વિમોહમેષા વણિક્ષ્ત્રી-ઋષાગાઙ્ગર્તુતાહિતા ।
 પ્રાતિવેશિમરુમાહાર્દાનૈયૈ ના ત્યક્તુમુત્સહે ॥ ૩૦ ॥ इतश्च तत्र तन्माता
 स मातगोपि चाययौ । तस्याश्च पुनः सजज्ञे-विभाय च निवेदितः
 ॥ ३१ ॥ इत्येत्य पिता पुत्रौ-चलतुः स्वसृह प्रति । स्वपण्य मवृष्टहे
 प्रेप्य-विमल सागरोऽभ्यधात् ॥ ३२ ॥

સ મોત્રે તે યથા ભાતિ—તયોપહસ નઃ સત્વે । દધ્યન્તૌ સાગરઃ
 કિં મે-કલહેનામુનાધુના ॥ ૩૩ ॥ ધ્યાત્વેતિ વિમલપણ્ય—સર્વ નિજ-
 વાટકાશ્રિત કૃત્વા । નિજસથ સાગરો ગા-દિતરાવપિ જગમતુઃ સ્વસૃહં

આલીને ગાડીને જીવ મન્યા ત્યાં આ નહિ દેખાવાથી વિમળ ગણ થયો [૨૭] તેણે
 સારથિને પૂછ્યું કે, ધડા તે આ કેમ નથી દેખાતી ? ત્યારે તે બોલ્યો કે, બાહ્ય
 તે તો ગબડતી છે, તેથી જણવા મારે આ વનમાં ગઈ છે [૨૮] વળી આજ શહે-
 રમાં તેની મા રહે છે તેથી તેને તે વાત કહેવા મારે માત્ર ગને મોકલાવ્યો છે [૨૯]
 વળી તે બોલ્યો કે હું તે બાહ્ય છું અને એ તો વાણીયાની આ છે, તે ભંતારે મા-
 ચીથી રીસાધને આવી, તે પાડોશી હોવાથી હું તેણીને ના પાડી શક્યો નહિ [૩૦]
 એવામાં ત્યાં તેની માતા તથા તે માત્રમ પણ આ-આ, અને તે બાધને પુત્ર જન્મ્યો, તે
 તેણીએ બાહ્યને જણાવ્યું [૩૧] આ બાધીને કમળ તથા વિમળ પોતાના ઘર તરફ
 આ-આ, એટલે સાગરે વિમળને કહ્યું કે, તમારો માત્ર મારે ઘેર મોકલજો [૩૨] વિ-
 મળ બોલ્યો કે તને જેમ જાણે તેમ હે મિત્ર ! તું અમારી હાંસી કર ત્યારે સાગરે વિ-
 માયું કે, હમણાં આ ગરડો કરવાનું શું કામ છે ? એમ વિચારી તે બધો માત્ર પોતાના
 માગમાં રખાવી પોતાને ઘેર આ-ઓ, અને તે બે જણ પણ ઘેર પોહોંચ્યા. (૩૩-૩૪)

॥ ૩૪ ॥ નૂતનઘનમલિનમુખો વિમલ્લઃ કમલસ્ય સમુશ્વમથાગ્યત્ । નિ-
સ્તરણીયઃ કથમાપદાપગાપતિરય તાત ॥ ૩૫ ॥ તાત વિચિત્રત્વ મ-
ધ્યસ્થ-ભાવમાધાય વાસ્તવમિદાર્યે । હસિતમણિતાન્યાપિ કથ-પશ્યત
દૂર ચિલ્લિટિતાનિ ॥ ૩૬ ॥ તત્ત્વગત્વા વોધય-સાગરમિત્ર સાગરં છુદુઃ
પૂર । નહિ કોપિ નિજ ધનમર્પયિષ્યતે હસિતમણિતેન ॥ ૩૭ ॥ કમલ
કમલમુકોમલ-વાચમુવાચેતિ સત્યકૃતસઘ. । મા વત્સ ગચ્છ કુ-
પયે-સ્મર નિજમણિતાનિ નયનિપુણ ॥ ૩૮ ॥ યાનિ વચનાનિ નદન-
હસતાપિ સતા સતા પ્રયુક્તાનિ । તન્નિર્વહણે તસ્યો-હ્રસતિ સદા નિરવ-
ધિઃ સઘા ॥ ૩૯ ॥

યતઃ

ગચ્છતુ લક્ષ્મી પરિભવતુ પરિજન* સજ્જના વિષટયતુ । પ્રતિપક્ષ-
પાલને સત્પુસા-યદ્ ભવતિ તદ્ ભવતુ ॥ ૪૦ ॥ इत्युक्त कृपितमना -
विमल. समले जगौ जरन्मूर्ख । जोष पोष भिजगृह-पल्यलम्बल. कमल

હવે કમળ નના મેધની આફક ઝખનાવો પડીને કહેના લાગ્યો કે હે તાત ! આ
આફતને હરિયો શી રીતે તરી સંકારો ? [૩૫] હે તાત ! તમે મધ્યમ્ય ભાવે હક્ક
ખરી વાત નિચારે કે, ભુવે તો ખરા ? હમના કહેના વાક્યો પણ દેવા લાગ્યા થઈ પ યા
છે ? [૩૬] માટે તમે જમને સાગરની આફક દુ દુરસાગરને સમગ્રવે કે હસતે કલાથી
કોઈ પોતાનું ધન આપી દેનાર નથી [૩૭] ત્યારે સત્ય પ્રતિતાવાન કમળ કમળની
આફક કામળ વાણી બો યો કે, હે વત્સ ! અનલે રત્ને મ જા અને નીતિનિપુણ થઈ
તારા બોલોને સભાર (૩૮) હે પુત્ર ! સત્પુરુષ જે હસતા પણ બોલે છે તો પણ
નિવાહ કરવામા તેની હમેશ મંજબુત પ્રતિષ્ઠા ક્ષિપ્તે છે [૩૯] જે માટે સત્પુરુષોને બોલે
પ્રાણતા લક્ષ્મી જતી હોય, પરિજન પરિભવ કરતા હોય અને સમગ્રને અળગા પાડતા
હોય એમ જે થયાનું હોય તે થાય તેની દરકાર હોતી નથી [૪૦] એમ કહેતા નિ-
મળ શુરસે થઈ બો યો કે અરે છુદા કમળ ! ત્યારે પોતાના ધરણ તળાવમા કમળ
જેવો થઈને (ધરેજ) જોસ્વો રહે (૪૧) એમ બોલીને વિમળ બેળુ લઈ રાગ

ભૂયાઃ ॥ ૪૧ ॥ એવ પ્રજલ્પ્ય વિમલઃ—પ્રાશ્રુતશ્રુદ્ ભૂશ્રુદતિક' ગત્વા ।
 ડચિતસ્થાને ન્યવિપદ્—વિપણ્ણમૂર્તિર્નૃપ નત્વા ॥ ૪૨ ॥ રાજાહ કિં
 વિપણ્ણઃ સ પ્રોચે સાગરોગ્રહીદ્ દ્રવ્ય । કિમિતિ ક્ષિતિ પતિનોક્તે—સો
 વોચત્ પૃચ્છયતાં સૈવ ॥ ૪૩ ॥ આકાર્યાય નૃપતિના—પૃષ્ઠઃ સાગર
 ઉચ્ચાચ તદ્વૃત્ત । કૌતુકયુક્ નૃપ આરણ્ય—ત્કયમિદમજ્ઞાયિ ભો ભવતા
 ॥ ૪૪ ॥ સાગર આહ સવિનય—મારુદફલાનિ દેવ બુબુધંહ । તદ્વાસિત-
 ભૂનિપતિત—કોદ્રવતૃણાનિરુરંગેન ॥ ૪૫ ॥ ઉપવિશતિ ગલિર્બહુશો ધૂ-
 લિપ્રતિર્વિવત' સ તુ જ્ઞાતઃ । વામે પાર્શ્વે સ્વંજઃ—પદાનુસારાન્મયા જ્ઞા-
 યિ ॥ ૪૬ ॥ ગલિત્, કરપલ્પભો—વાલધિવાલાન્ પ્રતોદસ્વહાનિ । દ્ર-
 વ્દ્વા શુચિત્વકોપિત્વતો મયા નિધિતો વિપ્રઃ ॥ ૪૭ ॥ ભગ્ને તંત્રેશાસ્ત્રા-
 રુદ્ધ મુમુચે યતઃ ક્ષિતૌ તેન । અમ્પૃશ્યોજ્ઞાયિ મયા મત્ર્યા ઉત્તીર્ય વિ-
 પ્રોથ ॥ ૪૮ ॥ અમ્પૃશ્ય તત્તુ જગૃહે—તત્પદરસિકા નિરીક્ષ્ય ભૂલગ્નાં ।

પામે જાણ તેને નમી વનખે અહરે ઉચિત સ્થાને બેસે [૪૨] રાજા બોલ્યો કે, નનખે
 કા દીમે છે ? તે બોલ્યો કે, સાગરે મારે દ્રવ્ય લાઇ લીધું છે । મનએ હતું કે, ત્રી રીતે ?
 ત્યારે તે બોલ્યો કે, તે વાત તેનેજ પૂછી જુવે [૪૩] હવે રાજાએ સાગરને બોલાવી
 પૂછતા તેણે તે જ્ઞાતા કહ્યું, ત્યારે રાજાએ કાતુક પછી પૂછ્યું કે, તે એ બધું શી રીતે
 જાણ્યું ? (૪૪)

ત્યાર સાગર વિનય પૂર્વક બોલ્યો કે હે દેવ । ફરીની વાસથી વાસેના જમીનો
 પડેલા પનાજીની ગદ્ધ ઉપજીથી મે તે ગાડીમા ફરીઓ છે, એમ જાણ્યું [૪૫] આધજો
 બેન બહુ વાર બેસે છે, તે મે ધુળમા પડેલા પ્રતિબિંબથી જાણ્યું, તથા ગાંધી બાજુ
 લગડો બેન તેના પગનાપરથી મે પારખ્યો [૪૬] કાન માથી જાણતું પાણી, બેનની
 પુઝડીના વાગો, તથા પડોણાના કટકા ક્ષેપને, ઘુમ્પિપણા તથા કોદિપણાથી તેનો દાકના
 માલજી છે એ જાણ્યું (૪૭) સમેન જાગતા ગાંધી ગાંધીને કટકા પ્રાછળ ચાલતા
 માલુમે જમીનપર મે ચો, તેથી તે ચાલજી જાણ્યો, અને ગાંધી ઉતરી માલજી તેને જાણ

વહુમક્ષિકાપરિગતા-વિમ કૃટી તતો જગ્ને ॥ ૪૮ ॥

વેલ્લકગ્ન્યા ચતીર્ય-ભામિની ભામનાલિની સા તુ । વદરીવળસ્ય
મધ્યે-નિપસાદ ચરીરચિંતાય ॥ ૫૦ ॥ દક્ષિણસ્તોષઠંભતસ્ત્રસા
બુતિયતેતિ સુતગર્ભા । સર્વાક્ષ્ય શૌચસલિલ-વિરચિતધુમ્પણાગરાંગતિ
॥ ૫૧ ॥ વદરીકટપલ્લગ્ના-સ્તદુતરીયસ્ય રવતમૂનલવાન્ । અવતોન્ય
રવતચીર-પરિમલિતા સા મયા જ્ઞાતા ॥ ૫૨ ॥ વશ્યાન્મુત્તાનિ ત-
સ્યા-પદાનિ કિંત્ર સિફતિલે સ્યલે વીક્ષ્ય । અવલોક્યતે પશ્ચાદ્ મુ-
સ્તમિતિ કૃષ્ણ મયા બુદ્ધ્યે ॥ ૫૩ ॥ કેદરકલાપાદ્ પતિવાન્-વી-
ક્ષ્યામન્નકુલમાલિકાવયમન્ । જ્ઞાતા સર્વકુલજ્ઞામા-ત્રણયુરૂપદપદ્મ-
ર્શનતઃ ॥ ૫૪ ॥ ધુર્યેન ચૂતગન્ધ્યા-સારથિરૂપાવેશતિ મુનિ ચ વનિતા-
યા । અનિરીક્ષ્ય પાદપક્તિ-વેલ્લકગત્રી વિનિવ્રિજ્યે ॥ ૫૫ ॥ રાજા
હ કોત્ર સાગર સાક્ષી સ પ્રાહ દેવ કમલ ઇતિ । નૃપ આલ્યત્ત્વ યથે

છાત્રી ઉપાશ્રય, ત્યા જમીનપર પદની રસી કે જોનાપર માખીઓ વીંટાઈ હતી, તે ઉપરથી તે
કોનાજો છે એમ મે નહી કહું (૪૮) વેનપરથી ઉતરીને તે શુભાશાળી સ્ત્રી ભોર-
ડીના વનમાં ચરીર ચિંતા ટાળના બેઠી ત્યા સનગા હાથના ઓળે તે ઉઠી તેપરથી
તેના ગભગ્રા મે પુ । જાણ્યો અંતે તેના શાયન પાણી જોઈ તેણે ચરન કુકુમનો ભેપ
કરેતો તે જાણ્યું [૫૦-૫૧] ભોરગીના કાટામાં તેની સાડીના રાતા દોરા વગગેલા જોઈ
તેના હાથ નસ્ર મે જાણ્ય [૫૨] રેલગ જમીનમાં તેના ઉનટા પગલા જોઈ તે પા
છુ ફરી જોતી દોનાથી રીસામલ જાણી [૫૩] તેના બામુભાથી ખડેલા બકુલની મા
ળાના કટકા જોઈ તેણે બકુલની માળા માથામાં ધાનેતી છે એ જાણ્યુ, તથા પગે શુભા
તે પગનાપરથી જ જાણ્ય [૫૪] તે કેરીની ગાડીની ધુમ્પાજ સારથિ બેઠો હતો અને
તે સ્ત્રીના પગના હેડે પ તા નહતા તેપરથી તે વેનગત્રી (વેહેવ) એમ જાણ્યુ
(૫૫) રાજા જોણ્યો કે હે માગર ! મંદા સાક્ષી અણુ છે ? ત્યારે સાગર જોણ્યો કે,
હે દેવ ! કમળ સાક્ષી છે રાજા જોણ્યો કે, જો એમ છે તે [સામુ કેમ જોવાશે ?] કે-

વ—યાતિ-ધન તદિ તસ્વૈવ ॥ ૫૬ ॥ સાગર આસ્વાદેવ-દેવ ત-
થાપિ ચ મુધાર્મિકધુરીણઃ । નિત્ય સત્યં વક્તા-મમ પ્રમાણ સ एवा
સ્તુ ॥ ૫૭ ॥ આદ્યાય્ય ભૂમિપતિના-કપલો મધુમધુરયા ગિરા પ્રોચે ।
વ્યતિકરમિમમસ્થિલ સ્વ વેત્તિ તતો વદ્ર યથાવૃત્ત ॥ ૫૮ ॥ કમલઃ
સ્પષ્ટમભાષિટ—શિષ્ટજનગદિવ કુગતિજનક । અન્યોપિ કોપ્યર્થક—ન
વદતિ, કિમ્નુ દ્વિદિતાજિનવચનઃ ॥ ૫૯ ॥

સજ્જનકાર્યેપ્યયધાર્ય-મળનમગતિ ન સગતિ દેવ । પેનૈપપ્પ થુ-
ચિસત્ય-વચનકનકસ્ય કપપટ્ટ ॥ ૬૦ ॥ યદિચ યથાસ્થિતમળને કુપ્ય-
તિ તનયો વિરજ્યંતે સ્ત્રજનઃ । ઇત્યપિ ભવતુ તથાપિ ચ-ન યુક્તમય-
ધાર્ય મળન તુ ॥ ૬૧ ॥

યત સત્ક

નિંદતુ નીતિનિપુણા યદિવા સ્તુવતુ । લક્ષ્મીઃ સમાવિશતુ ગચ્ઠતુ

મહે તેનુજ ધન જામ છે (૫૬) સાગર બોલ્યો કે, હે દેવ ! એ વાન ખરી, પણ તે
ધાર્મિક ધુરીણ અને હમેશા સત્યનસ્ય છે, માટે મારે એજ કહ્યું છે [૫૭] ત્યારે
રાગજ્યે કમળને બોનાવી મધ જેવી મીઠી વણીએ પુણ્ય કે, તુ આ આખો બનિકર
જાતો છે, માટે જેમ બન્યું હોય તેમ કહે [૫૮] ત્યારે કમળ ખુલ્લી રીતે મેલ્યો કે,
જુલું બોલતુ તે શિષ્ટજનગદિત અને કુગતિજનક છે, તેને બીજે પણ કાંઈ નહિ બેલે તો,
જિઃ વચનનો જાણુ કેમ બોને ? [૫૯] હે દેવ ! સજ્જનના માટે પણ જુલું બોલતુ
એ વાજખી નથી કારણ કે, એજ ખરા પવિત્ર સત્ય વચનરૂપ સોનાની કસોટી છે [૬૦]
જો ખરું કહેતા પુત્ર કેણે તથા કુટુંબ વિગત આપ, તો તે થાઓ પણ જુલું બોલતુ
વાજખી નથી (૬૧)

જ માટે કહેલું છે કે—

નીતિ નિપુણ લોકો નિંદા કે વખાણે, સદમી તેની હજી પ્રમાણે આવે કે
જાઓ, આજેજ મરણ આવે કે સુમાનરે આવે પણ ન્યાયવાદ, માલ્યી ધીરજનો એક

વા યથેષ્ટ, અથૈવ વા ધરણ મસ્તુ યુગાંતરે વા-ન્યાય્યાત્ પથઃ પ્રવિચલ-
તિ પદ ન ધીરા* ॥ ૬૨ ॥ સ્વયમેવ વેચિ દેવો-યો યાદ્રસસ્તથાપિ
મામેવ । પૃચ્છતિ યથાસ્થિત તત્-સાગરમણિતં પ્રમાણમિહ ॥ ૬૩ ॥
શ્રુત્વૈવપુલકિતતનુ-રતનુમુદામેદિગો વિશામીસઃ । શુચિકમલકઠપીઠા
ધાર હારં નિજ ચક્રે ॥ ૬૪ ॥ અમળચ્ચ યથા સત્ય-નિત્ય લોક કરો-
તિ કૃતકૃત્ય । સત્ય સત્યકારિત-ધનમુકૃતધના જનાઃ પ્રાહુ* ॥ ૬૫ ॥
સત્યેન રત્નગર્મા-સુરત્નગર્મા પદેપદે પુસા । સત્યાય સ્પૃહ્યાલુ-ર્દ્વયાલુ
સ્ય જનઃ સર્વ. ॥ ૬૬ ॥

સત્યાત્ ફલતિફલદા જલદા જલદાનનૈપુણાઃ કાલે । સત્યસ્યે
ય પરમા-મહિમા જ્વલનમશ્વમનાઘા ॥ ૬૭ ॥ સત્યે તસ્મિન્ સત્યે ન
દુર્ગતિભવ મયં મવતિ પુસા । દૃઢસત્ય સત્યવાદિપુ-ધુરિ પદ કમલ ત
ષોસ્તુ ॥ ૬૮ ॥ સ્ત્યુક્તવા મુદિતપના.-મુમનોન્વિતસજ્જનસ્ય કમલ
સ્ય । સુવિશાલમાલપદે-દાટકપદે ઘવઘ નૃપઃ ॥ ૬૯ ॥ વિમર્લ મિજગાદ

કમલ પશુ ખસતા નથી (૬૨) આપ જે જેવો કે, તેને તેવો જાને વાણે છે, છતા
મને ખરી વાત પુછો છો તો, [૬૩] છતાં સાગરનું કહેતું સાચું છે (૬૩)
આમ સાબળાને રાગન બારે હાથી પુષકિત સગીરવાળો યજ્ઞને પોતાનો દાર કમગરીશના
પવિત્ર કહ્યા પહેરાનનો હવે [૬૪] તે સાથે રાગ બોલ્યો કે સત્ય લોકોને નિત્ય કૃત
કૃત્ય કરે છે, વળી ખરા સ્મૃતવાળા પુરોહિત સત્ય જોને છે [૬૫] સત્યનું આ પૃથ્વી
પગને પગને પુરોહિતે રત્નગર્ભા યજ્ઞ પડે છે, અને તમામ સમજી જનો સત્યનેજ ચાહે છે
[૬૬] સત્યથી જાડો રજ આપે છે, વખતસર વરગાહ વપ છે, અને અગ્નિ વગેરે દની
જાપ છે, એ સત્યનેજ મહાન મહિમા છે (૬૭) સત્ય કાપમ હોય તો, પુરોહિતે દુગ
તિનો ભય થતો નથી માટે હે દૃઢસત્ય કમળ ! તને આ સત્યવાદીઓમા પહેલી પાપદી
મળો [૬૮] એમ કહીને હવેન યજ્ઞ રાજ્યે સારા મનવાળા સબજન કમળગોના મ
શનકે સોનાની પાપદી મધારી [૬૯] તમે રાગ વિમળને કહેના નાખો કે, હે કુટ !

પુના-રસનાચ્છેદાહોં મિ રે દુષ્ટ । કિંતુ કમલાગમ્યુરિતિ-મુક્તોસિ વિમુ-
ક્તતત્ત્વધનઃ ॥ ૭૦ ॥

અથ સાગરોપિ દુષ્ટો-ન્યગદગ્ગમતીશ સકલમપિ પળ્યં । પુ-
ષ્પાત્મનોર્પાયેષ્યે-ગતલોભમલસ્ય કમલસ્ય ॥ ૭૧ ॥ સિતિપતિનિલકેન
સમૃદ્ધ-ધુદિસદ્ધુદિરમિતેન મૃદ્ધં । સચિદગ્ગચીવરપદસલિલ-સાગરઃ સા-
ગરધ્રુવે ॥ ૭૨ ॥ નિરતો યથાર્થમળને-કમલઃ કમલામનાવિલામાપ ।
પ્રયગ્વપ વિમલકેવલ-ઠલિતઃ શિવસૌધમધ્યાસ્ત ॥ ૭૩ ॥

અથ મૃપાચિટપિપાટનદીપ્તદંત-

દતાવલસ્ય કમલસ્ય નિશમ્ય ધૃક્ત ।

ત્યક્ત્યા જના જનિતવાચ્યમસત્યધાફ્ય-

નિત્ય યથાર્થમળને કુલુત પ્રયત્ન ॥ ૭૪ ॥

॥ ઇતિ કમલશ્રેષ્ઠિકથા ॥

ઇત્યુક્ત ઋગ્વેદવ્યાખ્યાયે યથાર્થમળનસ્વરૂપઃ પ્રથમો ભેદ-સંપતિ દ્વિ-

૧૦ સત્યલીન દોષાથી જો કે છતાં કાપવા વાળા છે, જના કમળનો પુત્ર છે, માટે તને
જનો મેનુ ૧૭ (૭૦) દ્વે સાગર પશુ હર્ષિત થઇ બોલ્યો કે, હે રાજા ! હું બધો
માથ પતિત આત્માત્રાણા અને નિર્ભીક કમળશ્રેષ્ઠને આપીશ [૭૧] ત્યારે તેની બારે
પતિત સદ્ગુણથી રજિત થઇને તે ઉત્તમ રાજાએ સાગરને મંદીરપદરૂપ પાછીનો સા
ગર બનાવ્યો (૭૨) આ રીતે યથાર્થ બોલવામાં નિપુણ કમળ નિમલ લક્ષ્મી પામ્યો, અને
દીક્ષા લઈ કેવળ જ્ઞાન પાત્રી મુક્તિએ પહોંચ્યો (૭૩) આ રીતે મૃપાચારૂપ જાડને
પાડવા માટે દીપતા હાથી સમાન વિમળશેઠનું જ્ઞાત સાગરથી, હે જનો ! તમે નિદનીય
અસત્ય પાડવ મૂકીને હમેશં યથાર્થ કહેવામાં ચલ કરો [૭૪]

આ રીતે કમળશેઠની કથા છે.

એ રીતે ઋગ્વેદવ્યાખ્યામાં યથાર્થમળન સ્વરૂપ પહેલો ભેદ કર્યો, દ્વે બીજો ભેદ

ત્રીયં ભેદમાહ—“ અર્વચિગા કિરિયત્તિ ” અર્વચિગા પરાવ્યસનદેવઃ
ક્રિયા યનોવાકકાય-વ્યાપારરૂપેતિ દ્વિતીયમૃત્યુવ્યવહારલક્ષણે

ઉક્તચ

તપ્પદિરૂચગવિદિના-તુલાપલાઈદિ લળ યમ્મહિયં ।

દિત્તો લિત્તો વિ પરં-ન વંચણ મુદ્ધમ્મત્થી ॥ ૧ ॥

વંચણકિરિયાઈ રૂપિ-કેવલં પાવ મેવ વિચ્છત્તો ।

તત્તો હરિનંદી રૂપ-નિયત્તણ સન્નવહા મુમઈ (રૂપિ) ॥ ૨ ॥

કઃ પુન રપં હરિનંદી ? તત્કયોચ્ચતે.

સજ્જેણિ પુરવરીણ-ગદિયા ધણગીદિયાઈ વવહરઈ । હરિનંદિવળી
દારિદ્ધ-રૂદ્ધદોલ્લુપવિહગો ॥ ૧ ॥ આસજ્જસન્નિવેસાડ-અન્નયા આગયા
વળે તમ્મસ । આદીરી વવહરિડ-પગા યયમાઈ વિચ્છૂણ ॥ ૨ ॥ ત વિક્કિ-
ણિડ કિણિડ સ્વ-લોણાતિલ્લાઈ સા પપ્પેદ । સિદ્ધિવિસિદ્ધ રૂચગ-દુગ-
સ્સ કપ્પાસ યપ્પેસુ ॥ ૩ ॥ સો ય સમમ્મો સમણ-તોમિ ય તો તોલિલ

કહે છે — અવ યા ક્રિયા—અવ યા એટલે ખીજાને દેશન નહિ કરનાર ક્રિયા, એટલે મન
વચન કાપના વ્યાપાર તે ખીજું નભુવ્યવહારનું લક્ષણ છે, જે આટલે કહેતું કે, ૭ મુદ્ધમનો
અર્થ પ્રથમ નક્રીયાત મન બનાવી આપના ઉણા આડા તોળ માપ કરી ખીજાને લેતા
દેતા ક્રમે નહિ (૧) સુમતિધાન પ્રથમ વચનક્રિયાથી અહીં કેવળ પાપમાનસ પેલા થાય
છે, એમ જોતો એક હરિનંદીની આશ-તેનાથી સર્વ પ્રકારે નિવર્તે છે [૨]

હરિનંદી કેવળ હતો, તેની કશા કહીએ છીએ

ઉત્તમણિની નજરીની બાહેરીની બહારમા એક હરિનંદી નામે હરિદ્ર વાણીઓ
વેપાર ચલાવતો હતો (૧) તેની દુકાને નજીકનાં આમડામાંથી એક રજારણુ થી રિગેરે
લઇને વેચવા આવી [૨] તે વેચીને અને લણુ, તેમ વગેરે લઇને, તે બોલી કે, હે
શેક ! બે રૂપિયાનો ઉલ્લે ૩ આપો (૩) તે વચ્ચે ૨ એવો હતો, તેથી હરિનંદીએ એક
રૂપિયાનો ૨ બે વાર તેજાને આપ્યો, તે રજારણે અડિ બાપ્યો (૪) તેને તેમ કરતી

दुवे वारे । इगरूवगस्त अप्पइ-सा मुद्धा वयए गठि ॥ ४ ॥ त तह-
ददुं सिद्धी-विचितए परपवचणानिउणो । अज्ज मए अज्जिणिओ-
अकिलेसं रुवगो एगो ॥ ५ ॥

इय चित्तिउ विसज्जइ-इमो अणुज्जुत मुज्जय सज्जो । इचो-
तवणिनिमित-पत्ता से गेहिणी तत्त ॥ ६ ॥ सा तवणि उवणेउ-ध-
णिया घयखडसमियमाईणि । एयाइ गिण्ह सिग्घं-करेसु त घेजरे पजरे
॥ ७ ॥ सा ताइ गहिय समिहे-गतु तुहा करेइ घयपुत्ते । सिद्धी उ-
ट्टिय हट्टाउ-न्हाउ पत्तो नइ इत्तो ॥ ८ ॥ इत्तो य आगओ तगिहमि
जामाउओ वयसज्जुओ । अइउसगु त्ति मुत्तु-ते घयपुत्ते गआं तुरिय,
॥ ९ ॥ अह न्हाउ गिहे पत्तो-सिद्धी साहाविय चि य कुमत्त । परि
विदुं ददुं सदुं-रुद्धओ भणइ इय भज्जं ॥ १० ॥

हिं अलसे घयपुत्ता-न कया सा भणइ ते कया किंतु । ते स-
व्वेवि समित्तो-तुह जामाऊ गओ निमित्त ॥ ११ ॥ इय सोउ स विसम्भो-
त्तं पि य निमित्त पुरीं गहिं गतु । अणुतावतावियमणो-इय अप्प निंठए

जेष्ठ हगारे शैठ चित्तववा लाग्यो, आज मे वगर भेदनते ओइ इपियो पेदा क्यो (५)
ओम चित्तवीने ते हगाराओ ते ओपणीने तुरत राने करी, ओट्यामा ला तेनी ओ तावडी
देवा आवी (६) ते तावडी लघने वणी, ओटसे ते वाणीआओ तेधुनि कहुं हे, आ
धी, भाउ, जणतयु वगेरे लह न्हा, अने जलदी धल्ल घेवर जन्मवगे [७] ते ते ल
घने घेर आवी, राउ यघने घेर करवा लागी, अने शैठ छटथी छडी नदीओ न्हावह
गयो (८) ओचामा तेना घेर तेना जमाध मित्र सहित आव्यो, ते उतावण होवाधी
घेर आध, जतो रवो [९] हवे न्हाघने शैठ घेर आव्यो, अने हगेसनुं जगज्ज ओ
जन पीरमेहुं गधं ते गुप्ते यध पोतानी ओने आ रीते कहेवा लाग्यो [१०] अरे
आगसु ! घेर डेम न क्युं ? ते ओली हे, ते क्युं पयु ते अहुं तारे जमाध तेना,
मित्र साथे आवीने जमी गयो (११) ओम साअणने ते दिवगीरी साथे ते जमीने
सहेरनी आहरे जध अनुताप करी पोताने आ रीते निदवा लाग्यो [१२] हाय हाय !

સિદ્ધી ॥ ૧૨ ॥ 'હી વંધિયા મુદાપ-ધવલવલ્લદેણ સા મપ સુદા । અ
 મેદિ તય મુત્ત-પાવ મહ ચેવ સજાય ॥ ૧૩ ॥ હદ્દી રુચિરકાઠ-પરં-
 ચણપવણમાણસેણ મપ । દુસહદુહનરયદાવગિ-રૂધણ કહ કઓ અપ્પા
 ॥ ૧૪ ॥ રૂય જૂરતો જા જાઝ-કિંપિ મૂમાગ મગ્ગઓ સાવ । મગ્ગમિ
 મુણિં પર્ગ-ગચ્છત્ત દદ્ધુ મિય મળા ॥ ૧૫ ॥

મયય પદિક્તવસુ સ્વર્ણ-મળા રૂમો ગચ્છિમો સકજ્જેણ । સિદ્ધીધિ
 આદ કિં કોવિ-નાહ પરિમમ્મ પરકજ્જે ॥ ૧૬ ॥ અરસપનાળી સાહ-
 મળેરૂ તં ચિય મમેસિ પરકજ્જે । સો મમ્મે રૂવ પુલ્લો-મુલ્લો તેણેવ વય-
 ણેણ ॥ ૧૭ ॥ હરિનર્દી આણેદિય-રૂપઓ વદિય મુણિં મળાકત્તય । વિદ્ધ-
 હ તુંદમે મયંવ-મળા મુળી રૂત્થ સજ્જાણે ॥ ૧૮ ॥ તો મુણિકરિયં-
 પમ્મ-સોર વિભવરૂ પદુ તુહસમીવે । ગિણ્હસ્સ મહ દિવસ-નવર પુચ્છિ-
 ય સવણ વેગ ॥ ૧૯ ॥ પળમિત્તુ મુણિં મેહે-પલ્લો મેલિત્તુ અપ્પ સય-

મે ધનમા સુખ થઈ, તે જિવારી બોળીને રોગ ૬ ૧ ૩ મે તે બીજાને ખાધ અને
 અને પાપ તો મનેજ લાગ્યું (૧૩) હાથ ધિર । આટલા લગી પરને કુગામા મન
 રાખી મે મારા આત્માને ભારે કુ ખરાણા નરકાગ્નિનો ઈવન કા બતાવ્યો ? [૧૪]
 એમ ચિતવીને તે થોડાક બાલ્યો તેવામા મારે જલ એક મુનિને બેઠા તે આ રીતે
 બોલ્યો—હે ભગવન ! કલુભર ઉભા રહો તે મુનિ બોલ્યો કે અમે પોતાને કામે જ
 ઇએ છીએ રોક બોલ્યો કે, હે સ્વામિન ! બીજા કાલુ ખરામા કામે ભમે છે ? [૧૬]
 ત્યારે તે અતિશય ચોની સાધુ બોલ્યા કે, નુંજ પર કાજ ભમે છે, ત્યારે તે મર્મમા
 અડકાયો હોય, તેમ તેજ વચનથી અતિશુદ્ધ થયો [૧૭] તે આનંદ પામી મુનિને વાંદી
 પૂછ્યા લાગ્યો કે, હે ભગવન ! તમે ક્યા રહો છો ? મુનિ બોલ્યા કે ઈહાના ઉદ્યાનમાં
 [૧૮] પછી મુનિએ કહેલો 'ધર્મ સંભિળી તે' યોનવવા લાગ્યો કે હે પ્રભુ ! તમારી
 પાસે હું દીક્ષા લઉં છતાં સ્વર્ગન પર્ગની રૂબ લાવુ છું (૧૯) એમ કહી મુનિને
 નમી થેર આવી સ્વર્ગનમે એકાદી કહી કહેલા લાગ્યો કે, અહીં વધારે લાલ મળતો નથી

ને । રૂ તારિસો ન લામો-તા દિસિજચાઈ ગચ્છામિ ॥ ૨૦ ॥ રૂત્ય
દુવે સત્યાહા-અગો નિયરયણપણય મપેઈ । તહ નેઈ રૂચ્છિયપુર-પુવ્વવિ-
દત્ત ન મગેઈ ॥ ૨૧ ॥ ઘીઓ ન દેઈ વિંચિવિ-રૂચ્છિયનયરત્ત નહુ
પરાળેઈ । પુવ્વજિયંપિ ગિળહ-અમિ તો ઘણહ કેળ સમ ॥ ૨૨ ॥
તે ચિતિ પદમણ-સિદ્ધી વજ્જરઈ નિયર આગતુ । તો તે પમોયકલિ-
યા-ચાલિયા સહ તેળ મગમિ ॥ ૨૩ ॥

હયવસદાઈ અદરું-મળતિ તે રૂત્ય સત્યવાળે સો । સમિયઈ નિ-
સન્ન મસોગ-રૂઢિઓ સસણ સિદ્ધી ॥ ૨૪ ॥ તો તે વિમ્મહયમળા સય-
ળા નમિડ મુળિં સમાસીળા । પળામિય પુચ્છઈ સિદ્ધી-કો રૂત્ય પસત્ય-
સત્યાહો ॥ ૨૫ ॥ સાહ સાહઈ રૂઢિ-દવ્વ-ભાવમેયા દુહાડ સત્તમાહો ।
તત્તય પદમો નિયવોસ-ગુજ્જુઓ સયળવગ્ગુતિ ॥ ૨૬ ॥ સો દુહિયસ્સ-
વિ જીવસ્સ-દેઈ નય કહાવિ કિંપિ મુરુયપળ । પ્રમવપદે પયદસ્સ-ત-
સ્સ ન પયવિ સહ ચલઈ ॥ ૨૭ ॥ કલહાઈઈ પસો-લપઈ પુઠરજિજ-

માટે દિગ્માનાએ જાઉં છું [૨૦] રૂઢિ એ સાર્થવાદ છે — એક પોતાના માત્ર રત્ન
આપે છે, હિંચિત્તનગરે લઈ જાય છે, અને પૂરે ધીરેકુ માગતો નથી જીતે કંઈ આ
પતો નથી, હિંચિત્ત નગરે-પછી જતો નથી, પૂરે કમાયેલું લઈ લે છે, માટે બોલો, કોના
સાથે જાઉં ? (૨૧-૨૨) તે બોલ્યા કે, મહેલા સાથે શેઠ બોલ્યો ત્યારે આવીને
જીવો, ત્યારે તેઓ રાજી અછતેના સાથે માર્ગમા આત્યા (૨૩) ત્યાં બેપ, થોડા વગેરે
નહિ દેખાને તે પૂછવા લાગ્યા કે, તે સાર્થવાદ ક્યા છે ? શેઠ બોલ્યા કે, અસોકના તીરે
બેઠેલો છે તેને જીવો (૨૪) ત્યારે તે સ્વજનો વિરમય ખમી મુનિને ખમીને ત્યા
બેઠા, પછી શેઠ મુનિને નખી પૂછવા લાગ્યો કે, હું હિંચિત્ત સાર્થવાદ કોણ
છે ? [૨૫] સાધુ બોલ્યા હું દ્રવ્ય-જ્ઞને જાણના વેદે કરી એ પ્રકારે સાર્થવાદ દેાપ
છે, ત્યાં જોયો તે સ્વજનવર્ગ-જો કે જે પોતાનું મિષલુ મેગવવામા અસમુચ-જે (૨૬)
તે એ પ્રકારના જીવને કંઈ પણ મુદ્દા-પણી ધન આપતો નથી, અને લક્ષ્મણના રૂત્તે આ
લતા, તેની સાથે એક પેગલુ પાંડ નથી-જોતો (૨૭)-જળા તે કલહક કામ કરીને

યંપિ મુકયલ્લ્વ । ઘીઓ પુણ સત્યાહો-મુગુરુ શુણરયણગણકલિઓ
 ॥ ૨૮ ॥ જિણસામણ મુદ્દામર-સમૂળ નિમ્મલે ય સચ્ચાણ । સો
 સમ્મ દેહ નિણ-પચ્ચમહલ્લવયમહારધ્વે ॥ ૨૯ ॥

જ તેહિ પચ ચ્ચળેહિ-અજ્જિય મુહરુર મુકયદલ્લ્વ । ન ય ત
 કયાવિ ગિણ્ણાદ્-કમેણ પાવેહ સિવનયર ॥ ૩૦ ॥ ઇય સાંહ સવિ-
 ગ્ગો-હરિનદી ગિણ્ણ સમણધમ્મ । સયણાવિ મસતીણ-ધમ્મ ગહિહ ગ-
 યાં સગિહે ॥ ૩૧ ॥ હરિનદી પરવચ્ચર્ણ કિરિયાસરિયાદ્ સાંસણિકરવી ।
 કપસકિરિઓ અકિરિય-ઠાળમિ કમેણ સપત્તો ॥ ૩૨ ॥

કત્યવેત્થ હરિનદિવલ્લના —

પાપસનમસદર્શયામિની ।

સવિમુચ્ચ પરવાચિકા ક્રિયા—

સત્ક્રિયાઃ સ્થ યદિવાઽક્રિયેન્હય ॥ ૩૩ ॥

इति हरिनंदिकथा.

પ્રા કમાયેના કૃતને પણ હરી લે છે, હવે બીજો સાર્થવાહ તે શુશ્રુરત્નથી સહિત
 સુશ્રુ છે [૨૮] તે જિન તામનરૂપ પવિત્ર આનરમાં જે । ધમેલા નિર્મળ તેજહાર પો
 તાના પાપ/મહા ત્રાસપ રત્ન સમ્યક્ પ્રકારે આપે છે [૨૯] તે પાપ રત્નોપડે જે
 સુખકારી સુકૃત દ્રવ્ય ઉપાર્જન કરવામાં આવે, તે તેવલા મહાપિ લઈ લેતા નથી, અને અ
 મુકમે મુક્તિનગરે પહોંચાડે છે (૩૦) એમ સાબળીને હરિનદી સવેગ પામી અમણ
 ધર્મ મહણ કર્યો હવે અને તેના રસજનો પણ યથાશક્તિ ધર્મ રસીકારી ઘેર ગયા
 (૩૧) હવે હરિનદિ પરચયન ક્રિયારૂપ નદીને રોપણમાં સય સમાન રહી સત્ક્રિયા કરી
 બનુકમે અક્રિય રથાને પટોન્નો [૩૨] આ રીતે હરિનદી માફક લે જનો ! તમે પાપ
 રૂપ અધકારની અમાવસીની શત જોવી પરને કમવાની ક્રિયા જોડીને સત્ક્રિયાવાળા ધર્મ
 અક્રિયાના ધમ્મ રહો (૩૩) .

એ રીતે હરિનદિની કથા છે.

इत्युक्तः ऋग्व्यवहारेऽवचिका क्रियेति द्वितीयो भेदः--संपाति भा-
व्यपायप्रकाशन-स्वरूप तृतीय भेदमाह “ इ तावायपगासण ” ति
हुतति माहृतशैल्या भाविनोऽगृह्यव्यवहारकृतो येऽपाया स्तेषा प्रकाशन प्र-
कटन करोति-- “ भद्र मा कृथा पापानि चौर्यादीनि इह परब्रह्मचान-
र्थकारीणी ” त्यागित शिक्षयति--भद्रश्रेष्ठीव विजयपुत्रं धनं--न पुनरन्या-
यमवृत्तमप्युपेक्षत इति भाव

भद्रश्रेष्ठिकया चैव.

हरिदेह पि व भणिल—પુર મતિય સુવન્નસગય સુગય । તત્ય સુ-
પસત્યનયકુજ—કેસરી કેસરી રાયા ॥ ૧ ॥ સિદ્ધી મદો મદો—દત્તી
ઈવ દાળપસરદુલ્લલિઓ । તસ્સ પરચળપવળો—ધણસુદ્ધમળો ધળો ત-
ળઓ ॥ ૨ ॥ મુણિચિત્તવ સકરણ—સમજ્જુણ પઢવાળ સિન્ન વ । તે
ફીલિહ કયાવિહુ—દુરેવિ હજ્જાળ મળુપત્તા ॥ ૩ ॥ ચન્દુદલ્લમાધાર—

આ રીતે ઋગ્વ્યવહારમા અત્યંત ક્રિયારૂપ બીજો ભેદ કર્યો, હવે ભારિઅપાય
પ્રકાશન સ્વરૂપ ત્રીજો ભેદ કરે છે અગ્રુહ વરીપટ કરનારને સકડો આપતા રહે છે,
એમ હોનાર અપાયોતુ જે પ્રકાશ કરે એટલે કે, પોતાના આગ્રિને એવું શીખવે કે, હે
ભોગા ! ચોરી વગેરે પાપ કે, જે છૂટા અને પરલવમા અનયકારક છે, તે કરવો નહિ,
અને ભદ્રશે ની માફક પોતાનો પુત્ર અન્યાયે માનતો દોષ, તો તેની પાશુ ઉપેક્ષા નહિ કરવી
ભદ્રશેઠની કથા આ પ્રમાણે છે

જેમ ઈંદનો દેહ સુવણ્ણ (સારા વર્ણુથી) સગત અને સુમત છે, તેમ સુવણ્ણ,
સગત [મોનાથી ભરપૂર] અને સુગત [આનાદ] સહિલપુર નામે નગર હતું ઉત્તમ
ન્યાયરૂપ કુળમા કેશરીસહ સમાન કેશરી નામે રાજા હતો (૧) ત્યાં જના હાથીની
માફક દાનથી ઉછળતો ભદ્ર નામે ગેઠ હતો, તેનો ધનપુત્ર અને ઠમ આગ્રમા હુદિયાર
ધન નામે પુત્ર હતો [૨] તેઓ પિતાપુત્ર અને મળી ચોક વેળા મુનિના ચિત્તની માફક
સકરણ (કડા વૃક્ષ) સહિત અને પાડવના સૈન્યની માફક સચ્ચર્જુન (અર્જુન વૃક્ષ સ
હિત) ઉદ્યાનમા પ્રાપ્ત થયા [૩] ત્યાં તેમણે સુપ્રતિષ્ઠ (મેર) પર્વતની માફક

નિષ્કૃદ્ધય પરુદ્ધુરુવસ । સેલપિ ચ સુપદર્ષ સુપદ્મપુર્ણિ નિયતિ તર્હિ
 ॥ ૪ ॥ તે તં સમયુત્તમ મુત્તમગ મુનિવિઠ કરવલા નમિર્વં । નિસયતિ
 ઝચિયઠાણે—તો ધમ્મં કહઈ રૂપ સુપણી ॥ ૫ ॥ કમલસરપિ ચ વર્ણ-
 ઢલામિ તપસમિ રયણદીર્ઘં ચ । નરખર્મમિહ બુલહ લહિય—કુણહ સત્તીહ
 જિણધમ્મ ॥ ૬ ॥

રૂપ મુનિઝ પિયપુત્તા—પરિદ્ધચિત્તા ગદ્ધિત્તુ ગિહિધમ્મ । મુનિચ-
 રણે જયસરણે—નમિત્ત પત્તાં નિષ્ સરણે ॥ ૭ ॥ ભાવિરુદ્ધમહસદોહ—
 સુદરો ભદ્રમાણસો ભદ્રો । ચવહારસુદ્ધાનિરઓ—ગિહિધમ્મ પાલઈ વિદ્ધુદ્ધ
 ॥ ૮ ॥ હર્ટ્ટણિ ઢિઓ નિચ્ચવ્વણો પુણો બુદ્ધઓ ધણે ધણિપ । કુલ્લકપ-
 પિક્કપતુલ્લ માણમાર્હિં ચવહરઈ ॥ ૯ ॥ અહવિચિત્તઝ અવાપ—તેણા-
 ણીયપિ રેઈ પદ્ધિઠન્ન । ત નાઠ સો ઝ પિઝણા વયણણ રૂપ મણિઓ
 ॥ ૧૦ ॥ વચ્છ અપરથ પૂચ્છા—અયત્થમત્ત ચ દોસપાઢિહત્થ । અન્નાપ્પ

માના ભારને ધારણ કરનાર દ્યારૂં ઉંચકી જીવનાર અને મેલ પસખા પેલા ધર્મોલ સુખ
 તિષ્ઠ નામે મુનિ જોયા (૪) તેઓ મરતકે હાથ જોડી, તે મુનિને નમીને ઉચિત સ્થાને
 જોડા ત્યારે તે મુનિ ધર્મ કહેના સાચો (૫) મહા મનુષ્ય કમળ ભરેલા તમામની
 માફક તથા અધારામાં રતના દીવાની માફક આ દુલ્લભ મનુષ્ય જરૂર જાણીને હે ભાગ્યે !
 તમે વધારાકિત જિનધર્મ કરો [૬]

એમ સાંભળી પિતા પુત્ર હર્ષિત થઈ ધર્મસ્વીકારી જન્મકારી મુનિના ચરણ
 નમીને ચેતાના સ્થળે જાણ્યા (૭) હવે જાણેલા જન જન્મજો સદા મોક્ષે જોયો પેહેવાર
 રાખતો યજ્ઞ નિર્મળ ગૃહિ ધર્મ પાળતા સાચો (૮) પણ તેનો મુત્તમ ધન ધનમાં અતિ
 સુખ્ય જોવાથી દૂરી કરવિહાર અને દુઃખ તોય આપથી વેપાર ચલવતો (૯) તે અપાપોની
 દેહક સખ્યા વગર જોરે લાવેલું માલ પણ જાનેમાતો લઈ લેતો, તે જાણીને તેના પિતાએ
 તેને કમળ વચ્ચેથી આ ગીતે કહ્યું— [૧૦] હે વચ્છ ! અવાપથી દ્રવ્ય મેળવતું તે
 પાછળથી અનિષ્ટ કર્યા અને અપરથ જોજન માફક દોષ પરિપક્વ થઈ પડે છે, એમ સમજતો

દવિળસ્સ-અજ્ઞણ સજ્જણા વિતિ ॥ ૧૧ ॥ અન્નાણાવિઢત્તં-વન્વ મમુદ્ધં
અમુદ્ધવન્વેણ । આહારોવિ અમુદ્ધો-ત્તેણ અમુદ્ધં સરીરં પિ ॥ ૧૨ ॥ દેહેણ
અહુદ્દેણં-જ જ મિહ્જજ્ઞ કયાવિ મુહાકિચ્ચ । ત ત ન-હોઈ સહલં-વીયં
પિ વ ઉસરનિહિત ॥ ૧૩ ॥

સ્વિ. --

માવિઅવાણ અન્નપહપહિયાણ નરાણ ચિતેસુ । નિઝિજયકજ્જલ-
પસરો-અજસમરો પુરઈ મુવળમિ ॥ ૧૪ ॥ રૂહયપિ દુતિ કારા-પવસવહ-
વથ હત્ય છેયાઈ । પરલોણ પુણ દારુણ-નરગાઈસુદુવસરિછોલી ॥ ૧૫ ॥
સપાસંપાયચલ-જલજલણનરિદમાઈસાદીણ । વિહવલયં નાહ અનાય-વ-
જ્જુઓ કો હવિજ્જ રૂહ ॥ ૧૬ ॥ વન્હ વિયાણસુ અન્નાય-અજ્ઞિયં-
જ્ઞિયંપિ વિહવમરં । પજ્જતે અરિવિરસ-મુજ્જયમવમૂલભાવ ચ ॥ ૧૭ ॥
અરિલોહનેહપૂરિય-અન્નાયપરિવમાવિણા રમિણા । નિયવયમરમજ્જણસજ્જણેણ

કહે છે [૧૧] અન્નાયથી ઉપાજેતું કંઈ અશુદ્ધ છે અશુદ્ધ દ્રવ્યથી આહાર પણ અશુદ્ધ
થાય છે, અને તેથી શરીર પણ અશુદ્ધ રહે છે અને અશુદ્ધ રહે વડે કોઈ વેળા જે કષ્ટ
શુભ ફલ કરવામાં આવે, તે તે ઉપર જીનના વાવેલા ખીજની માફક, સફળ, પ્રગ-
ત્તી (૧૨-૧૩) વળી અન્નાય માર્ગ આપતા લોકોને થતા અપાય વિચારો, ત્યાં પહેતું
તો કાજળથી કાણુ અપયશ જગતમાં દેનાય છે [૧૪] વળી કહા તે બીજાને પડે છે,
વધ બધ પામે છે વખતે તેના હાથ કપાય છે, અને પરલોકમાં, તે વળી, દારૂ નરકાન્ધ
દુષ્ખની પીઠ પામે છે (૧૫) ધન નીજળીના અગકારા જેતું છે અને તે જળ અમિ
તથા રાત્રી નેરેને સ્વાધીન છે, એમ જાણીને ધરા કાણુ અન્નાય, કંઈક, તેમજ, ચાર ?
(૧૬) હ વન્હ ! અન્નાયથી ઉપાજેતું વાડ ધન પણ અતે, અતિ વિરસ પૂને છે, અહીં
આ દુર્ગત્ય વસાવતું મગ યજ્ઞ પડે છે (૧૭) અતિ બોલ રૂપ રોહથી ભરેલા અન્નાય
રૂપ દીવામાં થતા આ નવ ભગ ના કાજળથી મગ પોતાને, જેતું કરે ? [૧૮] એમ

કો મડલ અર્પે ॥ ૧૮ ॥ ઇય જંપિઓવિ પિરુણા-સ્તે ગુરુણા લોહક-
મ્મણા મલિણો । નહુ કિંપિ તં પવજ્જહ-ચિદ્ધહ પુલ્લ વ અનયપરો
॥ ૧૯ ॥ અહ ચોરે ગિવકેણ-વરકુદલજુયલસંજુય હારં । સ્વર્ણીય મ્મતિ
ધણો-ધણેણ યોવેણ ગિળ્હેઈ ॥ ૨૦ ॥

ચોરકરાઓ કહ્યાવિ-જાવ રયચળાવલિ સ ગિળ્હેઈ । તિવસિરિહ-
રિઓ વિમલો-તો પત્તો તસ્સ હટ્ઠમિ ॥ ૨૧ ॥ તેણ ય મળિઓ વરસિ-
ચયસચં દેસણ ધણો જાવ । તાવ ધણવટ્ટિયાણ-પટ્ટિયા રયણાવલી
મ્મતિ ॥ ૨૨ ॥ તં ગંહિય સ્વલક્ષિત્તપ-વિમલો પુચ્છેહ સિદ્ધિ કિં પર્યં ।
જા કિંપિ ન સો જપ્પહ-સુહિઓ તા જંપણ વિમલો ॥ ૨૩ ॥ અન્નપિ
ઈમીહસમ-નહ નિવહારકુદલાઈય । સુહપાસે તપિ અહે-મન્ને તા વહુ
મહપ્પેસુ ॥ ૨૪ ॥ અન્નહ નિવેણ નાણ-ધણેણ દેહેણ જા ન સુટ્ટિરિ-
સિ । અહ ઇણહણિચિ મળિરો-સપત્તો તલાવરો તત્તય ॥ ૨૫ ॥

ખાપે કહ્યાં છતાં પણ તે ભારે લોભ કર્યથી મયિન રહીને તે વાતને લગારે નહિ સ્વીકારતા
શ્રેયમ માફક અન્યાય તત્તર રહેવા લાગ્યો [૧૯] હવે એક ચોર તેની પાસે બે કુડળ
સાથેનો દાર લાગ્યો, તે ધન શીંઠે ચોરા ધનમાં લાઇ લીધો [૨૦] તેણે એક વેળા ચોરના
હાથથી સ્નાવણી લીધી, તેટલામાં વિમળ નામે રાજાનો ભાગીરો તેના હાટે આવી પહોંચ્યો-
તેના કહેવાથી અન તેને કાપ-કેળાશવા લાગ્યો, એટલામાં ધનવી પોતમાંથી સ્નાવણી પડી
ગઇ [૨૧-૨૨] તેને લઈ જોળખીને વિમળ પૂછ્યા લાગ્યો કે, શેઠ ! આ શું છે ? તારે
ધર્મ મળરાખને કે ? જોવી શક્યો નહિ એટલે વિમળ જોલ્યો કે, આની સાથે બીજું પણ
રાજાનો દાર તથા કુળ વગેરે આવ તારી પાસે હોય જોખ્યો, એમ કહી આવુ છું. માટે
તે જલહીં મને આપ. [૨૪] નહિ તો રાજા જાણશે તો, તું ધન તથા શરીરથી છૂટનાર
નથી એટલામાં તો આરમાર કરતો તત્તર [રાજાદાર] ત્યાં આવી પહોંચ્યો [૨૫]
તેણે ધનને પકડીને બાંધ્યો, જો વિમળે તે માટે પૂછતા તેણે કહ્યું કે, શોધતા શોધતા
આ એક ચોર હાથ નાગ્યો છે, તેથી તો પકડ્યો છે [૨૬] પછી તેણે સર્વને રાજાના

વદ્ધો તેણ ધણો વિમલપુચ્છિઓ સો ય મળઈ જહ અજ્જ । લ-
દ્ધો ફવ્વો ચોરો—સોહિજ્જંતેણ તેણ ઇમો ॥ ૨૬ ॥ કહિઓ મોસઘાળ-
નરવર આહરણમાઈ સન્વાણ । તો રચણાવલિ સહિઓ—સ તેણ નીઓ
નિવસમીવે ॥ ૨૭ ॥ તો મિચ્છિમાસુરેણ—નિવેણ સેહાવિઓ ધણો અ-
હિય । રચણાવલિકુંડલહાર—માઈ સન્વ સમપ્પેઈ ॥ ૨૮ ॥ ફય સોરણ
અપ્પહો—મહો ગતૂણ નિવહપાસમિ । દારં પમૂપચિહવ—કહફહમવિ મો-
યપ્ પુત્ત ॥ ૨૯ ॥ તો નાહ વહુઅવાય—ચઈરણ દુહાવિ દુજ્જણ વ ધર્ણ ।
દિવલ્લ મિણિહય જાઓ—મહો મહાણ આમાગી ॥ ૩૦ ॥ મુલ્લકવવહાર-
મુદ્દી—સુમહંતસમ્પલ્લસંતપ્પણિદ્દી । પરિચત્તવિમલમાવો—નરપ્ પત્તો ધણો
પાવી ॥ ૩૧ ॥

इत्येवमाकर्ण्य सकर्णलोका—

भद्रस्य भद्रकरण चरित्रं ।

तद् भ्राव्यपायप्रसरेण मुक्तां—

આભરણ વગેરે ચોર-ચાની વાત કહી સભાળવી બાદ તેણે તેને રત્નાવળી સાથે રાત્રી
પાસે રજી કર્યો (૨૬-૨૭) ત્યારે રાત્રીએ પ્રકૃતિ ચમ્રાવીને ધનને એવી ધારતી બતાવી
કે, તેણે રત્નાવળી, કુહળી, તથા હાર વગેરે તમામ માલ રાત્રીને સુપ્રત કર્યો [૨૮] એ
સામળાને ગભીર છુદ્દિમાન બદ શેઠ રાત્રી પાસે જમીને ધણો પૈસો આપીને જેમ તેમ
કરી પુત્રને છોડાવી લાવ્યો. (૨૯) બાદ બદ શેઠે જાણ્યું કે, ધન પુત્ર તથા ધન એ બંને
બહુ અપાયવાળા છે, તેથી તે બંનેને ત્યાજ કરીને દીક્ષા લઈ બદ શેઠ બદ પદને પ્રાપ્ત
થયો [૩૦] અને વ્યવહાર શુદ્ધિથી સહિત, અતિશય ઉછલતા લોભવાળો, અને નિર્ભલ
લાવને છોડીને વર્તનાર પાપી ધન શેઠ નરકે પહોંચ્યો. [૩૧] આ રીતે સમજદાર લોકો
બદ શેઠ બહુ ચરિત્ર સામળાને તેથી ભાવિ (ધનાર) અપાયથી મુક્ત એવી વ્યવહાર

અયંતુ નિત્યં વ્યવહારશુદ્ધિ ॥૩૨॥

॥ इति भद्रश्रेष्ठिकथा.

इत्युक्तं ऋजुव्यवहारे भोव्यपायप्रकाशनमिति तृतीयोभेदः—सप्रति
सद्भावतो मैत्रीभाव इति चतुर्थं भेदमाह

“ मित्रीभावो य सम्भाव ॥ ” ति—मित्रस्य भावः धर्मं या मैत्री
तस्याभावो भवन सत्ता—सद्भावोभिः कपटतया मुमित्रवत् निःकपटमैत्री
करोतीत्यर्थः—मैत्रीकपटभावयोश्चाप्यतपयोरिव विरोधात्

उक्तं च

शाक्येन मित्रं कलुषेण धर्मं परोपतापेन समृद्धि भाव ।
मुखेन विद्यां परयेण नारी वाञ्छति ये व्यक्तमपदितास्ते.

इति चतुर्थं ऋजुव्यवહારભેદ

શુદ્ધિને નિત્ય આસરે [૩૨]

આ રીતે ભદ્ર શેઠની કથા છે

આ રીતે ઋજુવ્યવહારમાં ભાવિઅપાય પ્રમશનરૂપ ત્રીજો ભેદ કરેલો હતો. સદ્ભાવથી
મૈત્રી કરવા રૂપ મૈત્રી ભેદ કહે છે. મિત્રનો ભાવ કે કામ તે મૈત્રી તેનો ભાર આપને
થયું કે સત્તા, અથાત્ ખરા ભાવથી નિષ્કપટ મૈત્રી કરે કેમકે મૈત્રી અને કપટભાવ એ
બીજાને જાણ્યા અને તર્ક જોયો વિશેષ રહેલ છે જે માટે કહેવું છે કે, જેઓ કપટથી
મિત્ર કરવા ઇચ્છે છે, પાપથી ધર્મ સાધવા ઇચ્છે છે, અને કુળી કરી સમૃદ્ધિ મેળવવા
ઇચ્છે છે સુખ વડે નિષ્ઠા શીખવા ઇચ્છે છે, અને કઠોર વાણીથી સ્ત્રીને વશ કરવા ઇચ્છે
છે, તે ખુદની રીતે અપદિત છે.

આ મૈત્રી સઝુવ્યવહારનો ભેદ

મુમિત્રની કથા આ પ્રમાણે છે.

સુમિત્રકથા ચૈવ

સુપુરિસપુર ઇવ સુરુરે-વરવત્યે સિરિપુરમિ નયરંમિ । સિઠી આસિ-
ન દીળો—સમુદ્દત્તો સમુદ્દત્તુ વ્વ ॥ ૧ ॥ સબ્ભાવસારમિત્તી—મહત્તિદિ-
વ્વત્તંતિક્રયસોદો । પુત્તો તસ્સ સુમિત્તો મિત્તુ વ્વ પરં અસત્તા સો ॥ ૨ ॥
નિદ્દમ્મો ચત્તગુણો—હોદ્દમઔ મંગ્ગણુવ્વ પીઠ્ઠરો । પરમમ્મવેહણપરો—
મિત્તો તસ્સત્થિ વ્વસુમિત્તો ॥ ૩ ॥ ણુદ્ધવિયકહરણત્થ—હમય પિવ
સુમિત્તવસુમિત્ત । સગંદિય પઞ્ચર પળિયા-વળિયા દેસતરે ચલિયા ॥ ૪ ॥
મિત્તપઓસી દોસુકરિસ પરો કોસિહ વ્વ વસુમિત્તો । બુદ્ધમણો મિત્તધ-
ણે—કુણ્ઠિ વિવાયં ઇય પહામિ ॥ ૫ ॥ જીવાણ જઓ ધમ્માહ-કિંવ
પાવાહ કહસુ મહ મિત્ત । મળ્લ સુમિત્તો ધમ્માહ-નણુ જઓ નરણ
પાવાઓ ॥ ૬ ॥

યતઃ

સુપુરિસપુર [અલકાપુરી]ની આફ્ર સુર [આગ કન્યા] અને વરવત્તવાળા
શ્રીપુર નામના નગરમાં સમુદ્દ નદીન [નદીપતિ] છે, એમ અહીંન સમુદ્દત્ત નામે
એક હતો [૧] તેનો સુમિત્ર નામે પુત્ર હતો તે ખરેખરી મિત્રના રાખનાર, અને મોની
દીપતી કાલિવાળો હતો, અને સર્વની આફ્ર અસત્તજોને ત્રાસ આપનાર હતો (૨)
તેને વસુમિત્ર નામે નિર્ધર્મ અને શુભ્રદીન તેમજ લોહમય બાણની આફ્ર પરમર્મને વધ
નાર, આ કપટ પ્રીતિ ધરનાર મિત્ર હતો [૩] તે અને જલુ આપાપની જેમ તેમ
રજ નહ વળો માવ લઈ દેશાંતર ચાલ્યા (૪) હવે મિત્રપર દ્વેષ રાખનાર, અને કો
વિધ સર્વની આફ્ર દોષ ભરેલો વસુમિત્ર મિત્રની ધનમાં લુપ્ત બની રસ્તામાં આ રીતે
વિનાશ કરના લાગ્યો—[૫] જ્યોતે સુ ધર્મથી જ્ય થતો હશે કે, પાપથી ? તે હે
મિત્ર ! તું મને કહે તારે સુમિત્ર બોલ્યો કે, ધર્મથીજ જ્ય છે પાપથી નથી (૬)
તે માટે પૂરતુ ન્વ, નિર્મળ કુળ, અખડ આસા, ઐશ્વર્ય બળ, સુરસર્વ આ શિવ

દાવિણ મર્લ કુલ મમર્લ—આણેસસરિય અર્મગુર વિરિય । સુરસપય
સિવપર્લ—ધમ્માઝ થિય તિયાણ ધુવ ॥ ૭ ॥ જડ પુણ પાવેણ સુદ્ધિ—
રિદ્ધિસંસિદ્ધિપાઇણો હુજ્જા । તો હુજ્જ ન કોવિ રૂહ—જઠો દરિહો અસિદ્ધો
ય ॥ ૮ ॥

રક્તિયમિગોવિ મિયલછણો સસી રૂપમિગોવિ મિગનાહો । સીહો
હ તઓ પાવા—જડ રિ રૂપ મળઈ વસુમિત્તો ॥ ૯ ॥ રૂપ ધ વયતા દુ-
ક્કિલિ—સઘ્વસ્સ પળમિ નિમ્મિયપડમા । અઘ્વાયધમ્મનાયે—કમેણ કપિલિ
મયા ગામે ॥ ૧૦ ॥ તત્તય વસુમિત્તેણ—મચ્છરમરપૂરિણ નિયમવત્ત ।
પુદ્ગા ગામીણજના—પાવાહ જડ તિ જર્પતિ ॥ ૧૧ ॥ જે પરવચ્ચણપડના—
વિગલિયકરુણા સયા અસઘપણા । તે પચવત્ત પિચ્છહ—અતુચ્છલચ્છીઈ
સઘમા ॥ ૧૨ ॥

અન્યૈરપ્યુક્તં

નાતીવ સરલૈર્માવ્ય—ગત્વા પદ્ય વનસ્પતીન્ । સરલાસ્ત્ર છિદ્યતે

એ નિકષે ધર્મધીજી છપોને મળે છે (૭) જે પાપથી બુદ્ધિ—સદ્ધિ—સિદ્ધિ થતી હોય
તો, હદા કોષ જડ, દરિદ્ર કે, અસિદ્ધ રહેજ નહિ [૮] ચદ્રમા દરિયુને રાખે છે, છતા
મૃગલાંછન કહેવાય છે, અને સિદ્ધ દરિયોને આરે છે, ત્યારે મૃગનાથ કહેવાય છે માટે
પાપધીજી જય છે એમ વસુમિત્ર બોલ્યો [૯] એમ બને જય તકરાર કરતા થક
બધા લોકોની રૂપરૂપણી પ્રતિમા કરીને કોષક તદ્દન ધર્મથી અગ્રણ્ય ગામમા ગયા
(૧૦) ત્યાં બારે મત્સરથી ભરાયલા વસુમિત્રે ગામડીયા લોકોને પોતાનો પક્ષ પૂછ્યો,
એટલે તેઓ બોલ્યા કે, અધર્મથી જય છે [૧૧] તેઓ બોલ્યા કે, જે પરને ઠગવામાં
તત્પર કરણાહીન અને હમેશાં ભુલુ બોધનાર હોય છે, તે ભુલે અત્યાપલે બહુ પેશ્વદાર
રહેલા છે [૧૨]

બીજાઓએ પણ કહ્યું છે ૨ —

અનિ સરળ નહિ મતુ વનસ્પતિને ભુલે—ત્યાં જે સરળ હોય તે કપાય છે,

કુન્ડા સ્તિષ્ઠતિ પાદપાઃ ॥ ૧૩ ॥ ગુણાનામેવ દૌરાત્મ્યા ધ્યુરિ ધુર્યો
નિયુજ્યતે । અસજાતકિણસ્કથઃ સુત્વ તિષ્ઠતિ ગૌર્ગલિઃ ॥ ૧૪ ॥ ઉત્ત-
રદાણઅસત્તો-તસ્સ સુમિત્તો મુરુસ્ત્વસત્થસ્સ । વસુમિત્તેણ સત્થાઽ-ધાદિઓ
ગહિય સન્વસ્સ ॥ ૧૫ ॥ સો ઇગામી અઢવીઙ-નિવદિઓ આહિ દુસ્ત્વત-
ત્તો વિ । પર્ગઈ મિત્તભાવેણ-પરિગઓ ચિત્તણ ઇવ ॥ ૧૬ ॥ મુજતોરે જિય
પુન્વ-જમ્મકઢુકમ્મરુસ્ત્વફલ મેય । કાઝ્ઞણ સતોસ-વસુમિત્તે વજ્જસુ પ-
ઓસં ॥ ૧૭ ॥ ઇય ચિંતિઽ સુમિત્તો-નિસાઙ સાવયગણાણ ઘીહતો । ઇ-
ક્કસ્સ નિલ્લકો ગરુય-વિઢવવિઠવિસા કુહરમિ ॥ ૧૮ ॥ ઇતો નિસુણઙ દા-
વ-તરાઽ પત્તાણ રુસ્ત્વસિહરમિ । સો પવ્ત્વીણુ હુવિય-મહહુવિહગેણ પુ-
દ્દાણ ॥ ૧૯ ॥ મો વિહગા કહહ મહ કત્તો કો ઇત્ય આગઓ ઇણિહ ।
દીવતરમિ કેણ-કિં કિર દિદ્ધ વ નિસુયં વા ॥ ૨૦ ॥ તેહિવિ ઝં જહ
દિદ્ધ-સુય વ દીવતરેસુ ત સન્વ । તદ્દેવ તસ્સ કહિય-ઇગો પુણ મ-

અને વાંકા આઝ કાપમ ઉભા રહે છે [૧૩] વળી યુજોનીજ બુઝાધી ધોરી બળદને
ધુસરીમા જોડે છે, અને ખૂટિઓ બગદ તેના રકધમા કંઈ પણ ધસારાને ધા પડ્યા વગર
સુખે ઉભો રહે છે (૧૪) ત્યારે આ ખૂંખાને ઉત્તર દેવા સુમિત્ર અસમથ થયો, તેથી
વસુમિત્રે તેનું સર્વસ્વ પગલી લાઇ, તેને સાથથી છૂટો કઢાડી મેલ્યો [૧૫] તે અટવીમા
એકાકી પડીને ચિતા અને દુ ખથી તપેતો છતા પણ સ્વભાવેજ ખરી મિત્રતાવાળો હોવાથી
આ રીતે વિચારવા લાગ્યો — (૧૬) હે જીવ ! પૂર્વ જન્મના કટુ ક્રોધેજ આડનું આ ફળ
ભોગવતા તારે સતોષ ધરીને વસુમિત્રમા પ્રદેવ વર્જ્યો જોઇયે (૧૭) એમ ચિતવીને
સુમિત્ર રાત્રે જગલી જ્વનવરોથી ખીતો થયો, એક મોટા વડની કોતરમા ભરાઇ રહ્યો (૧૮)
એવામાં ત્યા આડની ટોચે દ્વીપાતરથી આવેલા પક્ષિઓને તેમાના એક મોટા પક્ષિએ પૂછતા
તેમણે જે વાત કરી તે તેણે સાંભળી [૧૯] હે પક્ષિઓ ! મને કહો કે, કયાથી કોણ
ધંદા આવ્યો છે ? અને દ્વીપાતરમા કોણે શું શું નવું દીકું કે, સાંભળ્યું છે ? [૨૦]
સારે તેમણે પણ ત્યા જે જેમ દીકું સાંભળ્યું હતું, તેમ તે બધું તેને કહ્યું તેવામા તે

પણ તત્થ ઇમ ॥ ૨૧ ॥ તાય અહ મજ્ઞ પત્તો-સિદ્ધલદીવાડ તત્થ નરવ
 ઇણો । અત્થિ જિયમય ઘરિણી-રૂવા ધૂયા મયણરેહા ॥ ૨૨ ॥ તીસે
 ય અત્થિ વિયણાઈ પીઠિયાણ તદ્વજ્ઞઓ માસો । વિજ્ઞેહિવિ પઠિસિદ્ધા-
 તો પિઠણા દાવિઓ પરહો ॥ ૨૩ ॥

જો મહ ધુયં પડણેઈ—તસ્સ વિયરેમિ રજ્જ મદ્ધ મહ । તીઈ સમ ચિ-
 યનયકોવિ—પદહય છિવડ પુણ તાય ॥ ૨૪ ॥ અજ્ઞ દિણ છદ્ધ પદહ-
 યસ્સ તા તીઈ નયણરોગસ્સ । કિં નત્થિ ઓસહ મિહ—કિંવા અત્થિ
 તિ મહ કહસુ ॥ ૨૫ ॥ અહ મળાઈ વુટ્ટપક્કલી—જાણતોહિવિ જહાતહા પ-
 ય । દિવસંમિ વિ ન કહિજ્ઞાઈ—કિંપુણ રવણીઈ હે પુત્તા ॥ ૨૬ ॥ તે-
 ણુ ત મહ ગરય—કુટ્ટ નય કોઈ છુણાઈ રહ તાય । તા કહસુ આહ
 સો વિ હુ-મુયપુણ્ણ વચ્છ મહ ણય ॥ ૨૭ ॥ અદ્ધાણ પવતેહિં—રહ
 નિસિ વસિપહિ જણસાહિં । સત્તલ્લવલણુ તિ કહિઓ—પસ તવ નય-

માનો એક આ રીતે બોલ્યો (૨૧) હે તાત ! તું આજે સિદ્ધલદીપમા આ ચો છુ,
 લા ॥ રાત્રીને રાત્રીના રૂપને શતનારી અનરેખા નામે પુત્રી છે (૨૨) તેને આબોર્મા
 પીઠા થાય છે, તેને આ રીતે માસ થયો છે દેવોએ તેનો દરદ અસાધ્ય બધાવેતો, તેથી
 તેના પિતાએ લા એવો પદ્ધ ફેરવ્યો છે કે, જે મારી પુત્રીને દુસ્તિયાર કરે, તેને હું તે પ
 રણાતુ અને તે સાથે અર્ધ રાત્ર આપુ પણ કોઈ પદ્ધને હે તાત ! [હણુ નગણુ]
 અઝો નથી [૨૨-૨૪] આજે તે પદ્ધને છોડા દિન નામ છે, માટે તેની આબોર્મા
 રાત્રી કંઈ બોધાઈ છે કે નહિ, તે મને કહો [૨૫] ત્યારે જદ્ધ પક્કી બોલ્યો કે,
 ખરેખરી રીતે તે બાણવા યજ્ઞ પણ દિવસે પણ નહિ કહેતું બોલ્યો, તો યજ્ઞ હે પુત્ર !
 શતે શી રીતે કહેવાય ? [૨૫-૨૬] તે પક્કીએ કહ્યું કે, હે તાત ! મારે રહેવાય બહુ
 મોટું છે તેથી છદ્ધ કોઈ સાબળનાર નથી માટે કદો ત્યારે તે બોલ્યો કે હે વક્સ ! મે
 પૂર્વે એવું સાંભળ્યું છે કે—[૨૭] મારો આત્મા અને છદ્ધ મને વસેના ગૈન સાધ્યોએ એવું
 બોલના દના કે આ જા. યજ્ઞ ઉચ્ચા લક્ષણવાળા અને આબોર્મા મેમને હરનાર છે

પરોગહરો ॥ ૨૮ ॥ જડ કોઈ એય તરુનો પત્તરસે તીડ અછિડસુ સિવિ-
જ્ઞા । તો સા પગણિજ્ઞડ લહુ-ફય સોડ ચિંતડ મુમિતો ॥ ૨૯ ॥

છજીવહિયા મિતીડ મંદિર દુરિયદહણજલવાહા । સન્નાણરયણજ-
લહી-ન અન્નહા મિતિ જડણમુળી ॥ ૩૦ ॥ ફય નિચ્છિય તત્તરુનો-સર-
સદલાઈ ગહિત્તુ સો અપ્પ । વયડ સિંહલદીવા-ગયભારુહસસ ચરણંમિ
॥ ૩૧ ॥ નીઓ તેણ તર્હિ સો-છિવિડ પઢહ ગઓ નિવડપાસે । વિહિ-
ઓચિયપડિપત્તી રન્ના પુઢો કુસલવત્ત ॥ ૩૨ ॥ વાહરિયમયણરેહં-વલિમ-
હલમાડ કાઝ સક્ષાણ । લોયણવેયણરહિય-કરેડ તેણ દલરસેણ ॥ ૩૩ ॥
પરિણાવિય નિયરુન્ન-દિન્ન રન્ના ય તસસ રજ્જદ્ધ । સો તત્થ ત્થડ સુ-
ત્થિય-ફિયઓ સન્નેસિ ફિયનિરઓ ॥ ૩૪ ॥ વસુમિત્તોવહણેણ-કયાવિ
તત્થાગઓ વણિજ્ઞેણ । નિવડસણાય પત્તો-ગાહિંડ કોસલ્લિય વહુંય ॥ ૩૫ ॥

[૨૮] માટે જો કોઈ આ જાણના પાઠ્યાને રસ તેની આખોમા નાએ તો, તેને તુરત
આરામ થાય આ વાત સાંભળીને સુમિત્ર ચિતવના લાગ્યો — [૨૯] છાપના દિત
કર્તા, મૈત્રી શુશ્રુના મદિરે, દુરિતરૂપ જ્ઞામિ આલવવામા મેઘ સમાન અને સમ્યક્ જ્ઞાનરૂપ
રત્નના રત્નાકર સમાન દેવ મુનિઓ ખોટું બોલે નહિ (૩૦) એમ નિશ્ચય કરી, તે
જાણના સારા પાઠ્યા સાથે લાંબને તેણે પોતાને સિદ્ધમહીપથી આવેના ભારડ પક્ષીના પગમા
ખાંધ્યો [૩૧] હવે તે ભારડ પક્ષી તેને લા લાઇ ગયો, લા તે પડદને અડીને રાજ
પાસે ગયો, લા રાજએ તેની હચિન પ્રતિપત્તિ કરી ક્રુશળ વાર્તા પૂઝી [૩૨] તેણે કુ
શળ વાર્તા કહીને સારું જાણિ મઝળ વગેરે કરીને તે પાઠ્યાના રસથી મનરેખાને આ
ખની પીડથી રહિત કરી [૩૩] લારે રાજએ તેને પોતાની તે પુત્રી પરણાડીને અર્ધું
રાજ્ય આપ્યું, લા તે સુગ્ધ રહી સર્વતુ દિન કરતો થો રહેના લાગ્યો [૩૪] હવે લા
વસુમિત્ર પયુ વેપાર અર્થે વહાણપર ચડીને લા આવી પટોન્નો તે ખોટું બેટણ લાંબને
રાજ પાસે આ યો (૩૫) લારે સુમિત્રને મોગી રાજ્ય લક્ષ્મીથી દીપતો વળીને પોતે

तत्थ सुमित्त सुमहत्त-रायलच्छीइ दट्ठु दिप्पत्त । सो चत्तामित्तभावो-ध-
सक्किओ चित्तए एव ॥ ३६ ॥

एसो पयहपयोसो-जइ कहमावि मज्झ चट्ठर रत्तो । पायडइ
तओ अट्ठणा-दियसव्वस्सो विणस्सामि ॥ ३७ ॥ केणावि उगएण-ता
एय मारिमु त्ति चित्तेव । पाहुंइ मप्पित्तु निवइपासमि आसीणो ॥ ३८ ॥
विज्जण जाणित्तु इमो-सुमित्तभवणामि जाइ मायाए । पुट्ठियकुसलोदता-
परुप्पर जाव अत्थंति ॥ ३९ ॥ ता वसुमित्तेणु त-सुमित्त वरमित्त कइवय-
दिणाणि । मा म जाणाविज्जमु-रत्तो तेणावि पट्ठिवन् ॥ ४० ॥ अन्न
दिणे वसुमित्तो-रहमि विन्नवइ नरवइ एव । परदोसगगण जइवि-देव
जुत्त न पुरिसाण ॥ ४१ ॥

तहविट्ठु सुरुअवराओ-पट्ठणो मा होउ इय पर्यपेमि । एमो तुह
जामाऊ-अम्ह पुरे विज्जइवसुओ ॥ ४२ ॥ त सोउ सुरिसत्तो-कराल

श्रीश्रीवीन होवाथी भनभा रीने ऐम निवारवा लाज्यो [३६] जे आ सुमित्त देव ध
रीने जे टाछ पथु रीते भाइ व्यतिकर राजने ज्ञानावरो तो भाइ सरस्व नाथ पामरो
[३७] भाटे टाछ पथु उपायथी जेने भारे भारयो ऐम चितपी ते जोग्य आपीने
राज पाले जेरो [३८] पछी जोगत ज्ञानीने ते कपटथी सुमिनना म नतमा गयो
आ तेजो जेकपीनना कुशण सभायार पूजता रक्षा-जेटनामा वसुमित्रे कथु के, हे
सुमित्त ! केटलाक दिवस लगी तये राजने भारी जोग्य आपरो ना ते पात सुमित्त
कथुन राणी [३९-४०] हरे जेक हिस्से वसुमित्त राज पामे जानो ज्ञान वीनवना लाज्यो
के, हे देव ! पराय देव जे के सारा भासने ज्ञाना नहि जेधये [४१] तोपथु
स्वामिते भोटु तुकथान म याजो ऐम धारीने, कथु छु दे, आ तमाथे जमाध अभास
नगरमा जेक दे, वचनो पुत्र हतो [४२] ते सलजाने वज्रथी हल्लायो होय तेम राज
दिवगी गयो जे तेजे ते सबहु जतात सुखहि मज्जिने कही सलजा पु (४३) भनि
जो यो के, हे देव ! जे ऐम होय तो, एकर अपयथ देनागे-डेभडे तभारी आ नगरी

કુલિસા હડ વ્વ નરનાહો । ત વુત્ત સન્વ-સુવુદ્ધિસચિવસ્સ સાહેઈ
 ॥ ૪૩ ॥ સો પઢિભણેઈ જઈ દેવ-પવ મેય તઓ ગુરુ અયસો । 'વવ-
 હારિયાણ ઠાળં-જ મિમા દીવેસુ તુહ નયરી ॥ ૪૪ ॥ સહસા નિવોવિ
 જપડ—જા પપડ હવડ નહુ ઇમલોણ । તા પ્વચ્છન્ન એય વાવાયસુ મતિ
 ત દ્ધત્તિ ॥ ૪૫ ॥ આમં તિ મતિણુ તે—રહમિ પુદ્ધા નિવેણ નિયધૂયા ।
 કિં અકુલીણવિચારો—સચ્ચવિઓ કોવિ તે પડ્ડા ॥ ૪૬ ॥

સા ધણઈ અવિકલંકો—સસિણો કિર અસ્થિ નવળ મહ પડ્ડો ।
 ફેવલગુણમયસુત્તી—પદુચ્ચ પરગુજ્જરક્વદઠા ॥ ૪૭ ॥ નિયપચ્ચઇયનરેહિં—
 ઇત્તો પિચ્છળયપિચ્છમિસેણ । સચિવેણ લહુ સુમિત્તો—સંજ્ઞાસમયમિ વાહ-
 રિઓ ॥ ૪૮ ॥ પુન્નભરપેરિણ—તેણવિ નિયવેસ મપ્પિજ તડ્યા । પદ્ધ-
 વિઓ વસુમિત્તો—સુવુદ્ધિપુરિસેહિ સો નિહઓ ॥ ૪૯ ॥ તઃ નાહુ નિવો
 કહ મહ—દુહિયા હોહિ ત્તિ જાવ જૂરેઈ । સા તાવ તત્થ આગંતુ—પુચ્છણ
 કિં ઇમ નાય ॥ ૫૦ ॥ તુહ વેહવ્વકરો હ—વચ્છે પાવુ ત્તિ જપિણ્ણ ॥

હીપોના વચ્ચે આવેલી અને વેપારીઓનું મથક છે (૪૪) ત્યારે રાજા ઉતાવળો થઈ
 બોલ્યો—જ્યાં સુધી એ વાત બાહ્ય દેખાઈ નથી, ત્યાં સુધીમા એને જલદી છોડાનાનો મારી
 નાખો [૪૫] મનિએ તે બાળક હા કહી બાદ રાજાએ પોતાની પુત્રીને એકાંતમાં પૂછ્યું
 કે, તારા પતિએ કંઈ અકુલીનપણાનો વિચાર સાચો ખાડ્યો છે ? (૪૬) તે બોલી
 કે, ચદ્રમામાં કંઈક છે ખરૂં પણ મારા પતિને તે નથી તે તો પરાયુ ગુણ સાચવવામાં
 કેવળ ગુણમય ભૂતિ છે (૪૭) એવામાં સુવુદ્ધિ મનિએ પોતાના નિધાસુ માણસો
 મારફત નાટક બોલાના મિત્રે સુમિત્રને સાગે પોતાને ત્યાં બોલાવ્યો (૪૮) પરંતુ પુણ્યના
 બેરતી પ્રેરણાથી સુમિત્રે પોતાનો દરેક વસ્તુમિત્રને પહેરાવીને ત્યાં તે વખતે મોકલાવ્યો,
 તેને સુવુદ્ધિના માણસોએ મારી નાખ્યો [૪૯] તે બાળકને રાજા જૂરવા લાગ્યો કે, મારી
 પુત્રીનું હવે શું થશે ? તેટલામાં તે ત્યાં આવી પૂજા લાગી કે, પિતાજી આ શી વાત છે ?

સા મળઈ તુજ્ઞ જામાડગો મિદે ચિદ્દષ ટાય ॥ ૫૧ ॥ ત આયત્રિય
રત્ના-રહમિ પુદ્ગો પયપદ સુમિત્તો । અન્મત્ત્યમણો સન્વ-ત વસુમિત્તસ્સ
વુત્ત ॥ ૫૨ ॥ તો ચિંતણ નરિંદો-મિત્તીભાવત્તણ ઇમસ્સ અહો । મચ્છ-
રમીસ્ત મહો અહોઅહો ધમ્મસુધિરત્તં ॥ ૫૩ ॥ ઇયા ચિંતિત્ત ધમકિય-
મણો નિવો કહઈ મતિપરણ સન્માવહરમિત્તી-જુત્ત વિત્ત સુમિત્તસ્સ
॥ ૫૪ ॥ તયણુ સુમિત્તેણ તર્હિ-પિયરો આણાવિયા પહિદ્દેણ । નય-
રિપવેસો રત્ના-કરાવિઓ ગુરુવિમુદ્ધણ ॥ ૫૫ ॥

જાયા ય વસસુદ્ધી-સપેરેસિ સુદ્ધાણ કારગો જાઓ । પઢિવાજ્ઞિયપ-
વ્વજ્ઞો-કમા સુમિત્તો ગઓ મુગઈ ॥ ૫૫ ॥ મિત્તીભાવ વિરાહિઓ-અ-
હિઓ સપેરેસિ સયયવસુમિત્તો । મરિઝ્ઞ ગઓ નરણ-મમિદી સસાર
મડધોર ॥ ૫૭ ॥

एव सुमित्रस्य समस्तसत्त्व—

सदोहमित्रस्य निशम्य वृत्त ।

રાજા બોલ્યો કે, હું તારા પૈવભાનો કરનાર પાપી છું ત્યારે તે બોલી કે તમારો જમાઈ
તો ધરે બેઠો છે (૫૦-૫૧) તે સાંભળીને રાજાએ સુમિત્રને એમતે પૂછતાં અને આગ્રહ
કરતાં તેણે વસુમિત્રનું સંધણુ જતાંત કહી સંભળાવ્યું (૫૨) ત્યારે રાજા વિચારવા
લાગ્યો કે, અહો ! આને મૈત્રીભાવ જીવો અને મત્સરભીરુપણ તથા ધમકા સુરિધરપણ
જીવો ! [૫૩] એમ ચિંતવીને ચમત્કાર પામી રાજા મનિ અને પાર જતોને કહેના
લાગ્યો કે સુમિત્રનું ચિત્ત ખરેખરી મિત્રતાવાળું છે [૫૪] ત્યાર બાદ સુમિત્રે દુરિત
ચક્ર પોતાના માનપને ત્યાં બોલાવ્યા, અને રાજાએ એટલા ઠાકમાઠથી તેમને નગરમાં પ્રવેશ
કરાવ્યો (૫૫) માનપ ત્યાં આવી પહોંચ્યાથી વરણી ખબર પડી રહી, અને તે
સ્વપરને સુખનો કરનાર ચક્ર દીક્ષા લઈ અનુક્રમે સુત્રતિએ પહોંચ્યો [૫૬] મૈત્રી ભાવ
રહિત અને સ્વપરને નિરંતર અદિતમરી વસુમિત્ર મરીને નરકમાં ગયો, અને અતિ ધોર
સસારમાં ભમશે [૫૭] આ રીતે સમસ્તસત્ત્વના મિત્ર એવા સુમિત્રનું જતાત સાંભળીને

ખવ્યાજના દુઃસ્વલતાલવિન્યાં

સદ્ભાવમૈન્યાં મૃશમાદ્રિયધ્વં ॥ ૫૮ ॥

इति सुमित्रकथा.

इत्युक्त ऋजुव्यवहारे सद्भावमैत्रीलक्षणश्चतुर्यो भेद—स्तदुक्तौ निरूपित चतुर्विधमृजुव्यवहारस्वरूप सांमतमस्यैव विपर्यये दोषदर्शनपूर्वक विधेयतामाह.

(मूलं)

अन्नं भण्णार्हसु—अचोद्विषीय परस्स नियमेण ।

तत्तो भवपरिवुद्धी—ता होज्जा ज्जुववहारी ॥ ४८ ॥

હે બન્ય જનો ! તમે હું ખવતાને હણનારી ખરી મિત્રતામાં અતિ આદરવાળા થાઓ.

એ રીતે સુમિત્રની કથા છે,

આ રીતે ઝજુ વ્યવહારમાં સદ્ભાવ ત્રૈવીકૃષ્ણ એથો ભેદ કલ્પે તે કહેવાથી આરે પ્રકારના ઝજુ વ્યવહારનું સ્વરૂપ કહ્યું હવે એથી વિરુદ્ધ રીતે વર્તવામાં દોષ ખતાનીને શું કરવું, તે ખતાવે છે—

મૂળનો અર્થ.

- અન્યથા ભાષણ વગેરે કરતાં બીજાને નિયમા અબોધિ બીજના કારણ થવાય, અને તેથી સસાર વધી પડે છે, માટે ઝજુ વ્યવહારી થવું. (૪૮)

[ટીકા.]

અન્યથામળનમયથાર્થજલ્પનમાદિશબ્દાદ્વચક્રક્રિયાદાપોષેણાઽસદ્-
ભાવમૈત્રીપરિગ્રહસ્તેષુ સત્સુ શ્રાવકસ્યેતિભાવઃ—અવોધેર્ધર્માપ્રાપ્તેર્ગોજ મૂ-
લકારણ પરસ્ય મિથ્યાદ્રષ્ટેર્નિયમેન નિશ્ચયેન ભવતીતિ શ્રેષ્ઠઃ

તથાહિ—શ્રાવકમેતેષુ વર્તમાનમાલોક્ય ચક્ષુરઃ સમ્ભવતિ—“ ધિ-
ગસ્તુ જૈનશાસનં, યત્ર શ્રાવકસ્ય શિષ્ટજનનિંદિતેઽલીકમાપણાદૌ કુકર્મણિ
નિવૃત્તિર્નોપદિશ્યતે ” इतिनिंदाकरणादभी प्राणिनो जन्मकोटिष्वपि बोधिं
न प्राप्नुवतीत्यबोधिवीजमिदमुच्यते ततश्चाबोधिवीजाद् भवपरिवृद्धि र्भवति
तन्निंदाकारिणस्तन्निमित्तभूतस्य શ્રાવકમ્યાપિ.

યદવાચિ—

શાસનસ્યોપપાતે ચો-નાભોગેનાપિ વર્તેતે ।

ટીકાનો અર્થ

અન્યથા ભણુન—એટલે અપચાય ભાષણુ આદિ ૨ મથી વચક નિયા, દોનોની ઉ
પેક્ષા, તથા કપટ મૈત્રી એવી એ દોનો હોય તો શ્રાવક બીજા મિથ્યા દ્રષ્ટિ જનને નપ્રીપણે
અમોધિનુ બીજા થઇ પડે છે એટલે કે, તેથી બીજા ધમ પામી શકતા નથી

કાણુ કે, એ દોનોમા વતના આવડને જોઇ તેઓ એનુ બોલે કે, “ જિન શા-
સનને ધિક્કાર થાઓ કે, બ્યા આનખને આવા શિષ્ટ જનને નિંદનીય થયા ભાષણુ વગેરા
કુકર્મથી અટકવવાનો ઉપદેશ કરવામા નથી આનખે આવી રીતે નિંદા કરવાથી તે પ્રા
ણિઓ કોડ જ-ઓ લાગી પણ બોધિને પામી શકતા નથી તેથી એ અમોધિ બીજા કહે
વાય છે અને તે અમોધિ બીજાથી તેવી નિંદા કરનારનો સસાર વધે છે, એટલુજ નહીં,
પણ તેના નિમિત્તભૂત આવડનો પણ સસાર વધે છે

.. એ આટે કહેતુ છે કે—

જે પુરુષ અમલના પણ શાસનની લાગુતા કર્યવે, તે બીજા પ્રાણિઓને તેવી રીતે

સ તન્મિધ્યાત્વહેતુત્વા-ટન્યેષા પ્રાણિનામિતિ — ૧

વપ્રાત્યપિ તદેવાલ—પર સસારકારણ ।

વિપારુદારુણ ધોર—સવાનર્યધિવર્દન (મિતિ) ૨

તતસ્તસ્માત્ કારણાદ્ ભૂયાદ્ ભવેત્ ઋજુવ્યવહારી પ્રગુણવ્યવહાર-
ચાન્ પ્રકૃતો ભાવશ્રાવકુરુત્ત્વમિતિ (છ)

ઉક્ત ઋજુવ્યવહારમિતિ ચતુર્ય ભાવશ્રાવકલક્ષણ—સંમતિ ગુરુશુ-
શ્રૂષામિતિ પચમ ભાવશ્રાવકલક્ષણમાહ

(મૂલં.)

સેવાદ્કારણેણ ય-સપાયણભાવઓ ગુરુજ્ઞાનસ્સ ।

સુસ્ત્વસનં કુળતો-ગુરુસુસ્ત્વઓ હવહ ચઢહા ॥ ૪૯ ॥

(ટીકા)

સેવા પર્યુપાસનેન (૧), કારણેન અન્યજનપ્રવર્તનેન (૨), સ-

મિધ્યાત્વનો હેતુ થઈ, તેના જોટલાજ સસારનું કારણ કમ બાધના સમર્થ થઈ પડે છે કે
જે કર્મ વિપત્તિ દાક્ષિણ્ય, ધોર, અને સર્વ અનર્થનું વધારનાર થઈ પડે છે [૧-૨]

ઋજુ વ્યવહારરૂપ ભાવશ્રાવકનું એવું લક્ષણ કહ્યું, હવે ગુરુ શુશ્રૂષાના પાંચમું
લક્ષણ કહે છે—

મૂળનો અર્થ

ગુરુ જનની સેવાવડે, બીજાને તેમા પ્રવર્તિતવાવડે, ઔપ-
ધાદિક આપવાવડે, તથા ચિત્તના ભાવવડે કરીને ગુરુ જનની
શુશ્રૂષા કરતો થકો ચાર પ્રકારે ગુરુ શુશ્રૂષા થાય છે.

ટીકાનો અર્થ.

સેવાવડે એટલે પયુપાસના રૂપે કરીને, કારણવડે એટલે બીજાને તેમા પ્રવર્તિત

પાદન ગુરોરૌપધાદીનાં પ્રદાન (૩)—ભાવશ્રેતોમહુમાન (૪) સ્તા-
વાશ્રિત્ય સપાદનભાવતઃ ગુરુજનસ્વારાધ્યવર્ગસ્ય,—

इह यथापि गुरवो मातापित्राद्योपि भण्यन्ते, तथापि धर्मप्रस्तावा-
दिहाचार्यादय एव प्रस्तुता इति—तानेवोद्दिश्य गुरुशुश्रूषो व्याख्येयो
गुरुलक्षण चेदः—

ધર્મજ્ઞો ધર્મકર્તા ચ—સદા ધર્મપ્રવર્તર,

સત્વેધ્યો ધર્મશાસ્ત્રાણા-દેશકો ગુરુચ્યતે. [ઇતિ]

ગુરુજનગ્રહણ बहुत्वप्रतिपत्त्यर्थ—तेन येकेचित् पूर्वोक्तगुरुलक्षणल-
क्षितास्ते सर्वेपि गुरुजनशब्देन गृहीता द्रष्टव्याः ततश्च तस्य गुरुजनस्य
शुश्रूषणं पर्युपासनं कुर्वन् गुरुशुश्रूषो भवति—स च चतुर्धा चतुःप्रकार
इति गाथासारायः [छ]

વાથી, સ પાદનવડે એમને ગુરુને ઔપધાનિક આપવાથી, અને ભાવવડે એટલે ચિત્તાના, બહુ
માનવડે ગુરુજનની એટલે આરાધ્ય વર્ગની ઇલા એ કે માનાપ વગેરે પણ ગુરુ ગણત-
મ છે તેપણુ ઇલા ધમના પ્રસ્તાવથી આચાર્ય વગેરેજ પ્રસ્તુત છે. આટે તેમને ઉદ્દેશીનેજ
ગુરુ શુશ્રૂષકની આખ્યા કરવી

ગુરુનુ લક્ષણ આ પ્રમાણે છે—

ધર્મનો જાણુ ધર્મનો કરનાર, હમેશા ધર્મનો પ્રવચક, અને જીવોને ધર્મ શાસ્ત્રનો
ઉપદેશ આપનાર તેમ તે ગુરુ કહેવાય

ગુરુના જાહેરે ગુરુજન કહ્યા તે બહુપણુ જણાવવા આટે, તેથી જે કોઈ પૂર કહેના
ગુરુ લક્ષણથી વક્ષિત હોય તે જાણ ગુરુજન સમજી લેવા

તેથી તેવા ગુરુજનની શુશ્રૂષા એટલે પર્યુપાસના કરતો એકો ગુરુ શુશ્રૂષક ગણાય
છે, તે આ પ્રકારે ॥ એ આચાર્યનો અર્થાર્ય છે

ભાવાર્થ તુ સૂત્રકાર एव व्याख्यानयन् प्रथमभेदं सेवालक्षणं गा-
थापूर्वादिनाह.

(मूलं)

સેવક કાલંમિ ગુરુ-અકુળંતો જ્ઞાણજોગવાધાર્યં ।

ટીકા.

સેવકે પર્યુપાસ્તે કાલેઽવસેરે ગુરુ પૂર્વોક્તસ્વરૂપ કથ-મકુર્વન્ ધ્યાન
ધર્મધ્યાનાદિ-યોગાઃ પ્રત્યુપેક્ષણાવશ્યકાદય-સ્તેષાં વ્યાધાતમત્તરાય જી-
ર્ણથ્રેષ્ટિવદ્.

તત્કથા ચેય.

પુરી સમસ્તિ વૈશાલી-શાલીનજનશાલિની । તત્રાસીદ્ પરમશ્રાદ્ધો-

ભાવાથ તો સૂત્રકારજ જણાવે છે ત્યાં સેવાગ્રપ પહેલો ભેદ અર્ધી ગાથાવડે
વર્ણવે છે

મૂળનો અર્થ.

ગુરુના ધ્યાન યોગમાં હરકત નહિ પાડતાં વખતસર તેમને સેવે.

ટીકા.

કાળે અવસરે પૂર્વોક્ત સ્વરૂપવાળા ગુરુને સેવે, એટલે તેમની પ્રયુપાસના કરે [શી
રીતે તે કહે છે] ધર્મ ધ્યાનાદિ ધ્યાન તથા પ્રત્યુપેક્ષણા અને આવશ્યકાદિક યોગમાં વ્યાધાત
એટલે હરકત નહિ પાડના દુષ્ટચેતની માફક

દુષ્ટચેતની કથા આ પ્રમાણે છે

મનોહર લોકવાણી વેશાણી નામે નગરી હતી, ત્યાં જિનદત્ત નામે નિમજ્જ બુદ્ધિ
વાન ગ્રામક હતો [૧] તે હમેશા જિનના ચરણ કમળ સેવનામાં લાગણીની માફક ગ્રહેતો, અને

જિનદત્તાભિયઃ સુધીઃ ॥ ૧ ॥ સદા જિનપદાંબોજ—સેવનૈકસિતચ્છદઃ ।
 ચ્યુત શ્રેષ્ઠિપદાઙ્ગીર્ણ—શ્રેષ્ઠિત્વેન ચ વિશ્રુતઃ ॥ ૨ ॥ વહિર્દેવકુલે તત્ર
 શ્રીવીરપ્રમુરન્યદા । છદ્મસ્થોસ્થાત્ પ્રતિમયા—કાલે મુદિરમેદુરે ॥ ૩ ॥
 અર્જીર્ણવાસનો જીર્ણ—શ્રેષ્ઠી ત્રૈલોક્યમાસ્કરં । દૃષ્ટ્વા કોઠુ ઇવાસ્તોક-
 હર્ષમાપદપાપધીઃ ॥ ૪ ॥ ધ્યાનવિઘ્નમતન્વાનો—મન્વાનો જન્મનઃ ફ-
 લઃ । સ વિશ્વધિશ્વસેન્યસ્ય—સેવા ચક્રે જગદ્ગુરોઃ ॥ ૫ ॥ કૃત્વા ચ મુ-
 ચિર સેવા—શ્રેષ્ઠીસ્વશૃહમાગમત્ । અર્હિન્દનેન નામસ્ય—તર્કય ન્નુપવાસિતાં
 ॥ ૬ ॥ એવ મતિદિન સેવા—કુર્વન્ વર્ષા અતીત્યસ । દધ્યૌ સ્વામ્યગ્ર
 મદ્રેહે—યથા ગચ્છેત્ પરેણ કિં ॥ ૭ ॥ ધ્યાયન્નિતિ શૃહસ્પાન સ્તસ્યૌ
 સ્વસ્થમનાધિર । મધ્યાહે તુ શૃહદ્વારે—સોથ સ્થિત્વેત્વચિંતયત્ ॥ ૮ ॥

યદ્યપ્રૈપ્યતિ વીરોદ્ધ—કલ્પદ્રુરિવ જગમઃ । સમુલ્લસ્ય તસ્ય યાસ્વા-
 મિ—મૂર્દ્ધવદ્વાજલિસ્તદા ॥ ૯ ॥ ત ત્રિપદસિનીકૃત્ય—વદિષ્યે સપરિચ્છ-

શેઠની પદવીથી રહિત થયો હતો, તેથી શૃંગીશેઠના નામે પ્રસિદ્ધિ પામ્યો હતો [૨] ત્યા
 આહેરના દેવળમાં શ્રી વીર પ્રભુ એક વેળા છત્રચપલામાં કાઠિસંગે ઉભા રહ્યા હતા
 [૩] શૃંગીશેઠ જતા પણ તેની ધર્મપર વાચના અટક્યું હતી તે શેઠ ત્રૈલોક્યમાં ભાગ્યે
 સમાન જિનને જોઈ કોઈ પક્ષીની માથા ભારે હર્ષ પામ્યો [૪] તે તેમના ધ્યાનમાં
 વિઘ્ન પાડ્યા વગર પોતાના જન્મનું ફળ મેળવવા જગત પૂજ્ય જગત શુભી સેવા કરતો
 હોયો [૫] તે ચિંતકાળ સેવા કરીને પોતાને ઘેર આ-ઓ તેણે વિચાર્યું કે, ભગવાન
 આજે ક્યાં પણ ગયા નથી, માટે ઉપવાસિ હોવા જોઈએ [૬] એમ દરરોજ સેવા કે
 રતો થકો તે વર્ષાકાળ પૂરે થતો વિચારવા લાગ્યો કે જે સ્વામી મારા ઘેર પધારે તો,
 બસ છે [૭] એમ ધ્યાન કરીને તે સ્વસ્થ થને ચિંતકાળ સુધી ધરમાં ગયા અને
 બપોરે ધરના દરનાં ઉભો ગદી આ રીતે ચિંતના લાગ્યો [૮] જે છઠ્ઠા આજ જ
 ગમ કલ્પ શૃદ્ધા સમાન વીરપ્રભુ પધારતો તો મનતકે અજગિ બાધી સામે જઈશ [૯]
 અને તેને ત્રણ પ્રદક્ષિણા આપી પરિવાર સહિત વાદીશ, અને પાંચી ધમની અંતર તેમને

દઃ । તતોન્વેષ્યે શૃદ્ધસ્યાત-નિધાનમિવ વધુરં ॥ ૧૦ ॥ પ્રધાનૈસ્તન્ન-
પાનાન્નૈઃ પ્રાથુકૈરેપણીયકૈઃ । મક્ત્યા તં પારયિષ્યામિ-સંસારામોધિતાર-
ક ॥ ૧૧ ॥ પુનર્નૈત્વા તુ યાસ્યામિ-પદાનિ કતિચિત્તતઃ । ધન્ય મન્યઃ
સ્વયં મોક્ષ્યે-શેષમુદ્ધરિત મુદા ॥ ૧૨ ॥ એવ મનોરથશ્રેણી-જિનદત્ત-
સ્ય કુર્વતઃ । શ્રીવીરોમિનવશ્રેષ્ઠિ-શૃદ્ધે મિસાકૃતેવિશત્ ॥ ૧૩ ॥

કુલમાશા દાપિતાસ્નેન-ચેટયા ચડુરુહસ્તયા । સુપાત્રદાનતસ્તન્ન-
પચ દિવ્યાનિ જહ્નિરે ॥ ૧૪ ॥ તૃપાઘા મિલિતાસ્તન્ન-શ્રેષ્ઠપસૌ તૈઃપ્ર-
શસિતઃ । પારયિત્વા તતોન્વજ-ચિદ્ધર્તુ પ્રમુરપ્યગાત્ ॥ ૧૫ ॥ જિ-
નદત્તો નિશમ્યા ય-ધ્વનત દેવદુદુભિં । દધ્યૌધિન્ મામધન્યોદ્ધ-ય
આયાન્મદ્ગૃહ પ્રમુઃ ॥ ૧૬ ॥ તત્પુર્યામય તન્નાદિ-કેવલી સમવાસ-
સ્ત્ । તૃપાઘા એત્ય ત નત્વા-પૃચ્છન્ કઃ પુણ્યવાનિહ ॥ ૧૭ ॥ સ
પ્રોચે જિનદત્ત ત-રાણોચેનેન મો જિનઃ । પારણાં પારિતઃ કિંતુ-શ્રે-

નિધાનની માફક લાવીશ [૧૦] અને ત્યાં તેમને લિખિત આશુક એવણીય આહાર પા-
ણીથી ભક્તિપૂર્વક પારણ કરાવીશ, કે જે પારણ સંસાર સમુદ્ર તારના સમર્થ છે (૧૧)
અને જીને તેમને નમીને દેટલાક પણ તેમની પાછળ જઈ, બાદ પોતાને ધન્ય માનતો
થકો, બાબી બચેલુ ખાઈશ (૧૨) એમ જિનદત્ત શેઠ મનોરથ કરતો હતો, તેવામાં
શ્રી મહાવીર પ્રભુ લિલાલા અથ અભિનવ શેઠના ઘેર પધાર્યા (૧૩) તેણે ઘસીના
હાથે ચાટવાથી ભગવાનને અડદ અપાળ્યા, તેથી તે સુપાત્ર દાનથી ત્યાં પાચ દિવ્ય પ્રગટ
થયા (૧૪) ત્યાં રાજા વગેરે એકઠા થઈ, તે શેઠને વખાણવા લાગ્યા, અને પ્રભુ પણ
ત્યાં પારણ કરી બીજા રથને વિચરવા લાગ્યા [૧૫] હવે આણ્ણીગેરે જિનદત્ત બીજા
રથને દેવ દુદુલિ વાગતુ જોઈ, વિચારવા લાગ્યો કે, અને ધિક્કાર છે, અને હું અધન્ય છું,
કેમકે મારે ત્યાં પ્રભુ પધાર્યા નહિ [૧૬] તે નગરમાં તે દિવસે બીજા કેવળી ભગવાન
સમોસર્ગ ત્યાં રાજા વગેરે આપીને તેને નમીને પૂજ્યા લાગ્યા કે, ઇલા પુરપવાન કોણ છે ?
કેવળી બોલ્યા કે, જિનદત્ત છે રાજા બોલ્યો કે, ભગવાનને પારણ તો અભિનવ શેઠ કરાવેલું

દિનાભિનયેન સઃ ॥ ૧૮ ॥

કેવલી કથયિત્વાસ્ય-ભાવના મૂલતોપિ હિ । વમાપે ભાવતો
નેન-પારિતઃ પરમેશ્વરઃ ॥ ૧૯ ॥ અમાનં વદ્ધુમાન ચ-દધતા ધીમતા
તદા । દ્વાદશસ્વર્ગસસર્ગ-યોગ્ય કર્મ સમાર્જિત ॥ ૨૦ ॥ કિંચાન્પ
યદિ નાથોપ્ય-ત્તદાસૌ દેવદુર્ધમિ । પ્રાપ્સ્ય તત્તસ્તદૈવાય-કેવ-
લજ્ઞાનમુજ્જ્વલ ॥ ૨૧ ॥ અનેન ભાવરાત્ન્યેન-નૂતનશ્રેષ્ઠિના પુન સુપાત્રદા-
નતઃ પ્રાપ્ત-સ્વર્ણઘટ્ટપાદિક ફલ ॥ ૨૨ ॥ સન્નકિરહિતો જીવઃ-સ્પા
દ્યેમે નૈહિક ફલ । મક્તિવ્યવસ્થા પુનર્ધુક્તઃ-સ્વર્ગમૌક્ષાદપિ ક્ષણાત્
॥ ૨૩ ॥ જિનદત્ત પ્રશસ્ત્યાય-તે સર્વેર્ધુપયાગત । સુચિરધર્મમારાધ્ય-સ
શ્રેષ્ઠી પ્રાપદન્ન્યુત્ત ॥ ૨૪ ॥

एव जीर्णश्रेष्ठिनः शुद्धहृदये.—

श्रुत्वा वृत्त भावसङ्गायसार,

છે [૧૭-૧૮] કેવળીએ જિનદત્ત શેઠની મૂળથી ભાવના કરીને કહ્યું કે, ભાવથી એણે
પ્રભુને પારણું કરાવ્યું છે (૧૯) અને તેણે તે વેળાએ ભારે બહુ માન ધરતા થકા
બારમા દેવલોકે જ્યાં યોગ્ય કર્મ બાંધ્યું છે (૨૦) વળી જો તે વેળા તેણે દેવ દુર્લભ
સાબળી ન હોત તો, તેજ વખતે એ ઉત્તમ કેવળ જ્ઞાન પ્રાપ્ત (૨૧) અને આ ભાવ
રાત્રિ અભિનવ શેઠ સુપાત્ર દાનથી માત્ર સ્વર્ણઘટ્ટિ વગેરે ફળને પ્રાપ્તો છે [૨૨]
જો જીવ અસા ભાવથી રહિત હોય તો, તેને કદાચેય ફળ પણ મળતું નથી, પણ ખરી
ભક્તિવાળો હોય તો તે ક્ષણવારમાં સ્વર્ગ અને મૌક્ષ પણ પ્રાપ્તી કરે છે [૨૩] બાદ
જિનદત્ત શેઠની પ્રશસ્તિ કરીને તે સર્વે જ્યાંથી આ-મા હતા, ત્યાં ગયા, અને તે શેઠ પણ
ધણ કામદંડી ધર્મ આરાધીને બારમા અમ્યુન દેવલોકે પહોંચ્યો [૨૦] આ રીતે શુદ્ધ

ઓ ઓ મન્યાઃ સદ્ગુણાં હિ સેવા -
 હેવાકત્વ સતત સંશ્રયધ્વ ॥ ૨૫ ॥

॥ ઇતિ જીર્ણશ્રેષ્ઠિકથા ॥

ઇત્યુક્તો ગુરુશુશ્રૂષકલક્ષણસ્ય ગુરુસેવારૂપઃ પ્રથમો ભેદઃ-સમતિ
 અન્યૈવ દ્વિતીય કારણ ઇતિભેદ પ્રકટ્યન્ ગાયોતરાદ્દમાહ.

મૂલં.

સઙ્ગ ચક્ષ્ણાઙ્ગ કરુણા-અન્નેચિ પવત્તાણ તત્થ ॥ ૫૦ ॥

[ટીકા]

સઙ્ગ વર્ણવાદકરુણાશ્રિત્યં સદ્ભૂતગુણોત્કર્તનેન અન્યાનપિ પ્રમા-
 દવતઃ પ્રવર્તયતિ,-પદ્મશેખરમહારાજવત્-તત્ર તસ્યા ગુરુસેવાયામિતિ.

દ્રષ્ટિવાળા જીવુઓનું ખરખર ભાવથી યુક્ત વૃત્તાન સામગ્રીને હે ભગ્યો ! તમે સદ્ગુરુની
 સેવાની દેવા ધારણ કરો (૨૫)

એ રીતે જીર્ણોદ્ધત્તની કથા છે.

આ રીતે ગુરુશુશ્રૂષણનો ગુરુ સેવારૂપ પહેલો ભેદ કહ્યો. હવે એનાજ કારણરૂપ
 બીજો ભેદ કહેવા માટે અર્ધા ગાથા કહે છે

મૂળનો અર્થ,

પોતે વર્ણુન વગેરા કરીને બીજાને પણ તેમાં પ્રવર્તીવે
 છે. (૫૦)

ટીકાનો અર્થ,

હમેશા વર્ણુવાદ કરીને, એટલે કે નિસ ખગ ગુણો બોલીને બીજા પ્રમાદવાળાઓને
 પણ પદ્મશેખર મહારાજની આફ તે ગુરુ સેવામાં પ્રવર્તાવે

પદ્યશેખરમહારાજકથા ચંદ્ર.

પુરિસુત્તમસયણ મુરયણસહિયં કિંતુ સ્વારગુણરહિય । નીરનિહિ-
 નીરસરિસ-પુદ્ગલપુરં અતિયં ઇત્ય પુર ॥ ૧ ॥ સ નબો વસણવિરહિઓ-
 કિંતુ જહાસગવજ્ઞિઓ સયય । સસિસેહરુ વ્વ સિરિ પડમ-સેહરો નરવરે
 સત્ય ॥ ૨ ॥ સો બાલભાવઓ ભાવિડળ ભાવેણ ગહિયજિણધમ્મો । રા-
 ઈસરાઈ પુરઓ-પત્તો પદ્મવડ જિણધમ્મ ॥ ૩ ॥ ચક્ષ્ણાણદ્ જીવદય-અપ-
 માયાઓ પરુષણ મુવલ । વહુસો વહુમાણેણ-એવ વન્નદ્ સયા ગુરુણો
 ॥ ૪ ॥ સ્વતા દતા સતા-ડવસતા રાગરોસપરિચ્છા । પરપરિચાયાવિરત્તા-
 હુતિ યુર નિચ મપમત્તા ॥ ૫ ॥ ડવસમસીપલસલિલ-પ્પવાહવિજ્ઞાવિય-
 કોદ્દજલણા વિ । ગાદપ્પરુદ્ધમ્મવિપદ-વિદવિનિદ્ધવળદવદહણા ॥ ૬ ॥ નિ-
 જ્ઞિય મપણા વિ પસિદ્ધ સિદ્ધિ વહુસગમુગ્ધતદ્ધિત્યા । પરિચતસયલ-

પદ્યશેખર મહારાજની કથા આ રીતે છે

દરિયાનું પાણી પુરપોત્તમ (શ્રીકૃષ્ણ)નું શયન સ્થળ છે, ર્શા રત્નોવાણુ છે, તે
 મળ પૃથ્વીપુર નામે નગર પશ્ચ પુરપોત્તમ [ઉત્તમ પુરપો]નું શયન (રહેવાનું સ્થળ)
 અને રત્નોથી આપ્તકાષ્ઠા છતાં દ્વારગુણે કરી ગદિત હવ [૧] આ ન્યાયવાનુ વ્યસન રહિત
 અને મહાદેવ જેવો છતાં જઠની સોનતથી રહિત પદ્યશેખર નામે રાજા હતો (૨) તે
 નાનપણથીજ વિચારપૂર્વક બાવે કરી જિનધર્મ સ્વીકારી, બીજા રાજા તથા સરદારોની આ-
 ગણ જિનધર્મની પ્રશંસા કરતો [૩] તે જીવન્યાને વખાણતો, વગર પ્રમાદે મોક્ષને
 વણવતો, તથા બહુ માનથી વારવાર હમેશા ચુરનું આ રીતે વર્ણન કરતો (૪) ચુર
 મહારાજ દમારાનું જિતેદિય, શાત, ઉપશમવત રાજ રોષ રહિત, પરનિદાવર્તક,
 અને અપ્રમત્ત હોય છે તેઓ ઉપશમરૂપ શીતળ ખાલીના પ્રવાહથી કોપરૂપ અગ્નિને ઉપશ
 આવે છે, અને મજ્જાજા જરૂરથી ઉત્તેના જગરૂપ ઝાડને તારા કરવા દવામિ સમાન રોષ
 છે [૫-૬] તેઓ કામને જીતનાર છે, છતાં પ્રસિદ્ધ સિદ્ધિરૂપ સીનાં રિનાસ સુખમંદ

સગાવિ-સુદિદસગદિયચરણધના ॥ ૭ ॥ નીસેસજતુસતાળ-પાલ્લને ફુરિ-
યગરુપકરુણાવિ । નિરૂરુપમાયાસિંધુર-કુમત્યલ દલણહરિસરિસા ॥ ૮ ॥

તયા.

કસે સસે જીવે-ગયણે ચાલ ય સારણ સલિલે । શુક્તરપત્તે કુ-
મ્મે-વિદ્યે સ્વગે ય ભારુદે ॥ ૯ ॥ કુન્નર વસદે સંદે-નગરાયા ચેવ
સાગરક્તોદે । ચંદે મૂરે કળગે-વમુધરા ચેવ સુદ્યુદ્યુદ ॥ ૧૦ ॥ જિ-
ણસમણ નિદિદ્વા-દન્નાડનિદંસણેદિ મુણિવસદા । ભાવેણ નેસિ ગુણવર્ણ-
વે નાસેદ દુરિયમર ॥ ૧૧ ॥

કિંચ-

માણસ ઉત્તમં ધમ્મો-ગુરુ નાણાડસજુઓ । સામગ્ગી દુલ્લહા એસા-
જાણેદિ દિય મપ્પણો ॥ ૧૨ ॥ એયારિસો મુદ્દગુરુ-ધન્નાર્ણ દિદ્વિગોવર
મુદ્દે । એયસ સગ્ગ મુદ્દયે-પિયંતિ વયણામય વન્ના ॥ ૧૩ ॥ એ-
સ મહા મુણિગો-ઉવણસરઆયણ અઠ્ઠાઠ્ઠણ । હોદી પચ્છાયાવો-ચેવે

લીન હોય છે, તેમજ આ સગના સાગી છતાં ચારિત્ર ધનના ખુશ સધરનાર હોય છે
(૭) વળી સધના એવે મયાવનામા ભારે કરુણા ગમનારા છતાં પ્રમાણપ હાથીના
સુભચ્છા વિનાશના સિદ્ધિ પ્રમાણ હોય છે (૮) વળી તેમના માટે નીચેની ઉપમાઓ
અપાય છે — કાસુ, ગમ, છવ, ગમન, વાયુ સદે ઋતુનું પાણી, કમળપત્ર, દૂધ, વિ
દ્ય, ખજી, [મેડા] ભાર - (પક્ષી] હાથી, બળદ, સિંહ, મેર પર્વત, દરિયા, અદ્ર,
મૂર્ધ, સ્વયં, વમુધના અને બળતી અમિત એવા તેઓ ગણાય છે (૯-૧૦) ઇત્યાદિક
દ્રષ્ટાંતોથી જિનાનમમા મુનિવગેને વણ્યા છે તેમનું ભાવપૂર્વક ગુણ વર્ણન કરના પદ દૂર
નાગે છે (૧૧) વળી મનુષ્ય ભવ, ઉત્તમ ધર્મ અને જ્ઞાની ગુરુ, એ સામગ્ગી મળવી
દુર્લભ છે, માટે જ તારા હિતને બાલુ [૧૨] આવા શુભ ગુરુ ભાગ્યશાળી પુરુષોનેજ
દ્રષ્ટિગોચર થાય છે અને તેઓજ એવા ગુરુના કાનને સુખ આપનાર વચનામૃત પીયે છે
(૧૩) એવા મહા મુનિનું ઉપદેશરૂપી રસાયન નહિ કરવાથી નિધાન મગતા છતાં પણ
તેને છાતી દીવાથી જેમ પશ્ચાતાપ થાય છે, તેમ પશ્ચાતાપ થાય છે [૧૪]

પત્તે નિહાણિ વ્વ ॥ ૧૪ ॥ ઇય મણિણ તેણ-જિણ ધમ્મે ઠાવિઓ
 વહ્ લોઓ । ણ્ણો પુણ સિદ્ધિસુઓ-વિજઓ નામેણ ઇય મણદ્ ॥ ૧૫ ॥
 પવણુધ્ધુયચેલચલ-ચલ મણ કદ્ધ ધરતિ-મે મુણિણો । કદ્ધ નિયનિય વિ
 સણ ધાવિરાઈ રૂઢંતિ કરણાદ્ ॥ ૧૬ ॥ દુદિયનિયાણ ચ વહો-સુત્તો
 જ તે વિણાસિયા ઇહય । વેદુ નિયયકમ્મ-સુગઈણ માયણ વુત્તિ
 ॥ ૧૭ ॥ જ પુણ અપમાયાઓ-મુક્તસ્સ પરુવણં તય મસે । જરહરણે
 તક્કલગમવલિ-રયણવવણસદાણ વ ॥ ૧૮ ॥ ઇય સો વાયાલત્તેણ-ધ-
 મ્મ ત્તિમુહવિ મોહણ લોયં । નીઓ નિવેણ તવ્વોહણત્થ મેવ તઓ
 વિહિય ॥ ૧૯ ॥

જક્કલુ તિ નિયયપુરિસો-મણિઓ જહ મદ્દ ઇમ અલ્લકાર । પવિલ-
 વસુ કાલ મિત્તિ-રયણકરદમિ વિજયસ્ય ॥ ૨૦ ॥ તેણવિ તદ્દેવ કાલ-
 વિસત્તં રાણો તઓ ઇમિણા । પદ્ધગપયાણપુલ્લ-નયરે ઘોસાવિય ઇવ
 ॥ ૨૧ ॥ જો નિવઆહરણ કદ્ધવિ-લલ્લ મપ્પદ્ સ દોસવ નિન્દિ ।

એમ બોલીને તેણે ધણી લોકોને જિનધર્મમાં સ્થિર કર્યા. હવે વિજય નામે એક
 શ્રેષ્ઠિપુત્ર આવુ બોલતો હતો [૧૫] આ મુનિ પવનથી શરૂ કરતાં વસ્ત્ર જેવું અચળ
 મન થી રીતે સ્થિર રાખી શકે, તેમજ પોતપોતાના વિષયોમાં રોકતી ઉદ્ધિયોને થી રીતે
 રોકી શકે ? (૧૬) કુખી હોવાને તો મારી નાખવાજ જોઈએ, કેમકે તે માયા થકા
 ઈલા પોતાનું કમ ભોગવી વળતા મુગનિના ભાજન થાય છે (૧૭) વળી જે અપ્રમાદથી
 ભોક્ષ થતો કહેવામાં આવે છે, તે તાવ હરવા માટે સખના માથાપર રહેથી મણિ લેવાના
 ઉપદેશના જેવું ॥ (૧૮) આ રીતે વાચાળ થઈ, તે ધર્માભિમુખ જનોને પણ મુઝાવતો
 હતો તેથી રાત્રીએ તેને પ્રતિનાધિન કરવાને ત્યાં અણાળ્યો અને તેના માટે નીચેના
 ઉપાય જોડ્યો (૧૯) તેણે યક્ષ નામના પોતાના આકરને કહ્યું કે, વિજયની સાથે
 દોસ્તી કરીને તેના રત્નકરક્રમાં આ મારા અનકર નાખી આવ (૨૦) ત્યારે તેણે
 પણ તેમ કરીને રાત્રીએ અગર આપી ત્યારે રાત્રીએ નગરમાં પડક વગાડવાપૂર્વક આવુ
 બોલાવ્યું કે, જેને મારું પણ રીતે રાત્રીનું આજરણ મળ્યું હોય, તે હમણાં આપી દેશે તો,

પચ્છા સે તણુદંદો-ઇય ધોસાવિત્તુ વારતિગ ॥ ૨૨ ॥ સહ પડેરેહિ સ-
પુરિસા-વુત્તા ગિહસોહણમિ અહ તેહિં । વિજયગિહે ત દિઠં-સો મુઠો નણુ કિ-
મેયં તિ ॥ ૨૩ ॥ સ મળઇ અહ ન યાણે-ચોરિય માવિ ન મુણસિ
ત્તિ મળિરેહિં । નિવપાસે નીઓ તેહિ-તેણ વજ્જો સ આણતો ॥ ૨૪ ॥

નય તે કોવિ મુયાવડ-પચ્ચવલો તક્કરત્તિ તો વિજઓ । પરિચ-
ત્તજીવિયાસો-જવલ પડ જપડ સુદીણો ॥ ૨૫ ॥ મિત્ત નિવ વિન્નવિઠં-
દંદેણ દુકરુરેણ વિ કહંપિ । દાવેસુ જીવિય મે-તો જવલો મળઇ ઇય
નિવડ ॥ ૨૬ ॥ દેવ મહ મુયસુ મિત્ત-કેણવિ દંદેણ મળઇ તો રાયા ।
જડ જાડ હઓ સુગઈ-મિત્તો તુહ કિં ન પઢિહાડ ? ॥ ૨૭ ॥ સ મળઇ
મુગઈં અલ-જીવતો પિચ્છણ નરો મઈં । તા દેસુ પાણમિકલ-તો નિ-
વડ મળઇ કુવિયલ્લ ॥ ૨૮ ॥ જડ મમ પાસાઓ તિલ્લ-પુન્નપત્તિ ગહિ-
ત્તુ વિંદુંપિ । અચયતો સયલપુરે-મમિલ્લ પુણ ઠવડ મહ પુરજો ॥ ૨૯ ॥

દોષવાન નથી, પણ ખાળળથી તેને આરીરિક દડ કરવામા આવશે, એમ ત્રણુવાર ધોવાબ્ધુ
(૨૨) બાદ નગરલોક સાથે પોતાના પુરોષને કહ્યું કે, ધરધરની ઝડતી લેશે હવે તેમણે
ધરધર ઝડતી લેતા, વિજયના ધરે તે જોયુ, અને તેને પૂછ્યુ કે, આ શુ કર્યુ ? [૨૩]
તે જોયો કે, હુ જાણુતો નથી તેઓ જોલ્યા કે, ચોરેલાને પણ જાણુતો નથી કે ? એમ
કહી, તેઓ તેને રાજ પાસે લાવ્યા, એટલે રાજએ તેને આરી નાખવા કુકમ કરમાવ્યો
[૨૪] તે ખુલ્લી રીતે ચોર જાણુતો હોવાથી તેને કાઢ્યે છોડાવ્યો નહિ ત્યારે તે વિજય
દીન બની યક્ષ પ્રત્યે કહેવા લાગ્યો — [૨૫] હે મિત્ર ! તું રાજને વીનવીને ગમે તેવુ
કુકમ દડ કરાવીને પણ મને અવિત અપાવ ત્યારે યક્ષ રાજને કહેવા લાગ્યો કે, હે દેવ !
ગમે તે દડ કરીને પણ મારા મિત્રને આફ કરો ત્યારે રાજ જોલ્યો કે, જો તારો મિત્ર
મરાઈને સુગતિએ જાય તો, તે તને કેમ નથી મમતું ? (૨૬-૨૭) તે જોલ્યો કે,
એવી સુગતિ નથી જોઈતી અવતો માણસ જાનુવે છે, માટે પ્રાણુલિક્ષ આપો ત્યારે
રાજ દોષવાની માફક રહીનેજ જોલ્યો—(૨૮) જો એ માગી પાસેથી તેતથી લરેલ

તા તુહ મુષ્મિ મિત્ત-રાયાણ્ણ સયં કહ્મ જયલ્લો । વિજયસ્સ તેણ
 તેપિહુ--પદિવજ્જ જીવિયાસા ૫ ॥ ૩૦ ॥ તત્તો નિરુવિયાહ--સયલપુરે પ-
 ચમસેહરનિવેણ । પહુપહ્મહવેણુવીળાહ--સદ્ગદામ હરિસાહ ॥ ૩૧ ॥ અહ-
 લહહરુલવાપિમ--મુવેસવેસાવિલાસકલિયાઈ । સર્વિવિદિયમુહયાહ--પણ પણ
 પિચ્છળસયાહ ॥ ૩૨ ॥ સો કિર વિસંસરસિઓ--તેમ્મ અમરણમીરુ-
 ઓ તહવિ । તિલ્લપદિપુષ્પપત્તા-નિહિયમણો મમિયસયલપુરે ॥ ૩૩ ॥
 પત્તો નરવરપાસે--પુરઓ જણેણ મુતુ ત પત્તં । પદિઓ ચલણેમ્મ તઓ-ઈ
 સિં હસિંતં નિવો મળઈ ॥ ૩૪ ॥

અચ્ચત્તચ્ચલાહ--મહાકરુણાઈ કહે તુમે વિજય । અહ્વલ્લહેમ્મવિ મિ-
 સં-પિચ્છળગાહમ્મ નિરુદ્ધાઈ ॥ ૩૫ ॥ તેણુ ત્ત સામિય મરણ-મીરુળા અ-
 હ નિવો મળઈ જહ તે । ઇગમ્મ મરણમીરુણ--સેવિઓ ઇવ મપમાઓ
 ॥ ૩૬ ॥ તા 'કહ સેવતિ ણ ત્ત--અણતપ્પવ મરણમીરુણો મુણિણો ।

વાસથુ ઉપાદી તેમથી એક બિહુ પાખ્યા વગર આખ્યા નગરમાં ફેરવીને મારી પાસે
 આવી ધરે [૨૬] તો તારા મિત્રને છોકુ સારે તે રાખના છોકમ તેણે વિજયને જ-
 ધ્યાળ્યો, એટલે તેણે પણ જીવવાની આશાએ તે કલુલ રાખ્યો [૩૦] પછી આખ્યા
 નગરમાં પદ્મશેખર રાખ્યો પદ્મ--વેણુ--વીણા વગેરેના શબ્દોથી માળતા તથા અતિ મ-
 નોદરશ્પ સાવણ તથા શણગારવાળી વેશ્યાઓના વિલાસથી મુક્ત સર્વ છદ્ધિયોને સુખ મા
 પ્રનાર સેકડે નાચ તમાસા શર કરાવી દીધા (૩૧-૩૨) હવે તે વિજય જો કે, અતિ
 રસિક હતો, જતાં મરવાના બચથી બારે કરતાં થકા તેજ બરેલા પાત્રમાં મન રાખી
 આખ્યા નગરમાં ભગના લાગ્યો (૩૩) બાદ રાત્ર પાસે આવી મત્તપૂર્વક તે પાત્ર તેના
 આગળ મેલીને તેના પગે પડ્યો સારે રાત્ર જરા હસીને બોલ્યો--(૩૪) હે વિજય !
 તે આ અતિ વલ્લભ નાચ તમાસાઓમાં પણ અતિ ચચળ મન અને છદ્ધિયો સખતપણે
 શી રીતે રૂંધી રાખ્યા ? (૩૫) તે બોલ્યો કે, હે સ્વામિન ! મરણની બીકે સારે
 રાત્ર બોલ્યો કે, જો તું એક લવના મરણની બીકે અપ્રમાદ સેવી શક્યો, તો અનતલ
 વના મરણથી બીતા મુનિઓ તેને કેમ નહિ સેવી શકે ? આ સાલજાને વિજય પ્રતિબોધ

इय सोऽ पदिवुद्धो-विजओ जाओ पवरसट्ठो ॥ ३७ ॥ इय गुरुगुण
गणवन्नण-परायणो बोहिं बहु लोय । सो पउमसेहरनिवो-सुगईए
भायणं जाओ ॥ ३८ ॥

શુત્વેતિ કુગ્રહવિનિગ્રહૈકમંત્ર-
ત્રી પદ્મશેખરનરેશ્વરસચ્ચરિત્ર,
સજ્ઞાનદર્શનચરિત્રમૃતાં ગુરુણાં-
અવ્યા જના ગુણગણ પરિકીર્તયંતુ ॥ ૩૯ ॥

॥ इति पद्मशेखर महाराज कथा ॥

इत्युक्तो गुरुशुश्रूषकलक्षणस्य कारण इति द्वितीयो भेदः सांमत
मौपधमैपजसंपणाम इति तृतीयं भेदमभिधित्सुर्गाथापूर्वार्द्धमाह.

मूलं.

ओसहभेसज्जाई-सओ य परओ य संपणामेई ।

પામી પરમ બ્રહ્મવત થયો [૩૬-૩૭] આ રીતે ગુરુના ગુણ વર્ણન કરતો ચોથો ધણી
લોકને પ્રતિબોધિત કરી, તે પદ્મશેખર રાજા સુગતિનો બાળન થયો [૩૮] આ રીતે
કદામહને જીતવામાં મત્ર સમાન પદ્મશેખર મહારાજનું ચરિત્ર સાંભળી હે જનો ! તમે
જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર સુધા ગુરુ મહારાજના ગુણોને વર્ણન કરતા રહો (૩૯)

આ રીતે પદ્મશેખર રાજાની કથા છે.

આ રીતે ગુરુશુશ્રૂષકપણામાં કરણ નામે બીજો ભેદ કહ્યો હવે ઔપધમૈપજ
સમણામ નામે કહેવા સાર અર્થ ગાથા કહે છે

મૂળનો અર્થ.

ઔપધલૈપજ પોતે તથા બીજા પાસેથી પણ અપાવે.

(ટીકા)

ઔષધાનિ કેવલદ્રવ્યરૂપાણિ બહિરૂપયોગાનિ વા ભૈષજાનિ સ
યોગિકાન્યંતર્ભોગ્યાનિ વા—આદિશબ્દાદન્યાન્યપિ સંયમોપકારકાર્ણ
વસ્તૂનિ સ્વતઃ સયમે પરતોન્યજનતો દાપનેન ચ સમ્યક્ પ્રણમયા
સંપાદયતિ—શ્રી યુગાદિજિનાપીઞ્જીવાભયયોષવત્-શુરુભ્યદિતિશેષઃ

ઉક્ત ચ.

અર્ષ પાનમૈયૌષધં સદુવિધં ધર્મધ્વજઃ ક્ષલ, વસ્ત્ર પાત્રમુપા
શ્રયશ્ચ વિવિધો વૃંદોદિયમૌષધિઃ । સર્વં પુસ્તકપીઠકાદિ ઘટતે ધર્મ
યચ્ચાપર, દેય દાનંચિવક્ષણૈસ્તદસ્થિત મોક્ષાર્થિને ભિક્ષવે ॥ ૧ ॥

તથા,

જો દેહ ઓસહાઈ-મુળીજી મળવમળકાયમુક્તાઈ । સો મુદ્દમાવ

ટીકાને અર્થ.

કેવળ એક દ્રવ્ય રૂપ અથવા બાહ્યર ઔષધવાને ખપ લાગે તે ઔષધ, અને ધણ
ક્રમેની મેળવણીથી બનેલા અથવા પેટમાં ખાવાના તે ઔષજ-આદિ શબ્દથી બીજી પદ
સમયમાં મદદગાર બીજી શુભકારણને પેટે આપવે કરીને અને બીજા પાસેથી અપાવે
કરીને રીઠી રીતે પહોંચતી કરે—શ્રીરૂપભરેલ સ્વામિના શુભ અંભવધોષની આશરે

કહેલું પણ છે કે

અનપાન, અનેક જાતનાં ઔષધ, ધર્મધ્વજ (રત્નેશ્વરજી) કબજ, વસ્ત્રપાન,
અનેક જાતના ઉપાશ્રયો, અનેક જાતના દાર્શિક ધર્મપ્રકરણ, તેમજ ધર્મના અર્થે બીજી
પણે જે કંઈ પુસ્તક પીઠ 'વગેરે' જોઈતું હોય, તે બધું દાન દેવામાં વિચક્ષણ બનેલો મોક્ષાર્થિ
જિજ્ઞસુને આપવું ૧

વળી કહેલું છે કે,

મન વર્ધન અને 'શરીરને કળકે' સંજ્ઞાતર મુખિઓને જે ઔષધો પૂરાં પાડે, તે

વિભવો-ભવે ધવે હોદ નીરોગી ॥ ૨ ॥

અભયધોપકથા ચેય.

આસીતુ પૂર્વવિદેહેષુ-શત્રુસહતિદુર્જયે । વત્સાવત્પાલ્યવિજયે-મવરા
પૂઃ પ્રમ્ભકરા ॥ ૧ ॥ તસ્યાં સુવિધિવૈદ્યસ્ય-સૂત્રુઃ સત્કર્મકર્મઠઃ । આસીદ-
અયધોપાલ્યો-વૈદ્યવિદ્યાવિશારદઃ ॥ ૨ ॥ નરેન્દ્રમનિસાર્થેશ-નગરત્રેષ્ટિનાં સુ-
તાઃ । પ્રજાસ્વાઃ સદ્ગુણથેષ્યો-વયસ્પાસ્તસ્ય જન્નિરે ॥ ૩ ॥ મિલિતાના
મથામીપા-મન્યેશુર્વૈદ્યમદિરે । આગાદનહગારદ્યતિ-સાધુર્મોધુકરીં ચ-
રન્ ॥ ૪ ॥ ત પૃથ્વીપાલમૂપાલ-પુત્ર નામ્ના ગુણાકરં । નિકૃષ્ટકૃષ્ટં તે દ-
ર્શ્વા-પ્રોચીરે વૈદ્યનદન ॥ ૫ ॥ સદાર્થદગ્ધિર્મર્વેશ્યાવત્-ભવક્ષિર્મશ્યતેજ-
નઃ । ન કસ્યચિં તપસ્વ્યાદે-ચિકિત્સા ક્રિયતે કિલ ॥ ૬ ॥ જગાદ વૈ-
દ્યજન્માપિ-ચિકિત્સ્યોય સુનિર્મયા । મો ભદ્રા નિશ્ચિતે કિંતુ-ભેયજાનિ

પવિત્ર ભાવવાળો પુરૂષ ભયોભવ નીરોગી થાય છે ૨

અભયધોપની કથા આ રીતે છે

પૂર્વ મહાવિદેહમાં શત્રુઓને અશ્વત એવી વત્સાવતી નામની વિજયમા પ્રભકર
નામે ઉત્તમ નગરી હતી [૧] તેમાં સાગ કામ કરવા કમર કસનાર અને વૈદ્યકમા
કુશિયાર અભયધોપ નામે સુવિધિ વૈદ્યનો પુત્ર હતો [૨] તેના વત્સાપુત્ર લાપક અને
સદ્ગુણવાળા શત્રુક્રમાર, મનિક્રમાર, સાર્થવાહકુમાર, અને શ્રેષ્ઠિકુમાર એ ચાર મિત્રો
હતા. [૩] એક વખતે તેઓ વૈદ્યના ઘરે એકઠા થયા, ત્યાં ભયભંગી માણસ ગોચરીએ
શરતો અનગાર [ઘર વિનામો] એક સાધુ ધર્મીયો (૪) તે સાધુ પૃથ્વીપાળ નામના
રાજાનો શુભકર નામે પુત્ર હતો, અને તેને અજાતકાંડ ચક્ર હોતું, તે જોઇને તે મિત્રો
વૈદ્યક્રમારને કહેવા લાગ્યા — [૫] તમે વૈદ્યો નેસ્થાની માણસ હોમર્થ પેસામાંજ નગર
રાખી લોકોને આજ્ઞા દો, પણ કાંઈ તપસ્વી વગેરેની ચિકિત્સા કરતા નથી [૬] વૈદ્ય
ક્રમાર જોયો, કે માટે આ સુનિની ચિકિત્સા કરતી છે. પણ હે જાણી જાણી મારી પ્રાસે

નસંતિમે ॥ ૭ ॥ તેપ્પૂચુ દેશ્વરેમૂલ્ય-સાધિ સાધ્વૌષધાનિ નઃ । ઉવાચ સો-
પિ ગોશીર્ષ-ચદનં રત્નકંબલ ॥ ૮ ॥ લક્ષદ્વયેન તત્ ક્રેય (ગ્ર. ૫૫૦૦)
તૃતીય તુ ષડોકસિ । વિચિતે લક્ષપાકાર્ય-તૈલ તદ્ શૃણુતાં દુત ॥ ૯ ॥

લક્ષદ્વય ગૃહીત્વા ચ-ગત્વા તે કુચિકાપણે । અપાવંતૌપધે તાં સ્તુ-
થેષ્ટ્યુ ચે કિં મયોજન ॥ ૧૦ ॥ તેવોચન્ કુષ્ઠિનઃ સાધો-શ્ચિકિત્સા
ઝ્યાં વિધાસ્યતે । આરુર્ણ્ય તદ્વચ્ચ ઐષ્ટી-ચેતસ્યેવમચિંતયત્ ॥ ૧૧ ॥
પૈષાં પ્રમાદશાર્દૂલ-કાનનં યૌવન દાદ. । વિવેકવધુરા બુદ્ધિઃ વચ્ચેર્ય
વાર્યકોચિતા ॥ ૧૨ ॥ માદશામીદશ યોગ્ય-જરાઝર્જરવર્ધ્મણાં । યત્ કુ-
ર્વંત્યપિ તદહો-ધન્યૈર્ભારોયમુણતે ॥ ૧૩ ॥ એવ વિચિંત્ય સ ઐષ્ટી-
તે સમર્પ્યૌપધે મુધા । ભાવિતાત્મા પ્રવત્સાજ-વત્સાજ ચ મહોદર્ય ॥ ૧૪ ॥

કૃત્વા સમગ્રસામગ્રી-તૈગ્રિમા ભક્તિશાલિનાં । મમ વૈદ્યવરેણ્યેન-
મયયુ સાધુસભિઘૌ ॥ ૧૫ ॥ નત્વાનુશાપ્ય તૈલેન-સર્વાંગં ત્રક્ષિતઃ સ

ઔષધો નથી [૭] તેઓ બોલ્યા કે મૂલ્ય અને આપીએ તુ અમને સારા ઔષધ બતાવ-
તે બોલ્યો કે સાખતુ ગોશીર્ષ ચદન અને વાખતું રત્ન કંબલ ખરીદી લાવો બાકી ત્રીજી
લક્ષપાક નામે તેલ તો મારા ધરેજ છે માટે તે બે જલદી લાવો (૮-૯) તેઓ બે લાખ
દ્રવ્ય લઈ કુતિઆમણી દુકાને જઈ તે બે આપધ માગવા લાગ્યા- તેમને તે દુકાનદાર શેઠે
પૂછ્યું કે તેવું તમારે શું કામ છે ? (૧૦) તેઓ બોલ્યા કે એમના વડે સાધુની
ચિકિત્સા કરવાની છે તે સાલળીને શેઠ આ રીતે વિચારવા લાગ્યો [૧૧] ક્યાં તો
એમની પ્રમાદ રૂપ સિદ્ધને રમવા માટે કાનન સમાન યૌવન અવસ્થા, અને ક્યાં આવી
શૃદ્ધપણના જેવી વિવેક ભરેલી બુદ્ધિ ! ! [૧૨] એઓ જો કરે છે, તે તો મારા જેવા
જરાથી જાજરા થયેલ-સરીરવાળાને હિંચિત છે માટે જેઓ નશીબવાન હોય તેજ આ ભાર
ઉપાડે છે [૧૩] એમ ચિંતવીને તે શેઠે તે ઓસડે મજત આપ્યા, અને પોતે ભાવિતાત્મા
રોષ દીક્ષા લઈ બેઠે ગયો (૧૪) તે ખરા બકિતવંતો સધળી સામગ્રી તૈયાર કરી, તે
વેદ્યમારની સઘે સાધુ પાસે ગયા [૧૫] તેઓએ નમીને તેને જણાવીને તેને સધળી

તૈઃ । વેદિતઃ કવલેનાથ-નિરીયુઃ કૃમયસ્તતઃ ॥ ૧૬- ॥ શીતત્વાગ્નિ-
તે લગ્ના-નિર્યદ્વિસ્તૈઃ પ્રપીઢિતઃ । લિપ્તશ્ચ ચઢનેનાથુ-સ્વાસ્થ્યમાપ
મુનિઃ ક્ષણાત્ ॥ ૧૭ ॥ ત્રિરેવમાઘવેલાયાં-નિર્યયુઃ કૃમયસ્ત્વચઃ ।
માસગાસ્તુ દ્વિતીયસ્યા-ચ તૃતીયસ્યા તેસ્યિયાઃ ॥ ૧૮ ॥ તાન્ કૃમીસ્તે દયા-
વંત-શ્ચિશિપુર્ગોકલેવરે । સરોહણ્યા ચ ત સાધું-સયઃ સજ્જ પ્રચ-
ન્નિરે ॥ ૧૯ ॥

સમાયિત્વા ચ નત્વા ચ-ગત્વાતર્નગર તતઃ । ચૈત્ય ચક્રુશ્ચ વિ-
ક્રીય-તેર્દમૂલ્યેન કવલ ॥ ૨૦ ॥ ગૃહીત્વા ગૃહીધર્મે ચ-પશ્વાત્ 'કૃત્વા
ચ સયમ । તે પચાપ્યચ્યુતે મૂવ-ભિદ્રસામાનિકા' મુરાઃ ॥ ૨૧ ॥ ત-
ત્ત ચ્યુત્વા વિદેહેષુ-ભૂત્વા પચાપિ સોદરાઃ । તે પ્રત્યજ્ય-ચ સવાર્થ-
સિદ્ધેભૂવન્ મુરોત્તમાઃ ॥ ૨૨ ॥ તતોપ્યધ્યયોપસ્ય-જીવચ્યુત્વા
ચ ભારતે । યભૂવ મવ્યસદોહ-ઘોષનઃ પ્રથમો જિનઃ ॥ ૨૩ ॥ શ્લે-

અંગે તે તેના લગાવ્યુ પછી તેના પર કામળી વીંટળાઈ એટલે કીડા તેમાંથી નીકળ્યા તે
કબળ થકુ લાગનાથી તેમાં ભરાયા-પણ તેઓ નીકળતા મુનિને બહુ પીડા થઈ તેથી
અદનવડે તેના પર લેપ કર્યાથી તે તરત અરથ થયો [૧૬] આ રીતે પહેલી નાર
પ્રયોગ કરતા આમહીના કીડા નીકળ્યા, બીજી વાર મામના કીડા નીકળ્યા, અને ત્રીજી વાર
હાડકામાંના કીડા નીકળ્યા [૧૭-૧૮] તે કીડાઓને તે દયાળુ કુમારે બળદના કલેવરમાં
નાખી આપ્યા, અને પછી સરોહણી (રૂઝ વાવનારી) દનાથી તે સાધુને તરત સંજ્ઞ
કરતા હતા (૧૯)

૪૩ તે મુનિને ખમાની નથીને શહેરમાં આવી, તે કબળને અધી મૂને વેચી,
તેવડે જિન મંદિર બધાવતા હતા (૨૦) બાદ તેઓ ગૃહધર્મ અને ત્યાર દેડે સયમ
સ્વીકારી અન્યુત દેવલોકમાં છદ સામાનિક દેવતા થયા [૨૧] ત્યાંથી ચવીને મહા વિ-
દેહમાં પામે બાપ્તઓ યજ્ઞ,દીક્ષા વધ સનાર્થ સિદ્ધિ વિમાને દેવતા થયા [૨૨] ત્યાંથી
અભયધોનનો જીવ ચવીને આ ભરતદેવમાં ભવ્યજનોને બોધ આપનાર પહેલા તીર્થંકરરૂપે

પાસ્તુ ભરતો યાદુ—અભિર્ગ્રાહી ચ મુદરી । જશ્નિરે તદપત્યાનિ—યાદુ
થ પરમ પદ ॥ ૨૪ ॥

અથ નિશમ્યાભયઘોષવૃત્તં—
મુદા ગુરુણા ગુણરાજિભાજા,
દાને સદા ઔપધમૈપજાદેઃ—
કૃતોચમા મન્યજના ભવતુ ॥ ૨૫ ॥

॥ ઇત્યભયઘોષકથા ॥

ઇત્યુક્તો ગુરુશુશ્રૂષકમ્ય ઔપધમૈપજસપ્રણામ ઇતિ તૃતીયો ભેદઃ—
સપ્રતિ ભાવ ઇતિ ચતુર્થે ભેદ વિવરીપુર્ણાધોતરાદર્દમાહ

॥ મૂલં. ॥

સહ મહુમજ્ઞેહ ગુરુ-ભાવં ચ શુભસ્તદ્ તસ્સ ॥ ૫૯ ॥

જન્મ્યો, અને બાકીના તે ભરત બાહુબળ ગ્રાહી અને મુદરીરૂપે તેના અપત્યરૂપે થયા,
અને તે સર્વે પરમ પદ મામ્યા [૨૩-૨૪] આ રીતે અભયઘોષનું વૃત્તાન સાંભળી
હમેશા શુણવાન ગુરુઓને ઓસ-વેસડ દેવામાં લબ્ધજનોએ તૈયાર રહ્યું [૨૫]

એ રીતે અભયઘોષની કથા છે

એ રીતે ગુરુ શુદ્રપદ્મભૂષા ઔપધમૈપજ સપ્રણામ એ બીજો ભેદ થયો હવે
ભાવ નામે ચોથો ભેદ વણવવા બાકીની અર્ધી ગાથા કહે છે

મૂળનો અર્થ.

સદા ગુરુનુ બહુ માન રાખે, અને તેના અભિપ્રાયને અ-
નુસરે [૫૧]

[ટીકા.]

સદા વહુમન્યતે મનઃપ્રીતિસાર ઝ્લાઘતે ગુરુમુક્તસ્વરૂપ-સપ્રતિમ-
હારાજવત્, ભાવ ચ ચેતોઘ્ટિ-મનુવર્તતે-તદનુકૂલ વ્યવહરતિ-તત્સમત
મેવાચરતીતિ તત્ત્વ.

વક્તવ્ય.

સત્પિ નતિ' સ્તુતિવચન-તદભિમેતે પ્રેમ તદ્વિપિ દ્વેષઃ
દાનમુપકારકીર્તન-મમૂલમત્ર વર્ણીકરણ (ઇતિ)

સપ્રતિમહારાજનિદર્શનં ત્વેવં.

અર્થ પુરી હજ્જડી-સિરિહિ અલયંશુરિં પિ હજ્જડી । તત્પ
નિવનિવહસેવિય-પયજુયલો સપદનરિંદો ॥ ૧ ॥ જીવતસામિપદિમ-વદિહં
કયાવિ તર્હિ । પત્તો ભવતરહત્થી-ગુરુ મુહત્થી સપરિવારો ॥ ૨ ॥ તદ્-
યા ચહવિહ આહજ્જ-સમિચ્છનયજણિયજનહરિસો । ઠાણે ઠાણે પાય-

ટીકાનો અર્થ.

સદા—હમેશા દહેલ સ્વરૂપવાળા ગુરુને બહુ માન આપે, એટલે કે, મનની
પ્રીતિપૂર્વક વખાણે, સપ્રતિ રાગની આફક તથા ભાવ એટલે ચિત્તના અભિપ્રાયને બહુ
કુળપણે વર્તે, એટલે કે તેમને જે અભિમત હોય, તેજ પ્રમાણે આચરે એ મતવચ્છ
કહેલું પણ છે કે, શેષ કરતા નમન કરવું, સ્તુતિ કરવી, તેના વલ્લભ ઉપર
પ્રેમ કરવો, તેના દ્વેષ ઉપર દ્વેષ કરવો, દેવ, ઉપકાર માનવો, એ અમૂલ્ય મત્ર વર્ણીકરણ છે
સપ્રતિ રાગનું નિદર્શન આ રીતે ॥

લક્ષ્મીથી અવકાપુરીને પણ જીતનારી ઉત્તરેણી નામે નમરી હતી, ત્યાં ધણા
રાગઓથી સેનાયલો સપ્રતિ નામે રાગ હતો [૧] ત્યાં રહેલી જીવત સ્વામિ પ્રતિમાને વા-
દવા માટે કપારેક ભવતરને તોડવા હાથી સમાન મુહસ્તિ નામના આચાર્ય પરિવાર સાથે
પધાર્યા (૨) ત્યારે ત્યાં રથ યાત્રા ચરૂ ચઈ, તેમાં ચારે પ્રકારનાં વાજા અને તમાસાથી

દિય-પયદપુરનારિહલીસો ॥ ૩ ॥ સદ્વાવધુરમવિયણ-પયપયવલગુદરા-
સમળદરણો । ચડદિસિ મુસાવિગાગિજ્જમાણમુમહલ્લમગલ્લો ॥ ૪ ॥ રહિ-
પહિ ભવવિપહિ-સણિય પગદિજ્જમાણઓ પુરઓ । પડદટ્ટ પડમવળ-ગ-
રુપ પૂય પદિચ્છતો ॥ ૫ ॥ અણુગમ્મતો ગુરુણા-મુહત્થિણા સયલસવ્વ-
સહિષ્ણ । મમિઓ તત્થ જિણરહો-પત્તો નિવમરણદારમિ ॥ ૬ ॥ અહ
રાયા નિજ્જૂદે-સકમ્મવિવરિ વ્વ વટ્ટમાણો સો । દદટ્ટ મુહત્થિસૂરિ-તુઢ-
મણો ચિંતણ ચિત્તે ॥ ૭ ॥ મન્ને કત્થવિ દિઠ્ઠો-પસ મુણિદો મયા દયા-
અવળ । જ મહ મળજલનિદિણો-દંદુ વ્વ જણેઽ વલ્લાસ ॥ ૮ ॥

इय चित्तिरस्स तस्सा—सु भासुर जाइसरण मुप्पन्न । तो मुच
सव्वकज्जे—पत्तो गुरुचरणनमणत्थ ॥ ९ ॥ नामेडं गुरुणो पुच्छइ-जि-
णघम्मो किंफलो भणइ सूरी । सो समगमुक्ख फलओ-पुच्छेइ पुणोपि
नरनाहो ॥ १० ॥ किं फल यवत्तसामाइयस्स रज्जाइ ससइ मुणिदो ।

ભોમિ હવ પામવા લાગ્યા, તેમજ ઠેકાણે ઠેકાણે નમર નારીઓ સસ રમવા લાગી [૩]
શ્રદ્ધાવત બવ્યજનો પગને પગને લાકડીઓથી સસ રમણ કરવા લાગ્યા આરે દિશાઓમાં
મુશ્રાવિકાઓ મહા મગળ ગાવા લાગી [૪] નુશીવાર રથિકાથી આગળ ખેંચાતો રથ
ફરવા લાગ્યો તે દરેક હાટ અને દરેક ઘર દીક આરે પૂજા પામવા લાગ્યો [૫] તેના
પાછળ સઠળ સઘની સાથે મુહરિત આચાર્ય ફરવા લાગ્યા, એમ ચાલતા બાલતાં તે રથ ન-
બના મેંહેલના દારે આવી પહોંચ્યો [૬] હવે ગળા બાજુ પોતાના કર્મના વિવરમા
વળતે હોય, તેમ મુહરિતસૂરિને તે ટોળામાં બોધને મુદ્દમાનવાળો યદ વિચારવા લાગ્યો
(૭) તું ધાઈ શુ કે, આ દયાનિધાન સુનીદ્રને આગળ ક્યાક બોલેલા છે, કેમકે એ
મારા મનરૂપ દરિયાને વદમા આશક ઉભાસિત કરે છે (૮) એમ ચિતવતા, તેને
જાનિ રમરજી ઉત્પન્ન થયું તેથી તે સવ કામ છોડી ગુરુના ચરણે નમવા આપ્યો [૯]
નમીને તે ગુરુને પૂછવા લાગ્યો કે, જિનધર્મનું શુ વળ છે ? સૂરિ બોલ્યા કે, તે સ્વર્ગ
અને મોક્ષનું ફળ આપે છે, ત્યારે ગળા ફરીને બોલ્યો—(૧૦) અન્યકત સામાયિકનું

તો તુઠો મળઈ નિયો—કિં ઉલવસ્તેહ, મ મયવં ॥ ૧૧ ॥ તયણુ અ-
ણુતરમુચનાણ—મુદ્ધ ઉવઓગઓ મુણિયમૂરી । જપડ સપડ નરવર—આ-
સિ પુરા મડ્ઝ ત સીસો ॥ ૧૨ ॥

તથાહિ.

કહયાપિ માસરુપેણ—વિહરમાણા સમ મહાગિરિણા । અમ્હે કો-
સવિપુરિં—પત્તા દુઢિમ્મકલ્લાલમિ ॥ ૧૩ ॥ સકલભાવા વસહીણ—બહુય-
ભાવેણ મુણિજણસ્સ તહા । સિરિ અજ્જ મહાગિરિણો—વયં ચ વસહીમુ
વીમુ ટિયા ॥ ૧૪ ॥ મુતત્તયપોરિસિકમેણ—મિલ્લવેલાઈ સાહુસપાઠો ।
અમ્હે કમ્મિવિંદ્દિસર—ગિહમ્મિ મિલ્લત્તય મણુપત્તો ॥ ૧૫ ॥ અન્નાણં—
સત્તાણ-મન્નતેણ ચ તેણ ધણડણા । મત્તીઈ મત્તપાણ—પર ઉવઠોઈય
તસ્સ ॥ ૧૬ ॥ દિઢ્ઠ ચ ત મેગેણ—મિલ્લવરેણં તહિં પવિઠ્ઠેણ । ચિતિ-
ય મિમિણં સમણા—ગઠોઅહો પુન્ન માહણ્ય ॥ ૧૭ ॥ તુલ્હે મિલ્લવરત્તે—હમે
સવ્વજા લહાતિ સવ્વત્થ । અહય તુ પુન્નરહિઓ—લહેમિ જઈ નવર મ-

શુ ફળ છે ? મુનીંદ્ર ઓ-યા કે, રાજ્ય વગેરે ત્યારે તુલ્ય થઈ રાજ્ય કહેવા લાગેો કે, હે ભ-
ગવન્ ! મને ઓળખો ઓ ? [૧૧] ત્યારે આચાર્ય ઉત્તમ શ્રુત શાસ્ત્રના શુદ્ધ ઉપધેયગથી
તેને ઓળખીને કહેવા લાગેો કે, હે રાજન્ ! તુ પૂર્વ ભવે મારો શિષ્ય હતા [૧૨]
તે આ રીતે કે, એક વેળા દુક્કાળના વખતે અમે મહાગિરિ આચાર્યની સાથે માત્ર કંતરે
વિચરતા થઈ કાંઠામી નમરીમા આવી પહોંચ્યા [૧૩] ત્યા વસ્તી સાંકડી હોવાથી,
અને મુનિઓ વધુ ટોવાથી થી આર્થ મહાગિરિ અને અમે જુદી જુદી વસ્તીમાં રહ્યા
[૧૪] હવે સતપૌરથી અને અર્ધપૌરથી પૂરી થયા બાદ લિક્ષા વેળાએ અમારા સાધુ
ઓને એક સઘાડો ઠાંધક પૈસાદારના ઘેર ગયો (૧૫) ત્યારે તે ધનપતિએ પોતાને
ધનભાગ્ય માનીને લક્ષિતપૂર્વક તે સઘાડાને તેણે લાલુ લકતપાન આપ્યું. (૧૬) તે ત્યા
જેઠના એક બીખારીએ દીધું, તેથી તે ચિતવવા લાગેો કે, શ્રમણોના પુરુષનો મહિમા
જુલો અને લિક્ષાચર છતાં આ પુરુષશાળીઓને બધા ઠેમણેથી મળતું રહે છે ત્યારે હું
પુરુષ રહિત હોવાથી મારો ખાઉં છું [૧૭-૧૮] એમ ચિતવી, તે તેમની પાછળ

કેસો ॥ ૧૮ ॥

ઇય ચિતિય સો લગ્ગો—મુળીણ મગ્ગમિ મગ્ગે વહુસો । મયવ
તુબ્બે સલ્લત્થ—લહ્હ તો દેહ મહ કિંચિ ॥ ૧૯ ॥ તો મુળિયરેહિ
મણિય—મો મહ ન (અમ્હ કપ્પે દાઝ,) । અમ્હ ઇમસ્સ ચ પહુણો
શુરુણો ચિદ્ધત્તિ વસહીય ॥ ૨૦ ॥ તેણા સાહ વસેણ—વસહિ આગતુ
જાહયા અમેહ । સાહહિ વિ ણે કહિઓ—સલ્લોવિ હુ મગ્ગવુત્તતો
॥ ૨૧ ॥ તો નાઝ સુણેણ વય—ભાવિં પવયણસમુદ્ધકર ત । સામાદય
મુતપયાણ—પુલ્લગ જ્ઞત્તિ દિર્લિલ્લસુ ॥ ૨૨ ॥ મોયવિય જહિચ્છ મણુ
માહાર મહ નિસાણ સો । મુદ્ધમણો ગાઢ વિસુદ્ધયાહ પચ્ચ મણુપ્પે
॥ ૨૩ ॥ સિરિ ચ્છદણ્ણ મુયવિંદુ સારતણુહાસોગસિરિરણ્ણો । પિયપુ-
તસ્સ કુલાણસ્સ—એસ ત નદણો જાઓ ॥ ૨૪ ॥ ઇય સોઝ્ઞ મયા-
વહુયહુમાણુલ્લસતરોમચો । માલત્થલમિલિયકરો—એવ ધુણિઝ સમાદત્તો

લાગી માર્ગમા વારવાર ચાલવા લાગ્યો કે, હે ભગવન્ ! તમને બધાને ત્યાંથી મળે છે,
તો મને થોડુંક આપો (૧૯) ત્યારે સાધુઓ બોલ્યા કે, હે ભોળા ! “ અમે તને
આપી શકતા નથી, કેમકે અમારા અને આ ધનપતિના ઉપરી ગુરુ વરતીમા રહે છે ”
[૨૦] ત્યારે તે આશાથી તણાઈને વરતીમા આવી અમને ચાલવા લાગ્યો, તેમજ
સાધુઓએ પણ સઘળી માર્ગમા બનેલી હકીકત કહી [૨૧] ત્યારે અમે શ્રુતચાનના
બંને પ્રવચનની ઉત્તતિ થનારી બોધને તેને સામાયિક શ્રુત ઉચ્ચારવીને જલદી દીક્ષા
આપી (૨૨) પછી તેને તેની મરજીમા લાલ્યુ તેટલું મનોરથ આહાર પાણી ખવરાવ્યું
હવે રાતે તે આકરી વિશ્વચિમથી શુદ્ધ મને મરજી પામ્યો [૨૩] તે શ્રીયદ્રઘ્મના પુત્ર
પિંડુસારના પુત્ર અશોકથી રાગ પ્રિય પુત્ર કુણાનો તુ આ પુત્ર થયો છે [૨૪] એ મસાબળીને
રાગ બહુ માનથી રોમાચિત થઈ મરતકે હાથ બોડી તેમની આ રીતે સ્તવના કરવા
લાગ્યો [૨૫] હે યાન દિવાકર ! પરોપકાર પરાયણ તારે કરજી જાળના સાગર
મુનીશ્વર ! તમારા ચરણોને નમસ્કાર હો [૨૬] હે કરજીનિધિ ! દરિદ્રરૂપ ભરપૂર સ-

॥ ૨૫ ॥ જય જય નાળદિયાયર-પરોવયારિકપચ્ચલ મુણિદ । ગુરુ-
રુનાસાયર-નમો નમો તુજ્ઞ રસાયાણ ॥ ૨૬ ॥

દારિદ્ર અમુદસમુદ્ર-મજ્ઞ નિવઢતજતુ પોયાણ । ગુરુરુના રસ
સાયર-નમો નમો મુજ્ઞ પાયાણ ॥ ૨૭ ॥ સમ્માપવગ મમ્મા-શુલગ
જણસત્યવાહ પાયાણ । ગુરુ. ॥ ૨૮ ॥ ચક્રકુસ શસવરકલસ-કુલિસ-
કમલાઈ લક્ષણ જુયાણ । ગુરુ. ॥ ૨૯ ॥ ઇમ યોઝ સો ગુરુનો-ગિદિ
ધમ્મ ગદિય સગિદ મણુપત્તો । સન્વત્યાવિ નિયરજ્જે-રહજત્તાઓ પવત્તેદ
॥ ૩૦ ॥ જહ મુમરિય રંકત્ત-સચાગારા કરાવિયા તેણ । જહ ઘોદિયા
અણઝ્ઞા-તહા નિસીહાઢ નેયવ્વ ॥ ૩૧ ॥ જિણસાસણ પમાવિય-મુ-
દરં સુગુરુ મુદ્દસુમાણપરો । સો સપદનરનાહો-જાઓ વેમાણિઓ મુ-
દુરો ॥ ૩૨ ॥

હત્યધિકાર્ય ધર્મવિચારં—

સંપ્રતિભૂપતિવૃત્તમુદારં ।

મુદમાં મુકતા જતુઓને તારના પોત સમાન તમારા ચરણે નમસ્કાર હો (૨૭) સ્વર્ગ
અને અપવર્ગના માર્ગે લાગેલા જનોને જેમવા સાર્યવાદ સમાન તમારા ચરણે નમસ્કાર
હો [૨૮] ચંદ્ર, અકુશ, ખીને, કળશ, વજ્ર, તથા કમળ વગેરે લક્ષણવાળા તમારા
ચરણે નમસ્કાર હો [૨૯] એમ રત્નવીને તે ગુરુ પાસેથી ગૃહિધર્મ સ્વીકારી ઘેર આવી
પોતાના રાત્ર્યમા બેસા રથે રથ યાત્રાઓ પ્રસ્તાવવા લાગ્યો [૩૦] વળી તેણે જેમ
રાકપણુ મહારાત્રીને સત્રાગાર [દાન શાળાઓ] મગવી, અને જેમ આચાર્યોને પ્રતિજ્ઞાધ્યા
તેમ નિશ્ચય ચૂંટીથી જાણી લેવું [૩૧]

જિન શાસનની ધણી કાળ લગી પ્રલાનના કરી, ગુરુની શુશ્રૂષા કરતો યજ્ઞ તે
સપ્રતિ રામ વૈભાનિદ દેવતા થયો (૩૨) આ રીતે ધર્મ વિચારતો આશ્રીને સપ્રતિ
રામતુ ઉદાર વૃત્તાત છે માટે દે બલ્ય જનો । તમે સમજી માન છોડીને સદ્ગુરુમા બહુ

સદ્ગુરૌપ્રત્તાલિલમાન—

મન્યજના દધતાં મહુમાન ॥ ૩૩ ॥

इति संप्रतिमहाराजनिदर्शनं “ छ ”

इत्युक्तो गुरुभूषणकलक्षणस्य भाव इति चतुर्थो भेद—स्तदुक्तौ च
समर्थितं समभेद गुरुभूषण इति पंचमभावश्चावकलक्षण संप्रति तदेव
प्रवचनकुशल इति षष्ठमाह

(मूल.)

સુતે અત્ય થ તહા—ઉત્સર્ગવચાયમાયવહારે ।

જો કુસલત્ત પત્તો—પવચનકુસલો તઓ છદ્ધા ॥ ૫૨ ॥

(टीका)

इह प्रकृष्ट वचनप्रवचनमागम—स च सूत्रादिभेदात् षोढा—त

માન ધરે (૩૩)

આ રીતે સ પ્રતિ મહારાજાનુ નિર્દેશ છે

આ રીતે ગુરુ શુશ્રૂષકપણાનો ભારૂપ એવો ભેદ કહેતા તે કહેતા ગુરુશુશ્રૂષક
પાત્રનું ભાવ આવતું લક્ષણ પુરુ મયુ હવે પ્રવચન કુશળરૂપ હકુ લક્ષણ કહે છે

भूषणो अर्थ.

સૂત્રમાં, અર્થમાં, તેમજ ઉત્સર્ગમાં, અપવાદમાં, ભાવમાં,
અને વ્યવહારમાં જે કુશળતા ધરાવતો હોય, તે એ છ પ્રકારે
પ્રવચન કુશળ ગણાય છે. [૫૨]

(टीकाનો अर्थ.)

મહા ઉત્કૃષ્ટ વાક્ય તે પ્રવચન કે આશ્રમ કહેવાય તે સૂત્રાદિક ભેદે ૭ પ્રકારે છે,

સ્તદુપાધિક કૌશલ્યપિ પોઢા-તત્સંનધાત્ કુશલોપિ પોઢેવેત્યાહ, -સૂત્રે
સૂત્રવિષયે ચઃ કુશલત્વ પ્રાપ્ત્વિતિ પ્રત્યેક યોજનીય તથાઽર્થે સૂત્રાભિધેયે-
ચઃ સમુચ્ચયે-તથા તેનૈવ પ્રકારેણ ઉત્સર્ગે સામાન્યોક્તાવપવાદે વિશે-
ષમણિતે, ભાવે વિધિસારધર્માનુષ્ઠાનકરણસ્વરૂપે, વ્યવહારે ગીતાર્થાચ-
રિતરૂપે, સૂત્રે સમાહારસ્યૈકત્વેપિ સમ્પ્રમ્યા પૃથક્ વ્યાખ્યાન વાલાવચો-
ધનાર્થ. એતેષુ ચઃ કુશલત્વ પ્રાપ્તઃ સદ્ગુરુપદેશાદેવ પ્રવચનકુશલ. તત્તિ
પોઢા પદપ્રકાર ઇતિ ગાથાક્ષરાર્થઃ (છ)

સપ્રત્યસ્યૈવ પટ્ટલક્ષણસ્ય ભાવાર્થ વિવરીપુરાઘભેદ ગાથાપ્રથમ-
પાદેનાહઃ—

ઉચિય મહિજ્ઞઃ સુત્ત.

ઉચિત યોગ્ય શ્રાવકભૂમિકાયા અર્ધીતે પઠતિ સૂત્ર પ્રવચનમાત્રા-
દિ પદજીવનિકાત.

અનત ચઃ—

તેથી તેના અંગે રહેલ કુશળતા પશુ ૭ પ્રકારે અને તેના સળ પે કુશળ પશુ ૭
પ્રકારે છે તેજ કહે છે — સૂત્રમાં જે કુશળતા પામેન હોય, તેમજ અર્થ એટલે સૂત્રનો
અભિપ્રાય તેમા, તથા તેજ રીતે ઉત્સર્ગ એટલે સામાન્ય ધ્યનમા, અપવાદ એટલે વિશેષ
ધ્યનમા, ભાવ એટલે વિધિ સહિત ધર્માનુષ્ઠાન કરવામા, વ્યવહાર એટલે ગીતાર્થે પુરોના
આચરણમા, એ બધામાં જે સદ્ગુરુના ઉપદેશથી કુશળતા પામ્યો હોય, તે ૭ પ્રકારે મન
અન કુશળ ગણાય છે એ ગાથાનો અક્ષરાર્થ છે

હવે એ છઠા લક્ષણનોજ શ્રાવક વર્ણવવા સાર ગાથાના પહેલા પદથી પડેલો
બેઠ દેહી બતાવે છે

ઉચિત સૂત્ર શીખતુ

સદ્ગુરૌપ્રહતાલિલમાન—

ખવ્યજના દધતાં વહુમાન ॥ ૩૩ ॥

इति संप्रतिमहाराजनिदर्शनं “ छ ”

इत्युक्तो गुरुरभूपकलक्षणस्य भाव इति चतुर्थो भेद—स्तदुक्तौ च
समर्थित समभेद गुरुभूथूप इति पंचमभावभावकलक्षण संप्रति तदेव
भवचनकुसल इति पट्माह ।

(मूलं.)

સુત્તે અત્ય ય તદા—ઉસ્સગ્ગવવાપભાવવહારે ।

જો કુસલત્ત પત્તો—પવયણકુસલો તઓ છદ્ધા ॥ ૫૨ ॥

(टीका)

इह प्रकृष्ट वचनभवचनमागम—स च सूत्रादिभेदात् पोढा—त

માન ધરો (૩૩)

આ રીતે સ પ્રતિ મહારાજાનું નિર્દેશન છે

આ રીતે ગુરુ શુશ્રૂષકપણાનો ભાવરૂપ એવો બેઠે છે તે કહેતા ગુરુશુશ્રૂષકરૂપ
પામ્યુ ભાવ આનંદનું લક્ષણ પુર થયુ હવે પ્રવચન કુશળરૂપ છુ લક્ષણ કહે છે

भूषणो अर्थ

સૂત્રમા, અર્થમા, તેમજ ઉત્સર્ગમા, અપવાદમા, ભાવમા,
અને વ્યવહારમા જે કુશળતા ધરાવતો હોય, તે એ છ પ્રકારે
પ્રવચન કુશળ ગણાય છે. [૫૨]

(टीकानो अर्थ.)

પ્રકા ઉત્કૃષ્ટ વાક્ય તે પ્રવચન કે આગમ કહેવાય તે સૂત્રાદિક ભેદે ૭ પ્રકારે છે.

સ્તદુપાધિકં કૌશલમપિ પોદા-તત્સવધાત્ કુશલોપિ પોદૈવેત્યાહ,—સૂત્રે
સૂત્રવિષયે યઃ કુશલત્વ માત્તઙ્ગિતિ પ્રત્યેક યોજનીય. તથાઙ્ગ્યે સૂત્રાભિધેયે-
ચઃ સમુચ્ચયે—તથા તેનૈવ પ્રકારેણ ઉત્સર્ગે સામાન્યોક્તાવપવાદે વિશે-
ષખણિતે, ખારે વિધિસારપર્માનુષ્ઠાનકરણસ્વરૂપે, વ્યવહારે ગીતાર્પણ-
રિતરૂપે, સૂત્રે સમાહારસ્વૈકત્વેપિ સમ્પ્રત્યા પૃથક્ વ્યાખ્યાન ચાલાવચો-
ધનાર્થ. એતેષુ યઃ કુશલત્વં માત્તઃ સદ્ગુરુપદેશાદેવ પ્રવચનકુશલઃ તત્ત સિ
પોદા પદ્મકાર ઇતિ ગાથાક્ષરાર્થઃ (છ)

સંમત્પ્રત્યૈવ પદ્મલક્ષણસ્ય ભાવાર્થે વિવરીપુરાધમેદં ગાયામયમ-
પાદેનાહઃ—

હચિષ મદિજ્ઞઙ્ગ મુત્ત.

હચિતં યોગ્યં શ્રાવકભુમિકાયા અધીતે પઠતિ સૂત્ર પ્રવચનમાત્રા-
દિ પદ્મજીવનિકાત.

હત્ત ચઃ—

તેથી તેના અંગે રહેલ કુશળપણ પણ હ પ્રકારે અને તેના સખ ધે કુશળ મુખ્ય હ
પ્રકારે છે તેજ હશે છે — સૂત્રમાં જે કુશળતા ખામેન હોય, તેમજ અથ એટલે મુખ્ય
અભિપ્રાય તેમાં, તથા તેજ રીતે ઉત્સાહ એટલે સામાન્ય કથનમાં, અપવાદ એટલે વિશેષ
કથનમાં, ભાવ એટલે વિધિ સહિત ધર્માનુષ્ઠાન કરવામાં, વ્યવહાર એટલે ગીતા પુરષોના
આચરણમાં, એ બધામાં જે સદ્ગુરુના ઉપદેશથી કુશળતા ખામેય હોય, તે પ્રકારે પ્રવ-
ચન કુશળ ગણામ છે એ ગાયાનો અક્ષરાર્થ છે

હવે એ હજી લક્ષણનોજ ભાવાર્થ વર્ણવવા સાર ગાથા રહેલા ધર્મી પટેલો
એક કદી બતાવે છે

પવયળમાઈ છજીવણિયં તા સમયઓવિ ઇયરસ્સ (ગ્રહણશિસે-
તિ તત્ર પ્રકૃત) સમયતઃ સૂત્રતોર્યતથા-ઇતરસ્ય શ્રાવકસ્યેતિ-સૂત્રગ્રહણ-
મુપલક્ષણં-તેનાન્યદપિ પચસગ્રહકર્મપ્રમૃતિક શાસ્ત્રસદોહ ગુરુપ્રસાદીકૃત
નિજમજ્ઞાનુસારેણ જિનદાસવત્ પઠતીતિ.

તત્કયા ચૈવ.

અચ્છરસોહજુગાઈ-અણિમિસકલિયાઈ હરિસહાઈ જ્વ । ઉવવૂઢા
જઝળનઈઈ-અતિય ઇહ પુરવરી મહુરા ॥ ૧ ॥ સમુચિય સુસુત્તઅજ્ઞપણ-ર-
જ્ઞસજમિયચલમણપવગ્ગો । સિઠ્ઠી જિનદાસો તત્થ-સાહુદાસી પિયા
તત્સ ॥ ૨ ॥ તેઈ પચ્ચલાય-સમ્બસ્સ ચણ્ણપ્પયસ્સ જાજીવ । ગિણ્ણતિ
ગોરસ પહુ-દિણપિ ગોઠલિયહત્થાઓ ॥ ૩ ॥ જાયા સિણેહુઠ્ઠી-અ-

ઉચિત એટલે શ્રાવકપણને યોગ્ય સૂત્ર એટલે દશરેકાનિક સૂત્રના પ્રવચનમાત્રા
નામના અધ્યયનથી માટીને ઝળવણિયા અધ્યયન સુધીનું સૂત્ર શીખે.

જે માટે કહેતું છે કે,

પ્રવચનમાત્રા અધ્યયનથી લાઇને ઝળવણિયા અધ્યયન સુધીનું સૂત્ર અને અર્થ
થકી શ્રાવકને પણ મહત્ત્વ સિક્ષારૂપે રહેલ છે

સૂત્ર શબ્દ ઉપનક્ષણરૂપે છે, તેથી પચ સમ્રાટ-કર્મ પ્રકૃતિ વગેરે ખીળ પણ
શાસ્ત્રોને ગુરુની મહેરબાનીથી પોતાની શુદ્ધિના અનુસારે જિનદાસ શ્રાવક માફક શ્રાવક બને
તેની કથા આ પ્રમાણે છે—

૪૮ની સભા જેમ, અચ્છરસાધયુક્ત [અપ્સરાના સમૂહથી યુક્ત] અને અનિ
મિષકલિત [દેવતા સહિત છે, તેમ અચ્છર સાધયુક્ત (સ્વચ્છ પાણીથી ભરેલી), અને
અનિમિષકલિત [માછલાથી ભરપૂર] યસુના નદીનાવડે વીટાયેલી મયુરા નામે નગરી
હતી [૧] ત્યાં ઉચિત સૂત્રના અધ્યયનરૂપ રઝળુથી મનરૂપ ધોણને વરામા રાખનાર
જિનદાસ નામે શ્રાવક હતો, અને તેની સાધુદાસી નામે સ્ત્રી હતી. [૨] તેમને યાવઝળવ
સુધી ગોરસ (ઘી દુધ દહિ વગેરે પ્રાણિજન્ય ખોરાક)નો ત્યાગ કરેલો હતો તેથી તેમને
કંકાર તરફથી તે એટ મગણ, તોપણ તેઓ ગોવાળિયાના હાથેજ તે લેતા હતા [૩]

નુદ્રં તેસિં રૂતજંતાણ । કડયાવિ વિવાહમહે—ગોવેહિ નિમંતિઓ સિ-
દ્ધી ॥ ૪ ॥

આડલ ભાવેણ સય—તત્ય ન સિદ્ધી ગઓ પર તેસિં । વહુવેસ
ચારલકાર—સારચીરાઈં અપ્પેઈ ॥ ૫ ॥ પછા ગુરુસોહા વેહિ—ઈહિં હિદ્દે-
હિ સિદ્ધિળો દુનિ । કંચલસબલમિહના—ગોળજુવાળા સમુવળીયા
॥ ૬ ॥ સો જપડ મહ નિયમો—ચડપ્પયાળ તઓ વલાવિ રૂમે । તે
ગોળે સિદ્ધિમિદ્દે—વધિતુ ગયા સઠાળામિ ॥ ૭ ॥ ચિંતડ સિદ્ધી ઈ—
જડ વાહિમુ ચિય અહ તઓ લોઓ । વાહિસ્સપ જહિત્યં—મુદ્દેણ રૂત્યે-
વ ચિદ્ધિતુ ॥ ૮ ॥ સયય પોસડ ફામુય—ચારી રૂાળેણ મલિયપાળેણ ।
અઢમિચડ્ડસીમુ—ઝવવાસ કુળડ જિણદાસો ॥ ૯ ॥

વાઈડ પુત્થય તહ—અપ્પુન્વ મહિજ્જપ પડિદિંપિ । તં સોઝ તે સ-
ઝી—ઝવસંતા મહયા જાયા ॥ ૧૦ ॥ જહિવસ જિણદાસો—વિગયપિલાસો

હવે ગોનાગોની સાથે આવના જતા તેમને પ્રીતિ બધાઈ, ત્યારે કોઈક વિવાદ પ્રસંગે ગો
વાળાએ તે રોકતે નોતર મોકનાબુ [૪] ત્યારે રોક કામકામની તાણુ હોનાથી પોતેત્યા
ને કે નહિ ગયો, તોપણ તેણે તેમને ધણા દરવેશ—દાગીના તથા સારા કપડા મોક
લાયા (૫)

તેથી તે ગોનાગોની ધણી શોભા વધી, તેથી તેઓ રાજી થઈને રોકતે કબજા અને
સખન નામે બે મુલાન વાછરૂ આવવા લાગ્યા (૬) રોક બે-ચા કે, મારે ચતુષ્પદનો
નિયમ છે, તે જતા તેઓ જોગથી રોકના ધરે તે બાધીને આપ્યા ગયા (૭) હવે રોક
વિચારવા લાગ્યો કે જો હું એમને જોડીશ, તો પછી બીજા લોક એમને મરજી મારક
જોડશે, માટે બંને તેઓ છઠ્ઠા ઉભાજ રહે [૮] હવે મોક તેમને આશુક આણુ, ચારા
અને ગળેમા પાણીથી પોતે ઉછેરવા લાગ્યો, તે રોક આઠમ અને ચૌદસના દિને ઉપવાસ
કરતો હવે [૯] વળી તે પુત્રક વાચતો, તથા દરરોજ નવું અભ્યાસ પણ કરતો, તે
સાલગીને, તે સદાનાગા [સમજુદર] લલા જગદો ઉપસાત થયા (૧૦) તેથી જે

ન મોયણં કુળદ્ ॥ તમિ દિને શુદ્ધમણા-આહાર તેવિ વર્જંતિ ॥ ૧૧ ॥
 સિદ્ધિસ્ત તેમ્ જાઓ-વહુમાણો સમહિઓ સિનેહોય । મવિયા ઉવસંત-
 પ્પા-મંદગમાવ ત્તિ કાઠણ ॥ ૧૨ ॥ સાવયમિત્તેણ કયાવિ-નિયયગતીદ્
 જોડવ્ એ ॥ તીયા અપુચ્છિત્તણ-મંદીરમણસ્સ જત્તાએ ॥ ૧૩ ॥ અન્ન-
 સ્સ નરિય સ્સલ્લ એકિસ તિ વિમ્મિયણેણ વેણ રૂપે । અન્નમેહિં સાર્દ્ધ-
 વસેહિં વાહિયા વહુયં ॥ ૧૪ ॥

તે શુક્રમાલા સુદ્ધા-સિદ્ધિગિદ્દે તેણ આણિવં વદ્ધા । ન ચરંતિ નેવ
 નીર-પિવતિ પીઠાગિહરદેદ્દા ॥ ૧૫ ॥ તો નાયવહ્યરેણ-શૂરેવ સિદ્ધિણા
 વહુપયાર । વિહિણા ણસણ કારિય-—દિશ્નો તેસિં નમુક્કારો ॥ ૧૬ ॥
 તો મરિંડે સુદ્ધમાવા-નાગકુમારા મહિદ્દિયા જાયા । અજ્ઞયણ જ્ઞાણપવરો
 સિદ્ધિવિ ગમો મરિય સુગર્હ ॥ ૧૭ ॥

અથ ચ સૂત્રાધ્યયનોચતોભૂત—

પરોપકારૈર્જિનદાસ ઉચ્ચૈ-

।

દિવસે નિ ૨૫૬ જિનદાસ ઉપનાસ કરતો, તે [૧૧] તેઓ પણ શુદ્ધ મનથી આહારનું વ
 નંન કરતા [૧૧] આ ઉપરથી શેઠને પણ તેઓમાં બહુ માન, અને અધિક રનેહ
 થયો, અને તેઓ પણ સદાક બાવવાળા હોવાથી ઉપચાલ થયા (૧૨) હવે એક વેળા
 તે શ્રાવણના મિત્રે શેઠને જુઝ્યા વગર લાડી રમણની માયામાં પોતાની ગાડીમાં જોતલા
 [૧૩] તે મતકાયો કે, આવા બેધ બીજા કોઈના નથી તેથી તેણે જુદા જુદા ગાડીવા
 યાઓની સાથે તે બળદો ધણીવાર દોઝાયા (૧૪) તે બેલો સુકમાર હોવાથી તૂટી
 પડ્યા, એકલે તેણે શેઠના ઘેર લાવી બાધ્યા તેઓ પી ટી વિધુર થઈ ચારો, પાણી ચ
 રના આટક્યા [૧૫] ત્યારે શેઠને તે વાતની ખબર પડતા તેણે બહુ પ્રમારે પશ્ચાત્તાપ
 કરી, વિધિપૂર્વક તેમને અજુસણ કરાવીને નમસ્કાર મન આપ્યો (૧૬) તે બેલો મ
 રીને શુભ ભાવથી મહર્ષિક નાયકુમાર દેન થયા, અને શેઠ પણ અધ્યયન અને ધ્યાનમાં
 ત ૫૭ ગહી મરીને સુગતિએ પહોંચ્યો (૧૭) આ ગીતે જિનદાસ ઉચી રીતે પરોપકાર

વિશ્વપ્રકાશૈકસદ્સમાનો—

તદત્ર ખવ્યાઃ કુરુત પ્રયત્નં ॥ ૧૮ ॥

॥ ઇતિ જિનદાસકથા ॥

ઇત્યુક્તઃ પ્રવચનકુશલસ્ય સૂત્રકુશલ ઇતિ પ્રથમો ભેદઃ—સપ્રત્યર્થ-
કુશલ ઇતિ દ્વિતીય ભેદ વ્યાચિત્ર્યામુર્ગાયાપૂર્વાર્દ્ધસ્ય દ્વિતીય પાદમાહ-

(મૂલં.)

સુણહ તયત્થં તદા સુતિત્થમિ ।

[ટીકા.]

શૃણોત્યાર્કર્ણયતિ તદર્થં સૂત્રાર્યં તથા તેનૈવ પ્રકારેણ સ્વભૂમિકૌ-
ચિત્પરુપેણ સુતીર્થે મુગુરુમૂલે—યતઆહ.

કરતો થકો સૂત્ર બાધુવામા તેમાર રહેતો, આટે જગણનો પ્રકાશ કરવા સ્વ સનાન-વાના
બ્યાસમા હે બધ્યો ! તમે પ્રયત્ન કરો

એ રીતે જિનદાસની કથા છે.

એ રીતે પ્રવચન કુશળનો સૂત્ર કુશળપ પહેનો ભેદ કલો, હવે અર્થ કુશળપ,
બીજો ભેદ કહેવા આટે બીલુ પદ કહે છે —

મૂળનો અર્થ.

તેમજ સુતીર્થમાં તેનો અર્થ સાંભળો.

ટીકાનો અર્થ.

તેમજ એટલે પોતાની યોગ્યતાના ઉચિતપણે કરીને સુતીર્થમાં એટલે સુશરની
માસે તેનો એટલે સૂત્રનો અર્થ સાંભળે જે આટે કહેલું છે કે,

તિત્યે સુત્તત્થાણ-ગહણ વિહિણાઞ્ચ ઇત્ય તિત્ય મિણ ।

ઉપયન્નુ ચેવ ગુરુ-વિહીઞ્ચ વિણયાઞ્ચ ઓચિત્તો [ઇત્યાદિ]

અત્રાયમાનયઃ—ઋષિમદ્રપુત્રવત્ સંવિગ્નગીતાર્થગુરુસમીપશ્રવણ-
સમુત્પન્ન પ્રવચનાર્થકૌશલેન ભાવશ્રાવકેણ ભાવ્યમિતિ

ઋષિમદ્રપુત્રકથા ચૈવ

ઇત્યેવ જંબુદીવે-ભારહ વાસસ્થ મજ્જિમે સંઘે । અતિથ પુરી આ-
લભિયા-ન કયાવિ ઘરીહિ આલભિયા ॥ ૧ ॥ સુગુરુપ્પસાયવહ્ણસિય-
વિમલવહ્ણવપ્પ અત્થકોસહ્ણો । ઇસિમદ્ધુત્તનામો-સહ્ણો તત્થાસિ સુત્થિયહ્ણો
॥ ૨ ॥ અન્નેવિ તત્થ નિવસતિ-સાવયા આવયાસુ દ્વદધમ્મા । ઇસિમ-
દ્ધસુઓ કદ્ધયાવિ-તેહિ મિલિણ્ણ દિ ઇય પુહ્ણો ॥ ૩ ॥ યો મો દેવાણુ-
પિયા-દેવાણ ઠિર્હિ કહેસુ અમ્હાણ । સોવિહુ પવ્વણપ્પણિયત્થ-સત્થકુસ-
લો ઇય મળાઞ્ચ ॥ ૪ ॥

તીથમા સૂત્ર અને અથનું મહત્ત્વ કરવું ત્યા તીર્થ તે સૂત્રાર્થનાં બાહ્ય ગુરુ બાહ્યવા
પ્રિથિ તે વિન્યાસિક ન્યાયિત્વ સાચવવું

૪૭ આ આરામ છે — ઋષિમદ્ર પુત્રની માફક ભાવ શ્રાવકે સનિષ્ઠ અને ગ્રી
તાર્થ ગુરુની પાસે શાસ્ત્ર સામગ્રીને પ્રવચનના અથમા કુશળતા મેળવી

ઋષિમદ્ર પુત્રની કથા આ રીતે છે.

આ જ જુહાપમા ભરતક્ષેત્રના મધ્યમ ખડમા આપલિખ નામે નગરી હતી કે
જે યતુઓથી કસાર પણ છૂટાઈ ન હતી [૧] ત્યા સુગુરુના પ્રધાસથી પણ વચનોના
અર્થને બાહ્યનારો હુસિવાર ઋષિમદ્ર પુત્ર નામે શ્રાવક હતો (૨) ત્યા બીજા પણ
વહ્ણા આપડો રહેતા તેઓ આપડમા પણ ધર્મમા દ્રઢ રહેનાર હતા, તેઓએ મળીને એક
વેળા ઋષિમદ્રપુત્રને આ રીતે પૂછ્યું—[૩] હે દેવાનુપ્રિય ! અમને તું દેવતાઓની
સ્તીતિ કહી સભળાવ ત્યારે તે પણ પ્રવચનમા કહેના અર્થોમા કુશળ હોવાથી આ રીતે
બેટપો—(૪) અસુર, નાગ, વિષ્ણુ, સુપર્ય, અગ્નિ, વાહુ, સ્તનિત, ઉદધિ, દ્રીપ, દિશા

। અસુરા^૧ નાગા^૨ વિજ્ઞ^૩-સુવન્ના^૪ અગ્નીઝ^૫ વાયુ^૬ થાળિયા^૭ ય ।
 ઉદહી^૮ દોવ^૯ દિસા વિય^{૧૦}-દસદા રૂઢ હુતિ ભવળવર્દ ॥ ૫ ॥ પિ-
 સાય^૧ મૂયા^૨ જક્ષ્ણાય^૩-રક્ષ્ણસા^૪ કિન્નરા ય^૫ । કિંપુરિસા^૬ મહોરગા^૭
 ય ગધન્વા^૮-અદ્વાવિદા વાળમતરિયા ॥ ૬ ॥ સસિ^૧ રવિ^૨ ગહ^૩ નક્ષ-
 ત્રા^૪-તારા^૫ જોડસિય પચદા દેવા । વેમાળિયા ય દુવિદા-કલ્પગયા
 કલ્પતીયા ય ॥ ૭ ॥

તત્ર કલ્પગતાઃ

સોહમ્મી^૧ સાળ^૨ સળકુમાર^૩ માહિદ^૪ વમ^૫ લંતગયા^૬ । સુક^૭
 સહસ્તારા^૮ ણય^૯-પાણય^{૧૦} આરણય^{૧૧} અચ્ચુયજા^{૧૨} ॥ ૮ ॥

કલ્પાતીતાસ્તિવમે.

સુદરિસળ^૧ મુષ્ણવદ્^૨-મળોરમ^૩ સવ્વમહ^૪ સુવિશાલ^૫ । સોમળ-
 સં^૬ સોમાળસ^૭-પીડકર મેર^૮ નદિકર^૯ ॥ ૯ ॥ વિજય^{૧૦} ચ^{૧૧} વેજયત^{૧૨}-
 જયત^{૧૩} મપરાજિ ય^{૧૪} યસન્વહ^{૧૫} । એસુ જે ગયા તે-કલ્પાઈયા મુળેયવ્વા

એ રીતે દશ પ્રકારના જુનનપતિ છે (૫) પિશાચ, બ્રૂત, યક્ષ, ચક્ષસ, કિનર, કિપુ
 રૂઢ, મહોરમ, ગધર્વ એ રીતે આઠ પ્રકારના વાજ્ઞવ્યતર છે [૬] ચદ્ર, સર્પ, અદ, નક્ષત્ર,
 અને તારા એ રીતે પાચ જ્યોતિષિક દેવ છે

સા કલ્પાતી આ પ્રમાણે છે—

સૌધમ, ધર્યાન, સનતકુમાર, માહેદ્ર, બ્રહ્મ, લાંતક, શુક, સહસાર, આનન, પ્રા-
 જુત, આગ્નુ અને અચ્યુત [એ બાર પ્રભરે વૈમાનિક કે, કલ્પાતી દેવ છે]

કલ્પાતીન આ પ્રમાણે છે —

સુદર્શન, સુપ્રતિબદ્ધ, મનોરમ, સર્વબ, સુવિશાળ, સુમનસ્, સૌમાનસ, પ્રીતિકર,
 અને નદિકર એ નવ ગ્રેવેધક તથા વિજય, વૈજયત, જયત, અપરાજિત, અને સવાયસિદ્ધ,
 એ પાચ જ્યોતિષ વિમાન, તેમાં જે દેવે છે, તે કલ્પાતીન છે (૬-૧૦) અમરેદ્રવું

તિત્થે સુત્તત્યાણ-ગહણ વિહિણાઞ્ચ ઇત્થ તિત્થ મિણ ।

ઉચ્ચયન્નુ ચેવ ગુરુ-વિહીઞ્ચ વિણયાઞ્ચ ઓચિત્તો [ઇત્યાદિ]

અગ્રાયમાશય*—ઋષિભદ્રપુત્રવત્ સવિગ્નગીતાર્થગુરુસમીપશ્રવણ-
સમુત્પન્ન પ્રવચનાર્થકૌશલેન ભાવશ્રાવકેણ માન્યમિતિ

ઋષિભદ્રપુત્રકથા ચૈવ

ઇત્યેવ જબુદીવે-મારહ વાસસ્સ મગ્ગિમે સ્વંદે । અતિથ પુરી આ-
લભિયા-ન કયાવિ અરીહિ આલભિયા ॥ ૧ ॥ સુગુરુપસાયઞ્ચલ્લસિય-
વિમલઘહુવયણ અત્થકોસલ્લો । ઇસિભદ્રપુત્તનામો-સઢ્ઠો તત્થાસિ સુવિયઢ્ઠો
॥ ૨ ॥ અન્નેવિ તત્થ નિવસતિ-સાવયા આવયાસુ દઢધમ્મા । ઇસિભ-
દ્ધસુઓ કહયાવિ-તેહિ મિલિણ્ણ હિ ઇય પુઢ્ઠો ॥ ૩ ॥ મો મો દેવાણુ-
પિયા-દેવાણ ઠિઈ કહેસુ અમ્માણ । સોવિહુ પવયણમણિપત્થ સત્થકુસ-
લો ઇય મળાઞ્ચ ॥ ૪ ॥

તીથમા સત્ત અને અથર્તું મહણ કરવુ ત્યા તીર્થ તે સૂત્રાર્થના જાણુ ૩૧ જાણુના
નિધિ તે વિનયાદિક ઔચિત્ય સાચવવુ

૪૬ આ આશય છે — ઋષિભદ્ર પુત્રની માફક ભાવ શ્રાવકે સવિગ્ન અને ગી
તાર્થ ગુરૂની પાસે શાસ્ત્ર સાબળીને પ્રવચનના અથમા કુશળતા મેળવરી

ઋષિભદ્ર પુત્રની કથા આ રીતે ॥

આ જ શુદ્ધીપમા ભરતચેત્રના અધ્યયન ૫૩મા આપલિખ નામે નગરી હતી કે
જે શત્રુઓથી કનાર પણ છૂટાઈ ન હતી [૧] ત્યા સુગુરૂના પ્રવાસથી ધણા વચ્ચેનાના
અર્થને જાણનારે દુશિષાર ઋષિભદ્ર પુત્ર નામે શ્રાવક હતો (૨) ત્યા ખીન્ન પશુ
ધણા આપકો રહેતા તેઓ આપદમા પણ ધર્મમા દૃઢ રહેનાર હતા, તેઓએ મળીને એક
વેળા ઋષિભદ્રપુત્રને આ રીતે પૂછ્યું—[૩] હે દેવાવુણિષ ! અમને તું દેવતાઓની
રથાની કહી સલાજાવ ત્યારે તે પશુ પ્રવચનમા કહેના અર્થોમા કુશળ હોવાથી આ રીતે
જોત્યો—(૪) અસુર, નાગ, વિષ્ણુ, સુપર્ણ, અસિ, વાહુ, સ્તનિત, ઉદધિ, દ્રીપ, ત્રિશા

અસુરા^૧ નાગા^૨ વિજ્જૂ^૩-સુવન્ન^૪ અમ્મીડ^૫ વાયુ^૬ થાળિયા^૭ ય ।
 ઉદદી^૮ દાંવ^૯ દિસા વિય^{૧૦}-દસહા રૂઢ હુતિ ભવળવર્દ ॥ ૫ ॥ પિ-
 સાય^૧ મૂયા^૨ જવસ્વાય^૩-રવસ્વા^૪ કિન્નરા ય^૫ । કિંપુરિસા^૬ મહોરગા^૭
 ય ગધન્વા^૮-અઢવિહા વાળમંતરિયા ॥ ૬ ॥ સસિ^૧ રવિ^૨ ગહ^૩ નવસ્વ-
 ત્તા^૪-તારા^૫ જોડસિય પચહા દેવા । વેમાળિયા ય દુવિહા-રુપ્પગયા
 કપ્પતીયા ય ॥ ૭ ॥

તત્ર કલ્પગતાઃ

સોહમ્મી^૧ સાળ^૨ સળકુમાર^૩ માર્હિદ^૪ વંમ^૫ લતગયા^૬ । સુક્ક^૭
 સહસ્સારા^૮ ણય^૯-વાળય^{૧૦} આરણય^{૧૧} અચ્ચુયજા^{૧૨} ॥ ૮ ॥

કલ્પાતીતાસ્તિવમે.

સુદરિસળ^૧ સુપ્પવદ્દ^૨-મળોરમ^૩ સવ્વભદ્દ^૪ સુવિશાલ^૫ । સોમળ-
 સ^૬ સોમાળસ^૭-પીઠ્ઠકર મેવ^૮ નદિકર^૯ ॥ ૯ ॥ વિજયં ચ^૧ વેજયંત^૨-
 જયત^૩ મપરાજિ ય^૪ ચસન્નવદ્દ^૫ । એસુ જે ગયા તે-કપ્પાર્દયા મુળેયન્વા

એ રીતે દસ પ્રકારના બુવનપતિ છે (૫) પિશાચ, બૂત, યક્ષ, રાક્ષસ, કિન્નર, કિપુ
 રૂપ, મહોરગ, ગધર્વ એ રીતે આઠ પ્રકારના વાયુવ્યતર છે [૬] ચદ્ર, સૂર્ય, મહા,
 નક્ષત્ર, અને તારા એ રીતે પાચ જ્યોતિષિક દેવ છે

આ કલ્પવાસી આ પ્રમાણે છે —

સૌધર્મ, પ્રશાન, સનતકુમાર, માર્હદ્ર, ધ્રુવ, લાતક, શુક, સહસ્રાર, આનત, પ્ર
 શુત, આજુ અને અમ્યુત [એ બાર પ્રકારે વૈમાનિક કે, કલ્પવાસી દેવ છે]

કલ્પાતીત આ પ્રમાણે છે —

સુદર્શન, સુપ્રતિબદ્ધ, મનોરમ, સર્વભદ્ર, સુવિશાળ, સુમનસ, સૌમનસ, પ્રીતિકર,
 અને નદિકર એ નવ ઐવેયક તથા વિજય, વૈજયત, જયંત, અપરાજિત, અને સવાર્યસિદ્ધ,
 એ પાચ અનુતર વિમાન, તેમા જે દેવે છે, તે કલ્પાતીત છે (૯-૧૦) ચમરેન્દ્ર

॥ ૧૦ ॥ ચમરવલિ અયર મહિયં-દિવદ્દપલિય તુ સેસ જમ્માણ । આઠ
દો દેસુણ તરા-પલિય વણયરાર્ણ ॥ ૧૧ ॥ પલિય વાસરલલ્લ-વાસસ-
હસ્સ ચ પલિય મદ્દં ચ । ચઢમાગો ય કમેણ-સસિરવિગહરિકલ્લતા-
રાણ ॥ ૧૨ ॥

દો^૧ સાહિ^૨ સતર^૩ સાહિય^૪ દસ^૫ ચઢદ^૬ સત^૭ અયર જા સુ-
રકે । એકિક્કાહિગતદુવરિ-તિતીસ અણુતરેસુ પર ॥ ૧૩ ॥ દસવરિસ
સહસ્સાઈ-ભવણવણેસુ ટિઈ જહન્ના ડ । પલચઢમાગો ચંદાઈ-ચઢસુ તા-
રેસુ અઢમાગો ॥ ૧૪ ॥ પલિય^૧ આહિયં^૨ દો અયર^૩ સાહિયા^૪ સત^૫
દસય^૬ ચઢદસય^૭ । સતરસ^૮ જા સહસ્સારે-તદુવરિ ઇગ અયરણ્ણિ ચિ
॥ ૧૫ ॥ અહ જન્નુ વ્વકોસઠિઈ-અયરા તિતીસ કુતિ સગ્ગહે । ઇતો પ-
રેણ દેવા-દેવાણ ટિઈ ય વિચ્છિન્ના ॥ ૧૬ ॥ ઇસિ ભદ્ધુત્તકહિય-ઈણ

એક સાગરોપમ અને બગિષ્ઠદ્રુ કષ્ઠકે અધિક સાગરોપમ આયુષ્ય છે બાકીના ચમ
દેવતાઓનું આયુષ્ય દો^૧ પાંચોપમનું છે વાલ્મીકીયતરોનું આયુષ્ય દેશોલ્લા બે પાંચોપમ છે.
ચંદ્રનું આયુષ્ય પાંચોપમનું, સપ્ત લાખ વર્ષનું, ઝહોનું, હળર વર્ષનું, નક્ષત્રોનું અર્ધા
પાંચોપમનું અને તામ્રોનું બા પાંચોપમનું આયુષ્ય છે (૧૧-૧૨) મૌઘમમાં બે
સાગરોપમ, ઇશાનમાં કષ્ઠકે અધિક સનત્કુમારમાં સાત, માહેદ્રમાં તેથી કષ્ઠકે અધિક,
બ્રહ્મમાં દસ, લાંતકમાં ચૌદ, અને શુક્રમાં સત્તર સાગરોપમની સ્થિતિ છે તે પછીના પાંચ
દેવલોક તથા નવ ક્ષેત્રેષ્વરમાં એક એક સાગરોપમ અધિક બ્રહ્મણ અને પાંચ અણુતરમાં
તેનીય સાગરોપમની સ્થિતિ છે (૧૩) લવનપતિ અને વ્યતરની જ્યન્મની દસ હળર
વર્ષની સ્થિતિ છે, ચંદ્ર-સૂર્ય-મહાનશ્વરમાં પાંચોપમ અને તારામાં પાંચોપમના અષ્ટમાથની
સ્થિતિ છે, શ્રી ધર્મમાં પાંચોપમ, ઇશાનમાં કષ્ઠકે અધિક, સનત્કુમારમાં બે સાગરોપમ,
માહેદ્રમાં કષ્ઠકે અધિક, બ્રહ્મમાં સાત, લાંતકમાં દસ શુક્રમાં ચૌદ, અને સહસ્તારમાં સત્તર
સાગરોપમની સ્થિતિ છે તે પછી એક એક સાગર વધતી છે [૧૪-૧૫] સવાર્યસિદ્ધમાં
જ્યન્મ તથા ઉદ્ધૃત સરખીજ સ્થિતિ છે ત્યાંથી ઉપર દેવતા નથી- (૧૬) રૂપિશ્વર
પુત્રને કહેતે જા અયુ અરો જતાં, તે જાગે તેને નહિ શ્રદ્ધતા યકા પોતપોતાના ધરે

मह सुष्ठियपि ते सदा । सन्वे असद्वता-नियनियगेहेसु संपत्ता ॥ १७ ॥

सुपभूय भक्ति आहूय-पवरपुरहूयवहुसमूहनओ । अह तत्य वीर-
सामी-चामीयरसमपहो पत्तो ॥ १८ ॥ सिरिपवयणउत्तप्यण-पुव्वं जय-
तायपायनमणत्थं । इसिभद्वपुत्तसहिया-ते सन्वे सावया पत्ता ॥ १९ ॥
काळं पयाहिणातिग-सुभतिजुता नमितु ते सामि । निसियति उचियदेसे-
इय धम्म रुहइ भुवणगुरु ॥ २० ॥ भो भविया अइदुलह-नरजम्म ल-
हिय उज्जमहसयय । अन्नाणहणणमळे-पवयणभणियत्थकोसेल्ले ॥ २१ ॥
इय आयन्निय धम्म-ते सद्वता विनवति जयपहुणो । त देवठिइविसेस-स
व्व इसिभद्वसुयकहिय ॥ २२ ॥

तो ससइ संसयरेणु-पुजहरणे समीरणो सामी । भो भदा देव-
ठिइ-एमेव अहपि जपेमि ॥ २३ ॥ इय सोउ ते सदा-इसिभद्वसुय सु-
यत्थकुसलकाइ । खामितु नमितु पहु-सपत्ता नियनियगिहेसु ॥ २४ ॥
इयरोवि वंदिय जिण-पुच्छिय पत्तिणाइ सगिह मणुपचो । वरकमल्ल

आ-आ. [१७] हवे त्या लारे लडितथी आवेवा भोटा छाना समूहथी नभापना अने
स्वर्धुसमान प्रलापणा वीर आभि समोसर्वा (१८) ते जगतत्तातना यरखो नमवा
भाटे श्रीप्रवयननी प्रभापनापूर्वक इपिभद्व पुत्रना साथे ते सर्वे आवडे त्या आ-आ (१९)
तेओ त्रय प्रहसिष्ठा दधे लभितथी लगवान्ते नभीने उचित स्थाने भेदा, त्यारे ते जगद्
गुरु आ रीते तेभने धर्म सलगाववा लाग्या (२०) हे ल-आ ! अनि दुर्लभ अनुष्य
जन्म पाणीने अज्ञानने हलवा मल्ल समान प्रवयनमा कहेला अर्थना कुशगपलाभा
नितर उद्यम करो (२१) आ रीते धर्म सलगीने ते आवडे जगतप्रभुने इपिभद्वपुत्रे
कहेली ते सवणी देवानी स्थिति ज्ञापना लाग्या (२२) त्यारे ससयरेण २७ हरवा
परन समान आमी गोत्या के, हे भद्रो ! हुं पणु जेज रीते देव स्थिति कहु धु [२३]
जेम साकशीने ते आवडे श्रुतार्थमा कुशग पत्तिनागा ऋषिभद्व पुत्रने प्रभावी, प्रभुने नभी
पोनपोताने धरे आ-आ (२४) ऋषिभद्वपुत्र पल प्रभुने वांगी प्रभो पृष्ठी पोताने

ઘ્વ પહ્લવિદુ-અન્નત્થ સુવાસણ મવિણ ॥ ૨૫ ॥ સમ્મ પિસિમદ્ધપુત્તો—
ચિરકાલં પાલિક્કણ મિદ્ધિમ્મં । કયમાસમત્તયાઓ-જાઓ સોહમ્મસગ્ગ-
સુરો ॥ ૨૬ ॥ અરુણામપિ વિમાણે-ચત્તપલિયાઈં તર્હિં સુહ મુત્તુ । ચ
વિય વિદેહે પવયણ-કુસલો હોઝ સિવ ગમિદ્ધી ॥ ૨૭ ॥

ઘ્વ નિશમ્ય સમ્યક્-ભવ્યા ઋપિમદ્ધપુત્રસુચરિત્રં,
ભવત ભવતાપહારિયુ-કુશલધિયઃ પ્રવચનાર્થેષુ ॥ ૨૮ ॥

॥ इति ऋषिमद्रपुत्र कथा “ छ ” ॥

इत्युक्तः प्रवचनकुशलस्य अर्थकुशल इति द्वितीयो भेदः—सांप्रत-
मुत्सर्गापवादकुशलाभिधानौ तृतीयचतुर्थभेदौ युगपदभिधित्सुर्गाथोत्-
सर्द्धमाह.

[मूलं]

उत्सर्गवधाघाण—विसयविभाग विद्याणाइ ॥ ५३ ॥

ધરે આ-ઓ, અને ઉત્તમ કમળના માણક પ્રભુ પશુ ખીજ સ્થળે જ-ઓને વાસિત કરવા
લાગ્યા [૨૫] આ રીતે સમ્યક્ પ્રકારે ઋપિભદ્ર પુત્ર ચિરકાલ ગૃહિ ધર્મ પાળીને માસ
ભક્ત કરી સૌધર્મ દેવસોકમાં દેવતા થયો [૨૬] ત્યાં અરુણાક્ષ વિમાનમાં ચાર પદ્યોપમ લગી
સુખ ભોગવીને ત્યાથી ચીરી મહાનિદેહમાં જન્મી પ્રવચનમાં કુશળ થઈ મુક્તિએ જશે (૨૭)

આ રીતે હે જન્મો ! ઋપિભદ્રપુત્રનું ચરિત્ર જશેજર સાંભળીને જવનાપ કરનાર
પ્રવચનના અર્થમાં કુશળ શુદ્ધિવાળા થાઓ

આ રીતે ઋપિભદ્રપુત્રની કથા છે.

એ રીતે અથ કુશળરૂપ ખીજે ભેદ કહ્યા હવે ઉત્સર્ગ કુશળ તથા અપવાદ કુ
શળ નામના ત્રીજા તથા ચોથા ભેદ સાથે કહેવાને જાણીની અમ માથા કહે છે

મૂળનો અર્થ.

ઉત્સર્ગ અને અપવાદના વિષય વિભાગને જણે. (૫૩)

[ટીકા.]

ઉત્સર્ગપવાદયોર્જિનવચનપ્રતીતયોર્વિષયવિભાગં કરણપ્રસ્તાવં
વિશેષેણ જાનાત્યવગચ્છતિ, અયમત્રાભિપ્રાયઃ—નોત્સર્ગમેવ કેવલ-
માલગ્તે, નાપ્યપવાદમેવ પ્રમાણીકરોતિ, કિંતર્શચલપુરશ્રાવકસમુદાયમત્-
તયોરવસરમવબુધ્યતે.

ઉક્તચ—

ઉચ્ચ મવિક્ત્વ નિશ્ચયસ્ત પસિદ્ધી ઉચ્ચયસ્ત ફયરા ઉ,
ઇય અન્નુષ્ણપસિદ્ધા—ઉત્સર્ગવવાય દો તુલ્લા.

જ્ઞાત્વા ચ યથાવસર તયોર્વિષયે સ્વરૂપવ્યયવહુલાભાં પ્રવૃત્તિમા-
તનોતીતિ.

અચલપુરશ્રાવકસમુદાયકથા ચેય.

વહુમહસાલભાવેણ—પરસોમણસસગયણેણ । નિઝિજિણિયકળયઅચ-

ટીકાનો અર્થ.

જિન પ્રવચનમા પ્રસિદ્ધ ગહેના ઉત્સર્ગ અને અપનાના વિષય વિભાગને એટલે
કરણ પ્રસ્તાવને વિશેષે કરી જાણે મતનજ એ કે, કેવળ ઉત્સર્ગે યા કેવળ અપવાદને નહિ પકડતા,
અચળપુરના શ્રાવકની માફક તેનો અવસર જોળખે જે માટે કહેતુ છે કે—

ઉચ્ચાની અપેક્ષાએ નીચુ કહેવાય, અને નીચાની અપેક્ષાએ ઉચ્ચ કહેવાય છે એમ
અન્યોન્યની અપેક્ષા રાખતા ઉત્સર્ગે અને અપનાદ જ ને સરખા છે

તે જાણીને અવસરના અનુસારે તે જોમા સ્વરૂપ વ્યય અને બહુ લાભનાની
પ્રવૃત્તિ કરે

અચળપુરના શ્રાવકની કથા આ પ્રમાણે છે

ધણા ભાશણ (વન)વાળા અને પ્રચુર સુમનસ [દેવ]વાળા કનકાચળની
માફક બહુ સરસ સાન [ગદ]વાળા અને ધણા સુમનસ [સત્જના]વાળા અચળપુર

લ-અચલપુર અતિથિ વરનયર ॥ ૧ ॥ તત્થ તિથિ જડણપદયણ-પમાવણા
 કરણપવણમણ કરણા । ઉસ્સમ્માવવાયવિવ-વહવે સુપહટ્ઠિયા સટ્ઠા ॥ ૨ ॥
 ફન્નાવિન્નાનઈઅતરમિ તત્થેવ તાવસા વહવે । નિર્વામિસુ તત્થ ઇગો-વિ-
 સારઓ પાયલેવમિ ॥ ૩ ॥ સો પયલેવવલેણ-નિચ્ચં સચરઈ સલિલ-
 પૂરોવિ । યલમગ્ગે ઇવ ધણિય-જણપતો વિમ્મહ્ય છોણ ॥ ૪ ॥ ત દદ્ઢુ
 પુદ્ધજણો-દુસ્સહપિચ્છત્તાવસતત્તો । મહિસો વિવ જદસણ-પકે નિસ્સંક-
 મણુતુત્તો ॥ ૫ ॥ જહ પચ્ચવવ્વ અમ્હાણ-સાસણે દીસણ શુરુપહાવો ।
 ન તહા તુમ્હ ઇય સો-ધિટ્ઠો ધરિસેઈ સટ્ઠજિણ ॥ ૬ ॥ મિચ્છત્તાધિરી-
 કરણ-મા સુદ્ધાણ હવેડ ઇય સટ્ઠા । ઉસ્સમ્મપયલીણા-તં વિઠ્ઠીણવિ ન
 નિર્યેતિ ॥ ૭ ॥ અહ મઠલિયકુમયપમોય-ફરિરવો વરસામિયાહલઓ ।
 સિરિ અજ્જસમિયસૂરી-સૂરુ ચ્ચ સમાગઓ તત્થ ॥ ૮ ॥

સવિઠ્ઠીણ સન્નેધિ-સાવયા તે લહુ સમાગમ્મ । ભૂમિલિયમડલિ-

નામે નગરી હતી ત્યાં જિન પ્રત્યક્ષની પ્રભાવના કારણે તૈયાર રહેતા અને ઉત્સર્ગપ
 યાદના બાથ ધણી મહર્ષિ આરોકે રહેતા હતા [૧-૭] ત્યાં કન્યા અને પિતા નદી
 જોના વચે ધણી તાપસો રહેતા તેમજ એક તાપસ પગના લેપમા હુશીયાર હોતો [૩]
 તે તાપસ પગ ॥ ઉપર લેપ લગાડી, તેના બળે નિત્ય પાણી ઉપર રથજના માફક આવતો
 અને તેથી લોકો દિરમથ પામતા (૪) તેને જોઈ લોકો મિથ્યાત્વરૂપ તાપથી તપેના
 મુખ્ય જનો પાણીની માફક અન્ય દર્શનરૂપ પદમા સમ્પત્તિ રીતે ખૂબાઈ રહ્યા (૫) તેઓ
 શ્રાવકોની આગળ જગાઈ કરવા લાગ્યા કે, અમારા શાસનમાં પ્રવશ રીતે જોયો શુરનો
 પ્રભાવ દેખાય છે તેવો તમારામાં નથી [૬] ત્યારે તે શ્રાવકો રખેને મુખ્ય જનોને
 મિથ્યાત્વમાં રિધરીકરણ થાય, તેની જાકે ઉત્સર્ગ માર્ગ પકડીને તેને આંખવતી પણ જોતા
 નહિ [૭] હવે ત્યાં કુમતરૂપના પ્રગોદરૂપ ફેરવને મોઢા સ્વ સમ્પાદન ચેરસ્વામિના મામા
 થી આર્યશમિતમરિ પધાર્થ [૮] ત્યારે તે સર્વ શ્રાવકો ઠાઠાકાથી તેમની સામે ઝટ
 આવીને પૃથ્વીએ મરના નમ્મારી તેમના પગે નમવા ગયા (૯) તેઓ આખે આમુ

કમલા-ગુરુપયકમલ નમસતિ ॥ ૯ ॥ વાહજહુષિય નયણા—મુદીનવય-
ણા ય નિયયતિત્યસ્સ । સંસતિતાવસકય-તામસ મસમંજસ સબ્બં ॥ ૧૦ ॥
અહ મળાઈ ગુરુ સદ્ગા-અવિચટ્ટજણ રમો કવદ્ધુદ્ધી । કેળાવિ પાયલેવ-
પ્પમુહપયારેણ વચેઈ ॥ ૧૧ ॥ નહુ કાવિ તવોસતી-તવસ્સિણો તાવસસ્સ
એ ચસ્સ । ત સોહ તે સદ્ગા-વદિય ગુરુણો ગયા સગિહ ॥ ૧૨ ॥ અવ્ર-
વાયકરણસમય—નાહ તે સાવયા વિમલમણો । અહ તતાવસ મહ આ-
યરેણ ધુત્તુ નિમંતતિ ॥ ૧૩ ॥

સોવિઠ વહુલોયજુઓ—પત્તો એગસ્સ સાવગસ્સ ગિહે । તં દદદ્ધ
સમયન્દુ—સહસા અબ્બુદ્ધએ સોવિ ॥ ૧૪ ॥ ઉવ્વેસિય મળાઈ રમ-પ-
કલાલેવેસુ નિયયપયપત્તમ । ન હવઈ ગરુપ્પ ધુવ—અત્થીણં પત્થણા
વિહલા ॥ ૧૫ ॥ તસ્સ અણિચ્છતસ્સવિ—પાપ પાકુચ વસિણનીરેણ ।
તહ સો ધોયઈ જહતત્થ-લેવગધોવિ નહુ ઢાઈ ॥ ૧૬ ॥ ગરુપ્પવિવત્તિ-
પુવ્વં—ત ઝંજાવઈ ન સો પુણો પુણઈ । મોયણઆસાયપિ હુ—માવિ-

ભરી દીન વચનથી પોતાના તીર્થ તરફ તે તાપસે કરેલુ તામસી સધલુ અસમ જસ તેમને
વહેવા લાગ્યા (૧૦) ત્યારે શુક બોલ્યા કે, હે શ્રાવકો ! આ કપટી કાઠક પાદ્યેપ વગેરે
ઉપાયથી બોળા લોકોને ઠગે છે બાળ એ રાક્ષસ તાપસના પાસે તપની શક્તિ કંઈ પણ
નથી. તે સાબળી તે શ્રાવકો ગ્રસ્તે વાદી પોતાના ધરે આના (૧૧-૧૨) દ્વે તે
હુશિયાર શ્રાવકો અપરાધ સેનનાનો સમય બોળખીને તે તાપસને જમવા માટે નિમત્રણા
કરવા લાગ્યા (૧૩) તે તાપસ પણ વણા લોકની સાથે એક શ્રાવકના ધરે આવી
પહોંચ્યો તેને જોઈને તે સમગ્ર શ્રાવક સામે ઉઠી માન આપવા લાગ્યો (૧૪)
તે શ્રાવકે તેને બેશકારીને કહ્યું કે, તમારા ચરણકમળને જખાળાયો કેમકે મોટા જનોની
આચાર અર્થાની પ્રાપ્તિ વિરૂધ થતી નથી. [૧૫] તે તાપસની ધ્યાન નહિ છતા પણ
ગરમ પાણીથી પણ જખાળીને તે એવી રીતે ધોવા લાગ્યો કે, ત્યા લેપનો મધ પણ નહિ
રહે. [૧૬] પછી વારે પ્રતિપતિપૂર્વક તેને જમાડ્યો, પણ તેને તો પોતાની ચતારી

વિગોવણ મણ જિસ ॥ ૧૭ ॥ જલથમકદ્દસણ—સમુસુણ જણે
પરિયરિઓ । સરિયાતીર પુજરાવિ-જિમિડ સો તાવસો પત્તો ॥ ૧૮ ॥

અજ્જવિય લેવઅસો—કોવિ હવિજ્જ તિ ચિંતિય પવિદ્ધો । નહ-
તીરે વહુ બુદ્ધો—પકુણતો બુદ્ધબુયારાવ ॥ ૧૯ ॥ કિચિર મમુણા માયા-
વિના વય વચિયત્તિ ચિંતતા । મિચ્છતિનોવિજાયાતયા પુરતા જણધમ્મે
॥ ૨૦ ॥ તક્કાલ તુમ્મલકરે—નયરજણે તહય દત્તતાલમિ । પત્તા સમિ-
યાપારિયા—કુરતવહુજોગ સં જોગા ॥ ૨૧ ॥ કાવમણા જિણસાસણ-પ-
ભાવણ સરિય અત્તરાલંમિ । જોગવિસેસ સ્તિવિહં—લોયસમક્ક હ્ય મ-
ણિમ્મ ॥ ૨૨ ॥ વિણે, તુહ પરતીરે— ગત્તં વય મિચ્છિમો સમો જ્ઞાતિ ।
તસદ્દુગપિ મિલિય—સાય ચિંચાદલ્લજુય વ ॥ ૨૩ ॥

તત્તો અર્મદ આળદ—પુજવવવસપરિયરિયા । સિરિઅજ્જસમિ
યશુરુણો પરતીરશ્ચ સમણપત્તા ॥ ૨૪ ॥ તે તાવસા નિણ્ડ—આયરિય

વિગ્રહનાના બારે બપથી ભોજનના આદની પણ અગર નહિ પડી [૧૭] હવે જળ-
સ્તબ ભોવા ઉત્સુક થએલા લોકોથી પરવરેને તે તાપસ જાણે શરીને નદીના કિનારે
આવી પહોંચે [૧૭] તેણે વિચાર્યું કે, હજુ પણ જરા લેપનો અસ રહ્યો હશે, એમ
ચિંતની તે પાણીમાં પેટા કે અટ દહ છાણુ કરતો જુડના માકશે (૧૮) ત્યારે તેને પોકળ
દેખાઈ રહેતા લોકો વિચારવા લાગ્યા કે, આ માયાવીએ આપણને આજ સુધી કેટલા બધા
કુખ્યા ? એમ ચિંતવી તેઓ જ્ઞાનધર્મના રાગી થયા [૨૦] હવે તે વખતે નગરના લોકો
'લાળો પાડીને ઘોંઘાટ મચાવવા લાગ્યા, તેવામાં ત્યાં બહુ યેગ સમેતના જાણુ આર્યસમિતા
આર્ય'લાં પધાર્યા [૨૧] તેઓ જિનશાસનની પ્રખ્યાતતા દરવા નદીના મધ્ય ભાગમાં
યોગવિશેષ (અમુક દ્રવ્યો) નાખીને લોકો આગળ આ રીતે કહેવા લાગ્યા [૨૨]
હે બેણુ નદી ! તારા ખીજા કાંઠે અમે જવા પ્રવિષ્ટે છીએ, ત્યારે અટ દહ તેના બે કાગ
સાંળે ચીએકાના બે ફળ મને તેમ સાથે મળ્યા (૨૩) ત્યારે બારે આનંદ પરિપૂર્ણ
અનુવિંધ સધની સાથે શ્રીઆર્યસમિતાચાર્ય નદીના પેને પાગ પહોંચ્યા [૨૪] ત્યારે તેના

પયસિયપ્પભાવ ત । સન્ને ગયમિચ્છતા-તેસિં સમીવે પવર્જિનસુ ॥ ૨૫ ॥
 તે વમદીવનિવાસિણુ તિ તેસિં પહાણવસંપિ । વમદીવગનામા-સમણા
 સુપવિસ્સુયા જાયા ॥ ૨૬ ॥ ૬ય સમિયકુમયતાયા-ખવિયણમણ નયણસિ-
 હિપમોયકરા । નવજલહરસારિત્યા-ગુરુણો અન્નત્ય વિહરિંસુ ॥ ૨૭ ॥
 તે સાવયાવિ સુર-સિરિજિણવરપવયણ પમાવિત્તા । પરિપાલિય ગિહિધ-
 મ્મા-સુર્ગઈય ભયણ જાયા ॥ ૨૮ ॥

इत्युत्सर्गापवादद्वयकुशलधियो दग्धमिध्यात्वकक्षा,
 विस्फूर्जद्धर्मलक्ष्या अचलपुरचरआवकाः सुदुदक्षाः ।
 श्रीमत्तीर्थेशतीर्थस्वपरहितकरोत्सर्पणायैवभूवु,
 स्तस्माद्भव्याविवेक द्रुमघनसलिल कौशल तत्र घत्त ॥ २९ ॥

॥ इत्युत्सर्गापवादलक्षणगुणद्वयेऽप्यचलपुर
 श्रावकसमुदायकथा. ' छ ' ॥

પ્રભાવનાના તે આશ્વાર્યને જોઇ, તે સર્વ તાપસો મિથ્યાત્વને છોડી, તેમની પાસે પ્રવચન
 લેવા લાગ્યા (૨૫) તે તાપસો બ્રહ્મદ્વીપમાં રહેતા, તેથી તેમના વચથી બ્રહ્મદ્વીપકના
 નામે વિદ્યાન સાધુઓ થયા (૨૬) આ રીતે કુમતનો તાપ સમાવનાર, ભવજનના
 મન અને નેત્રરૂપ મોરને આનંદ આપનાર, તે નામ મેઘસમાન ગુરુ અન્ય રથને વિચરવા
 લાગ્યા [૨૭] તે આરંભ પછુ ચિરકાળ જિનપ્રવચનની પ્રભાવના કરતા થકા શ્રદ્ધિધર્મ
 પાળીને સુગતિના ભાજન થયા (૨૮) આ રીતે ઉત્સર્ગ અને અપવાદમાં કુશળ બુદ્ધિવાળા,
 મિથ્યાત્વરૂપ કક્ષને બાળનાર, ધનના લક્ષવાળા, ધણા કુશિયાર, તે અચળપુરના આવકો
 શ્રીતીર્થકરના તીર્થની સ્વપરને દિત કરનારી પ્રભાવના કરવા સમર્થ થયા માટે હે ભગ્વે !
 તમે તેમજ કુશળપણ ધારણ કરો, કે જે વિવેકરૂપ ઝાડને વધારવા મેઘ સમાન છે] ૨૯]
 આ ગીતે ઉત્સર્ગ અપવાદરૂપ જે શુભમાં અચળપુરનો આવક સમુદાયની કથા છે

ઇત્યુક્તો મવચનકુશલસ્યોત્સર્ગાપવાદૌ તૃતીયચતુર્યભેદૌ સપતિ વિ-
ધિસારાનુષ્ઠાન ઇતિ પચમ ભેદં પ્રકટયન્ ગાથાપૂર્વોદ્દમાદ

॥ મૂલં. ॥

વરહ સહ પક્ષવાયં—વિધિસારે સત્ત્વધર્મમણુદઠાણે ।

(ટીકા.)

વહતિ ધત્તે સદા પક્ષપાતં વહુમાન વિધિસારે વિધાનમધાને સર્વધર્-
માનુષ્ઠાને દેવગુરુવદનાદૌ હૃદયુક્તં ભવતિ—વિધિકારિણમન્ય વહુમન્ય-
તે, સ્વયમપિ સામગ્રીસદ્ભાવે યથાશક્તિ વિધિપૂર્વક ધર્માનુષ્ઠાને મવર્તેતે
સામગ્ર્યભાવે શુનાર્વિધ્યારાધનમનારેષાન્નમુચત્યેવમન્યસાવારાધકઃ સ્યાદ્,
બ્રહ્મસેનશ્રેષ્ઠિવત્.

તત્કથા ચૈવ.

આ રીતે પ્રવચન કુશળના ઉત્સર્ગ અપવાદરૂપ ત્રીજી ગાથા ભેદ કહ્યા હવે વિધિ
સારાનુષ્ઠાન નામે પાચમો ભેદ બનાવવા અર્થે ગાથા કહે છે

મૂળનો અર્થ.

વિધિવાળા સર્વ ધર્માનુષ્ઠાનમાં હમેશા પક્ષપાત ધારણ કરે છે.

ટીકાનો અર્થ.

વિધિસાર એટલે વિધિપ્રધાન સર્વ ધર્માનુષ્ઠાન, એટલે દેવગુરુ વદનાદિકમાં હમેશાં
પક્ષપાત એટલે બહુ માન ધારણ કરે—એવું મતનજ એ છે કે, જીજ્ઞા વિધિ પાઞનારાનું
બહુ માન કરે, અને પોતે જીતી સામગ્રીએ યથાશક્તિ વિધિપૂર્વક ધર્માનુષ્ઠાનમાં પ્રવર્તે સામગ્રી
ન હોય, તેપણ વિધિ આશ્રયવાળા મનોરથો નહિ છોડે, એ રીતે પણ તે આરાધક થાય છે.
બ્રહ્મસેન શ્રેષ્ઠની માણ.

તેની કથા આ પ્રમાણે છે

મંગાવિભૂષિતાનંદિ-ફલિતાટ્ટપભૂષિતા । શશ્વમૂર્તિરિવાત્રાસ્તી-
પુરી વાણારસી વરા ॥ ૧ ॥ દારિદ્ર્યમુદ્રિતસ્તત્ર-પ્રહસેનો ભવ -
ણિક્ । યશોમતી ચ તત્પત્ની સોન્યદાગાદ્વહિપુરાત્ ॥ ૨ ॥ મળ્યાના
ધર્મ માધ્યાત-દૃષ્ટોદ્યાનગત મુનિં । પ્રણમ્ય મુદિતઃ શ્રેષ્ઠી-નિપસાદ ત-
દતિકે ॥ ૩ ॥ મુનિરાણ્યદહો મળ્યા-ચાવર્જીવોયમેજતિ । તાવ-
દાહારમાદતે-તાવત્કર્માણિ ચાર્જયેત્ ॥ ૪ ॥ સતોપ્યનતદુઃસ્વાનિ-
સહતે દુઃસહાન્યસૌ । તસ્માત્ સુત્રૈપિણાહાર-ગૃહિસ્ત્યાન્યા મનીષિ-
ણા ॥ ૫ ॥ શ્રેષ્ઠ્યુ ચેર્યાદશકયોય-મુપદેશઃ પ્રભો નજુ । મુનિઃ પ્રો-
ષે ગૃહસ્થાના-મસ્તિ મો પૌષધવ્રત ॥ ૬ ॥ તન્ના હારાગસત્કારા-બ્રહ્મ-
વ્યાપારવર્જન । દેશતઃ સર્વતોવાપિ-ઋત્યે દિવિત્રં ત્રિધાઃ ॥ ૭ ॥

ચાવત્કાલ મિદ ધન્યો-વિભર્તિ આચ્છો વ્રત । તાવત્કાલ સ
વિજ્ઞેયો-પત્યાચારાનુપાલકઃ ॥ ૮ ॥ શ્રુત્વેત્યનાંતરે કશ્ચિ-ચગ્રહઃ ક્ષેમ-

ગાથી શાલતી નદિનાળી અને વૃષભવાળી ગણુની મૂર્તિની આશક ઇલા તેનીજ
ઉત્તમ વારાણસી નામે નગરી છે (૧) ત્યા દારિદ્ર્યથી ઢાકાયેલા બ્રહ્મસેન નામે વા
ણીયો હતો, તેની યશોમતી નામે સ્ત્રી હતી, તે એક વેળા નગરથી બાહર ગયો [૨]

ત્યા ઉદ્યાનમાં જાયોને ધમ કહેતા મુનિને જોધને તેને નમી, હર્ષ પામેલા શેઠ
તેના પાસે બેઠો (૩) મુનિ બોલ્યો કે, હે ભગ્યો ! જ્યા લગી આ શ્રવ હાલે આને
છે, ત્યાં સુધી આહાર લે છે, અને કંઈ ઉપાજે છે [૪] તેથી આ શ્રવ અનત
કુસહ કુપ્પ સહન કરે છે, માટે સુખ ઇન્દ્રિયાર મનીષિ પુરૂષ આહાર ગૃહિ ઇલાવી જો
ધએ (૫) શેઠ બોલ્યો કે, હે પ્રભુ ! આ તો અર્થ જોતા અગત્ય ઉપદેશ છે મુનિ
બોલ્યો કે, ગૃહસ્થોના માટે પૌષધવ્રત છે [૬] ત્યાં સર્વથી અથવા દેશથી દ્વિવિધ ત્રિ
વિધપણે આહાર વર્જન, અગત્યકાર વર્જન, અજ્ઞા વર્જન અને વ્યાપાર વર્જન કરવું જો
ધએ [૭] જ્યા સુધી જાગ્યશાળી આનક એ મન ધારણ કરે, ત્યાં સુધી તે યતિના
આચારનો પાળક ગણાય છે [૮] તે સાલગીને તેવામા કોઈક ક્ષેમકર નામે આવક

કરાભિઃ વમાપે પૌષધાલ્યેન-વ્રતેનાનેનમેકૃત ॥ ૯ ॥ શ્રેષ્ઠયુષ્ય
મુનિનત્વા કિં વિદ્વેદોસ્ય પૌષધે । પ્રકૃત્યા મદ્રકસ્યાપિ-જ્ઞાનસ્ય શ્રાવકે કુલે
॥ ૧૦ ॥ મુનિઃ સ્માદ મવાદસ્યા-ત્તરીયે ચ મથે મવત્ । નગર્યાં કિલ કૌશા-
વ્યા-ક્ષેમદેવાભિધો વણિક્ ॥ ૧૧ ॥ આતરૌ તત્ર ચામૂર્તા—મહેમ્યૌ
શ્રાવકોત્તમૌ । જિનદેવાભિધો જ્યેષ્ઠો-ધનદેવઃ કનિષ્ઠકઃ ॥ ૧૨ ॥

કુદુવપારમારોપ્ય-જિનદેવોન્યદાનુજે । પૌષધ પૌષધાગારે-પ્ર-
ત્યહં વિધિનાન્યધાત્ ॥ ૧૩ ॥ અન્યદા પૌષધસ્યસ્ય-તસ્યોત્પદેવાધિ
સ્તતઃ । જ્ઞાત્વા જ્ઞાનોપયોગેન-સોવાદીદન્નુજ યથા ॥ ૧૪ ॥ વત્સા
વશિષ્ઠમાયુસ્તે-નૂન જાને દિવાન્ દશ । વિધેહિ વાધવસ્વાર્થ-સાવધાન—
મનામૃશ ॥ ૧૫ ॥ ધનદેવસ્તત કૃત્વા-ચૈત્યે પૂર્જાં ગરીયસીં । દત્વા
દાન ચ દીનાના-મદીનો નિર્નિદાનકં ॥ ૧૬ ॥ સય ચ સમયિત્વા
સૌ—નિધાયાનશ્ચત સુધીઃ । તૃણસસ્તારકે તસ્થૌ-સ્વાધ્યાયધ્યાન
તત્પરઃ ॥ ૧૭ ॥

જોશ્યો કે, પૌષધ નામના એ ને કરીને મારે કામ નથી (૯) ત્યારે શેઠ મુનિને ન
મોને જોશ્યો કે, આ આવકના કુળમાં જન્મેન અને સ્વભાવે બ્રાહ્મણ છે, ખત તેને પૌષધ
પર કેમ વિદ્વેષ દેખાય છે ? [૧૦] મુનિ જોશ્યો કે, આ બવથી ત્રીજા બવમાં કૌશાની
નગરીમાં ક્ષેમદેવ નામે એક વાણીયો હતો [૧૧] વળી ત્યાં જિનદેવ અને ધનદેવ નામે
મોટા નદિવાન જે બ્રાહ્મણો હતા તે ઉત્તમ આવક હતા [૧૨] હવે જિનદેવ કુદુબનો
ભાર નાના બાઈને સોંપીને પૌષધશાળામાં વિધિપૂર્વક દરરોજ પૌષધ કરતો [૧૩]
તેને એક દિવસે પૌષધમાં અવધિ જ્ઞાન હતપત થયું, ત્યારે જ્ઞાનના ઉપયોગથી જાણીને
તેના નાના બાઈને કહવા લાગ્યો—(૧૪) હવે વત્સ ! તારું હવે ફક્ત દસ દિન આ
પુન્ય છે માટે હે બાઈ ! બરોબર સાવધ થઈને તું તારો અથ સાધ (૧૫) ત્યારે ધ
નદેવ ચેલમાં મોડી પૂજા કરી નિદાન રહિતપણે દીન જનોને દાન આપી, સધને ખમાવી,
અણસણ લઈ, સ્વાધ્યાય ધ્યાનમાં તત્પર રહ્યો થોડા વણુના સચારામાં બેઠો [૧૬]
હવે તારું ક્ષેમદેવ જોડી ઉઠ્યો કે, ગૃહસ્થ તો સસંગ રોય છે, માટે તેને એવું અવધિ

ક્ષેમદેવોય તત્રૈવ-મૂલે મોઃ મોઃ કય મવેત્ । ગૃહસ્થસ્ય સ-
સમત્વા-દ્વધિજ્ઞાનમીદૃશ ॥ ૧૮ ॥ અયૈતદપિ ચેત્ સત્ય-મવેદ્
મદ્ગ તતોમૃગ । ગ્રહીપ્યે પૌષધ જ્ઞાનમાનોઃ પૂર્વાચલોપમ ॥ ૧૯ ॥ ધન-
દેવોય તત્રાદિ-સ્મરન્ પચનમસ્ક્રિયા । વિપદ દ્વાદશે કલ્પે-દ્રઢસામા-
નિકોજનિ ॥ ૨૦ ॥ કલેવરસ્ય તસ્યાશુ-યથાસંનિહિતામરૈઃ । ગધાબુ-
પુષ્પટુપ્વ્યાદ્યશ્વક્રે તુષ્ટૈર્મહામહ ॥ ૨૧ ॥ ક્ષેમદેવોપિ વીક્ષ્યૈત-ટીપચ્છ્ર-
દ્ધાહ્લતાદધન્ । પૌષધ પ્રાયશ શ્વક્રે-ધર્મસામો યદાતદા ॥ ૨૨ ॥

કૃત્વાપાઢચતુર્માસે-સોન્યદા પૌષધવ્રત । તપસ્વિન્યા તપસ્તાપ-
ધુતૃઢાતો વ્યચિંતયત્ ॥ ૨૩ ॥ અહો દુઃખ મહો દુઃખ-ભુતૃદ્ધર્માદિસમર્થ ।
એવમાતૃયાતિચર્યાસૌ-પૌષધ હિ તતોમૃતઃ ॥ ૨૪ ॥ વ્યતરેષુ સુરો
મૃત્વા-સો મૃત્ ક્ષેમકરો રથય । યત્ પૌષધાન્મૃતઃ પ્રાકૃતત્-વ્રસ્તોઢ્યાપિ
તદાહ્યયા ॥ ૨૫ ॥ બ્રહ્મસેન ઇતિ શ્રુત્વા-પ્રણિપત્ય પુનર્મુનિ । પૌષધવ્રત-
માદાય-ધન્યમન્યો ચયૌ ગૃહ ॥ ૨૬ ॥ તતઃ પ્રમૃતિ સ શ્રેષ્ઠી-સુત્રેન પ્રા-

જ્ઞાન કેમ થાય ? (૧૮) પણ જો એ વાત સાચી પડશે, તો બહુ સાફ થશે, એટલે
કે, હું પણ જ્ઞાનભાનુને ઉગવા માટે ઉદ્ધાયણ સમાન પૌષધ ગ્રહણ કરીશ (૧૯) હવે
તે દિવસે નવમર સભારતો થકે ધનદેવ મરીને આરમા દેવલોકમાં છદ્ધ સામાનિક દેવ
થયો [૨૦] તે વખતે પાસે રહેના દેવેએ ગુપ્ત ઘડિ મુગધિ જળ અને ફૂલ વરસાવી
તેના કનેરનો મહા મદિમા કર્યા [૨૧] આ જોઈને જરા ગદ્ગદ ધરીને ક્ષેમદેવ પણ
ધમની દમ્બએ પ્રાયે જ્યારે ત્યારે પૌષધ કરતો (૨૨) તે એક વેળા અપાઢ ચોમા
સાની પૂતમે પૌષધવ્રત લઈને રાતે તપના તાપ તથા જૂખ, તગસથી પીડાઈને ચિતવવા
લાગ્યો કે, હાથ હાથ ! જૂખ, તરસ અને ધામતુ કેવુ દુઃખ છે ? એમ પૌષધને અનિચાર
લગાવી ત્યાંથી મરણ પામ્યો (૨૩-૨૪) તેવ તગ્મા દેવતા યજ્ઞને આ ક્ષેમ કર થયો,
અને પૂર્વ પૌષધથી મરણ પામ્યો, તેથી હમણુ તેના નામે બીએ છે (૨૫) એમ સા
જાગીને બ્રહ્મસેન મુનિને નમી, પૌષધવ્રત લઈ, પેનાને ધન્ય માનતો થઈ મરે આજો

सजीविक. । कचत्कालमतीताय-कुर्वाणः पौषधत्रत ॥ २७ ॥

अन्यदा तत्पुरार्पाग्ने-मृते कस्मादपुनिणि । पुरेरिभिर्भज्यमा-
ने-प्रेष्यसौश्रव्यमानुषः ॥ २८ ॥ गत्वा मगधदेशेषु-ग्रामे प्रत्यतवर्ति-
नि । कस्मिन्नाजीविकाहता-रघुवास विधेर्वशात् ॥ २९ ॥ एकदा
स तु संभाप्ते-चतुर्मासकपर्षणि । धर्मानुष्ठानकरणे-लालसोध्यातवानिति
॥ ३० ॥ अहो मे हीनपुण्यत्व-महो मे विधिवक्रता । यदह न्यपत स्या
ने-सावुसाधर्मिकोज्झिते ॥ ३१ ॥ अभविष्यदर्हन्यैत्य-मत्र चेत्
सं तदा मुदा । विधिसार मवदिष्ये-द्रव्यतो भावतोपि च ॥ ३२ ॥

गुरवो व्यभविष्य वे-दत्र सर्वत्र नि स्पृहाः । अदास्यं द्वादशा-
वर्त-वदन तत्तदक्षिण ॥ ३३ ॥ एव विचिंत्य सभ्रेष्टी-भ्रेष्टधीर्दृढको-
णके । स्वायत्त पौषध चक्रे-कर्मव्याधिसदौषध ॥ ३४ ॥ इत्यत्र तद्गृ-
हे नित्ये-कर्मविक्रयणच्छलात् । चत्वारः पुरुषाः केचि-विपेदुर्दुष्टबुद्धयः

[२६] स्नाथी आसीने ते शोक भुजे आश्रयिष्य भोजनतेषु यत्र पौषधवत करतो देहयोः
काण पसार करवा लाग्यो [२७] ओक वणा ते नगरनो रान्ज अपुत्र मरुषु पामता
ते नगरने दुःखभनेष्वे ओजता ते लयो शोक भगध देशमा छेजना काष्ठक आमर्मा आश्र-
यिष्य भाटे नशीन संयोगे रक्षा [२८] हवे ओक वेगा आभासी पर्व आनी प
होयता धमातुछान करनाभा वाचस धध, ते यितनवा लाग्यो [३०] अहो ! हू केवो
हीन पुण्य छु १ भाद नशीन केतु वाकु छे २ ३ नेथी हू साधु आवर रहित स्थानमा
आपी रवो छु [३१] ने छहा जिन प्रतिमा होत तो अत्यारे हथी हू निधिपूर्वक
इत्य अपने आनथी तेने पावत (३२) वणी ने छहा जमी आननमा नि हरी ग्रह
होत, तो हू तेमनां अरजोमा दाहानवर्त पावता देन (३३) ओम यितनीने ते छ
तम सुदिवान् शोक धरना सुखे भेरी, जमरप व्याधिने हलुना छतम औपव समान पौष
धत्रत, ३ ने स्वायत्त हर्ष, तेने करवा लाग्यो (३४) ओवामा तेना बेर नित्य क्य
विक्रय करवाना जिये काष्ठक दुष्ट सुदिवाना यार जल भेसता हन्त्र (३५) तेपी ते

॥ ૩૫ ॥ તતથ તૈર્નરૈર્જાતઃ—શ્રેષ્ઠિનઃ પૌપધક્ષણઃ । સવ્રહ્મ વ્રહ્મસે-
નોપિ—કાલેઽસ્વાપ્સીઘયાવિધિ ॥ ૩૬ ॥ નિશીથમહરાદુર્ધ્વ—તસ્મિન્
મુપ્તેથ તે નરાઃ । પ્રવિઙ્ગ્ય તત્ર સ્વાત્રેણા—રેભિરે મોષિતુ શુદ્ધ ॥ ૩૭ ॥

પ્રગુદ્ધઃ શ્રેષ્ઠ્યથો મેહે—મુપ્યમાણ વિદ ચપિ । મનાગપિ શુભધ્યાના
બ્રાહ્મણીદચગચલઃ ॥ ૩૮ ॥ સવેગાતિશ્યાત્સોનુ—શિષ્ટિમિત્વાત્મનો
દદૌ । રે જીવ ધનધાન્યાદૌ—મા શુદ્ધઃ સર્વથા યતઃ ॥ ૩૯ ॥ એતદ્ વા-
શ્મનિત્ય ચ—તુચ્છ ચાતુચ્છદુઃસ્વદ । એતસ્માદ્વિપરીતે તુ—ધર્મે ચિત્ત
દદ કુરુ ॥ ૪૦ ॥ શ્રુત્વેત્યાત્માનુશિષ્ટિં તે—તસ્કરાઃ શ્રેષ્ઠિનો મુલાત્ ।
એવં વિભાવયામામુ—ભાવનાં ભવનાશિનીમ્ ॥ ૪૧ ॥ ધન્યોયમેવ યેના
સૌ—સ્વસ્થાપિ સ્વસ્ય નિઃસ્પૃહઃ । અધન્યા વય યેવ કે—યે પરાર્થે જિ-
હીર્ષવઃ ॥ ૪૨ ॥

તતથ લઘુકર્મત્વા—ઝજાતિસ્મૃતિમવાપ્ય તે । સર્વેપિ દેવતાદત્ત—લિ-

ઓએ બાણી લીધ કે, શેઠનો અમુક વખતે પૌપધ કરવાનો અવસર છે હવે બ્રહ્મસેન
શેઠ પણ બ્રહ્મચર્યની સાથે વિધિપૂર્વક અવસરે સૂતો [૩૬] તે સહ જતા મધરાત બા
ક તે બાણીસો તેના ધરમાં ખાતર પાડીને પેશી કરી તે ધર લૂપ્ત થઈ ગયા [૩૭]

ત્યારે શેઠ બાણી થકી ધર છૂટાતું બાણીને પણ મેરૂની માફક શુભ ધ્યાનથી લગારે
ઝમઝમો નહીં (૩૮) તે ભારે સવેગે ચડી પોતાના આત્માને શીખામણ દેવા લાગ્યો
કે, હે જીવ ! ધન ધાન્ય વગેરે પરિગ્રહમાં સંસ્થા મોહ મ રાખ (૩૯) કેમકે એ બા
ણી, અનિત્ય, તુચ્છ અને મોટા કુખતું દેનાર છે માટે એનાથી વિપરીત જે ધર્મે છે તેમા
દૃઢ ચિત્ત રાખ. [૪૦] આ રીતે તે શેઠના મુખથી આત્માનું શામન સાબળાને આ
રીતે ભવની નાશ કરનારી ભાવના ભાવવા લાગ્યા [૪૧] આ શેઠનેજ ધન્ય છે કે, જે
પોતાના માલમા પણ નિરસ્પૃહ છે, અને અમેજ એકવા અધન્ય છીએ કે, પરાયા માલને
દરવા ધમ્મિછીએ છીએ (૪૨) ત્યારે તેઓ લઘુકર્મી દેવાથી જાતિ રતરતું પાતી, જુ-
ધા દેવતા પાસેથી લિંગ મેળવી, મન ધારણ કરતા હતા [૪૩] હવે સર્વ દેવતા શેઠ

ગા જાદલિરે ઝવ ॥ ૪૩ ॥ અયોદયમિતે સૂર્ય-ગ્રેષ્ઠચક્રમાદિલોક્ય-
તાન્ । નત્યા માસીત્ કિમેતદ્ વઃ—પૂર્વાપરવિરોચકૃત્ ॥ ૪૪ ॥ તત્ સુપુ-
ષ્પકારુણ્યાવનયો-મુનયો મ્યધુઃ । અત્રાસ્તિવાસ્તવશ્રીભિ—ર્વ્યાપ્તા તુભિ-
ણી પુરી ॥ ૪૫ ॥ તસ્યા મશ્યાપલસ્વાતા -કેશારિદ્વિજન્મનયઃ । આસન્ના-
સપ્તકલ્યાણાશ્ચત્વારો વિમપુગરા ॥ ૪૬ ॥ પિતૃયુપરતેસ્તોરુ-શોર-
શક્તુનિપીઢિતા । તે નિર્યયુર્ભવોદ્વિન્ના—સ્તીર્થન્શ્નનવામ્યયા ॥ ૪૭ ॥

અદ્રાક્ષુઃ પથિ ગચ્છતો-મુનિમેઠ સુપાદિભિઃ । મૂર્જગત તતો મ
કત્યા-ત સઙ્ગીચત્રિરે ક્ષણાત્ ॥ ૪૮ ॥ સકુર્ણેર્ધર્મમારુર્ણ્ય-તત્પાર્થ જ-
યદુર્નત । વિહરત સમ તેન-પેટુ' પૂર્વગતાયપિ ॥ ૪૯ ॥ કૃતજાતિમ-
દા, કિંચિત્-કૃત્વાનશન મુત્તમ । તે ચત્તારોપિ પચત્વ-માપ્યાણઃ પ્ર-
યમ દિવ ॥ ૫૦ ॥ તત્પ્રચુત્વા ચ તે સર્વે-પ્યત્રૈવ મરતાવર્તો । અમ-
વામ વય જાતિ-મદત્તમ્તાસ્કરે કુલે ॥ ૫૧ ॥ મુષ્ણતશ્ચાઘતેસન્ન-સ્વા-

ઓવિતો તેમને સાડુના પેરામા જોઇ, નમી પુઠ્યા લાગ્યો ૧ આ પૂરાપર નિહા તમા
રો શા બનાવ થયો ? [૪૪] ત્યારે પરિત્ર કશ્ચુના નિધાન તે મુનિઓ બો-યા કે ૪૬
ખરી લક્ષ્મીથી ભરપુર તુરમિષ્ટી નામે નગરી છે [૪૫] ત્યા ૨શારિ નામના બ્રાહ્મણના
નિમજા નિસવાળા અમે આસ નકલ્યાણી આર પુરો હતો [૪૬] તેઓ બાપ મરી જતા
શોકથી પીઝાઇ ભવથી હતાર થઇ, લીધ જોવાની ઇચ્છાથી મુસાફરીએ નીમ્યા (૪૭)
તેઓએ રસ્તે જતા શુભ વગેરેથી મગ્ર ખામેના એક મુનિને જોયો, એને તેઓ ભડિનથી
તેને તરત સજ્જ મર્યા લાગ્યા [૪૮] પછી તેઓ લક્ષ્યકૃત્ તેની ખામે ધમ સાલ
ળાને દીક્ષા લઇ તે ૥ સામે વિચરતા રહી જોતે પૂર શીખ્યા (૪૯) જતા તેઓ જશક
બતિમદ મરતા રહી ઉત્તમ અપુસણ રીને મરણ પામી પડેલા અર્થે ગયા [૫૦]
ત્યાંથી ચરીને તેઓ બધા આ લાગત ક્ષેત્રમા બતિમદથી જોવાના કુગમા અમે જાત્યા
(૫૧) તે અમે આજ તાર ધર હુટતા તે પોતાના અપમાને કહેરી અનુસિષ્ટિ સાલ
ળાને જાનિ મરણ પામી, મન લઇ બેઠા છીએ, [૫૨]

નુશિષ્ટિશુતેસ્તવ । સજાતજાતિસ્મરણા અઘૃહ્ણીમ ઋત વય ॥ ૫૨ ॥ ધ-
ર્મલાખોસ્તુ તતુભ્ય—મભ્યર્ણશિવમપદે । વિધિમધાનધર્માનુ—દ્વાનનિ-
શ્ચલચેતસે ॥ ૫૩ ॥ ઇત્યુદિત્વા મહાનદ—પુરવ્રજનસત્ત્વરાઃ । અત્ત્વરાઅ-
પિ તેઽન્યત્ર—વિહર્તુ મુનયો યયુઃ ॥ ૫૪ ॥ સુચિર વ્રહ્મસેનોપિ—પ્રતિપા-
લિતસદ્વ્રતઃ । આરાધનાવિર્મૃત્વા—પદમવ્યયમવ્યયત્ ॥ ૫૫ ॥

एव ज्ञात्वा शुद्धभावप्रभाव—

प्राप्तब्रह्मब्रह्मसेनस्य वृत्त ।

दत्तस्वाता विध्यनुस्यूतधर्मा—

नुष्टाने तत्सततं सतु सतः ॥ ५६ ॥

इति ब्रह्मसेनकथा “ छ ”

‘ઇત્યુક્ત’ પ્રવચનકુશલસ્ય વિધિસારાનુદ્વાન ઇતિ પચમો ભેદઃ—સપ્રતિ
વ્યવહાર કુશલ ઇતિ પદ ભેદ વિવરીપુર્ગાથોતરાદ્માહ.

તુ પશુ આસન્ના શિન સ પત્રાણો હોવાથી વિધિ સહિત ધર્માનુદ્વાનમા દ્વદ મન રાખનાર
છે, માટે તને ધર્મશાલ થાએ [૫૩] એમ કહી તેઓ ત્વરા રહિત છતાં પણ મુક્તિ
પુરીએ જવામા સત્ત્વર હોવાથી અન્ય સ્થળે વિચરવા લાગ્યા (૫૪) બ્રહ્મસેન પણ ધણા
કાળ સુધી સારા નત પાળાને આગધનાપૂર્વકે ખરીને અન્ય પન્ પામ્યો [૫૫] એ
રીતે શુદ્ધ ભાવથી મુક્તિ મેળવનાર બ્રહ્મસેનનું વ્રત્તાત સાલગી, વિધિ સહિત ધર્માનુદ્વાનમા
સત્પુર્યોએ હમેશા મન લગાડવું [૫૬]

આ રીતે બ્રહ્મસેનની કથા છે.

આ રીતે પ્રવચન કુશળતા વિધિસારાનુદ્વાનમાં પાચમો ભેદ કહ્યો, હવે બીજા
કુશળરૂપ છઠો ભેદ વર્ણવના અર્થાં ગાથા કહે છે

(મૂલં)

દેસદ્વાદણુરૂવં—જાણહ ગીયત્યવચારં ॥ ૫૪ ॥

(ટીકા)

દેશ* સુસિયતદુઃસિયતાદિઃ—અદ્વા કાલઃ સુખિસદુર્ધિષ્ઠાદિઃ—આદિ-
શબ્દાત્ મુલમદુર્લભાદિ દ્રવ્ય મહદ્દુઃખલાનાદિભાવશ્ચ પરિગૃહ્યતે, તેષા મનુષ્ય-
પ જાનાતિ ગીતાર્થવ્યવહાર—યોયન્નદેશે કાલે ભાવે વા વર્તમાનૈર્ગીતા-
ર્થે રત્તસર્ગાપવાદવેદિર્મિથુરુલાપવપરિજ્ઞાનનિપુર્ણૈરાચરિતો વ્યવહારસ્ત ન
દૂપયતીતિ ભાવઃ એવમિધવ્યવહારકૌશલ પદ્ય કૌશલ ભવ—ત્યેત-
ચ્ચોપલક્ષણ જ્ઞાનાદિત્રયમભૂતિ સર્વભાવેષ્વપિ યઃ કુશલઃ સ પ્રવચનકુશ-
લોઽમયકુમારચત્

તત્કથા ચેપ.

મૂળનો અર્થ

દેશ કાળ વગેરેને અનુરૂપ ગીતાર્થના વ્યવહારને બોલે. [૫૪]

ટીકાનો અર્થ

દેશ આખા દે, દરિદ્રતાવાળો વગેરે—કાળ સુકાળ, દુઃખાળ વગેરે—આદિ શબ્દોથી
મુલમ દુર્લભ વસ્તુ તથા માત્ર સગાપણ વગેરે લેવા, તેમને અનુરૂપ ગીતાર્થ વ્યવહારને
બોલે મતલબ એ કે, ઉત્તરર્ગાપવાદના બોલ અને ગુરુ શાધનના યાનમાં નિપુણ એવા
ગીતાર્થોએ દેશ કાળ અને જ્ઞાન જોઈને આચરેયો જે વ્યવહાર હોય તેને દૂર નહિ આવું
વ્યવહાર કુશળપણ તે જોઈ જોઈ છે આ જોઈ ઉપનિષદરૂપે છે, તેથી યાનાતિક નહીં પણ વ-
ગેરે સર્વે જ્ઞાનોમાં જે કુશળ હોય, તે પ્રત્યક્ષ કુશળ બોલુવો અમયકુમારની માફક.

તે અમય કુમારની કથા આ રીતે છે.

અસ્તિ સ્વસ્તિક્રવત્ પૃથ્વ્યાઃ પૃથ્વ્યાઃ સંપદ આસ્પદ । મુચગમગલ-
ન્યાપ્ત-પુર રાજયૃહાભિષ ॥ ૧ ॥ પ્રસૂદ્યૌદમિથ્યાત્વ-કાનનૈકપરશ્વધ* ।
મુજોઝ્વલગુણશ્રેણિઃ-શ્રેણિકૃસ્ત્રપાર્થિવઃ ॥ ૨ ॥ આગમાર્થપરિજ્ઞાન-વિસ્ફૂ-
ર્ણદ્વિધધુરઃ । તસ્યાભયકુમારારયો-નદનો વિશ્વર્નદનઃ ॥ ૩ ॥ આ-
ગચ્છદન્યદા તત્ર-મુનિપચક્ષતીયુતઃ । પ્રકટીકૃતસદ્ધર્મા-મુધર્મા ગણમૃ-
દ્ધરઃ ॥ ૪ ॥

વદિતુ તત્પદદ્વદ્—સર્વધર્મ્યા શ્રેણિકો રૂપ* । શાસનોત્સર્પણામિચ્છ-
ન્નગચ્છત્ સપારિચ્છદઃ ॥ ૫ ॥ નાનાયાનસમારુદ્ધ—સ્તથાન્યોપિ પુરીજ-
નઃ । ભક્તિસમાસજાત—રોમાચોક્ષૈસિતા ગતઃ ॥ ૬ ॥ એવ પ્રભાવનાં
મેક્ષ્ય—તૈનૈકઃ કાષ્ઠભારિકઃ । ગત્વા ભક્ત્વા મુરુન્નત્વા—શ્રૌષીર્દર્મ
મિમ યથા ॥ ૭ ॥ જતુષાતો મૃષા સ્તેય-મગ્રસ્ય ચ પરિગ્રહઃ । ભોભોમ-
હ્યા વિમુન્યતા-પચૈતે પાપદેતવ* । ઇત્યારુર્ણ્ય નૌર્દ્રાઘા-પર્પશ્વત્વાયૃદે

પૃથ્વીના સાધિયા માફ શોભતી, બારે જાદિતુ સ્થાન, મનોહર મગધી ભરપૂર
રાજયૃદ્ધ નામે નગર હતું [૧] ત્યા મજશુન જડ ધારી ઉઝેરા બારે મિથ્યાત્વરૂપ વનને
ઉઠના પરશુ સમાન, અરે કળીચુના જેવા ઉલ્લગ શુષ્કોનામે શ્રેષ્ઠિક નામે રાજા હતો
[૨] તેને અભયકુમાર નામે પુત્ર હતો, તે આમમના અર્થના પગિજ્ઞાનથી ઉજગતી શુ-
દ્ધિથી યુક્ત હતો, અને જગતને આનદ આપનાર હતો [૩] ત્યાં એક વેળા સદ્ધર્મને
પ્રગટ કરનાર મુધર્મા નામે ગણધર પામ્યો મુનિઓના પરિનાયથી પધાર્યા [૪] તેના
ચરણ વાદવાને શાસનની પ્રજાવનાની ઇચ્છાએ શ્રેષ્ઠિક રાજા સપૂણ કાઢમાડથી પરિનાર
સદ્ધિત ત્યા ગયો (૫) તેમજ બીજા નગર જગો પણ અનેક વાહનોપર ચડી, લકિનના
જેનીયી શોભાવિત યથ ત્યા આવ્યા (૬) આની પ્રજાના જોઈ, ત્યાં એક કહિવારો
હતો, તે પણ આની ગુરને નમી આ રીતે ધમ સાંભળના લાગ્યો [૭] અવહિસા, જુ
દ, ચોરી, અશ્વસ, અને પરિગ્રહ એ પાપ પાપ રૂ દેતુ છે, માટે હે ભગ્યો ! તમે તેમને
હોમે (૮) આમ સાંભળીને રાજા વગેરે પાં । નર્મને ધૈર્ય તરફ ચાલી, પણ તે આ

ગમત્ । દ્રમક સત્તુ તત્રૈવ-સ્વાર્થાર્થી તસ્થિવાન્ સ્થિરઃ ॥ ૯ ॥

ગુરુસ્તમૂલેચિચ્છ-શ્રિતિત વ્રૂહિ સોત્રવીત્ । જાનામિ યદિ વ' પાદાન્-વરિવસ્યામિ સર્વદા ॥ ૧૦ ॥ તત્. પ્રત્યાજ્ય ત સત્યો-ગુરુવ કૃત્યોગિનાં । અર્પયામામુરાચાર-શિષ્યામામુરાશ્રુતે ॥ ૧૧ ॥ ત ગીતાર્થયુત મિત્તા—ચર્યાયામન્યદાગત । પ્રાગવસ્થાવિદઃ પૌરાઃ-પ્રેક્ષ્ય માહુરહપવ ॥ ૧૨ ॥ અહો મહર્દે સ્ત્યક્તા ય-મહાસત્ત્વો મહામુનિઃ । ઇતિ વ્રક્રોક્તિતઃ ત-ચિદ્ગૈ-સ્પાહસ્યત સોન્વહ ॥ ૧૩ ॥ તતોર્સી શૈક્ષ-કત્વાત્ત-પરીપહપસાસહિ' । સુધર્મસ્વામિના પ્રોષે-નૂવાનેન વચસ્તિના- ॥ ૧૪ ॥

સંયમે કિં સમાધાન-મસ્તિ તે સુપ્ત, સોભ્યધાત્ । અસ્તિ યુષ્મ-ત્પસાદેન-વિહારોન્યત્ર ચેદ્ ભવેત્ ॥ ૧૫ ॥ વિધાસ્યતે સમાધિસ્તે-વ-ત્સેત્યુત્ત્વા ગુરુસ્તત. । અભયસ્યાગતસ્યાર્યા-દ્વિહારો નો ભવિષ્યતિ ॥ ૧૬ ॥

તમાર્થી કહિયારો તો સાજ સ્થિર થઈ રહો (૯) ત્યારે ચિત્તના જાણુ ગુરુ તેને કહેવા લાગ્યા કે, તારો શો વિચાર છે ? તે બોલ્યો કે, હું એટલું જાણુ છું કે, હમેશ તમારા ચરણ સેવવા [૧૦] ત્યારે ગુરુએ તેને દીક્ષા આપીને દુશીયાર મુનિઓને તે સોંપ્યો, તેમણે તેને તરતમા આચાર શીખ્યો [૧૧] તે એક વેળા ગીતાય ગાયે રહી ગોચરી એ ગયો ત્યારે તેની પૂનાવધ્યાને જાણુનારા નગરલોકે તેને જોઈને અત્યંત આ રીતે બોલના લાગ્યા કે જુવો આ મહા સત્ત્વ અને મહા મુનિ, એણે મોટી પ્રવ્રિને ત્યાગ કરેન છે આ રીતે વક્રોક્તિથી તેની વાતવાર ચરકરી કરના લાગ્યા (૧૨-૧૩) ત્યારે તે હજુ નવોસરો હાવાથી તે પરીપહને સહેલા અસમર્થ બન્યો, એટલે પૂજ્ય વન્ના સુધર્મ સ્વામીએ તેને આ રીતે કહ્યું—[૧૪] તને સવત્રમા બરોબર સમાવન છે કે ? ત્યારે તે બોલ્યો કે, જો આપ કૃપા કરી બીજા સ્થળે વિહાર કરો તો છે [૧૫] ગુરુ બોલ્યા કે તને સમાધિ કરવામાં આવશે, એમ કહી તેઓ ત્યાં આવેના અભયકુમારને કહે વાં લાગ્યા કે અમારો અર્થીથી વિદ્યાર થયો (૧૬) અજાન બોલ્યો કે, હું પ્રભુ ! એ

અમયઃસ્માહ નઃ કસ્મા-દકસ્માદીદશઃ પ્રભો । અપસાદોષઃ તેત્રોત્તુ-
ર્મુનેરસ્ય પરીપદં ॥ ૧૭ ॥ અમયોપ્યમ્યધાદેક-દિવસં સ્વીયતાં પ્ર-
ભો । નિવર્તેત ન ચેદેષ-ન સ્પાતવ્ય તતઃ પરં ॥ ૧૮ ॥ ઓષિ-
ત્યુક્તે મુર્નાદ્રેણ-નિસ્તદ્રઃ શાસનોઽતૌ । જગમ ધામ સદ્ધર્મ-ધામધામા
મયસ્તતઃ ॥ ૧૯ ॥

રત્નાનામસપન્નાનાં-રત્નગર્ભાધિપાંગણે । કોટિત્રયીં સમાકુપ્ય-રા-
શિપ્રયમચીકરત્ ॥ ૨૦ ॥ તુષ્ટો રાજાદદાત્યુચ્યૈ-રત્નકોટિત્રયીં જનાઃ ।
ગૃહીતૈ નાં યથેષ્ટ દિ-પદ્મેનેત્યપોપયત્ ॥ ૨૧ ॥ તત્તોમિલ્લદ્ દુર્તં
લોકો-લોલ્લપઃ સો મયેન તુ । વમાપે મૃગ્ગામેષા-રત્નકોટિત્રયીમૃથા
॥ ૨૨ ॥ યુષ્માભિઃ સ્વશ્વ ગત્વા-નયા કિંતુ મૃહીવયા । યાવજ્જીવ વિ-
મોક્તવ્ય-જલમર્ષિં સ્ત્રિયસ્તયા ॥ ૨૩ ॥ ઇત્યાકર્ણ્ય જનાસ્તૂર્ણ-
મૃત્કર્ણા તજ્ઞિવૃક્ષવઃ । વિમ્યતો નિશ્ચલાસ્તસ્થુઃ-સિંહનાદમૃગાઇવ ॥ ૨૪ ॥

અમયઃ પ્રાહ મોઃ કસ્મા-દિલવસ્તેષ્પદોષદન્ । લોકોચરમિદં

ચિત્તી અમારાપર આવી અકૃપા કેમ કરે છે ? ત્યારે તેમણે તે મુનિને યોગ પરીપદ
કલા [૧૭] અમય જોત્યો કે, એક દિવસ રહે, અને તેટલામા જો તે નહિ રજે, તો
પછી નહિ રહેના [૧૮] મુનિદિ તે કષુદ રાખતાં શાસનની ઉન્નતિમા તત્પર, અને
સદ્ધર્મને મદિમા કરાવનાર અભયકુમાર પોતાના મુકામે આવ્યો [૧૯]

તેણે ગળના આમણામા ત્રણ કોડ ઉત્તમ રત્નો અણાવીને તેમના ત્રણ હમયા
કર્તા (૨૦) પછી પડહ વગડા-ઓ કે, રાગ તુષમાન થઇ ત્રણ કોડ રત્ન આપે છે,
માટે જેને જોઇએ, તે લઇ જાયો (૨૧) ત્યારે તે લેવાને જલદી લોક એકઠા થય, તે
મને અભયકુમાર કહેવા લાગ્યો કે, ખુલીથી આ ત્રણ કોડ રત્ન લઈ જાયો, પણ તે લેવા
પછી તમારે જીવના સુધી પાણી, અગ્નિ, અને સ્ત્રીઓ છોડવી, એ સરત ડે [૨૨-૨૩]
આ સાંભળીને તેને લેવા ધમ્મજનાર જોયો ખીતા થઇ ઉઠ્યા અને સિંહનાદ સાંભળીને જેમ
હરણે ઉભા રહે, તેમ અગ્નિ ઉભા રહી ગયા (૨૪) અભય જોત્યો કે, હીય કા કરે

લોકઃ કિં કથિતકર્તૃયોષ્વરઃ । ॥ ૨૫ ॥ સોવાદીન્મુનિના તેન-તજ્ય-
જે પ્રપમ્પ્યદઃ ॥ તત્કૃતો હસતૈ વં ત-મતિદુષ્કરકારક ॥ ૨૬ ॥ ન જા-
નીમો વય સ્વામિ-સ્તસ્યર્થેઃ સત્ત્વમીદૃશ । ત મુપિમર્ચયિષ્યામ-સ્તદિ-
દાર્નીં મહાપતે ॥ ૨૭ ॥ અભયેન સર્વં ગત્વા-થીયતસ્તે પ્રણમ્ય તં ।
મહર્ષિં સામયામામુઃ-સ્વાપરાધં મુહુર્મુહુઃ ॥ ૨૮ ॥ इत्येवमभयो जैन-
शासनार्थविशारदः । अतिष्टिपञ्जनं मुग्ध-चिर धर्मे जिनोदिते ॥ २९ ॥

इत्येवेत्य हतपापकश्मलं—

सज्जना अभयवृत्तमुज्ज्वल ।

शिक्षयतु कृतसर्वमगलं—

सतत प्रवचनार्थकौशलं ॥ ૩૦ ॥

इत्यभयकुमारकथा (छ) ॥

इत्युक्तः प्रवचनकुशलस्य व्यवहारकुशल इति पट्टो भेद—स्तदुक्तौ

છા ૧ તે જોભ્યા કે, બે લોકાતર કામ છે, તેને કાલ કરી શકે ? [૨૫] બલપ બોલ્યો
કે, તે મુનિએ આ ત્રણે વાત તણ છે, માટે તે દુષ્કરકરક ઉપર તમે આ માટે હસતા ?
લોકા બોલ્યા કે, હે સ્વામિ ! તે કાષિના આવા સત્ત્વને અમે ભણી શક્યા નહિ, માટે હે
મહા મતિવાન મનિ ! હવેથી તે કાષિને બામે પુજશુ. [૨૭] પછી તેઓ કાલિવત
જતાં બલપકુમાર સાથે જઈ તે મુનિને નેમીને પોતાનો અપરાધ વાર વાર અમાવવા લા
અ. (૨૮) આ રીતે જૈન શાસનના અધમા કુશળ બલપકુમાર જોળા જાનોને જિન
તે ધર્મમાં સ્થાપિત કરતો હશે [૨૯] આ રીતે પાપ મળને હણનાર બલપકુમાર
આ. ૧ ચરિત સાંભળીને હે સજ્જનો ! તમે સવ મળને કરનારી પ્રવચનાર્થ કુશળ
નાં ઉત્તર
તાં હમેશા ધારણ કરો [૩૦]

આ રીતે અભયકુમારની કથા છે.

આ રીતે અવેદ ૨ કુશળરૂપ છે એ બેદ ક્યો, તે પુરો થતા પ્રવચન કુશળરૂપ

ચ સમર્પિત ભાવશ્રાવકસ્ય પ્રવચનકુશલરૂપં પદં લિંગં, एतदेवोपसं-
हरन्नाह.

॥ मूलं. ॥

एसो पचयणकुसलो - छन्मेओ मुनिवरेहि निदिहो ।

किरियागयाहं छच्चिय-लिंगाह भावसहस्स ॥ ५५ ॥

(टीका),

एष उक्तस्वरूपः प्रवचनकुशलः पदभेदः षट्प्रकारो मुनिवरैः पूर्वा-
चार्यैर्निर्दिष्टस्तथावसितं ॥ भावश्रावकलिंगपट्टप्रकरणमित्येतद्वर्षभाह
क्रियागतानि क्रियोपलक्षणानि—चियसन्दस्यावधारणार्थत्वात् षडेव लिं-
गानि लक्षणान्यग्ने धूमवद् भावश्रावकस्य ययार्याभिधानभावकस्येति.

ભાવ શ્રાવકનું જીવન પુરુષ થયું, માટે તેનો ઉપસહાર કરે છે.

મૂળનો અર્થ.

મુનિવરોએ જ ભેદનો એ પ્રવચન કુશળ કહ્યો. આ રીતે
ભાવ શ્રાવકનાં ક્રિયાગત એટલે ક્રિયામાં જણાતાં આ જ
લિંગજ છે.

ટીકાનો અર્થ.

એ એટલે ઉક્ત સ્વરૂપ પ્રવચન કુશળ જ ભેદનો—જ પ્રકારનો મુનિવરોએ—પૂર્વા-
ચાર્યોએ કહેલો છે, તે કહેવાઈ રહેતા ભાવ શ્રાવકના જ જિવન પ્રકરણ પુરુષ થયું, તે
દશાને જ —

ક્રિયાગત એટલે ક્રિયામાં દેખાતા જ વિગત એટલે અગ્નિનાં લિંગ ધૂમની માફક
ભાવ શ્રાવકના એટલે ખરા નામવાળાં શ્રાવકનાં લક્ષણો છે

વાર, શું બીજા પથુ વિગત છે કે, જેથી આ વિગતે ક્રિયાગત કહ્યો છે. હા, છે.

નનુ કિમન્યાન્યપિ લિંગાનિ સંતિ યેનૈવમુચ્યતે ક્રિયાગતાનિ-
સત્યં, સંત્યેષ, યત આહ.

॥ મૂલં. ॥

ભાવગપાદૈ સત્તરસ—મુનિજો ઇયસ્સ 'વિંતિ' લિંગાદૈ,
મનિયજિનમયસારા—પુઠ્ઠાપરિયા જઓ આહુ ॥ ૫૬ ॥

(ટીકા)

ભાવગતાંનિ ભાવવિષયાણિ સપ્તદશ મુનયઃ સૂરપ' અસ્ય પ્રકૃત-
ભાવકસ્ય મુવતે પ્રતિપાદયતિ લિંગાનિ ચિહ્નાનિ, જ્ઞાતજિનમતસારા इति
વ્યક્ત—પૂર્વાચાર્યો યતોયસ્માદાહુર્મુવતે—ઇત્યનેન સ્વમનીપિકાપરિહાર
માહ. કિંતદાહુરિત્યાહ.

તે માટેજ કહે છે કે—

મૂળનો અર્થ

એનાં ભાવગત સત્તર લિંગ મુનિઓ કહે છે. જે માટે
જિન મતના સારને બાણનાશ પૂર્વાચાર્યોએ આ રીતે કહેલું
છે.— (૫૬)

ટીકાનો અર્થ.

ભાવગત એટલે ભાવમા રહેલા સત્તર એ પ્રકૃત ભાવગ્રાવકના લિંગ એટલે ચિન્હ
છે એમ મુનિઓ એટલે આચાર્યો કહે છે જે માટે જિન મતના સારને બાણનાશ પૂર્વા-
ચાર્યો આમ બોલે છે આથી રવજુદિનો પરિહાર કરી બતાવ્યો.

॥ મૂલં. ॥

ઈત્થિ^૧-દિષ^૨-ત્થ^૩-સંસાર^૪-વિસય^૫-આરંભ^૬ ગેહ^૭-દંસણઓ^૮ ।

ગઠુરિગાઈપવાહે^૯-પુરસ્સર આગમપવિત્તી^{૧૦} ॥ ૫૭ ॥

દાણાઈ જહાસત્તી-પવત્તણં^{૧૧}-વિહિ^{૧૨}-અરત્તદુદ્દેષ^{૧૩} ।

પજ્જત્થ^{૧૪} મસબદ્ધો^{૧૫}-પરત્થકામોવભોગી ય^{૧૬} ॥ ૫૮ ॥

વેસા ઇવ ગિહવાસં પાલહ^{૧૭} સત્તરસપયનિચ્છ તુ ।

ભાવગયખાવસાવગલક્ષણ મેયં સમાસેર્ણ ॥ ૫૯ ॥

(ટીકા)

આસાં વ્યાખ્યા.

સ્ત્રીચંદ્રિયાણિ ચાર્થથેત્પાદિદંદ્વ-સ્તતઃ સ્ત્રીંદ્રિયાર્થેસંસારવિપયા
રમગેહદર્શનानि तेऽपि त्योदिभ्य इत्याकृतिगणत्वात्तसि कृते स्ત્રીંદ્રિ-
યાર્થસંસારવિપયારમગેહદર્શનત इति भवति-ततश्चेतेषु भावगत

મૂળનો અર્થ.

સ્ત્રી, ઇંદ્રિય, અર્થ, સંસાર, વિષય, આરભ, ઘર, ગઠુરિ
પ્રવાહ, આગમ પુરસ્સર પ્રવૃત્તિ, યથાશક્તિ દાનાદિકની પ્રવૃ-
'ત્તિ, વિધિ, અરત્તદ્વિષ્ટ, મધ્યસ્થ. અસંબંધ, પરાંર્થ કામોપભોગિ,
અને વેશ્યા માફક ઘરવાસને પાળનાર, એમ સત્તર પદ્યો સમા-
સ કરી, ભાવશ્રાવકના ભાવગત લક્ષણ છે. (૫૭-૫૮-૫૯)

આ ગાથાઓની વ્યાખ્યા

સ્ત્રી, ઇંદ્રિયો, અર્થ, સંસાર, વિષય, આરભ, ગેહ તથા દર્શન એમનો દ્વંદ્વ છે
પછી તેનાપર તસુ પ્રત્યય લગાવેલ છે, આટે એ બાબતોમા ભાવ શ્રાવકનું ભાવગત લક્ષણ
થાય છે, એમ ત્રીજી ગાથામા જોડનાનું તે, તથા ગઠુરિકા પ્રવાહ સળધી તથા પુરસ્સર

ભાવશ્રાવકલક્ષણ મવતીતિ તૃતીયગાયાયાં સવધઃ તથા ગઢ-
રિકાદિમવાદવિષયે તથા પુરસ્સરમાગમમટ્ટાચીરિતિ પ્રાકૃતત્વાન્નદો-
ભંગમયાચ પૂર્વાપરનિપાતઃ—તતથાગમપુરસ્સરં મટ્ટતિર્વર્તન ધર્મકાર્યે-
ષ્વિતિ ગમ્યતે—પ્રસ્તુતલિંગમિતિ, તથા દાનાદિ—યથાશક્તિ—પ્રવર્તનમિતિ
સ્પષ્ટં—પ્રાકૃતત્વાચ્ચ દીર્ઘત્વં—તથાચિદ્દીકો ધર્માનુશ્ઠાન કુર્વન્ ન લ-
બ્જતે, તથા અરક્તદ્વિષ્ઠ સાંસારિકભાવેષુ મવતિ,—

મધ્યસ્થો ધર્મવિચારે ન રાગદ્વેષાભ્યાં બાધ્યતે, અસવજ્ઞો ધનસ્વજ-
નાદિષુ ભાવપ્રતિબધરાહિતઃ, કરાર્યકામોપભોગી પરાર્ય પરોપરોધાદેવ કામાઃ
શબ્દરૂપસ્વરૂપા ઉપભોગા ગધરસસ્પર્શલક્ષણા વિચિતે મટ્ટતિતયા યસ્ય સ
પરાર્યકામોપભોગી—સમાસઃ પ્રાકૃતત્વાત્—વેદ્યેવ પળ્યાંગનેવ કામિન
મિતિ ગમ્યતે શૃદ્ધવાસં પાલયત્યલ્પશ્વેવા પરિત્યજામ્યેન મિતિ ભાવપશ્ચિતિ
સમદશ્ચવિધ-પદનિષદ્ધ-તુ. પૂરણે-ભાવગત પરિણામજનિતરૂપ મિતિ-જાતા
વેકવચનમનુસ્વારલોપથ પ્રાકૃતત્વાત્—ભાવશ્રાવકલક્ષણમેતત્ સ-

આગમ પ્રશ્નિ એ પદમા પ્રાકૃતપણથી તથા હદના લગની બીકે આગળ પાછળ પદ
રાખ્યા છે, તે સીધા કરતા આગમ પુરસ્સર પ્રશ્નિ એટલે ધર્મ કાર્યમાં વર્તન, એ પણ
નિગ છે તથા દાનાદિકમાં મધ્યસ્થિન પ્રવર્તવું કેમકે તેના ચિન્હવાળા પુરુષ ધર્માનુશ્ઠાન
કરતા લગ્નનો નથી, તથા સાસારિક આગતોમા અરક્તદ્વિષ્ઠ હોય, ધર્મ વિચારમાં મધ્યસ્થ
હોય, તેથી રાગ દ્વેષમાં ચડે નહિ, અસવજ્ઞ એટલે ધર્મ સ્વજ્ઞનાદિકમાં પ્રતિબધ રહિત
હોય, પરાર્ય કામોપભોગી હોય, એટલે પગના અર્થે અર્થાત્ ઉપરોધથી કામ એટલે શબ્દ
અને રૂપ તથા ઉપભોગ એટલે મધ્ય સ્પર્શ તેમાં પ્રશ્નિ કરનાર હોય, તેમજ વેશ્યા
એટલે લાકુત સ્ત્રી જેમ ઉપર ટપકેથી કામિને ચાહે, તેમ શૃદ્ધવાસને પાળે, એટલે એને
આ કે કામ છેડવો છે, એમ લાગ્યો થકો પતે, આ રીતે સત્તર પદમાં બધેલું ભાવ
આગમ આગળ લક્ષણ સમાંસે કરીને એટલે સૂચના આપેલી છે. એ રીતે ત્રણ માયાને
બહારમાં છે

માસેન સૂચામાત્રેણેતિ ગાયાત્રયાસ્રાર્યઃ (છ)

અથ યયોદેશ નિર્દેશ इतिन્યાયાत् પ્રથમ સ્ત્રીતિ ભેદ વ્યાખ્યા-
ન્યનાદ

॥ મૂલં. ॥

इति अणत्थभवणं-चलचित्त नरयवत्तिणी श्रूयं ।

जाणतो हियकामी-वसवसी होइ नहु तीसे ॥ ६० ॥

(टीका)

સ્ત્રીં યોપિતમનર્થાનાં કુશીલતાનૃશસતાદિદોષાણાં ભવનમાશ્રય-
સ્થાનં ચલચિત્તામન્યાન્યામિલાપિર્ણી નરકસ્ય વર્તિનીભૂતાં માર્ગકર્યાં
જાનન્નવગચ્છન્ હિતકામી શ્રેયોમિલાપુકો વશવર્તી તદવીનચારી ભવતિ સ્યા
શ્વહુ નૈવ તસ્યાઃ સ્ત્રિયઃ કાષ્ટશ્રેષ્ટિવત્

તત્કયા ચેધં.

હવે જેમ ઉદ્દેશ હોય, તેમ નિર્દેશ થાય, એ ન્યાયે જહેવા સ્ત્રીય ભેદ વર્ણવે છે —

મૂળનો અર્થ

સ્ત્રીને અનર્થની ખાણ, અચળ અને નરકની વાટ સમાન
જાણનો થકો હિતકામિ પુરુષ તેનો વશવર્તી નહિ થાય. [૬૦]

ટીકાનો અર્થ.

સ્ત્રીને કુશીલતા નૃશ સતા વગેરે દોષોની લવન એટલે ઉત્પત્તિ સ્થાન (ખાણ) તથા અન્ય
અન્યને ઇચ્છનારી હોવાથી અન્યિત તથા નરકની વર્તિનીભૂત એટલે આર્થ સરખી જાણુતો
થકો હિતકામિ એટલે શ્રેયનો અભિલાષી પુરુષ વશવર્તી એટલે તેને આધીન નહિજ થાય
કાષ્ટશ્રેષ્ઠની મારક

કાષ્ટગેહની કથા આ પ્રમાણે છે

રાયગિહનયર મલયા—ચલમિ નિવસેહિ સુરહિયુળકાલિઓ । ક-
હો, સિદ્ધી ચદળકટુ બ્વ પિયા, ય સે વજ્જા ॥ ૧ ॥ સાગરદત્તો પુત્તો-
મયળા નામેળ સારિયા સારા । તુહિયનામા કીરો—સલક્વળો કુ-
વકુહો ઇગો ॥ ૨ ॥ સિદ્ધી ગિહં મલાવિય—પિયાઈ કહ્યા ગઓ વણિ-
જોળ । ફુલ્લવડુણ સદ્ધિ—સા જાયા મુક્કમજ્જાયા ॥ ૩ ॥ ત વહુય
મવેલાઈ—ઈતજત ગિહં નિણ્ણ ॥ કોવનરઅરુણનયળા—મયળા કલય-
છઈ ઉચ્ચસર ॥ ૪ ॥ મળઈ ય કો નિલ્લજ્જો—મહ પટ્ટુગેહ અવેલ મે-
ઈ ઇમો । તાયસ્સ કો ન બીદ્દ—કો નિલ્લિવ્વો ય જીયસ્સ ॥ ૫ ॥ સ-
ય, મન્નૂનં, કીરો—સીરોવમ, વયળઓ મળઈ મયળે, ॥ કુળ મોળં, જો દ-
ઈઓ—વડુજાહ, સપ્પવ, ણો, તાઓ ॥ ૬ ॥

સા પુળ તય પયપઈ—હા પાવ તુમ સજીવિયસયળો । તાયગિ-
હેવિ અકજ્જ—સજ્જતં કહ ઉવક્સેસિ ॥ ૭ ॥ સ મળઈ ત મારિજ્જસિ

રાગજીહ નમરૂપ મયયાઅળમા સુરહિ શુભ્યુક્ત ચદન કાણી જેવો ૧૫૨૧ ૨
હેતો, અને તેની વળ નામે આ હતી [૧] તેને સાગરદત્ત નામે પુત્ર હતો મદના
નામે સરસ સારિકા હતી, તુહિક નામે, પોપટ હતો, અને એક લક્ષ્મણાણો રૂકડો હતો
[૨] હવે શેઠ એક વેળા પોતાની ઊંચાને ધર બળાવી વેપાર અથ દેહાતરુ ગયો, તે
દોકલે તે આ પુત્ર નામના બટકની સાથે મર્યાદા છોડી વર્તવા લાગી [૩] તે, બ
કુનાને અવેર અસુર ધેર, આવતો જતો જોઈને ક્રોધથી લાલ નેન કરી, મેના ઉંચા સાટે
કળકળાટ કરવા લાગી [૪] તે બોલી કે, મારા શેઠના ધેર આ કાણુ નિર્જન અ-
વેળાએ આવે છે ? શુ તે, શેઠથી બીના નથી ? શુ તેના દિવસ, બરાબ રથ છે ? [૫]
અરે તેને પોપટ કીર જેવા વચનથી કહેવા લાગ્યો કે હે મેના ! તુ બરોનર માન રહે
જે વળાને બ્લાસે તેજ આપણો શેઠ છે [૬] ત્યારે તે મેના તેને કહેવા લાગી કે,
હે પાપિષ્ઠ ! તુ પોતાના જીવિતમાં તુષ્ટાવાળો છ તાતના ધરમા પણ અકાર્યને સાધના
રાને કેમ ઉવેએ છે ? (૭) તે બોલ્યો કે, તને મારી નાખશે, છતાં તે મેના વિરમી નહિ,

તહાવિં ઇમા જાય વિરમણેવ । તા કોમલગલકદલ—ચલણેન નિહ-
 ગિયા તીણ ॥ ૮ ॥ મિત્રલ્લહાઈ પવિત્ર—તમિ ગિહે અન્નયા મુળીણ ॥ ડુ-
 ગ । સામુદ્રવિત્ત તાણ—જિઠો જપઈ કણિઠ્ઠમુળિ ॥ ૯ ॥ જો સિરસ સ-
 ર્વાહિઈ—ઈમસ્સ વરકુલ્લુડ્ડસ્સ સો રાયા । હોહી નિમ્મુણિય મેય—પન્ડ-
 વ્ઠાટિણ વડુણ ॥ ૧૦ ॥ તો વજ્જં સો પખ્ખણઈ—વહુ મહ વિયરેસુ—ત-
 વ્ઠવ્ઠપલ । સા આહ દેમિ અન્ન—સ ખ્ખણઈ અન્નેણ નહુ કજ્જ ॥ ૧૧ ॥
 ૧૧ વહુપાવપુજયુરુભાવ—વિજિયવજ્જાઈ તયણુ વજ્જાણ । ગોસે વિહણિ-
 ય ચરણાહં તય રથિય મિસિય ॥ ૧૨ ॥ ધોયણકણ રુપતસ્સ—લેહસા-
 લ્લાગયસ્સ પુત્તસ્સ । તીણ મજ્જરિપલ મેવ—દિન્ન મન્નાયતત્તીણ ॥ ૧૩ ॥
 ત સો જિમિવણ ગર્ઓ—પત્તો વહુઓ સ્વણેણ તત્થ તય । મુજતો મજ્જ-
 રિપલ—મપિચ્છિત્ત પુત્તણ વજ્જ ॥ ૧૪ ॥ કત્થ સિરમસ મેસા—આ-
 હ મણ ત સુયસ્સ નણુટિન્ન । સ ખ્ખણઈ જઈ મે કજ્જ—તો ત લહુ હ-

તેથી તેના કામળ ગળાને તેમણે પગવતી મગ્ગી નાખ્યું (૮) એવામા તે ધર્મા એક અપતે
 મિલ્લાયે એ મુનિ પેઠા તેમાનો મોટો મુનિ સામુદ્રિયે બાલુનાર હોવાથી નાના મુનિને ક
 હેના લાગ્યો કે, [૯] આ ઉત્તમ કુકડાનું માથું જે ખારી, તે રાજ્ય થશે તે વાત ધ્યાન
 લેવા નહિયા બુદ્ધે સામળી (૧૦) સારે તે વજ્જાને કહેવા લાગ્યો કે, મને જાણી
 કુકડાનું માસ આપ ત્યાજ તે બેની કે, બીજા કુકડાનું માસ લાવી આપુ સારે તે બોયો
 કે તે મને નહિ જોઈએ [૧૧] સારે સારે પાપના ભારથી દુન્યાએની વજ્જાએ પ્રભાતે
 તે ચરણાયુધ (કુકડા)ને મારી તેનું માસ રાખ્યું [૧૨] તેણીને વત્તની ખૂબર નહતી,
 તેથી તેણીએ તે કુકડાની માજરીનું માસ લેખણાથી આવીને ખાના માટે રોતા પુત્રનેજ
 આપી દીધું (૧૩) તે જાળીને ચાલ્યો ગયો, તેવામા સારા તુરત બુદ્ધ આયો, તે
 તે માસને ખાયા લાગ્યો, પણ તેમા માજરી નહિ જોવાથી તે વજ્જાને પૂછના લાગ્યો
 (૧૪) કે, માજરીનું માસ ક્યા છે ? વજ્જા બોલી કે, તે પુત્રને આપ્યું સારે તે બોલ્યો
 કે, જે મારે કામ હોય, તો પુત્રને પણ મારી નાખ (૧૫) સારે તે દુઃખિએ જતાની

ણસુ પુત્રવિ ॥ ૧૫ ॥ તો દુગ્ગઈ ગમિરીષ-મુગ્ગઈપુરપયગમણપગૂષ । અવિ-
વેયભૂમિયાષ-મયણસરણસરવિહુરાષ ॥ ૧૬ ॥

લજ્જામજ્જાયવિવજ્જિપાઈ વજ્જાઈ તપિ પટિવર્ત્ત । ઇય વલ્લાવો
નિમ્મુઓ-સાગરદત્તસ્સ ધાર્ષે ॥ ૧૭ ॥ સા ત કઢીઈ કાઢ-પત્તા ચ-
પાપુરિં તયા રાયા । તહિય મઓ અપુત્તો-નિરુવિંયટિવ્વપણ તો ॥ ૧૮ ॥
તેણ સો અહિસિત્તો-રજ્જે સપુદ્ધપુદ્ધવડર્ણ । ત પાલઈ સુત્થમણો-પસ-
મતમહત્તસામસ ॥ ૧૯ ॥ જ કાઢણ કઢીષ-ધાર્ષે પસ આણિઓ તેણ ।
ધાર્ષે ધાર્ષવાહણુત્તિ પત્તો-પસિદ્ધિપય ॥ ૨૦ ॥ કામાસત્તેમણાષ-વજ્જાષ
ણાસિયાપિ ગિહસારે । કત્થવિ કોવિ પવત્તો-સીયતો પરિયણો સવ્વો
॥ ૨૧ ॥ ઇત્તો ય કલ્હસિદ્ધી-વિઠત્તવિત્તો નિય ગિહ પત્તો । ત દદ્ધુ સ-
દ્ધિયપટિય-ધસક્કિઓ પુત્તછપ વજ્જ ॥ ૨૨ ॥ સો કત્થ વિષ પુત્તો-સા
ધાર્ષે કત્થ કત્થ સા મયણા । ત કત્થ ધણ સા કત્થ કુવકુહો કત્થ
સો લોઓ ॥ ૨૩ ॥

સુગતિપુર જ્યાના માર્ગેમા આનવા પાંગળી થયેલી અવિવેકની ભૂમિકા, અને કામનાજીથી
વિહુર થયેલી (૧૬) અને નાજ મયાદ રિનાની વજ્જાએ તે પછી કણ્ઠમ કર્ણ હવે
આ વાતચિત્ત સાગરત્તની ધાઈ માતાએ સાભળી [૧૭] તેથી તે તેને કેડપર ઉઘડી
અપાપુરીમા નાગી આવી ત્યા ને વેળાએ રાગ અપુત્ર મરણ પામ્યો હતો તેથી પાત્ર
દિવ્ય કરવામા આન્યા (૧૮) તે જિવ્યેથી સપૂણ પુણ્યના ઉચ્ચે સાગરદત્ત રાગ્યમા
અભિરિક્ત થયો, તે મોટા સામતોની સપ સનાદથી સ્વસ્થપણે રાગ્ય પાળવા સાગ્યો
(૧૯) તેો ધાઈ માતાએ કેડે કરી આણેલો, તેથી તે ધાનીનાહન નામે પ્રસિદ્ધ પામ્યો
[૨૦] આણીમેર કામાસમા અનેલી વજ્જાએ ધરને સાર ઉઘડી દીધાથી સધળા આડર,
નદર સીવધને ન્યા ત્યા જોઈ ગયા [૨૧] જોવામા કાણશેઠ બહુ ધન કમાઈ પોતાને ધેર
આન્યો તે ધરને હાલદાન થયેલું જોઈ ખાસ્તિ ખાઈ વજ્જાને પૂજવા લાગ્યો કે [૨૨]
હે પ્રિય ! તે પુત્ર કયા છે ? તે ધાઈ કયા છે ? તે મેના કયા છે ? તે ધન કયા છે ?
તે કેડો કયા છે ? અને તે આર નદરો કયા છે ? [૨૩] એમ પૂછતા મણુ તેણીએ કહી:

इय पुढाविह पुणरुत्तरं-जा न देह सा किंपि । कष्टेण कष्टपं
मज्झतिओ तो सुओ पुढो ॥ २४ ॥ नियचेलचलचलणेण-तीह सो स
भेसयिज्जतो । जपइ कपिगहियओ-सिद्धवरिद्ध विसिद्धमई ॥ २५ ॥ त
इज्जसि पुणरुत्त-एसा म भेसए भिसं ताय । ता वग्घदुत्तढासकढंमि
दिओ किमु करेमि ॥ २६ ॥ तो पंजराउ सुक्को-घरतरुवरसिहरस
ओ कीरो । त सव्व पुब्बुत्त-वत्तत कहइ जहनाय ॥ २७ ॥ इय मा
य नमिय सिद्धीं-गओ सुओ मणसमीहिण ठाणे । सिद्धीवि ताइ चा
सोउं एवं विचिंतइ ॥ २८ ॥ अत्थिरयेमत्त महो-अहो चलत्त अहो अकरुण
कामासत्त महो-अहो महेलाण कवडत्त ॥ २९ ॥

किंच,-

आनायास्तिमित्सहतेरिव દટાઃ પાશા મજાનામિવ, માસ્તી
इव सर्वदिक्षु हरिणप्रातस्य वा वागुरा । स्वैर भ्रातिभृतः पक्षभिनिवह

ઉત્તર આખ્યો નહિ, સારે કટથી કાટપિન્નમાં પડેલા પોપટને તેણે પૂછ્યું [૨૪]
ત્યારે તેણીએ તેને પોતાની સાડીનું કપડું ચઢાવીને ખુમ ખીવરાવ્યો, એટલે એટ
વાળો તે પોપટ મૂળતો મૂળતો મેકને કહેવા લાગ્યો — (૨૫) હે તાત ! તું મને
વાર પૂછે છે, અને આ મને ખીવરાવે છે, માટે હું વાધ અને દેતક વચ્ચે પડ્યો
માટે શું કરું ? [૨૬] ત્યારે મેકે તેને પાળવાથી છુટો કર્યો, એટલે તે ધરના અ
રેલા ઉંચા ઝાડની ટોચે બેસી, તે સધળું પૂર્વોક્ત વર્તાત જેમ જાણતો હતો તેમ
ગયો (૨૭) પછી મેકને નખી, તે પોપટ પોતાને મનપસંદ સ્થાને ઉડી ગયો
શેક તેનું ચરિત્ર સ્ખલળી, આ રીતે મનમાં વિચારવા લાગ્યો [૨૮] સ્ત્રીઓનો અ
ત્રેમ જુઓ, ચચગપલું જુઓ, નિર્દયપણું જુઓ, કામાસક્તપણું જુઓ અને કપટ જુઓ
[૨૯] વળી સ્ત્રીઓ માણસને પકડવાની મજબુત જાળની મારક, હાથીને પકડ
શેસા મારક, દરજોને પકડવાની ચોમેર પાયરેલી વાગુરા મારક અને મરજી પ્રમાણે
નારાં ખસિઓને પકડવા જોડેલા જીટમૂની મારક આ સસારમાં વિવેક રહિત જ
બધન માટે રહેલી [૩૦]

વાટિતાઃ સ્કુપમા* સંસારેવ વિરુદ્ધુસ્તમનસાવધાયવામશ્રુત્વ* ॥ ૩૦ ॥
 ભારિયાવિ સિનેહેણ-સકજ્જલગ્ગા સિનેહસયમ્મારી । દીવમિહ્વ સમ્મલ-
 સા-મલિણકરી ચયહ તા મહિલા ॥ ૩૧ ॥ જલસંગયા દુરતા-દોપવલ્લ-
 ચંપરી દુરાચારા । સરિયલ્લ વિસમયહનીય-ગામિણી મહિલિયા ચયહ
 ॥ ૩૨ ॥ इय चिंतिउण सम्म-चम्मपि घण च दाउ सच्चपि । मिण्हेइ
 कद्वसिद्धी-पव्वज्ज कम्मगिरिवज्ज ॥ ૩૩ ॥ वज्जा उ निवभएण-नट्ठा
 वट्टएण सह सओ झचि । चंपाइ गवु चिद्वइ-न मुणइ नियय सुय
 निवइ ॥ ૩૪ ॥ अह कद्वमुणी कद्वठाणुद्वठाण परापणो सुगीपत्थो ।
 एगागी विहरतो-कयावि चपापुरी पचो ॥ ૩૫ ॥

તત્થય મિલ્લાહેડ-ઘરઘરેણ મમતઓ પચો । વજ્જાઈ ગિહ નાઓ-
 તોઈ જોઈ એસ મે ભંત્તા ॥ ૩૬ ॥ જાણાવિસ્સઈ નૂણ-મહ દોસે એસ ન-

૧ ૧ રોહ (તેન)થી ભરેલી સકળ જગત્ [કાળજી ખરતી] રોહ [તેન]ની ક્ષમ
 પ્રનારી ક્રુપા અને મર્મિના પ્રનારી દીપશિખા મારક રોહ [પ્રીત]થી પોરેલી અમર
 લામ (પોતાનું મતનન સાધતી), રોહને ક્ષમ કરતી ક્રુપા, અને અનિન પ્રનારી મહિ
 લા છે માટે તેને તથા છે [૩૧] જળ [પાણી]નાળા દુરત દ્વિપક્ષ [એ તડને]
 ક્ષમ કરતી દુરાકાર [વાળચુક્ર] વિષમ પક્ષવાળા અને નીચ ગામિની [નીચે વહેતી]
 નીની માફક મહિલા પણ જડને પકડનારી દુરત ખીચર આ સ્પર્શવાને નાથ કરનારી,
 દુરાચારિણી વિષમ આ નીચના સાથે ચાનનારી મહિલા છે માટે તેને તળે [૩૨]
 એમ બરોબર ચિતારીને તેણે જાણે ધન ધર્મ માર્ગ દળે કનકચ ત્રિરીને તોડવા વજ્જ સ
 માન દીક્ષા લીધી (૩૩) હવે વજ્જ પણ રાજના પાત્રી તે બુદ્ધના સાથે નારીને
 સ્વામા આવી રહી કમકે સિનેહ પુત્ર ત્વાને રાજ છે એમ કહ તેને ખનર ન હતી.
 [૩૪] હવે મહામુનિ જારે તપમા પરાયણ રહી ગીતાર્ય મર્મ એકાકિપણે વિચરતો કાષ
 વેળા સ્વામા આબો (૩૫) ત્યાં તે મુનિ બિદગ્ય ધરોધર ભમતો થકો વજ્જના ધ
 રમા આબો એટલે તેણે જાણ્યું કે, આ મારો ભત્તાર છે [૩૬] માટે તે અવર

યરિલોયસ્સ । તા તદ્દ કરોમિ અહય—જહ કીરડ, શક્તિ નિલ્લિસઓ
 ॥ ૩૭ ॥ તો તીંડ તસ્સ દિન્ન—સહિરન્ન મહયાહય અન્ન । તેણિ સહસા ગ-
 હિપ—ચોરો ચોરોત્તિ વાહરિયં ॥ ૩૮ ॥ સો તલવેરેણ ગહિઓ—જાનીઓ
 નિવડમદિરે તાવ । મહસ્સચિય ધાર્દપ—દિદ્દો ઉવલલિસઓ ય તદ્દા
 ॥ ૩૯ ॥ નિવહિત્તુ ચલણજુયલે—કુદ્દકુદ્દ રોંડ સમાદત્તા । મણિયં નિવેણ
 અમ્મો—તુમ અયદે રૂયસિ કિહણુ ॥ ૪૦ ॥

સા મળાઈ ગમ્મરસર—તુદ્દ જળઓ એસ ગહિયપવ્વજ્જો । સુચિરાવ
 મળ દિદ્દો—તેણ અહ વચ્છ રોપમિ ॥ ૪૧ ॥ તયણુ નિવેણ સ નેઓ—
 નિવંસિઓ આસણમિ મિહયજ્જે । મણિઓ ય મિણ્ણસુ તુમ—રજ્જ તુદ્દ કિં-
 કરો અહય ॥ ૪૨ ॥ સાહુ સાહુ નરવર—નિરીહચિત્તાણ સમરહિયાણ ।
 સાવજ્જકજ્જસજ્જેણ—અમ્મ રજ્જેણ કિં કજ્જ ? ॥ ૪૩ ॥ સુરનરવરપર-
 પ્પય—લચ્છી સપાયણિક પદિહત્થ । ત કુણસુ નરેસર નિચ્ચ મેવ જહ-

છઠ્ઠાના શ્લોકને મારા દોષ જણાવી દેશે, માટે હું એમ કહ કે, જેથી એ જટ દેશનિકા
 લ થાય (૩૭) તેથી તેણીએ તેને સોનાવાળા મડક [લજ્જ્યા વગેરે] આપ્યા, તે તેણે
 આચિતા લીધા, એટલે તેણીએ ચોર ચોર કરીને છુગે પાડી (૩૮) એથી ત્યાં તળ
 વરે આવી, તેને પકડી રાજમદિરમા આણ્યો, તેનામા આચિતો તેને ધાપ્યો જેણે,
 અને એણખ્યો (૩૯) તેથી તે તેના પગે પડી ડસકે ડસકે ચેવા લાગી, ત્યારે રાજ
 એ કહ્યું કે, હે અબ્બા ! તું આકરે [વગર પ્રસ્તાવે] કેમ રહે છે ? (૪૦) ત્યારે તે
 ગદ્ગદ સ્વરે બોલી કે, આ તારો બાપ છે, અને તેણે દીક્ષા લીધી છે તેને મેં ધણ
 સામા વખતે જેણે, તેથી હે વત્સ ! હું રોહિ છું (૪૧) ત્યારે રાજએ તેને ધરમાં
 તેડી, આસનેપર બેસારી કહ્યું કે, તમે આ રાજ્ય લ્યો, હું તમારો કિકર છું (૪૨)
 ત્યારે સાધુ બોલ્યો કે, હે નરનર ! અમે નિસ્પૃહ અને નિસંગ છીએ, માટે અમને પાપ
 કાર્યથી ભરપુર રાજ્યનું શું કામ છે ? [૪૩] માટે હું જણુ સુગર અને મોક્ષની લ
 દની સપાદન કરી આપનામા સમર્થ એવા વિનમ્રમને વચારમિત કર (૪૪) એમ

વાહિતાઃ : સ્કપ્પકા* સસારેજ વિવેકમુક્તમનસાનપ્રાયવામમ્ભુવ ॥ ૩૦ ॥
 ખારિયાંબિ સિનેહેનં-સકજ્જલગ્ગા સિનેહસયમ્પારી । દોવસિહવ્વ સકલ્હ-
 સા-મલિણકરી ચપહ તા મહિલા ॥ ૩૧ ॥ જલસગયા દુરતા-દોપક્ક-
 ચંકરી* દુરાચારા ॥ સરિયવ્વ વિસમંયર્હનીય-ગામિણી મહિલિયા ચપહ
 ॥ ૩૨ ॥ ઇય ચિંતિહણ સમ્પ-ચર્મ્મપિ ધણ ચ દાહ સમ્પપિ । મિષ્ઠેદ્દ
 કઢ્ઢસિઠ્ઠી-પવ્વજ્જ કમ્મગિરિવજ્જ ॥ ૩૩ ॥ વજ્જા હ નિવમ્મણ-નહ્ઠા
 વહ્ઠ્ઠણ સહ તઓ દ્ધત્તિ । ચપાઈ ગહુ ચિદ્ઢહ-ન મુણ્ઠ નિયય સુય
 નિવહ્ ॥ ૩૪ ॥ અહ કદ્ઢમુળી કદ્ઢાણુદ્ઢાણ પરાયણો મુળીવત્થો ।
 પ્પગાગી વિહરતો-કયાંબિ ચપાપુરી પત્તો ॥ ૩૫ ॥

તત્થય મિવસાહેહ-ધરધરેણ મમંતઓ પત્તો । વજ્જાઈ મિહ નાઓ-
 તોઈ જહ્ પસ મે મત્તા ॥ ૩૬ ॥ જાણાવિસ્સદ્દે નૂળ-મદ્દ દોસે પસ ન-

રનેહ (તેય) થી ભરેલી સકળજનામ [કાળજ ખરતી] રનેહ [તેન] ને કાય
 કરનારી, કુપુષ અને મનિન કરનારી દોષદિખા આરક રનેહ [ખીત] થી પોષેલી, સ્વકાર્ય
 લેમ (પોતાનું મતર્થન) સાધતી), રનેહને ક્ષમ કરતી વપુષ, અને મનિન કરનારી મહિ
 લા છે, માટે તેને તજ્જેદ્ધા [૩૧] જળ [પાણી] વાળો, દુરત દ્વિપક્ષ [બે તરફ]
 ક્ષમ કરતી દુરાકાર [વામન્યુકી] વિપમ પક્ષવાળો અને નીચ ગામિણી [નીચે વહેતી]
 નદીની આરક મહિલા પણ જડને પકડનારી દુરત, ખીચર અને સાસરીયાને નાશ કરનારી,
 કુશચારિણી વિપમ માટે નીચના સાથે ચામનારી મહિલા છે માટે તેને તળે [૩૨]
 એમ બરોબર ચિતારીને તેણે જાણુ ધન ધર્મ આમ જડને કેમકે મિત્રીને તોડના વજ્જ સ
 માન દોષા લીધી (૩૩) હવે વળ પણુ રાખના ભયથી તે જડુકના સાથે નાશીને
 મપામા આવી રહી કેમકે તેનો પુન ત્યાગે રાખ છે એમ કહ તેને બળ ન હતી
 [૩૪] હવે કાષ્ટમુનિ ભારે તપમા પરાયણુ રહી, ગીતાર્ય યદ્ધ એમકિપણે વિચરતો કોઈ
 વેળા ચપામા આવ્યો (૩૫) ત્યા તે મુનિ લિલ્લાર્યે ધરોધર ભમતો થોડા વળાના ધ-
 રમા આવ્યો, એટલે તેણે જાણુ કે, આ મારો ભત્રીય છે [૩૬] માટે તે અચર્ય

યરિલોયસ્સ । તા તહ કરોમિ અહય—જહ, કીરહ, શક્તિ નિગ્ધિસ, ઓ
 ॥ ૩૭ ॥ તો તીંહતસ્સ ટિન્ન—સહિરન્ન મદયાઇય અન્ન । તેણવિ સહસા ગ-
 હિં—ચોરો ચોરત્તિ વાહરિયં ॥ ૩૮ ॥ સો તલવરેણ ગહિઓ—જ્ઞાનીઓ
 નિવડમદિરે તાવ । મહસ્સાચિય ઘાઈં—દિટ્ઠો ઇવલવિસ્વઓ ય તહા
 ॥ ૩૯ ॥ નિવઢિત્તુ ચલ્લણજુયલે—કુહકુહ રોડ્ડ સમાઢત્તા । મળિય નિવેણ
 અમ્મો—તુમ અયઢે રૂપસિ કિહણુ ॥ ૪૦ ॥

સા મળહ ગગરસર—તુહ જળઓ ઇસ ગહિયપવ્વજ્જો । મુચિરાડ
 મપ દિટ્ઠો—તેણ અહં વચ્છ રોપમિ ॥ ૪૧ ॥ તયણુ નિવેણ સ નેઓ—
 નિવેસિઓ આસણમિ ગિહમજ્જે । મળિઓ ય ગિળ્હસુ તુમ—રજ્જ તુહ કિં-
 કરો અહય ॥ ૪૨ ॥ સાહ સાહ નરવર—નિરીહચિત્તાણ સગરહિયાણ ।
 સાવજ્જકક્કસજ્જેણ—અમ્હ રજ્જેણ કિં કજ્જ ? ॥ ૪૩ ॥ મુરનરવરપર-
 પ્પય—લચ્છી સપાયણિક પઢિહત્થ । ત કુળસુ નરેસર નિચ્ચ મેવ જહ-

ધદાના ધોરોને મારા દોષ જાણી દેશે, માટે તુ એમ કર કે, જોથી એ જટ દેશનિકા-
 લ થાય (૩૭) તેથી તેણીએ તેને મોનાવાળા મક્ક [બચ્ચા વગેરે] આપ્યા, તે તેણે
 આચિતા લીધા, એટલે તેણીએ ચોર ચોર કરીને ખુબો પાડી (૩૮) એથી ત્યાં તળ
 વરે આવી, તેને પકડી રાજમદિરમાં આણે, તેવામાં આચિતો તેને ધાક્યો જોયો,
 અને એળખ્યો (૩૯) તેથી તે તેના પગે પડી ટક્કે ટક્કે મેના લાગી, ત્યારે રાજ
 એ કહ્યું કે, હે બાળા ! તુ અકકે [વગર પ્રસ્તાવે] કેમ રૂવે છે ? (૪૦) ત્યારે તે
 અદ્દેગ્ધ સ્વરે બોલી કે, આ તારો બાપ છે, અને તેણે દીક્ષા લીધી છે તેને મેં પછા
 લાના વખતે જોયો, તેથી હે વત્સ ! તુ રોડિ છુ— (૪૧) ત્યારે રાજએ તેને ધરમાં
 મેડી, આસનપર બેસારી કહ્યું કે, તમે આ રાજ્ય લ્યો, તુ તમારો કિકર છુ (૪૨)
 ત્યારે સાધુ બોલ્યો કે, હે નરવર ! અમે નિરુપ્પહ અને નિસંગ છીએ, માટે અમને પાપ
 કાયથી ભરપુર રાજ્યનું શુ કામ છે ? [૪૩] માટે તુ પણ મુગ્ધ અને મોતમની લ
 દી સપાદન કરી આપનામાં સમર્થ એવા ચિનધર્મને વધારાશક્તિ કર (૪૪) એમ

સત્તિ જિજ્ઞાસમ્ ॥ ૪૪ ॥ इय सोऊण तुहो-सिरिक्दुमुणिदपायमूलमि
निम्मलसमत्तजुयं-गिहिवम्म गिण्हइ नरिंदो ॥ ४५ ॥

इय वृत्तर्त वज्जा-वज्जपहारोवम निसामित्ता । नरवरभयभीयमणा-
नहा तुरियं सम बहुणा ॥ ४६ ॥ नरनाहपत्यणाए-वासवास ठिओ मुण
तत्थ । पडिवोहए बहुजण-पमावए पवयणं बहुसो ॥ ४७ ॥ सुह
अक्खाणीणावि-चित्तचमक्क जणतओ तवसा । पालिय वय मकलक-वह
मुणी सुगइ मणुपत्तो ॥ ४८ ॥

एष काष्टश्रेष्ठितः शुद्धवृत्तः—

ज्ञात्वाऽवंधाकत्ववैराग्यरगं ।

मास्म स्त्रीणा सर्वदोषाकरीणा,

भव्यालोकोवश्यता जातुयात् ॥ ४९ ॥

॥ इति काष्टश्रेष्ठिकथा. ॥

સાબળીને તે નરેદ્ર પુરથી ચાલ, કાષ્ટમુનિ પાસેથી નિર્ભજ સમ્યક્ત્વ સાથે ગૃહિધર્મ સ્વીકાર
રેતો હવે (૪૫)

આ જતાત વજ્જાએ સાબળતા જાહે તેણીને વજ્જને ધા લાગ્યો હોય, તેણે સા
જ્યુ, તેથી તે રાગના લક્ષથી જીતી શકી બહુકની સાથે નારી ગઈ (૪૬) બાદ રા
જાની પ્રાર્થનાથી મુનિ ત્યાં ચતુર્થાસ રહ્યા, અને ધણુ સોકને પ્રતિભાધી બહુ પ્રકારે પ્રત્ય
નની પ્રભાવના કરવા લાગ્યા [૪૭] તેઓ તપવડે અટાની જમીને પણ ચમત્કાર કરા
વતા થકા ધણુ કાળ લગી નિર્ભજ વ્રત પાળી સુગતિએ પહોંચ્યા (૪૮) આ રીતે કા
ષ્ટોહનું અવચકષણ તથા વૈરાગ્યથી ભરપૂર શુદ્ધ જતાત સાબળીને હે બન્ધુ સોકો ! તમે
સર્વ દોષની ખાણ સ્ત્રીઓને વશ થતા ના [૪૯]

આ રીતે કાષ્ટોહની કથા છે.

૧૭ ૧૭૧ વિસયગહણસમત્થ-ત્તવગરણ શ્વદિયતર તપિ ।

જ નેહ તદુવચ્ચાણ-ગિણ્હરૂ નિચ્ચત્તિમાવેવિ ॥ ૩ ॥
શ્વદિયતર તપિ તિ-તદર્પાદ્રિયાંતરં દ્રવ્યેદ્રિય દ્વિતીયો ભેદ-—

ભાવેદ્રિયસ્વરૂપમિદ

લઘુવચ્ચાણા ભાવિદિય તુ લક્ષિ ત્તિ જો સ્વઓવસમો,
હોઈ તદાવરણાણ-ત્તલાભે ચેવ સેસપિ ॥ ૪ ॥

જોપમપિ દ્રવ્યેદ્રિય ત્તલાભેવ લઘ્વિમાત્રાવેવ ભવતીતિ.

ઉપયોગસ્ત્વેવ-

જો સવિસયવાવારો-સો ઉવઓગો સવેગયાલમિ,
એગેણ અરેઈ તઓ-ઉવઓગે ગિદિઓ સવ્વો ॥ ૫ ॥

તે બાણથી નિશ્ચિત્ત હોય છે, અને અદરમા આ પ્રમાણે છે —કયલુમનુ કુય,
મસુરનો દાણો, આતિ મુખતતતા ચદ, અને ખુરખો, એ પાચ આખરે પાચ ઉદ્રિયો છે

વિષયનુ મદ્દણ કરવા સમય હોય તે ઉપકરણોદિય કહેવાય છે, કારણ કે નિવૃત્તિ
રૂપ ઉદ્રિય રહેલી છતાં ઉપકરણોદિયનો ઉપધાત યજોન હોય તો વિષય મદ્દણ થનો
નથી [૩]

ઉપકરણોદિય પણ ઉદ્રિયાંતર એટલે દ્રવ્યેદ્રિયનો બીજો ભેદ છે

લાવેદ્રિયનુ રસરૂપ આ રીતે છે ।

લાવેદ્રિય બે પ્રકારે છે —લઘ્વિરૂપ અને ઉપયોગરૂપ લઘ્વિ એટલે તેના આ
વરણો દ્વયોપસમ લઘ્વિ યાય, ત્યારેજ તેના ઉદ્રિયો મળે છે, એટલે કે, લઘ્વિ પ્રાપ્ત
થનાંજ દ્રવ્યેદ્રિયો યાય છે [૪]

ઉપયોગ આ રીતે છે —પોતપોતાના વિષયમા વ્યાપાર તે ઉપયોગ બાણવે
તે એક વખતે એક હોય, તેથી એક ઉદ્રિયવડે બાણી રહે, માટે ઉપયોગના હિસાબે સર્વ
એકેદ્રિય હોય (૫)

દ્વીંદ્રિયાદિભેદસ્તદ્દિશ્યમિત્યાહ—

પંગિદિયાઈમેયા-પદુચ્ચ સેસિદિયાઈ જીવાણ ।

અહવા પદુચ્ચ લદ્દિ-દિયપિ પંચિદિયા સવ્વે ॥ ૬ ॥

ક્રુતઃ સર્વેપિ પચેંદ્રિયા ઇત્યાહ—

જં કિર વડલાઈંનં દીસઈ સેસિદિઓ વલંભોવિ ।

તેણાત્થિ તદાવરણ-વલઓવસમ સંભવો તેસિ ॥ ૭ ॥

પંચિદિઝ વ્વ વડલો-તર વ્વ વિસઓવલભઓ તરવિ ।

ખન્નઈ-પંચિ-દિઓ ત્તિ વડિંણદિયા ભાવા ॥ ૮ ॥

મુચોવિ કુંભનિવ્વત્તિ-સત્તિજુતો ત્તિ જહ સ ઘઢકારો ।

લદ્દિદિપ્પણ પંચિદિઓ તહા વજ્જરહિઓવિ ॥ ૯ ॥

સંગુલજોયણલવ્વો-સમહિય નવવારમુવકસો વિસઓ ।

વક્કલુ ત્તિય-સોયાણ-અગુલઅસ્સલભાગિયરો ॥ ૧૦ ॥

ત્યારે દ્વીંદ્રિય વગેરે બેદો કેમ થાય, તે માટે કહે છે —શેષ દ્વિંદ્રિયોની અપેક્ષાએ જીવોના એકે દ્વિંદ્રિયોને બેદ પડે છે, એમજ લલ્લિની અપેક્ષાએ સર્વે પંચેંદ્રિય છે [૬]

અથા પચેંદ્રિય કેમ છે, તે માટે કહે છે—

જે માટે બહુલાદિકને શેષ દ્વિંદ્રિયોના પશુ હવપલ દેખાય છે, તે માટે તેમને ત દાવરણના ક્ષયોપશમનો કલ્પ છે [૭] પચેંદ્રિય મનુષ્યના માથે બહુલતર વિષયનો ઉપનય કરે છે, છતાં બાહ્ય દ્વિંદ્રિયોના અભાવે તે પચેંદ્રિય ગણાતો નથી [૮] તેમજ કુલાર સૂતેયો છતાં પણ કુલ બનાવવાની શક્તિવાળો હોવાથી કુલાર કહેવાય છે, તેમ બાહ્ય દ્વિંદ્રિયોથી રહિત છતાં પણ લલ્લિ દ્વિંદ્રિયની અપેક્ષાએ પચેંદ્રિય કહી શકાય (૯) ચમુનો ઉત્કૃષ્ટ વિષય આગળ અધિકે લાભ યોગ્ય છે, ત્વચ્ચનો ઉત્કૃષ્ટ વિષય નવ યોગ્ય છે, આનો ઉત્કૃષ્ટ વિષય બાર યોગ્ય છે, જઘન્ય વિષય બધાનો આગળનો અ-સંખ્યાન લાભ છે (૧૦) ભારતર દ્રવ્યને આથી વધારે વિષય પણ રહે છે કેમકે પુષ્ક-

વિસયગહણસમત્થ-ઉવગરણ ઇદિયતર તપિ ।

જ નેહ તદુવગ્ગાણ-ગિણ્હરૂ નિવ્વત્તિખાવેવિ ॥ ૩ ॥

ઇદિયતર તપિ તિ-તદર્પીદ્રિયાંતર દ્રવ્યેદ્રિય દ્વિતીયો ભેદ.-

ભાવેદ્રિયસ્વરૂપમિદ

લઘુવબોગા, ભાવિંદિય તુ લલ્લિ ત્તિ જો સ્વબોવસમો,
હોઈ તદાવરણાણ-તલ્લાભે ચેવ સેસપિ ॥ ૪ ॥

શેષમપિ દ્રવ્યેદ્રિય તલ્લામણ્વ લલ્લિપ્રાપ્તાવેવ ભવતીતિ

ઉપયોગસ્ત્વેવ-

જો સવિસયવાચારો-સો ઉવબોગો સચેગકાલમિ,

એગેણ અવેઈ તબો-ઉવબોગે ગિંદિઓ સવ્વો ॥ ૫ ॥

તે બાલ્યથી વિચિત્ર હોય છે, અને અદરમા આ પ્રમાણે છે — ૬૧ જુમનુ કુલ, અમુરનો શણે, આતિ મુક્તનતા, અદ, અને ખુરપો, એ પાચ આમરે પાચ ઇદિયો છે

રિપયનુ અદલ્ય કરવા સમય હોય, તે ઉપકરણેદ્રિય કહેવાય છે, કારણ કે નિર્વૃત્તિ રૂપ ઇદિય રહેલી છતાં ઉપકરણેદ્રિયનો ઉપધાત યથેવ હોય તો રિપય અદલ્ય અને નથી [૩]

ઉપકરણેદ્રિય પણ ઇદિયાંતર એટલે દ્રવ્યેદ્રિયનો બીજો ભેદ છે

ભાવેદ્રિયનુ ૨૧૨૫ આ રીતે છે

ભાવેદ્રિય મે પ્રકારે છે — લલ્લિવરૂપ અને ઉપયોગરૂપ લલ્લિ એટલે તેના આ વરણો ક્ષયોપશમ લલ્લિ થાય, ત્યારેજ એ ઇદિયો મળે છે, એટલે કે, નિવ્વ પ્રાપ્ત થનાજ દ્રવ્યેદિયો થાય છે [૪]

ઉપયોગ આ રીતે છે — પોતપોતાના વિષયમા વ્યાપાર તે ઉપયોગ બાણ્યો તે એક વખતે એક હોય, તેથી એક ઇદિયવડે બાણ્યી રહે, માટે ઉપયોગના હિસામે સર્વ એકેદ્રિય હોય (૫)

દ્વીંદ્રિયાદિભેદસ્તદ્દિકયમિત્યાહ—

પર્વિંદ્રિયાઈમેયા-પદુચ્ચ સેસિંદિયાઈ જીવાણ ।

અહવા પદુચ્ચ લદ્દિ-દિયપિ પર્વિંદિયા સન્વે ॥ ૬ ॥

કૃતઃ સર્વેપિ પર્વિંદિયા ઇત્યાહ—

જં કિર ષડ્લાઈર્જં-ટીસઈ સેસિંદિઓ વલંમોવિ ।

તેળાત્થિ તદાવરણ-વસ્ત્રઓવસમ સંભવો તેસિં ॥ ૭ ॥

પર્વિંદિડ બ્ય ષડ્લો-તરુ બ્વ વિસઓવલભઓ તરહિ ।

ખન્નઈ-પર્વિ-દિઓ તિ વર્જિસદિયા ખાવા ॥ ૮ ॥

મુત્તોવિ કુખનિબ્વત્તિ-સત્તિજુતો તિ જહ સ પઠકારો ।

લદ્દિદિયણ પર્વિંદિઓ તદા વજ્જરહિઓવિ ॥ ૯ ॥

સંગુલજોયણલક્ષ્વો-સમહિય નવવારમુન્નકસો વિસઓ ।

ચક્કુ તિય-સોયાણ-અગુલઅસ્સલભાગિયરો ॥ ૧૦ ॥

ત્યારે દ્વિંદ્રિય વગેરે બેદો કેમ થાય, તે માટે કહે છે —શેષ ઇંદ્રિયોની અપેક્ષાએ જીવોના એકે દ્રિયાદિકે બેદ પડે છે, એમજ લલ્લિધની અપેક્ષાએ સર્વ પચેદ્રિય છે [૬]

અથા પચેદ્રિય કેમ છે, તે માટે કહે છે—

જે માટે અકુપાદિકને શેષ ઇંદ્રિયોનો પણ ઉપનિષદ દેખાય છે, તે માટે તેમને તા-
દાવરણના ક્ષયોપશમનો સ્થાન છે [૭] પચેદ્રિય મનુષ્યના માદક અકુપતર નિપયનો
ઉપનિષદ કરે છે, છતાં બાહ્ય ઇંદ્રિયોના અભાવે તે પચેદ્રિય ગણાતો નથી [૮] તેમજ
કુભાર સુતેયો છતાં પણ કુલ બનાવવાની શક્તિવાળા દોલાથી કુલકાર કહેવાય છે, તેમ
બાહ્ય ઇંદ્રિયોથી રહિત છતાં પણ લલ્લિધ ઇંદ્રિયની અપેક્ષાએ પચેદ્રિય કહી શકાય. (૯)
મનુષ્યના ઉત્કૃષ્ટ નિપય આગળ અધિક લાખ યોજન છે, ત્યજ્યોના ઉત્કૃષ્ટ નિપય નવ
યોજન છે, આત્મના ઉત્કૃષ્ટ નિપય બાર યોજન છે, બદન્ય નિપય બધાનો આગળનો અ-
સંખ્યાત ભાગ છે (૧૦) ભાસ્વર દ્રવ્યને આથી વધારે નિપય પણ રહે છે કેમકે પુણ્ય

દ્વીંદ્રિયાદિભેદસ્તર્હિકયમિત્યાહ—

પર્ણિદિયાદિધેર્યા-પદુચ્ચ સેસિદિયાઈ જીવાણ ।

અહવા પદુચ્ચ લદ્દિ-દિયપિ પર્ચિદિયા સન્વે ॥ ૬ ॥

કુતઃ સર્વેપિ પંચેદ્રિયા ઇત્યાહ—

જં ફિર ઘડલાઈજં-દીસઈ સેસિદિઓ ઘલંમોવિ ।

તેણાતિય તદાવરણ-વસ્ત્રઓવસમ સંભવો તેસિ ॥ ૭ ॥

પર્ચિદિઝ ઘ્વ ઘડલો-તરુ ઘ્વ વિસઓવલખઓ તરહિ ।

ખન્નઈ-પર્ચિ-દિઓ તિ ઘર્જિણદિયા ખાવા ॥ ૮ ॥

મુત્તોવિ કુંખનિવ્વસિ-સત્તિજુતો તિ જહ સ ઘઠકારો ।

લદ્દિદિપણ પર્ચિદિઓ તરહા ઘજ્જરહિઓવિ ॥ ૯ ॥

સંગુલજોયળવલો-સમહિય નવવારમુક્કસો વિસઓ ।

ચક્કુ તિય-સોયાણ-અગુલઅસ્તંત્રભાગિયરો ॥ ૧૦ ॥

ત્યારે દ્વીંદ્રિય વગેરે બેટા કેમ થાય, તે માટે કહે છે —શીષ દ્વીંદ્રિયોની અપેક્ષાએ જીવોના એકે દિમાદિક બેદ પડે છે, એમજ લખ્ધિની અપેક્ષાએ સર્વે પચેદ્રિય છે [૬]

અથા પચેદ્રિય કેમ છે, તે માટે કહે છે—

જે માટે બહુલાદિકને શીષ દ્વીંદ્રિયોનો પણ ઉપનલ દેખાય છે, તે માટે તેમને ત દાવરણના કાયોપયમનો સ્વભાવ છે [૭] પચેદ્રિય મનુષ્યના માફક બહુતતર વિષયનો ઉપવલ કરે છે, છતાં બાહ્ય દ્વીંદ્રિયોના અભાવે તે પચેદ્રિય ગણ્યતો નથી. [૮] તેમજ કુભાર સુતેયો છતાં પણ કુલ બનાવવાની શક્તિવાળો હોવાથી કુલકાર કહેવાય છે, તેમ બાહ્ય દ્વીંદ્રિયોથી રહિત છતાં પણ લખ્ધિ દ્વીંદ્રિયની અપેક્ષાએ પચેદ્રિય કહી શકાય (૯) અનુમે, ઉત્કૃષ્ટ વિષય આગળ અધિક લાખ યોજન છે, ત્વચ્ચનો ઉત્કૃષ્ટ વિષય નવ યોજન છે, આત્મનો ઉત્કૃષ્ટ વિષય બાર યોજન છે, જમન્ય વિષય બધાનો આગળનો અ સખ્યત લાગ છે (૧૦) ભારતર ૬ ધને આશ્રી વધારે વિષય થયું રહે છે કેમકે પુષ્ક

વિસયગ્રહણસમત્થ-ઉવગરણ શ્વિયતર તપિ ।

જ મેહ તદુવન્વાપ-ગિણ્હૃ નિવ્વચિખ્ખામેવિ ॥ ૩ ॥

શ્વિયતર તપિ તિ-તદર્પીદ્રિયાતર દ્રવ્યેદ્રિય દ્વિતીયો ભેદ.-

ભાવેદ્રિયસ્વરૂપમિદ

છાધુવઓગા ખાગિંદિય તુ લલ્લિ ત્તિ જો સ્વઓવસમો,

હોઈ તદાવરણાણ-તહામે ચેવ સેસપિ ॥ ૪ ॥

શેષમપિ દ્રવ્યેદ્રિય તહામણ્ણ લલ્લિખાસાવેવ ભવતીતિ.

ઉપયોગસ્ત્વેવ-

જો સવિસયવાવારો-સો ઉવઓગો સચેગકાલમિ,

પગેણ અવેઈ તઓ-ઉવઓગે ગિંદિઓ સન્વો ॥ ૫ ॥

તે બાલ્યથી વિચિત્ર હોય છે, અને અનુભા આ પ્રમાણે છે —કનકુમ્ભ ૫૧,
મસૂરનો દાણો, આર્ત મુક્તતાના, અદ્, અને ખુરપો, એ પાચ બામરે પાચ છદિયો છે

નિપયનુ મદ્દણ કરવા મમય દોય તે ઉપકરણેદ્રિય કહેવાય છે, કાગળ કે નિર્મિતિ
શ્વ છદિય રહેલી છતાં ઉપકરણેદ્રિયનો ઉપધાત યએય હોય તો નિપય મદ્દણ થતો
નથી [૩]

ઉપકરણેદ્રિય પણ છદિયાતર એટલે દ્રવ્યેદ્રિયનો બીજો ભેદ છે

લાવેદ્રિયનુ રાશ્વ આ રીતે છે

લાવેદ્રિય બે પ્રકારે છે —લમ્બિરશ્વ અને ઉપયોગશ્વ લમ્બિ એટલે તેના આ
વરણો ક્ષયોપશમ લમ્બિ થાય, ત્યારેજ ગેય છદિયો મળે છે, એટલે કે, લમ્બિ પ્રાપ્ત
થતાજ દ્રવ્યેદ્રિયો થાય છે [૪]

ઉપયોગ આ રીતે છે —પેતપેતાના નિપયમા વ્યાપાર તે ઉપયોગ બાલુપો
તે એક વખતે એક દોષ, તેથી એક છદિયરહે બાલુ થઈ, આટલે ઉપયોગના દિસામે સર્વ
એક દ્રિય હોય (૫)

દ્વીંદ્રિયાદિમેદસ્તર્હિકયમિત્યાહ—

પિંદિયાઈમેયા-પદુચ્ચ સેંસિદિયાઈ બીવાળ .

અહવા પદુચ્ચ લંદિ-દિયપિ પર્ચિદિયા સન્વે ॥ ૬ ॥

કુતઃ સર્વેષિ પંચેંદ્રિયા ઇત્યાહ—

જે કિર વડલાઈળ-દીસદ સેંસિદિઓ વલંમોવિ .

તેળાતિ તદાવરળ-વત્તઓવસમ સમ્મવો તેસિ ॥ ૭ ॥

પર્ચિંદિડ બ્વ વડલો-તર બ્વ વિસઓવલભઓ તહયિ .

ખન્નદ-પર્ચિં-દિઓ ચિ વર્જિદિયા ખાવા ॥ ૮ ॥

મુત્તોવિ કુખનિબ્વત્તિ-સત્તિજુતો ત્તિ જહ સ ઘઠકારો .

લંદિદિયળ પર્ચિદિઓ તહા વજ્જરહિઓવિ ॥ ૯ ॥

સગુલજોયળલ્લઓ-સમહિય નવવારમુવકસો વિસઓ .

વવ્વુ ત્તિય-સોયાળ-અગુલઅસ્સંત્તમાગિયરો ॥ ૧૦ ॥

ત્યારે દ્વીંદ્રિય વગેરે બેદો કેમ થાય, તે માટે કહે છે —શેષ દ્વિંદ્રિયોની અપેક્ષાએ જીવોના એકે દ્રિયાદિક બેદ પડે છે, એમજ લબ્ધિની અપેક્ષાએ સર્વે પંચેંદ્રિય છે [૬]

જ્યાં પંચેંદ્રિય કેમ છે, તે માટે કહે છે—

જે માટે બ્રહ્માદિકને શેષ દ્વિંદ્રિયોનાં પણ ઉપનય દેખાય છે, તે માટે તેમને ત દાવરણના ક્ષયોપશમનો સભવ છે [૭] પંચેંદ્રિય મનુષ્યના માદક બ્રહ્મતર વિષયનો ઉપનય કરે છે, છતાં બાહ્ય દ્વિંદ્રિયોના અભાવે તે પંચેંદ્રિય ગણાતો નથી [૮] તેમજ કુભાર સુતેલો છતાં પણ કુલ બનાવવાની શક્તિવાળો હોવાથી કુલકાર કહેવાય છે, તેમ બાહ્ય દ્વિંદ્રિયોથી રહિત છતાં પણ લબ્ધિ દ્વિંદ્રિયની અપેક્ષાએ પંચેંદ્રિય કહી શકાય (૯) ચંદુને, ઉત્કૃષ્ટ વિષય આગળ અધિક લાખ યોજન છે, ત્યજાનો ઉત્કૃષ્ટ વિષય નવ યોજન છે, ઓતનો ઉત્કૃષ્ટ વિષય બાર યોજન છે, જળન્ય વિષય બ્રહ્માનો આગળનો અ સંખ્યાત લાગ છે (૧૦) ભાસ્વર દ્રવ્યને આશી વધારે વિષય પણ રહે છે કેમકે પુષ્ક

૧૧૧૦ વિસયગ્રહણસમય-ઉચ્ચગરણ શ્વેતર તપિ ।

જ નેહ તદુચ્ચાણ-ગિણ્દ્ર નિચ્ચત્તિભાવેવિ ॥ ૩ ॥

શ્વેતર તપિ તિ-તદર્પાદ્રિયાંતર દ્રવ્યેદ્રિય દ્વિતીયો ભેદ -

માર્ગેદ્રિયસ્વરૂપમિદ.

છાધુવભોગા ભાર્વિદિય તુ લદ્ધિ ત્તિ જો સ્વભોવસમો,

હોઈ તદાચરણાણ-તલ્લાભે ચેવ સેસપિ ॥ ૪ ॥

શેષમપિ દ્રવ્યેદ્રિય તલ્લાભણ્વ લન્ધિમાત્તાવેવ ભવતીતિ

ઉપયોગસ્ત્વેવ-

જો સવિસયવાવારો-સો ઉચ્ચભોગો સચેગકાલમિ,

પ્રણેણ અવેઈ તઓ-ઉચ્ચભોગે ગિદિઓ સચ્ચો ॥ ૫ ॥

તે બાલથી વિચિત્ર હોય છે, અને અરમા આ પ્રમાણે છે — કમલુમતુ ૫૧, મધુરનો દાળો આતિ મુક્તમના, ચ- અને ખુરપો, એ પાંચ આખરે પાંચ છદિયો છે

વિષયતુ મદ્યુ કરના સમય રોય, તે ઉપકરણેદ્રિય કહેવાય છે, કારણ કે નિર્વૃત્તિ રૂપ છદિય રહેલી છતાં ઉપકરણેદ્રિયનો ઉપયાત થએન હોય તો વિષય મદ્યુ થતો નથી [૩]

ઉપકરણેદ્રિય પશુ છદિયાનર એટલે દ્રવ્યેદ્રિયનો બીજો ભે છે

લાવેદ્રિયતુ સ્પર્શ આ રીતે છે

લાવેદ્રિય ભે પ્રકારે છે — લઙ્ગિરૂપ અને ઉપયોગરૂપ લઙ્ગિ એટલે તેના આ વરણો ક્ષયોપશમ લઙ્ગિ થાય, ત્યારેજ રોય છદિયો મળે છે, એટલે કે, યમિન પ્રાપ્ત થતાજ દ્રવ્યેદ્રિયો થાય છે [૪]

ઉપયોગ આ રીતે છે — પોતપોતાના વિષયમા વ્યાપાર તે ઉપયોગ બાલુવો તે એક વખતે એક હોય, તેથી એક છદિયરૂં બાલુી શકે, માટે ઉપયોગના હિસાબે સર્વે એક દ્રિય હોય (૫)

દ્વીંદ્રિયાદિભેદસ્તર્હિકમિત્યાહ—

પર્ણિદિયાદિભેદયા-પદુચ્ચ સેંસિદિયાઈ જીવાણ ।

અહવા પદુચ્ચ લદ્દિ-દિયપિ પર્ણિદિયા સવ્વે ॥ ૬ ॥

કુતઃ સર્વેપિ પર્ણિદિયા ઇત્યાહ—

જં ફિર ઘડલાર્ણ-દાસઈ સેંસિદિઓ વલંભોવિ ।

તેનાથિ તદાવરણ-ક્ષત્તઓવસમ સંભવો તેસિ ॥ ૭ ॥

પર્ણિદિઝ વ્વ ઘડલો-તરુ વ્વ વિસઓવલભઓ તહવિ ।

ખન્નઈ-પર્ણિ-દિઓ તિ વર્લિદિદિયા ખાવા ॥ ૮ ॥

મુત્તોવિ કુખનિવ્વત્તિ-સત્તિજુતો તિ બહ સ ઘઠકારો ।

લદ્દિદિયણ પર્ણિદિઓ તદા વજ્જરહિઓવિ ॥ ૯ ॥

સમુલજોયણલક્કલો-સમહિય નવવારમુસ્કસો વિસઓ ।

વવલુ તિય-સોયાણ-અમુલઅસ્સંત્તભાગિયરો ॥ ૧૦ ॥

ત્યારે દ્વીંદ્રિય વજેરે બેદા કેમ થાય, તે માટે કહે છે — શેષ દ્વિંદ્રિયોની અપેક્ષાએ જીવોના એકે દિમાદિક બેદ પડે છે, એમજ લલ્લિધની અપેક્ષાએ સર્વે પર્ણેદિય છે [૬]

અથા પર્ણેદિય કેમ છે, તે માટે કહે છે—

જે માટે બહુવાદિકને શેષ દ્વિંદ્રિયોના પશુ ઉપનભ દેખાય છે, તે માટે તેમને ત દાવરણના કાયોપરામનો જીભવ છે [૭] પર્ણેદિય મુખ્યના માદક બહુલતર વિવપનો ઉપનભ કરે છે, છતાં બાલ દ્વિંદ્રિયોના અભાવે તે પર્ણેદિય જણાતો નથી [૮] તેમજ કુભાર સુતેનો ખતા પશુ કુલ બનાવવાની સક્તિવાળો હોવાથી કુલકાર કહેવાય છે, તેમ બાલ દ્વિંદ્રિયોથી રહિત છતાં પશુ લલ્લિધ દ્વિંદ્રિયની અપેક્ષાએ પર્ણેદિય કહી શકાય (૯) મનુષ્યો ઉત્કૃષ્ટ વિષય આગળ અધિક લાભ યોજન છે, ત્યજ્યાનો ઉત્કૃષ્ટ વિષય નવ યોજન છે, શ્રોત્રનો ઉત્કૃષ્ટ વિષય બાર યોજન છે, જનન્ય વિષય બધાનો આગળનો અ-સખ્યાત ભાગ છે (૧૦) ભારવર દ્રવ્યને આશી વધારે વિષય પશુ રહે છે કેમકે પુરુ-
૪૦

ભાસ્વરદ્રવ્યત્વાદિત્ય વ્રહ્મતરમપિ,—

પણસયસત્તીસા—ચત્વીસસહસ્સલક્ષ્મીસા (૨૧૩૪૫૩૭)

પુસ્કરદીવદુનરા—પુષ્પેણ વરેણ વિચ્છતિ ॥ ૧૧ ॥ (ઇતિ)

તત્ત્ર્યેદ્રિયાણ્યેવ કરુણાન્યેવ ચપલાઃ શીઘ્રગામિત્વેન તુરગા અશ્વા
સ્તાન્ દુર્ગતિમાર્ગે દુર્યોનિષદવી—મનુષ્યાવિરષિ અનુધાપનશીલાન્—નિત્ય સ-
દા ભાવિત પુનઃપુનરાલોચિત મવસ્વરૂપં યેન સ તયાવિધો રુણદ્વિ
નિર્વર્તયતિ સ તાપિઃ શોભનાભિર્જાનરશ્મિભિઃ શ્રુતવદ્ગામિ—વિજય-
કુમારવત્.

તત્કયાચૈવ.

ગયગુણવૃદ્ધિનિસેદા—શુભલાષવવચ્ચનાસપારિશ્લુકા । અતિથિ અહવ-
લક્ષણ—વિતિ ચ્વ શુભી કુળાલતિ ॥ ૧ ॥ તત્પય આહવમલ્લો—રાયા
નિજાણિયસયલરિઝમલ્લો । નિયમુહજિયકમલસિરી—કમલસિરી પળાણી
તસ્સ ॥ ૨ ॥ પુત્રો વિજયકુમારો—દેલાનિયસતિહીલિપકુમારો । નિયરૂવિ-

સદ્ દિપ્તિમા માણસો પૂર્વે પશ્ચિમ તરફ એકબીજા સાથે યોગીય હજાર પાયસો ને આડગીય
યોગનપર ઉદય થએલા સૂર્યને જોઇ શકે છે [૧૧] ઉદિયે એ ચપલ એટલે ઉતાવળા
આસના થેલા છે , તેઓ દુર્ગતિના રસ્તે દોડનારા છે તેમને હમેશાં ભવ સ્વરૂપને ભાવનાર
એટલે વારંવાર આલોચના કરનાર પુરુષ જ્ઞાનરૂપ સ્ત્રીઓથી રાક્ષી રાખે છે વિજયકુમા
રના પ્રાર્થક

વિજયકુમારની કથા આ રીતે છે

ગુણુશદ્ધિ અને : નિષેધ વિનાની, ગુરુ સાધવવાળા વર્ણ-પાત્રથી પરિશુદ્ધ, એવી
જાપૂર્વે ધક્કાથી વૃત્તિ [વ્યાકરણુ રૂતિ]ના મારક ગુણુની વૃદ્ધિના અટકાવથી નિરાસી, અને
ગુરુ લક્ષુ (નક્ષા એટલ) વર્ણુના નાસથી પરિશુદ્ધ કુણુલા નામે નગરી હતી. (૧) ત્યાં
સકળ દુશ્મનોને હણનારો આહવમલ્લ નામે રાજા હતો, તેની પોતાના મુખથી 'કમળની
લક્ષ્મીને જીતનારી કમળથી નામે રાણી હતી. [૨] તેમને વિજયકુમાર નામે પુત્ર હતો,

જયકુમારો-નિરુદ્ધસંવિદિયવિપારો ॥ ૩ ॥ ઘાલતેણેવિ રૂવતણાડ વિજ્ઞા-
હરેણ સો હરિહં । પુત્તતિયણ નીઓ-સુરમ્મનયરીહ વેયદ્ ॥ ૪ ॥

તેણા મિયતેણ-રજા રયણાવલીહ દેવીય । દિઓ પુત્તેતણં-પટિ-
વઓ તીહ દુદ્દાપ ॥ ૫ ॥ સો ઘદિહઓ મુદ્દેણં-કલાકલાવેણ ભૂસિય-
સરીરો । કમસો હદ્દગસોહમ-પાવણં જોવણં પત્તો ॥ ૬ ॥ અહ દદ્દહણં
ઈંદિય-તવ્વકરજવહરિયનાણ વરરયણા । રયણાવેલીં પયપદ્-વિજયકુમારં
ઈહ રહંમિ ॥ ૭ ॥ ત મુદ્દય મજ્ઞ પદ્દણા-અપુત્તણં પુરી કુણાલાપ ।
કમલસિરીઆહવમલ્લ-રાયત્તણઓ રહાણીઓ ॥ ૮ ॥ સોહમગરુવજુલ્લ-
મેય મહ સંગમેણ તા રિહિહ । સહલી કરેસુ દાહામિ-જેણ તુહ સન્નવિ-
જ્ઞાઓ ॥ ૯ ॥

વિજ્ઞાહરચકવદ્-હોતં નયરીહ રહ સુરમ્માપ । ઉવઘંજસુ રજ્જસિ-
રિં-મપ સર્પ વિસયમુલ્લં ચ ॥ ૧૦ ॥ રય સોત તીહ વયણ-વજ્જનિ-

તે પોતાની શક્તિવડે સહેવાઈથી કાર્તિકસ્વામિ કુમારને પશુ હવેના પાડતો હતો, પોતાના
રૂપવડે કામદેવને છતનાર હતો, અને સર્વ ઇદિયોના વિઘ્નને શાન્તાર હતો [૩] તે
નાનપણથીજ રૂપવાન્ હોવાથી તેને પુત્રાર્થે વિઘ્નાધરે હરીને વૈતાલ્યની 'સુરમ્મ નગરીમા
આપ્યો (૪) તે અગિત તેજ નામના વિઘ્નાધરે તે પોતાની રત્નાવળી દેવીને આપ્યો,
તેથી તેણીએ ખુશી મળને પુત્ર પશુ સ્વીકાર્યો (૫) બાદ તેને સુખે કરી ઉછેરવામા
આપ્યો, અને તે સમગ્રી કળાઓ નીખી, અનુક્રમે બારે સાલાઅવધાણુ યોવન પામ્યો [૬]
તેને જોઇને ઇદિયરૂપ તરકરોથી ચાનરૂપ ઉત્તમ રત્ન હરાઈ જતાં રત્નારણી વિજયકુમારને
જોડાતમા આ રીતે કહેવા લાગી— (૭) હે સુખમ, તુ કમળથી અને આહવમલ્લ
રાજનો પુત્ર છે, અને તને પુણ્યાવાપુરીથી પ્રદા અપુત્ર આરા પત્તિએ આણ્યો છે
[૮] માટે હવે તાર આ સાલાઅવ, રૂપ, તથા યોવન આરી સામે સગમ કરીને તુ સ-
દ્દહ કર, કે જેથી તને દુઃસખ વિઘ્નો આપુ (૯) એથી તુ આ સુરમ્મનયરીમા
વિઘ્નાધરોને મુકવર્તી થઈ, રાજ્યથી ભોગવીશ, અને આરી સત્તે વિષય સુખ પશુ બોચ

વાય વ સેવણમુદ્દરણ । વિજયકુમારો ચિત્તે-ચિતિતે મેવં સમાદત્તો
 ॥ ૧૧ ॥ इति यमकाल पुत्ततणेण पाळेवि ज इमीइ मइ । नवसियमरुज्ज
 मेय-धिरत्थु इत्थीसहावस्स ॥ ૧૨ ॥ तद्वि इमीइ सयासा-विज्जात्त ग-
 हेमि इत्थ मत्थावे । इय चित्तिजण कुमरेण-जपिय देहि मे विज्जा
 ॥ ૧૩ ॥ विगयेमईए तीए-ताओ दिआत्त भणइ तो कुमरो । इच्चिर
 मवे जगणिति मभियात्ता नमो तुज्ज ॥ ૧૪ ॥

અર્જુન ચ તુહ પસાણ-જ મણ જાણિયાત વિજ્ઞાઓ । તા અજ્ઞ-
 દિષાત્ત તુમ-વિસેસઓ મહ ગુરુઠાણ ॥ ૧૫ ॥ તા એય દુરુચરિય-અ-
 મ્યો દુરુવસિય અસંભાવ । જાવ ન જાણઈ તાઓ-તા વિરમસુ એવા-
 વાઓ ॥ ૧૬ ॥ इय कुमरगच्छिय नाउ-तीइ रोसेण जपिय वच्छ ।
 कामाससो जइविह—मा पत्यह ज तुम पुचो ॥ ૧૭ ॥ अहवा न तु-

વીસ (૧૦) આ રીતે તેણીનું કાનના સુખને હરવા વળગના નિષાત સરખું વચન સા-
 બળીને નિશ્ચયક્રમાર બનમાં આ રીતે ચિતવવા લાગ્યો— [૧૧] એણીએ આટલા સુધી
 અને પુત્ર તરીકે પાળીને પણ આવું અકાર્થ ચિત-તુ, માટે સીના સ્વભાવે ધિરાર હે તો
 (૧૨) તોપણ આ વખતે એણીની પાસેથી વિદ્યોઓ ભઈ લઉં, એમ ચિતરી 'તેણે કહ્યું'
 કે, અને વિદ્યાઓ આપ [૧૩] તેણીએ અશ્રવ્ય બોલને-તેને 'વિદ્યોઓ આપી, એટલે
 કુમાર કહેવા લાગ્યો કે, હે બધા ! આટલા સુધી 'તને' એ માતા તરીકે માનેલી છે,
 માટે તને હું નમુઃક્રુ (૧૪)

૧. વળી તારા પ્રવાસથી 'એ' વિદ્યાઓ ભણી, એટલે આજ દિનથી તો તું વિશેષ
 કરીને 'મારી' ગુરુદયાન ભેગી છે [૧૫] માટે હે માતા ! આ માતું ચિતવેથી અષ્ટ
 લાખ દુશ્ચરિતે ન્યા લગી તોતની બધામાં નથી આવ્યું ત્યાં લગી એ પાપથી તું અ-
 ભગી થા. (૧૬) આ રીતે કુમારને નિશ્ચય ભણીને તેણી ગુરુસે કરીને 'માલી' કે
 હે પુત્ર ! તું કામચક્રત ધેનને અને પ્રાર્થના મં કર, ગરુડ કે પુત્ર છે (૧૭)
 અથવા એમા તારા પાકે નથી ભંત અને કુપળ તારા આપરેણ છે, તું માત્ર અકુલીન

જ્ઞ દોસો—જાઈરૂં હવેદ આવરણ । અકલીનો કોવિ તુમં-સચ્ચ મ-
જાયા કહ પુત્રો ॥ ૧૮ ॥ તવ્યયનજનિય મુરુકોડણ-કુમેરણ ચિંતિ-
ય મહિલા । કામાસત્તા કવહેણ નત્થિ ત સ્વહુ ન જ કુણદ ॥ ૧૯ ॥
હારેદ ધણ મારેદ નિયપઈ—અહિલસેદ પુત્રપિ । મવ્વેદ અમવ્વપિ હુ-મ
ઇલિયચિત્તા સયા મહિલા ॥ ૨૦ ॥

અવિય

અણુદત્તં અલિયત્તં-નિવસત્તં ચ વચગત્તં ચ । અકામાસત્તિત્તં-અ-
યાણ મહિલિયા ઠાણં ॥ ૨૧ ॥ મરણ વિદેસગમણ-દારિદ્ધ વધણ ચ
દોહગ્ગ । ચિરસસારનિવાસો—હવેદ મહિલાઈ સગેણ ॥ ૨૨ ॥ તા જઈ
તાયસ્સ ઇમ—સસિજ્જઈ તા ન સદહેતાઓ । લીલાવહવયણાણ-પાય
સન્નોવિ પત્તિયદ ॥ ૨૩ ॥ ચિટ્ઠામિ જઈ વિરોહો—જહપુણ વચ્ચામિ
સચ્ચય પય । તહવિહુ તાણ સમં-હોદ વિરોહો ન જુત્તુ ત્તિ ॥ ૨૪ ॥

છે, જ્યાં ન હોય, તે પુત્ર શાના થાય ? (૧૮) આવા તેના વચનથી કોણે પામીને
કુમારે ચિત્તબુ કે, કામાસક્ત સ્ત્રી કપટથી શુ શુ નહિ કરે ? (૧૯) હમેશા મરિન
ચિત્તવાળી મહિલા ધન બમાડે, પતિને મારે, પુત્રને પણ અલિયપે તથા અમલ્યનું પણ
ભક્ષણ કરે [૨૦] વળી અશુભીપણ, અવીકપણ, નિર્દયપણ, વચકપણ, તથા અતિ
કામાસક્તપણ એ બધાની સ્ત્રી રચાનભૂત છે [૨૧] સ્ત્રીના સગે યા તો મરણ થાય
છે, યા તો વિદેશ જવું પડે છે, યા તો દારિદ્ર્યપણ પ્રાપ્ત થાય છે, યા તો દોષાઅપણ
પ્રાપ્ત થાય છે, યા તો સસારમાં બહુ કાળ રખાવું પડે છે (૨૨) મારે હવે જો આ
વાત તાતને જણાવીશ, તો તે માનશે નહિ, કેમકે પ્રાચી સઘળા સ્ત્રીઓનાં વચનપર વધુ
વિશ્વાસ રાખે છે [૨૩] જો રહુ છું, તો વિરોધ થાય તેમ છે, જો આલ્સ્યે જાઉં તો
આ વાત ખરી મનાશે, છતાં પણ તાતની સાથે વિરોધ કરવો મુશ્કેલ નથી. (૨૪)
વળી કોણે ચડેતો મારે છે, લોકો ચડેલો માનમતા પામે છે, માને ચડેલો અપમાન કરે
છે, અને માયાનાં સર્પનાં મારક ડસે છે [૨૫] પરંતુ આ તો કામાસક્ત, મારે

કિંચ.

કો હાવિદ્ધો મારહ-લોહાસત્તો ય હરહ સન્વસ્તં । પરિભવકરો ય
માળી-માયાવી ઢસહ સપ્પુ વ્વ ॥ ૨૫ ॥ એસા કામાસત્તા-માયાનહુલા
ય કૂઠકવદનિહી । ચતનયલગ્ગ કરુણા—સન્વપયત્તેણ ચદ્યવ્વા ॥ ૨૬ ॥
એવ ચિંતિય કુમરો-વિજ્ઞાવલસજ્જુઓ ગહિય સગ્ગ । ગયમેણ છહુ પત્તો-
પિડનયરીણ કુળાલાણ ॥ ૨૭ ॥

દદ્દહુણ નિયય જણાણે—કમલસિરિં સોયગલ્લકયહત્થં । અત્તાણ
પયદંતો—અવયરિઓ તીહ પયમૂલં ॥ ૨૮ ॥ વિહિયપણામો નિયજન-
ણિ—જળપપમ્મહાણ સયલલોપાણં । તં નાહ નિયયતણય—કમલસિરી ડુ-
વણ સીસે ॥ ૨૯ ॥ હરિસિયહિયઓ જળઓ—કુમારં મૂલાહ પુચ્છણ
મુદ્ધિં । જા સાહહ સો સન્વ-તા દૂઓ આગઓ તત્થ ॥ ૩૦ ॥ આહ-
વમરલો દૂણ પમણિઓ છહુ અરજ્જનયરીણ । જયવમ્મનિવેણ તુમ-સે-
વાહકણ સમાહઓ ॥ ૩૧ ॥ સોઝણ દૂયવયણ—વિજયકુમારેણ વમણિયં

માયાવાળી, કુડકપટની ખાણ, તથા લાજ, નીતિ અને કરણથી રહિત બનેલી છે, માટે તેને કોઈ પણ રીતે તળવી બોધ્યો. (૨૬) એમ ચિતરીને વિદ્યામળથી યુક્ત કુમાર તરવાર લઇને આકાશમાં ઉડી જઈ પોતાના બાપની કુણાસનગરીમાં આવી પહોંચ્યો. (૨૭) ત્યાં પોતાની કમળથી માતાને સ્થાપી માલે દાઢ બેઠેલી બેઠેલી તેણીનાં પગ પાસે ઉતરીને પોતાને પ્રગટ કરવા લાગ્યો. [૨૮] પછી તેણે પોતાનાં માબાપ વગેરે સઘળાં ભોળાંને પ્રણામ કર્યો ત્યારે તેને પોતાનો પુત્ર બધી કમળથી મસ્તક સુખવા લાગી. [૨૯] તેણે પિતા પણ દક્ષિણ દર્શિત મથ, કુમારને મૂળથી માડીને ખજર પૂજવા લાગ્યો ત્યારે કુમારે તે સઘળાં હકીકત કરી બતાવી, તેવામાં ત્યાં એક દૃત આવી આવ્યો. [૩૦] તે દૃત આહવમરલને કહ્યું કે, તમને અપેક્ષા નગરીમાં જન્મવર્ષ રાગ જસદી પોતાની સેવના માટે બોલાવે છે. (૩૧) ફરતું વચ્ચે સાંભળીને વિજયકુમાર કહેવા લાગ્યો કે, આ સારતરત્તમા અમારો પણ બીજો કેમ સ્વામિ દેવ છે.

રે રે । અમ્હાણવિ કિં સામી—અતિય પરો भरहवासमि ॥ ૩૨ ॥

મળિઓ નિવેણ કુમરો—વચ્છ સયા અમ્હ સો પહુ રાયા । સાહ-
મ્મિઓ સુમિત્તો—સુપસાઓ તહવિસેસેણ ॥ ૩૩ ॥ તા ગતબંધુમણ-જ-
યવમ્મનરાહિવસ્સ પયમૂલે । ચિરદસણસુહરેજ—ચિદ્દઠ તુમ જળણિપાસમિ
॥ ૩૪ ॥ તો કહકહમવિ જળય—કુમરો પુત્તિણ અરહ્મ નયરીણ । યો-
વદિણેહિં પત્તો—હયગયરહસુહરપરિયરિઓ ॥ ૩૫ ॥ નિવઅત્યાણે કુમરો—
સપરિયણો અવસરમિ સપત્તો । રાયસ્સ કયપણામો—કયસંમાણો ય ઉવ-
વિદ્ધો ॥ ૩૬ ॥ વિભાણઠ્ઠલાલાવન્ન—ઠ્ઠવનયચાયવિક્કમપુળેહિં । ચિત્ત-
રિઓ વિમલજસો—વિજયકુમારસ્સ નયરીણ ॥ ૩૭ ॥

इत्यतरपि जयवम्म—रायधूपा सहाइ सीलवइ । बहुपरिवारसमे-
या—समागया तायनमणत्थ ॥ ३८ ॥ कुमर पलोयमाणी—निहुयं स-
हियाहिं सा हसिज्जती । लज्जती नियपिउणो—पुणा गया निययसुवर्ण-

કે ? (૩૨) ત્યારે કુમારને રાજ્ય કહેવા લાગ્યો કે, હે વત્સ ! તે રાજ્ય આપણો હમેશથી સ્વામિ
છે, અને તે આપણો સાધર્મિક, સુમિત્ર અને વિશેષ કરી આપણા તરફ સારી મહેરબાની
રાખે છે [૩૩] આટલે ત્યારે અવસ્થા જયવર્મ રાજાની પાસે જવું જોઈએ, અને તું
લાંબા વખતે દેખાયો છે, તે કારણે તારી માની પાસે રહે, કે જેથી તે રાજ્ય રહેશે.
(૩૪) ત્યારે જેમ તેમ કરી સમજાવીને કુમાર પિતાની રજા લઈ, યોગ્ય રિવસમાં લઈ
હાથી, યોગ્ય, રથ, તથા પેદલ સાથે આવી પહોંચ્યો. (૩૫) ત્યાં અવસર-પામી કુમારે
પોતાના પરિજન સાથે રાજસભ્યમાં આવી, તે રાજાને નમ્યો, ઐત્તરે તેને રહી રીને સ-
ન્માન મળ્યું. [૩૬] બાદ તે કુમારના વિજ્ઞાન, કળા, લાવણ્ય, રૂપ, નીતિ, ઉદારતા
અને પરક્રમ વગેરે શુભાથી તે નગરીમાં તેનું નિર્મળ મહા ફેલાયું. (૩૭) એવામાં
તે સભામાં જયવર્મ રાજાની પુત્રી સીળવતી બાપને ખબર લાગવા થયું, પરિવાર સાથે પ-
ધારી (૩૮) તે કુમારને તાડીને જોવા લાગી તેથી તેની સખીઓ તેના પર હસવડ
લાગી, એટલે ત્યાંની શરમથી તે પોતાના ઘેર પાછી આવી. [૩૯] ત્યારે જયવર્મ

મિ ॥ ૩૯ ॥ દદ્દુષ્ણ પવરુલ્લ-સીલર્વૈ વિજયવમ્મનરવદ્દુષ્ણા । કુમરસ્ત
 સ્તિ દિસા-પારદ્ધો તેણ વીવાહો ॥ ૪૦ ॥ પત્તે તમિ વસતે-સતોવિ ક-
 રેદ્દ જો અણુવસતે । તો લજ્જાણમિ ગઓ-સપરિયણો વીલિલ રાયા
 ॥ ૪૧ ॥ તત્તયય મજ્જણાલીલા-પપ્પાચિત્તસ્સ ધૂનિનાદસ્સ । વિજ્જાહરે-
 ણ હરિયા-સીલર્વૈ કુમરુલ્લેણ ॥ ૪૨ ॥

અલિય અમુણતીપ્-લ્લયર પદ્દ જપિયં ઇય તીપ્ । મા કુણમ્મ સુ-
 હય હાસં—લજ્જામિ સહીણ લહુ મુંચ ॥ ૪૩ ॥ સહ પરિયણેણ સહિયા-
 જણેણ સપ્પણે તયણ પુકરિય । ઉપ્પિચ્છ દેવ ગયણે—નિજ્જદ્દ કેળા-
 વિ સીલર્વૈ ॥ ૪૪ ॥ સહસત્તિ ઇય સોલ—રાયા દુરુરોસઅરુણનયણ-
 જુઓ । કરકલિયલ્લગદ્દો—હઓવઓ ધાવણ કુદ્ધો ॥ ૪૫ ॥ અદ્દ-
 વ્વમ્મમ્મવાયા—સુહદાવિહુ ગહિયપહરણસમૂહા । પહણતા મહિવીદ્—સમ્મુદ્ધિ-
 યા જુજ્જસજ્જમણા ॥ ૪૬ ॥ અહ સો મુરોવિનિવો—ફિં કુણલ મહીચ-
 રો નહપરેણ । અહવા ગરુયાવિ લહિત્તિ-પરિમવં નૂણ ધૂયાહિં ॥ ૪૭ ॥

રાગએ કુમારણ ઉત્તમ ૩૫ બેઠ, શીળવતી તેને આપી, અને તેનો વીવાહ કરવો શરૂ
 કર્યો [૪૦] તેવામાં સાત જનોને પણ અનુપસાત [વિહારાણા] કરનાર વસત
 તણુ આવતા રાગ પોતાના પરિજન સાથે ઉઘાનમાં ગયો [૪૧] ત્યાં રાગ સ્નાન
 કરી કરવા લાગ્યો, એટલામાં ડાહ્ય વિદ્યાધરે કુમારના વેષે શીળવતી દરજી કરી (૪૨)
 ત્યારે તે કપડેને નહિ બાંધતી શીળવતીએ તેને કહ્યું કે, હે સુખમ ! હાલ જ કે, હું
 અખીએપી શરમાઈ છું, માટે મને જલદી ઊઠી દે (૪૩) તેવામાં પરિજન સાથે
 બીધેલી અખીએએ પોતાર કર્યો કે, હે દેવ ! જુઓ જુઓ, શીળવતીને ડાહ્ય આકાશમાં
 લઈ જાય છે (૪૪) આ સાંભળીને રાગ ભારે રોષથી લાલ આંખો કરી હાથમાં તરવાર
 લઈ મુરસે થઈ ઝટપટ આમ તેમ દોડવા લાગ્યો [૪૫] તેમજ ભારે લડવાવાળા
 સુખરો પણ હથિયારો લઈ જમીનને ઝરનાતા થઈ લડવા માટે તૈયાર થઈ ઉઠ્યા (૪૬)
 જતાં તે યારી રાગ જૂયર હતો, એટલે ખેયરને શું કરી શકે ? અથવા ખરી વાત છે

ચિંતેઈ મજ્ઞ સપડ-જલકીલાવિંમલસ્સ અવસસ્સ । સત્યત્થનયપરસ્સવિ-
સજાઓ પરિમવો एसो ॥ ૪૮ ॥

નિંચ,

જાતેતિ ચિંતા મહતીતિ શોકઃ—કસ્ય પ્રદેયેતિ મહાન્ વિરુદ્ધઃ ।
દત્ત્વા મુલ્ક સ્થાસ્યતિ વા નયેતિ—કન્યાપિતૃત્વં સ્વલુ નામ કષ્ટ ॥ ૪૯ ॥

અચિય

ધાત્ત્વાયરસાયણ-જંતવસીકરણસ્વળ્લવાપદિં । કીલાવસણેહિ તદ્વા
મરુયાવિ પઢતિ મુરુસણે ॥ ૫૦ ॥ ઇય સોડળ મુરુ-મળઈ નિવો તં કુમાર પ-
વલ્લલ । વચ વહુ તસ્સ પુદ્ધિ-નહમળ મુજ્ઞ જ અત્થિ ॥ ૫૧ ॥ તો મળઈ વિ-
જયકુમરો-જઈ પહુ તુહ પુત્તિયં ન આણેમિ । પળદિળમતો તો હ-જાજી-
વપિહુ ન પરિણેમિ ॥ ૫૨ ॥ મળિડળ ઇમ કુમરો-અસિહત્થો નહયલ
સમુપ્પઈઓ । વિજ્ઞાહરપિદ્ધીઈ-જા વચ્ચઈ કયપઈઓ સો ॥ ૫૩ ॥ તા જ-

કે, પુત્રીઓના લીધે મોટા જનો પણ પરિભવ પામે છે (૪૭)

રાજા વિચારવા લાગ્યો કે, દુ સ્ત્રી, અસ્ત્ર અને નીતિમા તત્પર રહુ છું, છતાં
આ જળકીડામાં વિન્હળ બન્યો, ત્યારે આ પરિભવ થયો [૪૮] અરેખર કન્યાના બાપ
થવું, તે એક કષ્ટજ છે કેમકે કન્યા જન્મી એટલેજ મોટી ચિંતા અને સોડ ઉભા
થાય છે, અને તે કાને આપવી, એ મોટા નિકટપ થઈ પડે છે બાદ પરણારી, તોપણ મુખે
રહેશે કે નહિ, એ વિચાર આ-યા કરે છે [૪૯] અથવા તો ધાતુનાદ, રસાયન, ધન,
વશીકરણ, અને ખાણના નાદે ચગાથી, તેમજ કીડાના વ્યસનથી મોટા જનો પણ ભારે
'કષ્ટ'માં આવી પડે છે [૫૦] એમ બહુ વખત લગી શ્રાવ્યીને રાજા કુમારને કહેવા
લાગ્યો કે, હે પ્રજાળ બળવાન કુમાર ! હું જલદી તેની પુઠે જા, કેમકે તું આકાશે જઈ
શકે છે [૫૧] ત્યારે નિજયકુમાર બોલ્યો કે, હે પ્રજા ! જો પાંચ દિવસની અંદર
તમારી પુત્રી નહિ લાવું, તો પત્રી મારે ચાવજીવ પરણવું નથી. [૫૨] એમ કહીને
કુમાર દાંધે તરવાર લઈ આગલે ઉડ્યો તે પ્રતિજ્ઞા કરી વિદાયરની પુઠે જવા લાગ્યો.

લાહિમજ્જલિપિવિમલ-સેલસિહેરે નિણવિ સો સ્વયરો । કુમેરેણ નિદ્દુરેહિં-
 વયનેહિં હવિક્કઓ એવ ॥ ૫૪ ॥ રે ઠાહિ ઠાહિ બાહર-સરણ કલિયત્થ
 વચ્ચસિ દુરપ્પા । મચ્છ બલ ન વિયણાસિ—અવહરસિ નરિંદપિયધૂય
 ॥ ૫૫ ॥ વિજ્ઞાહરોવિ તન્વયણ-જણિય અચ્છિન્નમચ્છરચ્છન્નો । પરેહ જા-
 વ કુમરસ્સ—કુલિસઅણિતિસ્સ ચક્કેણ ॥ ૫૬ ॥ ત વચેવિ કુમારો-ચ-
 ક્ક તદિતરલમહલ્લગ્ગેણ । વિજ્ઞા વલિઓ તમ્મહાલિ-મહલા-પાટપ મહ-
 હ ॥ ૫૭ ॥ નાઝ્ઞ કુમારવલ-નરિંદધૂય ચણવિ તત્થેવ । સ્વયરો ગુ-
 રુકોવમરો-પત્તો કાર્કિષણુસિહેરે ॥ ૫૮ ॥ તે જુઝ્ઞતા ગાઢ-તત્થ ઠિ-
 યા દોવિ પચ દિવસાહ । તો કુમેરેણ કહકહવિ-નિજ્જિઓ સ્વયરો નહો
 ॥ ૫૯ ॥ કુમરોવિ તસ્સ પિટ્ઠીહ-ઘાવિઓ જા સ્વણતર ઈક્ક । તા પિ-
 ચ્છહ વેપહ્દે-સુરમ્મનમરીહ ત પચ ॥ ૬૦ ॥

એસો સો મહતાઓ-એય ખવળ ઇમા ય સા જળણી । ચિંતહ હા-

(૫૩) તેવામાં તેને તે ખેચરને દરિયાના વચ્ચે રહેના વિષળસૈલ પાતના રાખરપર
 જોયો, ત્યારે તે તેને આ રીતે કહોર વચ્ચેનાથી હાંકવા માંડ્યો (૫૪) અરે ! ઉભો રહે
 ઉભો રહે યરણુને જોલાવી લે છુડે થઈ તુ ક્યા જાય છે ? શુ મારે બળ નથી જ
 છુટો ? કે રાજાની પુત્રીને હરી જાય છે ? [૫૫] ત્યારે તે વિધાધર પણ તેના વચ
 નથી બારે મત્સર ધારીને તેને વળ રત્નના અતિ તીક્ષ્ણ ચક્રથી પ્રહાર કરવા લાગ્યો
 (૫૬) ત્યારે કુમારે વીજળી જેવી ચચળ તરવારથી તે ધા મુખથીને વિધાના બળપડે
 તેના મસ્તકથી મુગટ પાડી નાંખ્યો (૫૭) ત્યારે કુમારણ બળ જાણીને રાજપુત્રીને
 ત્યાજ મુખ, તે ખેચર બારે કોપવાન થઈ, કિષ્કિંધ પર્વતની ટોચે આવ્યો [૫૮]
 ત્યાં તે બને જજ પામ દિન સુધી બારે મુદ્દ કરતા રહ્યા તેવામાં કુમારે જેમ તેમ કરી
 તેને હરાવ્યો એટલે તે નાહો. [૫૯] ત્યારે કુમાર તેની પાંદિ ક્ષણભર દોડ્યો, એટલે તેણે
 તેને વેતાડ્યની સુરમ્મનમરીમા આવેલો જોયો [૬૦] ત્યારે તે વિચારવા લાગ્યો કે આ
 તો મારો તે તાનજ છે, આ રજુ તે ધર, અને આ રહી તે માતા અરે ! આ તો મે

દુઠ કય—તાણ જ પહરિય તિવ્વ ॥ ૬૧ ॥ ઇણ અહ વાલતણાવ
અડસચ્છવચ્છલમણે । પુત્તુ વ્વ લાલિઓ પાલિઓ ય મુકલાવ સિ-
ક્કવિઓ ॥ ૬૨ ॥ તા સન્વહાવિ एसो—તાઓ પુજ્જો વ્વ ગુરુ મજ્જ સયા ।
જ एस रणे विजिओ—કલકિઓ તં મણ અપ્પા ॥ ૬૩ ॥ એવ જા નિ-
ચપ્પત્તો—ચિંતેઈ વિસાયપસરમણિમ્મહો । તા વિજ્ઞાહરપહુણા—પુત્તો સ્વેયં
ચયમ્મ વચ્છ ॥ ૬૪ ॥ પહુકજ્જે પહરિજ્જઈ—જણયસ્સવિ एस खत्तिया-
ચારો । અર્હં તણ ન નાય—જહ एसो મજ્જ તાઓ ત્તિ ॥ ૬૫ ॥ અ-
ન્ન ચ તુહ પસાયણ—કણ મણ આગણ તુહ પિઠિં । તત્તેસા સીલર્હ-
વિદ્ધા રહરંભસમરુવા ॥ ૬૬ ॥

તત્તો હિટિયવિવેસેણ—તુજ્જસ્સવેણ સા મણ હરિયા । તહવિ તણ
હં વિજિઓ—પુદ્ધવીણ ઇક્કવીરેણ ॥ ૬૭ ॥ અન્ન ચ તુજ્જ સીલ—ક-
હિય સર્વંપિ મહ પરિયણેણ । જહ एसા તુહ જણની—કુવિયા તુમ્મોવ-
રિ સન્નામા ॥ ૬૮ ॥ તા સ્વલ્લ હિવ્વિણ્ણો—અણિહસસમ્મિ આર્હઓ ય ।

જુદ્ધ કહ્યું કે, જે તાતને તીવ્ર થા ક્યો [૬૧] એણે તો અતિ સ્વચ્છ અને વત્સલ્ય મન
ધરીને અને આગપણાથી પુત્રની માફક લાનન પામન કહ્યું છે, તથા રહી કળાઓ શીખવી
છે (૬૨) માટે એ તાત તો મને હમેશા સર્વ પ્રકારે ગુરૂની માફક પૂજ્ય છે, માટે
એની સાથે લડીને એને મે જીત્યો, તે મે મારા આત્માને ક્ષમા કિત ક્યો (૬૩) એ
રીતે દિગ્ગીર ચહેરે કુમાર ચિતવવા લાગ્યો, તેવામા તે વિદ્યાધરના પ્રશ્નએ તેને કહ્યું કે,
હે વત્સ ! તુ સા માટે ખેદ કરે છે ? [૬૪] જે માટે પ્રશ્નના કામે આપ સાથે પણ
લાગુ, એ દાનિયોનો આચાર છે, તેમ તે કદા જાણ્યુ નહોતુ, કે આ મારો તાત છે
(૬૫) વળી તને સમજાવવા માટે હું તારી પીઠે આગ્યો હતો, ત્યાં આ રીતે અને
રસા સરખી રૂપાળી શીખવતી બેઠ [૬૬] તેથી છદ્મિક વશ થઈને મે તારૂ રૂપ ધરી,
એને અપહરણ કરી, જ્યાં તુ પૃથ્વીમા એકલો વીર થઈને મને જીતેલો છે [૬૭]
વળી મારા પરિચને તારૂ સઘળુ શીખ સજાથી બ્યાન અને કહ્યું છે, અને આ તારી

અત્યઘ્નસો મરણપિ-હોઈ ઇંદિયપરવસાણ ॥ ૬૯ ॥ જાડકુલવિનયમુય-
સીલ-ચરણસમ્મત્તવિચ્છેદાદે । ઇંદિયઅવહરિયમણો-હારેઈ નરો સ્વ
દેણ ॥ ૭૦ ॥

કિંચ.*

દિવસરજનિસારૈઃ સારિતં પક્ષમેહ-સમયફલક્રમેતન્મદિત ભૂતધા-
વ્યાં । રૂઢિ જયતિ કશ્ચિન્મોક્ષમર્ષવિધેયૈ-રાધિગતમપિ ચાન્યે વિ-
સ્તૃતહરિયતિ ॥ ૭૧ ॥

[ગ્ર. ૬૦૦૦]

વિજિઈદિયપુરિસેસું-ચૂદામણિણો નમો નમો તુઝ્જ । રચનાવલીઈ
વચ્ચેઈ-મોહિઓ જો તયા ન તુમ ॥ ૭૨ ॥ ધીરેસુ પટ્ટવધો-છઝજઈ
તુહવેવ જેણ તરુણત્તે । જગજગડળપવણાઈ કરણાઈ જિયાઈ હેલાઈ
॥ ૭૩ ॥ રૂઢિ વચ્ચેઈ કુમર-જપઈ ત વચ્ચે ગિણ્હ મહ રજ્જ । અહય

માતા તારાપર આશક થઇને કેમ ગુસ્સો થઇ, તે પશુ કહ્યું છે [૬૮] માટે ઇંદિયવર થ
એવાએને ખરેખર છા વિયોગ, અનિષ્ટ સંયોગ આપનારો અચનાસ, અને મરણ પશુ
આવી પડે, તેમા શી નવાઇ છે ? (૬૯) જે માટે ઇંદિયોથી રિવેક લીન થએન મનુ
ષ્ય અર્ધી ક્ષણમા જાતિ કુળ, વિનય શ્રુત, શીંગ ચરણ સમ્પન્ન થન, તથા શરીર
વગેરે દારી જાય છે [૭૦] વળી કહ્યું છે કે, આ જમીનપર કાળરૂપી બાજી મડિલી
છે, અને ત્યા પક્ષરૂપી ખાના છે, તેમાં રાત દિવસરૂપ પાસાપોગાય છે, તેમા કોઇકજ
ખરા પાસા પાડીને જીતે છે, બાકી ધણા તો અરજા પાસા નાખીને દારતાજ રહે
છે [૭૧]

અથ ૬૦૦૦

હું વિનિતેદિવ પુરુષોમા ચૂકમણિ સમાન છે, કેમકે હું તેવી વેળાએ રત્નાવ
ળાના વચનોથી મોહિત થો નહિ માટે તને વારવાર નમસ્કર હો [૭૨] પીર પુર
ગોનો ફેટો તારેજ બાધવો જોઇએ કે, જેણે તારૂપણાગા જગત સાથે લડનારી ઇંદિયોને

પુણ સામન્ન-નિસ્તામન્ન-ચરિસ્સામિ ॥ ૭૪ ॥

■ સોડ મળે કુમરો-કરજળીં ઈરિસમિ સસારે । મજ્જવિ એવ
જુત્ત-નિદસણ સ્વલ્લુ ઇમ તાય ॥ ૭૫ ॥ તો અમિયતેયરાયા-નિયજામણ
ઠવિત્તુ નિયરજ્જ । ગિણેહ મગ્ગવિરત્તો-પવ્વજ્જ સુગુરુપયમૂલે ॥ ૭૬ ॥
અહ કુમરો વલિટ્ઠણ-સમેડ જા વિમલસેલસિહરમિ । તત્પાવિ ત્રિમલ્લી-
લ-સીલ્લવડ નેવ પિત્તેટ ॥ ૭૭ ॥ ચિંતિદ્ વિસન્નચિત્તો-નિરત્યઓ મહ
પરક્કમો સયલો । જીદ્ કણ તાણવિ-સમ મણ પહરિયં તિલ્લ ॥ ૭૮ ॥
સાવિ ન મુદ્ધા લદ્ધા-જયવમ્મનિગોવિ નેવ તોસવિઓ । મુહ્ધવ્વણં ચ
નદ્ધ-મદ્ધમદ્ધસ્સ જણમજ્ઞે ॥ ૭૯ ॥

તા હ નિયયપદ્ધત્ત-કરેમિ સત્ત્વ ચરિતગદ્ધણે । ઇય ચિંતિય સો
ગિણેહ-દિવસ સુતિયયસુગુરુપાસે ॥ ૮૦ ॥ સીલવડ પુણ તત્તો-વદ્ધણા-
ગયવદસિદ્ધિત્તણણ । સિંચલદીવે નીપા-સા તત્ત્ય કરેડ જિણધમ્મ

જાપાડામાં શ્રુતેલી છે [૭૩] એમ કુમારને પ્રવચીને તે તેને કહેવા લાગ્યો કે, દે
વત્સ ! મારૂ આ ચત્ત્ય તું લે, અને હું તો સમ્રાટ શ્રમણપણ પાળીશ [૭૪]

તે સાંભળીને અજાણે જોડી કુમાર કહેવા લાગ્યો કે, દે તાત ! એવા સસારમાં
મારે ખાલ એમજ કરવું જોઈએ, તારવું કે છતાં આજ દ્રષ્ટાત મેલું છે [૭૫]
ત્યારે અમિયતેય રાજાએ પોતાના ભાણેજને ચત્ત્ય સોંપીને ભવની વિરક્ત યથા સુગુરુની
પાસે દિવા લીધી (૭૬) હવે કુમાર લાથી પાડે વળીને વિમલસેલના વિખર પર
આગ્યો, તો ત્યાં તેને નિર્મળ શીઘરાળી લીંગવતી જોવામાં આવી નહિ " (૭૭) ત્યારે તે
વિભીર બની ચિતવવા લાગ્યો કે, મારો સમગ્ર પરક્રમ નિષ્ફળ થયો છે, કેમકે જેના
માટે મેં ત્યાંની સાથે સખ્ત લગ્ન કરી, તે જોળી છતાં મળતી નથી, અને હવે ત્ય-
વમ રાજા પણ શી રીતે સતોષી રહાય, તેમજ મારી પ્રતિષ્ઠા ભગવાથી મારૂ સુખરૂપણ
પણ નાશ પામ્યું છે (૭૮-૭૯) માટે હવે હું ચારિત્ર લખીશ મારી પ્રતિષ્ઠા સાચી
કરી એમ ચિંતીને તેણે સુખિય શરૂની પાસે દિવા લીધી [૮૦] આપ્તિમે લીંગવતીને

પુણ સામન્ન-નિસ્સામન્ન-ચરિસ્સામિ ॥ ૭૪ ॥

ત સોહ મળઈ કુમરો-કયજલી ઇરિસમિ સસારે । મજ્જવિ એવ
જુત્ત-નિદસણં સ્વલ્લ ઇમ તાય ॥ ૭૫ ॥ તો અમિયતેયરાયા-નિયજામણ
ઠવિત્તુ નિયરજ્જ । ગિણેહ મગ્ગિરત્તો-પન્નજ્જ મુગુત્પયમૂલે ॥ ૭૬ ॥
અહ કુમરો વલિહણ-સમેહ જા વિમલસેલસિહરમિ । તત્ત્યાવિ વિમલસી-
લ-સીલવહ નેવ પિચ્છેહ ॥ ૭૭ ॥ ચિંતઈ વિસન્નચિત્તો-નિરત્યઓ મહ
પરક્કમો સયલો । જીઈ રૂપ તાણવિ-સમ મણ પહરિય તિન્નં ॥ ૭૮ ॥
સાવિ ન મુદ્દા લદ્દા-જયવમ્મનિયોવિ નેવ તોસવિઓ । મુહ્ધત્તણ ચ
નદ્ધ-મદ્ધમદ્ધસ્સ જળમજ્જે ॥ ૭૯ ॥

તા હ નિયયપદ્ધન્ન-કરેમિ સચ્ચ ચરિતગહ્ણેણ । ઇય ચિંતિય સો
ગિણેહ—દિવસ્સ સુત્તિપયસુગુરુપાસે ॥ ૮૦ ॥ સીલવહ પુણ તત્તો-વહ્ણા-
ગયચદસિઠ્ઠિતણ્ણ । સિંઘલદીને નીયા—સા તત્ત્ય કરેહ જિણધમ્મ

જાપાદામાં જીતેલી છે [૭૩] એમ કુમારને પ્રશ્ન કરીને તે તેને જોવા લાગ્યો કે, હે
વત્સ ! મારે આ રાજ્ય તું લે, અને હું તો સમ શ્રમજુપાત્ર પાળીશ [૭૪]

તે સાંભળીને અજાણે કોડી કુમાર કહેવા લાગ્યો કે, હે તાત ! એવા સસારમાં
મારે પણ એમજ કરવું જોઈએ, કારણ કે ઇંદા આજ દ્રષ્ટાત મોજુદ છે [૭૫]
ત્યારે અમિતતેજ રાજાએ પોતાના લાલેજને રાત્ર સોપીને બાંધી વિરક્ત થઈ સુશુરની
પાસે દિક્ષા લીધી (૭૬) હવે કુમાર ત્યાંથી પાછો વળીને નિમજ્જાવના શિખર પર
આગ્યો, તો ત્યાં તેને નિર્મળ શીંગવાળી શીંગવતી જેવામાં આવી નહિ " (૭૭) ત્યારે તે
દિવંગીર બની ચિતવવા લાગ્યો કે, મારો સખજો પરાક્રમ નિરૂપણ થયો છે, કેમકે જેના
માટે મેં તાતની સાથે સખ્ત લગાઈ કરી, તે જોણા મૂઠા મળતી નથી, અને હવે જય-
વમ રાજા પણ શી રીતે સતોષી રાખ્ય, તેમજ મારી પ્રતિજ્ઞા ભંગાયાથી મારે સુલટપણુ
પણ નાત પામ્યું છે (૭૮-૭૯) મારે હવે હું આરિય લઘનિજ મારી પ્રતિજ્ઞા સાચી
કરું, એમ ચિતવતીને તેણે સુશ્રિય શુરની પાસે દિક્ષા લીધી [૮૦] આણીમેર શીંગવતીને

॥ ૮૧ ॥ સા કડયા મરુચ્છે—સુદસણા સમ સમાગમ્મ । કાઠજ
 દુવકરતવં—પત્તા ઈશાણસગ્ગામિ ॥ ૮૨ ॥ વિજયકુમારમુર્ખીવિહુ—વિહુણિ-
 યનીસેસકમ્પસતાણો । વરનાણદંસણાણદ-વિરિયકલિઓ મઓ સિદ્ધિ
 ॥ ૮૩ ॥

इति विजयकुमारो ज्ञानवल्गाभिरुच—
 रुचपलकरणवाहीन् सनिरुच्य प्रकास ।
 परमपदमुदारं प्रापदापद्वियुक्त—
 तदिह भविकलोकास्तज्जयेद्यस्यत्न ॥ ८४ ॥

॥ इति विजयकुमारकथा (छ) ॥

उक्तः सप्तदशसु भेदेषु इन्द्रियेति द्वितीयो भेदः—इदानीं अर्थ इति
 तृतीय भेद प्रचिकटयिपुराह.

આ વહાણથી આવેલો ચંદ્રશેઠનો પુત્ર સિંહવદીપમાં લઈ ગયો, ત્યાં તે જિનધર્મ કરતી રહી
 (૮૧) તે એક વેળા મુદ્દશેના સાથે ભણ્યમા આવીને કુબ્જર તપ કરી, ઇશાન દેવલોકમાં
 પહોંચી (૮૨) વિજયકુમાર મુનિ પણ કમના સત્તાનને તોડી ઉત્તમ જ્ઞાન દશન, આ
 નહ અને વીર્ય મેળવીને મોઢે પહોંચ્યો [૮૩]

આ રીતે વિજયકુમાર જ્ઞાનરૂપ લગામ વડે છદ્ધિરૂપ ચપળ ઘોડાને બરોબર રાખીને
 આપણથી રહિત ઉદાર પરમ પદને પામ્યો, આટલે ભગ્ન લોકો! તમે તેના જયમા પત્ન કરો.

એ રીતે વિજયકુમારની કથા છે.

સત્તર બેદોમાં છદ્ધિરૂપ ખીજે બેઠે કલો હવે અર્થરૂપ ત્રીજા બેદને વર્ણવે છે.

॥ મૂલં. ॥

સયલાણત્થનિમિત્તં-આયાસકિલેસકારણ મસાર ।

નાડણ ધણ ધીમ-નહુ લુબ્ધહ તમિ તણુયમિ ॥ ૬૨ ॥

(ટીકા.)

इह धन ज्ञात्वा तत्र न लुभ्यतीति योगः-किं विशिष्ट धनं सक-
लानर्थ-निमित्त समस्तदुःखनिवधन

उक्तच.

अर्थानामर्जने दुःख-मर्जिताना च रक्षणे,

आये दुःख व्यये दुःख-धिगर्थाःकष्टसश्रयाः॥

आयासश्चित्तेदोयथा—

भૂળનો અર્થ.

ધન સકળ અનર્થનું નિમિત્ત અને આયાસ તથા કલેશનું
કારણ હોવાથી અસાર છે, એમ જાણીને ધીમાન્ પુરૂષ તેમા
લગારે લોભાતો નથી. (૬૨)

ટીકાનો અર્થ.

૪૬૧ મૂળ વાત એ છે કે, ધનને અસાર જાણીને તેમાં લોભાય નહિ ધન કેવું
છે, તો કહે છે કે, સકળ અનર્થનું નિમિત્ત એટલે સમસ્ત હુ ખોલું નિજ ધન છે જે માટે
કહેણ છે કે —

પૈસા પેદા કરતા હુ ખ છે, પેદા કરવાને રાખતા પણ હુ ખ છે, આવતા હુ ખ
છે, અને જતા પણ હુ ખ છે માટે કહીના ધર એવા પૈસાને ધિક્કાર છે વળી આયાસ
એટલે ચિંતનો ખેદ, જેમકે — શુ અને રાજ રોકશે ? શુ આસ ધનને અગ્નિ બાળી

રાજા રોક્ષ્યતિ કિંતુ મે દ્રુતવદ્દો દગ્ધા ક્ષિમેતદ્ધન -
 કિંનામી પ્રભવિષ્ણવ. કૃતનિમ લાસ્યત્યદો મોત્રિકાઃ
 મોષિપ્યતિ ચ દસ્યવઃ કિમ્નુ તથા નષ્ટા વિસ્વાત શુવિ -
 વ્યાયન્નેવમદર્દિવ ધનયુતોપ્યાસ્તેતરાં દુઃશ્વિતઃ ॥

તથા ક્લેશ. શરીરપરિશ્રમઃ—તથો કારણ નિવર્ધન,—તથાહિ.

અર્થાર્થ નક્રચક્રાકુલજલનિલય કેચિદુચ્ચૈસ્તરતિ—
 પ્રોયચ્છામિધાતોત્થિતશ્ચિલિકળકુ જન્યમન્યે વિશતિ,
 શીતોપ્ષામ.સમીરગ્લમિતતનુલતાક્ષેત્રિકાં કુર્વતેન્યે—
 શિલ્પ ચાનલ્પભેદ વિદધતિ ચ પરે નાટકાય ચ કેચિદ્.॥

તથા અસાર સારફલાસપાદનાત્—યદાહ

વ્યાધીનો નિરુણદ્ધિ મૃત્યુજનનજ્યાનિષ્ણયે ન ક્ષમ—
 નેષ્ટાનિષ્ટવિયોગયોગદ્વિતિકૃત્ સમ્રદ્ધ ન ચ પ્રેત્ય ચ,

નાખશે ? શુ આ સમય ગોત્રિઓ મારા ધનમાથી ભાગ પાડરને ? શુ ચોરો લૂટી લેશે ?
 અને જાનિનમા દારેલુ શુ કોઇ દુરી જશે ? એમ ધનવાળો માણસ ચત દિનસ ચિતા કરેલો
 હુ ખી રહે છે

તથા કવેત એટલે શરીરનો પરિશ્રમ—એ એતુ ધન કારણ છે જેમકે —
 પૈસાના માટે કેટલાક મગરના ટોળાથી ભરેલા દરિયાને તરી દેશતરે જાય છે, ખીજા
 ઉછળતા શસ્ત્રોના અભિધાતથી ઉડતા આગના કલિયાવાળા યુદ્ધમાં સપ્ત થાય છે, ત્રીજા
 થડા ગરમ પાણી અને વાશથી ભીંજાયના શરીરવડે ખેતી કરે છે, ચોથા અનેક મગરના
 શિલ્પ કરે છે, અને પાંચમા નાટક-વોરે કરે છે

પાંચી ધન અસાર છે, એટલે કે, તેમાંથી કંઈ મજમૂન કંઈ પ્રાપ્ત થતું નથી
 જો માટે કહેવાય છે કે, ધન વ્યાધિઓને અટકાવી શકતું નથી, જન્મ, જરા, મૃત્યુને
 ટાળી શકતું નથી, છદ્ધિ વિશેષ અને અલિસ્યોજને દુરી શમ્તું નથી, પરજનમાં સાથે
 આનતું નથી, અને પ્રાપ્ત કરી ચિતા, ભાષ્ટ્રઓમાં વિરોધ, ધરપકડ, મારફાડ, અને ત્રાસતું

ચિંતામધુવિરોધપવનમગ્નાસાસ્યદ પ્રાયજો-

વિત્ત વિત્તવિવિચક્ષણઃ ક્ષણમપિ ક્ષેમાવદ્ નેક્ષતે ॥

ઇત્યશ્રૂત ધન જ્ઞાત્વા નહુ લુભ્યતિ નૈવ શુદ્ધ્યતિ ધીમાન્ બુદ્ધિમાન્,
તસ્મિન્ દ્રવ્યે ચારુદત્તવદ્-તન્નુકમપિ સ્તોરુમપ્યાસ્તા વાદિત્યપેરર્થઃ-
માયશ્રાવકોદિ નાન્યાયેન તદુપાર્જનાય પ્રવર્તતે, નાપ્યુપાર્જિતે તૃપ્ણા-
વાન્ ભવાતિ-કિતર્દિ,

આયાદર્દ્ધ નિયુજીત-ધર્મે સમધિકં તતઃ

શેપેણ શેપે કુર્બીત-યત્નતસ્તુચ્છૈર્મદિરુ.

ઇતિ વિમૃશન્ યથાયોગ તત્સપ્તક્ષેત્ર્યા વ્યવતીતિ.

ચારુદત્તદર્શનશ્રાવ

અતિથ તથ પવરનયરી-ચપા લપાગલોગપરિમુક્ષા । તત્થય સિદ્ધો
માણુ-માણુ ઇવ સુયનકમલાણ ॥ ૧ ॥ તસ્સ સુખદા ગિહિની-અહ-

કારણ છે માટે એવા ધનને ધનનુ અગ્રપ જાણવામા કુશળ પુત્ર ક્ષણભર પણ બંધ
રેનાર નથી ગણતો

ધનને એનુ જાણીને બુદ્ધિમાન્ પુત્ર તેમા આશ્વત્થની માફક કદાપિ શુદ્ધ થને
થી, કેમકે ભાગ્યશાન-હોય, તે જન્માપથી ધન કમાવા પ્રવર્તતો નથી, અને ઉપાર્જિતમા
તૃપ્તિવાળો થતો નથી જે માટે આનંદમાથી અધિક અર્થ તો ધર્મમા વાપરવુ, અને બાકી
નાથી જેમ તેમ કર ખર્ચ નભાવી લેવુ, એમ વિચારી, તે તેને યથાયોગ્યપણે સાતે હો
એમા ખરચે છે

આશ્વત્થનો દર્શત આ છે

૬૬૧ લગ્નાર લો.થી રહિત ચ પાનામે નયરી હતી, ત્યા સુજનરૂપ કમળોને વિકસિત
કરવા બાલુ સમાન બાલુ નામે રોક હતો [૧] તેની અતિ નિર્મળ રીતી ધર્મવાળી મુલા
નામે સ્ત્રી હતી, તેનો આશ્વત્થ નામે ઉત્તમ દાથીના દાત માફક ઉત્તમ ગુણવાળો પુત્ર હતો
[૨] તે મિત્રો સાથે રમતો યે વિધાધરના જોડવાના પત્રનાને અનુમરીને એક વેગ

નિમ્મલસીલધમ્મ વરચરણી । પુત્તો ય ચારુદત્તો—સુદતિદત્તુચ્ચ નિમલ-
ગુણો ॥ ૨ ॥ મિત્તેહિં સહ રમતો—પયાણુસારેણ સ્વયરમિદ્ધુણસ્સ । સ
કયાવિ કયલિગેહે—પત્તો પિચ્છેદ્ અસિફલમ ॥ ૩ ॥ તત્થ દુમેણ સદ્ધિ-
દદ્ધું સવ્વગકીલિય સ્વયર । તસ્સા સિક્કોસમજ્ઞે—ઓસહિતિયગ તદ્ધા
તેણ ॥ ૪ ॥

નિસ્સલ્લો રુદ્ધવણો—સચેયણો તાહિં ઓસહીહિં કમો । સો જપદ્ધ
વેયદ્ધે—ગિરિંમિ સિવમદિરપુરમિ ॥ ૫ ॥ પુત્તો મહિંદાવિક્કમ—નરવડ્ડણો
મિયગદ્ધ ત્તિ સ્વયરો દ્ધ । ધૂમસિદ્ધવયસેણ—પુત્તો સિચ્છાદ્ધ ફીલતો
॥ ૬ ॥ હરિમતપવ્વચયગઓ—હિરણ્ણ સોમસ્સ માહલસ્સ મુય । સુકુમાલિ-
યતિ દદ્ધેદ્ધ—મયણત્તો તો ગઓ સપુરં ॥ ૭ ॥ મિત્તાહ તપ નાહ—પિ-
હ્ણા પરિણાવિઓ ય તસ્સ મુય । અદ્ધ ધૂમસિદ્ધો સીપ—અહિલાસી
સો મદ્ધ નાઓ ॥ ૮ ॥ સુકુમાલિયાદ્ધ તેણય—સમન્નિઓ તદ્ધય આગઓ

કદનીશદ્ધમા પટોચ્છે અને તથા તેણે તરવાર પહેલી દીપી (૩) ત્યા આજીઆજી
જોતા તેણે એક વિદ્યાધરને એક આડમા ખીચાથી જડેલો જોયો, તથા તેની તે તરવારના
આનમાં ત્રણ આધિઓ જોઈ [૪] ત્યારે તેણે તેને તે આધિઓથી નિશ્ચય કહી
કમમ રૂઝરી સચેતન કર્યો એટલે તે જોયો કે, વૈતાળ પર્વતના શિવમદિર નગરમા
મહેદ્ધ નિકમ રાજાને હુ અમિતગતિ નામે પુત્ર છુ હું નિદાધ પેલાથી ધૂમશિખ નામના
મિત્ર સાથે રવેગ્ગાથી રમતો ચકો [૫-૬] હરિમત પર્વતપર આ યો ત્યા માત્ર
મામા હિરણ્ણસોમની સુકુમાલિકા નામની પુત્રીને જોઈને હુ કમવશ થઈ મારે ઘેર આવ્યો
[૭] તે વાતની મારા મિત્ર તરણીમારા આપને અજર પરતા તેમણે તે કન્યા અને
પરણાતી, હવે ધૂમશિખ પણ તેનો અભિવાધી અને જણાયો [૮]

આદ્ધ હુ સુકુમાલિકા તથા તે મિત્રની સાથે ઇદ્ધા આવ્યો હવે તેણે ઇદ્ધા અને પ્રમત
જોઈને આ આડ સાથે જડી લીધે, તથા મારી લાગાને દરણુકરી તે જતો રહ્યો છે (૮)
તે અને જોગ્યો માટે તારા કજળી દુ સુકુમાલિકા તેમ નથી,

इहय । सो म पमतम कीलुङ्ग-हरिउ गओ भज्ज ॥ ९ ॥

તુમણિ મોહો તેણ-તુજ્ઞ વાહ મવામિ રિણમુકો । ઇય મણિ
ગઓ સ્વયરો-સિદ્ધિસુઓ નિયગિહ પત્તો ॥ ૧૦ ॥ સવ્વદ્દમાડલસુ
પિણ્ણા ઉવ્વાહિઓ સ મિત્તવડ । તદ્દવિહુ નીરાગમણો-લિત્તો દુલ્લલિ
ગોદદ્દીપ ॥ ૧૧ ॥ પત્તો ગણિયાઈગિહે-વસતસેનાઈતીઈ આસત્તો । સોલ
સુવ્વન્નકોટ્ટી-વારસવરિસેહિ સો દેહ ॥ ૧૨ ॥ અવ્વકાઈ નિદ્ધણુત્તિય-
હાડ નિસ્સારિઓ ગઓ સગિહ । નાડ પિણ્ણ મરણ-ગાદપરં દ્મિ
ચિત્તે ॥ ૧૩ ॥ મજ્જાઈ મૂસણેહિ-માડલસહિઓ ગઓ વણિજ્ઞેણ । ન
રે ઉસીરવત્તે-કપ્પાસો તત્થ વહુ કિણિઓ ॥ ૧૪ ॥

जंतस्स तामलिचिं-मग्गे दट्ठो दवेण सो सयल्लो । निव्वग्गसेह
तिय-माडलएणावि सो चत्तो ॥ १५ ॥ आसारुहो गच्छइ-पच्छमदि
तयणुसे मओ तुरगो । छुत्तण्हपरिकिल्लो-तत्तो पत्तो पियंगुपुर ॥ १६ ॥

એમ કહીને તે વિધાધર આલતો થયો, એટલે શકનો પુત્ર પણ પોતાને ધરે આવે
[૧૦] હવે તેના પિતાએ તેને સ્વાર્થિમામ્મની મિત્રવની નામે કન્યા પરણાવી, તોપણ
રાગરહિતપણે રહેવા લાગ્યો, એટલે પિતાએ તેને દુર્નિશ્ચિત મોહામા દાખલ કર્યા [૧૧]
તે વસતસેના નામની વેશ્યાના ધરે રહી તેના સાથે આસક્ત બન્યો, અને તેણે
વર્ષમા સેળ કોડ સોનામહોર ઉઘાવી [૧૨] ત્યારે વસતસેનાની ઉપરી અકબ્રાએ
નિર્ધન થયેલો જોઈ ધરથી કાઢી મેલ્યો, એટલે તે પોતાના ધરે આવ્યો, એટલે તે
આપના મરણની ખબર પડી, તેથી તે મનમાં ધણે ત્રિગીર થયો [૧૩] બાદ શ્રી
દાગીના વેચી પોતાના મામા સાથે ઉધીરવર્તન નર્મરમાં વેપાર નિમિત્તે ગયો, અને
તેણે રૂની ખૂળ ખરીદ કરી [૧૪] બાદ તે લાઈને તામ્રલિમ્બનગરી તરફ તે જતો હતો
તેમામા તે સવળુ ૩ વનમા લાગેલા દવથી સળગી ગયું, ત્યારે તેને નિર્જાગ્યનો સર
બાળીને તેના મામાએ પણ છોડી દીધો (૧૫) છતાં તે આશા ધરીને પશ્ચિમ દિ
તરફ ચાલ્યો, તેમામા તેના મોડે મરી ગયો, ત્યારે જૂથ્યો તરફથી પ્રિયગુપુરમાં પહોંચ્યો

સિદ્ધી મુરિંદદત્તો-પિઠમિત્તો તત્થ તસ્સગાસાઓ । તુટ્ટીઈ ટઢ્ઢલક્ક-ગ-
હિઠ સો પોય મારુદો ॥ ૧૭ ॥ પત્તો જમુણાદીવ-તસ્સ પુરેસુ ગમાગમે-
ણ ચ । અજ્ઞેઈ ચારુદત્તો-કહમવિ કળમદ્ઢકોઠીઓ ॥ ૧૮ ॥ અઠ તસ્સ
નિયપદેસા-મિમુહ ઇતસ્સ પવહણ કુટ્ટ । તો ફલગગઓ સતહિં-દિણેહિં
કિચ્છેણ ઉત્તિઓ ॥ ૧૯ ॥

ઉવ્વરવડેલત્તદે-પત્તો રાયપુરવાહિરુજ્ઞાણે । તત્થ તિદ્ધી દિણઋ-
પહનામો તસ્સ સમિલિઓ ॥ ૨૦ ॥ તેણ સહ સો પત્તો-રસેહઠ પઢ્ઢપ-
સ્સ કૂવીં । મચીઈ ઠિઓ તુવય-સહિઓ રજ્જૂઈ ઓઈઓ ॥ ૨૧ ॥
તા' કેળવિ મળિય મિલ-કોસિ તુમ તયણુ તેણ ઇય વુત્ત । વળિઓમિ
ચારુદત્તો-તિદ્ધિણિ સ્થ પલિવત્તો ॥ ૨૨ ॥ સો મળઈ પુણો વળિઓ-
ઈમિણા વિવિઓપિ ઇત્થ મે દેહો । અદ્ધો રસેણ સ્વદ્ધો-તુમપિ તા ઇત્થ
મા વિસમ્મ ॥ ૨૩ ॥ ઇય મળિઙ્ગ તેણ-સમપ્પિય તસ્સ મરિયરસતુવ ।
રજ્જૂઈ કાપિયાપ-તિદ્ધિણા કરિસિઓ સોઠ ॥ ૨૪ ॥

(૧૬) ત્યા તેના આપનો મિત્ર મુરેદ્દત્ત નામે રોકે હતો, તેના પાસેથી તેણે એક લાખ
૬૦૫ વ્યાજે લીધું અને ત્યાંથી વહાણપર ચડ્યો [૧૭] તે યમુના કીપમા આવી તેમા
રહેલા નગરોમા આવળવ કરી આઠ કોડ સોનામહોર કમાયો [૧૮] હવે તે પોતાના
દેશ તરફ આવવા લાગ્યો તેમામા તેનું વહાણ લાગ્યું ત્યારે તેને પાટિઉં મળતા સાતમે
દિને ઘણી મુશ્કેલીથી તે ખિનારે આ-યો [૧૯] તે ઉર્ધ્વરત્તી નામના બદરે ઉતરી
ફાળપુરના બાહરના ઉદ્યાનમા આ યો, ત્યા તેને દિનપ્ર પ્રજ્ઞ નામે ત્રિદહી મળ્યો [૨૦]
તેની સાથે તે રસ મેળવના માટે પર્વતની વાવડી તરફ ગયો ત્યા માચીપર બેસી તુ બહુ
સાથે લઈ રસી વડે નીચે ઉતર્યો [૨૧] ત્યારે નીચે પહોચતા કોઈએ અવાજ કર્યો કે,
[૨૨] કોણ છે ? ત્યારે તે બોલ્યો કે, હું ચારુદત્ત નામે વાણિયો છું, અને ઇહા ત્રિદહિએ મને
નાખ્યો છે (૨૨) ત્યારે પહેલો વાણિયો બોલ્યો કે મને પણ તેણેજ ઇહા રાખ્યો છે
અહીં માત્ર અર્ધ શરીર રસથી અગાધ ગયું છે માટે તુ અદર ઉતર મા [૨૩] એમ
કહીને તેણે રમથી બરેનું તુ બહુ આપ્યું, તેમામા તે ત્રિદહિએ તેને કપીમા બાધેથી રસી

મગ્ગ રસતુ ત-નુ તાગ્ગ તેણ નો રસો ચત્તો । અહ લિંગિણા
સ ચિત્તો-પદિઓ રસકૃષિયાડ તહે ॥ ૨૫ ॥ તો વ્વણિણા સો વુત્તો--
ગોદ્દાપુચ્છેણ વતરિજ્જાતુ । એમ મિમો વત્તરિઓ-સુમરતો પચનવકાર
॥ ૨૬ ॥ જા ગિરિકુહરાઠ વહિ-નિમ્મત્તો તાવ ધાપિઓ મહિસો ।
તો સો સિલાઈ વવરિ-આરુઠો જાવ ચિદ્દેહ ॥ ૨૭ ॥ તા નિમ્મઓ
અયમરો-તેસિ જુચ્છત્તયાણ સો નદ્દો । મિલિ-જો માઝલપુત્તો-અહન્નયા
રદ્દત્તો સો ॥ ૨૮ ॥ મહ અલન્તયાહ-વિવુ ચલિયા સુમન્નમ્મુ મુવરિ ।
તરિવ વેગવદનહ-ગિરિકૂદે તે ગયા દોવિ ॥ ૨૯ ॥

તો ચિત્તવળે તત્તો-ટકુણદેસમિ તત્ત્ય દો મેસા । કિણિડ તેમ્મુ ચ-
હિડ-પયો અહ્લવિઓ વહુઆ ॥ ૩૦ ॥ રુદ્ધેણ તઓ વુત્ત-અઓપર
નત્થિ ભૂમિ ચારત્થિ । તો મેસે મારેડ-ઉચ્છલ્લેડ પવિસ્સામો ॥ ૩૧ ॥

૧૭ ઉપર ખેડ્યો [૨૪] તે નજીક આ-યો, ત્યારે ત્રિ ડીએ છુ મડ માગ્યુ, પણ તેને
કૂનાથી બાહેર નહિ કાઢ્યો, ત્યારે તેણે રસ દોળી દીધો, એટલે ત્રિ ડીએ તેને કૂનામાં
ફેંક્યો તે જાળને નીચેના તરફ પડ્યો [૨૫] ચારે પેલા વાણિયાએ તેને કહ્યું કે,
ધોનુ પૂછ પકડીને છુ ઉપર જા, તેથી તે તેમ કહી નવકારમન સભારતો થઈ ઉપર
આવ્યો (૨૬) હવે તે પરંતની ખીણમાંથી બહાર નીકળ્યો કે, તેના સામે એક પાડો
હોયો તેથી તે સિનાપર ચડી બેસો [૨૭] તેટલામાં ત્યાં એક અજગર નીકળ્યો, તે
પાડા સાથે લડના માડ્યો, એટલે લાગ જોઈને ચાલત ત્યાંથી નાચી છુટ્યો હવે તેને
એક વેળા દરેક નામે આમાનો પુત્ર મળ્યો [૨૮] તે જાને જાણુ અજાણુ વગેરે માન
લઈ, સુવર્ણ ભૂમિ તરફ આ-યા તે વેગ વતી નદી ઉતરીને પરંતની ટોચે પહોંચ્યા [૨૯]
ત્યાંથી ચિત્ર વનમાં આ-યા, અને ત્યાંથી ટકાવ દેવમાં આ-યા, ત્યાં તેમણે બે મેષ (ખોડા)
ખરીદ્યા, તેમનાપર ચડીને તેમણે ધણો માર્ગ પસાર કર્યો (૩૦) તેવામાં શ્વેતે કહ્યું કે,
મદાથી આગળની જગ્યાન સારી નથી માટે આ બોડાઓને ખારી, તેની ખવ ઉપેડીને તેમાં
પેથી ગીએ [૩૧] તો માંસની બ્રાતિથી આપણને ભારડ થતીઓ ઉપાડી જશે, એટલે

તો પલ્લવ્વતી - મારુદવિહગમેહિં લલિતા । વચિસ્તામો અમ્હે-સુવન્ન
 ભૂમિં સુદેનાવિ ॥ ૩૨ ॥ અહ તેણુ તો રુદો-જેહિં વત્તારિયા વિસમભૂમિં ।
 તે મેસે કદ હણિયો-હિયજનાપ પરમવધુ વ્વ ॥ ૩૩ ॥ રુદો મળઈ
 નણસિં-ત સામી તેણ મારિઓ મેમો । નિહઓ વીઓ ય પુણો-તરલ-
 છો નિયડ માણુસુય ॥ ૩૪ ॥

તો પુત્તો તેણ રમ-તાહ મસત્તો તુમ કિમુ કરોવિ । જિણધમ્મ પઢિ-
 ઘજ્જસુ, સરણ વિહુરેવિ વધુસમ ॥ ૩૫ ॥ દિવ્વો નવકારો તસ્સ-ચારુ
 દત્તેણ, અહ હઓ છગલો । રુદેણ તઓ દુન્નિવિ-સન્નમત્યાસુ પાવિદ્ધા તે
 ॥ ૩૬ ॥ છુરિયાહત્યા વિહગેહિં-ઝહિયા પગઆમિસત્તીણ । તેસિં જુઝ્ઝ
 તાણ-માણસુરો સરવરે પઢિઓ ॥ ૩૭ ॥ છુરિયાઈ છિત્તુ મત્થ-નિસ્સ-
 રિવણ ગઓ નગ પગ । દિદ્ધો તત્થુ સ્સગ્ગે-ઠિઓ મુળી વદિઓ તેણ
 ॥ ૩૮ ॥ પારિયકાહસ્સગ્ગો-મળઈ મુળી ધમ્મલાભ મહ દાહ । કહ મિ-

આપણે સુખે કરી સુવર્ણ ભૂમિમાં પહોંચીશુ [૩૨] ત્યારે આશ્વત્થ તેને કહેવા લાગ્યો
 કે, જેમણે આપણને વિષમ ભૂમિથી ઉતાર્યા, તે બોકડા તે આપણા હિતકારક હોવાથી
 સગા બાધ જેવા છે તેને કેમ મારીએ ? (૩૩) આશ્વત્થ બોલે છે તુ કંઈ એમને કહ્યું
 નથી તેથી તેણે પહેલા એકને માર્યો, અને પછી બીજાને મારવા લાગ્યો ત્યારે તે બોકડા
 ચમળ આપે આશ્વત્થ તરફ જોવા લાગ્યો [૩૪]

ત્યારે આશ્વત્થ તેને કહેવા લાગ્યો કે, તુ જ્યાની શકે તેમ છે નહિ માટે હું
 શુ કરે ? છતાં તુ જિનધમ સ્વીકાર, કે જે કષ્ટમા પણ ભાખ્ખી મારક મદદ કરે છે
 [૩૫] પછી તેણે તેને નવકાર આપ્યો, બાદ આશ્વત્થ તેને મારી નાખ્યો હવે તે એ
 જણ તેની ભક્ષામા પેહા [૩૬] તેમણે હાથમા ઝરી સખી હતી હવે તેમને પક્ષીઓએ
 ઉચક્યા, પણ આકાશમાં બોરાકાના માટે તે પક્ષીઓ લડવા લાગ્યાં તેથી આશ્વત્થ નીચે
 સરોવરમા પડ્યો [૩૭] ત્યાં જીરીથી ભક્ષાને ફેડી તે તેમથી નીકળીને એક પવતપર
 ગયો, ત્યાં તેણે કાચોત્સર્ગમા ઉભા રહેવા એક યુનિને જોઈ પવન કયું (૩૮) ત્યારે

તથ ભૂમિગોચર-અવિસયસેણે તુમ પત્તો ॥ ૩૯ ॥

સ્વયરો હૈ અધિયગર્હ-તદ્યા તુમણ વિમોહઓ પત્તો । અઠાવયગિ-
રિમામે-મ દદ્દુ સો અરી નદ્દો ॥ ૪૦ ॥ તા હૈ નિયમજ્જ ગિણિહણ
સિવમદિરમિ સેપત્તો । રજ્જે યે ષ્ટિહણ-મજ્જ પિયા ગિણ્હણ દિમ્મવં
॥ ૪૧ ॥ પુત્તો યે સૌહજસો-પત્તીહ મળોરમાહ સંજાઓ । વીઓ વરાહ-
ગીઓ-મમ તુહા વિવકમવલેહિં ॥ ૪૨ ॥ ગવન્વસેણધૂયા-તહ જાયા
વિજયસેણપત્તીહ । રજ્જે જુવરજ્જ મહ-દાહં પુત્તાણ પન્વહઓ ॥ ૪૩ ॥
કવકોહગસેલોય-લવણજલે કુંમકંઠમે દીવે । અહ મિત્થ તવેમિ તવે-તુ-
મપિ સાહસુ નિયમવર્ધ ॥ ૪૪ ॥ સિઠ્ઠિમુણવિ સન્ને-નિયવુત્તતો મુણિ-
સ્સ તો કહિઓ । અહ સાહુસુયાતેદો-પત્તા તેહિં મુળી નમિઓ ॥ ૪૫ ॥
મળિયા તે રસમુણિણા-પુત્તા સો एस चारुदत्तुत्ति । इत्थतरे महिद्धी-त-
ત્થેગો આગઓ તિયસો ॥ ૪૬ ॥ તેણ નઓ સો પદમ-પચ્છા સાહ,

કાપોત્સર્ગ પાળા, તેને ધમનાથ ૨૪, મુનિ કહેવા લાગ્યો કે, તુ આ જુયરને જગોચર પ
ર્વતપર કેમ આની પહોંચ્યો છે ? [૩૯] વળી તે મુનિ બોલ્યો કે, હું અમિતગતિ ના
મનો નિઘાધર છું, કે જને તે તે વેળા છુટો કર્યો હતો કે ત્યાંથી છુટો થઇ આઘાપદ
પર્વત પાસે આવ્યો, એટલે મને જોઇને તે દુસ્મન નાશી ગયો. [૪૦] ત્યારે હું મારી
સ્ત્રીને લઇને સિવમદિર નગરમા આવ્યો ત્યાં મને રાજ્ય સોંપીને મારા પિતાએ દિક્ષા
લીધી (૪૧) બાદ મારી મનોરમા સ્ત્રીની કુખેથી સિદ્ધચત્ર અને વરાહગ્રીવ નામે
મારા બેવા બન્ને, પરાક્રમવાળા બે પુત્ર થયા (૪૨) તેમજ વિજયસેના સ્ત્રીની કું
ખથી મધર્વસેના નામે પુત્રી થઇ પત્તી રાજ્ય તથા ચૈત્રરાજ્ય પ્રગ્રહને સોંપીને હું મન
જિત થયો છું [૪૩] આ એ લગભગ સમુદ્રમાં રહેના કુલકટ દ્વીપમા કડોટક નામે
પર્વત છે, તેનાપર રહીને હ તપુ છું હવે તુ તારી વાત કર [૪૪] ત્યારે ચાર
હતે પસુ તે મુનિને યેનાયે સધળો જતાત કડી જાળાળ્યો, તેવામા તે મુનિના બે પુત્રો ત્યાં
આયા, અને તે મુનિને નમ્યા. (૪૫) ત્યારે તે મહા મુનિ તેમને કહેવા લાગ્યો કે, હે
પુત્રો ! આ ચારહત છે એવામા ત્ય એક મહા નદિવાનુ દેના આવ્યો [૪૬] તે

તઓય સ્વયરેહિ । પુદ્ગો સાહર દેવો—દેવ વદ્ધણવિવજ્ઞાસે ॥ ૪૭ ॥

તથાહિ

મુલસા તદ્ય મુમદા-સસાઝ ચરિયાઝ આસિ કાસીમુ । વેયગ-
પારગાઓ-તીહિ જિયા વાઙ્ગો વહેવે ॥ ૪૮ ॥ અહ જળ્લણાયપરિચ્ચાય-
ગેણ મુલસા જિયા કયા દાસી । વદ્ધસો સસગીણ-તેણય તીણ મુઓ
જાઓ ॥ ૪૯ ॥ લોગોવહાસમીયાણિ તાણિ ત મુચુ વિપ્પલસ્સ અહે ।
નહાણિ મુમદાણ-દિદ્ધેઠો મુહપદ્ધિયપિંયો સો ॥ ૫૦ ॥ કય વિપ્પલાયના-
મો-તીણ સવદ્ધિઓ ગદ્ધિયવિજ્ઞો । પિયમાયમેહપમુહ-જન્ને પન્નવિય તે
હણ્ણ ॥ ૫૧ ॥ તસ્સ વિણેઓ યદ્ધલિ-નામા હ પમુવહાઈ વહુજન્ને ।
કાઝ નરયમિ ગઓ-પચ મવે તો પસુ જાઓ ॥ ૫૨ ॥ હણિઓ દિણ-
હિં જન્ને-દ્ધમવે જેણ દિત્તાનવકારો । સોહમ્મે ડવયસો-તો મુચ્ચ મિમો
મણ નમિઓ ॥ ૫૩ ॥

પહેલા ચારહતને નમ્યો અને પછી સાધુને નમ્યો ત્યારે વિવાધરોએ તેમ કરવાનું કારણ
પૂછતા તેઓ આ રીતે તે કહી બતાવ્યું (૪૭) ગરીબા સુનસા અને સુખના નામની
બે બહેનો હતી તે પ્રનાજિકાઓ હોઈને વેદાગની પારગામિની થએન હતી તેમણે ધણા
વાદ્ધિઓ જીત્યા હતા [૪૮] હવે યાસન કય નામના પરિવારકે સુનસાને જીતી પો
તાની દાસી કરી, તેની સાથે વધારે સસગ થતા તેણીને ગર્ભ રહી પુત્ર પેદા થયો [૪૯]
ત્યારે લોક નિદાથી કરીને તેઓ તે બાળકને પીપળની નીચે મેરી પોતે નાશી ગયા આ
સુબદ્ધિએ તે બાળકના એમા ચીય ચડેલી જોઈ (૫૦) તેણીએ તેનું વિષ્ણુના નામ
પાડી, તેને હોળે. તે વિદ્યા શીખીને પિતૃમેધ, માતૃમેધ વગેરે યજ્ઞો પ્રરૂપીને તેમને હ
જવા લાગ્યો [૫૧] તેનો દુ વદ્ધિ નામે એજો હતો તે યજ્ઞોમા ધણા પશુવધ વગેરે કરીને
મરીને નરકે ગયો ત્યાથી પાંચ વાર પશુ થયો [૫૨] અને પાંચ વાર મને પ્રાણજીએ
યજ્ઞમા હણ્યો છતાં જાવે આ ચારહતે મને નવકાર આપ્યો, તેથી સૌધર્મ દેવનેકમા
હુ ઉત્પન્ન થયો તેથી હુ પહેલા એને નમ્યો ॥ (૫૩) એમ કહી ચારહતને નમી, તે

इय भणिय चारुदत्त-नमिउं च गओ सुरो सठाणमि । खयरेहि
तेहि सो पुण-नीओ सिवमदिरे नयेर ॥ ५४ ॥ सकारिओ य सप्पा-
णिओ य अहगरुयगउरवेण तहिं । खयरेहि तेहि सद्धि-ना चलिओ
नियपुरी समुह ॥ ५५ ॥ तौ तत्थ सुरवरो सो पत्तो तव्विहियवरविमा-
णमि । आरुहो सिद्धिमुओ-समागओ झति चपाए ॥ ५६ ॥ बहुयाउ
फणयकोढीउ-दाउ महे सो सुरो गओ सग । नमिउण चारुदत्त-खय-
रावि गया सठाणमि ॥ ५७ ॥ सव्वउमाउलो तह मित्तवई सा वसं-
तसेणाय । सव्वेवि तस्स मिलिया-फुरिया विमला तहा कित्ती ॥ ५८ ॥
अह सो अत्थ मणत्थिक्क-मदिर जाणिउ विमुद्धमणो । परिगहपरिमाण-
जुय-गुरुमूले लेइ गिहिषम्म ॥ ५९ ॥ जहजुगं नियदव्व-सव्व वविऊण
सचचित्तमु । घुच्छामच्छरचत्तो-स चारुदत्तो गओ सुगइ ॥ ६० ॥

एयं ज्ञात्वा चारुदत्तस्य वृत्त-

नित्यं शिष्टाः सुष्ठु सत्पुष्टिपुष्टीः ।

દેવતા સ્વસ્થાને ગયો બાદ તે વિદ્યાધરે તેને શિવમંદિર નગરમાં લાઈ ગયા (૫૪)
ત્યાં તેમણે તેના ભારે શૌરવથી સત્કાર સન્માન કર્યો, પછી તેમની સાથે તે પોતાની નંગરી
તરફ આપ્યો (૫૫) તેવામાં તે દેવતા આવી પહોંચ્યો તેણે એક વિમાન વિકુન્ઠુ, તેના
પર તે શ્રેષ્ઠિકુમાર ચડીને જવદી ચપામાં આવ્યો [૫૬] પછી તેને તે દેવતા ધણી
કેડાં સોનામ્હોરો દબને સ્વર્ગે જતો રહ્યો, અને વિદ્યાધરે પણ તેને નમીને સ્વસ્થાને ગયા
[૫૭] હવે તેને સ્વાયમ્ભો, તથા મિત્રવતી, તથા તે વસંતસેના એ બધાં આવી મળ્યાં,
અને તેની નિર્મળ કીર્તિ થયાં લાગી [૫૮] હવે તેણે અર્ધને અનર્થનું ઘર બાણીને નિશુદ્ધ
મનથી પરિગ્રહ પરિમાણ સહિત ઝેદિ ધર્મે સ્વીકાર્યા [૫૯] બાદ યથાચોગ્યપણે પોતાનું
સઘણુ દ્રવ્ય સાત ક્ષેત્રોમાં વાપરી, મૂર્તિ અને મત્સરથી રહિત યર્ષ તે આરદ્રતા સુગતિને
પહોંચ્યો [૬૦] આ રીતે આરદ્રતાને વૃષ્ટાંત સાબળી, હે સિદ્ધિ જનો ! તમે હમેશા

અર્થેનર્થક્લેશસબઘચદ્ધે-

ધર્મક્ષોભ માત્મ ઘત્ત પ્રલોભ ॥ ૬૧ ॥

૧૧ ઇતિ ચારુદત્તદૃષ્ટાંતઃ ॥

(છ)

इत्युक्तं सप्तदशसु भेदेष्वर्थइति तृतीयो भेदः-संसारइति चतुर्थे भेदे व्याचिख्यामुदाह-

(મૂલ)

दुहरूपं दुःखफल-दुःखानुबन्धि विडम्बणारूपं ।

ससारं मसारं जाणिऊणं न रइ तहिं ऊणइ ॥ ६३ ॥

(ટીકા)

इह तत्र संसारे रतिं न करोतीति योज्यं-किं कृत्वा ज्ञात्वा ससारं

સતોપની પ્રુષ્ટિ કરે, પણ બનર્થ અને કલેશવાળા ધનમાં, ધર્મમાં ક્ષોભ કરાવનાર લોભને ધારણ કરે મા] ૬૧]

એ રીતે ચારુદત્તનો દ્રષ્ટાંત છે.

એ સપ્ત ભેદમાંના ત્રીજો ભેદ કહેવા હવે સસારરૂપ એથો ભેદ વર્ણવે છે

મૂળનો અર્થ

સ સારને દુઃખરૂપ, દુઃખફળ, દુઃખાનુબંધિ, વિડમ્બનારૂપ અને અસાર બાણીને તેમાં રતિ નહિ કરે. [૬૩]

ટીકાનો અર્થ.

૪૬૧ સંસારમાં રતિ નહિ કરે, એ મુખ્ય વાત છે, સસાર કેવો છે તે કહે

કિંવિશિષ્ટે દુઃસ્વરૂપ જન્મજરામરણરોગશોકાદિગ્રસ્તત્વેન દુઃસ્વસ્વભાવે-તથા
 દુઃસ્વફલ જન્માંતરે નરકાદિદુઃસ્વભાવાત્-દુઃસ્વાનુવંધીતિ દુઃસ્વાનુવંધિર્ન
 પુનઃ પુનર્દુઃસ્વસંતાનસંધાનાત્-તથા વિઢવનાયામિવ જીવાનાં સુરનરનૈર-
 યિકતિર્યદ્સુખગદુર્ભગાદીનિ વિચિત્રાણિ રૂપાણિ યત્ર સ વિઢવનારૂપ-
 સ્તમેવકિય સસાર ચતુર્ગતિરૂપ સુલ્પસારાભાવાદસાર જ્ઞાત્વાવબુધ્ય
 ન રતિં ધૃતિં તસ્મિન્ કુસ્તે વિદધાતિ-શ્રીદત્તવત્.

તદ્દૃષ્ટાંતશ્રાવ્ય

પાડસકાલસિમિવ-વહુસસ્સ કુલાગસંનિવેસમિ । આસિ જિણધમ્મ-
 રત્તો-સિરિદત્તો સિદ્ધિવરપુત્તો ॥ ૧ ॥ તસ્સ અદિણે મજ્ઞા-અતકિયે
 ચેવ મરણ મણુપત્તા । સંસારવિરત્તમણો-તો સો ઇય ચિંતિઈ લગ્ગો
 ॥ ૨ ॥ સુર અન્નુન્નુદીરિય-સાહાવિયવેવણાસમખિયૂપ । નરયમ્ભવમિ-જિ-

છે — તે દુ ખરૂં અપાન જન્મ જરા મરણ, રોગ, શોક, વગેરેથી ભરેલ હોવાથી
 દુ ખમય છે, તથા દુ ખરૂં એટલે જન્માંતરમાં નરકાદિ દુ ખ આપનાર છે, તથા
 વારવાર દુ-ખના સંતાન સંધાતા હોવાથી દુ ખાનુબંધિ છે, તથા વિઢવના એટલે ભવાધ્યા
 માદે એમાં જીવોના સુરનર નરક સિર્વેય, સુખમ દુર્લભ વગેરે વિચિત્ર રૂપો થાય છે, એ
 રીતે ચતુર્ગતિરૂપ સસારમાં સુખસાર ન હોવાથી અસાર છે, માટે તેમાં શીડતના માદે
 રતિ નહિ કરે, તે બધા શ્રાવક બાણવો

શ્રીદત્તનો દ્રષ્ટાંત આ રીતે ॥

વર્ષાઝાળ જેમ બહુ યત્ન [બહુ ધાસ ચારવાળો હોય છે,] તેમ બહુ યત્ન [બહુ
 વખાણવા લાયક] કુલાગસંનિવેસમાં જિનધર્મને સગી શ્રીદત્ત નામે શ્રેષ્ઠિકુમાર હતો. (૧)
 તેની ભાર્યા એક વેળા એમિતી મરણ પામી; ત્યારે તે સસારથી વિરક્ત થઈ, આ રીતે
 ચિંતવવા લાગ્યો (૨) નરકના જીવો પરમાધર્મિની કરેલી, અહિંસાદિ ઉદારીને કરેલી,
 અને સ્વાભાવિક વેનાથી ખીમણવા છે, મારે નરકમાં જીવોને નિતેષમાન પણ સુખ નથી.

યાણ-નિમેસમિત્તપિ નત્યિ મુહં ॥ ૩ ॥ હિંદણમિંદણવંધન-દુઘ્વહમર
ધદ્ધનમમુહ દુઃસ્વેદિં । સયય સત્તાણ-તિરિયાણ નામ કિં મુવસ ॥ ૪ ॥
સ્વદિય આસ્વડલચાવ-ચચલ જીમિય હહ નરાણ । દુલ્લહજનસનોગો-
મહલ્લકુલ્લોલ લોલતરો ॥ ૫ ॥

તાવ મરકંતસકુંત-પોયગલચચલ ચ તરુણસ । હહ સંપયાડ સ-
પા-સપાયસમાડ સયકાલ ॥ ૬ ॥ હ્ય હદઠાણિઠ્ઠવિઓગ-જોગવદુરોગસો-
ગપમુદેદિં । નિચ મભિદમિયાણ-મણુયાણ ન મુહગધોવિ ॥ ૭ ॥ અ-
સરિસઅમરિસદ્દસા-વિસાયરોસાદમદ્દલિયમણેમ્ । અમરેમ્મિ અદ્દફારો-દુ-
હસમારો વિષમેદ્દ ॥ ૮ ॥ તા ચડગદ્દસમારે-જિયાણ ટૂણ ન આત્થિ
ઇત્ય મુહ । સયલ મુદ્દેદ્દુદ્દજલહિ સેડ મિણ ધમ્મ મુકાણ ॥ ૯ ॥

ઇય ચિતિય સિરિદત્તો-ગિણ્દહ દિવસ કમેણ સજાઓ । ગીયત્થો
પડિવજ્જદ્દ-દ્દગલ્લવિહારવરપદિમ ॥ ૧૦ ॥ કસ્સય ગામસ્સ વ-
દિં-પેયવણે અન્નયા નિસાદ્દ ઇમો । અણમિસનયણો વીરા-સણેણ ચિ-

(૩) તિર્યંચો ઉત્તર બેલન બધન, અને અતિ બાર વદન પ્રમુખ દુખથી હમેશા
સતત રહે છે, માટે તેમને શુ સુખ હોય ? (૪) મનુષ્યનું દુવિત ભાગેના ઈ-
શનુ ધના માફક અચળ છે, કુટુંબનો સયોગ મોગ મોખની માફક લોભ છે (૫)
યુગની તાપવી તપેના પડીનાં બચ્ચાના ગળા માફક અચળ છે, અને સદ્ગુની સ । મિજબીના
મગારા જેવી છે [૬] આ રીતે છટ્ટ દિશાગ અનિષ્ટચોગ રોગ અને રોક પ્રમુખથી
નિત્ય દુખી રહેતા મનુષ્યોને સુખનો લેશ પણ હોતો નથી [૭] બારે અમર્યં છપ્પા
વિધાદ અને રોગ વજેરથી મેના મનવાળા દેવતાઓમાં પણ અતિ મોટા દુખ સભાર
ઉગ્ગ છે (૮) માટે સદ્ગુણ સુખના હેતુ અને દુખ દરિઆના સેતુ સમાન જિન ધર્મથી
રહિત રહેલા જીવોને મારે ગતિઓમાં ક્યાએ સુખ નથી (૯) એમ ચિત્તવીને ગ્રીહત
ન્દીકા લઈ અનુક્રમે ગીતાર્થ યદ્દ એક નિવહારીની પ્રતિમા પાળવા લાગ્યે [૧૦] ને એક
મેળા કાષ્ઠક ગામના બાદેર સેતે મતાજુમા સિંધર આખે વીરાસનથી શુભ ધ્યાનમાં ઉભે

દુઠ્ઠ મુદ્જ્ઞાણે ॥ ૧૧ ॥ ઇત્થો હરી પસસઈ—સિરિદત્તમુળી ઇમો મુરે-
 હિં પિ । જ્ઞાણાઝ ન ચાલિજ્જઈ સ્વરપવળેહિં વ અમરગિરી ॥ ૧૨ ॥
 ત ગિર મસદહતો—એગો અમરો સમાગઆ તત્થ । કાઝ રવસ્વમસ્વ-
 ત મુળિ મુવસગ્ગણ ગાઢ ॥ ૧૩ ॥ ચંદણ તરુ વ વેદિય—સન્વગ ઢ-
 સઈ નિસહરો હોઝ । મુમુળિં તદ્ અવિદ્ધત્થો ગલહત્થઈ હત્થિ-
 સ્વેણ ॥ ૧૪ ॥

જાલઈ જઢાલજાલા—કલાવકલિયં ચઢદિસિં જલણં । સ્વરપવળે-
 હિં પાહિત્તુ—ભામણ અક્તૂલ વ ॥ ૧૫ ॥ કરહયકઠકઢારેણ—પસપૂરે-
 ણ પિહઈ સન્વત્તો । નિસમવિસપસરાચિંચડય—વિંલુણ મુંચણ તત્તો ॥ ૧૬ ॥
 અદ્ધ મુળિણો નિપ્પાય—અમરો જા નિયઈ ઓદિનાણેણ । તા ચિંતઈ
 સાહુ સાહસિક્કમલ્લો મળમિ ઇમ ॥ ૧૭ ॥ સાહિયડવસગ્ગવટ્ટો—તુજ્જ
 ઇમો જીવ સત્તકસવટ્ટો । સત્થા વત્થાઈ વય-પાય પાલેઈ સન્વોવિ

રથો [૧૧] એવામા ઉદે નસસા કરી કે, જેમ મેરૂ પર્વત ગમે તેવા સખન પનનથી
 હીનતો નથી, તેમ આ શ્રીહત્ત મુનિ દેવતાઓથી પણ પોતાના ધ્યાનથી ડગાવી શકાય તેમ
 નથી (૧૨) તે વણીની અશ્રદ્ધા કરી એક દેવતા ત્યા આવ્યો, તે શક્ષસનુ રૂપ કરીને
 તે મુનીને સખત ઉપસર્ગ કરવા લાગ્યો [૧૩] બાદ સપ યજ્ઞને ચંદન તરૂની માફક
 તેના સર્વ અંગોમા ચંદન લાગ્યો, તેમજ હાથીનુ રૂપ ધરીને તે, તે મુનીને સુદ વડે
 ઉછાળવા લાગ્યો [૧૪] વળી તેણે તેની ચારે બાજુએ સખ જ્વાળાવાળી અગ્નિ સળગાવી,
 તથા સખત પનનવડે આક્રાન્તી તરૂ માફક તેને લખા યો (૧૫) બાદ ઉટના ગંગા
 પુરતી ધળવડે તેને ચોમેરથી ઘટ્યો પછી ત્રિપમ ત્રિપનાળા વીંછીઓ તેનાપર બૂક્યા
 [૧૬] હવે તે દેવતા અનધિતાનથી તે મુનીને અભિપ્રાય જેવા લાગ્યો, તો તે મહા
 સાહસવાન સધુ તેના મનમા આ રીતે મિતવતો હતો (૧૭) તે જીવ ૧ સ્વાધીન
 ઉપસર્ગરૂપ અરિસો તારા સત્વની કસોટી છે, કેમકે સ્વસ્થ અવસ્થામા તો પ્રાપ્તે સી કોઈ
 મત કબો છે, (તપ્ત ઉપસર્ગમાં જાણે તેજ ખગે દિગ્ભતવાન ગણાય) [૧૮] હે જીવ ।

॥ ૧૮ ॥ इतो अणतगुणिया-सहिया वियणा तए परवसेण । रे जिय
इह भवगहणे-न उण गुणो कोवि सजाओ ॥ १९ ॥

તા ધરિય ધીરિયગુણ-સ્વણ રૂપ વેયણ સહસુ સર્મ । જેણ લહું
ભવજલહિ-તરિહ પાવિસિ સિવ જીવ ॥ ૨૦ ॥ સ્વામેસુ સયલજીવે-તુમ-
પિ તેસિં સ્વમેસુ રે જીવ । સંવત્ય કુળસુ મિસિં-રૂપિ અમરે વિસેસેણ
॥ ૨૧ ॥ જો ય તુમ કઠિયમવકારાગારાહ સિવહ કિર અપ્પ । સો પ્પસ
સુરો તુહજિય-પરમસુદી પરમવધૂ ય ॥ ૨૨ ॥ કિંતુ રૂપો હવસગો-જહ
મહ હરિસાય ભવહરત્તેણ । તહ ણતમવનિવધણ-મિમસસ રૂપ દૂમહ મણમિ
॥ ૨૩ ॥ રૂપ સુદમાવણઘણસાર-વાસિય મુણિમણ મુણેવિ સુરો । ગય
મિચ્છતો પપાહિય-નિયરૂવો નમિય રૂપ ધુણહ ॥ ૨૪ ॥

जयजयदधम्मधुरीण-रीणभवगहणओ मुणि सूपीर । धीरिमनिजिज-

તે પરવશ રહી આ સસારરૂપ ગહન વનમાં આથી અનંતગુણી વેદના રહી છે, પણ તેથી
કદ ગુણ થયો નથી [૧૯]

માટે હે શ્રવ । ધર્મ ધરીને કાણુજાર આ વેદના સમગ્ર રીતે સદન કર કે, નૈથી
જલદી સસારસમુદ તરીને સુકિત મેળવીશ [૨૦] હે શ્રવ । તુ સધળા શ્રવેને ખ-
ભાવ, બને ॥ પણ તેમને ખમ સર્વ ઉપર મૈત્રી કર અને આ દેર ઉપર તેા વિશેરે
કરી મૈત્રી કર (૨૧) કેમકે હે શ્રવ ! જે ભવરૂપ કેદમાંના આથી તને કહાડીને તેમાં
પોતાને નાખે છે, તે દેવ તારો પરમ મિત્ર અને પરમ બધુ છે [૨૨] પ્રતુ આ
ઉપસર્ગ અને જેમ સસારનો હરનાર દોવાથી દુર્બળનક છે, તેમ જોને અનંત ભવનું કા-
રણ થઈ પડશે એ મારા મનમાં સાલે છે (૨૩) આ રીતે ગુણ જ્ઞાનરૂપ ચદનથી વાસેલું
સુનીનું મન જાણીને દેવતા મિથ્યાત્વ છોડી પોતાનું રૂપ પ્રગટ કરી સુનીને નખીને આ
રીતે તેની સ્તુતિ કરવા લાગ્યો [૨૪] કદ ધર્મમાં ધીરી, ભવરૂપ વનથી અજાત થ-
એલા, ધીરજથી મેરને જીતનાર, ભવરૂપ સર્પને નસાવ્યા ગરૂક સમ્માન ધીરજનાર સુનિ !

યમ્મદર-દરાયસદરનિયરવરગરુડ ॥ ૨૫ ॥ તસ્સ તુહ ચરણકમલ-કમલ-
સર સારસન્વ અણુસરિમો । જસ્સ સય દેવિંદો-વદિન્વ પસસઈ યુણોઢ
॥ ૨૬ ॥ ઇય યુણિઝ્ઞ યુણિદ-સુરલોચ સુરવરો ગથો અહવા । યુણિ-
યુણ્ણાઓ સગ્ગં-જતિ જિયા કિમિહ અચ્છરિય ॥ ૨૭ ॥ સિરિદત્તમુ-
ણિવરોવિહુ-પરિચાયં પાલિઝ્ઞ ચિરકાલ । અણસણ વિહિણા મરિહ-
જાઓ અમરો મહાશુક્કો ॥ ૨૮ ॥ તો ચવિઝ સાણ પુરમિ સિરિ તિ-
લયનયરસિદ્ધસ્સ । દડયાઈ જસવઈપ-—ઝવેરે પુત્તો સમુપ્પન્નો ॥ ૨૯ ॥

સો અદ્દમમાસે જિણધમ્મ જણીઈ નિમુણમાળીપ । ગઢમદુઈ અ-
મરમુહ ચ-નિસામિઝ સમરઈ જાઈ ॥ ૩૦ ॥ તો મવવિરત્તચિત્તો-અભિ-
ગ્ગહ લેઈ જહ મપ સમપ । દિવસત્તિચ ગહિયન્વા-નિયમો પુણ ગેહવા-
સસ્સ ॥ ૩૧ ॥ કમસો જાઓ કયપડમ નામઓ તરુણમાવ મણુપસો ।
ચવનાણિગુહસમીવે-ગિણિહય દિવસ ગઓ મુક્ત ॥ ૩૨ ॥

તમે જન્મવાનું રહો (૨૫) કમળવાળા તળાવને જેમ સારંગે અનુસરે, તેમ તારા ચ
રણકમળને તું અનુસરે છું, તારા યુગ્મને બદીની માફક ખુદ ઇંદ્ર પ્રથમે છે (૨૬)
એમ યુનીંદને સ્તવી દેવતા સ્વર્ગે ગયો, અથવા યુધિન્વોનાની સ્તવનાથી જીવે સ્વર્ગે જાય,
તેમ શુ આશ્ચર્ય છે ? [૨૭] શ્રીદત્ત યુનીંદર પશુ વિરકાળ ચારિત્ર પાળી અણુસણ
કરી મરણ પામીને મહા શુક્રમા દેવતા થયો [૨૮] લાંબી ચવીને સાંઢેત નગરમા
શ્રીતિતક નામના નગરશેઠની યથોમતી લાંબાની કુળે પુત્રપણે ઉપન્ન્યો (૨૯) તે આ
ક્રમા માસે જિનધમ સામળવા ગઈ, લા ગર્ભના કુ બ અને દેવતાના સુખ સામળી જતિ
રમરણ પામ્યો, [૩૦] સારે સ સારથી વિરક્ત તેણે અભિગ્રહ લીધો કે, મારે અવસર
આવતા ગૃહવાસમા નંદિ રહેતા દીક્ષાળ મહણુ કરી (૩૧) તે જન્મતા તેનું પદ
એવું નામ પાડવામાં આવ્યું, તે જોવન પામી ચતુસાની ગર પાને દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયો.
(૩૨) આ રીતે ખીનેના કુલવાળી મલ્લિકાના તળતા સગપુ વિશદ [સ્વ૨૭] શ્રીદ

શ્રીદત્તચેષ્ટિતમિતિ સ્ફુટફુલ્લમલ્લી—
 ઘલ્લીવિતાનવિશદ વિનિશમ્ય સમ્યક્ ।
 નિઃસંખ્યદુઃસ્વનિકરમમયે ભવેસ્મિન્—
 નિત્ય વિરક્તમનસો ભવિનો ભવતુ ॥ ૩૩ ॥

॥ इति श्रीदत्तद्रष्टांतः ॥

इत्युक्तं. सप्तदशसु भेदेषु सप्ताह इति चतुर्थो भेद-संपत्ति विष-
 य इति पंचम भेद व्याख्यानयन्माह.

[मूलं]

खणमिससुहे विसए-विसोषमाणे सयावि मझंतो,
 तेसु न करेइ गिद्धि-भवभरीरु मुणियत्तत्तथो ॥ ६४ ॥

તાનુ ચરિત્ર ૩૬૧ રીતે સાંભળીને અનેક દુઃખથી ભરેલા આ ભરમા ભવજનોએ નિસ
 વિરમ રહેવું જોઈએ [૩૩]

આ રીતે શ્રીદત્તનો દ્રષ્ટાંત છે.

એ રીતે સત્તર ભેદોમાં ચોથો ભેદ કહેા હવે વિષયરૂપ પાંચમા ભેદને વર્ણવે છે

મૂળનો અર્થ.

ક્ષણ માત્ર સુખદાઈ વિષયોને હમેશા વિષ સમાન ગણીને
 ભવભાર, અને તત્વાર્થને સમજનાર પુરૂષ વિષયોમાં શુદ્ધિ નહિ
 કરે (૬૪)

(ટીકા.)

ક્ષણમાત્રં સુખ ચેભ્યસ્તે તથા તાન્ વિષયાન્ શબ્દાદીન્ વિષોપ-
માન્ કાલકૂટસધિભાન્ પરિણામદારણાનિત્યર્થઃ-સદાપિ નૈકદૈવ
જ્ઞાનાનોવ્બુધ્યમાનો-યથા કિલ વિષ મુજ્યમાનં મધુરમાસ્વાદ દર્શ-
યતિ, પરિણામે તુ પ્રાણમહાણાય સપચતે-પ્વમેતેપિ વિષયા વિરસાવ-
સાના इत्यवगच्छन् ભાવશ્રાવકસ્તેષુ ન કુર્યાત્ શુદ્ધિમત્યાસક્તિ-જિ-
નપાલિતવત્-ભવભીકઃ સંસારવાસચકિતમનાઃ

કિમિતિ શુદ્ધિ ન કરોતિ ? યતો મુણિતતત્વાર્થો જિનવચનશ્રવ-
ણાદિજ્ઞાતતદસારત્વ-સ્તથાહિ જિનવચન,

મુજતા મહુરા વિવાગચિરસા કિંપાગતુલ્લા ઇમે—

કચ્છકહુયણ વ દુવસ્વજણયા ટાવિતિ શુદ્ધિ મુદે ।

ટીકાના અર્થ.

જેમનાથી કાણુ માત્ર સુખ થાય, તેના શબ્દાદિક વિષયોને કાળકૂટ વિષ જેવા
પરિણામે ભય કરે દુઃખેનાં સમજતો થકો—અર્થાત્ વિષ ખાતાં થકો મીઠું લાગે, પણ પ
રિણામે પ્રાણનાગક થાય છે, તેમ આ વિષયો પણ હેઠળમા વિરસ છે, એમ જાણતો થકો
જિન પાલિતની મારફત સંસારથી ખીને ભાવ શ્રાવક તેઓમા અતિ આસક્તિ નહિ કરે

શુદ્ધિ કેમ નહિ કરે, તે કટે છે કારણ કે તે તત્વાથને જાણે છે, એટલે કે જિ
નવચન સામગ્રીથી વિષયનું અસારપણું સમજેલો

જુવો જિનવચન આ પ્રમાણે છે—

આ ભોગ વિવાસ બોજવતા મીઠા છે, પણ કિંપાકની મારફત વિપાકે વિરસ છે,
દાદર અને પ્રુજ્ઞી મારફત દુઃખનક હોઈ સુખમા શુદ્ધિ ઉપજાવે છે. અપોરના વખતે

મજ્જણ્હે મયતણ્હેય વ્વ નિયય મિચ્છાભિસંધિવ્વયા ।

શુચ્છા દિતિ કુજોગિજમ્મગહણ મોગા મહાવેરિણો ॥

इत्यादि-

जिनपालितकथा सुनरेव.

જોઈ વિસાલાય સસિસરીહ વિજિયવ્વવોમપાપાલા । જાપા સુમ-
સુમલિણા-સા ધવા અરિય્હિત્થ પુરી ॥ ૧ ॥ સગ્ગમણસુયમાફદો-માફે-
દી નામ તત્થ સત્થાહો । જિણપાલિયાજિણરવિલ્લય-અભિહાણા નેદ્દણા
તત્થ ॥ ૨ ॥ તે કુસલે ણિવકારસ-વારાઓ ગંદુ આગયા જહ્મિહિ । વા-
રસમેપિહુ વાર-ચરિય પોયમિ લાંહેણ ॥ ૩ ॥ જા યતિ જલહિમગ્ગે-
કિત્તિયમિતંપિ તાવ સહસસિ । મગ્ગ મમ્મમાર્ગ તાવ્વ-પવહણ પણિયપદિ-
પુમ્મ ॥ ૪ ॥ ફલહેદિ તરિય જહ્મિહિ-તે લગ્ગા કહવિ રયણદીવમિ । સ-

કેખાલી મૃગતૃષ્ણાની માફક ખરેખર ધોખો ખવાડનારા છે, અને ભોમવા ધકા કુષોનિમા
જન્મ અપાવનાર હોવાથી મહા વેરિ સમાન છે

એ વગેરે જિનોપદેશ ॥

જિનપાલિતની કથા આ પ્રમાણે છે

જે નિયાળ અને આગાદ નમરીમા આકાશ, પાવાળને છતનારા ઉત્તમ જનો
થવા, તે ચંપા નામે ધક્કા એક નગરી હતી [૧] ત્યાં સન્નજનરૂપ શુક્રાને આશ્રય આપવા
મોકલ સમાન માકદી નામે સાર્યવાદ હતો, તેના જિનપાલિત અને જિનરક્ષિત નામે એ
છોકરા હતા (૨) તે શ્રેષ્ઠ કુસળથી અગ્રીયાર વાર દરિયા પાર જઈ આવ્યા, તેઓ
લોકથી દૂરીને બારમી વેળાએ વહાણે ચડ્યા (૩)

તેઓ દરિયામાં ચોડુક આગળ ગયા કે, એવિત્ત તે અભાગિયાઓનું માલ ભરેલું
વહાણુ જાગી પડ્યું. [૪] ત્યારે તે એ જુલુ પાટિયાથી દરિયા તરીને જેમ તેમ કરી

રસફલાઈ મુંજિતુ-તત્થ જીવાતિ દીળમણા ॥ ૫ ॥

તા રચણદીવદેવી-રુદ્ધા સુદ્ધા નિપાવિ તે દોવિ । ઘણકસિણકલ-
કિરરલગ-વગપાળી તહિ પડ ॥ ૬ ॥ મળઈ ય અરે મણ સહ-મોણ મું-
જઈ ઇમયિ પાસાણ । હરણા ઇમિણા આસિણા-છણામિણે મગલિકમલાઈ,
॥ ૭ ॥ મયકપિરેહિ તેહિ વિ-તીણ વચણં તહિ પઢિવન । તોં દોવિ
મ્મત્તિ તે ઉવલવિસુ સા નેઈ નિયમવણે ॥ ૮ ॥ તાણ સરીરાહ અમુહપુ-
ગલે હરઈ દેઈ આહારે । અમયરસાઈ ફલાઈ-મુંજઈ સહ તેહિ વરમોણ
॥ ૯ ॥ સા મળઈ કયાવિ હમે-લવણે ગતવ્વમિણિહ હરિવપણા । સહમુ-
દિવણ સહ મુદિવણ લવણાદિવેણ મણ ॥ ૧૦ ॥

તત્થય તિસત્થુત્તો-તળકયવરમાઈ સોહિવં જાવ । અહ મિત્થ પ-
મિ તાવય-તુમ્મોહિ રોહવ ઠાયવ્વ ॥ ૧૧ ॥ અહ હુજ્જ ઇત્થ અરઈ-તા
પુવ્વતરિમપચ્છિમ્મજ્જાણે । રમહ કમે ણિકેકે-પાઠસપમુદ્ધા રિઝ દો દોં

રત્નદીપમા આવી ગયા, ત્યા રસવાળાં રજા આપ દિલગીર મને રહેવા લાગ્યા [૫]
ત્યારે રૂઢ અને કુદ પ્રકૃતિવાળી રત્નદીપની દેવી તે બનેને જોઈને કાળી ખડખડતી તરવાર
હાથે ધરી ત્યાં આવી (૬) અને કહેવા લાગી કે, આ મહેનતમાં રહી મારી સાથે
બોગવિનાશ કરે, નહિ તો આ તત્ત્વરથી તમારા માર્ગ ઉપાડી દબા [૭] ત્યારે ભયથી
કુચળે તેમણે તેણીનું વચન કબૂલ કર્યું, ત્યારે તે બનેને ઉપારીને તેણી પોતાના
ધરમા લઈ ગઈ [૮] પછી તેમના સરીરમાંથી અશુભ પુદ્ગલો દૂરીને તેમને આહાર
તથા મીઠા રસવાળા ફળો દઈ તેમના સાથે બોગવિનાશ કરવા લાગી (૯) તેણીએ એક
વેળા તેમને કહ્યું કે, ઈંદના કુકમ્પથી એવિતા ઉંદના સુરિયત નામે લવણાધિપતિ દેવની
સાથે મારે હમણાં લવણમાં જવું છે [૧૦] ત્યાં એવીસ વાર દરિયામાં પડેલો તુલુ
કચરો શોધીને હું નર્મ સુધી પહોંચાવું, ત્યાં સુધી તમારે પહોંચ રહેવું [૧૧]
અમર જો ઈંદા કટાળો થાય તો, પૂર્વ ઉત્તર, અને પશ્ચિમ બાજુના ઉદ્યાનમાં દરકમાં
વરસાદ વિગેરે બે બે સપ્તરમ્બને (૧૨) થવું તમારે દક્ષિણ બાજુના ઉદ્યાનમાં કોઈ

મજ્જણહે મયતણ્ઠિય વ્વ નિયય મિચ્છાભિસધિપ્પયા ।

શુત્તા દિંતિ કુજોણિનમ્મગહણ મોમા મહાવેરિણો ॥

इत्यादि-

‘જિનપાલિતકયા પુનરેવં.

જોઈ વિસાલાઈ સરિસરીઈ વિજિયવ્વોમપાયાલા । જાયા મુસ-
‘મુમલિણા-સા ધંપા અરિય્ણે રૂપી ॥ ૧ ॥ સજ્જનણસુયમાકદો-માકે-
દી નામ તત્થ સત્થાહો । જિણપાલિયાજિણરવિલ્લય-અભિહાણા નંદણા
તસ્સ ॥ ૨ ॥ તે કુસલે ણિવકારસ-વારાઓ ગંતુ આગયા જલહિં । વા-
રસમપિહુ વાર-વરિય પોયમિ લોરેણ ॥ ૩ ॥ જા યતિ જલહિમજ્જે-
‘કિતિયમિતંપિ તાવ સહસસિ । મગ્ગ મમ્મગાળં તાણ-પવહણ પણિપપદિ-
પુસ ॥ ૪ ॥ ફલેહેહિ સરિય જલહિં-તે લગ્ગા કહવિ રયણદીવમિ । સ-

દેખાતી મુમલિણીની માફક ખરેખર ધોખો ખવાડનારા છે, અને ભોમબ્યા થકા કુયોનિમા
જન્મ અપાવનાર હોવાથી મહા દેવિ સમાન છે

એ વખેરે જિનોપદેશ છે

જિનપાલિતની કથા આ પ્રમાણે છે.

જે દિશાળ અને આગાદ નગરીમાં આમણ, પાતાળને છતનારા ઉત્તમ જનો
થયા, તે ચંપા નામે ધંદા એક નગરી હતી [૧] ત્યાં સલ્લજનરૂપ શુકોને આશ્રય આપના
માકદ સમાન માકદી નામે સાયવાદ હતો, તેના જિનપાલિત અને જિનરક્ષિત નામે બે
છોકરા હતા (૨) તે શ્લેષ કુશળથી અગીયાર વાર દરિયા પાર જઈ આવ્યા, તેઓ
લોભથી ફરીને બારમી વેળાએ વહાણે ચડ્યા (૩)

તેઓ દરિયામાં થોડુક આગળ ગયા કે, ઓચિંત તે અજાણિયાઓનું માલ ભરેલું
વહાણુ ભાગી પડ્યું [૪] ત્યારે તે બે જણ પાટિયાથી દરિયા તરીને જેમ તેમ કરી

રસફલાદ્ય ઋંજિતુ-તત્પ' જીવતિ દીનમણા ॥ ૫ ॥

તા રચણદીવદેવી-રૂદા સુદા નિર્ણવિં તે દોવિ । ઘણકસિળકલ-
કિરસ્વગ્ગ-વગ્ગપાળી તહિં પડ ॥ ૬ ॥ મળઈ ય અરે મળ સહ-મોળ ઋ-
જહ ઇમંમિ પાસાળ । ઇહરા ઇમિણા આસિણા-છુણામિણે મડલિકમલાઈ,
॥ ૭ ॥ મયકપિરેરહિ તેહિ વિ-તીળ વચણ તહત્તિ પઢિવજ્જ । તોં દોવિ
ઝણિ તે જલ્લવિત્તુ સા નેઈ નિયમવણે ॥ ૮ ॥ તાણ સરીરાજ અમુહપુ-
ગ્ગલે હરઈ દેઈ આદારે । અમયરસાઈ' ફલાઈ-ઋંજઈ સહ તેહિ વરમોળ
॥ ૯ ॥ સા મળઈ કયાવિં ઇમે-લવણે ગતઘ્વમિણિં હરિવચણા । સહસુ-
દિઠણ સહ સુદિઠણ લવણાદિવેળ મળ ॥ ૧૦ ॥

તત્પય તિસત્તલુત્તો-તળકયવરમાઈ સોહિજં જાવ । અહ મિત્પ ણ-
મિ તાવય-તુમ્મોહિ રહેવ ઠાયવ્વં ॥ ૧૧ ॥ અહ હુઝ્જ હત્પ અરઈ-તા
પુવ્વુતરિમપલ્લિમુઝ્જાણે । રમહ કમે ણિકેકે-પાઝસપ્પહા રિઝુ દો દોં

રત્નદીપિમાં આવી ગયા, ત્યા રસવાળાં ૫૫ આપ દિત્તગીર મને રહેવા લાગ્યા [૫]
ત્યારે રૂદા અને કુદર પ્રકૃતિવાળી રત્નદીપની દેવી તે જ નેને જોધને કાળી અડઅડતી તરવાર
હાથે ધરી ત્યાં આવી (૬) અને કહેવા લાગી કે, આ મહેત્તમા રહી । મારી સાથે
ભોગવિશ્વાસ કરે, નહિ તો આ તપનરથી તમારા માર્ગ ઉઘાડી દઈશ [૭] ત્યારે ભયથી
ધ્રુજને તેમણે તેણીનું વચન કળ્ય રાખ્યું, ત્યારે તે જ નેને ઉપારીને તેણી પોતાના
ધરમાં લઈ ગઈ [૮] પછી તેમના શરીરમાંથી અશુભ પ્રદૂગ્ધો હરીને તેમને આહાર
તથા મીઠા રસવાળા ફળો દઈ તેમના સાથે ભોગવિશ્વાસ કરવા લાગી (૯) તેણીએ એક
વેળા તેમને કહ્યું કે, ઈશ્વના હુકમથી એચિતા ઉઠેલા સુસ્થિત નામે લવણાધિપતિ દેવની
સાથે મારે હમણાં લવણમાં જવું છે [૧૦] 'ત્યા એકવીસ વાર દરિયામાં પડેલો તુલું
કચરો શોધીને કુ ન્માં સુધી ધડાં આવું, ત્યા સુધી તમારે ધંદાજ રહેવું [૧૧]
અમર નો ઈલા કટાણો ચામ તો, પૂર્વ ઉત્તર, અને પશ્ચિમ બાજુના ઉધાનમાં દરેકમા
વરસાદ વિગેરે જે જે ઝાવું રમજો (૧૨) પણ તમારે દક્ષિણ બાજુના ઉધાનમાં કોઈ

॥ ૧૨ ॥ નય દાહિણુજ્જાણે—ગંતવ્ય કહાવિ તત્થ જ વસહ । મસિ-
કસિણતણ્ણુ ધુયગો—તેવિહુ એવ તિ મન્નતિ ॥ ૧૩ ॥ ઇય મણિય ગયા
પસા—તિસુ ઉજ્જાણેસુ તેસુ રમમાણા । વિણિવારિયાવિ કુટ્ટેણ—તે ગ-
યા દાહિણુજ્જાણે ॥ ૧૪ ॥ જા તસ્સતો પવિસતિ—કહાવિ દુગ્ગધપસરપ-
રિધૂયા । તા સોઠ કલુણસદ્—જતિ પુરો તયણુસારેણ ॥ ૧૫ ॥

પેયવળમજ્જસઠિય—સૂલાસ્થિત નિયતિ નર મેગ । કદત વિલવત-
તહ વહને અઠ્ઠિવફરહે ॥ ૧૬ ॥ તો મીયા સૂલાભિન્નપુરિસપાસમિ ગતુ
પુચ્છતિ । ફોસિ તુમ ક્રેણ તુમ—ત મવત્તાં પાવિઓ મહ ॥ ૧૭ ॥
સ મળહ કાયદિપુરી—વણિઓ ભિલ્લવહણો હહ પત્તો । દેવીંણ ગાહિઓ
હ—મુત્તા મોગા મણ સદ્ધિ ॥ ૧૮ ॥ અહ લહુસગ મવરાહ—સપરાહ ફ-
પ્પિક્કણ સીહ અહ । પવિસતો સૂલાણ—એવ અન્નેવિ ન્નરનિવહા ॥ ૧૯ ॥
મય ઘણપવળપકપિર—તણુણો તરુણુ ઋ તયણુ તે મિતિ । એમેવ તીહ વ-
ચમવિ—સગહિયા મહ ચિઠ્ઠામો ॥ ૨૦ ॥

રીતે પણ જુનું નહિ કેમકે ત્યાં મેય જેવો કાળો લપ વસે છે ત્યારે તેમણે તે વાન
માન્ય રાખી [૧૩] એમ કહીને તે આસતી થઈ બ્રહ્મ તેઓ ત્રણ ઉદ્યાનોમાં રમતા થકા
મનાઈ છતાં પણ કૌતુકના લીધે દક્ષિણના ઉદ્યાનમાં ગયા [૧૪] તેઓ જેવા તેની
અદ્ભુત પેદા કે, તેમને દુર્લભ અવનમ માટી, અને અદ્ભુત કાષ્ઠ કશ્ચુ સ્વરે રસતો સજાગો,
તેથી તે અગાજને અનુસરી તે આગળ ગયા [૧૫] ત્યાં તેમણે પ્રેમ વનના વચ્ચે
શ્યામર મનાનો એક અકલ્પિતપ કરતો માણુચ તથા ઘણા હાડકાનાં દમન જેવા
(૧૬) ત્યારે તેઓ ખી જમને શ્યામર ચડેના માણુસના પાસે જઈ પૂજ્યા લાગ્યા કે,
હે ભદ્ર ! તુ કાણુ છે, અને તારા આવા હાન કાળે ક્યાં છે ? (૧૭) તે બોલ્યો કે, હું
કાકદીપુરીનો વાણિઓ છું મારૂં વહાણુ ભાગતાં હું કહ્યાં આ-ઓ, એટલે દેરીએ મને
પકડ્યો અને મારી સાથે તેણીએ બોજ બોજ-યા [૧૮] બાદ એક નાનકડા અપરાધો
મોટા કપીને તેણીએ મને શ્યામર ચડાવેલો છે, અને એ રીતે ખીજા માણુસોના પણ

તા અમ્હ કિં હોહી-સો પુરિસો મળડ કણ નણ મુણદ । કિતુ
વિયકે અચિરા-નુમ્હવિ એમુ ચિય પહુ ચિ ॥ ૨૧ ॥ લો માયદીતળ-
હિ-દીળવયળોદિપમણિય મદ । જદ કમાવિ હવાય મુણર્સિ-ઇત્ય તા કદમુ જે
પસિહ ॥ ૨૨ ॥ તો મળડ નરો મૂલા-મિત્રો અભિન્નકરણસપમરો ।
મળ અત્થિ હવાઓ-અપચવાઓ હદ ણો ॥ ૨૩ ॥

તવાહિ.

હહ પુંગલિસારામે-અધિરામે ચરતુરગરૂપરો । નિયસડ પળવાળ
મુદિક્કેલઓ સેલઓ જવલો ॥ ૨૪ ॥ સો ઝહમિચાવ્હસિ-અમાવસાપુન્નિ-
મામુ સપકાલં । ક તારયામિ ક પાલયામિ પમળેટ હચસર ॥ ૨૫ ॥
તારય પાલય અન્હે-નાહ અળાહે કરેવિ મુપસાય । એવ હમે મળિજ્ઞહ-
સ હુમ્હ સત્થ લઓ કાહી ॥ ૨૬ ॥

હાથ ધમેલા છે (૧૯) ત્યાર શરે વચનથી કાપતા આવી આશક વચનથી કાપતા થકા
તે બોલ્યા કે તે બદ । એજ રીતે તેણીએ જાપને પણ પકડેના છે (૨૦) માટે અમારા
કેવા હાથ થયે ? ત્યારે તે બોલ્યો કે, તે વાત કોણ જાણે, પણ હું ધાર છું કે, જલદીથી
તમે પણ એજ રીતે પડોવો (૨૧) ત્યારે માકલીના તે જે પુત્રોએ દીન વચનથી
કળુ કે, હે બદ । જો તું કદા ઉપાય જાણતો દેવ, તો મહેરબાની કરી બતાવ (૨૨)
ત્યારે શાપીપર થકી જોવાનો જના કશાવાળો તે માણુમ બોલ્યો કે, હે ભદ્રે ! હજી એક
ખરેખર ઉપાય છે (૨૩) તે એ કે હજી પૂર્વ જાણના ઉવનમા બોલવું ૨૫ ધનનાર
સેના નામે મક્ષ વસે છે, તે તેને નમનારાને મુખ સાથે મેળવે છે [૨૪] તે હમેશા
આત્મ ચાલ્ય અમાલ પૂનમે લેયેથી એવું બખારે છે કે, “કોને તાર ? કોને પાણુ ? ”
[૨૫] આ વખતે તમારે બોલવું કે, હે નાથ ! અમે અનાથના હપર પસાય કરીને
અમને તાર, અને જાણવ-જોડે તે તમારે સ્વાસ્થ્ય કરશે (૨૬) હું નિષયોના ત્રિપથી
મુઝાધને હમ્મ જ-ઓ, તેથી એ ઉપાય કરી શક્યો નથી, પણ તમારે એ જાણવમા જરા

તા પસિવં एस जणो—अहदुस्सह विरह दुयवहपलितो । नियसगमस-
लिलेण—मुनिवुभो रिज्जउपुणोवि ॥ ४३ ॥ इय पभाणिपारि जाहे ते
दिट्ठीइनि गियति नहु पच्छा । ता ओढोए नाय—सुभिही जिणरखि-
ओ नृण ॥ ४४ ॥ तो भणिय जिणरखिय—सयावि त हिययवल्लहो
मज्झ । आल्लयणरमणपमुहपि—सह तए भावओ आसि ॥ ४५ ॥

जिणपालिओ उ एसो—वेसो त्वि य मह सयावि अवियद्वो ।
जइ देइ न पडिचयणं—मा देउ तुह पुण न जुत्त ॥ ४६ ॥ तुह विरहे
मम हियय—निहय दल्लइ च कुट्टइ च लहु । ता जिणरखिय रक्ख-
सु—ओजीय मज्झ वचतं ॥ ४७ ॥ रणरणिमज्जुमनिर—किंकिणीसइजाणि
यसवणसुहा । इय भणिरी तस्युवरि—वग्गिसेइ मुवन्नकुसुमाइ ॥ ४८ ॥
अह निविड प्रियदनिमदी—कुट्टोइ तीए निएवि त रुव । ताइ वयणाइ
निमुणिय—मणहरण भूसणरवच ॥ ४९ ॥ पुब्बरमियाइ सुमरिय—अग्या-

મને અનાથ કરીને હા છોડી દીધી ? (૪૨) માટે મેદેરનાની કરી આ વિરહાતુર જ
નને તમારા સગમરૂપ જળથી પૂરી શાંતિ કરે. [૪૩] એમ કહ્યા યમ પછુ યાવત
તેઓ નજરથી પછુ પાછળ નહિ જોયા લાન્ના સારે તેણીએ અસધિથી જાપયુ કે જિન
રક્ષિત નિશ્ચે કયશે (૪૪) તેથી તે તેને કહેવા લાગી કે હે જિનરક્ષિત ! તુ હમેશા
મારે હૈયાને ટાર હતો, તારી સાથે હું અસાધ્યથી જોતી, રમતી [૪૫] આ
જિનપાસિત તો મને હમેશા અવિરૂધ્ધ વાણિયા જેવે જડ લાગતો હતો, તે મને ઉત્તર ન
અપે તો બરે પણ તાર તેમ કરવું ન પટે (૪૬) તારા વિરહમાં મારે હૈયુ કટકા થઈને
જનદી ફૂંડી જશે, માટે હે જિનરક્ષિત ! મારા નીકળા જતા જીવને રાખ (૪૭) આ
રીતે રમઝમ કરતી ધુધરીઓના અવાજથી કાનને રાગ કરતી, તે એમ જોનાની સાથે
તેના માથાપર સોનાનાં ફૂલ વરસાવતી હતી [૪૮] હવે જ્યારે કપટવાળી તે વ્યતરીતું
તે રૂપ બિહં, તે વચનો તથા ધરેણીની રમઝમ સાંભળી [૪૯] પૂરેતી ફી જો સ
ભારી, તથા સુખધી—અધો સુધીને જિનરક્ષિત શુભીપર ચડેલા જાણુસે કહેલી સધળા વ-

પૂજણ સુરહિંગધાઈ । સન્ન સૂતારોવિય-નરોવડઈ ચોંયમ્હુસિય ॥ ૫૦ ॥

સયમેવ તદ્દુહાઈ-દિદ્ગાઈ અગણિજળ જળમઈ । સેલગજવલ-
સ્ત સુખાસિયાઈ અવહીરિજળ ચ ॥ ૫૧ ॥ કુસુમસરભિલ્લસુમહલ્લભ
લિલવહુસલ્લસલિલય સરીરો । જિનરક્તિઓ નિરિક્તિડ-તપાભિમુદ વિમુદ-
સુકૃપમ્તો ॥ ૫૨ ॥ અહ તં ત્રિસયોપિસેવિવસ-માણસં નાહે સેલગો જવલો ।

નિયાપેટીઈ વિમુળઈ-દીળ મળ ત ચ નિવદત ॥ ૫૩ ॥ રે રે દાસ મઓ
સિત્તિ-પંપણિરીસા સુરે ધરેજળ । કોવાનલજલિમતળૂ-દૂર પવિતનદ
ગયણમિ ॥ ૫૪ ॥ તો નિવદત સત-પાવા ॥ હઈદલગદદેજળ । સ્વદાલહિ

કાવ-દસદિસિ ત કુળઈ મુયવાલિ ॥ ૫૫ ॥

અઈ સુગહુ કિલકિલતી-દિદ્ગા જિનપાલિયં વહુપયાર । ઉવસગહ
અવયતી-રોમેઝ જાઈ સઘાળે ॥ ૫૬ ॥ જિનપાલિઓ સ્વળેણ સેલગ-
જવલેણ પાવિઓ ચેપ । અમ્માપિજળ પિલિઓ-ત સન્ન કહઈ યુત્તંત
॥ ૫૭ ॥ તે અમુપુત્રનયણા-કુળતિ જિનરક્તિયસ્ત મયકિચ્ચ । કહ-

તને વીસરી ગયો (૫૦) વળી પોતે આખે જોયેલા, તેના કુજોની તે અંદરથી મતિ
પાળાએ ગંધુના નહિ કરી, તથા સેવક મક્કના સુખાપિતૈની પશુ અવધીરણા ફરી (૫૧)
ઓહ હૃદયેષ બીનના મોઢા આપણી વેધાયો થઈ તે કમનસીબ જિનિલિત તે બતરી
તરફ જોવા લાગ્યા [૫૨] ત્યારે તેને નિવમમાં મુદ્દ અનવાયો જાણીને સેવક તેને પોતાની
પોહપરથી નાચી પાડ્યો ત્યારે તે પૂર્વદાઈને પંચમા પડીને " અરે દાસ હવે મુયોજ છે "

(૫૩) અમં જોનાની તે બતરી કોપથી જળતી થઈ હવે આકાશમાં ફેડતી હતી (૫૪)
તોથી તે પાપો કે, તે પાપણીએ ઉચી સરવારથી તેના અંદરે પડી, તેની દેહો દિશામાં
સુતરમિ ફરી (૫૫) હવે તે હવે પાણી બહુ કિનુદિ કરીને જિનપાલિતને અનેક
પ્રકારે ઉપસંગ કરવા લાગ્યો, પશુ તેને કોણ પમાડી શકી નહિ, એટલે સ્વસ્થાને જતી
રહી [૫૬] આ મોઢા વંચતમાં જિનપાલિતને તે મક્કે ચ પાણીએ પહોંચાડ્યો તે
મોળાપને મળ્યો, અને તે સંન દાસ તેણે કહી સંભળાવ્યો [૫૭] ત્યારે તેઓ આખે

પાવિ. મુગુરપાસે—ગિળહર જિનપાલિઓ દિકલ ॥ ૫૮ ॥ ઇકારસઅંય-
યરો—ચિરકાલ પાલિકણ પવ્વજ્જ । દો સાગરોવમાઝ—જાઓ અમરો
પદમકલ્પે ॥ ૫૯ ॥ તત્તો ચવિય વિદેહે—વિસપ્પ ચડકણ યિણ્હિલ્લ વ વયં ।
સો પરમપય ગમિદી—પસો પુણ ઉવળઓ રૂત્ય ॥ ૬૦ ॥

જહ રયણદીવદેવી—વિસપ્પસું અવિરરૂં તાહા પાવા । જહ લાહત્વી
વનિણા મુદ્દેસિણો પાણિણો-તહય ॥ ૬૧ ॥ જહ મીપ્પહિં તેહિં-દિદ્દહો
આમાયમદ્દલે પુરિસો । તહ ભવદુહસયમીયા-નિયતિ કહકહવિ ધમ્મકહિં
॥ ૬૨ ॥ જહ-તેણ-તેસિ કહિયા-ઢારુણદુક્ખાણ કારણ દેવી । તત્તો પુ-
ન્ન નિત્થારો-સેલગજક્ખાઝ પક્કત્તો ॥ ૬૩ ॥ ઢિહો વિરરૂસહાવો-તહ ધ-
મ્મકહી કહેર મવિયાણ । સયદુદ્ધેઝૂ મૂયા વિસપ્પાવિરરૂંતિ જીયાણ ॥ ૬૪ ॥
દુહિયનિયાણહિ ચરણ-સેલગપ્પહાધિરોદ્દણસમાણ । નીરનિહિલ્લ મવોહો-
સિલ્લગમણ સમિહ્મગમણે મ્મ ॥ ૬૫ ॥ જહ દેવીવામોહા-સેલગપ્પહા મુઓ

ઓમુઓ લાવી જિનરક્ષિતના મૃતકાવ કરવા લાગ્યા બા. એક વખતે જિનપાસે મુગુર
પાસે દિક્ષા લીધી [૫૮] તે અગ્ધાર અમ લાણી ચિરકાલ પ્રવળ્યા પાણી બે સાગરોવસતા
આઉબે પહેલા દેવલોકમાં દેવતા થયો [૫૯] ત્યાંથી અવીને વિદેહમાં ઉપજી વિષવનો
ત્યાગ કરી મત લઇ તે મોક્ષે જશે, દેવે આ સ્થળે એ વાતનો ઉપનય છે (૬૦)
રત્નદીપતી દેવી આશ્ક ઇલા પાપમય વિષવાવિરૂપિ જ્વલુવી, લાભાર્થી પાણિયાઓ માણક
મુખાર્થી પ્રાણિઓ જાણુવાં, (૬૧) તેઓએ બીત મરને વધરચાનમા જેમ પુરુષ જોમો,
તેમ ઇલા સેકડો બન દુ ખથી બીધતા પ્રાણિઓ મહા અહેનતે ધર્મકથિક પુરુષને મેળવી
ચાકે છે [૬૨] તે, યુગાપર, અરૂંધા પુરુષે જેમ તે દારણ દુ ખોની કારણ દેવી જ્વલુવી,
અને સેવક વધથી તે દુ ખોને નિસ્તાર જણાવ્યો, તેમ ઇલા વિરતિસ્વભાવવાળો ધર્મકથિક
પુરુષ બન્યું જોવોને કહે છે કે, વિષવાવિરૂપિ, સેકડો દુ ખની હેતુમૂલ છે, અને દુ ખિત
જોવોને ચારિત્ર તે સેવકના પૂઠે ચક્રવા સમાન છે, હરિઆની માણક સસાર છે, અને મુક્તિએ
જવુ, તે ખોતાના શરે પહોંચવા સમાન છે, (૬૩-૬૪-૬૫) જેમ દેવીના આમોહથી જિન

ગઓ નિહણે । વિસયવિમોહાઝ તહા-ભવંજવે પઠહ ચરણસુઓ ॥ ૬૬ ॥
જહ દેવીફ અસુદો-નિયઠાણ વરસુહ ચ સપચો । તહ વિસયહિ અસુદો-
સુદો જીવો લહહ મુક્ત ॥ ૬૭ ॥

ગવં વિમુંચન્ વિષયેષુ ગૃહ્ણિ—

સ્થાન સુગ્ધાના જિનપાલિતોમૃત્ ।

તત્તેષુ તીવ્રપ્રતિબંધમગી—

મગીકૃથા મા જનતે કદાચિત્ ॥ ૬૮ ॥

॥ ઇતિ જિનપાલિતકથા ॥

(છ)

ઇત્યુક્તઃ સમ્પદશ્ચ ભેદેષુ વિષય ઇતિ પચ્ચો ભેદઃ-સામંતમારંભઃ
ઇતિ પાઠે ભેદ વ્યાખ્યાનમન્નાહ.

રક્ષિત ભેદકની પૃથી પડી જાળને મંજુ પામ્યો, તેમ વિષયના મેહથી છવ, અરિત બાધ
મધને સસાર સમુદગ પડે છે [૬૬] જેમ દેવીથી દ્વેષ નહિ પામેલા જિનપાલિત
પદે પદોમ્યો, અને હિતમ મુખ પામ્યો, તેમ વિષયથી નહિ દ્વેષાપયો નુક્ર છવ મોક્ષ
પામે છે (૬૭) આ રીતે વિષયોમા ગૃહ્ણિ છાડીને જિનપાલિત મુખોનુ સ્થાન થયો,
મોટે હે લોકો ! તમે કાઇ વેળા ખબુ તે વિષયોમા તિવ્રપ્રતિબંધ-કરશેા માં (૬૮)

જે રીતે જિનપાલિતની કથા છે,

જે રીતે સત્તરે ભેદોમા વિષયરૂપે પાચમે ભેદ કહેાઃ હવે આરંભશ્ય હકૂ ભેદ
વળવે છે —

આરમ્ભાવરિયા-ધુજતિ, તિકોટિપરિમુદ,
 તથા દયાલુક. કૃપાવાન્ સર્વજીવેષુ સમસ્તગ્રાણિયુ
 ઇગસ્સ કણ નિયજીવિયસ્સ વહુયાઽ જીવસોદીચો,
 દુક્ખે ઠવતિ જે ફેદ-તાણ નિ સાસય જીવ
 ઇત્યાદિ ભાવયન્ શ્રાવક ઈતિ.

સ્વયમ્બુદ્ધકયા પુનરેવ.

જલહિજલનેહપુત્રે—મુપેરદ્ધ મુનાંદમરિટ્ટ । સ્થિ કચણપુર નયર ॥ ૧ ॥ તન્થાસિ વાસિચો સમ્યક
 સમ્યકદત્તુ ત્તિ । પાય પરિવગ્ગિયપડે-તિવગ્ગિયપડે
 સિરનિરતરઅતરાયવસઓ ને તમ્મ સિંદડ । અપ્પસાવજ્જવિતીણ ॥ ૩ ॥ તથા અનિર્વાણ-સંન્યાસી

ધન્ય છે તે મહા મુનિએને કે જેને આજીવન સુખ અને શાંતિ
 આરભ તથા પાપની દૂરથી છોડી દેવામાં આવે છે.

વળી સમ્યક જ્ઞાનપ્રાપ્તિએને કહેવાય છે કે આજીવન સુખ અને શાંતિ
 પોતાના એક જીવનમાં જ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. આજીવન સુખ અને શાંતિ
 અતરહેનાર છે ?

અનિર્વાણ-સંન્યાસી

એક જીવન સુખ અને શાંતિ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે.

એર પરીવગ્ગિયપડે-તિવગ્ગિયપડે
 હવે [૧] ને નિર્વાણ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. આજીવન સુખ અને શાંતિ
 પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. આજીવન સુખ અને શાંતિ
 પ્રાપ્ત કરી શકાય છે.

૧૨] તે
 ભાષાએ
 ૩૪ પદ્ય
 ૧૧, એવા
 તેને કે
 મોને બહુ
 ૧૬] તે
 ત્યાં આ
 ગળાં તરફ
 મેળો માં.
 આવે છે

ળ પસો । કરમાહોસેળ-તા જાયા તત્ય જાવુદી ॥ ૪ ॥ તીંઈ વ-
સેળ અવિરલ-રત્નાલાલિયદ્વિમસદોહ । જણિયજળદુઘલલલ-દુઘિમલ્લ
નિવહિય ધોર ॥ ૫ ॥ તત્યય સયમુદત્તો-તયણુ અકામો અનિવ્વહતો
ય । વસહાળ વાહણેળ-આરમદ્ જીવણોવાય ॥ ૬ ॥

સેળવિ દુઘિમલ્લયસા-જાવ ન નિવ્વહડ તાવ ફેળાવિ । મહયા
સત્થેળ સમ-ચલિઓ દેસતરામિમુહ ॥ ૭ ॥ દૂરપહ મદ્કતે-સત્થે
આવાસિય અરમ્મિ । તો મુક્કપવ્વકહ્વકા-ચિલાયધાદી સમાવહિયા
॥ ૮ ॥ તો મલ્લસિલ્લવાલ્લ-પમુદ્ધપ્પહરણકરા સમરપીરા । સત્યમુદ્ધા-
વિ તીંઈ-સદ્ધિ જુજ્ઞમિ સલગ્ગા ॥ ૯ ॥ ત્વંદિય પપ્પદ મુહંદ-વિહદિય-
રણરહસનાસિરનરોહ । ઉપ્પિચ્છસત્યનાહ-દારુણ માઓહળ જાય ॥ ૧૦ ॥
પવલ્લલેળ સ્વેળળ-તેળ મુમહ્નલભિલ્લનિવહેળ । કલિકાલેળ વ ધમ્મો-
સત્ત્વો ગલહત્થિઓ સયલો ॥ ૧૧ ॥

ખેડોના ધર્મી શર ક્યો પશુ તેના વાંક મહ હોસથી, ત્યાં-કુકળ પડ્યો [૪] કુક
ળના કારતો ધણી શે સાદુમર રોગવા, અને સેડાને લાગે કુ-ખ આવી પડ્યા, એમ
ભય કર દુઘિમ્મ દેસાયુ (૫) ત્યારે ત્યા સ્વયમૂલે પોતાને નિર્વોહ થવે મુરકેલ ન
ધીને કમળ વિના પશુ બગદો વડે ભાગ્યભાગ કરીને જીવવાને ઉપાય શર ક્યો (૬)
દુઘિમ્મના કારણે તેથી પશુ તેને નિર્વોહ નહિ આવ્યો ત્યારે કાષ્ઠક મેળ સાથ સાથે તે
દેશાતર જવા નીકળ્યો (૭) હવે ધણી માર્ગ પસાર કરી, તે સાથે એક અટવીમા
ખવ નાખ્યો, તેવામા ત્યા ભારે હોડારો કરતા બીનોની ધાડ આવી પડી [૮] ત્યારે
સાથેના સુખડો પશુ ભાલાં, પથ્થર ખાવળ વગેરે હથિયારો હાથમા લઈ, તેના સાથે યુદ્ધ
કરતા તૈયાર થયા (૯) ત્યા કષ્ઠક પ્રયત્ન સુખડો ધવાયા, લાંબાનાં ગભરાટથી કષ્ઠક
લોકો નાથી છુટ્યા, અને સાથેના નાથ ડેળા તાણી જ્યેતો રહ્યો, એવું ભય કર યુદ્ધ થયું
[૧૦] તે મુળા જાગ્યાના બીયોનાં મોટાં ડેળાએ કણિયામાં કણિયાનાં જમ ધર્મેને
પકડે, તેમ જાએ સાથ પકડી ખાડ્યો (૧૧) તે બીયસેના સારથી વસ્તુ, તથા ૨૫

વિત્તુણ સાર મસ્થ-મુરુવરામાજણ મણુસેય ય । ચડિગ્ગેહણ ય ત-
ઓ-ચિલાયસેણ ગયા પહિં ॥ ૧૨ ॥ સોવિહૂ સયમ્મદત્તો-ગયસન્વ-
સ્સો પલીયમાણો ય । ઘણવંતુ ત્તિ વિચિંતિય-ગહિઓ મિલ્લેહિં દુદેઠ-
હિં ॥ ૧૩ ॥ નિદ્દયકસન્વાયનિવાય-વઘણા-તાહિઓવિ દદ્ધ । સો ઇ-
ચ્છહ જાવ ચ કિંચિ-દેયદ્ધવ તઓ તેહિં ॥ ૧૪ ॥ પહિંણપુમ્મોવાદય-
ચિલાયકીરત સપ્પણ વિહીણ । ચામુદાણ પુરઓ-ઝવહારત્થ સ ઝવળી-
ઓ ॥ ૧૫ ॥ રે રે વણિયા જડ જીવિયવ્વ મહિલસસિ તા મહુ દવિ-
ણ । અજ્જરિ સ્સન્નમ્મ અમ્હ-કાલમુહ જાસિ કિ મકાલે ? ॥ ૧૬ ॥

• એવ તે જપતા-સયંમ્મદત્ત ન જાવ સ્વર્ગેણ । નિહણતિ તાવ સહ-
સા-સમુદ્ધીઓ વહલહલ્લવોલો ॥ ૧૭ ॥ સો ચયહ ચયહ પય-ચરાગ
મણુસરહ વેરિવાર મિણ । ધીચાલુદ્ધનિદ્ધંસ-કારિણ મા વિરાવેહ ॥ ૧૮ ॥
પસા હમ્મહ પલ્લી-હજ્જતિ હમાઈ સમલગેહાઈ । હય હલ્લાવ સોઠં-સ-
યમ્મદત્તં વિમુત્તુણ ॥ ૧૯ ॥ પવણજણા જવેણ-મુમરિયચિરવહરિમુહસ-

વત સ્ત્રીએ અને માણસોને કેટ પકડીને પોતાની પતિન તરફ જવા લાગી [૧૭] તે
સ્વયંબુદ્ધ પશુ લૂટાયો, અને નાસવા મર્યો, એટલે તેને ધનવાળો બોલીને તે કુદ્ધ બીલોએ
પકડ્યો [૧૮] તેને તેઓએ બાંધીને સખત તાબણા માર્યા, તેણે તેણે કંઈ પણ
આપના હા પાડી નહિ ત્યારે તેઓ દરરોજ માનતા પૂરી થતા, જેવું તપશ્ચ કરતા, એવી
આમુઝાની આગળ તેને ઉપહારના અર્થે લઈ આવ્યા (૧૪-૧૫) પછી તેઓ તેને ક-
હેવા લાગ્યા કે, અરે વાણિયા ! જો તું જીવવા ઇચ્છતા હોય, તો હજી પણ અમોને બહુ
દ્રવ્ય આપવાની કશુંકાત આપ—શા માટે અમને કાળના મુખમાં પડે ? [૧૬] તે
બીલો એમ બોલતા થકા સ્વયંબુદ્ધને બંધીથી મારવા તૈયાર થતા હતા, તેવામાં ત્યાં એ
ચિતો, બારે કોનાદય થયો કે, અરે ! આ રાંકને મૂકો અને આ દુસ્ખતોના રોળાં તરફ
ધસો કે, જે આપણા સ્ત્રી, બાળ વૃદ્ધને નાશ કરનાર છે, માટે તેને જતો મેલો આ.
[૧૭-૧૮] જુઓ આ પતિન તોડાય છે, અરે આ સઘળા ઘરો બાળવામાં આવે છે

પાયા । ચામુડા ભવનાઓ તે મિલ્લા ક્ષતિ નીહરિયા ॥ ૨૦ ॥ જા-
ઓ અજ્જવ અહ-અજ્જેવય સયલસપય પત્તો । ઇય ચિત્તતો તુરિય-સ-
યશુદત્તો અવક્તો ॥ ૨૧ ॥

“ મીસણચિલામયુત્તરિઓ ય ગિરિકુહરમજ્જમજ્જેણ । ઘહલતત્ત્વલિ-
પહલાહેલેણ અપહેણ વચ્ચતો ॥ ૨૨ ॥ કસિણમુયમેણ ઢકો-ઉપ્પન્ના વે-
યણા મહાધોરા । પરિચિતિય ચ તેણ-ઇત્તોઠે નણુ વિણસ્સામિ ॥ ૨૩ ॥
જઈ કહાધિ ચિલાપહિ-પરિમુલ્લકો તા કયતતુલ્લેણ । ઢસિઓ મુયમેણ
અલઘણિજ્જ અહહ દિલ્લ ॥ ૨૪ ॥ અહવા જમ્મો મરણેણ-જુલ્લણ સહ
જરાઈ સયરાઈ । સજોગો ય વિઓમેણ-જાયપ, કિમિહ સોમેણે ? ॥ ૨૫ ॥
ઇય ચિત્તતો જા કિંચિ-સણિય સણિય સઅગ્ગઓ જાઈ । તા તિલયત-
ક્કસ્સ અહે ચારણસમણ નિપચ્છેઈ ॥ ૨૬ ॥

આ રીતનો યોધા સાંભળીને સ્વયંભૂ તને છોડી લાગા વખતના વૈરિ સુભદ્રા આવી પડ્યા
ધારીને પવનના સપાળની માફ આમુઝના બનનથી તે ભીરો જલદી બાહર નીકળ્યા
[૧૯-૨૦] ત્યારે સ્વયંભૂત વિચારવા લાગ્યો કે હું અગે નવો જન્મો અને આજે
સધગી સપના પામ્યો એમ ચિતવીને તે જલદી સાથી રવાને થયો (૨૧) તે ભય
કરે ભીલોના ભયથી મૂંઝતો થકો પર્વતની ખીણના વચ્ચેથી ધણી ઝાક બને વેળાઓથી
જવાપ ના આ- ૨૨તે શ્રા યો, એટલે મગા સર્પવડે દશાયો તેથી તેને મહાધોર વેતના થવા
સાગી ત્યારે તે વિચારવા લાગ્યો કે, હવે તો મારે ન શજ થવાનો જણાય છે (૨૨-૨૩)
કેમકે જેમ તેમ કરીને હું ભીલોથી મૂકાયો તો, આ કૃતાંત સમાન સર્પ ગને ડરેયો માટે
દેમ અનધનીય છે [૨૪] અથવા જન્મ મરણ સાથે જોડાયેલું છે, મૌવન જરા
સાથે સદા જોડાયેલું છે, અને સંયોગ વિયોગની સાથે જોડાયેલો ઉત્પન્ન થાય છે, માટે
એ બાબત શોક કરેયો નકામો છે [૨૫] એમ ચિતવતો થકો ધીમે ધીમે કપક આ
ગગ આર્યો કે, તેો તિનકતરની નીચે એક ચારણ મુનિ જોવામા આવ્યો [૨૬]

વિસમશ્રુયંગમવિસવિદુરિયસ્મ સરણ તુમં મમ મુર્ણિદ । ઇય મુણિ-
રો મુણિપુરઓ-વિચ્છેયણો જ્ઞાતિ સો પઢિઓ ॥ ૨૭ ॥ મુણિવિહિયગર-
લઅજ્ઞયણ-સરણવસ જાય આસણપરંપો । મુણિણો વરદાણપરો-ગરુલ-
વર્દ તત્થ સપત્તો ॥ ૨૮ ॥ તો તિમિરપિ વ દિવસયર-કિરણહણિયં
તય મહાહિવિસ । નદઠ સુતવિબુધ્ધુ વ્વ-વ્વદિઓ સોવિ પહુદેહો
॥ ૨૯ ॥ અહ અજ્ઞયણ સમતીઈ-ગરુલનાહો પયપપ હિદ્ધો । મુણિપ-
વર વરેસુ વર-આહ ઇમો ધમ્મલાહો,તે ॥ ૩૦ ॥ ત દદઠ મુણિ મળી-
હુ નમિય સઠાણ ગંઓ ગરુલનાહો । તુઠો સર્વશ્રદ્ધતોવિ-ત મુણિ પઈ ઇમ
મળઈ ॥ ૩૧ ॥

મયવ મમતર્થાસથ-સાવયકુલસંકુદાઈ અઢવીપ । યુરુપુષ્પેણ મુણ-
તુહ જોગો મહ ઇહ જાઓ ॥ ૩૨ ॥ જઈ મુણિવરિંદ ન તુમ-ઈહ હુતો
ફુરિયગરુયકારુનો । અઈદુઢરુઠવિસહર-વિસવિવસો તો મરંતો હં ॥ ૩૩ ॥

" હે મુનીંદ્ર ! વિષમ સપના વિષથી હું પીગ્રમયો છું, તેને તુજ ચરણુ છે, " એમ એ
લેતો થકો તે તે મુનિની આગળ અચેતન થઈને ધન દેતો પામે [૨૭] તેવામા તે
મુનિ ગણાધ્યયન સભારતા હતા, તેના જોગથી ગણકુમારનું આસન કપાયમાન થતા, તે
તે મુનિને વરદાન આપના ત્યા આવી પહોચ્યો [૨૮] ત્યારે સૂર્ય ઉઝાથી જોમ અ
ધાર નાશી, તેમ તે મહા સપનુ રિપ ઉતરી ગયું, અને તે સ્વયંભૂદત્ત યજ્ઞને જોગ્યો હોય,
તેમ તદુરસ્ત શરીરે ઉઠી ઉભો થયો (૨૯)

હવે અધ્યયન સમાપ્ત થના ગણકુમાર હર્ષિત થઈ કહેવા લાગ્યો કે, હે મુનીશ્વર !
વર માગ-ત્યારે તે મુનિ બોલ્યો કે, તને ધર્મ લાભ થાઓ [૩૦] ત્યારે તે મુનિને
નિરીહ જાણીને ગણકુમાર ચરચાને ગયો હવે સ્વયંભૂદત્ત પણ તુષ્ટ થઈને તે મુનિ પ્રત્યે
આ રીતે કહેવા લાગ્યો [૩૧] હે ભગવન ! ભગના ભયકર જનનવરોથી ભરપૂર
અટવીમા ધંધા મહા યુધ્ધે કરીનેજ મને તારો યોગ થયો [૩૨] હે મુનીશ્વર ! જો મહા
કર્ણુમાન ધંધા નહિ હોત, તો અતિ દુષ્ટ સર્પના વિષથી હું મરણુ પામત [૩૩] માટે

તા મહ પસિક્કણ મુણિદ-ચંદ સ્વયરિંદવિંદનયચરણ । આરબદમસરમ-
વજ્જિય દેસુ પવ્વજ્જ ॥ ૩૪ ॥ તો સમયમણિયવિહિણા-ગુરુણા પવ્વાવિ-
ઓ રમો મુદ્દર । પાલિય વય મુદ્દમ્મ-પત્તો ગમિહી સિવ કમસો ॥ ૩૫ ॥

કૃપાલોર્જીવાનાં તતિષુ હૃદયાલોર્જિનમતે—
સ્વયંભૂદત્તસ્ય પ્રકટમિતિબુદ્ધ્વા સુચરિતે ।
નિરાશ્વરભાવે કુરત મનસો ધૃત્તિમતુલાં—
સદા તીવ્રારભાન્ પરિહરત દે આશ્વકજનાઃ ॥ ૩૬ ॥

इति स्वयंभूदत्तकथा.

(૭)

इत्युक्तः सप्तदशसु भेदेष्वारम्भ इति पष्ठो भेदः—सप्तमि गेह इति
सप्तम भेद व्याचिख्यासु राह,—

નિશ્વાસરેખે નમેતા હે મુચીદ્રવ્યદ્ર ! આશપર પ્રગાદ કરી મને આરભ અને દુભયી રહિત
એવી પ્રવ્રત્ત્યા આપો (૩૪) ત્યારે શાસ્ત્રાભાવિધિથી શુરએ તેને દિક્ષા આપી બાદ
તે ચિત્કાળ મન પાળી સૌધર્મ દેવલોકે ઉપતો, અને અનુક્રમે મોક્ષે પહોચશે [૩૫]
આ રીતે જીવેઆ કૃપાણુ અને જિનમતમા કુશલ સ્વયંભૂદત્તનુ ચરિત્ર-ગુણથી હે આરદ્ર
જનો ! તમે નિશ્ચય ભાવમાં મગ્નજીવ મન રાખો, અને હમેશા તીવ્રારભનો પરિહાર કરો

એ રીતે સ્વયંભૂદત્તની કથા છે.

એ રીતે સત્તર ભેદમાં આરભરૂપ જૂઠું ભેદ કહ્યો હવે ગેહરૂપ સાતમો ભેદ
વર્ણવે છે —

(મૂલં)

ગિહવાસ પાસે પિ ઘ—મનતો વસહ દુઃખિતઓ તમિ,
ચારિત્તમોહણિજ્જ—નિજ્જિણિઝ રજ્જમં કુણહ ॥ ૬૫ ॥

ટીકા

ગૃહવાસ ગૃહસ્થતા પાસવધનવિશેષમિવમન્યમાનો ભાવ—યન્ વસ
ત્યવત્તિષ્ઠે દુઃખિતો દુઃસવાન્ તસ્મિન્ ગૃહવાસે—યથાહિ કિલ પાશપતિતો વિદ્-
ગમોનોત્પતિતુ શ્વનોતિ, કષ્ટ ચ તત્રાવસ્થાન કલપતિ—एवं संसार-
भीरुरपि मातरपितरादिमतिवधेन दीप्तां ग्रहीतुमपारयन् शिवकुमार
इव भावश्रावको गृहवासे दुःखेनावतिष्ठते अतएव चारित्र मोहनीयचर-
णावारक कर्म निर्जेतुमपनायेतु प्रयत्न करोति तपःसयमादावि-
ति शेषः

મૂળનો અર્થ

ગૃહવાસને પાશની માફક માનતો થકો દુઃખિત થઈને તેમાં
વસે, અને ચારિત્રમોહનીય કર્મ છૂટવાને ઉદ્યમ કરે. [૬૬]

ટીકાનો અર્થ.

ગૃહવાસ એટલે ગૃહસ્થપણને પાશ એટલે ફાસ જેવું માનતો થકો એટલે ભાવતો થકો,
તે ધરનાસમાં દુઃખવાન્ થઈને રહે જેમ ફાસમાં પડેલ પક્ષિ છડી શકતો નથી, તેથી
તેમાં મહા મુશીબતે રહે છે, એમ સસારજીર ભાવ શ્રાવક પણ માતાપિતા વગેરેના
પ્રતિનિધી દિક્ષા લઈ શકતો ન હોવાથી શિવકુમારના માફક દુઃખે ધરવાસમાં રહે છે.
એથીજ તે ચારિત્રમોહનીય કર્મને ટાળવા આટે તપસ્યમમાં પ્રયત્ન કરે છે

શિવકુમારકથા ત્રેવ

અતિથિ વિદેહે મેઢે-રવ સુવને પુસ્તલાવર્ણવિષ્ણુ । વહુધીયસોય-
 લોયા-વરનયરી વીયસોય તિ ॥ ૧ ॥ સન્નયમહુવરપડમો-પડમરહો નામ
 નરવર્ણ તત્પ । વરસીલહતિયસાલા-વળમાલા તક્ત્સ પાળપિયા ॥ ૨ ॥
 તાળ અર્ધ્વ દ્વો-વિસિદ્ધચિદ્વો સયામિ ધમ્મિદ્વો । પુતો ય સિવ-
 કુમારો-સિરીસ મુકુમાર કરચરણો ॥ ૩ ॥ તત્પય કામસમિદ્વો-સં-
 ત્યાહો માસત્વમળવારણ ૧ । સાગરચદ મુર્ણિદ-પટિલાહર નાળતિચર-
 લિય ॥ ૪ ॥

તસ્મ ગિદ્ધે અફારા-વસુદારા મુરગણેહિ પરિમુક્તા । ત નિરામિય
 વુતત-સિવકુમરો હરિસિઆ દિય ॥ ૫ ॥ ગતુ ત મુર્ણિવસદ-વદિય ઉ-
 ન્નવિસદ ઉચિયઠાળામિ । તો સાગરચદગુરુ-પંચ સે કહદ ધમ્મકહ ॥ ૬ ॥
 હદ સયલાડ પવિતી-મુદેસિણો પાળિણો કુળતિ સયા । ત ચ સિવામિ

શિવકુમારની કથા આ રીતે છે.

મેઢ જેમ મુન [સારા પાલીવાળે] હોય છે, તેમ મુન [સારા વનનાળા]
 મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં પુષ્કળાવતી વિજયમા ધણી આનંદી લેલેવાળી વીનરોમ નામે નગરી
 હતી. [૧] ત્યાં સાચા ન્યાયરૂપ ભગવાને રહેતા પદ સમાન પદરૂપ નામે રાજા હતા તેની
 ઉત્તમ શીળરૂપ દાથીની સાળા સમાન વનમાળા નામે પ્રાણપ્રિયા હતી (૨) તેમને
 અતિસાધ ધણ, નિશિષ્ટ મેષ્ટાનાળે, સદા ધર્મિષ્ઠ અને ચિરીવનના પૂલ જેવા હાથપાનાળે
 , શિવકુમાર નામે પુત્ર હતા [૩] ત્યાં કામસમૃદ્ધ નામના સાધવાહે ગણ માનવાળા સાગર
 ચદ મુનિયદને માસખમણના પારણે આહારપાણી વધેગમ્યુ [૪]

ત્યારે તેના ઘરે દેવોએ બહુ મોગી ધનચ્છત્રી કરી તે જ્ઞાત સખગી શિવકુમાર
 દ્વંદ્વમા હાંપિય થયો થકા [૫] તે મુનીશ્વર પાસે જઈ વાદીને ઉચિત ધ્યાને બેઠો ત્યારે
 સાગરચદ ગુરુ તેને આ રીતે ધર્મ કથા કહેતા લાગ્યા [૬] આ સ આરમા સાધળી

તય પુણ લઘ્ભદ્ર મુવિસુદ્ધચરણેણ ॥ ૭ ॥ પાણ તય સુદં-ગિહવાસઠિ-
યસ્સ નેવ સમયદ્ । તો તવ ચદ્ધુ જુત્ત-પિતુ અહનિમ્મલ ચરણ
॥ ૮ ॥ રૂઝ સોઝ સિવો પુચ્છદ્-મયય કિં પુન્નભવમ્મવો નેહો । જ પિ-
ચ્છતત્તસ તુમ-વદ્ધદ્ અદિયાદિઓ હરિસો ॥ ૯ ॥

તો ઓદિના મુણે-મ્મણદ્ મુણિદો પુરા મુગામામિ । મરહમિ
રહ્મદ્ધસ-નદ્ધના રેવદ્ધપમવા ॥ ૧૦ ॥ મ્મવદ્ધત્તામિહમ્મવદેવ-નામયા
માલ્લણો દુવે આમિ । કાઝણ વય સુદર-પત્તા સોહમ્મરૂપમિ ॥ ૧૧ ॥
મ્મવદ્ધજિઓ અહય-મ્મવદેવજિઓ તુમેસ સજાઓ । તો પુન્નભવસિણેહા-
મહવિસપ્પ એસ તુદ્ હરિસો ॥ ૧૨ ॥ તો ગિહવાસરિત્તો-સિવો પયપદ્
મુણિદ્ તુદ્ પાસે । પુન્નિઝય અમ્માપિઝણો-પન્નવજ્જ સપવજ્જિસ ॥ ૧૩ ॥
હય મ્મણિય નમિય-મ્મુરુણો-સો મતુ ગિહંમિ પુન્નપ્પ પિઝણો । નિવિદ્-
પદિવપ્પમ્મુર-દિયયા તે પિતિ દે વન્ન ॥ ૧૪ ॥

પ્રવૃત્તિઓ સુખના અથ પ્રાપ્તિઓ કરે છે, અને સુખ તો મોક્ષમાર્ગ છે, આ તે મોક્ષ
પરિત્ર ચારિત્રીજ મળી રાકે કે [૭] હવે તે શુદ્ધ ચાત્રિ આવે કરીને ધરવાસમાં
વસનારને સભવેજ નહિ માટે તારે વરવાસ છોડીને અતિ નિમળ ચારિત્ર લેતુ જોઈએ
[૮] એમ સાબળીને શિવકુમાર પૂજવા લાગ્યો કે, હે ભગવાન! આપણા વચ્ચે શુ
પૂજના ભવનો રોહ હો ? જે માટે તમને જોતાં થકા મો અધિક અધિક, હવે વધે
છે (૯) ત્યારે અવધિતાનથી જાણીને તે મુનીંદ્ર જોયો કે, પૂર્વે ભરતક્ષેત્રના સુઆમમા
એક રોહની રેનની નામની સ્ત્રીના દુઃખે જન્મેના ભવસ અને ભરતેજ નામના બે ભાઈઓ
હતા તેઓ લાગે વખત વ્રત પાળીને શાધર્મ દેવોકમા ઉપન્યા [૧૦-૧૧] તેમાના
ભવદત્તનો જીવ હુ છુ, અને ભવદેવનો જીવ આ છું થયો છે, તેથી પૂર્વે ભવના રોહથી
મારા વિષે આ તારો હવ વધે છે (૧૨) ત્યારે શુદ્ધવાસથી નિરક્ત થક શિવકુમાર
ઓ થો કે, હે મુનીંદ્ર! મામાપો પૂજીને તમારી પાસે હુ દિક્ષા લઈશ (૧૩) એમ
જી શરૂને નથી તે ધરે જઈ મામાપો પૂજવા લાગ્યો, ત્યારે તેઓ તેના ઉપર ગાદ
પ્રતિનયથી જમાવના ચનવાળા દોવાથી આ રીતે કહેવા લાગ્યા [૧૪]

જઈ ખતો અમ્હાણ-નહ અમ્હે પુન્નિચ્છં મહેસિ વય । દિવસાનિ
સેહપવણા-તો ણે રસણા સયાહોદી ॥ ૧૫ ॥ ઇય અરિસજ્જતેહિ--જળ-
પહિ સિંચો નિસેહિવ સન્વ । સાવજ્જ પહિવજ્જહ-ભાવમહત્ત તંહિવેવ
॥ ૧૬ ॥ પિવડવ્વેયનિમિત્તં કયમોણો ધુજપવિ નેવ ઇમો । હકારિય
દઢધમ્મો-દ્ધમ્મુઓ તો નિવેણુ તો ॥ ૧૭ ॥

પુત્ત, સિવકુમારેણ પવ્વજ્જાભિલાસિણ અમ્હેહિ અવિસજ્જિણ
મોણ પહિવમ્મ, સપય ધુતુપિ ન હન્નહ, ત જહા જાણસિ તદ્દાણ મો-
યાવેહિ. એવ કરતેણ અમ્હ જીવિયં દિવસિતમણે, ઠવેઝ્ઞણ પત્તમુવિદિન્નં મૂમિ-
ભાગો સિવ અસકિય ઉવસપજ્જમુત્તિ

તઓ સો પણઓ, સામિ-કરિસ્સં જ જુત્ત સિ ઉવગઓ સિવકુ-
મારેણ ધિતિય—એસ હન્નપુત્તો અગારી સાહુવિગમ્મ પવજિઝ્ઞણ ઠિઓ,—

જો ॥ અમારો ભક્ત હોય અને જો અમને પૂછીને તું ક્ષત લેતો હોય, તો હ
એસા અમારી જીવ તને દિક્ષા લેવાને નિષેધ કરતીજ રહે [૧૫] આ રીતે માન્યાપે અટકારી
રાખ્યાથી સિવકુમાર સર્વ સામય નિરેધીને ધરમાળ રહીને જાનમનિપણ અગીકાર કરતો
હવે [૧૬] તે માન્યાપને હઠેગ આપવા માટે મૈત્ર ધરી આવવાનું પણ બધ રાખના
લાગ્યો ત્યારે રાજાએ દ્રઢધર્મ નામના શ્રેષ્ઠિકુમારને બોલાવી આ રીતે કહ્યું — [૧૭] હે
પુત્ર ! સિવકુમારે દિક્ષા લેવા તૈયાર થતા અમે અટકાવ્યાથી જ્ઞાન ધારણ કર્યું છે, અને
હવે ખાત્રા પણ ધમ્મજીતો નથી, માટે તું જેમ જાણતો હોય, તેમ એને ખતરાવ એમ
કર્વાયો તે અમને કવિત આપ્યું, એમ મનમાં ધારીને તને સિવકુમાર પામે આવના
જવાની તદ્દન છુટ બક્ષીએ છીએ, માટે વગર સંકાએ તું ત્યા જ.

ત્યારે તે દ્રઢધર્મકુમાર રાજાને નમીને બેલ્યો કે, સ્થામિન ! જે સુક્ત હશે તે
કરીશ એમ કહીને તે સિવકુમારની પૂજા ગણે ત્યારે સિવકુમારે વિચાર્યું કે આ શ્રેષ્ઠિકુમાર
અગારી મારી આગળ સમુદ્ધને કરવાનો પ્રિય કરીને ઉભો રહ્યો છે, માટે એને પૂછુ તો

પુચ્છામે તાવ ણ-તેણ મણિઓ-ફળપુત્ર, જો મયા ગુરુનો માગરદતસ્સ સમીને સાહર્હિ વિણઓ પજુજમાણો દિટ્ઠો સો તુમણ પવત્તો, તા કહેહિ કહ ન વિરુજ્ઞદ્ધ ?

દદધમ્મેણ મણિયં,-કુમાર, આરહણ પવયણે વિણઓ સમણાણ જ્ઞાવગાણ ચ સામન્નો, જિણવયણ સચ્ચ તિ જા દિટ્ઠો સાવિ સાહારણા;- સમણા પુણ મહવ્વયધરા-અણુવણો સાવગા, જીવાજીવાહિગમવંધમુક્ત્વ વિહાણ આગમુ ત્તિ, સાહવો સમત્તમ્મુસાગરપારગા, તવે દુવાલસવિહ કેદ વિસેસ તિ ત્તિ.

તા 'કુમાર તુમ સમભાવ-ભાવઓ વદનારિહો સિ ધુવ । પુચ્છામિ કિતુ ઇય-કિં ચત્ત મોયણપિ તણ ॥ ૧૮ ॥ દેહો ચ પુગલમઓ-જ આહારેણ વિરહિઓ ન મવે । તવભાવે નય ચરણ-ચરણાભાવે કઓ સિદ્ધી ॥ ૧૯ ॥

ખરો કે, એમ તે શા માટે કરે છે ? તેથી તેણે કહ્યું કે, હે શ્રેષ્ઠકુમાર ! જે એ સાગર દત્ત ગુરુની પાસે સાધુઓએ કરાતો વિનય જોયો તે તે આરી આગળ કયો, માટે બોલ્યું એ અધટિત નથી ?

દદધર્મે બ્રોહ્મે—હે કુમાર ! અર્દવતા પ્રત્યનમા વિનય તો સાધુ અને આરકોને સરખોળ કહેવ છે, તેમજ જિનપત્થન સત્ય છે, એવી શ્રદ્ધા તે પણ સરખીજ છે બાકી તત્ત તથા આગમ વિશેષ છે, તે એ કે, સાધુઓ મહા વ્રતધારી હોય છે ત્યારે આરકોને બાલ્યવ્રત હોય છે સાધુઓ સમસ્ત શ્રુતસામગ્રના પારખી હોય છે ત્યારે આરકો શ્રવા-શ્રવ તથા બધ મોક્ષના વિધાન જોટ્યો આગમ બલે છે, તેમજ બાર પ્રકારના તપમા યોગો વિશેષ છે

માટે હે કુમાર ! તું સમભાવવાળો ટોનાથી અવસ્થ વાદવા યોગ્ય છે, પણ હું એ પણ હું કે, તે બોજન શા માટે ત્યાગ્ય છે ? [૧૮] કારણ કે, દેહ પુદ્ગલમય છે, તે આહાર વિના કાયમ રહે નહિ, અને દેહ ન હોય તો આરિત કેમ રહે ? અને આ-

કિંચ

નિરવર્જન આહાર-દેહાહાર મુર્ખાંવિ ગિળ્હતિ । તા કન્મનિજ્જરદ્ધી
 તુપપિ ત કુમર ગિળ્હેસુ ॥ ૨૦ ॥ આહારો નિરવજ્જો-સપ્પજ્જહ કિહણ
 મજ્જ ગિહધાસે । તો વર મમોયણ ઇન્ધપુત્ત એવ સિવો આહ ॥ ૨૧ ॥
 ઇન્ધો ભળેઈ ત અવ્વપામિઈ મુગુરુ અહ ચ હુહ સીસો । સપ્પાઈસ્સ
 સવ્વ-જ ઇચ્છસિ ત મિહ નિરવ્વજ્જ ॥ ૨૨ ॥ પપ્પણઈ સિવો સિવંત્થી-
 જઈ એવ તો કરિણુ છહ તવ । આયરિલેણ કાહ-પારણય અમુહવારણય
 ॥ ૨૩ ॥ તો સમ્મ દદ્ધમ્મો-અદ્ધદ્ધમ્મસ્સ સિવકુમારસ્સ । વેયાવચ્ચ
 નિરવ્વજ્જ-અસણમાઈહિ પકુરેઈ ॥ ૨૪ ॥ પાસપિ વ ગિહવાસ-વધુજણ રવણ
 વ મન્નતો । કાંડ ધારસ વરિસે-હરિસેણ સિવો હદગ્ગતવ ॥ ૨૫ ॥
 જાઓ ॥ વિજ્જુમાલિ તિ-તેયઅરમ્મિસુરો સુરો વખે । દસસાગરોવમાજ્ઞ-
 તો ચવિહ રાયગિહનયરે ॥ ૨૬ ॥

ચિત્ર ન હોય તો સિદ્ધિ કથાથી હોય ? (૧૮) વળી નિરવચ્ચ આહાર સંગીરો આધાર
 હોનાથી મુનિઓ પણ લે છે, માટે કર્મની નિર્જરાના અર્થ હો કુમાર । તુ પણ તે લે
 (૨૦) શિવકુમાર બોલ્યો કે, અને ધરવાસમા નિરવચ્ચ આહાર થી રીતે પ્રાપ્ત થાય ?
 માટે હો ધમ્મપુત્ર । નહિ આવું, એજ સાર છે [૨૧] ધમ્મકુમાર બોલ્યો કે, આ
 જથી તુ મારો સુચર છે, અને હું તારો શિષ્ય છું, માટે જો ધમ્મચીર તે હું નિરવચ્ચ
 તરીકે લાવી આપીશ (૨૨)

ત્યારે શિવનો અર્થ શિવકુમાર બોલ્યો કે, જો એમ છે, તો હું છટું તપ કરી
 અશુભને ટાળનાર આગ્નિનું પારણું કરીશ [૨૩] ત્યારે દ્રવ્યકુમાર અતિ દ્રઢમૂર્તિ
 શિવકુમારનું અસનાદિકવડે નિરવચ્ચ વેપાટત્વ કરના લાગ્યો [૨૪] હવે શુદ્ધાસને પાગ
 માફક તથા બહુ જળને બંધન માફક ગણતો ચોકા શિવકુમાર દ્વયથી આરવર લગી ભારે
 તપ કરીને અભદ્રવેગેકમા વિષુ-ભાળી નામે તેજસ્વી દેવતા થયો ત્યા દસ સાગરોપમનું
 આયુષ્ય બોગની ત્યાથી ચની રાજશુદ્ધ નગરમા સપ્તમદત પ્રાપ્તિથી ધારણી લાવ્યાની કૃપે

ઇન્દ્રસ્સ રિસહદત્તસ્સ-ધારણીપણ્ણીદ્ સંજાઓ । પુત્તો જવુ જવુ-
 દીવાહિવજણિયહરિસમરો ॥ ૨૭ ॥ નવનવદ્ કળયકોઢી-ચદય સુરુવાડ
 અદ્દ કત્તાઓ । અમ્માપિત્તણો પમવ-પ્પમ્મહજ્ઞણં વોહિત્ત વહુર્ય ॥ ૨૮ ॥
 સિરિવીરજિણિદપયા-રવિંદમ્મસલસ્સ સયલ્લસુયનિહિણો । પાસે સુહમ્મણુ-
 રુણો-સ મહપ્પા ગિણ્ણ દિવલ્લ ॥ ૨૯ ॥ હોઝ્ઞ જુગપહાણો-ચિરકાલ
 સાસણ પમાવેડ । ઉપ્પાદિયવરનાણો-જંબુસામી સિવ પત્તો ॥ ૩૦ ॥

इति शिष इव गेहवासपाशे—

य इहदधीत विरागसंगमग ।

सहि यदि चरणं लभेतनात्र—

धुयमस्तमं तदवाप्नुयादमुत्र ॥ ૩૧ ॥

॥ इति शिवकुमारकथा ॥

इति निगदितः सप्तदशसु भेदेषु गेह इति सप्तमो भेदः—संपत्त्य-
 एव दर्शन इति भेद प्रचिकटयिपुराहः—

જન્મ નામનો પુત્ર થયો તે જન્મ્યો ત્યારે જ મદીપના અધિષ્ઠાયક દેવને પણ ભારે
 હર્ષ થયો [૨૭]

તે મહાત્માએ નવાણુ કોડ ધન અને આઠ હિતમ રૂપવાનુ સ્ત્રીઓ ડોડીને માનાપ
 તથા પ્રભવ પ્રમુખ ધણા જન્મને પ્રતિબોધી શ્રીવીરસ્વામિના શિષ્ય સદ્ગ જ્યોતિષધાન
 સુધર્માત્મામિ પાસે દીક્ષા લીધી (૨૮-૨૯) તે જન્મસ્વામિ યુગ પ્રધાન યર્ષ પિરકાળ
 શાસનની પ્રભાવના કરી કેવળ જ્ઞાન પામી મોક્ષે ગયા (૩૦) આ રીતે શિવની માર્ગક
 શ્રદ્ધાસરૂપ પ્રાપ્તિ જે વેશજ્ય ધારણ કરે, તે બે કલ્પ દરિયા ચારિત્ર નહિ પામી શકે
 તોપણ, પરભવમા તે નહી પામે [૩૧]

એ રીતે શિવકુમારની કથા છે.

આ રીતે સત્તર બેદોમાં ગેહરૂપ સાતમો ભેદ કલો દેવે દર્શનરૂપ આઠમો ભેદ
 બતાવે છે

[મૂલં]

આત્મિકભાવકલિઓ-પ્રભાવનાવન્નવાયમાર્હિં ।

શુભત્તિજુઓ ધીમ-ધરેઈ હ્ય દસણ વિમલં ॥ ૬૭ ॥

(ટીકા)

ભાવભાવકો દર્શન સમ્યક્ત્વ વિમલમરૂલક નિરતિચાર ધારય-
તીતિ પર્યતયોગ કથમૂત સન્નિત્યાહ—દેવગુરુધર્મતત્ત્વેષ્વાસ્તિક્યરૂપોયો
ભાવઃ પરિણામસ્તેન કલિતોયુક્ત.—

મુક્તૂળ જિજ્ઞે મુક્તૂળ જિજ્ઞે જિજ્ઞે જિજ્ઞે મુક્તૂળ,
સસારકતવીર ચિત્તિજ્ઞત જગ સેસ.

इति निश्चयसार प्रतिपात्तिः

પ્રભાવનોત્તરપણા તસ્યા શક્તિઃ સ્વયકરણેન, શક્ત્યભાવે તત્કા-

મૂળનો અર્થ

આસ્તિક્ય ભાવ સહિત રહે, પ્રભાવના અને વર્ણવાદ વગેરે
કરતો રહે, અને ગુરૂની ભક્તિ યુક્ત હોઈ નિર્ભળ દર્શન ધારણ
કરે (૬૭)

ટીકાનો અર્થ.

ભાવ આવક નિર્ભળ દર્શન એટલે નિરતિનાર ચારિત્ર ધારણ કરે, એ મુખ્ય વાત
છે તે કેવો હોઈને તેમ કરે, તે કહે છે દેવગુરૂ અને ધર્મમા આસ્તિક્યરૂપ જે ભાન-
પરિણામ તેણે કરી મુક્ત હોય, અર્થાત્ જેને આવી દૃઢ અદ્વા હોય કે — જિન, જિનમત
અને જિનમતસ્થિત, એ ત્રણ મૂળને આખી તમામ જગત્ સસાર વધારનાર છે

પ્રભાવના એટલે ઉત્પત્તિ તે શક્તિ ટોચ તો પોતે કરે, શક્તિ ન હોય તો તેના

રિણાણુપદ્મમદુમાનતઃ—તથા વર્ણવાદઃ પ્રશસનમાદિશબ્દાચૈત્યાયત-
નતીર્થયાત્રાદિભિઃ* કરણમૂતૈઃ, ગુરુર્ધર્માચાર્યસ્તત્ર વિગ્રેપતો મક્તિયુતઃ
પ્રતિપત્તિકરણમયણો, મતિમાનઃ પ્રશસ્તુદ્ધિવધુર ઇતીત્યં નિઃકલક દર્શન-
ધારયતિ—અમરતત્તવત્

તદ્દદ્યાતઃ પુનરેવ.

વિદ્વદુપસિગ્ધિપરિકલિય—અલક્રિય વહુસમિદ્ધિપોર્ણિહિ । રચણાપરમ-
જ્ઞપિવ રચણપુર અત્યિ વરનયર ॥ ૧ ॥ કયમુગયસમયપોસો—પુરસિદ્ધી
અત્યિ તત્ય જયધોસો । જિણમુણિવિદિયપમોસો—મુજસા નામેણ સે મ-
જ્ઞા ॥ ૨ ॥ અમરામિહાણકુલદેવયાઈ દિન્નુત્તિતો અમરવત્તો* । નામેણ
તાણ પુત્તો-પસતત્તિતો સદાવેણ ॥ ૩ ॥ આજમ્મ તન્વન્નિય-મપવાસિય-
હિયયઈમવરકમ્મ । પિપરેહિ પદમજુલ્લવ્ણ-મરામિપરિણાવિઓ સોઢ ॥ ૪ ॥

કગનાગને મ દ કરવી, તથા તેનુ બહુમાન કરવુ —તથા વધુનાદ એટલે પ્રશસા અને આદિ
વન્દે કરી એવુ બધાવવા તીથ યાત્રા કરવી, વગેરે કામ સમજવા વળી શુદ્ધ એટલે
ધર્માચાર્ય તેમા વિશેષ ભક્તિવાળો હોય અર્થાત્ તેમની પ્રતિપત્તિ કરવામા તત્પર હોય,
મતિમાન એટલે પ્રશસ્ત શુદ્ધિ ધારનાર હોય, તે અમરદત્તના આશ્રક નિષ્કલક દર્શન
ધારી રાહે

અમરતત્તો ક્ષ્યાત આ પ્રમણે છે —

જેમ રત્નાકરુ મધ્ય વિદુમ્ [પરવાળા] ની થીથી પરિમિતિ અને બહુ સચ્ચદિ
વાળા પોત (વહુ છે) થી અવૃત્ત-હોય, તેમ વિદુમ્થી પરિક્ષિત (અરજવેરવાળુ) અને
બહુ સચ્ચદિવાળા લોકાથી શોભતુ ત્તણુર નામે નગર હતુ [૧] ત્યા ઐહમતને
માનનાર જયધોપનામે નગરતોડ હતો, તે જૈનના મુનિઓપર દ્રેષ રાખતો તેની મુમય
નામે ભાષા હતી [૨]

તેમનો અમરા નામની કુળદેવતાએ આપેલો અમરત્ત નામે પુત્ર હતો,* તે સ્વભાવે
સાંત મનવાળો હતો [૩] તેને તેના મામાએ પહેલા બોવનમાજ જન્મ પર્વત તદ્દર્શિઃ

સન્ધ ૧ જા જાસિ તુમ પુરઓ-હરિણા છુદિણ તાવહઓ ॥ ૨૦ ॥
પત્તો પદમે નરણ-અસરિસ દુઃલાઈ સહિય બહુયાઈ । તો સ્વદિઠય
ફહય-સો एसो સેણ, ન જાઓ ॥ ૨૧ ॥ જો સેણ તણ તફયા-પહિઓ
મહઓ ભવમિ સો एसो । અનાણતવ કાઠ-અમુરનિકાણ સુરો
જાઓ ॥ ૨૨ ॥

સમરિયપુલ્કવફરેણ-તેણ હણિયા તુહ સ્વવિડ સયણા । નિધજ ઘણ
વ નીય-જણિયા રોગા તુહ સરીરે ॥ ૨૩ ॥ છિઓ તહેવ પાતો-एसો
મુચિર દુહી હવેડ સિ । સો ફુણઈ અતરા અતરા ય વિયણ પરમધોર
॥ ૨૪ ॥ ત સોડ ભવમીઓ-પહિઓ ણસણ ગ્રાદિતુ મુણિપાસે । સુમરતો
નવકાર જાઓ વેમાણિણસુ સુરો ॥ ૨૫ ॥ ઇય મુણિય પહિય ચરિય-
અમરો સવેગપરિગઓ અદિય । નમિડ વિભવઈ મુણિ-મયવ મહ ફહસુ
જિણધર્મ ॥ ૨૬ ॥ મળઈ મુણી તિહુયણ દમણ-પવણરાગારિહણ
ભાવેણ । અરિહતુ ધિય દેવો-સુરનરકિન્નર વિદિયસેવો ॥ ૨૭ ॥

તેટનામા તને જૂએતા સિ હે માયો (૨૦) તેથી તુ પહેલી નરકે જઈ ધણી દુ ખો
સહી સાધી નીકળીને આ સેન થયો છે [૨૧] હે સેન ! તે તે વેળા જે પધિકને
મારેલો હતો તે અજ્ઞાન તપ કરીને અસુરમિકાષમ દેવતા થયો [૨૨]

તે દેવતાએ પૂર્વતું પેર સભારી તારા માખાપ તથા સગવહના માયો, તથા ધ
નતો નાગ યો તેમજ તારા શરીરે યોગો પેદા કર્યા [૨૩] વળી તારો પાસ પશુ
તેણે જ કાપ્યો તે એટલા માટે કે તુ ચિરજગ દુખી રહે તો ઠીક અને વચ્ચે વચ્ચે
તને યોર પીડા આપનાર પશુ તેજુ છે (૨૪) તે સાબળીને તે પધિક જ સારથી
બીન યજ તે મુનિ પાસે અણુસણુ લઈ નનકર સભારતો થકો વૈમાનિક દેવ થયો
[૨૫] આ રીતે પધિકનું નરિત સાબળી અમરદત્ત પશુ અવિક સવેગ પામી, તે મુ
નિને નમીને વીનવવા લાગ્યો કે, હે લગવન ! મને જિનધર્મ કહે (૨૬) મુનિ
ખેલ્યા કે, તજુ જગતને હેરાન કરવા તત્પર રહેના રાગરૂપ શત્રુને હણનાર હોવાથી મુન-
રકિતરોએ પૂજેલ અતિદુત્તજ એક દેવ છે [૨૭]

મુસ્તવપહપસાદ્ગનાન-ચરણગુણધારિણો મુસાદ્ગુરુ । વમ્મો ય
 સયલજયજતુ-જાય પગ્ગિપાલણપદ્ધાણો ॥ ૨૮ ॥ દસણ મેય સમણ વુચ્છ
 ત પુણ ધણતિ સમયવિઝ । 'ઇગદુતિચરપચ્ચિદ્ધ-દસદા વા પચદા'વા વિ
 ॥ ૨૯ ॥ ઇગવિદ્ધ તત્તરુદ્ધ-નિસ્સમ્મુવણ્ણસાઓ ચ ત દુવિદ્ધ । સ્વદ્ધ સ્વઓ-
 પસમિય-ઉવસમિય ઇય ભવે તિવિદ્ધ ॥ ૩૦ ॥ મિચ્છત્તસ્સ સ્વણ-
 ગ્વાદ્ધયમમ્મ તુ સ્વચગસેદ્ધીણ । તુરિયાદ્ધ ચરમ્મ ગુણઠાણણ્ણમ્મ તીણ ય પદ્ધ-
 વઓ ॥ ૩૧ ॥ તત્તયન મુદ્ધુત્તેણ-સ્વદ્ધ અણતાણુપરિણો જુગવ । જદ્ધ
 પુવ્વિ વદ્ધાઝ-તો નિયમા ઠાદ્ધ ઇત્થેવ ॥ ૩૨ ॥

મિચ્છત્તસ્સ ચ ચરમ-પદ્ધ અણતાણુપરિણો ગુણાવિ । ઇય ઇસિં
 ઉવ્વલ્લણા-ઉવ્વલ્લણ અદ્ધવારઓ ॥ ૩૩ ॥ વદ્ધાઝઓ વ કોવિદ્ધ કુણમાણો
 સ્વદ્ધસેણિ મયસ્વદ્ધ । તો મિચ્છત્ત મીસ સમ્મ ચ સ્વદ્ધે મુદ્ધમાવો ॥ ૩૪ ॥
 જદ્ધ મરદ્ધ અણતસ્વણ-વદ્ધાઝ જાદ્ધ તો સ દેવેસુ । સ્વવિણ મિચ્છે—

મોક્ષમાર્ગ સાધક જ્ઞાન અને આચરિતે ધરનાર મુક્તિપુરુષો તે ગુરુ છે, અને સકળ
 જગતના જ તુઓને પરિપાલન કરવામા પ્રધાન હોય તે ધર્મ છે [૨૮] અને સમયમા
 દર્શન કરે છે, તે એક, બે, ત્રણ, ચાર, પાંચ કે, દશ પ્રાર્થનું કરેવાય [(૨૯) એક વિધ
 તે તત્તરુદ્ધિ જાણવી નિસર્ગથી અને ઉપદેશથી એમ તે બે પ્રકારનું છે ક્ષાયિક, ક્ષાયોપશમ
 મિક અને ઔપશમિક એમ ત્રણ પ્રકારનું છે (૩૦) ત્યાં મિથ્યાત્વના ક્ષયે ક્ષયકર્ત્રેણિમા
 શાયિક સમ્યક્ત્વ થાય છે તે ક્ષયકર્ત્રેણિ ચોથા, પાંચમા, છઠા કે સાતમા ગુણદાણી શરૂ
 કરાય છે (૩૧) ત્યાં અતર્ક્યકર્ત્રેણિ સમયને અનતાનુબંધિ ક્ષાયોનો ક્ષય કરે હવે
 બે પૂર્વ બદ્ધાયુ હોય તો, સાત અટકી રહે [૩૨]

હવે ત્યાં મિથ્યાત્વનો ઉદય થાય, તો 'શરીરે અનતાનુબંધિ બાધે, એમ એ અ
 નતાનુબંધિઓની ઉત્કૃષ્ટી આર વખત ઉત્તરના થાય છે [૩૩] અગર તો કોઈક
 બદ્ધાયુ હોય અર્થેણિ કરનાર દોષ તો, શુભ ભાવે મિથ્યાત્વ, મિત્ર અને સમ્યક્ત્વને બ
 ખાવે છે [૩૪] ત્યાં બે અનતાનુબંધિનો ક્ષય થતા બદ્ધાયુ મરે, તો દેવમા ઉપજે,

ધીયાભાવા ન ચિણદ પુણ અણતે ॥ ૩૫ ॥ સતગત્ત્વેવિ એવ—અહ ન
મરદ ચડગદ સો હ । નાંણ મદ્દા તત્ત્વ સિજ્જદ તદ્દે વ તુરિયમ્મે
॥ ૩૬ ॥ તદ્દે સુરનરર્હિ—તુરિયમ્મે જુઅલિર્હિ અતરિઓ । સિજ્જદ
સ્વાદગદિદ્દી—ત પુણ ઝિણકાલિયનરૂણ ॥ ૩૭ ॥

ઇયરો તદ્દ દિઠ્ઠ ચિય—અહ નપુસિત્તિવેય છક ચ । પુમ્મેવેય
ચ સ્વદે—કોહાર્દે હ સજલળો ॥ ૩૮ ॥ દસણનાપાયરણ—તરાય
મોહવત્તયમિ સો નૂણ । ઘણવાદ કમ્મ મુકો—ઉપ્પાદે કેવલ નાણ
॥ ૩૯ ॥ ઇય સ્વદે સંમત્ત—સાદઅપજ્જવસિય સમવત્તાય । નિદ્ધણમ્મ
સ્વઓવસમિય—સમત્ત સન્વકાલમ્મ ॥ ૪૦ ॥ મિચ્છત્ત જુ મુદ્ધ—ત
સ્વીણ અણુદિણ ચ ઉવસત્ત । મીસીમાવ પરિણય—વેદ્દજ્જત સ્વઓવસમ
॥ ૪૧ ॥ જહ પુચ્ચ મવદ્દાઝ—વિમાણવજ્જ ન વધર્ આહ । ચચ્ચુવિ

અને મિથ્યાત્વ ક્ષય થતા બીજનો નાશ થવાથી ફરીને અનતાનુબંધિ ન બાધે (૩૫)
એ રીતે સાતે પ્રકૃતિઓનો ક્ષય થતા, પણ જે મરે નહિ તે પછી આરે મતિમા જાય,
અને ત્યાં ત્રીજા કે ચોથા ભવે સિદ્ધ થાય [૩૬] સુર કે નરડનો ભવ વચ્ચે પડતા
ત્રીજા ભવે અને યુગલીયાનો ભવ વચ્ચે થતા ચોથા ભવે ક્ષાયિક સમ્યગ્ દ્રષ્ટિ મોક્ષે જાય,
પણ સમ્યક્ત્વ જિન લગવાનું વખતના અનુબોધે હાન છે [૩૭]

અખદ્દાણુ હોય તો, તે ત્યાં રહીને નપુસક વેદ, સ્ત્રી વેદ હાસ્પાદિ ષટક, પુરુષ
વેદ, અને સ જ્ઞાનન કોષાદિક; તથા કલ્પન, જ્ઞાન, અતરાય, અને મોહના ક્ષયે તે નિયમાત્
ધનપાતિ કમથી મુક્ત થઈને કેવળ જ્ઞાન પામે છે (૩૮-૩૯) એ રીતે ક્ષાયિક સ
મ્યક્ત્વ સાદિ અને અપર્વવસિત્ત અર્થાત્ તેની આદિ છે, પણ અત નથી, એવું કહેવું છે
હવે ક્ષયોપશમ સમ્યક્ત્વ, કે જે સર્વ કાળમાં થાય છે, તે સાલગ [૪૦] જે ઉદીર્ણુ
મિથ્યાત્વ થાય, તે ક્ષીણુ થાય, અને અનુદીર્ણુ હોય, તે ઉપસાંત કરવામાં આવે. એ રીતે
મિશ્રીભાવના પરિણામે વેદાય તે ક્ષયોપશમ જાણવું [૪૧] ત્યાં જે પૂર્વે આણુ બાધ્યુ ન
હોય તો, તે વૈમાનિક વિના બીજી આશુખ્ય ન બાધે, અને એ સમ્યક્ત્વ હમેશા આરે ગ-

ગર્હસ્તુ પચિદિયાણ ણ્ય ભવે સયય ॥ ૪૨ ॥

અહ ઉપસમિય સમ્પ-તે પુણ એવ લભિજ્ઞ ભવ્વન્નિઓ । અવ્વ-
હારે ભમિડ-અણતપુગ્ગલપરદ્વાદ ॥ ૪૩ ॥ ભવિયન્વયાનિઓગણ-કમ્મપ-
રિણદ્વસેણ આગમ્મ । વગ્ગહારે તદ્દ એન્દિયસુ વસિડ ચિરકાલ ॥ ૪૪ ॥
સુદ્ધર તસેસુ ભમિડ-પાય ચરિમમિ પુગ્ગલપરદ્વે । સન્નિપણિંદીપજ્જત્તઓય
‘વદ્ધતપારિણામો ॥ ૪૫ ॥ મોહે કોઢાકોઢીડ’ સત્તરી વીસ નામગોયાણ ।
તીસિ યરાણ ચડ્ઢ-તિત્તોસયરાડ આડસ્સ ॥ ૪૬ ॥ ઇય કમ્મુવકોસ-
ઠિદ્-પંલિય અસલ્લસદ્દીણ મયરાણ । કોઢાકોઢિં ડવ્વ પુત્તુ સયલ રાવિ
ય સેસં ॥ ૪૭ ॥

ગિરિસિરિડ્વલ્લનિદ્દેણ-જીવોડ અદ્દાપવ્વત્તરુણેણ । ણાભોગવત્તિણ-
આગચ્છડ ગઠિદેસમિ ॥ ૪૮ ॥ ગઠિત્તિ સુદુલ્લભેઓ-કવલ્લદ્ધણરુદ્ધ-
ગઠિં વ્વ । જીવસ્સ કમ્મજણિઓ-ઘણરાગદોસપરિણામો ॥ ૪૯ ॥ ક્કથ-

તિમા લખે છે [૪૨] ।

હવે આપશ્ચમિક સમ્પ-તે બલ્ય છન આ રીતે પામે છે — અ પવટાર’ રા
શિર્મા અનત પુગ્ગલ પગનત્ત ભમીને—અનિત્તવ્વનાના વિયોગે તથા કર્મની પરિણતિના વશે
હરી વ્યગ્ગાર ગણિર્મા આનીને ચિદ્ધાણ છવ્વ એકે દિયાદિકમા રહે છે [૪૩-૪૪] આ
ચિદ્ધાણ ત્રસોમા ભમીને પ્રાપ્તે કરી છે’ના પુગ્ગલ પગનત્તમા સણિ પચેદિય પચાસપણે
વધના પરિણામે મીતેર કોઢાકોઢા સાગરોપમની મોહનીયની ન્થિનિ, વીસ કોઢાકોઢા નામ ગોત્રની,
અને બાકીના ચારની નીચ કોઢાકોઢા તથા તેની સામગોપમ આયુષ્યની સ્થિતિ એમ ઉત્કૃષ્ટી
ક્રમ સ્થિતિ છે, તેમાથી પ ચોપમના અગ્રખ્યાતમા ભાગે દ્વણી પ્રમ્ન એક કોઢાકોઢા સાગરોપમ
નેટલી સ્થિતિ મળીને બાકીની બધી અપાવી નાખે છે [૪૫-૪૬-૪૭] પરંતુ નદી ॥
પથ્યગની માફક જ આનાભાગે યથેચ્છા યથાગ્રયત્ત કરણે હરી અથિના નજીકમા આવે [૪૮]
અધિ એટલે અગ્ર અને મજ્જાત્ત બેઠેલી ગૂંચામના માફક છાનો કમજનિત અતિ દુર્લભ
સખન રાગ દ્વેષનો પરિણામ બનણો [૪૯] આ રથળે અલ્પ થો પણ અમીતીના આવે

ય અણતલુત્તો—આગતુ અમવિઆવિ પાવતિ । દન્વસુય નહુ સમ્મ—
પુણરવિ વધંતિ જિઘ્ઠિઠિ ॥ ૫૦ ॥

ભવ્યઃ પુનઃ

મિંદિય અપુવ્વકરણેણ—ત ચ અનિયઠિરુરણો તત્તો । અતરક-
રણ કાઢ—કરેઈ મિચ્છસ્સ ઠિહુયલ ॥ ૫૧ ॥ અતમુહુત્તપમાણ—હિઠ્ઠિ-
લ્લઠિહુ ત્વેવેવિ સુહમાથો । અતરકરણદ્વાપ—પઠમે સમણ વિવહુત્તો ॥ ૫૨ ॥
ઝસરેદેસ દક્કિલ્લય ચ વિજ્ઞાઈ વણદવો મપ્પ । હ્ય મિચ્છસ્સ અણુદપ્-
વત્તસમસમ્મ લહઈ બીવો ॥ ૫૩ ॥ અતમુહુત્તમિ ગપ્—જહન્નઓ સમયસે-
સપ કાલે । ઉવકોસે છાવલિપ્—ઉદયતિ અણતવધીઓ ॥ ૫૪ ॥ તો પ-
રિવઠંતસમ્મો—મિચ્છ મપત્તો સ દોઈ સાસાણો । કોવા ઉવસમસમી—
કરેઈ મિચ્છસ્સ પુજતિગ ॥ ૫૫ ॥ પરિણામતિસેસેણ—પઓગઓ* મયણ-
હુદવાણ વ । સુદ્ધો અદ્ધવિસુદ્ધો—અવિસુદ્ધો તત્ત્ય પદમંમિ ॥ ૫૬ ॥ વ-

છે અને દ્રવ્યશ્રુત પામે છે, પણ સમ્યક્ શ્રુત નથી પામતા,* અને ૧૨ીને તેઓ ઉત્પદ્ય
રિયતિ પામે છે (૫૦) પણ ભગ્ન એવો અપૂર્વ કરણથી તે અધિને બેઠીને પછી અને
વૃત્તિ કરણથી અતરકરણ કરી મિથ્યાત્વની બે સ્થિતિઓ કરે—ત્યા અતર્મુદ્ધર્ત પ્રમાણની
નીચની સ્થિતિ અપારીને અતરકરણ કામના પેટેના સમરથી શુભ ભાવે વધતો થકો
(૫૧-૫૨)

• જેમ વનની આગ ઉપર પ્રેક્ષ અથવા બળેન ભૂમિ પામતા છુટાઈ જાય છે, તેમ
ત્યા મિથ્યાત્વનો ઉત્પ નહિ થાય તો ત્ય ઉપશમ સમ્યક્ત્વ પામે છે (૫૩) ત્યા
જય-પથી અતર્મુદ્ધર્ત પસારક થઈ છેનો એક સમય રહે, ત્યારે અને ઉત્પદ્ય ૭
આવનિકા જતા અનતાનુનધિ ઉદ્ભવ પામે [૫૪] ત્યારે સમ્યક્ત્વથી પડતો થકો હજી
ત્યા લગણુ મિથ્યાત્વ શુભ સ્થાને પહોંત્યો ન હોય ત્યાં લગણુ સારવાન શુભ સ્થાન પામે
અથવા તો કોઈક ઉપશમ સમ્યક્ત્વના મિથ્યાત્વના ત્રણ પુજ કરે છે [૫૫] પ્રયોગથી
મન્નકોદ્રવની માફક પરિણામ નિર્ણયે કરી, તેના ત્રણ પુજ કરે—શુદ્ધ, અર્ધ શુદ્ધ, અને

દૃતો સ્વસ્વસર્મા—વીણ મીસોડ તદ્યપ મિચ્છો । મિચ્છ મવદ્દ પુગલ-
પરદ છાવદ્દપર સમ્પ ॥ ૫૭ ॥

અત્તમુદ્દત્ત મીસ-સ્વસ્વસર્મા જહ્નઓ ય સન્ધાણિ । વણવારા સ્વસ્વ-
મિય-અસસ્વવારા સ્વસ્વસર્મા ॥ ૫૮ ॥ સંપત્તિમિદ લદ્ધે-પલિયપુદ્ધત્તેણ સા-
વઓ દુજ્ઞા । ચરણોવસમસ્વવાણ-સાગરસંસ્વતરાહુતિ ॥ ૫૯ ॥ ઇય અપરિ-
વહિયસમ્મે-સુરમણુણ ઇગમ્ભેવિ સન્ધાણિ । ઇગ્ગસેદિવજ્જિયાઈ-સિવ ચ
સત્તદ્ધમ્ભવમજ્ઞે ॥ ૬૦ ॥ અહ્વા સ્વસ્વસર્મા-હોઈ સ્વસ્વસર્મા તુ સમત્ત ।
તીણ પુણ પદ્ધવઓ-અપમત્તર્જઈ અવિરઓ વા ॥ ૬૧ ॥ અણ દસર ન-
પુંસિત્તીવેય' સ્વસ્વ ચ' પુરિસવેય ચ' । દો દો પગતરિણ-સરિસે સરિ-
સ સ્વસ્વસર્મા ॥ ૬૨ ॥

અશુદ્ધ ત્યા પહેલાંમા વર્તેતો ક્ષયોપશમ સમ્યક્ત્વ પામે, બીજામા વર્તેતો મિત્ર ગણાય,
અને ત્રીજામાં વર્તેતો મિત્રાત્મી ગણાય તે મિત્રાત્મની સ્થિતિ અપાર્થ પુદ્ગળ પરાવર્ત છે,
અને સમ્યક્ત્વની સ્થિતિ ઇસક સાગરોપમ છે (૫૭)

મિત્રની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ અતર્બુદ્ધ છે ૧૭૪-૪થી ક્ષયેની [અતર્બુદ્ધ સ્થિતિ છે]
ઉપશમ સમ્યક્ત્વ પામી વાર આવે, અને ક્ષયોપશમ અસમ્યક્તા વાર આવે [૫૮]
સમ્યક્ત્વ પામ્યા પછી પત્યોપમ પૃથક્ત્વ [બેથી નહીં પત્યોપમ] માં દેશવિરતિ શ્રાવક
થાય ચારિત્ર ઉપશમ સમ્યક્ત્વ અને ક્ષયોપશમ સમ્યક્તા સાગરોપમ આતરો છે (૫૯)
વળા અપરિપતિત (ચાતુ કાયમ રહેનાર) સમ્યક્ત્વ હોય તો, દેવ કે મનુષ્ય ભવમા એક
ભવમા પણ એક ક્ષપ્પ ઐલિ સિવાય બીજા બધા પામી નહાય અને સાત આઠ ભવમાં
એક પમાય [૬૦] અથવા ઉપશમ ઐલિમાં ઉપશમ સમ્યક્ત્વ થાય તેનો પ્રસ્થાપક
અપ્રમત્ત યતિ અથવા અવિરત હોય છે [૬૧] ચાર અનતાનુબંધિ દ્યનનિક્ક, નપુ સક વેદ,
ત્રી વેદ, દારવાદિ પટક, અને પુરુષ વેદ, એટલી પ્રકૃતિઓ એકાતરિત બે બે સરખે સરખા
ઉપશમાવે [૬૨]

નાવાઈ-મેયઓ વહુવિહ સમ્મ ॥ ૬૯ ॥ જીવાઈનવપયત્યે-જો જાણડ
તસ્ત હોઈ સમ્મત્ત । માવેણ સદ્દહતે-અયાણમાણેવિ સમ્મત્ત ॥ ૭૦ ॥
દુવિહ લોડપમિચ્છ-દેવગય ગુરુગય મુણેયવ્વં । લોઝનરણિ દુવિહ-
દેવગય ગુરુગય ચેવ ॥ ૭૧ ॥

ચરમેય મિચ્છત્ત-તિવિહિતિવિહેણ જો વિષજ્ઞેઈ । અકલંક સમ્મત્ત
હોઈ ફુઢ તસ્ત જીવસ્સ ॥ ૭૨ ॥ ઇય સયલગુણ વિસુદ્ધ-સમ્મત્ત
સયલઢોસપરિચ્છત્ત । ધન્ના વસણ ગયાવેહુ-પરતિ નિવવક્કમુવ્વ ઢઢ
॥ ૭૩ ॥ અંતો મુહુત્તમિત્તાપે ફાસિય જેહિ દસણ પ્પય । તેસિં અવદ્ધ
પુગ્ગલ-પરિયટ્ઠો ચેવ સસારો ॥ ૭૪ ॥ જસ્સ ઘણગયણમગ્ગે-ફુરેઈ
ઢસણદિવાયરો ઢિન્નો । જ કુમયજોદસચક્ક-તમિ* પયાસપિ પાઢણઈ
॥ ૭૫ ॥ મુદ્દે સમત્તે અવિરઓવિ અજ્ઞેઈ તિત્થગરનામ । જહ આગમેસિ
મહા-હરિકુલપદ્ધસેણિયા ઈયા ॥ ૭૬ ॥

ગણાય છે (૬૯) જીવાઈ નવ પાય ને જાણુ તેને સમ્મત્ત્વ હોય, અને તેનો અ
જાણુ થના પણુ ભાવથી શ્રદ્ધા રાખે તો તે પણુ સમ્મત્ત્વ હોય [૭૦] મિથ્યાત્વ
બે પ્રકારનું છે-લોકિક અને લોભાત્તર તે બેના બે પ્રકાર છે, દેવગત અને ગુરુગત [૭૧]

મારે પ્રકારનું મિથ્યાત્વ ને ત્રિવિધે નિરિધે વર્ગે, તે જીવને અત્યંત સમ્મત્ત્વ પ્રગટે
[૭૨] આ રીતે સકળ ગુણુ સહિત અને સકળ દોષ રહિત સમ્મત્ત્વને આમ્મશાળી જ્ઞાને
કષ્ટ આવતા પણુ રાખના દુરમાન મારખ મજ્જુતપણે ધારી રાખે છે (૬૭૩) ને
જીવો આ સમ્મત્ત્વને અત્યંત હર્ષ આન પણુ સ્પર્શ છે, તેમને અપાર્થક પુદ્ગલ પરાનર્ત
નેટનો સસાર રહે છે (૭૪) જેના મનરૂપી આકાશ માર્ગમા જ્ઞાનરૂપ દીપતો મુર્ચ
પ્રકાશે છે, તેના આગળ કુમતરૂપી તારામણુ લગારે પ્રકાલી ગડતો નથી [૭૫] સમ્મ
ત્ત્વ ગુદ્ધ હોય, તો અવિરત છતાં પણ તીર્થકર નામ કર્મ બાધે છે, એ માટે બધા
આમ્મશાળી માત્ર ૩મી પ્રચ્છ [ત્રીકપ્પણુ] અને શ્રેણિક વગેરે દ્રશ્યતરૂપ છે [૭]

મિચ્છત્તપવલહુયવહ-જહસરિસ મિમ ધરતિ જે સમ્મ । અહિયદ્
પાણિકમ્ભે-તેસિ ધુવં મુક્કમુક્કસિરી ॥ ૭૭ ॥ ઇય સોઝ અમરદત્તો
દસણમૂલ ગદ્દે ગિહિવમ્મ । તો યુરુણા મુક્કમ્ખાં-પરેણ એવ સમણુસિદ્ધો
॥ ૭૮ ॥ મો મદ્દ તુદ્ધિવસેણ-કહવિ ઇમ લહિય દસણ વિમલ । સગ-
સદ્ધિભેયકલિય-સયાવિ પાલિજ્ઞ જત્તેણ ॥ ૭૯ ॥

તથાહિ —

ચઢ સદ્દહણ તિલિંગ-દસ વિણય તિમુદ્ધિ પચગપદોસ । અઠ
પમાવણ મૂસણ-લક્કણપચવિહસજુચ ॥ ૮૦ ॥ છવ્વિહ જયણાગાર-
છન્નાવણભાવિય ચ છઠ્ઠાણ । ઇય સત્તસદ્ધિદસણ-ભેયવિમુદ્ધં તુ સમ્મચ
॥ ૮૧ ॥

પ્રતિવરણગાથા

જાણતસ્સવિ આગયઅન્નાસો? ગીયજ્ઞજણનિસેવા? । વાવન્ન? કુ-

મિથ્યાવશ્ય પ્રમણ અગ્નિને તોડવા પાણી સમાન આ સમ્યક્ત્વને જેઓ ધારણ
કરે છે, તેમના હસ્ત દમનમા નિમ્નમે મોક્ષના મુખની શ્રી આલોટરી [૭૭] એમ સા
બળીને અમરદત્તે સમ્યક્ત્વ મૂળ ગૃહિષ્ઠમ સ્વીમર્મા દ્વારે ભારે રણુવત ગુરુએ તેને આ
રીતે શિક્ષા આપી [૭૮] હે ભદ્ર ! નશીમ થોગે કાષ્ઠ પ્રકારે આ નિનજ સમ્યક્ત્વ
મેળવ્યા બાદ તેને સસક બેદથી હમેશા યતનપૂર્વક ખાળવું

સસક બે આ રીતે છે

મારુ સદ્દહણ, ત્રણ ધિંગ, દસ પ્રકારનો નિનય, ત્રણ શુદ્ધિ, પાચ દ્વંધુ, આઠ
પ્રમાનના પાંચ શૂનશુ પાચ લક્ષણ [૮૦]

છ પ્રકારની યતનાઓ, છ આગાર, છ ભાવના અને છ સ્થાન એમ સસક
બેદ સહિત સમ્યક્ત્વ છે (૮૧)

એના નિવરણની ગાથાઓ

જાણતા છતાં પણ અધ્યયનો અભ્યાસ કરવો, ગીતાર્થ યનિ જનની સેવા કરવી,

દસળવજ્ઞાનાય* સમત્તસદ્દહણા ॥ ૮૨ ॥ લિંગતિયં મુસ્સસા મુયસ્સ
 હુદિયસ્સ જહ ઘયપુરિચ્છા । તદ્દણુદ્દાણે જિણગુહરેયાવચ્ચુજ્જમો સમં
 ॥ ૮૩ ॥ જિણ^૧ સિદ્ધ^૨ પડિમ^૩ મુય^૪ ધમ્મ^૫ સંઘ^૬ ગુરુ^૭ ઉજ્જ^૮
 સાહુ^૯ સમ્મત્તે^{૧૦} । વિણઓ વન્ના સાયળનાસો યુદ્ધ મત્તિ વહુમાળો
 ॥ ૮૪ ॥ મળવયતણુમુદ્દીઓ-દોસા સકા ય કંત્વ વિતિગિચ્છા । પર-
 તિત્થિયપ્પસસા-તેહિ સમ સયવો તદ્દય ॥ ૮૫ ॥ પાવયણી ધમ્મકહી-
 વાઈ નેમિત્તિઓ તવસ્સી ય । વિજ્ઞાસિદ્ધો ય રુદ્ધ-અરુદ્ધેવ પમાવગા
 મળિયા ॥ ૮૬ ॥

ભૂષણાનિ

પવયણધિજ્ઞ પમાવળ-મત્તી કોસલ્લ તિત્થસેવા ય ।

લક્ષણાનિ

ઉવસમસવેગો ધિ,ય-નિવ્વેયં પુરૂપ અત્થિક ॥ ૮૭ ॥

સમ્યક્ત્વહીન પાર્શ્વચ્ચાદિક તથા કુદશનીઓને વર્જના એ ચાર સમ્યક્ત્વની સદ્દહણાઓ
 છે [૮૨] ત્રણ લિંગ આ છે — બૂખેલો જેમ ઘેવર ખાવા ધમ્મે, તેમ શાસ્ત્ર સા
 ળણવાની ધમ્મા રાખવી અનુદાનમા રૂચિ રાખવી, તથા દેવગુરુતુ ફરી રીતે પેમાવૃત્ત
 કરવું (૮૩) જિન, સિદ્ધ, પ્રતિમા, શ્રુત, ધર્મ, સઘ ગુરુ, ઉપાધ્યાય, સાધુ, તથા
 સમ્યક્ત્વ એ દશમા અનશા અને આશાતનાનો લાગ, સ્તુતિ, લાકિત અને બહુમાન રા
 ખવું, તે દશ પ્રકારનો વિનય છે (૮૪)

મન વચન અને કામની શુદ્ધિ, તે ત્રણ શુદ્ધિ જાણવી શાંત, કાક્ષ, વિચિંક્રિસા
 પરતીર્થિ પ્રશસા અને પરતીર્થિ સાથે પ્રતિયય, એ પાચ દ્રવ્ય જાણવા (૮૫) પ્રાવચની
 ધમચક, વાદી, નૈમિત્તિક, તપમ્મી, પ્રિયાવાન, સિદ્ધ, અને કમિ—એ આઠ પ્રભાવક કહેલા
 છે [૮૬] અનયનથી પહોતાને તેમા સ્થિર કરવા, પ્રભાવના કરવી, લાકિત, કુશળતા,
 અને તીથ મેવા, એ પાચ બૂધજુ છે, અને ઉપશમ, સ વેગ, નિર્વેદ, અનુકંપા અને આરિત
 કય, એ પાચ લક્ષણ છે (૮૭)

જયણા વંદણ નમણ-દાણા ણુપયાણ માસ સમાસ । પરતિથિ-
 દેવયાણ-ન કરે તમ્મહિયપહિમાણ ॥ ૮૮ ॥ રાય ગણ વલ સુરક્કમ
 મુરનિમ્મહ વિત્તિ છચ આગારા । માવણ-મૂલ દાર પડ્ઠ આહાર માણ
 નિહી ॥ ૮૯ ॥ અત્થિ જિઓ તહ નિચો કંત્તા મુત્તા ય પુત્તવાવાણ ।
 અત્થિ સિવ તદુત્તાઓ નાનાઈ રય છ ઠાનાઈ ॥ ૯૦ ॥

અન્યત્ર લિંગચતુષ્ટયમુચ્યતે

સન્નવત્થ, ઉચ્ચિયકરણ મુણાણુરાઓ રરિય જિણવયણે । અણુણેમ્મ
 ય મજ્જત્થ-સમ્મદિદિઠસ્સ લિગાઈ ॥ ૯૧ ॥

જઓ--

જળગો જળણી અત્થો વધૂ મુયણો મુખિચ્ચસપાઓ । ફાઉ ત ન
 સમ્પથા-જ સ દદ ચિમ્મ ॥ ૯૨ ॥ રિસિ સવિયાસલોયણ-આલોયણહિમ્મ-
 નમિરવિવચ્ચકુ । ચવિરુત્તપિ દુ મુલહ-દુલ્લહ સર્પત્તરયણ તુ ॥ ૯૩ ॥

જ યતના આ રીતે છે — પરતિથિના દેવ તથા તેમણે મદલ્ય કરેલી ગિત પ્રતિ
 માઓને વદન નમન દાન અનુમદાન લાગણ્ય કે સલામત્ય ન કરવું [૮૮] રાગ,
 ગણ બીજા દેવ ગુરુ નિમ્મહ અને વૃત્તિ એ ઠ આગાર છે સમ્યક્ત્વ એ ધર્મ મંદિરનું
 મૂળ છે દાર છે પ્રતિષ્ઠા છે આધાર છે, લાગળ છે અને નિધિ છે એમ વિચારવું તે
 જ ભાવના છે [૮૯] જીવ છે તે નિત્ય છે તે પુરું પાપનો કત્તા બોકના છે મોક્ષ
 છે, અને તેનો ઉપાય જ્ઞાનદિવ્ય છે એ જ સ્થાન કહેવાય છે (૯૦) બીજા સ્થળે
 ચાર વિગ કહેલા છે તે આ પ્રમાણે છે — સર્વ સ્થળે ઉચિત કરીશુ ગુણાનુસાર ગિત
 વચનમા રતિ રાખવી અને અગ્રહી ઉપર મધ્યસ્થ રહેવું એ સમ્યક્દૃષ્ટિના ચિન્હ છે [૯૧]

પિતા માતા, પૈશા લાઇ સગા, અને ચાકરો તેટલું કરવા સમર્થ નથી કે જેટલું
 બરોબર પાળેવું સમ્યક્ત્વ કરી શકે છે (૯૨) જલ્કિપુત્રી આપે જોવાથી હવે પામતા
 રાગબોધી નિર્માયના ચક્રવાર્તનું પદ પામવું સહેલું છે, પણ સમ્યક્ત્વ રત્ન હુનલ છે

ચિંતાળત્રસમકાલ-સમિલતાણુકુલસંયલત્થ । અમરત્તપિહુ લબ્ધઈ-ન દસણં
 કહાવિ જીવેદિં ॥ ૯૪ ॥ તિહુયણસરપરિસરકુમય-ગન્ધવિન્ધયફુરતજસપસ-
 ર । વાસવપયાપિ પાવતિ-પાણિણો ન ઉણ સંમત્ત ॥ ૯૫ ॥ ધન્ના લહતિ
 ઇય-ધન્ના પાલતિ નિરદ્યાર મિણ । ઉવસગંસકહેવિદુ-ધન્ના પારં નય-
 તિ ઇમ ॥ ૯૬ ॥

તા નિઝિજયકુપ્પદ્દુમ-ચિંતારયણં મુદસણ લહિંઠં । તુમણ સયાવિ
 ઇહયં-નિચ્છલચિત્તેણ હોયન્વ ॥ ૯૭ ॥ ઇન્દ્રામિ સમણુસિદ્ધિંતિ-મણિય ન-
 મિત્ત ચ મુગુરુચલણદુગ । તત્તો સમિત્તજુત્તો-ગેહંપત્તો અમરદત્તો ॥ ૯૮ ॥
 'સો પિઝણા સલત્તો-કિં ચન્દ્ધ ચિરાદ્દય તણ સત્થ । તો ચિત્તેદિં વુત્તો
 'વુત્તત્તો તત્તસ સયલોવિ ॥ ૯૯ ॥ અહ કુવિયો જયધોસો-મ્મણેદ્દુપ્પુન
 કિં અરે તુમણ । મુત્તુ કુલાગય સમમ-વમ્મ ધમ્મ ઇમ ગહિય ॥ ૧૦૦ ॥

[૯૩] સિતબ્યાની આથેન્નયા સપળા અનુકૂળ ક્ષર્ધ મળે છે એવું દેવપણુ પામવું
 સુલભ છે, પણુ જીવોને દશ । મળવું સુલભ નથી [૯૪] ત્રિશુવનરૂપી તળાવમા
 પસરેલા કુમતમય વિભમમા ફેરાયલા જસવાણુ ધ્વંપિત પ્રાણિઓ પામી શકે પણુ સમ્મકત્વ
 પામવું મુશ્કેલ છે [૯૫] ભાગ્યાના જનો એને પામે છે, ભાગ્યવાનોજ એને નિરતિ
 આરપણે માગે છે અને ઉપસર્ગ આપી પડતા પણુ એને ભાગ્યશાળિઓજ પાર પડેઆડે
 છે [૯૬]

માટે કલ્પવૃક્ષ અને ચિંતામણિને જીતનાર સમ્મકત્વ પામીને તારે હમેશા એમા
 નિયજ મન રાખવું [૯૭] ત્યારે “ તમારી ચીખામણુ ક્યુન છે, ” એમ કહીને શ્રેષ્ઠે
 નમી પોતાના મિત્રો સાથે અમરદત્ત ધરે આપ્યો [૯૮] તેને આપે પૂછવું કે, હે પત્ત !
 કેમ તને ત્યા આટલી વાર લાગી ? ત્યારે એના મિત્રોએ તેને સપળો વજાત કરી સભળાવ્યો
 (૯૯) ત્યારે જ્યેષ્ઠોણ ગુરૂએ ચક્ર બોલે કે, અરે કમનસીબ ! ગામારે તે ડુળાગત
 ઉત્તમ ધર્મ છોડી આ ધર્મ સ્વીકાર્યો ? [૧૦૦] મારે એ એનાનર ભિમુઓનો ધર્મ છોડી

તા મુચ્છ ઇમ ધમ્મ-સિયભિક્ષુણ કરેસુ ભિક્ષુણ । અન્નહ તણ સમ મ-
મ-સભાસોવિહુ ન જુત્તુચિ ॥ ૧૦૧ ॥

મળદય કુમરો હે તાય-એસ મુપારિવિસજ્જણ ધિત્તવ્વો । ધમ્મો વ-
રકર્ણગપિ ઘ-ન કુલાગયમિત્તઓ ચેવ ॥ ૧૦૨ ॥ પાણિવહાલિયચોરિવક-
ચિરરૂપરજુવદ્વજ્જણપહાણો । પુન્નાવરઅરિરુદ્ધો-ધમ્મો ઈસો ફહ મજુત્તો ?
॥ ૧૦૩ ॥ જહ ગિણ્હતો ઉત્તમ-પણિય વણિઓ મહે ન વપણિજ્ઞો ।
પઠિવન્નુત્તમધમ્મો-ન હીલણિજ્ઞો તહા હપિ ॥ ૧૦૪ ॥ ત મુણિય અભિ-
નિવિદ્ધો-સિદ્ધી જપેદ રે દુરાચાર । જ રોયદ કુણ્ણસુ તય-ન હઓ ત મા-
સિવ ઉચિઓ ॥ ૧૦૫ ॥ એય નિસામિક્કણ-સમુરેણ મળાવિઓ ઇમો એવ ઈ
જદ મહ મુયાદ કજ્જ-તા જિણધમ્મ ચયસુ સિમ્મ ॥ ૧૦૬ ॥

મુત્તુ જિણધમ્મ મિમ-સેસ સન્વયવિ અણતસો પસ । એવ ચિંતિય
અમરો-વિસજ્જણ પિઠગિહે મજ્જ ॥ ૧૦૭ ॥ અન્નદિણે જણની-મળિ-

દે, અને લિપ્તુ ધર્મ કરતો રહે નહિ, નો તારી સાથે મારે બોલવું પણ મુક્ત નથી (૧૦૧)

કુમાર બોલ્યો કે તે પિતા ! બોખ્યા સોનાની માશક ધર્મ બરોગર પગખીને
લેવો જોઈએ માત્ર કુળાગતપણાથીજ ધર્મ ન માનવો જોઈએ [૧૦૨] પ્રાણિ વધ અતીક
બાપણ ચોરી અને પરબીતુ જેમા પૂરતી રીતે વર્જન છે એવે અને પૂર્વોપર અગિયાર
આ જિન ધર્મ છે માટે તે અમુક્ત કેમ કહાય ? [૧૦૩] જેમ વેપારી ઉચો માલ ખરીદતા
કપકા પાત થતો નથી, તેમ મે પણ ઉત્તમ ધર્મને સ્વીકર્યો છે તો મારી હેનના કરવા
ચોગર નથી [૧૦૪] તે સાલગીને, હડીલો શેક બો યે કે અરે ભુજ ! તને જે રૂચે તે
કર આજ પછી તને બોલાવવું ઠિચિત નથી [૧૦૫] વળી આ વાત સામગીને તેના
સસગએ પણ કહેવાવી મોકલુ કે, બે મારી દીકરી સાથે તારે કામ હોય, તો જલદી
જિન ધર્મ છોડી દેજે (૧૦૬) અમર તે રિચારું કે, આ જિન ધર્મ શિવાય ખીજુ બધું
અનતવાર પામેતું છે, એમ ચિત્તની તેણે પોતાની સ્ત્રીને લેના બાપના ધરે મોકલાવી
દીધી [૧૦૭] એક રિસે તેની માતાએ કહ્યું કે, હે નસ ! તું તને રૂચે તે ધર્મ કર,

ઓ પસો જહા તુમં વચ્છ । જો રોયડ તુહ ધમ્મો—ત કુળસુ વયં ન
વિગ્ધવેરા ॥ ૧૦૮ ॥ કિંતુ અમરાભિહાણ—કુલદેવિં નિચ્ચમેવ અચ્ચેસુ ।
‘પયપ્પસાયપમ્મવો—તુહ જમ્મો તો રમો આહ ॥ ૧૦૯ ॥ અવ ન સપહ
કપ્પહ—જિણમુણિવરિત્તદેવદેવિંસુ । દેવગુરુત્તિ મરિં મે—મત્તી તહ પળ-
પળપ્પમુહા ॥ ૧૧૦ ॥ નો મહત્તેસુ પઓસો—મળયપિ ન મત્તિમંત મવિ
કિંતુ । [ગ્રંથ ૬૫૦૦] દેવગુરુગુણવિભોગા—તેસુ ઉદાસત્તણ અંર
॥ ૧૧૧ ॥ .

ગયરાગદોસમોદ્ધત્તેણ દેવસ્સ હોઈ દેવચ્ચ । તચ્ચરિયાગમ્પદિમાણ
દસણાં દેવ ત નેય ॥ ૧૧૨ ॥ સિવસાહગુણગણગરવેણ સત્થત્થસમ્મ-
નિરણેણ । રહ ગુરુણોવિ ગુરુત્તં—હોઈ જહત્થ પસત્થ ચ ॥ ૧૧૩ ॥ ના
અવ પળમિય જિણ—નમિજ્જણ તિહુયણેવિ ઋદ્ધઅઓ । નહુ રોયડ લવણ-
જલ-પોણ લીરોયહિજલંભિ ॥ ૧૧૪ ॥ રૂપ તેણ પદિમણિયા—જળણી મો-
ળ અકાસિ સરિસાયા । અહ કુવિંયા કુલદેવી—સે દસડ મોસણસયાહ

અમે તેમા વિદ્ય કરતા નથી (૧૦૮) પણ અમરા નામની કુળદેવીની તો તારે નિત્ય પૂજા
કરવી જોઈએ, કેમકે એના પસાયથીજ તારો આ જન્મ થયો છે, તારે કુમાર આ રીતે
બોલ્યો — (૧૦૯) હે માતા ! હવે મારે જિન અને જિન મુનિ સિવાય બીજા દેવ દેવીઓમા
દેવ ગુરુની બુદ્ધિ ધરવી, અથવા નમસ્કાર વગેરે ભક્તિ ધરવી કરવે નહિ (૧૧૦) મારે
તેમના વિશે લગાર પણ દેવ નથી, તેમ ભક્તિ પણ નથી [મૂળ ૩૦ ૬૫૦૦] કિંતુ
તેઓમા દેવગુરુના ગુણો ન હોવાથી તેઓમા માત્ર ઉદાસીનપણું છે [૧૧૧] રાગ રૂપ
અને મોહના અભાવથી દેવતુ દેવપણું સિદ્ધ થાય છે, તે તેના ચરિત્ર આગમ અને પ્રતિમાના
દષ્ટાંતથીજ જણાઈ રહે છે (૧૧૨) મોક્ષ સાધક ગુણોના ગૌરવથી અને સમ્યક્ રીતે
શાસ્ત્રાચ કહેનાથી ગુરુતુ ખરેખર અને પ્રચરત ગુરુપણું જણાય છે [૧૧૩] માટે હે
માતા ! જિનને નમ્યા પછી ત્રણે જીવનમા બીજાને કેમ નમાય ? કેમકે ક્ષીર સમુદ્રનું પાણી
પીધા પછી લવણ સમુદ્રનું પાણી કેમ લાવે ? (૧૧૪) આ રીતે તેણે ઉત્તર આપ્યાથી
તેની માતા દિવંગીર અધ મૌન ધરી રહી હવે કુળદેવી તેનાપર ગુરુસે વધને તેને સેવ્ય

॥ ૧૧૫ ॥ નય તસ્સ કિંપિ પહવહ્-સતિવ્રુષણસ્સ ધમ્મનિરયસ્સ । વ-
હહ પખોસં અહિય-તો અમરા અમરદત્તમિ ॥ ૧૧૬ ॥

પશ્ચક્લીહોડ કયાવિ-તીહ સો નિદ્દુર ઇમ મણિઓ । રે કૂઢધમ્મ-
ગાન્ધિય-ન પણામ મજ્ઞાવિ કરોસિ ॥ ૧૧૭ ॥ તા ઇન્દ્રિ હોમેમિ તુમ-દ્ધ
ધમો ત મળેહ અમરોવિ । જહ આડવપિ થલવ-તો મારિજ્ઞહ ન કોવિ
તણ ॥ ૧૧૮ ॥ અહ કહવિ તપિ તુદ્ધ-મરિયવ્વે ઇયરહાવિ તા ,જાણ ।
કો સહસણમમલ-મહલહ મવકોદિસયદુલહ ॥ ૧૧૯ ॥ તો અમરા સામ-
રિસા-તસ્સ સરીરે વિઝવ્વણ પાવા । સીસચ્છિસવણઝદરત્ત-વિસ્સિયા વે-
યનાતિવ્વા ॥ ૧૨૦ ॥ જા ઇક્કાવિદુ જીય-હરેહ નિયમેણ ઇયરપુરિસસ્સ ।
દદસત્તો, તહવિ ઇમો-ણ ચિત્તે વિચિત્તેહ ॥ ૧૨૧ ॥

રે જીવ તણ પત્તો-સિંવપુરપદપત્થિણ, સત્થાહો । દેયો સિરિ
અરિહંતો, અપપ્પાપુલ્લો મવઅરન્ને ॥ ૧૨૨ ॥ તા ઇમિણચિય હિયયદ્વિણ

ભય બતાવવા લાગી (૧૧૫) પણ તે સત્તવાન અને ધમપરાયણ અમરદત્તને કંઈ પણ
કરી શકી નહિ તેથી તે તેના ઉપર અધિક પ્રેમ રાખવા લાગી (૧૧૬)

હવે તે દેવી એક વખતે પ્રત્યક્ષ થઈ તેને આ રીતે ધમકાવવા લાગી કે અરે !
ખોગ ધર્મમાં મર્યાદિત થએલા, તુ અને પણ નમતો નથી [૧૧૭] તો હવે તને હું મારી
નાખીશ, ત્યારે હું ધર્મી અમરદત્ત તેને કટોના લાગ્યો કે જો આણુ બગવાન પોણ તો
તાણથી કોઈ મારી શકાય નહિ (૧૧૮) અગર આણુજી તુણુ હોય તો પગી ખીજ
રીતે પણ મરતુજી પડે માટે કોડો ભવમાં દુલભ એવા નિર્મળ સમ્યક્ત્વને કોણ મેનુ કરે ?
[૧૧૯] ત્યારે તે ગુસ્સે થએલી પાપણી અમરદત્તે તેના શરીરમાં માથાની, આખની,
કાળની અને પેટની તીવ્ર વેલ્નાઓ વિકુર્વી [૧૨૦] કે જેમાંની એક વે ના પણ ખીજ
માણુસના જીવિતનેજ હરણુ કરી લે છતાં આ દ્રુ સત્ત મોતાના ચિત્તમાં આ રીતે
ચિત્તવવા લાગ્યો [૧૨૧]

હે જીવ ! શિવપરના માગમાં આત્મા આ ભરપ અરણ્યમાં મને પૂરો કદાપિ

મરણાપિ તુઙ્ગ મદકર । ણ્યમિ પુણ વિમુક્કે-હોસિ જિયતો વિ ત મળાહો
 ॥ ૧૨૩ ॥ કિત્તિયમિત્ત ચ હમ-દુક્ખ તુહ દસણે અપત્તમિ । પાવિય
 અણતપુમ્મલ-પરિયટ્ટદુહસ્સ નરણ્ણ ॥ ૧૨૪ ॥

કિંચ

પઢિહ્લા હવડ સુરા-પાયા પિયરો પરમુદ્ધા હુતુ । પીડતુ સરીર
 વાહિણો વિ સિંસતુ સયણા ય ॥ ૧૨૫ ॥ નિવઢંતુ આવયાઓ-ગચ્છડ
 લચ્છીવે, કેવલં દક્કા । મા જાહ જિણે મત્તી-તદુત્તત્તેસુ તિત્તી ય
 ॥ ૧૨૬ ॥ હ્ય નિચ્છયપ્પહાણં-તચ્ચિત્ત નાહ ઓહિણા અમરા । તસ્સત્તર
 જિયમણા-મ્મણેહ સહસ્સિ ઇવસમ્મા ॥ ૧૨૭ ॥

ધમ્મો સિ ત મહાયસ-તં ચિય સલહિજ્જસે તિહ્વયણમિ । સિરિ
 વીંયરાય ચરણેસુ-જસ્સ તુહ હ્ય દદા સત્તી ॥ ૧૨૮ ॥ અજ્જપ્પમિદ્ધ
 મજ્જાવિ-મુધિય દેવો શુરુવિ સોચેવ । તત્તોપે ત પમાણ-જ પઢિવન્ન

નહિ મળેન શ્રી અર્હત દેવ હમણા સાર્થવાહરપે મળેન છે [૧૨૨] માટે તેને હૃદયમા
 રાખીને તારે મરણ, પણ કલ્યાણકારી છે, અને એને મૂક્યાથી તુ જીવતો જતા પણ અ-
 નાથ થઈ પડીશ [૧૨૩] હે જીવ ! તને આ દુખ તે શા દિસાવ્યમા છે ? તે
 સમ્યક્ત્વ પામ્યા વિના નરકમા રખાડી રખાડીને અનતા પુદ્ગલ પરાવર્તે સુધી સભ્યા છે
 (૧૨૪) વળી દેવી પ્રતિકૂળ થાઓ, માન્ય પરાગમુખ થાઓ, વ્યાધિઓ શરીરને પીડે,
 સગા-નાના નિદો, (૧૨૫) આપણો આવી પડે, લક્ષ્મી જતી રહે, જતા એક નિ
 નેશ્વરમા રહેલી લકિત તથા તેના કંઠેના તત્ત્વોમા ભૂમિ (શ્રદ્ધા) મળ્યા [૧૨૬]

આ રીતે શ્રદ્ધા નિશ્ચયનાણુ તેનું ચિત્ત અમરા અવધિ જ્ઞાનથી જોઈને તેના સાન
 શુભથી રન્નિત થઈ ઉપસર્ગ સહરીને આ ગીતે કહેવાં લાગી—[૧૨૭] હે મહાયત્ર ! તુ
 ધન્ય છે, અને ત્રણે જગતમા તુંજ શ્વાધનીય છે, કે જેની શ્રી વીતરમના ચગ્ગોમા
 આવી મજ્જાત આસક્તિ છે (૧૨૮) આજથી આડીને મારે પણ તેજ દેવ અને તેજ
 ગુરુ છે, તથા હે શ્રીર ! તત્ત્વ પણ તે જે કશુંક ક્યું છે, તેજ પ્રમાણ છે [૧૨૯]

તપ ધીર ॥ ૧૨૯ ॥ ઇય મણિરીપ તીણ-મુક્કા અમરસ્સ સ્વરિ તુદ્ધાપ ।
પરિમલમિલિયઅલિસલા-દસદ્ધવચ્ચા કુમ્મવુદ્ધી ॥ ૧૩૦ ॥ તં દદ્ધુ મહ-
જ્ઞરિય-તપ્પિયરો પુરજણો સમ્મરવગ્ગો । અમરાપ વયણેણ-જાઓ જિણ-
દસણે ભક્તો ॥ ૧૩૧ ॥

સમુરેણ પહિદ્ધેણ-તો ધૂયા પેસિયા પહ્ગિહમિ । તપ્પભિહ્ અમર-
દક્કો-સકુદ્ધવો કુણ્ણ જિણધમ્મ ॥ ૧૩૨ ॥ સુચિર નિમ્મલ દસણ-સાર,
પાલિય ગિહસ્થધમ્મ સો । જાઓ પાણયઅમરો-મહાવિદેહમિ સિઙ્ગિ-
હિહ ॥ ૧૩૩ ॥

અમરદત્તચરિત્રમિદ્ મુદા—

ગતમલ પરિમાન્ય વિવેકિન ।

ભજત દર્શનશુદ્ધિમનુત્તરા—

ભવત યેન મહોદયશાલિન. ॥ ૧૩૪ ॥

॥ इत्यमरदत्तदृष्टान्तः ॥

(છ)

એમ કહીને તેણીએ તુષ્ટ થઇ અમરદત્તના ઉપર સુગંધથી ભળેલા ભમરાના ગુન્ધરવવાળી
પાંચ વચ્ચના ફૂલની રૂઢિ કરી [૧૩૦] તે મહા આશ્ચર્ય લોધને અમરાના વચ્ચનથી તેના
આત્માપ, નમર જનો, તથા તેના સાસરીયા સર્વે જિનધર્મના શાળી થયા (૧૩૧)

ત્યારે સસરાએ શણ થઇ પોતાની પુત્રીને પતિના ઘેર મોકલાવી ત્યારથી અમર-
દત્ત સકુદુબ્ધ જિનધર્મ કરવા લાગ્યો (૧૩૨) આ રીતે ચિરકાળ નિર્મળ સમ્યક્ત્વને
ગ્રહીત્ય ધર્મ પાળીને તે આણુત નામના બારમા દેવલોકમા દેવતા થયો અને મહા વિદે-
હમા જન્મી મોક્ષે જશે [૧૩૩] આ રીતે અમરદત્તનું આ નિર્મળ ચરિત્ર દુષ્ણી વિચા-
રીને હે વિવેકી જનો ! તમે સત્તી અધિક દયાન શુદ્ધિ ધારણ કરો, કે જેથી મહોદય
પામે. [૧૩૪]

આ ગીતે અમરદત્તનો દ્રશ્ય છે.

एव प्ररूपितः सप्तदशसु भेदेषु दर्शन इत्यष्टमो भेदः अधुना गङ्गारि
कामयाह इति नवम भेदमाह.

(मूलं)

. गङ्गुरिगपवाहेणं-गयाणुगइय जण वियाणतो ।

परिहरइ , लोससलं-सुसमिक्खियकारओ धीरो ॥ ६८ ॥

गङ्गुरिका एदकास्तासा प्रवाहः सचरण एकस्या अनुमार्गेण सर्वा-
सांगमन गङ्गुरिकाप्रवाहः—द्वारगायायामादिशब्दः कीटिकामकोटकादि ,
प्रवाहससूचनार्थ—स्तेनकृत्वा गतानुगतिकमविचारितकारिण जन लोक
विजानभवबुध्यमानः परिहरति लोकसंज्ञामविचारितरमणीया लोकोद्देशि-
कुरुचद्रनर्द्रवत्,—कथभूतः सन्नित्याह—सुपरीक्षितकारकः सुपर्यालोचितविधायी
धीरो मतिमानिति.

એ રીતે સત્તર ભેદોમાં જનરૂપ આક્રમો ભેદ કરેલા, હવે ગંગુરિકાપ્રવાહરૂપ નવમો
બે નથુવે છે —

भूणनो अर्थ

ગાડરિયા પ્રવાહથી ગતાનુગતિક લોકને જાણીને લોક સ-
જ્ઞાનો પરિહાર કરી, ધીર પુરુષ સુસમીક્ષિતકારી થાય [૬૮]

दीक्षानो अर्थ.

ગાડરો એટલે મેદીઓ તેમનો પ્રવાહ એટલે એકના માર્ગે બધાનું ચાલવું, તે ગુ-
રિપ્રવાહ જાણુવો દ્વાર ગાયામાં આદિ શબ્દ છે, તે કાડી, મોકાડી વગેરેના પ્રવાહને સૂચવે
છે તે ગુરિપ્રવાહવડે કાળે ગતાનુગતિકપણે અથાત્ વગર વિચારે ચાલતા લોકને જાણુવો
ચર્ચા બુદ્ધિમાન પુરુષ લોક સજ્ઞાને એટલે કે, વગર વિચારે રહી લાગતી લોકહેરી
(લોક રતી)ને કે ચદ્ર શબ્દની માફક તથાને સુપરીક્ષિતકારી એટલે બરોબર વિચારીને
રે ક્રિયા કરે છે

કુરુચદ્રનરેદ્રક્યાત્વેવ,

ગયવન્જિયપિ સગય-કેનારિ અહયપિ સઘ્વયા સુહય । પુરમત્થિ
કચણપુર-કુરુચદો તત્થ નરચદો ॥ ૧ ॥ તસ્સા મિ જિણો ઇય સત્ત-
તત્તવર તુરગગમણ દુલ્લભિઓ । મિહિરુ વ્વ તિમિરમરપસર-રોહગો રોહગો
મતી ॥ ૨ ॥ ગઢારિગપાહ મુત્તુ મુત્તમ સો નરુત્તમો ધમ્મ । સમ્મ
જિન્નાસમણો-કયાવિ મત્તિ મળઇ એવ ॥ ૩ ॥ મહ વહસુ સચિવ પુગવ-
કો ધમ્મો ઉત્તમ્મ ત્તિ સો આહ । દેલાહીલિયસુરનર-ગણાણ કરુણાણ
જત્થ જઓ ॥ ૪ ॥ કહ નજ્જઇ ત્તિ રક્ષા-બુત્તે મતી મળેઇ વયણે ।
ઉમારેણ નજ્જઇ-મુત્ત મદિદ્ઢપિ જહાં ઇત્થ ॥ ૫ ॥

ઇય સૌંઝ મળઇ વિવો-જઇ એવ તો તુમ મહામતિ । સઘ્વે દસ-
ગિણો વાહરિત્તુ ધમ્મ વિચારેસુ ॥ ૬ ॥ હોંઝત્તિ એવ મળિઝણમતી-સહુ-

કુરુચદ્ર ગબ્બની કથા આ રીતે છે

ગદ [રામ] રહિત છતાં સગજ (હાથીઓવાળું) કોષએ પણ અહત
[અણુ કોતેલું] છતાં સર્વદા સુખમ—કમનપુર નામે નગર હતું ત્યાં કુરુચદ્ર નામે ન
રેદ્ર હતો (૧) તેનો જિનોદિત સાત તત્વરૂપ સાત ઉત્તમ ધોણથી ચારિયા અને સૂર્યની માફક
અસાનરૂપ અધકારના ભેરને અગ્રધાવનાર રોહક નામે મત્રી હતો [૨] હવે તે રાજ
ગુરુપ્રવાહ છોડીને ઉત્તમ ધમને રૂઢી રીતે ભણવા છાંડતા થઈ ગયો અને આ રીતે કહેવા
લાગ્યો— (૩) કે હે સચિવ પુગવ ! મને કહે કે, કયો ધર્મ ઉત્તમ છે ? ત્યારે મત્રી
બોલ્યો કે, સહજમા દેવ અને મનુષ્યોને હીનનારુ ઉદ્વિગ્નો બર્થ જય વણુઓ દોષ તે
ધર્મ ઉત્તમ છે (૪) રાજાએ કહ્યું કે, તે શી રીતે માનુષ પડે ? ત્યારે મત્રી બોલ્યો કે, જેમ
મૂઢા ઉદ્ગારથી અણુ દીઠેનાં બોજનની પણ ખમર પડે છે, તેમ વચન ઉપરથી તેની
ખમર પડી શકે છે (૫)

જેમ સાંભળી રાજા બોલ્યો કે, જો એમ છે તો, હે મહા મત્રી ! તું સર્વ
ધર્મવાળાને બોલતી ધમની વિચારણા ચલાવ [૬] ત્યારે મત્રીએ તે વાત સીકારીને—

दल वा वयण नत्ति । एयं समस्साइ पय लिहेउ-ओल्लिउण च भणेइ
एव ॥ ७ ॥ जो सह डमिणा पाएण-सगयत्येण पूरिय समरस । रजेड
पुहदनाह-तस्सेव इमो हवइ भत्तो ॥ ८ ॥ उय सोउण-अहमहमिगाइ स-
न्नेवि तत्थ दसणिणो । त गहिउण पाय-रइउ वित्त ससत्तैए ॥ ९ ॥
पत्ता निव-अत्थाणे-आमीवाय भणेमि उवाविहा । तो रत्तो शुन्नाए-प-
देइ एवं छुगयसीसो ॥ १० ॥

मालाविहारमि मइज्ज दिहा-उवासिया कचणभूसियगी । वक्खि-
त्तचित्तेण मए न नाय-सकुडल वा वयण नवत्ति ॥ ११ ॥

अन्यः प्रोवाच-

भियत्ताभमत्तेण मइज्ज दिह-पमदामुह कमलविसालिनत्तं । वक्खि-
त्तचित्तेण मए न नाय-सकुडल वा वयण नवत्ति ॥ १२ ॥

“सकुडल वा वयण नवत्ति” એવું સમસાનુ પદ લખી પાટિમાપર લટકાવીને
લોખને કહ્યું કે, (૭) જે આ પદ સાથે મળતા અર્થવાળા પદોથી સમસ્યા પૂરીને, રાખને
રાશ કરશે, તેનોજ તે ભખત થશે (૮) તે સાબળાને બધા દશનવાળા દોડમદોડા કરી
તે પદ ઉતારી લખને પોતાની શક્તિ પ્રમાણે ૭૬ સ્ત્રી, [૯] રાજસભામાં આવી
આશીર્વાદ બોલીને એકમ થઈ બેઠા ત્યારે રાજના દુકમથી મુગન (બુદ્ધ) નો શિષ્ય
આ રીતે બોલ્યો —

આજ મેં માળા વિહારમાં એક સોનાથી ગણુગારેલી ઉપાસિકા જોઈ પલ્લુ માર ચિત્ત
નિશ્ચિત્ત હોવાથી તેના વદનમાં કુડળ દત્તા કે નહિ તે હું જાણી શક્યો નહિ (૧૧)

બીજો બોલ્યો—

આજ મેં લિહ્યા ભમતા કમળ જેવા નિવાળ નેત્રવાળુ પ્રમદાનુ મુખ જોયું,
પલ્લુ માર ચિત્ત નિશ્ચિત્ત હોવાથી તેના વદનમાં કુડળ દત્તા કે નહિ, તે હું જાણી શક્યો
નહિ [૧૨]

અમરઃ પ્રણિજગાદ—

ફલોદણ મિહ ગિર્હં પવિઠો-તત્ત્વા સળત્ત્યા પમયામિ દિઠા । વ-
 વિલ્લત્તચિત્તેણ મણ ન નાય-સકુલલ વા વયણ નવત્તિ ॥ ૧૩ ॥ તો સા-
 રેયરમ્ભ-નિવેણ કલ્યાણ પુલ્લિયા વિબુહા । જપતિ નહુ વિસેસ-ણસિ
 વય દેવ પિચ્છામો ॥ ૧૪ ॥ જ રહ રમેહિ વવિલ્લત્તચિત્તયા અવિલ્લયા કુ-
 ઢ સોઝ । અજિરિદિયત્તમૂલ-સહયમ્મો તેણ ચિત્ત મિણ ॥ ૧૫ ॥ ત સો-
 હણ સયમવિ-વીમસિતા પયપરૂ નરિંદો । કહ મતિસત્તમ અહ-વત્તમ્મધ-
 મ્મ વિયાણિસ્સ ? ॥ ૧૬ ॥ પમણરૂ મતી નરવર-જિણદસણિણોવિ અલ્લિય
 રહ મુણિણો । વિહિયપયત્તયા પાલિયમહવ્વયા પવરગોવસમા ॥ ૧૭ ॥ સ-
 મતિણમણિણો સમમિત્તસત્તુણો તુલ્લરકમરવરૂણો । મહુપરવિસીકયમાણ-
 વિત્તિણો ધમ્મફલતરુણો ॥ ૧૮ ॥

નીચે બોલ્યો—

નશીન થોગે હું એક ધરમા પેઠો ત્યાં મેં આસનપર બેઠેલી પ્રમદાને જોઈ, પણ
 મારે ચિત્ત વિદિષ્ઠ હોવાથી તેના વલનમાં ફેરવણ હતા કે નહિ, તે હું જાણી શક્યો
 નહિ (૧૩)

ત્યારે રાત્રીએ પડિતોને તે કાલ્યોમા સાર નરતુ પારખના પૂછતા, તેઓ બો ૫૧ કે હે
 દેવપં અમે કંઈ એઓમા શરક જોઈ શકતા નથી [૧૪] વળી એમા જે એમણે
 વિદિષ્ઠ ચિત્તતા જણાવી, તે ખુશી રીતે અજિરિદિયપણુ જતાવે છે, અને તે તો અધર્મ
 છે મારે એ વિચારવા ચોખ્ખ છે (૧૫) તે સાલણીને રાત્રી પોતે પણ તે કાલ્યોને
 નિચારીને જોયો કે હે મત્રિ ! શી રીતે હવે હું ઉત્તમ ધર્મ જાણી શકીશ ? (૧૬)

મત્રિ બોલ્યો કે હે નરેશ્વર ! ઇલા હજુ જિન દસનના પણ મુનિઓ છે તેઓ
 પતાયના જાણુ મહા મતના પાળનાર અને મહા ગોપ સમાન છે [૧૭] વળી તેઓ
 તણુ અને મણિ શત્રુ અને મિત્ર તથા રક અને રાત્રીમા સમાન દષ્ટિ રાખનારા, મધુકર
 તિથી પ્રાણુ ટપ્ત કરનારા અને ધર્મ જળના તરે સમાન છે [૧૮] વળી તેઓ જિતેદિય

સજ્ઞાયજ્ઞાણરયા-જિહ્વિયા જિયપરીસહકસાયા । તે આહૂયાવિ
 હહ-હંતિ ન ઇતિ વ, ન જાણામિ ॥ ૧૯ ॥ મળિય નિવેણ વરમંતિ-જ્ઞત્તિ
 વાહરસુ તે મહામુણિણો । તત્તો અસુદસુદ્ધી-સુદ્ધમુણી તેણ આહૂઓ ॥ ૨૦ ॥
 નમિડં મળિયં રના-સુદ્ધય કિંમુણસિ કાઝ ત કવ્વં । શુરુપાયપસાપ-
 ણ મુણેવિ ઇય મળઈ સાહવિ ॥ ૨૧ ॥ તો કુરુચદનરિંદો-તય સમસ્તા-
 પય પયપેદ । સિંગારસ્સવિરઠિયા-મુણિણાવિહુ પૂરિયા એવ ॥ ૨૨ ॥ ત-
 તસ્સ દંતસ્સ જિહ્વિયસ્સ-અજ્ઞપ્પજોગે ગયમાણસસ્સ । કિં મજ્જ પ્પણ
 વિચિંતણ-સકુદલણ વા વયણં નવત્તિ ॥ ૨૩ ॥

મળઈ નિવો સુદ્ધ તપ-સિંગારેણ ન પૂરિયા કિમિય । સ મળઈ
 જિહ્વિયાર્ણ-જડણ ઘુંતુ ન સો જુતો ॥ ૨૪ ॥ ચિરિઅગારો સિંગારવત્તિ
 જપતિ તપિ જઈ જડણો । તા નૂળ ચદવિંવા-અગિવુદ્ધી સમુપ્પન્ના ॥ ૨૫ ॥

કિંચ

વલ્લે સુવકો ય દો દુદ્ધા-ગોલયા મદિયાપમ્યા । દોવિ આવહિયા

અને પરીપદ તથા કપાલના છત્રનાર હોઈ, સ્વાધ્યાય ધ્યાનમાં તત્પર રહે છે, માટે તેમને
 બોલાવતા પશુ ધ્રુવા આવે, કે નહિ, તે હું જાણુવો નથી (૧૯) રાજા બોલ્યો કે, હે
 મનિવર ! તે મહા મુનિઓને જલદી બોલાવ ત્યારે મનિઓ એક અશુદ્ધ સુદ્ધિવાળા સુલ્ક
 મુનિને ત્યાં બોલાવ્યો [૨૦] તેને નમીને રાજાએ વશુ કે, હે સુલ્ક ! તું શું કામ
 કરી જાણે છે ? તે બોલ્યો કે, હા, શુક્રના પયતાના પમાપથી જાણુ છું (૨૧) ત્યારે
 હૃદયદ રાજાએ તેને તે સમસ્યા પદ આપ્યું, ત્યારે તે મુનિએ શ્રુતાર રસ ટાળીને તે સમસ્યા
 આ રીતે પૂરી (૨૨) ક્ષત ઘત, જિતે દ્રિય, અને અધ્યાત્મ યોગમાં મન રાખનાર મુનિને
 એવું ચિંતવવાની જરૂર શી છે ? કે કુકર્મજાણુ વદન છે કે નહિ ? [૨૩]

રાજા બોલ્યો કે, હે સુલ્ક ! તે આ શ્રુતારથી કેમ ન પૂરી ? સુલ્ક બોલ્યો કે,
 જિતે દ્રિય મનિઓને તે બોલવા યોગ્ય નથી [૨૪] શ્રીનો અગાર તે શ્રુતાર છે, તેને
 પશુ બે મનિઓ વહેતે, તો પરેખર ચદના મિલથી અગ્નિની વૃષ્ટિ થઈ જણાય [૨૫]
 વળી જુવો, લીનો અને સૂકો એવા માટીના બે ગોળા દોય, તે લીંતે પાંચડીયે, તો બે

કુદ્ધે-જો ઉલ્લો સો વલગ્ગઈ ॥ ૨૬ ॥ એવ લગ્ગતિ દુમ્મેહા-જે નરા કા-
મર્ગલસા । વિરત્તા તુ ન લગ્ગતિ-જહા સે સુવરુગોલણ ॥ ૨૭ ॥ ઇય
દુદ્ધમદ્દિયદુદ્ધસ્સઅસ્સદમસ્સ વરસુણિણો । વયણ સુણિઠ રાયા-ચમવિક્રઓ
ચિતણ ચિત્તે ॥ ૨૮ ॥

અમય રસેસુ ગોસીસ—ચદણ ચદણેસુ જહ પવર । તહ સવ્વેસુવિ
ધમ્મેસુ—નૂળં ધમ્મો ઉ જિણમણિઓ ॥ ૨૯ ॥ એવં ચિંતિય સમ—પુદ્ધેણ
સમ ગમિતુ ગુરુપાસે । સોડણ ધમ્મકહ—ગિહથ્થધમ પવ્વજેઈ ॥ ૩૦ ॥
ચિરકાલ પરિપાલિય—યમ્મ સચિવેણ રોહમેણ સમ । કુરુચટ્ટમહારાઓ
જાઓ સુક્કાણ આભાગી ॥ ૩૧ ॥

એવ નિશમ્પચરિત્ત સુવિવેકિકેદિ—

જીમ્મતગર્જિતનિમ્મ કુરુચટ્ટરાણ્ણ ।

મઘ્યાજના. સપદિ ગટ્ઠરિકાપ્રવાહ—

સુત્તન્ના અયતુ વિશદ જિનરાજધર્મ ॥ ૩૧ ॥

॥ ઇતિ કુરુચંદ્રનરેંદ્રકથા ॥

હીનેા દોન, તે ચોટ [૨૬] એ રીતે જે દુશુદ્ધિઓ કામની લાનલાવણા હોય તે ફરસે—
પણ જેઓ નિરખા હોય તેઓ સુખ ગોળાની માફક કયાઈ પણ વળગેલ નહિ (૨૭)
આ રીતે દુર્લભ દુષ્ટ મુખપ્રધાના ઇન્દ્રિયરૂપ ધોધાને દમનાર તે ઉત્તમ મુનિનું વચન સાભળીને
રાજા અમરકાર પાત્રી ચિત્તમા આ રીતે ચિત્તવવા લાગ્યો (૨૮)

જેમ રસોર્માં અચૂન ઉત્તમ છે એવનોમા ગોશીર્વ એવન ઉત્તમ છે તેમ સર્વે
ધર્મામા જિન ભાવિત ધર્મજ ઉત્તમ છે [૨૯] આ રીતે જરાજર ચિત્તનીને 'હુતનકની
સાથે ચુર પાને જાઈ ધર્મ કથા સાભળીને તેણે શુદ્ધરૂપ ધર્મ સ્વીકાર્યો [૩૦] તે ધર્મને
ચિરંખણ પળીને શહેક મંત્રિની સાથે કુરુચટ્ટ મહાસજ્જ સુખેનો આલાગી થયો [૩૧]
આ રીતે સુવિવેકિ જનરૂપ મધુરેને હરિત કવ્વા મેધના ગજારવ સમાન કુરુચટ્ટ રાજાનું
ચરિત સામગીને ભવ્ય જોએ અકુરિ પ્રવાહ ઝેડી નિર્જળ જિન ધર્મ પામવો વ્તેષ્યો [૩૨]

આ રીતે કુરુચટ્ટ રાજાની કથા છે.

ઇત્યુક્તઃ સપ્તદશમ્યુ ભેદેષુ ગઢરિકાપ્રવાહ ઇતિ નવમો ભેદ—ઇટાનાં
માગમપુરસ્સરં સર્વો. ક્રિયાઃ કરોતીતિદશમ ભેદમભિધિત્સુરાહ

[મૂલં]

નત્થિ પરલોયમગ્ગે-પમાણ મન્ન જિનાગમ મુચ્છ, ।

આગમપુરસ્સર ચિય-કરેહ તો સન્નવકિરિયાઓ ॥ ૬૯ ॥

(ટીકા.)

નાસ્તિ ન વિચિતે પરઃ પ્રધાનો લોકો મૌક્ષસ્તસ્ય માર્ગે જ્ઞાનાદિ-
ત્રયરૂપે પ્રમાણ પ્રત્યયહેતુરન્યત્ જિના રાગાદિજેતારસ્તૈઃ પ્રણિતઃ સિદ્ધાંતો
જિનાગમસ્ત મુરત્વા તસ્યૈવાન્યયાત્વાસમગ્ગા,—દુક્તચ—

રાગાદ્વા દ્વેષાદ્વા—મોહાદ્વા વાચ્યમુચ્યતેહાનૃત । યસ્ય તુ નૈત્તે
દોષાસ્તસ્પાનૃતકારણ કિ સ્યાત્

‘એ રીતે સત્તર ભેદોમા મહુરિ ઝનાહરમ નવમો ભે. કહેા હવે આગમ પુરસ્સર
સન ક્રિયાઓ કરે, એ દશમા ભેદને કહી બતાવે છે—

મૂળનો અર્થ.

પરલોકના માર્ગમાં જિનાગમ સિવાય બીજી પ્રમાણ નથી,
માટે આગમ પુરસ્સરમજ સર્વ ક્રિયાઓ કરે. [૬૯]

ટીકાનો અર્થ.

પર એટલે પ્રધાન સૌક એટલે મોક્ષ તેના માર્ગમાં અચાત્ જ્ઞાન દ્વચન ચારિત્રરૂપ
મોક્ષ માર્ગમાં જિન એટલે રાગાદિકના છતનાર તેમજ કહેલા સિદ્ધાંતને ઠોડીને બીજી
કંઈ પ્રમાણ એટલે ખાતરી કરાવનાર પુરાવો નથી, કેમકે તેનેજ અ વધાપણાનો અસભવ
છે ને માટે કહેયું છે કે—

રામથી, બપથી કે મોહથી જુદું વાક્ય બોલાય છે હવે જેને એ વેષો ન દોષ,
તેને જુદું બોલવાનું શું મરણ દોષ ?

પૂર્વાપરાવિરુદ્ધત્વાચ-તયાદિ,

ધર્મસ્ય મૂલ કર્ણઃ જિનોદિતા-તદ્વત્ક્રિયાપ્યગિહિતા જિનોત્તમૈ

સામાયિક સાધિતમાદિતો યયા—સાત્વાદયોપ્યેવમમુપ્ય પાલકાઃ

આગમપુરસ્સરમાગમપર્યાલોચનપૂર્વકમેષ—ચિયશબ્દમ્યેવકારાર્થત્વા-
ત્—કુરોત્પન્નુતિષ્ઠિતિ,—તતસ્તસ્માત્કારણાત્ સર્વાઃ ક્રિયા દેવવદનક
મત્યાલ્પાનમતિક્રમણાદિરૂપા, વરુણમહાશ્રાવકવત્.

અત્ દેવવદનત્રિધિરેવ

દહતિય^૧ અહિગમપણગ^૨—દુદિસિ^૩ તિહુગ્ગહ^૪ તિહા ઉવંદણયા^૫ ।

પણિવાય^૬ નમ્મકારો^૭—વન્ના સોલસયસીયાલા^૮ ॥ ૧ ॥ ઇગસીસય તુ

પયા^૯—સગનડઈ સપયાડ^{૧૦} પળ દહા^{૧૧} । વાર અહિચાર^{૧૨} વડ વદાણિ-

જ્જા^{૧૩} સરણિજ્જ^{૧૪} ચરહ જિણા^{૧૫} ॥ ૨ ॥ ચરે યુરૂ^{૧૬} નિમિત્તદ્દ^{૧૭}—

વળી તે પૂવાપર અનિરોધ છે તેએ રીતે કે —

જેમ ધર્મનું મૂળ જિનેશ્વરે કરેલું હતી તે પ્રમાણે ક્રિયા પણ પ્રાણિઓને હિત
કરનારીજ બતાવી છે ત્રાખવા તરીકે આદિમા સામાયિક બતાવ્યું છે, તેનેજ રક્ષણ કર
નારા ક્ષાંતિ વગેરે બતાવેલા છે, માટે આગમની પર્વાલોચનાપૂર્વકજ સર્વ દેવવદન પ્રત્યા
ખ્યાન, પ્રતિક્રમણ વગેરે ક્રિયા કરે વરુણ મહા શ્રાવકની માફ

સા દેવવદનની ત્રિધિ આ રીતે છે

દશ ત્રિક, પાચ અલિગમ એ દિશા, ત્રણ અવગ્રહ, ત્રણ પ્રમરની વલ્લા, પ્રણિ,
પાન, નમસ્કાર સોળસો સુક્તાગીસ વર્ણ [૧]

એકસો એકાશી પદ, સત્તાણું ત્રી પદ, પાચ દક્ક બાર અધિકાર, ચાર વદનીય
ચાર ચરણીય, ચાર પ્રકારના જિન, ચાર સ્તુતિ, આઠ નિમિત્ત બાર હેતુ સોળ આચાર,
ઓગણીસ દોષ કાપોત્સર્ગનું માન, સ્તોત્ર, સાત વેળા, દશ આશાતનાનો ત્યાગ, એ રીતે
ઓનીશ દ્વારથી ચૈત્સ વદનનાં ૭૦૭૪ રચાન થાય છે (૨-૩-૪)

વાર હેઠ ય^{૧૮} સોલ આગારા^{૧૯} । મુળર્વાસદોસ^{૨૦} ઇસ્તમમાણ^{૨૧} યુત્ત^{૨૨}
ચ^{૨૨} સગવેલા^{૨૩} ॥ ૩ ॥ દસ આસાયણચાઓ^{૨૪} એવ ચિદ્વદનાઈ
વાળાઈ । ચત્તવીસદુવરેઈ-દુસદસ્ટા હુતિ ચત્તસયારા ॥ ૪ ॥

દ્વાર ગાથા:

તિન્નિ નિસીદી તિન્નિ ય—પયાદિના તિન્નિ ચેવય પનામા । તિ-
વિદા પૂયા ય તદા—અવત્યતિયભાવણ ચેવ ॥ ૫ ॥ તિદિસિ નિરવલ
વિરઈ—પયમૂમિપમજ્જણ ચે તિવલુત્તો । વન્નાઈ તિય મુદાતિયં ચ તિવિ
હ ચ પરિહાણ ॥ ૬ ॥ ઘરજિણહરજિણપૂયા વાવારચાયઓ નિસીદિતિ-
ગ । અગ્ગદ્ધોરે મજ્જે-તદયા ચિવદના મજ્જ સમય ॥ ૭ ॥ અંગગાભાવભેયા
પુપ્પાહારમુરૂઈ-પુયતિગ । ન્હવણઅળમારેઈ-નજ્જઈ છત્તમત્યવત્થ જિણે,
॥ ૮ ॥ પદિહારઅદ્ધગેણાહ-ભાવિજ્જઈ કેવલીતણ સસ્સ । પલિયકુસ્સ-
ક્ષેટ્ઠિય-સિદ્ધત્ત ઇય અવત્થાતિય ॥ ૯ ॥ વન્નતિય વન્નત્થા-લવણ માલંચ-

ઉપરની ચાર દ્વાર ગાથાઓ છે

• દશ ત્રિક આ રીતે છે—તથુ નિસીદી, તથુ પ્રદક્ષિણા, તથુ પ્રણામ, ત્રિવિધ
પૂજા, તથુ અવસ્થા લાનવી, તથુ દિશાએ જોતુ નરિ, તથુ વાર પગ ભૂમિ પ્રતાર્જવી,
તથુ વર્ણ, તથુ મુદા, અને તથુ પ્રકારે પ્રણિધાન. (૫-૬)

ધરનો વ્યાપાર, જિન ધરનો વ્યાપાર અને પૂજનો વ્યાપાર ત્યાગવાપૂર્વક તથુ નિ
સીદી કરાય છે પદેની અમ્મદારે, ખીજ મધ્મદારે અને ત્રીજ ચેત્તવદન વખતે. (૭)
પ્રણયી અમ પૂજા, બળિયી અમ પૂજા, અને સુનિયી લાવ પૂજા એમ તથુ પૂજા ઈ
સ્નાન અને અચન કરાવવા ઉપરથી જિનેશ્વરની છત્રચાવરયા જણાય છે [૮] આઠ
પ્રતિદર્શ ઉપરથી કેવળિ અવસ્થા જણાય છે, પર્યકાસન અને કાયોત્સર્ગથી સિદ્ધયર્થ જ-
ણાય છે, એમ તથુ અવસ્થા છે [૯] તથુ વર્ણ તે વર્ણ, અર્થ અને આશયન. ત્યા
આવગન એટલે પ્રનિમા વગેરે જણાતુ તથુ મુદા, તે યોગ મુદા, જિન મુદા અને મુકા

ળં તુ પદિમાઈ । જોગજિણ મુતમુત્તી-મુખમેણ મુદ્ધતિય ॥ ૧૦ ॥ અ-
નુવ્રતરિ અગુલિ-કોસાગારોદિ દોદિ હત્યેદિ । પિટોવરિ કુપ્પરસઠિદિ
તદ જોગમુદ્ધ સ્તિ ॥ ૧૧ ॥

ચત્તારિ અગુલાઈ-પુરઓ હળાઈ જત્ય પન્ઠિમઓ । પાયાણ હસ્ત-
ગ્ગાણ્ણા પુણ હોદ્ધ જિણમુદ્ધા ॥ ૧૨ ॥ મુત્તામુત્તીમુદ્ધા-જત્ય સમા દોલિ
ગમિયા હત્યા । તે પુણ નિલાહદેસે-લગ્ગા અન્ને અલગ્ગ સ્તિ ॥ ૧૩ ॥
પચગો પણિવાઓ-ચયપાદો હોદ્ધ જોગમુદ્ધાઈ । વદણાજિણમુદ્ધાઈ-પણિ-
દ્ધાણો મુત્તમુત્તીઈ ॥ ૧૪ ॥ પણિદ્ધાણતિગચેદ્ધય^૧-મુણિયદ્ધણ^૨ પત્થણાસહુ^૩-
વા । મળ^૧ વય^૨ ક્કાઈ ગત્ત^૩-સેસત્તિયત્થો હ પયહુ સ્તિ ॥ ૧૫ ॥ સ-
ધિતદ્ધવ્વહ્મણ^૧-મચિત્તઅણુહ્મણ^૨ મળેગત્ત^૩ । ઇગ્ગસાદિહ્મત્તરાસગ^૪-અજ-
લી સિરસિ જિણદિદ્ધે^૫ ॥ ૧૬ ॥

સુક્તિ મુદ્ધા છે (૧૦) ત્યાં એક બીજાની આગળથી બેરબીને પેકુના ઉપરના કોપરાપર
બે હાથ ધરીને કોસાકાર બાધી ઉભા રહેવું તે યોગ મુદ્ધા છે [૧૧,]

ત્યાં પગનો આગળો ભાગ ચાર આગળના આતરે હોય, અને પાછનો ભાગ
તેથી ઉછા આતરે હોય, એ રીતે પગ રાખીને કાયોત્સર્ગે ઉભા રહેવું, તે જિન મુદ્ધા છે
[૧૨] ત્યાં બે હાથ સરખા બેગલીને તે કપાળે લગાડવામાં આવે અને બાકીનો ભાગ
અળગો રાખવામાં આવે તે મુક્તાસુક્તિ મુદ્ધા બાધુની (૧૩) પચાગે નમવું, તે પ્રહિ
પાત રતવ થી યોગ મુદ્ધાએ કરાય છે વદન જિન મુદ્ધાએ કરાય છે, અને પ્રહિધાન
મુક્તાસુક્તિ મુદ્ધાએ કરાય છે (૧૪) ચેત્ય વદન, મુનિ વદન અને પ્રાર્થનારૂપ ત્રણ
પ્રહિધાન છે અથવા મન વચન અને કાયાનુ એકત્વ (એકામતા) તે ત્રણ પ્રહિધાન
[૧૫] આકીની ત્રિકોનો અર્થ પાધરો છે [૧૫] સચિત્ત દ્રવ્ય છાંડરા અચિત્ત દ્રવ્ય રાખવા
એકામતા એકસાડિ ઉત્તરાસગ, અને જિનનુ દશન થતા અજગિ બાધવી, એ પાચ
અભિગમ છે (૧૬)

इय पचविंशभिर्गमो-अह्ना मुन्यति रायचिंयाइ । खगं^१ छत्तो^२
 वाणह^३-मउह^४ चमरे^५ पचपण ॥ १७ ॥ वदति जिणे दाहिण-दिस-
 द्विया पुरिस, वामादिसि नागी । नव कर जहन्न सदही-कर जिट्ठ मज्झ-
 गहो सेसो ॥ १८ ॥ नवकारेण जहन्ना-चिइवदण मज्झ ददथुइजुयण ।
 पणददथुइ चउक्क-अयपणिहाणेहिं उक्कोमा ॥ १९ ॥ पणिवाओ पचं-
 गो-दो जाणु रुग्गु चमग च । मुहूमत्थनमुकारा-इगदुगतिग जाव अ-
 द्दसय ॥ २० ॥ वन्नद्वसद्वि नव पय-नवकारे अद्व सपया तत्थ ।
 सगसंपयपयतुल्ला-सतरग्गवर अद्वमी दुपया ॥ २१ ॥

पणिनाय अक्खराई-अद्वાવીસ તહાય ઈરિયાપ । નવનડય અક્ક-
 રસય-દુતીસપયસપયા અદ્વ ॥ ૨૨ ॥ દુગદુગ ચડસગ ઇગપણ-દસઈ
 વગ ઈરિયસપયાઈ પયા । ઈચ્છા^૧ ઈરિ^૨ ગય^૩ ઓસા^૪-જેમે^૫ ઈર્ગિદિઃ અ-

એ ગીતે પાંચ પ્રકારનો અભિગમ કહ્યો, અથવા પાંચ રાજ ચિન્હ હોડવા, તે આ
 રીતે છે, ૧મું, છત્ર ઉપાનંદ (પગખા) મુકુટ, અને ચામર [૧૭] જિન પ્રતિમાની
 સડળી બાણુએ ઉભા ગદી પુરો વાદે, અને વામ બાણુએ ઉભા રત્ની શ્રીઓ
 વાદે ૧૪-૫ અક્ષત્રક નવ હાથ છે, સાડે હાથનો મધ્યમ અવગ્રહ છે, અને તેથી
 વધુ તે ઉકુટ અવગ્રહ છે [૧૮] નોમર બોનલુ, એ ગધન્ય ચૈલવદન છે, દડક
 અને થોપ બોની જની, તે મધ્યમ ચૈલવદન છે, અને પાંચ દડક અને ચાર થોપ તથા મત્ર
 અને પ્રણિધાન બોનવા, તે ઉકુટ ચૈલવદન છે (૧૮) બે હાથ, બે પગ, અને મન્ત્રક ન
 માનતા, તે પચાગ પ્રણિધાત છે સૂક્ષ્મ અથાના એક, બે, ત્રણ કે ચારત્ર એનો આડ
 દાન્ય બૈલવા તે નમસ્કાર છે [૨૦] પોકરમા અડમ્મ વધુ છે, નવ પદ છે, આડ
 સપદ છે ત્યાં સાત સપદ અને સાત પદમા સરખા અડમ્મ છે, અને આડમી ત્રી પદ
 સત્તર અડમ્મની છે [૨૧]

• પ્રણિધાત [લઘુ વાલ્યા કે પમામમણા]મા અતીસ અડમ્મ છે, તેમજ ઈરિ
 ધાવદીમા ૧૮૬ અડમ્મ છે, બીજીન પદ છે, જો આડ સપદ છે [૨૨] તે આડ
 સપદઓમા અનુક્રમે બે, બે, ચાર, સાત, એક, પાંચ દસ, એક એકમાણે ૫ છે એ

મિ^૭ તસ્ત^૮ ॥ ૨૩ ॥ દોસગનવયા વન્નાવ-નવ સેપ્પ પય તિતીસ સ
કયણ । ચેઈય ચયદ્ધસપય-તિચ્છ પય દુસયગુણતીસા ॥ ૨૪ ॥
દુતિચ્છ પણપણપણદુ ચ્છ-ત્તિ પય સવકુલ્લ સપપાઈ પયા । નમ્મ^૧ આ-
ઈગ^૨ પુરિસો^૩ લોગુ^૪-અમય^૫ ધમ્મ^૬ પ્પ^૭ જિણ^૮ સન્ન^૯ ॥ ૨૫ ॥

દુહ સગ નવ તિય છન્નચ્છ-છપ્પય ચિદ્ધસપયા પયા પદમા ।
અરિહ^૧ વદણ^૨ સિદ્ધા^૩—અન્ન^૪ સુદુમ^૫ એવ^૬ જો^૭ તાવ^૮ ॥ ૨૬ ॥
નામયપાઈસુ સપય—સમપય અઢવીશ સોલ વીસ કપા । અદુરુત્તવન્ન
દોસઠ-દુસય સોલદ્ધ ઠનવયસય ॥ ૨૭ ॥ પણિદ્ધાણિ દુપન્નસય—ત્રમેણ
સગ તિ ચ્છવ્યાસિ તિતીસા । ગુણતીસ અદ્ધવીસા-ચ્છવ્યાસિ ગુતીસવાર

તે પદોના આદિ અક્ષર આ પ્રમાણે છે — છન્ન, ઈર મમ, ઓસા જેમે એગિદિ,
અભિ તરસ [૨૩] શકસ્તવમા ૨૬૦ વણ છે, નવ સપા છે, અને તે તેનીશ
પદ છે, ચૈત્યસ્તવમા આઠ સપદાઓ છે ૪૩ પદ છે અને ૨૨૬ વણ છે (૨૪)
શકસ્તવની નવ સપદાઓમા અનુક્રમે જે ત્રણ ચાર પાચ પાચ પાચ જે ચાર, નણ
એ પ્રમાણે પદ છે, અને તેના આદિ અક્ષર આ પ્રમાણે છે — નમ્મ, આઈમ, પુરિમે
લોગુ, અમય ધમ્મ, અપ્પ, ગિણ સ વ [૨૫]

ચૈત્યસ્તવમા આઠ સપદાઓ છે તેના અનુક્રમે એ, છ સાત નવ, નણ-૦,
ચાર, એ પ્રમાણે પદ છે સપદાઓના આદિ અક્ષર આ પ્રમાણે છે — અરિહ વદણ,
સિદ્ધા, અન, સુદુમ, એવ જો, તાવ (૨૬) નામસ્તવ વિશેષમા સપદા અને પદ
સરખાજ છે, ત્યા નામસ્તવમા ૨૮, શ્રુતસ્તવમા ૧૬ અને સિદ્ધસ્તવમા ૨૦ પદ અને
સપદા છે વળી નામસ્તવમા ૨૬૦ વણ છે, શ્રુતસ્તવમા ૨૧૬ વણ છે, અને સિદ્ધસ્તવમા
૧૯૮ વણ છે (૨૭) પ્રલિધાનમા ૧૫૨ વણ છે, અને નવકાર, અમાસમણ, ઇરિયા
વહી, શકસ્તવ, ચૈત્યસ્તવ નામસ્તવ શ્રુતસ્તવ સિદ્ધસ્તવ, અને પ્રલિધાનમા અનુક્રમે
સ્થત, ત્રણ ચોવીશ તેનીશ ઓગણવીશ, અશ્રુવીગ ચોવીશ ઓગણવીશ, અને ચાર
ગુરુ વણ એટલે મેવ । અક્ષર છે [૨૮] પાચ દુહ તે શકસ્તવ, ચૈત્યસ્તવ, નામસ્તવ,

શુરુવન્ના ॥ ૨૮ ॥ પણ ટઢા સકત્યય^૧—ચડ્ય^૨ નામ^૩ મુય^૪ સિદ્ધના
મેમુ^૫ । દો ઇગ દો દો પચય—અહિગારા, વારસ કમેળ ॥ ૨૯ ॥

નમુ^૧ જેડ્ય^૨ અરિહ^૩ લોગ^૪—સવ્વ^૫ મુક્ત^૬ તમ^૭ સિદ્ધ^૮ જોદે-
વા^૯ । ડર્જિ^{૧૦} ચત્તા^{૧૧} વેવાવચ્ચગ^{૧૨}—અહિગારપદમપયા ॥ ૩૦ ॥ ચ-
ત્તારિ, વદાણિજ્ઞા—જિણ^૧ મુય^૨, સિદ્ધ^૩ મુણિ^૪ મુસરાણિજ્ઞમુરા । ચવહ
જિણા નામઢેવળ—દવ્વભારજિણમેણિ ॥ ૩૧ ॥ નામજિણા જિણનામા-
ઢવળ જિણા પુળ જિણિદપદિમાઓ । દવ્વજિણા જિણજીવા—ભાવજિ-
ણા સમવસરણત્યા ॥ ૩૨ ॥ પદમહિગારે વંદે—ભાવજિણે વીયર્યમિ દવ્વ-
જિણે । ઇગચેદપઢવળજિણે—તદ્દેષુ તુરિયમિ નામજિણે ॥ ૩૩ ॥ તિહુ
ચળઢવળાજિણે પુળ—પચમણ વિહરમાણજિણ છદ્દે ॥ સંત્તમણ મુયનાળ-
અદ્દમણ સવ્વસિદ્ધપુઈ ॥ ૩૪ ॥

તિત્થાદિવધીરપુઈ—નવમે દસમે ચ ડર્જિયતપુડ । ઇમદસમે અદ્દા-

શુનન્તવ અને સિદ્ધન્તન છે, તેમા અનુક્રમે જે, એ, જે, જે, અને પાંચ મળીને બાર
અધિકાર છે [૨૬]

બાર અધિકારના પહેલા પદ આ પ્રમાણે છે — નમુ, જેડ્યા, અરિહ, લોગ, સવ્વ,
પુકખ, તમ, સિદ્ધ, જેડેના, ડર્જિ, ચત્તા, વેવાવચ્ચગ (૩૦) આર પદનીય તે
જિન, શ્રુત, સિદ્ધ, અને મુણિ છે, દેવતા સ્મરણ કરવા યોગ્ય છે બાર પ્રકારના
જિન તે નામ, સ્થાપના, દ્રવ્ય અને લાવના ભેદે કરી બાણવા [૩૧] નામ જિન તે
જિનના નામે છે, સ્થાપના જિન તે તેમની પ્રતિમાઓ છે, દ્રવ્ય જિન તે જિનના શ્રવ
છે, અને લાવજિન તે સમનસરણુમાં જોડેલા શ્રવ છે (૩૨) પહેલા અધિકારમા લાવ
જિન વાઘા છે, બીજામા દ્રવ્ય જિન વાઘા છે, ત્રીજામા એક ચૈત્તર્માં નેહેલા સ્થા-
પના જિન વાઘા છે, ચોથામાં નામ જિન વાઘા છે, પાંચમાંમા ત્રણે શુવનમાં રહેલા સ્થા-
પના જિન વાઘા છે, છઠ્ઠામા વિદ્યારમાન જિન વાઘા છે, સાતમા શ્રુત જ્ઞાન વાંધુ છે, અને
આઠમામા સર્વ સિદ્ધની સ્તુતિ કરી છે [૩૩-૩૪] નવમા અધિકારમા તીર્થધિપતિ.

વય—મુદિદ્વિમુરસુરણા ચરિમે ॥ ૩૫ ॥ અહિગયજિણ પદમ થુઈ—સી
યા સવ્વાણ તયય નાણસ્સ । વેયાવચ્ચગરાણ ચ—ઉવઓગત્થ ચઉત્થ-
થુઈ ॥ ૩૭ ॥ પાવસવવત્થુ ઇગ્ગિયાઈ વદણાવત્થિયાઈ છ નિમિત્ત । પ-
વયણમુરસરણત્થ—ઉસ્મગ્ગો ઇય નિમિત્તહ ॥ ૩૭ ॥ ચઉ તસ્સ ઉતરીક-
રણ પમુહ સદાયાહ પળ હેઝ । વેયાવચ્ચગરત્તાઈ-તિન્નિ ઇય દેતુ-
વારસગ ॥ ૩૮ ॥

અન્નથુઆઈ વારસ—આગારા, એવાઈઆ ચડરો । અગળી^૧ પ-
ણિદિહિદ્વન^૨—બોહીસોભાઈ^૩ ઢવ્વકો ચ ॥ ૩૯ ॥ ઘોઢગલયાઈ રખે-
કુઢે માલે ચ સવરિવહુનિયલ । લયુત્તર થળ ઉદી—સજડ્વલિણેય
વાયસ કવિદે ॥ ૪૦ ॥ સીસોક્કપિય મૂડ—અગુલિ મમુહા ચ વારુળી

૧) પ્રશ્નની સ્તુતિ છે દશમામા ઉચ્ચત [ચિરનાર] ની સ્તુતિ છે અગ્નારમામા
અષ્ટાપ ॥ સ્તુતિ છે અને બાગમામા સમ્યક્ દ્રષ્ટિ દેવતાનું સ્મરણ છે [૩૫]

૨) તમાન બોધીસીના તીર્થિકરોની પહેલી થોષ [સ્તુતિ] છે, બીજી સવ જિનેની
થોષ છે ત્રીજી જ્ઞાનની થોષ છે અને વેયાવચ્ચ કરનાર દેના ઉપયોગાર્થે ચોથી થોષ છે
[૩૬] આઠ નિમિત્ત આ પ્રમાણે છે — દરિયારહીનું પાપ ખમાવવા નિમિત્તે વદના
નિમિત્તે પૂજન નિમિત્તે, સત્તા નિમિત્તે સન્માન નિમિત્તે બોધિસાત્ત (નિમિત્તે નિપ્પમર્ગ
નિમિત્તે, અને પ્રવચન દેવતાના સ્મરણ નિમિત્તે કારેદમર્ગ કરાર છે—એમ આઠ નિમિત્ત
છે (૩૭) બાર હેતુ આ પ્રમાણે છે — તસ્સ ઉતરીકરણ વગેરે ચાર, અદ્ધાંક પાપ
વેયાવચ્ચગર વગેરે ત્રણ એમ બાર હેતુ છે (૩૮)

અન્નથુરસક્કિએણ વગેરે બાર આચાર છે અને એવમાપ્પએદિ એ પદમા આદિ
પદ્ધતી ચારે બીજા લેવાય છે, તે આ છે — અગ્ગિ પએદિ હિદન બોધિ દોષ, અગે સપ
દયા (૩૯) કાયેત્તસગ્ગા ૧૮ દોષ આ છે — ચોટક દોષ લના દોષ સ્તબ્બ દોષ
કુડય દોષ, માગ દોષ, સંખરિ દોષ, વધુ દોષ નિગઢ દોષ, લયોત્તર દોષ સ્તન દોષ
ઉદ્ધિ દોષ, સયનિ દોષ અગ્નિ દોષ, વાયસ દોષ કપિટ દોષ, ચીઠ્ઠક પ દોષ મૂક દોષ,
અશુભિણ દોષ, વારુણી દોષ, ગ્રેય દોષ, એ રીતે એમણીય દોષ કાયેત્તસગ્ગા વચ્ચે

પેહા । પગૂળજીસ દોસા—કાઝમ્મગમિ વજિજ જમા ॥ ૪૧ ॥ ફરિઝ
મ્મગમવાળ—પળવીમુ મ્સાસ અઢ્ઠ સેસેમુ । મંભીરમહુરસદં—મહત્ત-
જુત્ત હવડ યુત્ત ॥ ૪૨ ॥

પઢિમળે જિણહર જિમળ-ચરિમ પઢિકમળ મુયળ પઢિલોહે ।
વિહવળમિય જડળો-સત્ત હમ્મરા અહોરત્તે ॥ ૪૩ ॥ પઢિકમઓ મિહિ-
ળોવિહુ-સગવેલા પચેલ હ્યમ્સસ । પૂયામુ તિસક્કામુ-હોડ તિવેલા જ-
હચેળ ॥ ૪૪ ॥ તગોલ^૧ પાળ^૨ મોયળ^૩ વાળહ^૪ મેહુલ^૫ મુયળ^૬ નિ-
દઢવળ^૭ । મુહુ^૮ ચ્ચાર^૯ જૂય^{૧૦}-વજ્જે જિણનાહમ્મહરે ॥ ૪૫ ॥

અન્યે પુનરાચાર્યાશ્વત્તરશીતે સરના આશાતના એવ પ્રતિપા-
દયંતિ,—

રેલં^૧ ફેલિ^૨ ફાલિ^૩ કલા^૪ ફુલલય^૫ તર્લા^૬ મુગાલય^૭— ગા-

[૪૦-૪૧] (ભાષ્યમા કુપ્પ દોષ, નથી મળ્યું-હતા તે ગણેલ છે, તેથી ૧૯ ના બંદે
૨૦ થાય છે, માટે થોડાં લખે છે એ- દોષ મળ્યાથી અથવા બીજા કોઈ પણ ભેદે એકરૂપ
ગણવાથી ૧૯ દોષ થશે) ઇરિયાતીના કાલ્પિતગ્નુ પ્રમાણ પચીસ શ્વાસોશ્વાસ છે,
બાળીના આઠ શ્વાસોશ્વાસના છે સ્તોત્ર તે એ ૮ જે મંભીર મહુર સમવાળુ અને મોગ
અમ્મુમ્મ દોષ તે [૪૨]

સનારના પઢિમળે, જિન મહિરમા જતા, જમતા વિન ચરિમ લેતા, સાગના
પઢિકમળે, મૂતા અને જમતા એમ મુનિને ગત [૪૩] મામા સાન વાગ ચેલ વદન કરુ
પડે છે [૪૪] પઢિકમળ કુનાગ ગુદરવને પણ સાત વેળા ચેલવદન કરવાનું દોષ છે
પઢિકમળ નહિ કરનાગને પાચ વાર દોષ છે જમુન્યપણે પણ સધ્યા વખતે ત્રણ વાર તે
જરૂર ચેલવદન કરવું જોઈએ [૪૪] આશાતના દશ છે—તામુન, પાન, ભોજન,
પગરખા, મેથુન, સપન, નિદ્રીવન, મૂત, ઉચ્ચાર [અરુ] અને ભુગદુ એ દશ આશાતના
જિનેશ્વરના ગભ ગુદમા નહિ કરથી [૪૫]

બીજા આચાર્યો તે આગસી આશાતના કરે છે તે આ ગીતે છે —

ખેવતમામે ૧, કોળ ૨, કાળો ૨, કળા ૪, કુળલય ૫, તભોળ ૬, આગારુ

લીં કઘ્લિયાં સરીરધુવળ^{૧૦} કેસે^{૧૧} નહે^{૧૦} લોહિય^{૧૩} । મન્નોસ^{૧૪} ત-
ય^{૧૫} પિત્ત^{૧૬} વત^{૧૭} દસળે^{૧૮} વિસ્સામળ^{૧૯} દામળ^{૨૦}— દત^{૨૧} છછી^{૨૨}
નહ^{૨૩} ગઢ^{૨૪} નાસિય^{૨૫} સિરો^{૨૬} સોય^{૨૭} છવીળ મલ^{૨૮} ॥ ૧ ॥ મતુ-
સ્મીલ્લણ^{૨૯} લિલ્લવય^{૩૦} વિમજળ^{૩૧} મઢાર^{૩૨} દુટ્ઠાસળ^{૩૩}— છાળી^{૩૪}
કપ્પહ^{૩૫} દાલિ^{૩૬} પપ્પહ વઢી^{૩૭} વિસ્સારળ^{૩૮} નાસળ^{૩૯} । અન્કદ^{૪૦}
વિકહ^{૪૧} સરચ્છઘડળ ૨ સેરિચ્છઘડાવળ^{૪૩}— અગ્નીસેવળ^{૪૪} રધળ^{૪૫}
પરિલળ^{૪૬} નિસ્સીદિયામજળ^{૪૭} ॥ ૨ ॥

દત્તો^{૪૮} વાળહ^{૪૯} સત્ય^{૫૦} ચામર^{૫૧} મળોળેગત્ત^{૫૨} મઢર્મગર્જ^{૫૩}—
સચ્ચિત્તાળ મચાય^{૫૪} ચાય મજિપ્^{૫૫} દિટ્ટીદ નો અન્નલી^{૫૬} । સાહે છુ-
ત્તરસગભા^{૫૭} મઢહ^{૫૮} મોલિ^{૫૯} સિરોસેઠર^{૬૦} હુટ્ટા^{૬૧} જિંહુહ^{૬૨} ત્રિટ્ટિ-
યાઈરમળ^{૬૩} જેહોર^{૬૪} મઢકિય^{૬૫} ॥ ૩ ॥ રિકાર^{૬૬} ધરળ^{૬૭} રળ^{૬૮} વિ-

૭, ગાની ૮, અગ્નિ કરવી ૯ મરીર ધોવુ ૧૦, કેસ ૧૧, નખ ૧૨, લોહી ૧૩ ઝાડો
પિયાન ૧૪ ચામડી ૧૫ પિત્ત ૧૬, વતન ૧૭ અને દાત ૧૮, એ દસ વાના નાખના
અપી કરાવવી ૧૯, દામળ ગગાવવી ૨૦, દાત ૨૧ આખ ૨૨ નખ ૨૩, ગડસ્યગ ૨૪
નાથિક ૨૫, મન્તક ૨૬, કાન ૨૭, અને આખા શરીરનુ મળ નાખવુ ૨૮, માથુ વેઢા
વવુ ૨૯ લીખ બુટાવની ૩૦, પટિયા પાના ૩૧, લગ્ન તરીકે વપરાશ કરવો ૩૨,
દુષ્ટ આસને બેસવુ ૩૩, પાણી ગળવુ ૩૪, કપડા સૂકવવા ૩૫ દાગ સૂકવની ૩૬,
પાપ વઢી સૂકવની ૩૭, વિસ્સારલુ ૩૮, લાગડેડા કરવી ૩૯ આકેદ કરવો ૪૦,
વિકયા કરવી ૪૧, હથિવાર ૫ વા ૪૨ તિર્થ જાંધણ ૪૩ આગ સગમાવવી ૪૪, રાધવુ
૪૫ પારખનાની પેની તરીકે વાપરવુ ૪૬, નિસીદિ લગવી ૪૭

૫૮ ૪૯, પગરખા ૪૮ સન્ન ૫૦, ચામર વાપરવા ૫૧ મનની ચચળતા ગખવી
૫૨, અન્નગત ૫૩ સચિત વસ્તુ સાથે રાખવી ૫૪, અચિતને છોડવી
૫૫ જિન મૂર્તિ દેખાતા અન્તરિ ૧ કરવી ૫૬, એક સાગી ઉત્તરસગ ન કરવો ૫૭,
સુગત ૫૮, મોગિડ ૫૯, ૨ સિર ગખર (અજરાગો કેટલ) રાખવો ૬૦, હોડ ૬૧,

વરણં કાલાણ^{૫૬} પલ્લત્થિય^{૫૭} પાણ^{૫૮} પાયપસારણ^{૫૯} પુદ્ધપુટી^{૬૦} કપ^{૬૧}
 રઓ^{૬૨} મેહુણ^{૬૩} જૂયા^{૬૪} જેમણ^{૬૫} જુજ્ઞ^{૬૬} વિજ્ઞ^{૬૭} વણિજ^{૬૮} સેજ્ઞ^{૬૯}
 જલ^{૭૦} મજ્ઞણ^{૭૧} એમઈય મવજ્જકજ્ઞ મુજુઓ વજ્જે જિણિદાલણ ॥ ૪ ॥

વંદનકવિધિં પુનર્વદ્ધા એવ પ્રપચિતવતઃ—

મુદ્ધણતયદેહાવસ્સણ્ણ પળવીસ હુતિ પત્તેય । છટ્ઠાણ છ શુદ્ધવય-
 ણા છત્ત્વ શુદ્ધાહુતિ નાયત્ત્વા ॥ ૧ ॥ અહિગારિણોય પંચય-દ્યરે પંચેવ-
 પચ પલિસેદા । ફકો વગ્ગહ પંચામિદાણ પચેવ આહરણાં ॥ ૨ ॥ આસા-
 યણતિર્ત્તસં-દોસા વત્તીસ કારણા અદ્ધ । વાણડયસય ઠાણાણ-વદ્ધણે
 હોઈ નાયત્ત્વં ॥ ૩ ॥ દિદિઠપલિલેહ એગા-અવલોદા તિન્નિ તિન્નિ અત-
 રિયા । અવલોદાપવલોદા-નયનવ ઇય પુત્તિપળવીસા ॥ ૪ ॥

પાપાહિણેણ નિય તિય-વાહુસુ સીસે પુહમિ ઉપરેય । વિટ્ટીડ

નિદ ૬૨, કે ગેહી દો ૨મો ૬૩ જેટલ ૬૪, કે લડકા ડરવી ૬૫, રેકાર ૬૬, ધરપકક
 ૬૭, કે લાનવી કરવી ૬૮, ઢાળી વિનરણ ૬૯, પાળીનાળી બેસતુ ૭૦, પાદુકા પદરની
 ૭૧, પગ પસાગી બેસતુ ૭૨ ગડગડ કરવી ૭૩ ધૂણતુ ૭૪, રમતુ ૭૫ મેથુન ૭૬,
 જૂગટું ૭૭ જમણ ૭૮, મુદ્ધ ૭૯, વેદ ૮૦, વેપાર કરતો ૮૧, સમ્યા કરવી ૮૨, પાળી
 પીતુ ૮૩, મજ્જન કરતુ ૮૪, ઇલાદિક સદોષ કામ સરળ માણમે જિન મદિરમા નહિ કર્યા

મોમતીની પચીસ પલિલેહણ, શરીરની પચીસ પલિલેહણ, પચીસ આનરપક, ૭
 માણ, ૫ ગુર વચન, ૭ શુભ, પામ અધિકારી, પાચ અનધિકારી પાચ પ્રતિપેદ, એક
 અનરપક પાચ અભિધાન પચ ઉદ્ધરણુ તેનાં આર્જાતના, બનીસ દોષ, અને આક રાત્રણુ,
 એમ કુલ ૧૯૨ સ્થાન નાદણામા થાઈ છે [૧-૨-૩]

મોમતીની પચીસ પલિલેહણા આ ફીર્ત છે — એક દ્રષ્ટિ પલિલેહણ, નણુ અંગે
 ત્રણ મળી વચ્ચે ૭ અકખોજ, અને નવ ને નવ મળી ૧૮ અકખોજ પકખોજ એમ પચીસ છે

પ્રતિક્ષિણાએ કરીને મે બારએ, મરને, મુખે, અને ઉરમા, નાં ત્રણ, પૂઠે

હુંતિ ચરો-છપ્પાણ પુત્તિપણવીસા ॥ ૫ ॥ દો વળય અહાજાય-નિહરુ-
મ્મ વારસાપતં । ચડસ્સિર તિગુત્ત ચ-દુપવેસ ઇગનિક્તવમણ ॥ ૬ ॥ ઇચ્છા
ય અણુનવણા-અગ્ગાવાહ ચ જત જવળ્લાય । અવરાહ સ્વામણા વિય છ-
દ્દાણા હુતિ વદણ ॥ ૭ ॥ છદેણ અણુજાણામિ-તહત્તિ તુમ્મપિ વટ્ટણ
ણવ । અહમ્મપિ સ્વામેપિ તુમે-વયણાઈ વદણરિહસ્સ ॥ ૮ ॥

• વિણઓવવાર માણસ્સ-ભજણા પૂયણા શુરુજ્જણસ્સ । • તિત્થયરાણય
આણા-સુયધમ્મારાહણા કિરિયા ॥ ૯ ॥ આયરિય ઉવ્વક્ષાણ-પતિત્થેરે
તહેવ રામ્મણિય । ઇયંસિં નિહરુમ્મ કાયબ્બ નિગ્ગરહાણ ॥ ૧૦ ॥ પાસ-
સ્થો ઉસ્સન્નો-હોઈ કુસીલો તહેવ સસત્તો । અહત્તદોવિય ઇય-અવદણિ
ઉજ્જા જિણમયમિ ॥ ૧૧ ॥ વલિત્થત્તપરાહુત્તે અ-પમત્તે મા કયાઈ વદિ-
જ્જા । આહાર વ કરતો-નીહાર વા જઈ કરેઈ ॥ ૧૨ ॥ દેવિંદરાયગ-

ચાર, અને પગમાં છ એક પચીસ વાર ભોમતી ફેરવતી ને પચીસ શરીર પકિનેદણા છે
(૫) બે અવનત એક વાર અથાગત ચાર આવત ચાર વાર સિર રૂપ, તથા શુભિ,
બે પ્રવેશ, અને એક નિષ્ક્રમણ એક પચીસ આનસ્થક છે (૬) ધ્વજા અનુસાપના
અભ્યાસ, યાત્રા યાપના અને અપરાધ દાખલ્યા એ છ સ્થાન છે (૭) છ દેશ
અણુજાણામિ તહત્તિ, તુમ્મપિ, વટ્ટએ એ (અર્થાત્ પૂવનું વાક્ય બે વાર બોલાય છે),
અહમ્મપિ આમેપિ તુમે એ રીતે છ વહનીય શરૂના વચન છે (૮)

નિનયોપચાર સચવાય માન ટળે, ગુરુ જનની પૂજા શાસ્ત્ર નિયમની આજ્ઞા પળાય,
શ્રુત ધર્મની આરાધના થાય, અદે ક્રિયા પળાય એ રીતે છ ગુણ છે [૯] આચાર,
ઉપાખ્યાય પ્રવચક સ્થવિર, અને ત્નાધિક એ પાસને નિર્ગરાના-મયે વસ્ત્ર કરવું (૧૦)
પાત્રસ્થ અવસન કુશીલ સસન્ન અને યથા હદ એ પાત્ર જૈન મતમાં અનદનીય
જણાવ્યા છે (૧૧) પાત્ર પ્રતિષેધ આ છે — ગુરુ કામગામ્યા ચોકાવતા દોષ, પરાગમુખ
બેડા હોય સ્ના હોય, આહાર કરતા હોય, કે નીંદાર કરતા હોય ત્યારે તેમને વા વા
નહિ (૧૨) દેવેદ રાત્ર, ગૃહપતિ, સાગારિ અને સાધર્મિ એ પાત્રના પાત્ર અવગ્રહ

વહ-સાગરિસાદમ્મિ ઝગ્ગહા પવ ગુરુઝગ્ગહો રુહુ પુણ—આયપમાણો
વઝઠિસિંપિ ॥ ૧૩ ॥

વદળ ચિડ કિડકમ્મ—પૂયાકમ્મ ચ વિણયકમ્મ ચ । વદળગસ્ત
। એ નામાઈ હવતિ પચેવ ॥ ૧૪ ॥ સીયલે સુદ્ધે કળ્હે—સેવે પા-
રે તહા । પચ એ ડિઠ્ઠતા—કિડકમ્મે હુતિ નાયવ્વા ॥ ૧૫ ॥
પુરઓ પવત્તા સન્ને—ગતા ચિદ્ધણ નિસીયણાયમણે । આલોયણપહિસુણ-
ને—પુવ્વાલવણે ચ આલો ॥ ૧૬ ॥ તહ ઉવદસ નિમત્તણ—સ્વદ્દાય-
યણે તહા અપહિસુણે । સ્વદ્દત્તિય તત્થ ગણ—ફિં તુમ તજ્જાય નો
સુમણો ॥ ૧૭ ॥ નો સરસિ, કહ છિત્તા—પરિસમિત્તા અણુઠિયાય કહે ।

તેમથી જો શરૂનો અગ્રમ છે તે ચારે બાજુ તેના શરીર પ્રમાણે છે [૧૩]

વદન, ચિતિ, કૃતિ ઝમ, પૂયા કર્મ, અને વિનય કર્મ, એ પાંચ વદનનાં પદ્ધતિ
[૧૪] સીનળ, સુ-નક, કૃષ્ણ, સેવક, અને પાળક, એ પાંચ વદનમાં દ્રશ્ય
મણુવા (૧૫)

તેનીશ આશાતના આ પ્રમાણે છે —

શરૂનો આગળ આવે ૧, પછી આવે ૨, પછીએ અડકતો આવે ૩, એ રીતે
કેલા રહેવાની ત્રણ ૬, તથા બેસવાની ત્રણ મળી નવ આશાતના થાય છે ૮, આચમન
એટલે થડિસે, પ્રથમ પાણી લે ૧૦, ગમનાગમન પહેલુ આવે ૧૧, બીજાનો હુકમ
પહેલાં સાંભળે ૧૨, કાષ્ઠને શરૂની પહેલાં બોલાવે ૧૩, શરૂ છતા બીજા પાસે બિદ્ધાદિક
આહાર આવે ૧૪, આહારાદિક બીજાને બતાવે ૧૫, બીજાને પહેલાં બોલાવીને પછી
શરૂને બોલાવે ૧૬, શરૂ નિના બીજાને મિષ્ટ ખવરાવે ૧૭, પોતે મિષ્ટ ખાય ૧૮, શરૂએ
બોલાવ્યા છતા નહિ સાંભળે ૧૯, શરૂને કહ્યું વચન બોલે ૨૦, સચારે બેઠો ઉત્તર
આપે ૨૧, શુ કહે છે એમ કહે ૨૨, તમે કરો એમ કહે ૨૩, તિરસ્કાર કરે ૨૪,
ઉપદેશ સાંભળી હર્ષિત મનવાળો નહિ થાય ૨૫, તમને નથી સાંભરતું એમ કહે ૨૬,
કથાનો છેડે કરે ૨૭, સલાનો ભગ કરે ૨૮, શરૂએ કહેલી વાત ફરી પોતે કહે ૨૯,
શરૂના સચારે પગ લગાડે ૩૦, શરૂના આસનપર બેસે ૩૧, શરૂથી ઉઘા આસને બેસે

સંધારપાયઘટ્ટણ ચિદ્દૃઢ વ્વ સમાસણેયાવિ ॥ ૧૮ ॥

આણાદિય ચ યદ્ધ ચ—પવિદ્ધ પરિપિંદિય । ટોલગઈવ અકુસ
 ચેવ—તદા કન્ઝર્ભરિંગિય ॥ ૧૯ ॥ મચ્છુવ્વત્તં મળસાય— પડદ તહ વે-
 ઇયાવદ્ધ । મયસા ચેવ મયત—મિત્તી ગારવકારણા ॥ ૨૦ ॥ તેણિય
 પદિણિય ચેવ—રુદ્ધ તજ્ઞિય મેવય । સદ્ધ ચ હીલીય ચેવ—તદા ટિપ્પલિ-
 વંચિય ॥ ૨૧ ॥ દિદ્ધ મદિદ્ધ ચ તદ્ધા—સિંગ ચ કરમોયણ । આ-
 લિદ્ધ મળાલિદ્ધ—ઝળવત્તરમૂલિય ॥ ૨૨ ॥ મૂય ચ દદ્ધર ચેવ—ચુદ્ધલિં
 'ચ અપચ્છિમ । વત્તીસદોસપરિમુદ્ધ— કિંકમ્મ પડજણ ॥ ૨૩ ॥

(દાર)

આયરકરણે આદા—તન્વિવરીય અણાદીય હોઈ । દન્વે માંચે યદ્ધો—ચડ-
 મગો દન્વઓ મહઓ ॥ ૨૪ ॥ પન્વિદ્ધ મળુચાર—જ અપ્પિતો ન
 જ્ઞત્તિઓ હોઈ । જત્યવતત્થવ ઝજ્ઞઈ—કયકિચો વક્સર ચેવ ॥ ૨૫ ॥
 સપિંદિય ચ ઘદ્ધ—પરિપિંદિયવચણકરણઓવાવિ । ટોલોં વ્વ ઝપ્પિદ્ધતો—

૩૨, અને ગુણા સમાન આસને બેસે ૩૩, [૧૬-૧૭-૧૮]

અત્રીશ દોષ આ પ્રમાણે છે —અનાદત, સ્તબ્ધ, અપવિદ્ધ પરિપિંદિત, ટોળાનુત્પ
 અકુસ, કન્ઝપરિગિત, મત્સ્યોદ્ધત, મન પ્રદુષ્ટ, વેદિકામદ્ધ લપખીત, મૈત્રિગારવ કારણ,
 સ્તૈનિક, મત્પનીક, રુદ્ધ, તર્જિત શક, હીનિત, વિપરિકુચિત દષ્ટ, અદષ્ટ શ્રૂંગ, કરમેયન
 આલિદ્ધ, અનારિદ્ધ Cન્મૂળિક, અવિક મૂળિક મૂક, દ્વંદ્વ, અને ચુડાનુત્પ [૧૮-૨૦-
 ૨૧-૨૨-૨૩] [આ પાંચ દાર ગાથા છે, તેને યુક્તસો હવે આપશે]

આદર કરીને વાંદણુ, તે આદત, અને તેથી વિપરીત તે અનાદત જાણવું સ્ત ધ
 બે પ્રકારે દોષ છે —દ્રવ્યથી અને ભારથી એની જોલગી થાય છે, ત્યાં દ્રવ્યથી દોષની
 ભજના છે (૨૪) ઉપચાર રહિત અર્થાત્ વાંદણા આપતા ઝંદ નૈયાર નહિ થાય, અથવા
 કામ કયા બાદ ઉપકરણુ જ્યાં ત્યાં ફેરી દે, તે અપવિદ્ધ દોષ જાણવો [૨૫] અધાની
 સાથે જોડાઈને વદિ, અથવા વાક્યો અચળુચ કરીને વદિ, તે પરિપિંદિત દોષ છે ટોળ (નીડ)ના

ઓસકહિસકળ કુળદ્વ ॥ ૨૬ ॥ સ્વગરણે હત્યમિ વ-વિત્તુ નિષ્કેસેદ્
અકુસં ત્રિતિ । તિયવિદ્ધરિંગણ જ-ત્ત કચ્છભરિંગિય નામ ॥ ૨૭ ॥
ઉદ્ધિતનિવેસિતો-ઉદ્ધત્તઃ મચ્છત્ત વ્વ જલમજ્જે । વદિત્તકામો વન્ન-જ્ઞસો
વ્વ પરિયત્તણ્ણુરિય ॥ ૨૮ ॥

અપ્પપરપત્તિણ-મળ્લપ્પઓસો અળેગઉદ્ધાણો । પંચેત્ત વેડ્યાઓ-
ભય ત્તુ નિજ્જૂદ્ધર્ણાય ॥ ૨૯ ॥ ભય દ્વ મડસ્સદ્ધિ વ-દ્ધય વંદદ્ધ
નિદ્ધોરય નિવેસંતો । એવેય ય મિત્તીણ-ગારવ સિવ્વલાવિણીઓ દ્ધ
॥ ૩૦ ॥ નાણાદ્ધ તિગે યોત્તુ-કારણ મિદ્ધ લોગસાદ્ધં હોદ્ધ । પૂયા
ગારવહેદ્ધ-નાણમ્મહોવે એવેય ॥ ૩૧ ॥ આયરતરેણ હદ્ધી-વંદામી તેણ
પચ્છ પળદ્ધસ્સે । વંદળમ્મોલ્લભાવો-ન કરિસ્સદ્ધ મે પળાયમ્મ ॥ ૩૨ ॥

માણક ઉપડતો થકા આધુ પાણુ જાળને વાદે તે ટોળક દોષ છે [૨૬] ઉપકરણ હાથમાં
લાધને જેમે, તે બાકુશ દોષ છે ત્રિપૃષ્ઠ (કાચ-જાની માણક) રિંગણ [ગતિ] કરીને
અધાત્ત ધીમે ધીમે ચાલીને વાદે, તે ક્ક ગ્ગરિંગિત છે [૨૭] ઉડતો ખેસતો થકા પાણીમાં
મત્સ્ય જેમ હથેલે તેમ વળ આપ, અથવા વાદવા ઇડતો થકા અન્ન ઉપર માણુ જેમ
જલદી વળે, તેમ ઝટ પાછો વળે, તે મત્સ્ય દોષ જાણવો (૨૮)

ચોતાના નિમિત્તે અથવા પન્ના નિમિત્તે અનેક પ્રકારે ઉડતો મનને પ્રદોષ તે મન પ્રદુષ્ટ
છે ૫ય (૫ ચાતી મહાજન) જેમ વેદિકા બાધીને વાદે, તે વેદિમન્ન દોષ છે ભય એટલે રખેને
ટોળાથી બહાર મેલે તે અથવા ભયના માણક બીવરાવતો દોષ, તેમ જાતી કાઢીને વાદે, તે ભય
દોષ જાણવો એજ રીતે મૈત્રી ખાતર વાદે, તે મૈત્રી દોષ જાણવો, અને ગારવ ખાતર એટલે
હું કેવી શિક્ષામાં વિનીત (કેળવાયલો) છું એમ બતાવવા વાદે, તે ગારવ દોષ છે [૨૯-૩૦]
'માનાદિ ત્રણ હેતુ રિવાજ બીજી જે લોકને વશ કરનાર કારણ તે ખાતર વાદે, તે કારણ
દોષ જાણવો, એ રીતે જ્ઞાન ગ્રહણ કરતા પણુ જે પૂજા કે ગારવની અપેક્ષા રાખે તો,
કારણ દોષ જાણવો [૩૧] અથવા હમણા હું ખૂબ આદરથી વાદીશ, તો પછી મને
પણુ તે રીતે બીજા વાદશે, અથવા વાદણીની કિમ્મત વિચારીને ગુરુ મારી સાધે પ્રીતિ
ભાગ નહિ દરશે, એમ વિચારી વાતુ, તે બધા કારણ દોષ છે (૩૨) બીજાને અદ્ધ

દ્રોણ પરસ્ત દિદ્ધ-વદતો તેણિય હવડ્ણ એય । તળો ત્રિવ અપ્પાણ-ગૂદડ્ણ
ઓભાવળા મા યે ॥ ૩૩ ॥

આંહારસ્સડ કાલે-નીહારસ્સાવિ હોડ પઢિળીય । રોસેળ ધમધ-
મતો-જ વદડ્ણ રૂઢ મેય ચ ॥ ૩૪ ॥ નવિ કુપ્પાસિ-ન પસીયસિ-ક-
દડ્ણસિવો વેવ તજ્જિય એય । સીસગુલિમાર્હિ-તજ્જોડ ગુરુ પળિવયતો
॥ ૩૫ ॥ વીસમદ્દાળ મિળ-સન્ભાવજઢો સઢ હવડ્ણ એવ । કવડ તિ
કહઅવ તિ ય-સઢયા ત્રિય હોંતિ એગદ્દા ॥ ૩૬ ॥ ગળિવાયગજિદ્ધજ્જો
તિ હીલિય ફિન્નુ મે પળમિણ । દરવડિયમિ ચિરુહ- કરેડ પલિહચિય
એય ॥ ૬૭ ॥

અતરિઓ તમસે વા-ન વદર્હ વદર્હ હ દીસતો । એય દિદ્ધ મદિ-
દ્ધ-સિંગ પુળ કુમપાસેર્હિ ॥ ૩૮ ॥ કરમિવ મન્નડ દિંતો વદળય આ-

૨૬ી વદિ, અને ૨૭મે આરી સધુતા થાય, તેથી ચોરના માફક પોતાને છુપાવે તે સૈનિક
દોષ જાણવો [૩૩]

આહારના વખતે અથવા નીહારના વખતે વદિ તે પ્રત્યેક દોષ જાણવો રાપથી
ધમધમતો થકો વદિ તે દૃષ્ટ દોષ છે (૩૪) વાંતા એવું બોલે કે, તમે ભાકડાના શિવ
માફક નહિ ટાપ કરો અને નહિ પચાય કરો તે તર્જિત દોષ કહેવાય અથવા ગુરુને
નમતા મસ્તક અને આગળિઓવડે તર્જો તે તર્જિત દોષ કહેવાય (૩૫) વાંતુ એથી
નિષાસ જમશે એ રીતે ખરા ભાવના જરૂર નથી કરવાને વદિ તે ૨૭ દોષ છે કેમકે
કપડ દૈતવ, અને શરતા એ બધા એમય છે (૩૬) અરે! એ તો મણિ છે વાચર્હ છે
જેણે છે, આય છે, એને મારા નમનાથી ॥ શાયદો થશે, એમ બોધીને વાદુ તે હીલિત
દોષ છે અર્ધુ વા તા વચ્ચે વિકલા ચનાનથી તે પગિફલિન દોષ કહેવાય છે (૩૭)

અતરિત દોષ અથવા અધારામાં દોષ, તો ન વદિ, અને દેખાતો દોષ તો
વાદે—એ દૃષ્ટ દોષ, તથા અદૃષ્ટ દોષ છે કુમાના પડખા ચડાવીને વારે તે ટૂંગ દોષ છે
(૩૮) વાદળા દેતા તેને કરની માફક આહતિક [અતૈતલો] કર માને, અને [મનમા
નિતરે કે] લાઠિક કરથી છુગ્યા, પણ વદનના કરથી છુટતા નથી, તે કરમેચન દોષ

રહતિયકરો તિ । લોડયકરાડ મુકા-ન મુચિમો વદણકરસ્ત ॥ ૩૯ ॥
 આભિદ્ધ મળાલિદ્ધ - રયદરસીસેહિં હોઈ ચડમગો । વયણવરોહિ ડળ-
 જહવકાલો વ સેસેહિં ॥ ૪૦ ॥ દાડળ વદણ મત્યેણ વદામિ મૂલિ-
 યા ઇસા । મુઓ જ્વ સદરહિઓ- જ વદઈ મૂયગ ત તુ ॥ ૪૧ ॥ ઢઢ-
 રસરેણ જો પુણ- મુત્ત ઘોસેઈ ઢઢર તમિહ । ચુઢાલિં વ ગિઠિહડળ-રય-
 હરણ હોઈ ચુઢલીઓ ॥ ૪૨ ॥

પઢિકમળે^૧ સજ્જાઈ^૨-કાડસમ્મા^૩ વરાહ^૪ પાહુણઈ^૫ । આલોયણ^૬
 સવરણે^૭-ઉત્તમદેવ^૮ વદણય ॥ ૪૩ ॥ (ક્રિતિ) *

પ્રત્યાર્યાનવિધિ* પુનરેવ પ્રકૃતીક્રિયતે—

દસ પચ્ચસાણ ૧તિવિહીર-આહાર^૩ દુર્વીસગાર અદુરુત્તા^૪ । દસ
 વિગઈ^૫ વિગઈગયા-તીસઃ મગા ય^૭ છમુદ્દી^૮ ॥ ૧ ॥ (દાર) નવકાર

છે [૩૯] રજોદરણુ અને મસ્તકરૂડે આભિદ્ધ અને અનાલિદ્ધની યોગગી થાય છે —
 સ્વાં રજોદરણુપર માથુ તદ્દન વળગાડીને વાદે તે આનિદ્ધ અને તદ્દન નહિ વળગાડે, તે
 અનાભિદ્ધ દોષ છે વચન કે અક્ષરથી ઉર્ધ્વ બોલે, અથવા ખીલ્લઓ કરતા યોગા વખતમાં
 વાદી લીએ, તે ઉન દોષ છે (૪૦) વાદના દષ “મત્યએણુ વદામિ” એ પદ બોલે
 તો, મૂનિમ દોષ કહેવાય છે મુર્ખાની માણસ શબ્દ બોલ્યા વગર વાદે તે મૂક દોષ છે
 (૪૧) ઢઢર સ્વરથી ને સત્ર બોલે તે ઢઢર દોષ છે ચૂલીની માફક રજોદરણુ
 લપટે વાદે, તે ચૂડની દોષ છે એ રીતે બીસ દોષ ગણાય છે [૪૦]

વદનના આઠ કારણુ આ પ્રમાણે છે — પ્રતિક્રમણમા, સ્વાધ્યાયમા, કાયોત્સર્ગમા,
 અપરાધમા, પ્રાહુણમા, આતોયનામા, સવરણુ [પચખાણુ]માં, અને ઉત્તમાર્ય [અણુ
 સણુ]મા એમ આઠ કારણોમા વાદણુ દેવાય છે [૪૩]

પ્રત્યાખ્યાનની વિધિ આ રીતે છે —

દસ પ્રત્યાખ્યાન, ગણુ વિધિ, આહાર, બાવીશ આગાર, દસ વિકૃતિ, ત્રીસ વિકૃ
 નિગવ સાગા, અને ૭ શુદ્ધિ—એ આઠ દાં છે [૧] ત્યા પ્રત્યાખ્યાન તે આ

સહિય, પોરિસિ-પુરિમદ્દિકાસણે ગઠાણે ય । આયવિલ અમતદ્દે-ચરિમે
ય અભિગદ્દે વિગદ્દે ॥ ૨ ॥ ડગણ સૂરે ય નમો-પોરિસિપચસત્ત ડગણ
સૂરે । સૂરે ડગણ પુરિમ-અમતદ્દે પચઘાઈ ચિ ॥ ૩ ॥

“ ભગદ્ ગુરુ સંસો પુણ-પચવસ્વામિ ત્તિ એવ વોસિરદ્ । ડવઓગુ
ત્થ પમાણ-ન પમાણ વજણચ્છલણો ॥ ૪ ॥ નવકાર ચડહાર-રત્તિપિ
મુળીણ સેસ તિહ ચડહા । નિસિપોરિસિપુરિમેગાસણાડ સદ્દાણ દુત્તિ
ચડહા ॥ ૫ ॥ અસત્તો મુગોયણસત્તુ-મદ્દપયસ્વજ્જકદરબ્દાઈ । પાળે
કજ્જિય જવરુયર-કલ્લદોદગ મુરાઈજલ ॥ ૬ ॥ સ્વાઈમિ મત્તોસફલાઈ-
સાઈમે મુઢિજીરઅજમાઈ । મહુગુલત્તગોલ્લાર્દ-અળહારે મોયર્નિવાઈ ॥ ૭ ॥

છે — નોઝારસી, પોરસી પુરિમદ્, એકાસણુ એકટાણુ આમેન, અભકાર્ય (ઉપવાસ)
ચરિમ, અભિગદ્ અને વિદ્ધિ [૨] નોઝારસી અને પોરસીમાં ડગણ સૂરે એમ
બોલાય છે પુરિમદ્ અને ઉપવાસમાં “ સૂરે ડગણ ” એમ બોલાય છે

પુર પ્રત્યાખ્યાનનો પાઠ બોલે, અને શિષ્ય “ પચવસ્વામિ ” એવું પદ તથા
વોસિરામિ એવું પદ બોલે એ પચ્ચખાણુમાં જૈનતા કઈ અક્ષર વ્યજનની ચૂક થાય
તો તે પ્રમાણુ ન ગણાય પણ જે ઉપયોગથી લેવાય, તે ઉપયોગજ પ્રમાણુ ગણાય છે
[૪] નવકારસી અને રત્તિ બોજનતુ પચ્ચખાણુ મુનિઓને ચોવિહારરૂપે હોય છે, અને
બાકીના પચ્ચખાણુ દુનિહાર ત્રિવિહાર, કે ચોનિહારરૂપે હોય છે આપને રત્તિબોજન,
પોરસી, પુરિમદ્, એકાસણુ વગેરે દુવિહાર ત્રિવિહાર, કે ચોનિહારરૂપે હોય છે [નોઝારસી
તો આવકને પણ ચોવિહારરૂપેજ હોય] (૫) મગ, ભાન, સતુ ભજ્યા, દૂધ, ખાળ,
કદ રાત્ર વગેરે અશન ગણાય છે પાનમાં કાણ, યન કેરા, કે કકક વગેરેનું પાણી ના
ણુતુ ખાદિમમાં સેકેના ધાન તથા ફળ—એવો જાણુવો સ્વાદિમમાં મુઠ, છર, અજમો
મધુ, ગોળ, તબોળ વગેરે જાણુવાં, અને ચોમૂત તથા નિળ વગેરે જૈનાદાર ગણના

નોઝારસીમાં બે આગાર છે, પોરસીમાં છ, પુરિમદ્માં સાત, એકાસણુમાં આઠ,
એકટાણુમાં સાત, આભેવમાં આઠ, ઉપવાસમાં પાંચ, પાનકમાં છ ચરિમમાં ચાર, અ-

દો નવકારિ છ પોરિસિ-સગ પુરિમદે રાસણે અદ્દ । સત્તે
મટાણિ અપિલિ-અદ્દ પળ ચરતિય છ પ્પાણે ॥ ૮ ॥ ચડ ચરિમે ચડ
ભિગાદિ-પળ પાવરણે નવદ્દ નિન્વીણ । આમૈરુવિલ્લવિલેગ મુત્તુ દવવિગદ્દ
નિયમિદ્દ ॥ ૯ ॥ વિમ્સરણ મળામોગો^૧-સઠસાગારો સયમુહપવેસો^૨ ।
પચ્છમકાલ મેહાદ્દ^૩-દિસિનિવજ્ઞાસુ દિસિમોહો^૪ ॥ ૧૦ ॥ સાહુવયણ
લગ્ગાદા-પોરિસિ^૫ તણમુત્થયા સમાદિ તિ^૬ । સઘાદ્દકુજ મહયર^૭-
ગિહત્થરદાદ્દ સાગારી^૮ ॥ ૧૧ ॥ આરટણ મળાણ^૯-મુરુપાહુણસાહુ ગુરુ-
અમુદ્દાણ^{૧૦} । પરિઠાવણ વિદિ ગાદિ^{૧૧}-જર્ણ પાવરણિ કઢિપટ્ટો^{૧૨} ॥ ૧૨ ॥

ત્તરદિય લ્હદિય ઢાંવાદ્-લેવ^{૧૩} સંસદ્દ દુદ્દમદાઈ^{૧૪} । ડવિલ્લવિલ્લવિર્ણ^{૧૫}-મનિલ્લવ અગુલીદિ મળા^{૧૬} ॥ ૧૩ ॥ લેવાદ્ દવલ્લપા-

ભિમદ્દમા ચાર પ્રાવજ્ઞમા પાચ, અને નીવીમા નવ કે, આઠ આગાર છે, પાચ ૬૧ નિકૃ
તિમા ઉત્તિક્ષિપ્ત નિવેક આગાર છેડીને આઠજ આગાર છે [૮-૯] વિસરી જવુ, તે
અનામોગ છે ૧, આચિતી પોતાની મેળે કાઠ ચીજ મુખમા પેસી જાય, તે સઠસાકાર
છે ૨, વાળાના લીવે વખતની ખજ ન પડે તે અન્નમળ છે ૩, દિવિ પર્વાસ થઈ
જાય, તે દિશામોદ છે ૪, “ લગ્ગાદા પોરિસિ ” એમ સાધુઓ બોલે તે સાધુ વ
ચન છે ૫, શરીરની સ્વચ્છતા તે સમાધિ છે ૬, સઘાદ્દિકુ કામ તે મહત્તરગાર છે ૭,
ગૃહસ્થ કે બાદિ પ્રમુખ તે સાગારિ આગાર છે ૮, અગોને ફેરવા ફેરના, તે આ ઉદ્દય
પમાર દહેવાય છે ૯, ગુર કે પ્રાહુણ સાધુ આવતા હોવુ, તે ગુર અબ્યુત્થાન આગાર
છે ૧૦ પરિસ્થાપન નિધિથી લેતા પાગિયવણિ આગાર કહેવાય છે ૧૧, યતિઓને પ્રાવ
રણુમા કડિપટ્ટનો આગાર ગણાય છે ૧૨

ખરકયા બાદ લૂટેની ડાઘ વગેરે તે લેપ જાણુવો દ્વધમા બાધેન ભરખા તે સ
સજ્ઞ અધ્યાયની વિગદ ઉપર મેળવવાથી ઉત્તિક્ષિપ્ત ગણાય, અને આગળથી લગાર ચોપડેલુ,
તે અક્ષિત દહેવાય (૧૩) દ્રાખનુ પાણી તે લેવાડ કહેવાય સાધીર [કાંજ]નુ પાણી
તે અતેવાડ કહેવાય, ઉચ્છ્રગળ તે અચ્છ દહેવાય, ધોવણનુ પાણી તે અદ્દવ કહેવાય,

ખાઈ^{૧૭}-ફયરુ સોચીર^{૧૮} અચ્છ મુસિજલ^{૧૯} । વાહલધોયળ^{૨૦} આયામ-
સસિત્થ^{૨૧} ફયરુ સિત્યાવિળા^{૨૨} ॥ ૧૪ ॥ પોરસિ સદ્દ અવદ્દ-દુગ-
મત્ત પોરસીઈ સમ કમસો ॥ અગુઠ્ઠમુઠ્ઠિગઠી-સચિત્તદન્વાઈ અભિગઠિય^{૨૩}
॥ ૧૫ ॥ ચીર^૧ ઘય^૨ દહિય^૩ તિલ^૪ ગુલ^૫ પક્ક^૬ છ મવલવિગઈઓ ।
ગોમહિસિઝદિઅપ્પલગાળ પળ દુદ્ધ અદ્ધ ચરો ॥ ૧૬ ॥

ઘયદહિયા ઝદિવિળા-તિલ^૧ સરિસવ^૨ અયસિ^૩ લઢ^૪ તિલ્લ પલ ।
વવગુઠપિંડગુઠા દો-પક્ક^૫ તિલ્લઘયતલિય ॥ ૧૭ ॥ પયસાઈ^૧ ચીરિ^૨
પેયા^૩ વલેહિ^૪ દુદ્ધાઈ^૫ દુદ્ધવિગઈગયા । દક્ક^૬ ચહુ^૭ અપ્પત્તદુલ^૮—
તચ્ચુમ^૯ હિલસહિય દુદ્ધે^{૧૦} ॥ ૧૮ ॥ નિમ્મજળ^૧ વીસદળ^૨-પકોસહિત-
રિય^૩ કિહિ^૪ પક્કવ્વય^૫ । દહિય કરવ^૬ સિહરિણિ^૭-સલવળદહિ^૮
ઘોલ^૯ ઘોલવઢા^{૧૦} ॥ ૧૯ ॥ તિલકુટિ^૧ નિમ્મજળ^૨ પક્ક-તિલ^૩ પક્કુ-

આઆમ્હ [ખટાસાગુ] ખાખી તે સસિક્ક કહેવાય અને તેથી બીજી તે અસિક્ક કહેવાય
[૧૪] સા/ પોરસી, અવદ્દ મેલમ્મ, એવા પન્થખાણ પોરમીના સરખાળ નાણુવા
અને અગુઠ્ઠ—મુઠ્ઠિ—મધિ પ્રત્યાખ્યાન તથા સચિત્ત દ્રવ્ય પ્રત્યાખ્યાન તે અભિમદ્ધમા
સમજવા (૧૫) ફય ચી દહીં તેન, ગોળ અને પકવાન એ ૭ ભક્ષ્યવિગઈ છે
ત્યા ગાય બેશ ઉઝડી, બચરી અને ગાડરુ ફય એમ પાંચ ફય છે (૧૬)

ઉઝડી મિના ચાર જાતના થી તથા દહીં છે તન સરસવ, અગસી, અને લદ્ધ
એમ ચાર જાતનાં તેન છે [લદ્ધ—લાટ, ખસખસ જેવા ધાન્યનું તેલ હોતું જોઈએ]
દ્રવ્યુઝ અને પિક્કુ એમ બે જાતનાં એજ છે તેનમા તમેલું અને ઘીમા તમેલું, એમ
બે જાતનું પકવાન છે (૧૭) દ્રાખવાળુ ફય તે પયસાડી કહેવાય છે આઠા તાદુળ
વાળુ ફય તે ખીર (ખીરજ) કહેવાય છે, ચોડા તાદુળવાળુ ફય તે પેયા (દ્રવપાક)
કહેવાય છે તાદુળનું ચૂર્ણ [લોટ] નાખી ફયની કરેલી રાગ તે અવલેહિ કહેવાય છે
અને ખટાણુ સથે ફય તે ફયવડી કહેવાય છે (૧૮) મોણુ તરીકે નાખી ભુજી ના
ખેડ, ફયની તરીમા આઠે નાખીને મનાવેડુ પાકેલી વનસ્પતિ સાથે તમેલું, કિટિરપ,
અને પાકુ થી એમ ઘીના પાંચ વાનાં છે [૧૯] દહીંના પાંચ વાનાં તે કરળ, શિ

સહતરિય^૪ તિહમન્દી^૫ । સકર^૧ ગુલવાળય^૨ પાય^૩-ત્વંદ^૪ કદિર્દે
 રમસુરસો^૫ ॥ ૨૦ ॥

પૂરિય તવપૂયા વીય-પૂઓ^૧ તન્નેદિ-તરિયવાળાઈ^૨ । ગુલહાણિય^૩
 જલલપ્પસિય^૪ પચમો પુત્તકયપૂઓ^૫ ॥ ૨૧ ॥ દુદ્ધદહીવહરગુલ-દવગુલ-
 ઘયતિહ એગુ મતુવારિ । પિંદગુલ મન્ત્રવાળા-અદામલય ચ સસદ ॥ ૨૨ ॥
 વિગદગય દવ્વહયા-વિગઈ પુણ તેણ ન હય દવ્વ । ઉદ્ધરિય તત્તમિ હ-
 ઉકિદ્ધવ્વ ઇમ અન્ને ॥ ૨૩ ॥ વરિસોલગકકરિયાઈ-રાઈળંવાઈ દવ્વ-
 વાળાઈ^૧ । ઢોલિય તિહાઈ^૨ ઇયસરમુત્તમદવ્વલેવકદા ॥ ૨૪ ॥

વિગદગયા સંસદઠા-ઉત્તમદવ્વાઈ નિન્નિગદ્યમિ । કારણજાય
 મુત્તુ-કપ્પતિ ન મુત્તુ જુ મુત્ત ॥ ૨૫ ॥ વિગદ વિગઈમીઓ-વિગદગય

ખરિણી [શ્રીખડ] સનુણી દહીં ગળેયુ દહીં અને ઘોળવડા છે તેવનાં પાય વાનાં તે
 તનપાપડી, બુજેલી ઓળ, પાકુ તેન, ઓપધમા પકાવેય તેન, અને તેલની મળી છે
 ગોળના વાના તે સાકર, ગળનાણી (ગોળયુ પાણી) પાય, ખાડ, અને શેરડીનો ઉકા
 જેનો રસ છે [૨૦]

પૂરી—તવાપૂરી—ખીજપૂરી ૧, તાવેલી ત્વગિત ઘાણી ૨, ગુળધાણી ૩, જળ
 સાપસી ૪, અને પૂતકટ પૂપ એ પાય ગોળના વાના છે (૨૧) ભાતના ઉપર ચાર
 આમળ દૂધ, દહીં, એક આમળ દ્રવ ગુડ મૂત, તેન, અને લીલા આમળા જેટલો પિંક
 ગુડનો કકડો એ સસદૃ કહેવાય છે [૨૨] દ્રવ્યથી હણાયતી વિકૃતિ એટલે કે, શાળિ,
 ચોખા વગેરેથી નિર્વાય કરેલી ક્ષીરાદિક વિગદ તથા વર્ણિકાદિક કરીને હણી, એવી જે
 મૂતાદિક વિગદ, વિકૃતિ ગત કહેવાય. ત્રણી ભાત વગેરેથી હણ્યુ, એવું જે વિકૃતિ ગત તે
 હન્ય કહેવાય. તથા તાવડામાંથી કાઢી લીધા પછી વધેલું ટાદુ થએલું જે ઘી નેમા
 નાખેલા લોટને હવાવીને કરીએ, તે ઉત્તમ દ્રવ્ય કહેવાય, એમ અન્ય આચાર્ય કહે છે.
 (૨૩) વરસેલા, તલસાકળી, રાવણુ, કેરી, દ્રાખ્વણ્ણિ વગેરે ડોલોયા વગેરેનાં તેલ એ
 સર્વને સરસ ઉત્તમ દ્રવ્ય કહેવાય અથવા લેપકૃત દ્રવ્ય પણ કહેવાય [૨૪]

વિકૃતિ કૃત, સસદૃ અને ઉત્તમ દ્રવ્યો નીચીમા ઝરણુ સિવાય ખાવી નહિ કહે,

જો ચ શ્રુજણ સાહુ । વિગઈ વિગયસહાવા-વિગઈ વિગઈ વલા મેડ ॥ ૨૬ ॥
 કૃત્તિય મચ્છિય ખામર-મહુ તિહા કટ્ટપિટ્ઠ મજ્જ દુહા । યલજલ્લલગ
 મેસ તિહા-ઘય ચ મલ્લલણ ચ્ચઅમક્તા ॥ ૨૭ ॥ મળ^૧ વયળ^૨ કાય^૩
 મળવય^૪-મળતણ^૫ વયતણ^૬ તિજોગિ સગસત્ત । કર^૭ કાર^૮ જુમડ^૯ દુ^{૧૦}
 તિ જુય-તિકાલસીપાલભગસય ॥ ૨૮ ॥

एष तु उत्तकाले-सय च मणवइतण्हिं पालणिय । जाण जुगा-
 णणपासित्ति-भगवउगे तिसु अणुज्जा ॥ २९ ॥ फासियपालियसोहिय-
 तीरिय किट्टिय आराहिय छमुद्ध । पच्चत्वाण फासिय-विहिणा चिय,
 कालि ज पत्त ॥ ३० ॥ पालिय पुणपुण सरिय-सोहिय गुरुदत्तसेस-
 भोयणभो । तीरिय समहियकाला-किट्टिय भोयणसमयसरणा ॥ ३१ ॥

જે માટે કહેલું ■ ૩ — (૨૫) વિભરથી ખીનારો જે સાધુ વિગઈ અથવા નિરૂતિ કૃ-
 તને ખાએ, તે વિગઈ છે, તે નિરૂતિ કરનાર હોનાથી બગાડાશે તેો નિરૂતિ કરાવે છે
 (૨૬) મધ તથા પ્રમરણ છે — કુત્તિક, માક્ષિ [માખીનું] અથવા બામર [બમરીનું]
 મધ જે જાતનું છે — કાષ્ટનું અને પિષ્ટનું માસ તથા જાતનું છે — રથગચ્છર પશુનું,
 જળચર મત્સ્ય વગેરેનું, અને ખગ — પક્ષીઓનું માખણ ધીની માફક ચાર પ્રકારનું છે
 એ ચારે વિગઈ અભક્ષ્ય છે (૨૭) મન, વચન, કામ મન વચન મન તનું વચન
 તનું તેમજ મન વચન અને કામ એ ત્રણ યોગ એ સાન ભાગાને કરવા કરાવના, અને
 અનુભો વા, એવા ભેદથી શુશ્રુતા એકવીશ ભેદ થાય વળી તેને દ્વિ દ્વિ યોગ કરી જૂત,
 ભવિષ્ય, વર્તમાનકાળે કરી શુશ્રુતા એકસો સદ્તાગીય ભાગ થાય [૨૮]

એ રીતે ભાગ્યા છે, તે પ્રમાણે ઉચ્ચ કાળમાં પોતે મન, વચન, અને કામથી પા-
 ણતુ ભોજ્યે જાણ અને સુજ્ઞાન (આચરનાર)ની ચેતનાગી છે, તેમાં તથા ભાગારાજા
 પાસેથી પચ્ચખાણુ લેનાની અનુચા છે [૨૯] છ શુદ્ધિ તે સ્પર્શિત, પાનિત શોષિત
 તીરિત કીર્તિત અને આરાધિત છે ત્યાં અવસરપર વિધિપૂર્વક જે પચ્ચખાણુ લીધું તે
 સ્પર્શિત છે (૩૦) વારંવાર સભાર્ણુ, તે પ્રાપ્તિ છે મુરને વરોસાવી આક્રી બચેને
 આહાર કરવો, તે શોષિત છે કાષ્ઠક અધિક કામ સુધી પાળતું તે તીરિત છે ભોજનના

ઇય પઢિયરિય આરાહિય તુ અહવા ઝમુદિસદ્દહના । જાણનાવિયદણ-
ભાસણ-અણુપાલ્ણ માયમુદ્ધિ ત્તિ ॥ ૩૨ ॥

પ્રતિક્રમણવિધિ પુનરેવ પૂજ્યાઃ પ્રતિપાદયતિ— •

તત્ર પ્રાભાતિકપ્રતિક્રમણવિધિઃ

ઠરિયા કુમુપિણસાગો-જિણમુણિવદણ તહેવ સજ્વાઓ । સન્વસ્સવિ
સવધઓ-તિન્નિ ય ઇસ્સગ કાયવ્વા ॥ ૧ ॥ ચરણે દસણનાળે-દુમ્મલો-
ગુજ્જોય તડય અડપારા । પુત્તિવદણ* આલોય-સુત્ત તદ્દ ભવદ સ્વામ-
ણય ॥ ૨ ॥ વદણ તવ ઇસ્સગો-પુત્તી વંદણય પચ્ચલાણ ત્તુ । અણુ-
સદ્ધી તિન્નિ પુર્ડ-વદણ વહુવેલ પઢિલેહા ॥ ૩ ॥

રાત્રિક પુનરેવ—

વખતે પચ્ચખાણુ રમણુ કરવુ, કીર્તિત છે, અને એ રીતે બરોબર પામ્યુ, તે આરાધિત
કહેવાય છે, અથવા છ ગુદિ તે આ છે—તદ્દા બલુગા, ચિદ્દન અનુભાવણુ અનુ
પાવન અને ભાસદ્ધિ [૩૧]

પ્રતિક્રમણની વિધિ પૂનઃ પુરો આ રીતે બતાવી ગયા છે

સા પ્રાભાતિક પ્રતિક્રમણની વિધિ—

ધરિયાવડી પઠિકમી કુસ્વમનો કાલસમ્મ કરી જિન અને મુનિનું વદન કરી સ્વા-
ધ્યાય કરવુ, પછી સ્વસ્તિમિ બોલી વાક્યતઃ બોલવો, અને પછી યાન દર્શન આરિત્રના
માટે ત્રણ કાળેસુઃ કરવા, તેમાં બેમાં લોગસસ ચિતવવુ, અને ત્રીજામાં અતિથાર ચિત-
વવા પછી મોપતી પડિનેહી વા જુા દધ આલોમણુ સત્ર બોલવુ, તથા વાંદણુ, અને ક્ષા
મણુ કરવા [૧-૨] ફરી વાંદણુ દધ તપ નિમિત્તે કાલસમ્મ કરવે બાદ મોપતી પડિનેહી
વાંદણુ દધ પચ્ચખાણુ કરવુ, બાદ કુસ્વમનો અલસદ્ધી બોલી ત્રણ સ્તુતિ બોલી, વાંદણુ
દધ બહુવેલ સદિસાવી પડિલેહા કરવી [૩]

રાત્રિક પ્રતિક્રમણ આ રીતે છે

જિણમુણિવદણ-અધ્યાત્મસંગો પુત્તિ વદણા હોય । મુત્ત વદણ
સ્વામણ-વદણ ચરણાઈ ઉસ્સંગા ॥ ૧ ॥ ઉજ્જોદ્દુ દુ શ્વિકા-મુયસ્થિત્ત-
સ્સંગ પુત્તિ વદણય । મુદ્ધતિય નમુત્પુત્ત-પચ્છિત્તુસ્સંગમુત્ત ચ ॥ ૨ ॥

પાશિક ત્વેવ—

મુદ્ધપુત્તી વદણય-સમુદ્ધા સ્વામણ તદ્દા હોય । વદણ પત્તેય, સ્વામ-
ણાઈ વદણયમુત્ત ચ ॥ ૧ ॥ મુત્ત અબ્બુદ્ધાણ-ઉસ્સંગો પુત્તિવદણય
સદ્ધય । વજ્જતે સ્વામણય-તદ્દા ચરુરો હોમવદણયા ॥ ૨ ॥

ચાતુર્માસિકસાંવત્સરિક્રમતિક્રમણે પાશિકપતિરૂપણ મિવ વાચ્યે, ન-
ધર કાયોત્સર્ગે વિશેષ.—તથાહિ,

ચત્તારિ દસ દુવાલસ-વીસ સચ્ચાય હંતિ ઉજ્જોયા । દેસિય

જિન અને મુનિને વાદી આનિઆર સોધનાયે કાયોત્સર્ગ કરી મોપતી પડિમેહી વા
દણા દઈ આયોચના દઈ પ્રતિક્રમણ સત્ત બોલવુ બાદ વાદણા, આમણા તથા ફરી વાદણા
દઈ ચરણાદિકની વિશુદ્ધિ માટેના કાયોત્સર્ગ કરવા તેમા બે સોમરસ ચિતવવા [૧]
અન દેવતા અને ક્ષેત્ર દેવતાને એક એક કાયોત્સર્ગ કરવે મોપતી પડિમેહી વાદણા દેવા,
બાદ તથા મુદ્ધ બોલી નમુત્પુત્ત કહી પ્રાપચિત માટે કાયોત્સર્ગ સત્ત બોલવુ [૨]

પાખી પડિક્રમણ વિધિ

મોપતી પડિમેહી વાદણા દઈ, સ બોધી આમણા કરી, આયોચના કરી, વાદણા
દઈ પ્રત્યેકને ક્ષામણા કરી વાદણા સત્ત બોલી પ્રતિક્રમણ સત્ત બોલવુ, બાદ અબ્બુદ્ધિયો
અમાલી કાઉસગ્ગ કરી મોપતી પડિમેહી વાદણા દઈ હેતવા આમણા કરી આર હોય વા
દણા (નાના વાદણા કે, અમાસમણા) દેવા (૧-૨)

સોમાસી અને સવહરી પડિક્રમણની વિધિ પાખી પડિક્રમણ માફક છે ફક્ત
કાઉસગ્ગમાં વિશેષ છે, તે આ રીતે છે —

દેવસિક પ્રતિક્રમણમાં આર સોમરસ, શનિક પ્રતિક્રમણમાં દસ સોમરસ પાશિક

રાણ્ય પતિવચ-ચાલમ્માસે ચ વરિસે ચ ॥ ૧ ॥ સાયસય ગોસદ્ધ-તિ-
એવ સયા દ્વંતિ પચ્ચંમિ । પચય ચાલમ્મામે-અહસહસ્સ ચ વારિસિણ
॥ ૨ ॥ [ઇતિ]

વરુણજાત ત્વંચ.

• વરમલયજતરવ-ઇવ-પ્રાસાદા યત્ર મોગિજનફલિતાઃ । સતત' સતા-
પહરા-મોગપુર' નામ ત્રિદશપુર ॥ ૧ ॥ વરુણસ્તત્ર મહેમ્યઃ-સર્વેમ્યઃ
પુરજનેમ્ય આદ્યતરઃ । ગમસગમસુભગાગમ-નિગદિતવિધિવિપદપદ-
પથિકઃ ॥ ૨ ॥ તસ્ય ચ નિતાતકાંતા-શ્રીકાંતાસંમિત્તા મથત્ કાતા ।
તનયઃ સુલસઃ સુલસ-દ્વિનયાદિ ગુણામસ' કલશ. ॥ ૩ ॥ અય નગરે
મથચક્રે-ચક્રેશ્વરશક્રચક્રાબલદલનઃ । નિવસતિ વસતિર્દુસ્તર-તરતમસા
મોહભૂમર્ત્ત્તા ॥ ૪ ॥

પ્રતિક્રમણુમા બાર ભોગસ્સ, ચાતુર્માસિક પ્રતિક્રમણુમા વીસ ભોગસ્સ અને સાત્સરિક પ્ર-
તિક્રમણુમા એક નવકાર સહિત ચત્વીસ' ભોગસ્સને કાઉસમ્મ કસય છે [૧] સાંજે
સો, સવારે અગીસો, પાખીમાંજીતણુસો, ચોમાસીમા પાચસો અને સવચ્છરીમાં એક હળ-
ર ને આઠ આસોઆસ પ્રમાણે કપોત્સર્ગ કસય છે (૨)

વરણુનુ શત્ર આ રીતે છે

ઉત્તમ જ્ઞાનનાં બારો જોમ ભોગિ જન કલિત [સર્પવાળા] અને સતાપ (જવર)ના
હરનાર હોય છે, તેમ જ્ઞાના મહેતો ભોગિ જન કનિત અને સત્તાપના હરનાર છે, એવું
ભોગપુર નામે છદ્દપુર સરણુ નગર હતું [૧] ત્યાં અર્ધ નગર જતો કરતાં વધુ પૈસાદાર,
ગમા અને ભાંગવાળા આગમમા કહેત વિધિવાળા નિર્મળ માર્ગમા ચાલનાર વરણુ નામે
મોટો ઇન્દ્રિય હતો (૨) તેની અતિ મનોહર શીકૃતા નામની સ્ત્રી હતી, અને ઉજળતા
વિનયાદિ શુભ્રપ પાણીનો કળશ સમાન સુમસ' નામે તેમનો પુત્ર હતો [૩] હવે ભવચક્ર
નામના નગરમાં ચક્રવર્તિ અને દ્વિના બળને તોડનાર તથા આક્રમ અધિકારને રહેવાનું આસ
સ્થાન મોહ નામે તાબ રહે છે [૪]

સહસા સોન્યેનુરમ્—ચિંતાચયચુરિત સમાસીન । અથ રાગકેશ-
 રીસ્માહ—વિસ્મિતસ્તાત નનુ કિમિદ ? ॥ ૫ ॥ યત્ત્વયિ કુપિતે શ્લેષ-
 વિધયા સ્વેચરી ત્રિલોચીય । ચિંતાસતાનાનુર્ત્ત—ગર્ત્તપરિવર્તિની મરતિ
 ॥ ૬ ॥ કૃતનિશ્ચિલશ્ચુનુલમર—શાતસ્તાતસ્તુ વહતિ યદ્ધિતા । તત્કિ-
 મપિ મહચિત્ર—મોહોથ જગાદ હે વત્સ ॥ ૭ ॥ ચારિત્રધર્મનામા—
 વામાત્મા નનુ સદાગમોપ્યસ્તિ । ઉદામસદાગમદુષ્ટ—દુષ્ટસાહાય્ય દુર્લલિત
 ॥ ૮ ॥ રાગઃ પ્રાદ રિરૂપક—મસાધુના કિમધુનાધુના ચક્રે । મોહ,
 સ્માર્હ ન સમતિ—વત્સ કૃત કિંતુ કર્તા સૌ ॥ ૯ ॥

મોગપુરેસ્તિ સદાગમ—વચનૈરુચિઃ શુચિર્વરણ ઇભ્યઃ । તસ્ય
 તનૂજઃ સુલસ.—મહાવિજ્ઞાનકુલમવન ॥ ૧૦ ॥ ત યદિ સદાગમોપ-
 ચ્યુદગ્રાહયિતા નિજે મતે દુષ્ટઃ । નિશ્ચિતમસ્મદ્દાશિઃન્દયિતા સ એવ
 તદા ॥ ૧૧ ॥ રાગોભ્યધાદહ લઘુ—કુદપિરામેણ નિજકરૂપેણ । તમ-

તે એક વેળા સભામાં બેઠે થઈ આયિતો ચિતા નિમગ્ન થઈ પડ્યો, ત્યારે રાગ
 કેશરી નિરિમિત થઈને બોલ્યો કે, હે તાન । આ સૌ કરો છો ? [૫] તમે
 ગુસ્સે થતા વિદ્યાથી શમ થએલી ખેતરીના માથે આ ત્રિભોજી [દુનિઆ] ચિતાથી
 ગર્તામાં પડે છે [૬] છતાં સધળા શત્રુઓના જાગે તોડનાર તમે પોતે ચિતા ધારણ
 કરો છો એ મને મોટું આશ્ચર્ય લાગે છે ત્યારે મોહ બોલ્યો કે, હે વત્સ । [૭] ચારિત્ર
 ધર્મ નામે મારો હમેશનો દુસ્ત્રમ છે, તે નિરકુશ અનેના છુદ્ધ સદાગમના ટેમથી છેકાઈ
 પડ્યો છે [૮] રાગ બોલ્યો કે, વળી હમણાં એ છુદ્ધ સાથે તમે કંઈ છોડી કરી ?
 મોહ બોલ્યો કે, હે વત્સ । હમણાં કાંઈ આપજો છેડી કરી, નથી, પણ તેજ કરનાર
 છે (૯)

મોગપુરમાં સંજમના વચનમાંજ રૂચિ રાખનાર અને પરિત્ર વરણ નાસે પ્રખ્ય
 છે, તેને પ્રત્યવિચાનવાન સુલસ નામે પુત્ર છે (૧૦) તેને બે સદાગમ પોતાના મતમાં
 પટલાવશે, તો નકી તે અમારો કહો કહાડશે [૧૧] રાગ બોલ્યો કે, ફિકર નહિ, હું

ધિષ્ટાય વિગ્રાસ્યે—વશ વદ તાતપાદાના ॥ ૧૦ ॥ મોહો જગાદ તુષ્ટઃ—
સાધુક્ત સાધુવચ તવ ભવતુ । લુગલ પથ્યનુજો ય—દ્વેષગર્જેદ્રઃ સહાયસ્તે
॥ ૧૩ ॥ વિગ્રાતાપિત્યુક્તા—બુપમુલસ જન્મતુસ્તદા તત્ર । નગરે કશ્ચિ-
ચરુઃ સદુસ્તપ તપ્યતે હિ તપ ॥ ૧૪ ॥

ત નતું મૂરિમુદ્રા—ગન્ધત ગીદય દુર્ગજન સર્વ । મુલસ કૌતું-
કિનમનાઃ—ત ગત્વા પ્રણિપપાતોચ્ચ ॥ ૧૫ ॥ સ્વપ્રાપસરેણાયો—
કુદ્દષ્ટિરાગેણ મુદ્દમધિતપ્તે । તપમન્યત તત્ત્વધિયા ગુરુમિવ દેવમિવ જનક-
મિવ ॥ ૧૬ ॥ પ્રતિદિવસમસમભક્તિ—સ્ત પ્રણમતિ નૌતિ પર્યુપાસ્તે ચ ।
કૃતકૃત્ય મન્વાનઃ—પરિહતસકલાન્યકર્ત્તવ્યઃ ॥ ૧૭ ॥ યથ વિજ્ઞાય
સદાગમ—નિપિદ્ધવિધિલાલસ મૃત મુલસ । વરુણઃ સ્ફૂર્જકરુણ—સ્ત
પ્રતિહિતમિતિ નિગદતિસ્મ ॥ ૧૮ ॥ રાગાદિવીરવિજયી—કૃતમુરસેવઃ સદા
જિનો દેવઃ । શત્રુયા જિનગદિતાગમ—વિધિરુરુણપરઃ સ સાધુગુરુઃ ॥ ૧૯ ॥

હવે જલદી માત્ર કુદ્દષ્ટિ રાગ નામના રૂપને તેને પેરીને તમારા વગમા રાખીશ [૧૨]
મોહ પુરી થઇને બોલો કે, હીક કંચુ સાધુના માર્ગ તાર જ્યાં થાયો, અને આ દ્વેષ
ગર્જેદ્ર ને રસનામા સહાય કરીશ થાયો (૧૩) આ રીતે આપે કલાથી તે બે સુધમની
પાસે ગયા તે વખતે તે નગરમા એક ચરક બહુ આકર તપ તપતો હતો [૧૪]

તેને નમવાને ભારે હૃદયથી સધળા લોકોને જતા બેઠને મુનસ પશુ કૌતુક પામીને
સા જઈ તેને પગે બાંધ્યો (૧૫) હવે કુદ્દષ્ટિ રાગ ભાગ બેઠને તેના મનમા બરાથો,
તેથી તે મુનસ તે ચરકને દેવચુડ અને આપ તરીકે માનવા લાગ્યો [૧૬] તે ભારે
બકિતવાન બેઠને દરરોજ તેને નમના લાગ્યો વખાણના નાગ્યો, અને સેવવા લાગ્યો અને
તેટલેથી પોતાને કૃતકૃત્ય માનતો થઈ બીજા લામકાજ છોડી, તેમાજ તત્પર થયો [૧૭]
હવે સદાગમે નિરોધેની વિધિમા તત્પર થયેલા પુનને બેઠને વરણ તેના પર કરાયા લાની,
તેને આ રીતે હિતોપદેશ આપના લાગ્યો [૧૮] રાગાદિ મુલસેને છતનાર અને દેવતા
ઓથી સેવાયવ જિનેશ્વરજ દેવ છે સન્નિ અનુસાર જિન લાપિત આગમની નિવિ સાચવવા
તત્પર સાધુ તે ગુરુ છે (૧૯)

સહસા સોન્યેયુરમૂ-ચિંતાચયચુપિત. સમાસીન । અથ રાગરેશ-
રીસ્માહ-વિસ્મિતસ્તાત નન્નુ કિમિદ ૧ ॥ ૫ ॥ યત્ત્વયિ કુપિતે શ્લેષ-
વિદ્યયા સ્વેચરી ત્રિલોચીય । ચિંતાસતાનાવર્ત્ત-ગર્ત્તપરિવર્ત્તિની ભવતિ
॥ ૬ ॥ કૃતનિદિલશ્ચનુલભર-શાતસ્તાતસ્તુ વહતિ યચિંતા । તત્કિ-
મપિ મહચિત્ર-મોદોય જગાદ હે વત્સ ॥ ૭ ॥ ચારિત્રધર્મનામા-
ચામાત્મા નન્નુ સદાગમોપ્યસ્તિ । ઉદામસદાગમદુષ્ટ-દુષ્ટસાહાય્ય દુર્લલિત
॥ ૮ ॥ રાગઃ પ્રાહ વિરુપ-મસાધુના કિમધુનામુના ચક્રે । મૌહ-
સ્માર્દ ન સપતિ-વત્સ કૃત કિંતુ કર્તા સૌ ॥ ૯ ॥

ભોગપુરેસ્તિ સદાગમ-વચનૈકસર્વિ. શુચિર્વરુણ દ્વિભ્યઃ । તસ્ય
તત્ત્વજ્ઞ મુલ્સ-મજ્ઞાવિજ્ઞાનકુલભવન ॥ ૧૦ ॥ ત યદિ સદાગમોય-
વ્યુદ્ગ્રાહયિતા નિજે મતે દુષ્ટ. । નિશ્ચિતમસ્મત્સ્દાશ્ચિઃકદયિતા સ એવ
તદા ॥ ૧૧ ॥ રાગોભ્યધાવહ લઘુ-કુદાષ્ટિરાગેણ નિજરૂપેણ । તમ-

તે એક વેળા સભામાં બેઠો થકો આચિંતો ચિંતા નિમગ્ન થઈ પડ્યો. આરે રાગ
કેશરી નિશ્ચિત થઈને બોલ્યો કે, હે તાત ! આ શું કરે છે ? [૫] તમે
શુરસે થતા વિદ્યાર્થી શમ થએલી બેચરીના માથેક આ ત્રિલોચી [દુનિયા] ચિંતાથી
ગર્તામાં પડે છે [૬] છતાં સવળા શનુઓના બળને તોડનાર તમે પોતે ચિંતા ધારણ
કરે છે. એ મને મોટું આશ્ચર્ય લાગે છે ત્યારે મોહ બોલ્યો કે, હે વત્સ ! [૭] આરિત્ર
ધર્મ નામે મારો હમેશનો દુશ્મન છે, તે નિરકુશ બનેના જુગ સદાગમના ટેમથી છેડાઈ
પડ્યો છે [૮] રાગ બોલ્યો કે, વળી હમણાં એ જુગ સાથે તમે કા છેડી કરી ?
મોહ બોલ્યો કે હે વત્સ ! હમણાં કાંઈ આપણે છેડી કરી, નથી, પણ તેજ કરનાર
છે (૯)

ભોગપુરમાં સતતગમના વચનમાળ રૂચિ રાખનાર બને પવિત્ર વરુણ નાસે ધ્રુવ
છે તેને પ્રત્યવિજ્ઞાનવાન સુવસ નામે પુત્ર છે (૧૦) તેને બે સદાગમ પોતાના મતમાં
પડવાપરે, તો નહીં તે અમારો કદિ કહાડશે [૧૧] રાગ બોલ્યો કે, ફિકર નહિ, હું

ધિષ્ટાય વિધાસ્યે—વશ વદ તાતપાદાના ॥ ૧૨ ॥ મોઠો જગાદ તુષ્ટઃ—
સાધુક્ત સાધુવચ તવ ભવતુ । હસલ પથ્યજુજો ય—દ્વેષમજેન્દ્રઃ સહાયસ્તે
॥ ૧૩ ॥ પિત્રાતાવિત્યુક્તા—પુપમુલસ જમ્મતુમ્તદા તત્ર । નગરે કથિ-
ચરક. સદુસ્તપ તપ્યતે હિ તપ* ॥ ૧૪ ॥

ત નતુ ભૂરિમુદા—ગચ્છત યીક્ષ્ય પુરજન સર્વ । મુલસઃ કૌતુ-
કિનમનાઃ—ત ગત્વા પ્રણિપપાતોચ્ચ. ॥ ૧૫ ॥ લઘ્વાવસરેણાધો—
કુદ્દષ્ટિરાગેણ મુદ્દદમધિતપ્ટે । તમમન્યત તત્ત્વધિયા-ગુરુમિત્ર દેવમિત્ર જનક-
મિત્ર ॥ ૧૬ ॥ પ્રતિદિવસમસમભક્તિ—સ્ત પ્રણમતિ નૌતિ પર્યુપાસ્તે ચ ।
કૃતકૃત્ય મન્વાન—પ્રિહતસકલાન્યર્કચ્યઃ ॥ ૧૭ ॥ અય ત્રિજ્ઞાય
સદાગમ—નિપિદ્ધવિધિલાલસ મુત મુલસ । વરુણઃ સ્ફૂર્જન્કરુણ—સ્તં
પ્રતિહિતમિતિ નિગદાતિસ્મ ॥ ૧૮ ॥ રાગાદિવીરવિજયી—કૃતમુરસેયઃ સદા
જિનો દેવઃ । શક્ત્યા જિનગદિતાગમ—વિધિરુરુણપરઃ સ સાધુગુરુઃ ॥ ૧૯ ॥

હવે જ્યહી મારા કુદ્રષ્ટિ રાગ નામના રૂપને તેને પેરીને તમારા વશમા રાખીશ [૧૨]
મોઠ ખુલી થઇને બોલ્યો કે, હીક કંચુ સાધુના માર્ગ તાર કથ્યાલ થાઓ અને આ દેવ
ગજેન્દ્ર તને રત્નામા સદાય કર્તા થાઓ (૧૩) આ રીતે બાપે કલાથી તે બે સુનમની
પાસે ગયા તે વખતે તે નગરમા એ ચરક બધુ આકર તપ તપતો હતો [૧૪]

તેને નમનાને બારે દસથી સનના લોકોને જતા બેઠને સુનસ પથુ કૌતુક પામીને
આ જગ તેને પગે બાંધ્યો (૧૫) હવે કુદ્રષ્ટિ ગમ લાગ બેઠને તેના મનમા કરતો,
તેથી તે સુનસ તે ચર-ને દેવશુક અને બાપ તરીકે માનવા લાગ્યો [૧૬] તે બારે
બકિતવાન થઈને દરરોજ તેને નમવા લાગ્યો, વખાણવા લાગ્યો, અને સેવા લાગ્યો, એ
તેલેથી પોતાને કૃતકૃત્ય માનતો થઈ બીજા ભગવાન છોડી, તેમાજ તપસ થયો. [૧૭]
હવે સદાગમે નિરેધેવી વિધિમા તપસ થયેલા પુત્રને ખેડીને વરણ તેના પર કર્યા લાગી,
તેને આ રીતે દિતોપદેશ આપવા લાગ્યો [૧૮] સમગ્ર મુલસોને યતનાર અને દેવતા
આથી સેવાયન જિનેશ્વરજ દેવ છે એવું બહુસાર જિન બાપિત બાગમની મિત્ર સાચવવા
તપસ સાધુ તે ગુરુ છે (૧૯)

ગતસકલદૂષણગણ-ત્રિલસન્નિ ગેપભૂષણ પરમ । આગમતત્ત્વ નિત્ય-
યસ્ય ગ્રહે જ્ઞાયતે વત્સ ॥ ૨૦ ॥ સ્વ હિ કયમયયાતથદર્શિ-દર્શિતે
પાપકુન્નરનિકુન્ને । આગમવિધિવિપરીતે-તત્ત્વાભ્યાસોપિ રજ્યેત ? ॥ ૨૧ ॥
કિં વત્સ સરસવિસિની-વિસવિસરોત્પન્નસતતમૌહિત્ય । કાઢ્યો હિ
કદવે-લિષે વા લેવતે કાપિ ? ॥ ૨૨ ॥ જલમુરુતિમુક્તમુક્તા-ફલ
નિર્મલસલિલચિંદુપાનચળઃ । કદમલનૃલનીર-ચંપીહો પીહતે કિંતુ ?
॥ ૨૩ ॥ વહુનિ કૃત્રિમપચિન્નમ-ફલભરસાર વિભોજ્ય સહજા । ચેતોપિ
દધીત કદાપિ-કિં શુક* કિં શુક્લસવૃણ ॥ ૨૪ ॥

દુસ્તપતપસ, કર્તુ-ર્ભર્તુઃ સમતાં સદામિ જૈનમુનેઃ । કો ન્યન્ન મુનો
મુમનાઃ-સ્વમનઃ કુર્વાત વીતતમા* ? ॥ ૨૫ ॥ અથ વિહિતસંનિપાનો-
દ્વેષગર્જેદ્રેણ મુલસાંસ્યુચે । કિં તાત પાતકાદપિ ન વિભેપિ જ્ઞાત્મનો
નિંદન્ ? ॥ ૨૬ ॥ માસસપ્તપણવિધાતા-નિર્દોષસમસ્તતત્ત્વવિદ્યાતા ।

હે વત્સ ! જેના ધરે સકળ દૂષણ સહિત અને સધળા બ્રૂણ સહિત પરમ આગમ
તત્ત્વ નિત્ય જાણનામા આવે [૨૦] તે માણસ અપમાર્થ દર્શિના બતાવેના પાપમય અને
આગમવિધિથી વિપરીત તત્ત્વના અભ્યાસમાં થી રીતે રત્ન (૨૧) હે વત્સ !
જો સરસ કમનિનીના પત્ર ખુલવાથી ઉત્પન્ન થએલી નિરતર મુગધમા મમ્મ રહેનાર હસ
કદમ કે લિખના આપર કોઈ સ્થળે પહોંતે ? (૨૨) વળી વાદળામાંથી પડતા મોતી
જેવા નિર્મળ પાણીના નિદુઓનું પાન કરનાર બધેમે શુ વાઈ મેલુ સમુદ્રના નાઉતુ પાળી
પીવા ઇચ્છે ? [૨૩] તેમજ ધણા ખરેખરા પાકેલા ફળથી ભરેલા આજ્ઞાના આડને
જોધને પોપટ કોઈ વેળા કેશુડના આડ તરફ લલચાવતુ મન રાખશે કે ? [૨૪]

દુસ્તપ તપને કરનાર અને સદેવ સમતા, ધરનાર જૈન મુનિના શિષ્ય બીજા
મુનિમાં કોણ યાત્રી અને સારા મનગણો માણસ પોતાના મનને જોડે ? (૨૫) ત્યારે
દેવ ગર્જેદ્રના સન્નિધાનથી મુનસ આ રીતે બોલ્યો કે હે પિતા ! મહાત્મા પુત્રને નિંદતો
ચકો તુ પાતકથી ખમ શુ બીનો નથી ? [૨૬] આખી પૃથ્વીમાં આ મુનિના સરખો

અમુના મુનિના સદૃશઃ-કોન્યઃ સકલેપિ ભૂમિતલે ? ॥ ૨૭ ॥ અહહ
મુણિષ્વપિ રાગં-નિવારયન્ ધારયન્ મનો મલ્લિન । કા જગતિ ગતિસ્તવ પાપ-
ભાવિની ભાવ્યકલ્યાણ ? ॥ ૨૮ ॥ શ્રુત્વૈવ વિચ્છાયો-વસ્તુભ્રુણ્ણો-
દયે પ્રદીપ ઇવ । દર્શ્યો વિગ્ધિગ્ વિલસિત-મસપમિદ દષ્ટિગમ્ય ॥ ૨૯ ॥

અપિ કામસ્નેહાશ્રયો-રાગો ભવ્યાગિના મુક્તિનિવાર્યો । વિદુષાપિ
દુરુચ્છેદઃ-પાપીયાન્ દૃષ્ટિરાગસ્તુ ॥ ૩૦ ॥ કલિકાલવિલસિત ત-ન્નના-
નુકુલ પચેલિમ કર્મ । ચદપેક્ષતે જનોય-સદાગમાર્યેપિ મૃદમના
॥ ૩૧ ॥ કિં વાતકી જનોય-પિશાચકી વાયના કિમુન્મત્તઃ ? ।
આગમવિધિં, પ્રિનાયત્-કુરુતેન્પત્રાપિ તત્ત્વધિયં ॥ ૩૨ ॥ ભવિનો ભવે
ભવેયુઃ-કથમેતે દુઃપમાગલિતમતયઃ ? । તૌર્યાધિનાયગદિતૌ-યદિ ન
મ્યાદાગમો ભગવાન્ ॥ ૩૩ ॥ પ્રથિતજ્ઞયેન તનયેન-કિમધુના કિય-

ખીજો માણ માસખમણ કરનાર અને નિતોપપણે સકળ તત્ત્વનો જાણનાર છે ? (૨૭)
હાપહાપ ! હે પાપી અને કમનશીખ ! તુ મુણિઓ તરફ પણ રાગ અટકારીને મનિન મન
ધારે છે, તો તારી તે જગતમા ની ગતિ થશે ? [૨૮] આ કાલજાળો અશ્વોપ થતા દીવાની
માફક વશ જાણે પડી વિચારવા લાગ્યો કે, દૃષ્ટિ રાગના આવા ભાગે રિવામને ધિકાર
થાઓ [૨૯]

કામ રાગ અને રમેદ રાગને બન્ધ છતાં મુખે અટકારી શકે છે પણ પાપિષ્ઠ
દૃષ્ટિ રાગ તો પડિનેથી પણ મુસ્કેરીએજ હોડાય છે [૩૦] માત્ર કાં તો એ કળિકાળનું
વિવસિત છે, અગર જ તો હજી કમ અનુકૂળપણે પાપી નથી કેમકે ખગ આગમના
અથર્મા પણ ત્યારે માણસ મૂળ બને છે, ત્યારે તેનીજ અપેક્ષા પ્રે છે (૩૧) શુ ને
લેકા આગમની નિધિ છોગને ખીજ સ્થળે તત્ત્વ શુદ્ધિ રાખે છે તેઓ નાનકી (વાયડ)
હશે કે પિશાચી (પિશાચ ગ્રન્થ) હશે, કે C-મત [ગાત્ર] હશે ? [૩૨] જે તૌર્યમર
પ્રણીત આગમ ભગવાન જે ન હોય, તો દુપમા કાશથી મતિની બનના બન્ધ જનોના
સ સારમાં શા દાન થાય ? (૩૩) માટે આ અ-વાયે ચડસા પુનથી દર્શુ મુ કાગ છે,

મુનાપિ ચિર્મવેન ? । શ્રીમતમાગમમહ-સેવિષ્યે સગર્નિર્મુક્તઃ ॥ ૩૪ ॥

एवं ध्यात्वा बरुणः स्वधन पात्रे ददां प्रमित्रजिपुः । तत्र तदानी
मागा-द्धर्मवसुर्नाम मुनिराज ॥ ३५ ॥ इभ्यस्त्रयमनार्थ-प्रययौ नत्वा
शुरून् समयविधिना । निपसाद यथास्थानक-मथ सूरिर्देशना चक्रे
॥ ३६ ॥ अव्यवहास्किराशौ-गमयित्वा नतपुद्गलविवर्त्तान् । व्यग्रहृति-
राशौ कयमपि-जीवो य विशति तत्रापि ॥ ३७ ॥ वाटरनिगोद^१ पृथि-
वी^२ जल^३ दहन^४ समीरणेषु जलधर्मा । सप्तति क्रोटाक्रोटय^५-कामस्थि-
तिकाल उत्कृष्ट ॥ ३८ ॥ सूक्ष्मेष्वर्माषु पच-स्ववसर्पिण्योल्लसख्यलोक-
समाः । सामान्यवादरेंगुलगुणनातीतागमानास्ता ॥ ३९ ॥ , ,

एकेंद्रियेष्वथावल्यसरयभागसमपुद्गलविवर्त्ता । सामान्येन नि-
गोदेषु-ते पुन. सार्द्धकृत्तीयाः ॥ ४० ॥ सागरशतकपृथक्त्व-गर्भजपच-

તથા આ ધનથી પણ શુ દામ છે ? હુ તો સગૃહોડીને શ્રીમાન્ આગમનેજ સેવિશ [૩૪]

એમ વિચારીને વરુણ દીક્ષા લેના ઇચ્છતો થકો પોતાના ધનને પાત્રમાં ખરચતો
હશે તે દામજો ત્યાં ધર્મવસુ નામિ મુનિરાજ પધાવા (૩૫) ત્યાં શેઠ તેને નમના જઈ,
નમીને શાસ્ત્રોક્ત નિધિથી યથાચ્છાને બેઠો, એટલે તે મુનિ નીચે મુજબ દેશના દેવા લાગ્યા
[૩૬] આ શુભ અવ્યવહારશાસિમાં અનત પુદ્ગલ પરાવત પસીર કરીને જેમ તેમ કરી
અવહારશાસિમાં આવે છે [૩૭] બાહર નિગોદ પૃથ્વીકાય અપભવ તેહકાય અને વા
મુકાયમાં સિતેર કેળકેલ સાગરોપમ હૈતુકેટા કાયસ્થિતિકાળ છે (૩૮) એ પાંચ સદ્ગો
માં અસંખ્યાતા લોખાકાશના પ્રદેશ જેટલી અવસર્પિણીઓ જાય ॥ સામાન્ય વનરપતિ,
અને બાહરમાં આગળના અસંખ્યાતા અશ જેટલી અવસર્પિણીઓ જાય છે (૩૯)

એકે દ્રિયપણમાં આવળીના અસંખ્યાત બાગ જેટલા પુદ્ગલ પરાવત રહે અને
તેમાં સામાય વનરપતિરુપ નિગોદમાં સાગરજી પુદ્ગલ પરાવત પસાર કરે (૪૦) ગ
બજ પચે (૫) મુકાય વેમાં એકસોથી ૧૫૦ સાગરોપમ સુધી ગટે અને સ્ત્રી વેમાં એ

દ્રિયે તથા પુરુષે । સ્ત્રીવેદવેદિપુ પુન-ર્દશોત્તર પલ્યશતમધિકં ॥ ૪૧ ॥
 પંચેદ્રિયેષુ સાગરસહસ્રમધિકં સકૃન્નિરયમ્પરયોઃ । નવપૂર્વકોદિસાહિત-ત્રસેપુ
 જલનિધિસહસ્રયુગ ॥ ૪૨ ॥ મનુજેષુ ભવા અઘૌ-ત્તયૈવ પૂર્ણાયુરાશિલ-
 તિર્યક્ષુ । કાયસ્થિતિર્જપન્થ્યા-સર્વત્રાર્તમુદ્ધર્ત્તમિહ ॥ ૪૩ ॥ સમ્યગ્ભવાઃ પ-
 ર્યાન્તે-ધિકુલે સરુયાઃ સમાસહસ્રાસ્તુ । ગુરુલઘ્વાયુરનતર-તદ્ધર્વમેદાચ-
 તુર્ધર્મી ॥ ૪૪ ॥

ધર્માત્મામઘાયાઃ-મનનિવાસિભ્ય આ, સહસ્રારાત્ । શુદ્ધિપુ-
 મુરેપ્યપિ ચત્ક-સ્યાદેકાતરિત ઉપપાતઃ ॥ ૪૫ ॥ ચત્કૃષ્ટજીવિતજુષાં—
 તમસ્તમાયા ભવેદ્વિસ્ત્પાદઃ । આનન્દમગ્રૈવેયક-મચ્યુતકલ્પા ત્રિસ્ત્પત્તિઃ
 ॥ ૪૬ ॥ ઇતિ ભવગહનેનતે-શ્રામ્યન્ જીવઃ સહસ્રસાતભર । જાતિકુલ-
 પ્રમૃતિયુતં-રુથમપિ લભતે મનુજજન્મ ॥ ૪૭ ॥ તદપિ ચ સમપ્તિ
 લઘ્વા-મનમયદુઃસ્વસયસમં મઠ્યાઃ । શિવસૌરપૈકનિમિત્ત-વિધત્ત

કસોદશ પલ્યોપમ આઝેરા રહે [૪૧] પાંચેદ્રિયપણુમાં એકલગ સાગરોપમ આઝેરા રહે,
 નરક અને દેવતામાં એકજ ભવ કરે, ત્રસપણુમાં બે સાગરોપમ, અને નન કોડ પૂર્વ રહે
 [૪૨] મનુષ્યપણે આઠ ભવ કરે, તેમજ બધા તિર્વ્યોમાં પણ તેવીજ રીતે આયુ પૂર્ણ
 કરે હવે જધન્યથી કાય સ્થિતિ સધગા સ્થળે અતમુદ્ધર્ત્ત પ્રમાણુ બાણુવી (૪૩) પર્યા
 મામાં સખ્યાના ભવ કરે, વિગ્નપણુમાં સખ્યાતા દળર વપ રહે ત્યા ગુરુ બ્યાયુધ,
 લઘુ આયુધ અનતર, અને તદ્ધર્મના બેદે કરી ચોભગી થાય છે [૪૪]

ધર્મથી મધા પર્વત, અને બાનપતિથી સહસ્રાર દેવનોડ પર્વત નારક, અને દેવો
 મા ચારવાર એકાતરે ઉપપાત થાય (૪૫) ઉત્કૃષ્ટ આયુધનાળા શ્રવે સાતમી નરકે બે
 વાર ઉપજે છે અચ્યુત દેવલોકથી નવમા ગ્રેવેયક સુધી ત્રણવાર વિત્પત્તિ થાય [૪૬]
 આ રીતે અનત લગાટવીમાં ભમતો, અને ભારે દુખ સહેતો શ્રવ મહા મુશ્કેલીથી જ
 નિ અને કુળનાળુ મનુષ્ય જન્મ પામે છે [૪૭] માટે હે ભવ્યો ! તમે હમણા ભવ
 ભયના દુખને નાશ કરવા સમય, અને મોક્ષ સુખતુ એકજ કારણુ એવુ તે મનુષ્ય જન્મ

યતિધર્મમરુલક ॥ ૪૮ ॥ શ્રુતૈવમનતદુરત-સમ્પતિશ્રમણમીરુકો વરુણ. ।
શ્રીધર્મસુમુનીશ્વર પદમૂલે ઘ્રતમશિથયત ॥ ૪૯ ॥

સર્વાઃ ક્રિયા. સ કુર્વન્-સદા સદાગમપુરસ્મર સુમતિઃ । નિર્મલં
કેવલકલના-પરિકલ્પિત* શિવપદ પ્રાપ ॥ ૫૦ ॥ મુલસ તુ દષ્ટિરાગો
પરાપરાન્ લિંગિનો નિનાય દઢાત્ । સંધમાર ભક્તિમાર-સંવેષ્વપિ તેષુ
મૃદમનાઃ ॥ ૫૧ ॥ અંય મૌલિકઃ કુલિંગી-કુપિતોદયાવહો કૃતઘ્નો ય ।
મામવગળન્ય મુલસો-ચબૂક્ ભક્ત* પરેષુ દઢ ॥ ૫૨ ॥ ધ્યાત્વેતિ મુલસ
મુદિશ્ય-મત્રયત્રયયોગતથ્થકે । આયસસૂચીવિદ્ધો-દર્ભમય* પુત્રકસ્તેન
॥ ૫૩ ॥ તદનુ સ સર્વાંગીણ-વ્યયામયાવિધુરિતો શુભધ્યાનઃ । મૃત્વા-
જગામ નરકે-પુરતો શ્રમિતા મત્રમનત્ર ॥ ૫૪ ॥

इत्येवमाकर्ण्य कुट्टाष्टिराग—
व्यासगभीरोर्वरुणस्य धृस्त ।

પામ્યા છે, તે નિષ્કલકપલે આરિત્ર ધન પાળો* (૪૮) આ રીતે સાધવાને અનત કુ-
રત સ સાર બમણથી ખીનાર વરુણ શ્રી ધર્મસુ મુનિરાજ પાસે દીક્ષા લેતો હવે (૪૯)

તે સદાગમના અનુભારે મવળી ક્રિયાઓ કરતો થકો નિમળ કેવળ જ્ઞાન પામી
બોક્ષે પડે-એ (૫૦) આણીમેર સુતસને દ્રષ્ટિ મગે જોર કરી જૂ. જૂના નિગિઓ
તરફ ખેંચના લાગ્યો, તેથી તે મૂ. બની તે બધા તરફ બારે બકિત ધરના લાગ્યો [૫૧]
ત્યારે મૂળનો કુનિ ની શુભે થઈ વિચારના લાગ્યો કે, અહો ! આ તો કૃત છે, તેથી
મો અમુગણીને ખીજાઓનો દ્ર. લખા મ-એ છે (૫૨) એમ વિચારીને તેણે સુતસને
ઉદ્દેશી મત્ર મનના પ્રયોગ કરવા માટે લોગની સમજાથી વધિયુ દબન પૂતગુ બનાવ્યુ
[૫૩] ત્યારે તે સુવસ સર્વ અગોમા પામની પીડાથી હેરાન થઈ અશુભ પ્પાને મરીને
ન કે ગયો, અને હલુ આમળ અનત સ સાર રજળસે [૫૪]

આ રીતે કુષ્ટ દ્રષ્ટિરાગની દેવથી ખીનાર વાળવું જતાન સાધવાને દે બ યો !

સદાપિ જૈનાગમ પૂર્વમુચ્ચૈઃ—

સર્વાઃ વ્રવૃત્તીર્ભવિકાઃ કુરુધ્વં ॥ ૫૫ ॥

॥ इतिवरुणज्ञातं ॥

[૬]

સ્વપૂક્તઃ સમદશમુ ભેદેષુ આગમપુરસ્સર સર્વાઃ ક્રિયાઃ કરોત
દશમો ભેદ—શ્દાનીં યયાશક્તિદાનાદિમવર્તનમિત્યેકાદશ ભેદ વ
રપાનયન્નાહ.

[मूलं]

अनिगृहीतो सत्ति—आयजवाहाइ जह वहं कुणइ ।

आयरइ तहा सुमई—दाणाइ चउव्विह धम्मं ॥ ७०

તમે હમેશા જિનાગમને અનુમગીનેજ સધળી પ્રવૃત્તિઓ કરો [૫૫]

આ રીતે વરુણજ્ઞાત છે.

આ રીતે સત્તર ભેદોમાં આગમપૂર્વક સર્વળી ક્રિયા કરે, એ દસમો ભેદ
હવે યયાશક્તિ દાનાદિકુ પ્રવર્તન કરે, એ અગીયારમા ભેદની વ્યાખ્યા કરે છે

મૂળનો અર્થ.

શકિત ગોપવ્યા શિવાય આત્માને આધાર ન થાય, તે
જેમ આજું થાય, તેમ સુમતિવાન પુરુષ દાનાદિક અતુર્વિધ ધર્મ
આચરે છે (૭૦)

યતિધર્મમરૂલુ ॥ ૪૮ ॥ શ્રુત્વૈવમનતદુરત-સમૃતિભ્રમણભીરુકો વરુણ. ।
શ્રીધર્મવસુમુનીશ્વર-પદમૂલે વ્રતમશિશ્રયત ॥ ૪૯ ॥

સર્વાઃ ક્રિયાઃ સ કુર્વન્-સદા સદાગમપુરસ્સર સુમતિઃ । નિર્મલ
કેવલરૂલના-પરિકલિત* શિવપદ પ્રાપ ॥ ૫૦ ॥ સુલસ તુ દષ્ટિરાગો
પરાપરાન્ લિંગિનો નિનાય દ્વાત્ । સંવમાર ભક્તિમાર-સર્વેષ્વપિ તેષુ
સૂદમનાઃ ॥ ૫૧ ॥ અંધ મૌલિક* કુલિંગી-કુપિતોદધ્યાવહો કૃતત્રોંય ।
મામગ્ગણ્ય સુલસો-ચમૂચ ભક્તઃ પરેષુ દદ ॥ ૫૨ ॥ ધ્યાત્વેતિ સુલસ
મુદિશ્ય-મત્રપત્રમયોગતથકે । આયસસૂચીવિદ્ધો-દર્ભમય* પુત્રફસ્તેન
॥ ૫૩ ॥ તદન્નુ સ સર્વાંગીણ-વ્યયામયાવિધુરિતો શુભધ્યાન । મૃત્વા-
જગામ નરકે-પુરતો ભ્રમિતા ભવમનત ॥ ૫૪ ॥

इत्येवमाकर्ण्य कुदाष्टिराग—

व्यामगभीरोर्वरुणस्य वृत्त ।

પામ્યા છે, તો નિષ્કલ કપલે આરિત થન પાળો* (૪૮) આ રીતે સાંભળીને અનત દુ
રત સ સાર બ્રમણથી બીનાર વરુણ શ્રી ધર્મસુ મુનિરાજ પાસે દીક્ષા લેતો હવે (૪૮)

તે સદાગમના અનુમારે સધળી ક્રિયાઓ કરતો થકો નિર્મલ કેવલ જ્ઞાન પાત્રી
મેક્ષે પહોંચ્યો (૫૦) આથીમેર સુરસને દ્રષ્ટિ રાગે જોર કરી જૂઠા જૂઠા રિંગિઓ
તરફ ખેંચ્યા લાગ્યો, તેથી તે મૂ બની તે બધા તરફ બારે ભક્તિ ધરના લાગ્યો [૫૧]
ત્યારે મૂળનો કુનિંગી શુભે થઈ નિચારના લાગ્યો કે અહો ! આ તો તૃતમ છે, તેથી
મને અવગણીને બીજાઓનો દ્ર ભક્ત બન્યો છે (૫૨) એમ નિચારીને તેણે સુરસને
ઉદ્દેશી મત્ર યનના પ્રયોગ કરના માટે લોભાની સપ્તઓથી વધિયુ દભવ પૂતણ બનાવ્યુ
[૫૩] ત્યારે તે સુલસ સર્વ અંગોમા પામતી ખીડથી હેરાન થઈ અશુભ ધ્યાને મરીને
ન કે ગયો, અને હજુ વ્યાગળ અનત સ સાર રજગશે [૫૪]

આ રીતે દુષ્ટ દ્રષ્ટિરાગની ટેવથી બીનાર વરુણ તૃતાન સાંભળીને ॥ બન્યો ।

चटोदग्गजचरित पुनर्मुद्रितं

गयद्विमदमग्वद्ध-चक्रपुर इत्य अत्यि पवगपुर । तेन्य सिरीए
वजाउहु च्व वनाउहो गया ॥ १ ॥ नियस्इस्वजियअपर-सुदरी
सुदरी पिया तम्स । नियक्तिजिणिपणओ-तणओ चटोयरो नाम
॥ २ ॥ मो अघट्टिणे नाया-राडमग्गुमग्गुहहसक्किने । जा चिट्ठ अ-
त्याणे-इय मणिओ वित्तिणा ताव ॥ ३ ॥ देव उह अज कत्तावि-
आगओ वणकरी महाकाओ । पल्लवणगहिरालगजि-सदपणिपूणिय-
दियतो ॥ ४ ॥ निज्जरअरनमयजल-निम्बरअडोल्लभमल्लपारिजित्तो ।
आरणवीही चूरइ-मुम्मूरइ वेहमटोहे ॥ ५ ॥

आधोरर्ण न मन्त्रः—न गण्ड षडियारिष् गणागपि । विंशसद
पडरजण—बालु च अकालकुर्विओ सो ॥ ६ ॥ तो रन्ना सत्रिसाय-

અર્થે રાજનુ ચગિત્તિ જ્ઞા પ્રમાણે છે

દ્રાવીના બચ્ચાના સોમનવાણુ ચપ્પુ નામે ઈદા એક સમ્મ નગર હતુ તેમા
સદ્ગૌરી ૧૭૫૫ (૬) ના અગ્રે વચ્ચુદ નામે રાજા રવો [૧]

પેતાના મુદ્રે ૩૫થી અમરમુદ્રાગ્રામે જાનારી સુની નામે તેની ગ્રામી હતી અને પેતાની કાનિધી સેનાને જાનાર ચંદ્રાગ્રામ નામે તેણી પુત્ર હતો. [૨] તે ગામ કોઈ વેળા ચંદ્રાગ્રામ-કુમાર અને નૃપસિંહાથી ખીચોખીચ ભરાયા આગ્રામના ભેગા હતા તેવામાં ધડીદારે આવી, આ ગ્રામે સુનિ- [૩] હે રેવ ! આજ તારા કોણ તુલે ક્ષોધી એટલેટા ધરીવાયે જમવી તાથી આવેતે છે, તે પ્રવરણના મેદાના મહીર મનન રમના જેવા સમયથી જાડી દિશ્યોના અત લગી નામે છે (૪) તેના નાચ્યગરૂપ નીકરણથી મ ગળા હરે છે, તેથી ઉના, અને પાના ૪૮ એટલા અમરમુદ્રાથી તે છતા યોગે દી બળ ને લાગે છે, અને વોને તોડે છે [૫]

તે દ્વાથી માનવને નહિ મનના અને સંભાળનારને જાણવું નહિ એ સુખરતા
અંકને મેલેનો કે જીવી આરુ નજર જનને જાણ દેવા બ જો (૬) ત્યારે સુખ દિવ

[વીકા]

અનિગૃહજગોપયન્ શક્તિ સુમધ્યમાત્માગ્રાધયા સ્વસ્થ પીઠા પરિ-
હરન્ દાનાદિચતુર્વિંશં ધર્મં ચદ્રોદરરાજવત્ આચરતીતિ સટક — કથ
માચરતીત્યાહ —

યથા વહુર્ગોતિ વહુર્કર્તુ શક્નો—ત્યયમગ્રમાવઃ—સતિ વિભવે ના-
તિતૃષ્ણિકો ભવતિ । તનુવિભવો નાત્યુદારઃ સ્યાત્—સર્વાભાવસમવા-દતપ-
વોક્ત સૂત્રે,—

લાભોચિયદાણે, લાભોચિયપરિભાવે, લાભોચિયર્નિહિગરે સિયા.

સ એવ કુર્વાણો વહુના કાલેન મમૂત દદ્યાત્ એવ શીલંતપો ભા-
વનાસ્વપિ ભાવનીય—આચરત્યાસેવતે તથા તેન પ્રસારેણ સુમતિઃ પારિ-
ણામિકી પુદ્ધિમગ્નાનો દાનાદિચતુર્વિંશ ધર્મમિતિ સ્પષ્ટ ભાવિત્ત ચ

દીક્ષાનો અર્થ

મકિલ એટલે સામર્થ્યનું નિમૂના એટલે એપન ક્યા જિનાય આદમાને એટલે પો-
તાને બાધા એટલે પીડા ન થાય તેમ દાનાદિક ચતુર્વિંશ ધર્મને ચદ્રોદર રાજાની મારફતે
આચરે

શી રીતે આચરે તે કહે છે —

જેમ બહુ કહે એટલે કરી શકે—મનન એ કે વધુ પેમાદાર હોય તો અતિ
તૃષ્ણાવાળો નહિ થાય અને થોડા પેસાસાળો હોય, તો અતિ હિદાર નહિ થાય—કેમકે નહિ
તો પછી બધુ પૂરું થઈ રહે—એથીજ સુખમાં જોડેલું છે કે—

માનસ પ્રમાણે ન કરનાર થયુ, આવક પ્રમાણે ખરચ સજનાર થયુ, અને આનસ
પ્રમાણે બહારમાં રચાઈને કરનાર થયુ

તે એવી રીતે કરે તો લાભ વખતે ધણુ દઈ શકે છે આ રીતે શીજ તપ
અને બાનનામાં ધણુ સમજા લેતુ આ રીતે સુમતિ એટલે પારિણામિક પુદ્ધિવાળો પુરુષ
દાનાદિક ચતુર્વિંશ ધર્મ આચરે

ચદ્રોદરરાજચરિત પુનરિદ.

ગયદિંમદમરચક-ચકપુર इत्य अस्थि पवरपुरं । तत्थ सिरीए
 वजाउहु च वजाउहो राया ॥ १ ॥ नियरुइरूवजियअमर-सुदरी
 सुदरी पिया तस्स । नियकंतिजिणियरुणओ-तपाओ चदोयरो नाम
 ॥ २ ॥ सो अन्नदिणे राया-राईसरंकुमरसुट्ठसकिन्ने । जा विट्ठइ अ-
 त्याणे-इय भणिओ वित्तिणा ताव ॥ ३ ॥ देव इह अज्ज कत्तोवि-
 आगओ वणरूरी महाकाओ । पलयघणगहिरगल्गज्जि-सइपरिपूरिय-
 दिपतो ॥ ४ ॥ निज्जरस्सरत्तमयजल-निव्वभरअइलोलमसल्लपरिकिनो ।
 आवणवीही चुरइ-मुम्मूरइ येहसदोहे ॥ ५ ॥

આધોરણે ન મન્નઈ—ન ગણઈ પઢિયારિણ ગણાગપિ । વિત્તાસઈ
 પવરજન—કાલુ વ્ય અકાલકુલ્લિઓ સો ॥ ૬ ॥ તો રક્ષા સવિસાય—

અદ્રોહ રાગનું ચરિત આ પ્રમાણે છે .

હાથીના અગ્નિના તોફાનનાથ ચક્રપુર નામે હિંદી એક સગ્ગ નગર હતુ, તેમાં
 વજ્રમીથી વળાધુદ (૧૬)ના સરખો વળાધુદ નામે રાગ હતો [૧]

પોતાના સુદરે ૩૫થી અમરસુદગીઓને છતનારી મુદ્દગી નામે તેની રૂમી હતી
 અને પોતાની કાતિથી સેનાને છતનાર અદ્રોહ નામે તેનો પુત્ર હતો [૨] તે રાગ
 એક વેળા રાજેશ્વર—કુમાર અને સુભદ્રાથી ખીચેખીચ ભરાયલા આરાધનમાં એટલો હતો,
 તેવામાં પડીતારે આવી, આ રીતે કહ્યું—[૩] હે દેવ ! આજ પછા કોણુ મુદ્દો કયાથી
 એક મોટા શરીરવાળો જન્મી હાથી આવેલો છે, તે પ્રત્યક્ષાળના મેવના ગભીર ગર્ભ
 રવના જેવા શબ્દથી બધી દિશાઓના અત ભરી નાખે છે (૪) તેના ગડઅળરૂપ
 નીઝરણાથી મદનજી ઝરે છે, તેથી લેના, અને પાછા ઝટ બેસતા ભમરાઓથી તે છવા
 યસે રહી બળ્બરને લાગે છે, આ ધરોને તોડે છે [૫]

તે હાથી માનતને નહિ માનતા, અને સલાળનારો જણાયુ નહિ ગણખરતા
 અગામે કોપેનો કાળુતી માફક નગર જનને ત્રાસ દેવા લાગ્યો (૬) ત્યારે રાગ દિવ

[ટીકા]

અનિગૂહ્યગોપયન્ શક્તિ સામર્થ્યમાત્માગ્રાધયા સ્વસ્ય પીઠા પરિ-
હરન્ દાનાદિચતુર્વિધ ધર્મ ચત્રોદરરાગવત્ આચરતીતિ સટકઃ—કથ
માચરતીત્યાદ્ય —

યથા વહુકરોતિ વહુઠ્ઠુ શક્તો—સ્વયમનભાવઃ—સતિ વિભવે ના-
તિવૃષ્ણિકો ભવતિ । તત્તુવિભવો નાત્યુદારઃ સ્યાત્—સર્વાભાવસમવા—દત્તપ-
વોક્ત સૂત્રે,—

લાભોચિયદાણે, લાભોચિયપરિભાવે, લાભોચિયર્નિહિગરે સિયા
સ એવ કુર્વાણો વહુના કાલેન પ્રભૂત દદાત્ એવ શીલંતપો ભા-
વનાસ્વપિ ધારનીય—આચરત્યાસેવતે તથા તેન પ્રકારેણ સુપતિ પારિ-
ણામિકી બુદ્ધિમધાનો દાનાદિચતુર્વિધ ધર્મમિતિ સ્પષ્ટ ભાવિત્ત્વ ચ.

ટીકાનો અર્થ.

ગમ્ભિ એટલે સામર્થ્યનું નિગૂહ્ય એટલે ગોપન કથા શિશ્ય આત્માને એટલે પો-
તાને બાધા એટલે પીડા ન થાય તેમ જ્ઞાનાદિક ચતુર્વિધ ધર્મને ચત્રોદર રાગની ભાક્ષ
આચરે

ગી રીતે આચરે તે કહે છે —

જેમ બહુ કરે, એટલે કરી શકે—મનુષ્ય જે કે, વધુ પૈસાદાર હોય તે અતિ
જુલ્યાવાળો નહિ થાય અને થોડા પૈસાવાળો હોય, તે અતિ હિંતર નહિ થાય—કેમકે નહિ
તો પછી બહુ પૂરૂં યજ્ઞ રહે—એથીજ સૂત્રમા કહેલું છે કે—

● આત્મ પ્રમાણે દાન કરનાર યતુ આત્મ પ્રમાણે અસ્ય રાજનાર યતુ, અને આત્મ
પ્રમાણે ભગવાનમા સ્થાપના કરનાર યતુ

તે એવી રીતે કરે તે બાળા વખતે ધનુ દધ શકે છે આ રીતે રીજ તથા
અને ભાગનામા પશુ સમગ્ર લેવું આ રીતે સુખતિ એટલે પારિણામિક બુદ્ધિવાળો પુરુષ
જ્ઞાનાદિક ચતુર્વિધ ધર્મ આચરે

ચદ્રોદરરાજચરિત પુનરિદ.

ગયદિંમદમરચક-ચકપુરે હત્ય, અસ્થિ પવરપુર । તન્થ સિરીષ
વજ્જાહુ વ્વ વજ્જાહો રાયા ॥ ૧ ॥ નિયરુદરસ્વજિયઅમર-સુદરી
સુદરી પિયા તસ્સ । નિયકંતિજિણિયકુળઓ-તળઓ ચદોયરો નામ
॥ ૨ ॥ સો, અન્નદિણે રાયા-રાઈમરંકુમરસુદહસકિન્ને । જા ચિદ્દહ અ-
ત્યાણે-ઇય ધણિઓ વિત્તિણા તાય ॥ ૩ ॥ દેવ રૂઢ અજ્ઞ કત્તોવિ-
આગઓ વળકરી મહાકાઓ । પલ્લયઘળગદિરગલ્લગ્ગિ-સદ્પરિપૂરિય-
દિયતો ॥ ૪ ॥ નિજ્જરક્ષરતમયજલ-નિબ્બરઅહ્લોલભસલ્લપરિકિતો ।
આવળવીહી પૂરહ-મુમ્મૂરહ મેહસદોહે ॥ ૫ ॥

આધોરણે ન મન્નહ-ન ગળહ પઢિયારિણ ગણાગપિ । વિત્તાસહ
પરરજળ-કાલુ વ્વ અકાલકુલિઓ સો ॥ ૬ ॥ તો રક્ષા સવિસાય-

ચદ્રોદર રાજાનું ચરિત આ પ્રમાણે છે .

હાથીના બચ્ચાના તોફાનવાળુ ચક્રપુર નામે ધંદા એક સગ્ગ નગર હતુ, તેમા
ચક્ષુભીથી વજ્જાહુદ (ધંદ)ના સરખો વજ્જાહુદ નામે રાજા હતો [૧]

પોતાના મુર્ત રૂપથી અમરસુદગીઓને છતનારી સુદગી નામે તેની સ્ત્રી હતી
અને પોતાની કાનિથી સેનાને છતનાર ચદ્રોદર નામે તેનો પુત્ર હતો [૨] તે રાજા
એક વેળા રાજ્યશૂન-કુમાર અને સુબટોથી ખીચોખીચ બરામલા આસ્થાનમા બેઠો હતો,
તેરામા છડીદારે આવી, આ રીતે વર્ણુ- [૩] હે દેવ ! આજ ધંદા કોણુ વ્ગુણે કયાથી
એક મોટા શરીરવાળો જગતી હાથી આવેલો છે, તે પ્રત્યક્ષાળના મેઘના ગભીર ગળ
રવના જેવા શબ્દથી બધી દિશાઓના અત ભરી નાખે છે (૪) તેના ગડસ્થળરૂપ
નીઝરણાથી મદનજા ઝરે છે, તેથી ઉડના, અને પાછા ઝટ બેગતો બમરાઓથી તે છવા
યેા રહી બળગને લાગે છે, અને વગેરે તોડે છે [૫]

તે હાથી માનતને નહિ માનતા, અને સલાળનારને જશપણ નહિ ગણકારતા
અકાળે કોપેલો કાળપૂરી માફક નગર જનને ત્રાસ દેવા લાગ્યો (૬) ત્યારે રાજા દિવ

[ટીકા]

અનિગૂહ્યગોપયન્ શક્તિ સુમર્ધ્યમાત્માવાધયા સ્વસ્ય પીઠા પરિ-
હરન્ દાનાદિચતુર્વિધ ધર્મ ચત્રોદરરાજવત્ આચરતીતિ સટક—કથ
માચરતીત્યાહ —

યથા વહુકરોતિ વહુકર્તુ શક્નો—ત્યયમગમાવ.—સતિ વિમથે ના-
તિત્વણ્ણિકો ભવતિ । તન્નુવિમથો નાત્યુદાર* સ્યાત્—સર્વાભાવસમવા—દત્તપ-
વોક્ત સૂત્રે,—

લાભોચિયદાણે, લાભોચિયપરિભાવે, લાભોચિયર્નાહિગરે સિયા
સ એવ કુર્વાણો મહુના કાલેન પ્રમૂત દદાત્ એવ શીલંતપો ભા-
વનાસ્વપિ ભાવનીય—આચરત્યાસેવતે તથા તેન પ્રકારેણ સુમતિ* પારિ-
ણામિકી સુદ્ધિમગ્નાનો દાનાદિચતુર્વિધ ધર્મમિતિ સ્પષ્ટ ભાવિત્ ચ

ટીકાના અર્થ

મક્ષિત એટલે સામર્થ્યનું નિગૂહન એટલે ગોપન કયા શિવાય આત્માને એટલે પો-
તાને બાધા એટલે પોતા ન થાય, તેમ દાનાદિક ચતુર્વિધ વખતે ચત્રોદર રાજાની માફક
આચરે

શી રીતે આચરે તે કહે છે —

જેમ બહુ કરે એટલે કરી શકે—મતનગ એ કે વડુ પૈમાદાર હોય તે અતિ
તૃષ્ણાનાળો નહિ થાય, અને થોડા પૈમાવાળો હોય, તે અતિ ઉદાર નહિ થાય—કેમકે નહિ
તો પછી બધું પૂરું થઈ રહે—એથીજ સૂત્રમાં કહેલું છે કે—

* આપડ પ્રમાણે ભ કરનાર થવું આવડ પ્રમાણે ખરચ રાખનાર થવું, અને આપડ
પ્રમાણે ભાગમા સ્થાપન કરનાર થવું

તે એવી રીતે કરે તે લાભ વખતે ધણુ દાન શકે છે આ રીતે શીજ તપ
અને ભાવનામાં પણ સમજી લેવું આ રીતે સુમતિ એટલે પારિણામિક સુદ્ધિવાળો પુરુષ
દાનાદિક ચતુર્વિધ ધર્મ આચરે

॥ ૧૪ ॥ અહ તેણ ગયવેસ્ણ-કુમરે 'નેઝ' ગિરિમિ વેયદહે । મુકો
ઇદપુરાદિવ-પટ્તુત્તરનંરવરસમીવ ॥ ૧૫ ॥

અહસંભેણ રત્ના-ઝવેસિય આસણે સમુચિયંમિ । પળવભરભા-
રિયાણ સ ભારદેય ઇય વુત્તો ॥ ૧૬ ॥ કુમરવર સત્તવંતાણ-સત્તપુત્તાણ
ઝવવિસ ધૂયા । ધૂયા ઉદારરૂપા-સલિલેહા નામ મહ અત્થિ ॥ ૧૭ ॥
ત પત્તજુવ્વણ મરૂય વાસરે પિચ્છિઝ મણ પુટ્ઠો । જોડસિઓ મહ સા-
હસુ-કો ધૂયાણ વરો હોહી ॥ ૧૮ ॥ તેણુ સ્ત ચક્રપુરા-હિવસ્સ વજ્જો-
હસ્સ અગરુહો । ચદોપરાભિહાણો-સુહ ધૂયાણ વરો જોગ્ગો ॥ ૧૯ ॥
હર્મ પુણ ફલ્લિચ્છિય-રુદ્ધરૂપ સાહિય મણ તત્તો । સક્કારિય સમ્માણિય
જોડસિઓ પેસિઓ મેહે ॥ ૨૦ ॥

ત પુણ વળકુજરરૂવ-ધારિણા સ્વેયરેણ ણણ । આણાવિઓ
વિઓસિ રૂપ-નિવસુય જયવિસ્સુયણોહ ॥ ૨૧ ॥ તા ણં ણે ધૂય-

ણાને પોતાના મકાને આની જેમ તેમ દિવસો પસાર કરવા સાગ્યે (૧૪) હવે તે
હાથીએ કુમારને વેતાલ્ય પર્વતપર લઈ જઈ ઇદપુરાના અધિપતિ પદ્મોત્તર રાજાની પામે
મળ્યો [૧૫]

તારે તે રાજાએ અતિ સન્નમથી તેને ઉચિત આસનપર બેસારી બેઠા બેસી
વાણીથી આ રીતે કહ્યું [૧૬] હે કુમાર ! સત્યવાન સત્ય પુત્રાના પેરે જન્મેથી તારે રૂપવાન
સરિતરેખા નામે મારી પુત્રી છે [૧૭] તેને યૌવન પામેથી જોઈને મધ કાલે મે જો
તિથીને પૂછ્યું કે, આ પુત્રીને વર કોણુ લેમ ? તે કહે (૧૮) તેણે કહ્યું કે, ચક્રપુરાના
વજ્રયુદ્ધ રાજાનો ચદ્રોદર નામનો પુત્ર તારી પુત્રીનો યોગ્ય વર છે (૧૯)

વળી તેણે કહ્યું કે, આવતી કાલેજ ઉત્તમ લગ્ન છે, તે બાદ મે તે જોતિથીને
સત્કાર સન્માન આપી વિદાય કર્યો (૨૦) હવે તને આ હાથીનું રૂપ ધરનારા વિદ્યા-
ધર મારફતે મહા આજ્ઞેયો છે, માટે હે રિખ્યાદ ગુણવાન રાજકુમાર ! તુ જન્મવાનું રહે
[૨૧] અને આ અમારી પુત્રીને પરણીને અમને નિશ્ચિત કર આ રીતે રાજાએ આ

નિરિક્ષિયા રૂપસુહૃદસામતા । તેવિ દિર્ઘિન્દે સ્પિદિ વ્ર-કિર ગહા નિ
 પ્પદા જાયા ॥ ૭ ॥ અહ ચદોયરકુમરો—કહકહવિ નિવ અણુત્રવેણ ।
 પિચ્છિજ્જતો ત્રિમ્હિયજણેણ પત્તો ગયસમીવ ॥ ૮ ॥ દહૂણ કરી કુમર-
 સમુદ્ધ મિત સરોસત્તુરિયગઈ । ચલિઓ મિમુદ્ધ પચ્ચક્ક મેવ નજ્જઈ જમો
 ખીમો ॥ ૯ ॥ તક્કેલિકોઝગેણ-નરવરતણ્ણ સમુદ્ધ તસ્સ । પવિત્ત
 મુત્તરીય-મહલાંગાર મારઙ્ગ ॥ ૧૦ ॥

કરિણાવિ ગહિય મુંઢા-દઢેણ તય નહગણે સ્વિત્ત । દક્કલત્તણેણ
 કુમરોચિ-તસ્સ પુદિઠ સમખિરુદ્ધો ॥ ૧૧ ॥ હત્થીવિ સ્વણ મહિમહલમિ
 ગયણે સ્વણ ય દીસતો । કુમરં અવહરિય મઓ-અર્દસણપદ્ધ સ્વણદ્ધેણ
 ॥ ૧૨ ॥ વજ્જાઝહનરનાહો-નાઝ્ઞણ વડ્યર ઇમ સહસા । સદ્ધ ચડરગ
 વલેણ-લ્લગ્ગો પદ્ધીઈ કુમરસ્સ ॥ ૧૩ ॥ પદ્ધપવણેણ વયાઈ-મગ્ગાઈ કરિ-
 સ્સ તો નિવો વલિઓ । પત્તો નિયમિ ભવણે-કહકહવિ ગમેઈ દિવસાઈ

ગીર યદ્ય મોટા સુબદ્ધ અને સામતો તરફ જોવા લાગ્યો, પછી તેઓ પણ સૂરી ઉગતા
 મહો જેમ જાખા પડે તેમ અખ્યાલ પડી ગયા (૭) હવે ચંદોદર કુમાર જેમ તેમ
 કરીને રાજાની રાજ લાઈ, તે દાથી પાસે આ યો અને તેને લોખ નિરમય પામી જોવા
 લાગ્યા [૮] કુમારને સામે આવતો જોઈ દાથી રોરે બસાઈ જાણે પ્રત્યક્ષ ભય કરે યમ
 જાણતો હોય, તેમ ઉતાવળી ચાલે કુમાર સામે ધસ્યો (૯) ત્યારે તેને રમાડવાની
 મન મેણવવા ખાતર રાજકુમારે તેના સામે પૌતાનુ ઉત્તરીય વસ્ત્ર કુઝાળાના આકારે
 દેઠ્યુ (૧૦)

ત્યારે દાથીએ પણ તે વસ્ત્ર લઈને આકાશમા ઉછાળ્યુ, એટલામાં ચામાડી વાપરીને
 કુમાર તેની પૂઠે ચડી બેઠો (૧૧) હવે તે દાથી કાણુમા જમીનપર અે કાણુમા
 આગશમા દેખાતો ચંદ્ર કુમારો અપકરીને થોડી વારમાજ અદસ્ત થઈ ગયો [૧૨]
 આ બનાવ જાણીને વજ્રાયુદ્ધ રાજ મદપદ ચતુરજ સેના સાથે કુમારની પૂઠે પડ્યો
 [૧૩] પણ પાનના ત્રયામથી દાથીના પગલા બુસાઈ મરેલા હોવાથી રાજ પાછો +

॥ ૧૪ ॥ અહ તેણ ગયવરુણ-કુમરો નેહ મિરિમિ વેયદ્દે ।' છુકો
ઇદપુરાદિવ-પડમુત્તરનરપરસમીવ ॥ ૧૫ ॥

અહમ્ભમેળ રત્ના-ઉવવેસિય આસણે સમુચિયમિ । પળયમરમા-
રિયાણ સ મારઈણ ઇમ વુત્તો ॥ ૧૬ ॥ કુમરવર સત્તવંતાણ-સત્તપુત્તાણ
જવવિસ મૂયા । ધૂયા ઉદારરૂપા-સલિલેહા નામ મહ અત્થિ ॥ ૧૭ ॥
ત પત્તજુવ્વણ મર્યા વાસરે પિદ્ધિઝઝ મણ પુદ્ધો । જોડસિઓ મહ સા-
હસુ ફો ધૂયાણ વરો હોદી ॥ ૧૮ ॥ તેણુ ત્ત ચકપુગ-હિવસ્સ વજ્જા-
હહસ્સ અગરુહો । ચદોયરાભિહાણો-ત્તહ ધૂયાણ વરો જોગ્ગો ॥ ૧૯ ॥
હમ્મં પુણ ફલ્લિચ્ચિય-રુદરદય સાહિણ મણ તત્તો । સક્કારિય સમ્માણિય
જોડસિઓ પેસિઓ મેદ્દે ॥ ૨૦ ॥

ત પુણ વળકુજરરૂપ-ધારિણા સ્વેયરેણ ઇણ ॥ આળાવિઓ
વિઓસિ ઇહમ-નિવસુય જયવિસ્સુયણુહો ॥ ૨૧ ॥ તા ઇયં ણે ધૂય-

ળાને પોતાના મકાને આવી જોમ તેમ દિવસો પસાર કરના લાગે (૧૪) હવે તે
હાથીએ કુમારને વૈતાળ પર તપર લઈ જઈ ઇદપુરના અધિપતિ પદ્મભોજ ગળની પાસે
ધક્યો [૧૫]

હારે તે રાજાએ અતિ સભ્રમથી તેને ઉચિત આસનપર બેસારી મેહ ભરેલી
વાણીથી આ રીતે કહ્યું [૧૬] હે કુમાર ! સત્યવાન સત્ય પ્રયોગના પેટે જન્મેલી હારે રૂપનાન
સરિતરેખા નામે મારી પુત્રી છે [૧૭] તેને ચૈતન પામેથી જોઇને મહ કાલે મે જો
તિપીને પૂછ્યું કે, આ પુત્રીનો વર કોણુ થશે ? તે કહે (૧૮) તેણે કહ્યું કે, અહપુરના
વજ્જયુદ્ધ રાજાનો અદ્રોહર નામનો પુત્ર તારી પુત્રીનો યોગ્ય વર છે (૧૯)

વળા તેણે કહ્યું કે, આપની કાલેજ ઉત્તમ લભ છે, તે બાદ મે તે જોતિપીને
સત્કાર સન્માન આપી વિદાય કયો (૨૦) હવે તને આ હાથીનું રૂપ ધરનારા વિદ્યા-
ધર મારફતે ધંધા આલેશે છે, માટે હે વિખ્યાત ગુણના રાજકુમાર ! ગુજ્જવનાન રહે
[૨૧] અને આ અમારી પુત્રીને પદ્મભોજને અમને નિમિત્ત કરે આ રીતે રાજાએ આ

વિવાહિત નિવ્વુણ કુળસુ અમ્હે । ઇય પત્તિઓ નિવેળ-કુમરો પરિણેડ
સંલિલેદ ॥ ૨૨ ॥ તો તસ્સ નિવો પિયરડ વિજ્ઞાઓ ગયળગમળ
પમ્મહાઓ । સો ચળમોગકલિઓ-ઘ્ઘાસુદ ચિદ્દળ તત્ત ॥ ૨૩ ॥
અન્નદિને વાસગિહે-મુદ્દપ્પસુતો નિસીહસમયામિ । કુમરો મહપ્પરેળ-
અવહરિઓ ફેળાવિ નરેળ ॥ ૨૪ ॥

જા મીઓ કવિ પદ-તા પદિસુદ્ધો ર્મો મિસ કુવિઓ । ડ્ઘ્પાદતો
મુદ્દિંદ-ઇય મળિઓ તેળ પુરિસેળ ॥ ૨૫ ॥ મા કુપ્પસુ મહ સામિય-
ચયળ મિળ સુળસુ કાડ સુપસાય । વેયદ્દે મલ્લપુરે-ઇઠાસિં રાયા
કિરણવેળો ॥ ૨૬ ॥ સો ચ અપુત્તો સહસા-ડ્ઘ્પપ્પપયદ્દસૂલરોગેળ ।
પચત્તં સંપત્તો-કિજ્જતુવયાર નિવહોવિ ॥ ૨૭ ॥ અહ હાહારવ વિરસો-
મહત્તરુક્કલરવો સમ્મચ્છલિઓ । અકદરવ રવહો-પલાવસહો પયદ્દો ચ
॥ ૨૮ ॥ મુદ્ધિસમિદ્ધપિ મિસ-સમત મતિમદ્ધલ સંયલ । કિં કાયવ્વ

થેના કંઈથી કુમાર સરિતરેખાને ખરુએ (૨૨) ત્યારે તેને રાગએ આકાશ ગમન
પ્રમુખ વિલાઓ આપી, હવે તે મોજ વિલાસથી ત્યાં ઇચ્છા પ્રમાણે રહેવા લાગ્યો (૨૩)
એક દિવસે તે વાસચક્રમા મુખે મુતો હતો, તેનામા મધ્ય રાતે તેને આકાશ માર્ગે કોઈક
માણુએ હરણ કર્યો [૨૪]

તે તેને ઘોડેક માં લાગ્યો, તેટલામા તે જાગી જારે મુસે મધ મૂક ઉઠામવા
લાગ્યો, તેટલામા તે માણુસે તેને આ રીતે કહ્યું [૨૫] હે સ્વમિન ! કોપ મ કર,
અને મેહેરખાતી કરી આ માઈ વચન સાળળ વૈતાળ્યમા મવચપુર નગરમા કિરણવેળ
નામે રાગ હતો [૨૬] તેને ઓચિતો આકાશ સ્વપ્નરોમ ઉત્પન્ન થતા તેના ઘણાએ
ઉપચાર કરવામાં આત્યા છતાં તે અપુન મરણ પામ્યો [૨૭] ત્યારે ત્યાં હાહાકારનો
મહાન કકળાટ યદ્ય રહ્યો, અને આકેદના શબ્દ સાથે, બંધાનક પ્રત્યાપના શબ્દો સભળાવા
લાગ્યા (૨૮)

ત્યાં મનિ મન્ની મુદ્ધિનાનુ ક્રતા પંચુ બદ્ધ સખાન થઈ પડ્યુ, અને સામત

વિમુદ્ધો-જાઓ સામતવગ્ગો ત્રિ ॥ ૨૯ ॥

તો સુદિઓ નવરજનો-તકાલુપ્પન્નગ્રહ્યમયમીઓ ૧ તરલનયનો
અસરનો-મુન્નમનો મુન્નવયનો ચ ॥ ૩૦ ॥ નાળાવિયપ્પસંકપ્પ-કપ્પણા-
કપ્પમાણકરચરણા । ઠાળે ઠાળે મંતતિ-થેરવણિયા નિહુયનિહુયં ॥ ૩૧ ॥
નેસતિયપ્પસારા-સહસા સબ્બેવિ સવિરજ્જતિ । દોસિય દદ્દાણં તો—
સિચયચયા સચ્ચજ્જતિ ॥ ૩૨ ॥ સોવબિય પુત્તેહિ-પુત્તારજ્જંતિ મુન્ન-
રૂપાડ । સ્વદક્કિજ્જંતિ સ્વળેણ-કસારિયકસઓકુરુદા ॥ ૩૩ ॥ પસરતિ
તકરનરા-તહ તાલિજ્જતિ હદ્દસઘાયા । ઘાવતિ મંઠિઠોદા-પુટ્ટલિયા
લહુ પલાયતિ ॥ ૩૪ ॥

મયસમમમરર્થિમલ-ઉદ્ધુતપદતર્જંતભજ્જંતા । જરજુતપુદ્ધવણિયા—
સંસાહિજ્જતિ તરુણેહિ ॥ ૩૫ ॥ કુજરઘઠા શુદ્ધિજ્જતિ-પક્કરિજ્જંતિસાર
તુક્કારા । સજ્જિજ્જતિ રહવરા-સનાહિજ્જતિ વરસુદ્ધા ॥ ૩૬ ॥

વર્ગ પશુ કિ કર્તવ્યના મુ બની રહ્યા (૨૯) આરે નમરના જને તે વખતે ઉત્પન્ન થએલા આરે બપથી બીજા થમ અસરણ બની આમ તેમ નેત્રા ફેરવવા લાગ્યા, અને થન્ય મનવાળા તથા થન્ય મુખવાળા બની રહ્યા [૩૦] જુદ વણિકો હાથ, પગે મૂ-જતા થકા અનેક મુદ્ધ પ વિદેષ કરીને ગુપ્તગુપ્ત મસખત કરવા લાગ્યા [૩૧] માધીઓ પોતાના ખસારને હુકો કરતા લાગ્યા કાપડિયા પોતાના હાટમાના કપડાના ઢગના જોડેવવા લાગ્યા [૩૨] સોનોના દીકરાઓ લટકતુ રાખેલું સોનુ, રૂપુ ઉતારી જતાગ્યા લાગ્યા. હસા રાઓ કાસાના ઉકરડા ખડકવા લાગ્યા (૩૩)

એરો મસરવા લાગ્યા, એટલે દોડેને તાળા દેવાયા. ગઢિઝોડો દોડવા લાગ્યા, એટલે પોટતિયા નાસભાગ કરવા લાગ્યા [૩૪] ભય અને ઉતાવળના જોરથી ત્રિવિધ બનેલા, તથા હતા, પડતાં વજોથી ભગાયા, જરાવાન જુદ વાણિયાઓને તરણુ જતો ઉ-ચકી દેરવા લાગ્યા [૩૫] હાથીઓની ઘટાઓ તૈયાર કરવામાં આવી, સારા તુર્ફી ધોડાઓને પાખરો પહેરાવવામાં આવી, અને સારા રથો તૈયાર કરવામાં આવ્યા, અને સારા મુલકોને કવચ પહેરાવવામાં આવ્યા [૩૬] પૂર્વે જીવેલા લાખો દુરમનથી હોં

પુન્નવિણિજ્જયપદિવસલ લક્ષ્મદપ્પુદ્ધરા મદાવીરા । માગદ્ગણેણ ગિજ્જતિ-
 ડવહસિજ્જતિ કાઝરિસા ॥ ૩૭ ॥ વજ્જતિ વિજયદક્કા-અપ્પાલિજ્જતિ
 સ્મરત્તરાઈ । મ્મરારમરિયધુવણા-ત્તહં પુરિજ્જતિ મેરીઓ ॥ ૩૮ ॥

હફના વગ્ગતા-સુદ્ધા ડડ્ઠતિ સ્વગ્ગમ્મકરા । લ્લગ્ગલ્લદ્ધસલ્લ-
 મ્મીયાં કાયરપુરિસા પલાયતિ ॥ ૩૯ ॥ નિવહત્તનિવિદ્ધદ્ધુદ્ધ-ધયમ્મહ-
 વહસલ્લુદ્ધંતકુમ્મપદા । નાસતિ કાયરમયા-મોદતા વિદ્ધવિસન્વાય ॥ ૪૦ ॥
 દ્ધનિવિદ્ધકવાદાહિ-ગોઝરદારાઈ લહુ પિદ્ધિજ્જતિ । સન્નત્તો પાયારો-
 માલિજ્જઈ જતલ્લલ્લેહિ ॥ ૪૧ ॥ ઇય અસમજસ વિત્તરો-જા મલ્લપુરમિ
 પસરણ દેવ । ત્તા રજ્જપદાણ નરેહિ સમ્મુન્નત નયણેહિ ॥ ૪૨ ॥
 મત્તિ વિણણ, આરાહિયાઈ કુલદેવયાઈ ત સામિ । વ્ધુપુન વિક્કમણ્ણો-
 રજ્જસ્સ પહ વિણિદ્ધિદ્ધો ॥ ૪૩ ॥

તો અવ્હરિઓસિ તુમ-સામિ મણ ત્તા પત્તીય લહુ તત્થ । આગ્ગત્તું

એવેના શરણારોને લાઠ, આરણ વખાણવા નાગ્યા અને મારણપર હસના લાગ્યા [૩૭]
 વિજય કાઝ વાગવા લાગ્યો, લગાણના વાગવા વાગવા માગ્યા અને મુરનને બકારથી બરી
 નાખતી મેરીઓ વગાડવામા આવી (૩૮)

સુખરો તરવારો હાથમા લઇ હાકવા, ઓ ફૂલના હાકવા છે, તરવારની
 ખડખડથી ધીમે પતાવન કરે છે [૩૯] બીકલુ હાથીઓ તેમનાપર પડતી સાંપ ગો
 ણાઓથી ખવળ તરિકે બાધેના મુખ વચ્ચેથી પોતાના કુબરુથળોને દાંકતા થઇ જાડે લાગીને
 નાસે છે [૪૦] દરના મજબુત કમાડોથી બંધ કરવામા આવે છે અને
 કિશાપર ચારે તરફ લાખો થયો ચક્રવવામા આવે છે (૪૧) આ રીતે છે દેવ ! જ
 લ્યાપુરમા ગડબડ મચી રેહી, તેટલામા સબમથી આમ તેમ ફરતા નેત્રવાળા રાત્ર્ય પ્રધાન
 પુરોએ બહિત અને વિનયથી આશરેવી કુળદેવીએ હે સ્વામિન ! બહુ પુણ્યવાન અને
 પરાક્રમશાળી તમને સન્ન કરવા સૂચ્ય થું છે (૪૨-૪૩)

તેથી ફરીને હે સ્વામિન ! મે તમને દર્શા છે, માટે ત્તા જલ્લદી આવડા મેહેન-

• એસ જળી-રજ્જ મિળ કિજ્જડ સળાદ ॥ ૪૪ ॥ ડય મત્તીએ મળિજ્જળ-
તેણ નીઓ રણેણ તત્થ ડમો । અહિસિત્તો રજ્જમરે-પદાણપુરિસોદિ
દિદ્ધેહિં ॥ ૪૫ ॥ નાસતિ તયણુ ઘુત્તા-અવમીયા તક્કરા નિલુક્કતિ ।
વજ્જતિ ગટ્ઠિછોદા-કમ્મતોદા હણિજ્જતિ ॥ ૪૬ ॥ ગયતુરયરદા પાડક-
ચક્કસામત મતિ મદનિવદા । સન્નેવિ દ્વડ્ડતુદ્ડા-સત્થાવત્થા રવણા
જાયા ॥ ૪૭ ॥ નિયયપદાણ નરેહિં-તત્થા ણાવેદ ઇત્તિ સચિવેહિં ।
પાલદ્ધિ તિવગ્ગસાર-રાયા ચદોપરો રજ્જ ॥ ૪૮ ॥

હુડ્યાવિ બાણુમૂરિ-વટ્ઠુસીસજુઓ સમોસદો તત્થ । સારપરિવાર-
ફલિઓ-તત્તમણત્થ નિવો પત્તો ॥ ૪૯ ॥ વદિત્તુ સુમુરચરણે-ઝચિય-
દ્વાળે નિવમિ આસીળે । ઇય કહડ ગુરુ ધમ્મ-દુદ્ધહિરદામસદેણ ॥ ૫૦ ॥
ઇહ દાણસીલતવભાવળેહિં-ચરદા જિણેહિ પન્નતો । ધમ્મો ચડગદ્ધમવમ-
મણ-ગદ્ધવણપલ્લયજલણસમો ॥ ૫૧ ॥ દાણ ચ તત્થ તિવિદ્ધ-નાણપ-

બાની કરે, અને આ લોક તથા આ રાજ્યને સનાય કરે [૪૮] એમ ભક્તિથી
કરીને તે તેને કાલુવારમાં આ બધા આગે એટલે પ્રધાન પુરોએ રજી થઈને તેને રા
જ્યાભિષેક કર્યા (૪૫) તે રાજા થતા ધૃતારાના સના મળ્યા, ચોરો ખીને સતાવા
લાગ્યા, ગદિદોડુઓને પકડનામાં આવ્યા, અને કાનતોડુઓને મારવામાં આવ્યા (૪૬)
વળી દ્વાથી—ધોક્ષા—રથ અને પાપ તથા સામત, મરિ અને સુભરો સર્વે પ્રશુપ્ત
અર્ધ કાલુ વારમાં સ્વસ્થ બન્યા [૪૭] પત્તી તેણે પોતાના મુખ્ય માણુઓને જલદી
સચિવ પદપૂર નીમ્યા, અને પત્તી તે નથુ વર્ગ સાધવાની સાથે રાજ્ય પાળવા લાગ્યો [૪૮]

તેણે ત્યાં એક વેળા બાણુસરિ મણુ શિષ્યો સાથે સમેસર્થા તેમને નમના પરિવાર
સાથે રાજા ત્યાં આગે (૪૯) તે ગુરુને વાદી ઉચિત ગ્યાનકે બોડો, એટલે ગુરુ દુદ્ધલિ
સરખા ઉંચા અવાજથી નીચે મુજબ વમ સમબનવા લાગ્યા [૫૦] ઇદા દાન, ગીળ,
તપ, અને ભાવનાઓ કરી ચાર પ્રકારે ધમ કહેનો છે, તે ચાર મતિ ભવબ્રમણુરૂપ ગદ્ધ
વળને નાથ કરવા આમિ સમાન છે (૫૧) ત્યાં દાન તથા પ્રકરણ છે — દાનદાન,

યાણ ચ અમયદાણ ચ । ધર્મોવગ્ગહટાણ ચ-નાણટાણ ઈમ તત્થ
 ॥ ૫૨ ॥ જીવાજીવાઇપયત્થ-વિત્થર ઉમયલોપકરણિજ્ઞ । જાણતિ જેણ
 જીરા-ત નાણ ત ચ પચવિહ ॥ ૫૩ ॥

આભિણિવોહિયનાણ-સુવનાણ ચેર ઓહિનાણ ચ । તહ મણપજ્જ-
 વનાણ-કેવલનાણ ચ પચમય ॥ ૫૪ ॥ અટ્ઠાવીસઠ્ઠેય-ગદનાણ તત્થ
 ઝગ્ગહાર્હયા । ચરો મેવા તહિય-અવગ્ગહો હોઈ પુણ દુવિહો ॥ ૫૫ ॥
 તત્થ મણનયણવજ્જિય-કરણાણ વજ્જુગ્ગહો ચરહા । તાણ અપત્તકારિ-
 ત્તજેણ પુમ્પલગહાભાષા ॥ ૫૬ ॥ અત્થપરિચ્છેયપરુ ત્તિ હોઈ અત્થુગ્ગહો
 છહિવિ છદ્દા । ઈદ્દામ્માયધારણ-પત્તેય છવ્વિહા ઇવ ॥ ૫૭ ॥ કાલ
 મસલ્લ સલ્લ ચ-ધારણા અત્થઝગ્ગહો સમઓ । તેસા અત્થુહુત્ત-ઉદ્દેસ-
 જહ્મઓ ચેવ ॥ ૫૮ ॥

અમયદાન અને ધર્મોવગ્ગદાન ત્યાં જ્ઞાનદાન તે બી છે — [૫૨] છત્ર અછત્ર વગેરે
 પદાર્થો તથા આત્મોક્ત, તથા પરલોકના કત્ત-ચ જોનાવડે છવો બાણી શોકે તે જ્ઞાન ભણ્યુક,
 તે પામ પ્રકારજી છે [૫૩]

આભિણિવોધિગ્ગાન, શ્રુતગ્ગાન અવધિગ્ગાન, મનપર્વવગ્ગાન અને પામખુ કેવલગ્ગાન
 [૫૪] ત્યાં મતિગ્ગાન અક્ષવીર્ય બેનું છે — ત્યા અવગ્ગહ વગેરે ચાર બે. ૭ ત્યા અવ
 ગ્ગહના બે બેદ છે — (૫૫) ત્યા મન અને ચક્કુ સિવાય બાકીની ઇન્દ્રિયોવડે ચાર પ્રક
 રનો વ્યવજનાવગ્ગ છે કારણકે મન અને ચક્કુ અગ્રામકરી હોવાથી પુરૂષગને પકડી શકતા
 નથી (૫૬) અયનો પરિચ્છે. કહ્યાર તે અયાવગ્ગ તે ૭ ઇન્દ્રિયોવડે ૭ પ્રકારનો છે
 એ રીતે ૪૬ અપાય અને ધારણા એ પશુ દરેક ૭ પ્રકારના છે [૫૭] ત્યાં ધારણાનો
 ઉત્કૃષ્ટ કાળ અસપ્પાતો અને સપ્પાતો કાળ છે અર્ચાવગ્ગનો એક સમય છે, અને
 બાકીનાનો ઉત્કૃષ્ટ તથા જથ ન અતર્ક્યુર્તજ છે [૫૮]

તદ્ વદુરહુવિહારિણ્ય-નિસ્સિયનિચ્છિયુવેયરહર્ણિ । તેહિ અઢર્વા-
સેહિ-તિન્નિ સયા હુતિ છત્તીસા ॥ ૫૯ ॥ નાળા સદસમૂહ-વંહુ પિહ
મુળદ્ ભિન્નજાઈય । વદુવિહ મળેગમેય-ફક્કિ નિદ્ધમહુરાડ ॥ ૬૦ ॥
સ્વિપ્પ મોચિરેણ ત્તચિય-સરુવઓ ત અણિસ્સિય મલિંગં । નિચ્છિય મસ-
સય જ-ધુવ મચ્છંતં નય કયાઈ ॥ ૬૧ ॥ મડનાણુકોમઠિઈ-છાવડ્ઠી
અયર અહિય ડગજીવે । પવડકાલપમાણ-મુયનાળ ત તુ ચ્વડસદા
॥ ૬૨ ॥ અવલ્લર સની સમ્મ-સાઈય સ્વાનુ સપજ્જવસિય ચ । ગમિયં
અગપવિઠ્ઠ-સત્તવિ ણ્ણ સપદિવક્કા ॥ ૬૩ ॥

સંમત્તપરિગ્ગહિયં-સમ્મમુય લોડય તુ મિન્છત્તૈ । આસજ્જ ઉ સો-
ચાર-લોડિયલોડત્તરે મયળા ॥ ૬૪ ॥ ઓહીનાળ દુવિહ-ભવપચ્છઈય ચ
શુણનિમિત્ત ચ । ભવપચ્છઈય દુણ્ણ-મેરડાણ મુરાણ ચ ॥ ૬૫ ॥ ઉ-

તે આપીત બેદને બહુ, બહુવિધ, હિપ્ત અનિશ્ચિત, નિશ્ચિત અને કુવં એ ૭
પ્રકાર તથા એ છના પ્રતિપક્ષી ૭ પ્રકાર મળી બાઝ પ્રકારે ગણના ૩૩૬ બેદ થાય (૫૯)
બૂદ્ધી ભૂદ્ધી જાતના અનેક શબ્દોને બૂદ્ધી, ભૂદ્ધી, જ્ઞાણખવા તે બહુ છે, તે દરેકના પાખ
સ્તિર્ગ્ધ મધુગારિક અનેક બેદ જાણવા તે બહુવિધ છે [૬૦] તે ઝટ પૂતાના રૂપે
જ્ઞાણખવા તે અચિત્ત છે નિમ વચ્ચળ જાણવું તે અનિશ્ચિત છે સમય વચર જાણવું તે
નિશ્ચિત છે પ્રાપ્ત વેળા નહિ પણ અત્યત જાણવું તે કુવં છે (૬૧) મતિરાનની ઉત્કૃષ્ટી
સ્થિતિ એક જીવના હિસામે પાસકં સાગરોપમ છે એટલાજ કાળના પ્રમાણવાળું શ્રુતરાન
છે. તેના થાં બેદ છે — અક્ષર, સચ્ચિ સમ્યક્ સાદિ, સપવવસિન, ગમિક, અને અગ
પ્રવિષ્ટ એ સાત બેદ, અને તેના પ્રતિપક્ષી સાત બેદ (૬૨-૬૩)

સમ્યક્ત્વ પરિગૃહીત તે સમ્યક્શ્રુત છે લૌકિક તે મિથ્યાશ્રુત છે તેમ છતા
શ્રાતાની અપેક્ષાએ લૌકિક અને લોકોત્તરમા સમ્યક્ અને મિથ્યાપણાની ભજના છે [૬૪]
અવધિરાન બે પ્રકારે છે — ભવ પ્રત્યયિક અને શુશ્રુ પ્રત્યયિક ત્યા નારક અને દેવોને
ભવ પ્રત્યયિક અવધિ છે (૬૫) ઉત્કૃષ્ટપણે તેનીસ સાગરોપમ અજ્ઞાન-પતી દરા હજાર

કોસ તિત્તીસ-ંઝયુહી ઇયર તુ ટસસમમટસ્સા । અણુગામિઅવડિવાઈ-
આઝ્જમ્મ મવદિટ્થ મવઝ્જ ॥ ૬૬ ॥ મુણપચ્છદય દુવિહ-તિમિયાણ ત
હય હોઈ મણુયાણ । જહને ણિક્કો સમઓ-છાવટ્ઠી અયર અહિયયર
॥ ૬૭ ॥ દોવારે વિજયાડમ્મ-ત્ત તિચ્ચિ વ અચ્ચુણગજીવસ્સ* । નરમવ
અહિયં નાણ-ત્તણ ય સન્વદ્ધ સન્વજિણ ॥ ૬૮ ॥

ઓહીનાણસ્સ પુણો-અણુગામિય માઈયા વહૂ મેયા । નિચ્છયઓ
પચ્ચવત્ત-ત્ત રૂવિસદ્ધવ્વવિસય વ ॥ ૬૯ ॥ ઇયાઈ તિચ્ચિ જીવસ્સ-સમ્મ-
દિદિટ્થસ્સ હુતિ નાણાઈ । મહિસ્યનાણા જુગવ-ઓહી જુગવ વ પચ્છાવા
॥ ૭૦ ॥ ૫ણ તિચ્ચિચ્ચિ નાણા-પણિદિપ્પજ્જત્તસન્નિણો હુતિ । સન્નિઅપ-
જ્જત્તોપિ હુ-પરમવિય ઓહિનાણ તુ ॥ ૭૧ ॥ ૫ણ વેવય નાણા મિચ્છ-
દિદિટ્થસ્સ હુતિ અન્નાણા । નાણફલાભાવાઓ-વિવરીયન્નાણઓ વેવ ॥ ૭૨ ॥

વવ અવધિતો કાળ છે, ત્યા અનુભાગિ એટલે બનાતરે સાથે ચાલતુ અવધિજ્ઞાન તે અપ્રતિ
પાતિ ગણાય છે અને જન્મ સંધી રહે તે પ્રતિપાતિ ॥ (૬૬) શુદ્ધપ્રત્યય અવધિ બે
પ્રકારનું છે — તિર્વંચોનું અને મનુષ્યોનું તે જન્મ-સંધી એક સમય અને ઉત્કૃષ્ટ ઊસક
સાગરોપમ મુદ્ધેસ હોય છે તે બે વાર વિજયવિભાને જાય અથવા ત્રણ વાર અચ્ચુત દેવ
લોકમાં જન્મ ત્રણ જ્ઞાન સહિત મનુષ્યપણે જન્મે ત્યારે ચાલ છે, અને સત જીવની અપેક્ષાએ
સર્વ કાળ છે [૬૭-૬૮]

અવધિજ્ઞાનના અનુભાગિક વગેરે ધણા ભેદ છે તે નિશ્ચયથી પ્રત્યક્ષ અને રૂપિ
દ્રવ્ય વિધી છે (૬૯) એ ત્રણે સમ્યક્ દ્રષ્ટિએ જીવને હોય ત્યારે જ્ઞાન ગણાય છે
મતિ અને શ્રુત તો હરેસ સાથેજ હોય છે અવધિજ્ઞાન સાથે પણ થાય, અને પછી
પણ થાય [૭૦] એ ત્રણે જ્ઞાન પર્વાત સહિ પચ્ચેદિયને હોય છે વળી પરભવનું
આનેનું અવધિજ્ઞાન અપર્વાત સહિમાં પણ ગણાય (૭૧) એ ત્રણે જ્ઞાન મિથ્યા દ્રષ્ટિને
અજ્ઞાન તરીકે હોય છે, કેમકે ત્યા જ્ઞાનનું ધન હોતુ નથી તેમજ તેમનું જ્ઞાન વિપરીત
હોય છે [૭૨] પચ્છાવધિ એ તર્ક્યુદ્ધર્ત હોય છે લોકપ્રમાણ અવધિ અપ્રતિપાતિ ત્રણુધિ

પરમોત્તી અતમુદ્ધ-લોગપમાણોવહી અપદિવાઈ । મળપજ્જવનાણ પુણ-અપ-
મત્તજહસ્સ મળવિસય ॥ ૭૩ ॥

ત દુવિદ્ ઇચ્છુમઈ-અહ્દાઈયઅગુલેહિ ઝળં તુ । સમયવિલત્ત પિ-
વલ્લ-ત સપુત્ત તુ વિલ્લમઈ ॥ ૭૪ ॥ જહને ણતમુદ્ધ-દેસુણા પુવ્વ-
કોદિ ઝલ્લોસ । ઝિળવજ્જ ઓહિવિનાવિ-કસ્સચેય ભવિજ્જાવિ ॥ ૭૫ ॥
સુયકેવલિઆહારગ-ઝુમઇચ્છવસતગાવિ પરિવદિયા । હિંદાતિ ભવ મળતે-
વિલ્લમઈ અપદિવાયં તુ ॥ ૭૬ ॥ ફેવલનાણ પુણ સન્વ-ઠન્વપજ્જાય-
ગોયરં મળત । માસય મસહાય ત-ભવત્ય અભવત્ય દુગમેય ॥ ૭૭ ॥
અતમુદ્ધંત્ત જહન્ન-પદમ દેસુણપુવ્વકોદિ યર । સાઈઅપજ્જવસિય-અભવત્ય
ફેવલ નાણ ॥ ૭૮ ॥

સન્વેસિં નાનાણ-સુયનાણ ચેવ જુત્તમ જમ્હા । સંપરપ્પયાસર્ગ
દીવઝ ઇવ મૂયાણિ સેસાણિ ॥ ૭૯ ॥ જ કેરલીવિ માસઈ-ત્ત ચલ્લ

છે અપ્રમત્ત યતિને મન સખૂંધી જ્ઞાન થાય, તે મનપયવજ્ઞાન છે [૭૩]

તે જ્ઞાન બે પ્રકારનું છે ત્યાં ઋણમતિ મનપર્વવજ્ઞાની અટી આગળ ઉપ-
સમપક્ષેત્ર જુવે છે, અને વિપુલમતિ સખૂંધી સમય ક્ષેત્ર જુવે છે [૭૪] મનપયવજ્ઞાન
જય-મયી અતર્મુદ્ધર્ત્તપ્રમાણ હોય, અને ઉત્કૃષ્ટ દેશે ઉણી પૂર્વ કોડી દોષ જિન શિવાય
કોઈકને વખતે અનધિ જ્ઞાન મિના પણ મનપયવ થાય છે [૭૫] શ્રુતદેનજિ, આતારક,
ઋણમતિ, અને ઉપશમ શ્રેણિનાળા છવ પડે, તો પાછા અનત લર ભમે છે બાકી
વિપુલમતિ અપ્રતિપાતી છે [૭૬] કેવળજ્ઞાન સર્વ દ્રવ્ય તથા પર્વાયગોચર હોય છે તે અનત,
શાન્ત અને અસદ્દાય (રતત્ર) હોય છે તેના બે ભેદ છે—લાવર્ય અને અલવર્ય
[૭૭] અલવર્ય કેવળજ્ઞાન જય-મયી અતર્મુદ્ધર્ત્ત અને ઉત્કૃષ્ટ દેશે ઉણી પૂર્વ કોડી હોય
અલવર્ય કેવળજ્ઞાન સાદિ અપર્વવસિત છે (૭૮)

સર્વે જ્ઞાનોમા શ્રુતજ્ઞાનજ ઉત્તમ છે, કેમકે તે દીનાની માફક સ્વ પ્રકાશક છે,
અને બીજા જ્ઞાન મુક છે, [૭૯] કેવળ જ્ઞાની પણ જે જોને છે, તે વચનરૂપ દોષાથી

ધાયાઈ હોઈ સુચનાણ । જાણતોવિ હુ જ મૂયકેતલી તરડ ન કહેડ
 ॥ ૮૦ ॥ નાણ મોહમહધયારન્દ્રીસહારમુગ્ધમો-નાણ । દિટ્ઠઅદિટ્ઠદિટ્ઠ-
 ઘટનાસકપ્પકપ્પદુમો ॥ ૮૧ ॥ નાણ દુજ્જયકમ્મકુજરચદાપચત્તપચાણો-
 નાણ જીવઅજીવવત્થુવિસરસ્સાલોચને ભોચણ ॥ ૮૨ ॥ નાણેણ પુત્તપાવાડ-
 જાણિડ તાણ ધારણાઈ ચ । જીવો કુણડ પવિર્સિ-પુલ્લે પાવે ડ ધિ
 ણિયત્તિ ॥ ૮૩ ॥

પુલ્લે પવત્તમાણો-પાવડ સમ્માપવગ્ગસોવત્તાઈ । નારયતિરિયદુહાણ
 ય-મુઘડ પાવાડ વિણિયત્તો ॥ ૮૪ ॥ જો પદદ અડ્ઢવ્વં સો-લહેડ તિ-
 ત્થકરત્ત મમ્મભવે । જો પુણ પદાવડ પર-સમ્મસુચ તસ્સ કિં મંણિમો
 ॥ ૮૫ ॥ જડધિહુ દિવસેણ પય-અદિજ્જ પવસેણ ધા સિલોગદ્ધ ।
 હજ્જોય મા મુચ્છુ-જડ ડચ્છસિ સિવિસડ નાણ ॥ ૮૬ ॥ અનાણી
 વિહુ પાણી-ચહુવહુમાણેણ માસતુસડ ધ્વ । નાણમિ હજ્જમતો-લહડ

શ્રુતજ્ઞાન છે, આં મૂક કેવળી જાણતો યોગ, પણ બોલી શકતો નથી (૮૦) માટે
 જ્ઞાન મોહરૂપ મહા અધિકારી લેહેરને દ્વરમાં નાશ કરવા સૂચાદય સમાન છે દીઠ અદીક
 ઈષ્ટ ધટનાના સકરુપમા કલ્પવૃક્ષ સમાન છે દુર્ભય કમરૂપ દ્વાષીઓની ધટાને તો
 ધામા સિદ્ધ સમાન છે, અને ૨૧ અણ્ણવરૂપ વસ્તુઓ જોશ માટે લોચન સમાન
 છે [૮૧-૮૨] જ્ઞાનથી પુખ્ત પાપ તથા તેના કારણો જાણીને છવ પુણ્યમાં પ્રવર્તે છે,
 અને પાપથી નિવર્તે છે [૮૩]

પુણ્યમાં પ્રવર્તતા સ્વર્ગ અને મોક્ષના સુખ પ્રમાણ છે, અને પાપથી નિવર્તતા
 નરક તિર્યચના દુખથી છુટાય છે (૮૪) જે અપૂર્વ (નવુ) શીખે, તે બીજા
 લગભગ તીર્થંત્રપણુ પામે છે તો પછી જે બીજાઓને સમ્યક્ શ્રુત શીખાવતો હોય, તેનું
 શુ કહેવું ? [૮૫] જે એક દિવસમાં એક પદ શીખી રાખતું હોય અગર ૫૬૨ દિવસે
 અધો સ્લોપ શીખાતો હોય, તેપણ જ્ઞે જ્ઞાન શીખવા ઇચ્છા હોય તો ઉદ્ધોગ મૂકતા ના
 [૮૬] અચાની પ્રાણી પણ માણસના માફક જ્ઞાનમાં ઉત્તમ કરતો યોગ જ નદી કેવળ

લહુ ફેવલે નાણ ॥ ૮૭ ॥ ઇય નાણ નિવ્યાણસ્સ-કારણ કુગફારણ-
નાણ । મુમુખીવિ નાણરહિઓ-ન કયાવિહુ પાવણ મોક્ષ ॥ ૮૮ ॥

સવિગ્ગપક્કિઓ વિહુ—જહ નાણી ધરહ મુદદસમત્ત । નાણવિ-
હૂણો ન તહા—તિવ્વતવચરણનિરઓ વિ ॥ ૮૯ ॥ લધ્ધુણવિ જિણદિ-
ક્ક—પુણો પુણો જે મમતિ સસારે । અમુણતા પરમત્થ—તે નાણાવરણ-
દોસેણ ॥ ૯૦ ॥ નાણવિહૂણો ચરણુજ્જુઓ વિ ન કયાવિ લહુ નિ-
વ્વાણ । અધુ વ્વ ધાવમાણો—નિવદ્ધ સસારકુવમિ ॥ ૯૧ ॥ અન્નાણી
કુણહ ફહં—સવેગપરાયણોવિ સત્તો વિ । જિણમણિયં જહધમ્મ—સાવ-
યધમ્મ ચ વિહિપુવ્વ ? ॥ ૯૨ ॥ જે સયલજય મુત્ત—હલ વ કરય-
લગયં નિરિક્કલિતિ । મહચદમૂરરિક્કલાણ—આહમાણ વિયાણતિ ॥ ૯૩ ॥

સરિસેવિ મણુયજમે—એય સયલપિ ફેહ કયવન્ના । જ જાણતિ
જણ ત—મુનાણદાણપ્પમાવેણ ॥ ૯૪ ॥ દિત્તો ય નાણદાણ—મુવુણે

પામે છે (૮૭) એ રીતે જ્ઞાન નિર્માણનું કારણ અને યુગતિનું વારણ છે, માટે સારો
મુનિ હતા પણ જ્ઞાન રહિત હોય તો ક્યારે પણ મોક્ષ પામે નહિ (૮૮)

જ્ઞાની સવિમ્મર્સાક્ષિ હતા પણ જેવું દ્રવ્ય સમ્યક્ત્વ ધારી શકે છે, તેવું જ્ઞાન ર-
હિત તીવ્ર તપ આરિત્રનાજો પણ ધારી શકે નહિ [૮૯] જેની દિક્ષા પામીને પણ જે
પરમાર્થ નહિ જાણતા થ । વારવાર સસારમા રજીએ છે, તે જ્ઞાનાવરણનોજ દોષ છે
[૯૦] જ્ઞાન રહિત હોઈ આરિત્રમા ઉગુક્ત દોષ, તેપણુ તે નિરાણુ નહિ પામતા આ-
ધ્યાત્મી માણક દોડતો થકો સસારરૂપ કૂવામા પડે છે. (૯૧) સવેગ પરાયણુ અને
શાન્ત હતા પણ અજ્ઞાની હોય, જિન લાપિત થતિ ધમ અને આત્મ ધર્મને વિધિપૂર્વક કેમ
આરાધી શકે ? (૯૨) જેઓ આખા જગતને હાથમા રહેલા મોતીની ગાંધક જોઈ શકે છે, તે
મગ્ગ મહા, ચદ્ર, સૂર્ય અને તારાના આયુધનું જ્ઞાન પણ જાણી શકે છે [૯૩]

ભારે મુનુષ્ય જન્મ તો બધાનું સરણુ છે, હતા કોઈકે પુણ્યશાળિઓ જગતમાં
એ બધુ જાણી શકે છે, તે જ્ઞાનપ્રાપ્તિનો પ્રકાર સમજવો [૯૪] જ્ઞાનદાન દેતો થકો

જિણસાસણ સમુદ્ધરહ । સિરિપુઢરીય ગણઠર-હવ પાવહ પરમપય મઝલ
 ॥ ૯૫ ॥ તા દાયવ્વ નાણ-અણસરિચ્ચવા મુનાણિણો મુણિણો । ના-
 ણસસ સયા મત્તી-ફાયવ્વા કુસલકામેહિં ॥ ૯૬ ॥ ધીય તુ અમય-
 દાણ-ત હહ અમણ સયલજીવાણ । અમત્ત સ્તિ ધમ્મમૂલ ટયાહ ધમો
 પસિદ્ધ મિણ ॥ ૯૭ ॥ હક્કચિય અમયપયાણ-મિત્થ દારુણ સવ્વસ-
 ત્તાણ । વજ્જાહુ વ્વ કમસો-સિજ્જતિ પહીણજરમરણા ॥ ૯૮ ॥

નાહણ હમ મય-મીરુયાણ જીવાણ સરણરહિયાણ । સાહીજ
 દાયવ્વ-મવિપ્પિ અમયદાણ મિણ ॥ ૯૯ ॥ ધમ્મોવગ્ગહદાણ-તદ્દય
 પુણ અસણવસણમાર્હિણિ । આરમનિયત્તાણ-સાહૂણ હુતિ દેયાણિ
 ॥ ૧૦૦ ॥ તિત્થયરચકવટ્ટી-બલદેના વાસુદેવમહાલિયા । જાયતિ જગ-
 વ્મહિયા-સુપત્તદાણપ્પમાવેણ ॥ ૧૦૧ ॥ જહ મયવ રિસહજણો-ધયદા-
 ણરહેણ સયલજયનાહો । જાઝા જહ મરહર્વ-મરહો મુણિમત્તદાણેણ
 ॥ ૧૦૨ ॥

જીવ આ જગતમા જિન શાસનનો ઉદ્ધાર કરે છે, તેવો પ્રથમ શ્રી પુરૂષ ગણધરની મા
 ૫૦ અતુન પરમ ૧૬ મામે છે [૯૫] માટે હમેશા જ્ઞાન આપવું સારા માનિ મુનિ
 જોને અનુસરવા અને કુશળ હજીના પ્રત્યેએ હમેશ જ્ઞાનની ભક્તિ કરવી (૯૬)
 ખીજી અભયદાન છે, તે સઘળા જીવોને અભય દેવાથી થાય છે અભયજ ધર્મનું મૂળ
 છે, અને દયાથીજ ધર્મ છે, એ પ્રસિદ્ધ વાત છે [૯૭] બ્રહ્મા સર્વ જીવોને એમજ અભ-
 ય ન આપીનેજ વજ્રાસુરના મારક અનુક્રમે જરા મરણ દાણીને જીવો સિદ્ધ થાય
 છે [૯૮]

એમ બાણીને લાયથી ખીજા અસરજી પ્રાણિઓને ભ-મ જનોએ આ વ્યક્તીન
 અભયદાન આપવું [૯૯] ત્રીજી ધર્મોપગ્રહદાન તે આરભથી નિવર્તેના સાધુઓને
 અશન તથા વસ્ત્ર વગેરે આપવા તે [૧૦૦] સુપાત્ર નના પ્રભારથી જગતપુન્ય
 તીર્થકર ચક્રવર્તી, જળદેવ, વાસુદેવ કે, માઝનિક સાળ થવા છે (૧૦૧) દાખના
 તરીકે પૂતદાનના બંને ભગવાન કૃષ્ણ દેવ સકળ જગતના નાથ થયા, તેમજ મુનિને
 ભગ્ન દેવાથી ભરત ક્ષેત્રના ભરત અધિપતિ થયા [૧૦૨]

અવિય

દસળમિત્તેણવિ મુણિ-વરાણ નાસેડ ટિળ્લય પાવં । જો દેહ તાળ
દાણ-તેણ જણે કિં ન સુવિદ્ધ ? ॥ ૧૦૩ ॥ ત સુપવિત્ત ભવણં-
મુણિણો વિહરતિ જત્થં સમભાવા । ન કયાણિ સાહુરહિઓ-જિણધમ્મો
પાયહો હોઈ ॥ ૧૦૪ ॥ તા તેસિં દાયવ્વ-સુદ્ધ દાણ ગિહીહિ ભત્તીણ ।
અણુકપો ચિયદાણ-દાયવ્વ નિયયસત્તીણ ॥ ૧૦૫ ॥

કિંચ,

ન તવો સુદ્ધ ગિહીણ-વિસયાસત્તાણ હોઈ નહુ સીલ । સારભાણ
ન ભાવો-તો સાહીણ સયા ટીણ ॥ ૧૦૬ ॥

ઇય તિવિહપિ હુ દાણ-નરવર સસેવઓ તુહ વસ્વાયં । વિયરિય
સિવસુહલીલ-સપ્પ સીલ નિસામેસુ ॥ ૧૦૭ ॥ સીલ નિયકુલનહયલ-

વળી,

મુનિશ્વરોના દુગ્ધન માત્રથી પણ નિસસુ કરેતુ પાપ નાશ પામે છે, તો જો તે
મને દાન આપે છે, તે જગતમાં શું ઉપાર્જન નહિ કરે ? [૧૦૩] વળી જ્યાં સમભારી
મુનિઓ નિયતતા હોય, તે બંધન સુપવિત્ત થાય છે, કેમકે કાંપિ સાનુઓ વિના જિનધર્મે
મગ્ધ થતો નથી (૧૦૪) માટે તેમને ગૃહસ્થે ભક્તિપૂરક સુદ્ધ દાન આપતું જોઈએ
વળી પોતાની શક્તિના અનુસારે અનુકપાદાન તથા હયિત દાન પણ આપવું (૧૦૫)
વળી શ્રીજી એ વાત છે કે, વિષયાસક્ત ગૃહસ્થોને રૂઝ તપ કે, શીળ હોઈ શકતા નથી,
તેમજ તેઓ સારબી હોવાથી તેમને ભાવના ભાવનાનો પણ ચોરોજ યોગ મળે છે, પણ
તેમને દાન ધર્મે કરવું તો હમેશ સ્વાધીન છે [૧૦૬]

એ રીતે હે' નર-નર ! સક્ષેપે ત્રણે પ્રાણુ દાન તને કહ્યું, હવે મુખિ સુખની
લીલા આપનાર શીળ તને કહ્યું છું, તે સાચાજ [૧૦૭] શીળ પોતાના કુળરૂપ નબ-

સસિન્ધ્ર કિર્તી પયાસણ શ્રવણે । સુરનર સિવમુહકરણ-પાલેયવ્ય સયા
 સીલ ॥ ૧૦૮ ॥ જાફુલરૂવવલ્લભ્ય-વિજ્ઞાવિન્નાણ ચુઢિરદિયાનિ ।
 સન્વત્ય પૂયણિજ્ઞા-નિમ્મલસીલા નરા હુતિ ॥ ૧૦૯ ॥ ॥ પુણ સીલ
 દુવિદ્-દેસે સન્વે ય હોઈ નાયવ્વ । દેસે ગિદ્દીણ દસણ-મૂલાણિ દુવા-
 લસ વયાણિ ॥ ૧૧૦ ॥ સાદૂણ સન્વસીલ-જ સીલગાણ અદ્વદસસહસા ।
 વુજ્ઞાતિ નિરહ્યારા-જાવજ્જીવ અવિસ્તામ ॥ ૧૧૧ ॥

લઘુક્રમ્મા ગુરુસત્તા-સત્તા વિસમાર્થસુ પત્તવિ । મળવયણતણુ
 વિમુદ્ધ-સીલ પાલતિ સીય, વ્વ ॥ ૧૧૨ ॥ અસ્મસ્વભવજિયધ્મ-
 મમગુરુધમહરણ પવણસમો । નિમ્મલસીલજુણવિ-જહસત્તિ તથો વિદેય-
 વ્વો ॥ ૧૧૩ ॥ સો ય તથો પુણ દુવિદ્-અન્નિતરઓ તદેવ યાહિરઓ ।
 ફિક્કો છન્નેઓ-પાયચ્છિત્તાણસળમાઈ ॥ ૧૧૪ ॥ જ નારયા ન કમ્મ-
 સ્વવતિ વહુપાદિ વરિસસહસેઈ । સ રલ્લ વચ્ચત્થમોઈ-જીવો નિજ્જરદ્ધ

પ્રત્યક્ષ આશ્રય દોષ જનનમા કીર્તિનો પ્રગટ કરે છે વળી તે સુરનર અને સિવનાં
 મુખ કરે છે, માટે સદા શીળ પાળવું જોઈએ [૧૦૮] ભક્તિ-કુળ-૩૫-અળ-મુત-
 વિદ્યા-વિદ્યાન તથા શુદ્ધિથી રહિત નરો પણ નિમળ શીળનાનું હોય છે, તે સર્વ પૂ-
 જનીય થાય છે [૧૦૯] તે શીળ બે પ્રકારનું છે-દેશથી અને સર્વથી. આ દેશથી
 શીળ તે ગૃહસ્થને સ્વભાવ સાથે બાર વ્રત ભાળવા [૧૧૦] અને સાધુઓ જે નિર-
 તેચારપણે ધાવજીવ લગી વીગામો લીધા વગર અગર હગર શીળના અમ વહે છે, તે
 સર્વ શીળ ભાળવું (૧૧૧)

લઘુકર્મો અને ભારે સત્વવાનું જીવો વિષમ આપણઓમા પડતા યકા, પણ મન
 વચન કાપથી સીતાની આફે નિર્મળ શીળ પાળે છે [૧૧૨] (હવે તપનો મહિમા
 કહે છે) અસખ્યાત ભવમાં ઉપાજેના કમના મમરપ ભારે ધામને હગવા, તપ પવન
 સમાન છે, માટે નિમળ શીળ પાળનારાઓ પણ તે યથાર્થકર કરવું (૧૧૩) તે તપ
 બે પ્રકારનું છે-અભ્યંતર અને બાહ્ય તે દરેકના પ્રાપ્તિત વગેરે અને અણુસણુ વગેરે
 ૭૭ પ્રકાર છે, [૧૧૪] નરકના જીવો હગરે વૈદ્યોથી જોડવું કમ નથી અપાવી સ-

મુહમાવો ॥ ૧૧૫ ॥ નિચ્ચતવચ્ચરણરયા—કરિત્તુ તિત્તુનર્થે સમણસીહા ।
સપત્તા પમ્મપય—વિહ્નુકુમારુ વ્વ મયકમ્મા ॥ ૧૧૬ ॥

તા કાયવ્વા મત્તી—સયાપિ તવમજ્જુયાણ સમહૂણ । કમ્મસ્સયસ્સ
હેઝ—તરો સયચિય કરેયવ્વો ॥ ૧૧૭ ॥ પાલ્લ સીલ ટાણપિ—દેઝ
તહ નિમ્મલં તર કુણઝ । ભાવેણ વિણા સવ્વંપિ—નિપ્પલ ઇન્દુપુપ્પ વ
॥ ૧૧૮ ॥ મુહમાવતુહિદ્દેઝ—અણિચ્ચાર્દે ઝ ભાવણા નિચ્ચ । ધારસ
ભાવેયવ્વા—મવજલનિહિ તારણ તરીઓ ॥ ૧૧૯ ॥ તકપિહૂણા મિજ્જા—
લવરણહીણો ય પહિઓ રોણ ૧ ભાવવિહૂણો ધમ્મો—તિન્નિપિ નુણ
હસિજ્જતિ ॥ ૧૨૦ ॥ અકુયમુકયાવિ પુલ્લ—મરુદેવી સામિણિ વ્વ
તક્કાલ । મુહમાવણાવસેણ—જીરા પારતિ નિચ્ચાણ ॥ ૧૨૧ ॥

ઇય સોઝ્ઞણ ધમ—ચટ્ઠોધરનરવરો પહિટ્ઠમણો । સમત્તકલિય
મમલ—મિદ્ધીણ ધમ્મ પવજ્જેઝ ॥ ૧૨૨ ॥ નમિઝ ચ સૂરિપાણ—રાયા

તા, તેટલું કર્મ ઉપવાસ કરનાર શુભ ભાનનાગે જીવ ખંપાવી રાકે છે (૧૧૫) તોન
તપશ્ચર્ય કરનાર સિદ્ધ જોના અમણો વિપ્પલ્લુભાગની માફક તીથની ઉત્તતિ કરીને કર્મ ૧
હિન થઈ પગમપદ પામ્યા છે [૧૧૬]

માટે તપ કરનાર સાધુઓની હમેશા ભક્તિ કરતી, અને કર્મને ક્ષય કરનાર તપ
જાતે પણ કળા રહેતુ [૧૧૭] તીજ પાળે, નાન થો, નિમગ તપ કરે, પણ ભાન વિના
તે સર્વ શેઠડીના કૂન માફક નિપ્પજ છે (૧૧૮) શુભ ભાનની વૃદ્ધિના અર્થે સ સાર સમુદ્ધ
તારવા બોટ સમાન અનિલાદિક બાર ભાનના નિચ્ચ ભાવતી [૧૧૯] તર્ક વિનાની
મિદ્ધા સદાચર્યહીન પડીત, અને ભાવ વિનાનો ધમ એ ત્રણ લોકમા દસાય છે (૧૨૦)
પૂન કલા સુકૂન નહિ કર્યા છતાં પણ મરુદેવી માતા માફક શુભ ભાનના પગે કરીને જીવે
તત્કાલ નિનાજી પામે છે (૧૨૧)

આ રીતે ધમ સાધનથી અને ૨ રાજ્યએ હારિન મનથી સમ્પકત્વ સહિત નિમગ
શુદ્ધિધર્મે સ્વીકાર્યો. (૧૨૨) પત્રી ગુરને પગે પડી ગળ સ્વસ્થાને આગ્યો, અને ભ

પત્તો સયમિ ઠાળમિ । ભવિયપડિવોદ્દેહ-ગુરુવિ અન્ત્ય વિહરિત્યા
 ॥ ૧૨૩ ॥ રાયા પટેડ નાર્ણ-કરેડ નાર્ણી પુવગ્ગહ સયય । સત્તસુ
 સ્વિત્તેમ્મ ધળ-પિયરડે ઉદ્ધરડે દીળજળ ॥ ૧૨૪ ॥ ઘોસાવેડે ઈમારિ—
 નિયદેસે ધરડ સમુચિય સીલ । સત્તીય તવડ તવ—ભાવડ સુદભાવળા
 હિયણ ॥ ૧૨૫ ॥ અન્નદિળે પિયરાળ—ઉક્કઠિયમાળસો ખિસ નિવડે ।
 કાઢ નિયરજ્જ સુત્થ—સચલિઓ ચક્કપુર ચર્ચરિ ॥ ૧૨૬ ॥

एगो स्वयरो पुरओ—गहं वज्जाउहं निव सहसा । वद्धावड
 चदोयर-नरवरआगमणकहणेण ॥ १२७ ॥ तो नायसुयागमणो पहाण
 सामतमतिवलकलिओ । हरिसिय हियओ कुमरस्स-समुह निगगओ राया
 ॥ १२८ ॥ ददहण महागिद्धि-राया तणयस्स विम्विओ अहिय ।
 पभणेइ अहो घन्नो-पुम्वम्वहिओ इमो पुत्तो ॥ १२९ ॥ उत्तरिउ वि-
 माणाओ-नमेइ चदोयरो जणयचलणे । तेणावि नेहनिम्बर-भेसो आ-

એને પ્રતિજોધવાના અથ શુર મણુ ખીજ રચળે વિચરના લાગ્યા [૧૨૩] તે રાજ
 જાન બણના લાગ્યો, જાનિએને હમેશા મદદ દેવા જાગ્યો સાત ક્ષેત્રોમા ધન વાપરવા
 લાગ્યો, દીન જનને ઉદ્ધરવા લાગ્યો [૧૨૪] પોતાના દેશોમાં અમારી પડદ ધોધાનવા
 લાગ્યો, ઉચિત શીંગ ધરવા લાગ્યો, શક્તિ પ્રમાણે તપ તપવા લાગ્યો, અને હન્યમા શુભ
 જાવનાઓ ભાવવા લાગ્યો (૧૨૫) હવે એક દિવસે તે રાજ માનાપને મળવા બહુ
 ઉત્કર્ષિત થયો યે પોતાના રાજ્યની લગામણ કરીને ચક્કપુરના ઉપર આવ્યો [૧૨૬]

હવે એક નિઘાધર આગળ જઈ વજ્જાયુદ્ધ રાજને ઝોચિયતુ ચદ્રાદર કુમારતુ
 આગમન કરીને વધામણી દેવા લાગ્યો [૧૨૭] ત્યારે પુત્રતુ આગમન થતુ જાણી, મોટા
 સાર્મત મત્રિ અને લસ્કરના સાથે હાજી રાજ કુમારના સાથે આવ્યો (૧૨૮) તે
 પુત્રની મદદા રિદ્ધિ જોધને ભારે નિસ્થા પામી કહેના લાગ્યો કે, અહો ! આ અધિક
 પુણ્યવાન પુત્રને ધન્ય છે (૧૨૯) હવે ચદ્રાદર કુમાર વિમાનથી ઉતરી બાપને પગે લાગ્યો,
 ત્યારે તેણે મણુ સ્નેહપૂર્વક તેને આનિગિન કયો [૧૩૦] મણી તે પિતા પુત્ર શણુગારેવા

લિંગિઓ ગાઢ ॥ ૧૩૦ ॥ તો વિહિયદ્દસોહે-સંમંતસલત મિલિયપર
જને । તે નયરમિ પવિદઠા-પહિદઠચિત્તા જણયતપયા ॥ ૧૩૧ ॥

નિઘ્વાચિયે ચ ચિરવિરહ-તારિય અમ્મયાઈ મળમવળ । આંણંદ-
ધાહસાર-કયપ્પણામેણ તેણ તયા ॥ ૧૩૨ ॥ વિત્તે વદ્ધાવળ-મળિય
વજ્જાહરેણ નરવડ્ણા । કરિહરણપ્પમુહ મહ-નિયવુચંત-કહસુ વચ્છ
॥ ૧૩૩ ॥ સોવિ નિયં યુત્તંતં-દુદ્ધરવળહસ્થિહરણમાર્ણ । વરરજ્જાલામ-
પજ્જત-મવસ્વણ જાવફુદવિયં ॥ ૧૩૪ ॥ ઉજ્જાણપાલગનરા-તા આ-
ગતૂણ ક્ષત્તિ નરવડ્ણો । માણુમ્મણિદાગમળ-કંહંતિ સિરઠવિયકરકમલા
॥ ૧૩૫ ॥ તો તેસિ પીડદાણે-દારુણં પુત્તસં જુઓ રાયા । વહુપરિ-
ધારપરિવુદ્ધો-પત્તો શુરુપાયનમણાય ॥ ૧૩૬ ॥

વદિય મ્મણિદચરણે-ધમ્મકહ મ્મણિય પુચ્છણં સમણ । પહુ મહ
મ્મણ પુલ્લિ-ફિં મુરુય વિહિય મહ શુરુ ॥ ૧૩૭ ॥ સિરિસકેયદઠા-

અહાટવાળા ને દોઢમદોડા કરી, પછી જતા એકઠા મળેલા લોકોના ટોળાથી સીંચાવસા
નગરમાં હાથથી પ્રવેશ કરવા લાગ્યા [૧૩૧]

પછી તેણે માતાને નખીને આભદ્રમવાહ ફેલાવી લાગા વખતના વિરહથી તપેલુ
તેલુ મન શાત કર્યું [૧૩૨] આ રીતે વધામણીને ઉત્સવ પૂર્યું થયા બાદ વળાપુદ્ધ,
રાત્રીએ તેને કહ્યું કે, હે વત્સ ! હાથી તને હરી મથે, ભ્રાતૃથી તારે જતાત મને કહી
સાબળાવ (૧૩૩) ત્યારે કુમાર તે દુર્લભ વનહન્તિના હરણથી માંડીને રાત્રી પ્રાપ્તિ સધીલુ
પોતાનું જતાત રકુટપદ્યે કહેવા લાગ્યો (૧૩૪) એટલામાં ઉગ્રાન પાળકોએ જાળી આરી
કરીને મસ્તકે હાથ બેઠી બાનુ મુનીશ્વરનું આગમન કર્યું [૧૩૫] ત્યારે તેમને પ્રીતિદાન
આપીને પુત્ર સહિત રાત્રી બહુ પરિવારથી ગ્રામના ચરણે નમવા આવ્યો [૧૩૬]

તે મુનીશ્વરના ચરણ વાંદી ધર્મ કથા સાંભળી અવસરે પૂછવા લાગ્યો કે, હે પ્રભુ !
મારા પુત્રે પવે શું સંકૃત કરેલું છે ? ત્યારે ગુરુ બોલ્યા (૧૩૭) લક્ષ્મીના સંકેત સ્માનરપ

જે-આસી નમરે રૂઢ પડદાણે । પયઈંણ દાળઈં—સિદ્ધી વિંચુ તિ
 વિમલમઈ ॥ ૧૩૮ ॥ તસ્સ ગિહે અન્નદિણે—પગો સમખો પસતમણવ-
 ચણો । મિલત્તાકણ પવિદ્ધો—માસવેલમણસ્સ પારણ ॥ ૧૩૯ ॥
 તે દુદ્ધણ સિદ્ધી—ચિંતેઈ અહો અહં સુકયપુત્રો । જ ણસ મુખી સ-
 મપ—મિલ્લાઈ મહુ ગિહ પત્તો ॥ ૧૪૦ ॥ સો एसो મરુમહલ—મ-
 હીઈ ધરઅમરવિદ્ધવિજ્જલખો । સા एसા ચામીયર—બુદ્ધી ય દરિદ્રગેહમિ
 ॥ ૧૪૧ ॥

[પ્ર. ૭૦૦૦]

માયગગિહપણે—તમિણ સુરરાયદતિ આગમણ । સો एस तमस-
 हाण—તિમિસણહાણ રયણદીવો ॥ ૧૪૨ ॥ ઇય ચિંતિલ્લણ અસરિસ—હ-
 રિસમરુન્નિમ્મવહલપુલ્યમરો । પઢિલામહ પરિવેસિય—પરમજ્ઞેણ તય સાહુ
 ॥ ૧૪૩ ॥ તપ્પુનપમાવેણ—નિગ્રિહ અજ્ઞિણિય ભોગફલકમ્મ । કાલે-
 मरिडं जाओ—દેવકુરાણ જુમલંધમ્મી ॥ ૧૪૪ ॥ કોસતિયવ્વદેહો—અ-

પ્રતિષ્ઠાનપુર નગરમા સ્વભાગથી દાનની શ્રિયાણો અને નિમળ ભુદિયાણો વિષય નામે શેઠ
 દત્તો (૧૩૮) તેના ઘરે એક મેળા એક શાત મનનચત્તવાસો અમણ માસખમણના
 પારણે ભિક્ષાર્યે પેઠો (૧૩૯) તેને બેઠેરી શેઠ વિચારવા લાગ્યો કે, બટો ! હુ કેવો
 સુદૃઢ પ્રજુ છુ કે, મારા ઘરે સેજાપર આ મુનિ ભિક્ષાર્યે આવી ચ થા [૧૪૦] આ તે
 મારવાડની ભૂમિમાં કંપવદ્ધ, ઢિગ્યો, અને આગે દરિદ્રતા ધરે મોનાની વૃદ્ધિ થય છે
 [૧૪૧] (અથ સખ્યા ૮૦૦૦)

માતમના ઘરે આગે ધંદના દાથીનુ આગમન થયુ છે અથવા અધારાથી ભરેલી
 તિમિસ ગુરામા રત્નનો દીવો પ્રગટ્યો છે [૧૪૨] એમ ચિંતીને ભારે દુર્વંચી પુનઃચિંત
 થય, તેણે તે સાધુને દૂધપાક પિરસીને બોલ્યા મો [૧૪૩] તે પુણ્યના પ્રભાવે કરીને
 મળજીત ભોગદળ કમ ઉપાર્જિ અવસરે મરીને દેવકુર ક્ષેત્રમા યુગધિઓ થય ઉપતો
 [૧૪૪] તે તણ ગાઉ ઉંચા શરીરવાળો હોય અજમ ભોગ્ય એટલે ત્રીજે વિસે આહાર

मुह पस नदणो जाओ । मुणिदाणपमावाओ-पत्तो एयारिस्सि रिद्धि
॥ १५२ ॥ किच्चियमिच्चं च इम-इहचेव भवमि गच्छिही मुवक्ख । इम
निमुणतो पुब्ब-जाहं चदोयरो सरह ॥ १५३ ॥ इय मुणिम तणयच-
रियं-गिरिसेण छहुमुय ठवियरज्जे । चंदोयरेण सद्धि-राया दिवख प-
वज्जेह ॥ १५४ ॥ नीसेस सत्त अभय-प्पयाणनिरया चिर निरइयार ।
पालिछु वय सुक्खे-ते पत्ता दोवि मुणिवसहा ॥ १५५ ॥

एष विनिर्मितजगत्त्रयविस्मयस्य—

चन्द्रोदरस्य वृपतेश्वरित् निशम्य ।

• दानादिके तदिह घस चतुर्विधेपि—

धर्मे जिनेन्द्रगदिते भविका प्रयत्न ॥ १५६ ॥

॥ इति चंद्रोदरराजचरितं ॥

[८]

નરેદ્ર ! તે તારા આ પુત્ર થયો છે, અને મુનિને દાન આપવાના પ્રભાવથી તે આવી નહિ પામ્યો છે [૧૫૨] વળી એ તો થી મહુતીમાં છે પણ એ તો વળી આજ ભવમાં મેહો જનાર છે આ સામળીને મદ્રોદર જાતિસ્મરણ પામ્યો (૧૫૩) આ રીતે પુત્ર તુ મરિત્ર સામળીને પળએ પોતાના નાના પુત્ર મિરિચેનને રાજ્યમાં રચાવી પોતે મદ્રોદરની સાથે દીક્ષા લીધી (૧૫૪) તે મુનિચરો સમળા છોડી અલપદાન આપતા રહી, મિરકાળ નિરતિચાર મત પાળીને મેહો પહોંચ્યા [૧૫૫]

આ રીતે ત્રણે જગતે વિશ્વમય પમાડનાર ચંદ્રોનાર રોગાતુ ચરિત્ર સાલળાને હે
લખ્યો । તમે બિનબાધિત દાતાદિત્તિ ચાર પ્રકારના ધર્મમા અપલ્લ ધારણ કરો । [૧૫૬]

ત્યાં રીતે ચઢાઈને ચામનું ચરિત્ર છે.

इत्युक्तः सप्तदशसु भेदेषु दानादिचतुर्विधधर्मप्रवर्तनमित्येकादशो
भेदः—समति विद्वीक इति द्वादश भेद व्याख्यानमन्नाह.

[मूलं]

हिय मणवज्જં किरियं—चितामणिरयण दुल्लहं लहिजं ।

सम्मं समापरंतो—चय लज्जह मुद्धहसिओ वि ॥ ७१ ॥

(टीका)

हितां पथ्यामिहलोकपरलोकयोरनवद्यामपापा क्रिया पडावश्यकजिनार्चा-
द्यनुष्ठानरूपा सम्यग् गुरूपदिष्टविधिना समाचरन् सम्यगासेवमानो न
लज्जत इति सवधः—किंविशिष्टां क्रियामित्याह,— चितामणिरत्नमिव
दुर्लभां दुरापां लब्ध्वाऽवाप्य मुग्धैरर्हसितोपि, दत्तवत्.

આ રીતે સત્તર બેદોમાં દાનાદિ ચતુર્વિધ ધર્મ પ્રવર્તનરૂપ અગ્નારમો ભેદ કહ્યો
છે. વિદ્વીકરૂપ આરમો ભેદ વર્ણવે છે.

મૂળનો અર્થ

ચિતામણિ રત્નના માફક દુર્લભ હિતકારી નિર્દોષ ક્રિયા
પામીને તેને આચરતો થકો મુગ્ધ જનોના હસવાથી શરમાય
નહિ. [૭૧]

ટીકાનો અર્થ.

હિત એટલે આ જીવ તથા પૂરણવમા ક્ષાપદો કરનાર અને અનવચ એટલે નિષ્પાપ
પણવસ્થા—જિન પૂર્ણ વગેરે ક્રિયાને સમ્યક્ રીતે એટલે શુદ્ધે કહેવી વિધિથી સમાચરતો
થકો એટલે ખરોબર સેવતો થકો શરમાય નહિ, એ મૂળ વાત છે. ક્રિયા કેવી, તે કહે છે—
ચિતામણિ રત્ન માફક દુર્લભ એટલે દુર્લભ પમાય એવી છે, તેને બ્રહ્મીને એટલે પામીને મુગ્ધ-
અગ્નિયુ લોકો વડે હમાય તોપણ ન શરમાય—દત્તની માફક.

તત્કથા ચેય

અતિય પુરી વિસ્સરરી-આ મુદેરિમણેણ જલનિહિના । સય
આલિંગિજ્જહ-તરગવાહાહિ ઢડ્યચ્ચ ॥ ૧ ॥ અપિયકરો અરીણં-તત્ત
નરિંદો પિયકરો નામ । તહ વહુરિંદિસપિદ્દો-દત્તો રાજત્તિઓ ઘણો
॥ ૨ ॥ સ કયાવિ કબુદિવે-પત્તો વહુણેણ પણિયમરિણ । અઙ્ગિણિય
ઘણ વહુ તત્થ-જાવ ચલિઓ સપુરસમુદ્ધ ॥ ૩ ॥

તા પઢિકૂલસમીરણ-પણુટિય તસ્સ પવહણ મગ્ગ । ફલહેણ તરિય
જલહિં કહમવિ સો સગિહ મણુપત્તો ॥ ૪ ॥ જલહિંમિ ગય જલહિંમિ-
ચેવ ફિર લબ્ધિ તિ ચિત્તેઽ । ઘરસાર સબ્બ સિવિપ-પવહુણે સો
પુણો ચલિઓ ॥ ૫ ॥ મગ્ગ મમગવસેણ-નિયત્તમાણસ્સ તસ્સ પુ
વહણ । દેહસહાઓ સ ગિહે-પત્તો દત્તો દુહક્તો ॥ ૬ ॥ સો તહવિ
પુરિસયાર-ન મુયઈ રૂઢિ પુણો જલહિગમણ । કિંતુ ન અપ્પઈ સે કોવિ-

તત્તની કથા આ છે

૨૪

વિશ્વપુરી નામે નગરી હતી, તે એવી સુદૃઢ હતી કે, તેને દપિતાની માફક તો
રૂપી નાકુઓથી દરિયો ક્રમેશા આનિગન કરતો હતો (૧) ત્યાં દુશ્મનોનું અગ્રિ
વરનાર પ્રિયકર નામે રાજા હતા તથા ત્યાં બહુ રિદિવાગો દત્ત નામે સાધાનિક (વહાણુવરી)
વાણિઓ હતા (૨) તે એક વેળા વહાણુમા ગાન ભરીને કણુદ્વીપમાં આવ્યો, ત્ય
બહુ ધન કમાવીને, જેવો તે પોતાના નગર તરફ આવ્યો, તેવામાં પ્રતિકૂળ ધવનના સપાટાથી
તેનું વહાણુ ભાંગ્યું, ત્યારે તે પાટિયારડે દરિયો તરીને જોમ તેમ કરી પોતાને ઘેર આવ્યો
(૩-૪) દરિયામાં ગયું દરિયામાંથીજ પાછું મળ્યું, એમ ચિતવીને તે શ્રીને ધરમા ન
જઈ હતું, તે વહાણુમા નાખીને રવાને થયો (૫) શ્રીને તે પાછો વળ્યો ત્યારે, અભા
ગ્યના વરો તેનું વહાણુ ભાંગ્યું ત્યારે દુઃખી થઈને રૂક્ત દેહ લઈને ઘરે આવ્યો (૬)
તેમ છતાં તે પુરુષાકારને નહિ છોડતાં શ્રીને દરિયાની સુસાશરી કરવા ઇચ્છવા લાગ્યો,
પણુ તે અતિ નયગો પદી ગયેન હોવાથી તેને કાંઈએ મૂડી ધીરી નહિ [૭]

નીચે મફદીગવિદ્યુ ત્તિ ॥ ૭ ॥ તાહે દદ વિમળો—અર્થે સ્વિન્નો
પણદ્દુહનિદો । જાત શિખાવદ દીણો—તા રૂપ સરિયં જણવવયણ ॥ ૮ ॥

તથાહિ

જદ પુત્ર રૂઢિ વિદ્યો ન દુજ્જ તો નિવદ મજ્જભાગમિ । કદ્દ-
સમુગમિ કરદિયાદ ચરતપદ્યાણ ॥ ૯ ॥ અતો મદ્ધિય કમો—
નિરિપ્તણિજ્જો ત્ય પદ્ધો તુમણ । જ કિંચિ તત્ત્ય મળિયં ન કદ્ધિચિ
પપાસણિજ્જં તં ॥ ૧૦ ॥ કેવલ મિદ્ધુ ત્તકજ્જ—અદ્ધિનિજ્જ મળેણ
પુદ્ધિયવ્વં ત । ઇવ કયમિ ઇયમિ—તે સિરી પીવરા હોદી ॥ ૧૧ ॥

રૂપ સુમરિય પિરવયણો—કેળાવિ અલપ્તસ્વમાણઓ સંતો । ઇતંતમિ
વિદ્ધાઠીય સમુગય લેઠ તં પદ્ધ ॥ ૧૨ ॥ લિહિય ચ તત્ત્ય, દીઘે—
ગોયમનામંમિ રયણ તિણચારી । સવ્વત્ત્યં અતિય ત્ત કિર—સુરહીવગો
સુદ ચરદ ॥ ૧૩ ॥ રૂપ દેસાઓ ગમ્મદ્ધ સોમાલકુરીસ મરિયવરુણેહિં ।

ત્યારે તે ભારે ગિપત અને ખિત થયો, તેથી તેની બૂબ તણા ઉપ જતી ગી,
તેથી દીન બની પાનતો હતો, તેનામાં તેને બાપનુ વચન યાદ આ-યુ [૮]

તે વચન આ રીતે હતુ કે,

હે પુત્ર ! જો કોઈ રીતે પણ તારા પાને પૈસો ન મેળવ, તો મળણુલ મધ્ય ભાગ-
નાગી લાખ તારા નામના નામના દરિયામાં અદર મે કરીને રાખેને પદ્ધ [લેખ]
તારે જોવો, અને જે કોઈ તેમાં લખેલુ છે, તે તારે જ્યાં પણ પ્રકાશિત ન કરવું—કિંતુ
તેમાં જેવું કામ બરોબર સાવધ મન રાખીને કરવું એમ ક્યોથી તારે પુષ્કળ લક્ષ્મી
ચક્ર પડશે [૮-૧૦-૧૧]

આ રીતે બાપનુ વચન યાદ આવતા તેણે કોઈ પણ ન દેખે તેમ, એકાતમા
અમવાને ઉધાડી તેમાંથી તે પદ્ધ કહાડ્યો (૧૨) તેમાં એમ લખેન હતુ કે, ગૌતમ
નામના દીપમાં સધળે રત્નમય ધાસચારી છે, અને તેને સુરલિ નામની ગાયો ચરે છે
[૧૩]—માટે આ દેવથી સુવાળા ઇચ્છથી ભરેના વહાણાડે ત્યા જવું, અને ત્યા તે

પત્તલ તરુછાયામુ-તં સ્વિષ્પદ તત્ય તત્ય વદું ॥ ૧૪ ॥ દૂરેણ સય
કીરદ-આવાસો, તાઝ તત્તમ સુરહીઓ । મન્ડન્દે રયણીદિવિ-આગતુ સુહ
ઝવવિસતિ ॥ ૧૫ ॥ મુચતિ ભૂરિછગણ-ત પિંઢીકાઝ સ્વિવિય પોણમુ ।
આણિય સગિદે પિંઢા-તે જાલિજ્જતિ જલણેણ ॥ ૧૬ ॥

તં કિર રયણાદ ઘરાદ-લગ્નમતે તત્ય પંચવચ્ચાદ । ઇય નાયપટ્ટય-
ત્થો-પવે ચિત્તે ચિંતિતેદ ॥ ૧૭ ॥ હિયકારિણા પરેણવિ-ન ધુદ્ધિમતેણ
ભાસિય ચલદ । કિંપુણ અદસયવચ્ચલ-મણેણ નિઝણેણ જળણ ॥ ૧૮ ॥
ઇય નિચ્છિજ્જણ દત્તો ગહિલ્લુચ્ચ કરેવિ કવઢેણ । અતિય મહ વિઝલ
બુદ્ધી-ન ઘણ તિ મળેદ સયલપુરે ॥ ૧૯ ॥ ઘણ નાસેણ દત્તો—
હહા વરાઓ ગહિલ્લો જાઓ । ઇય કરુણારસિણ-સો આહ્ઓ
નરિંદેણ ॥ ૨૦ ॥ પુદ્ધો ય વત્ત કિમિર્ણ-સ મળદ બુદ્ધી મહત્થિય નય
વિહવો । તો નિવવુત્તો દસદ-સિરિહરિઓ તસ્સ વિહવમર ॥ ૨૧ ॥

ગણ પાદપાળા ઝા-ની ઝાપાંખા બૂદ્ધે બૂદ્ધે ડેકાલે નાખી દેવુ (૧૪) બ્રાહ્મ પોતે જરા
છેડે છુપાઇ રહેતુ હવે તે સુરહિ આવે બપોરે તથા રાતે આવીને, ત્યાં સુખે બેસશે
[૧૫] તેઓ મધુ ઝાણુ મૂકશે તે એકકુ કરી વહાણુમાં ભરી ધરે લાવીને તેના પિઠ
અભિથી બાળવા [૧૬]

તેમાં પાંચે રંગના સરસ રત્નો મળી આવશે—આ રીતે પદ્મમાં લખેન હતુ,
તેનો અર્થ સમજીને દત્ત પોતાના મનમાં આ રીતે વિચારવા લાગ્યો [૧૭] કાઈ પણ
શુદ્ધિવાળો હિતેચ્છુ મધ, ઠંઠ કહે તો તે વાત ખરીજ દોષ છે, તો પછી અતિસમ વત્સલ
અને હુસિયાર બાપનુ લખેલ કેમ બૂદ્ધ હોય ? (૧૮) એમ ચિંતીને તે કપટથી ઘેતો
બનીને આખા નગરમાં એમ બકવા લાગ્યો કે, મારી પામે શુદ્ધિ ધણી છે, પણ ધન નથી,
(૧૯) ત્યારે ધનના નાશથી બિચારો દત્ત ગડિ મધ મધે છે, એમ સાંભળીને ઠરણાએ
જરાધને રાજાએ તેને બોલ્યો અને પૂછ્યું કે, આ શેષ બનાવ છે ? ત્યારે તે બોલ્યો કે,
મારે શુદ્ધિ છે, પણ ધન નથી ત્યાં રાજાના હુકમથી જાગરીએ તેને ધનનો દય બતાવ્યો.
[૨૦-૨૧]

દીનારલ્લસ મેગ-ગિળ્દે મહ ઇત્તિણ કજ્જતિ । તત્તો દત્તો ચત્તો-
 ક્કલેયવ્વેણ તવકાલ ॥ ૨૨ ॥ અહ ભુગહિયા ગોયમ દીવપહવિયાણગા
 નરા તેણ । સગહિયા કમ્મયરા-પાઠણિયા પોયસવાયા ॥ ૨૩ ॥
 ગિન્દહ જુન્નકરીસ-સ ન ત્તજ્જઈ સ્વત્તવહણપમુદેહિં । ધૂલીધૂસરદેહો-ક-
 વ્વોદ્દયમિત્તવત્થપરો ॥ ૨૪ ॥ દત્તેણ અહો ગહિય-પણિય રુદ્ધર તિ
 ત હસતિ જણા । દારિદ્ધસ્સ વિદ્ધો-જલજલી સપય ઇમિણા ॥ ૨૫ ॥
 અન્ને ભળતિ મદ-નરિંદસાહુસ્સ હોઝ ઇયસ્સ । જેણે રિસો વિદ્ધતો-વ-
 ણિઝતો પુન્નસપુન્નો ॥ ૨૬ ॥

અવે પિંતિ ગહિલ્લો-ઇસ ઘરાઓ પરં નિવોવિ અહો । કિંતુ ગ-
 હિલ્લો જ અપ્પણ નિય નીવિ મેયસ્સ ॥ ૨૭ ॥ તા હુદ્ધિઈ ધિપ્પઈ-તહ
 વારિજ્જઈ ફુરતકરુણેહિં । તહવિ પયદ્દો પદ્ધય-લિહિયત્થં સો પસાહેઝં
 ॥ ૨૮ ॥ મરિય કરીસેણ પવહ્ણાઈ પત્તો સ ગોયમદીવે । પદ્ધયઅર્થ

તેણે લાખ સેનાઓર લઇને કહ્યું કે, જસ મારે આટલાનો ખપ છે, એટલે
 ભડાગીએ તેટલું ધન તેને આપી તત્કાળ તેને નિદામ કર્યો (૨૨) હવે તેણે ઘુરતમાજ
 ગૌતમદ્વીપના ગસ્તાના બાણુનાર માણસો મેળવ્યા, આકરો રાખ્યા, તથા વહાણો તૈયાર કર્યા
 (૨૩) તે બુનુ બાણુ આતડ એકઠું કરવા લાગ્યો, અને પ્રકટ કુઝોટો પહેરીનેજ ધળથી
 ખરડતો થકો પોતે ખાતર ઊપાડતા પણ શરમાયો નહિ (૨૪) લોકો હસતા લાગ્યા
 કે અહો ! દત્તે કેવો ઉચો માવ ખરીયો છે ? હવે તો એનું દારિદ્ર્ય દૂરજ થવાનું ખીજ
 બોના લાગ્યા કે, ભુ ગ્યાઓ પેના ભના રાખનું કે જેણે આના પુરપચાગી વાણુયાને
 પેસા ધીર્યો છે [૨૫-૨૬]

ત્રીજા બો-યા કે આ તો મિત્થારો ઘેનો છે, પણ અર ! રાખું પણ ઘેનોજ
 • લાગે છે કે, જે આવાને પોતાની સડી આપે છે [૨૭] આમ બોલીને બુ-ગ્યાઓ તેને
 પકડી અટકાવના લાગ્યા, તથા કશ્ચાવાગ્યાઓ તેને વારવા લાગ્યા, તેપણુ તે તો પદ્ધમા
 લખેની વાતને સાધનામાજ તત્પર રહ્યો [૨૮] તે બાણુથી વહાણો બરીને ગૌતમદ્વી

અણુચિદિદ્વજ પદિયાગઓ સપુરં ॥ ૨૯ ॥ અહ વહુગોમયપિદય-મરિણ
પોપ નિપવિ દસડ જળો । મદાઓ પદિમદ-સાદુ અહો આણિય રૂ-
મિના ॥ ૩૦ ॥ સો નીઓ નિવપાસે-ચવદાસપરેહિં મુરુવાલેહિં । પુદ્ધ
રત્ના કિં મદ-માણિય સોવિ પચ્ચાદ ॥ ૩૧ ॥

દેવ વહુછગણપિંદા-ત ઉસ્સુકુતિ હસિય મળડ નિવો । મચ્છગિહ
સંગોવસુ-મદ મિણ હોસુ સુદમાગી । ॥ ૩૨ ॥ સામિય મહાપસાડસિ-પ-
મળિઠ પળમિઠ ચ રામાણ । પત્તો દત્તો સગિહે-તે સગોવડ છગણપિંદે
॥ ૩૩ ॥ અહ તે વિહિના જાલડ-પત્તાડ તેસુ પવરરયણાડ । જાય પુલ્લ-
પિવ તસ્સ-મદિર લલ્લિ પદિહત્ય ॥ ૩૪ ॥ રયણેહિં મરિય થાલ-પત્તો
ફડયાવિ સો નિવસમીવે । કત્તો રૂમાઈ રૂય નિવડ-પુલ્લિઓ ફહડ નિ-
યવત્ત ॥ ૩૫ ॥ યયસ્સ અહો મુદ્દી-ગમ્મીરત્ત અહો અહો પુલ્લ । રચ્ચા-
વહુપમાર-પસસિઓ રાયપમ્મહેહિં ॥ ૩૬ ॥

પમા બયો. ત્યા પદ્મમા લખેલી વાત સિદ્ધ કરીને પોતાના નગરે આ-યો. (૨૯) હવે
મહા ઝાણાથી ભરેલા તેના વહાણો જોઈને લોકો દસવા લાગ્યા કે, એલે એક માનમાંથી
ખીળે માન મણો સારો આવશે છે [૩૦] હવે તેને દાણ જમાન લેનારા રાજા પામે
લઈ ગયા ત્યારે રાજાએ પૂછ્યું કે તું શું માલ લા યે છે ? ત્યારે તે બોલ્યો—(૩૧)

હે દેવ ! મહા ઝાણાં લા યો છુ. ત્યારે રાજા દસીને બોલ્યો કે, તને દાણ માગ
છે, ઘેર જઈ આ માન સાચવી રાખ કે સુખી થાશ (૩૨) હે સ્વામિન્ ! મોની
મેહેરબાની, એમ બોલી રાજાને નખી દત્ત પોતાના ઘેર આવ્યો, અને ઝાણા ઠેમણે માડવા
લગ્યો [૩૩] બાદ તે સિધ્ધિપૂર્વક તેણે બાળ્યા એટલે તેમાંથી તેને ઉત્તમ રત્નો
મળ્યાં, એથી તેનું ઘર પ્રથમની માફક લક્ષ્મી પરિપૂર્ણ થઈ રહ્યું [૩૪] હવે તે કોઈ
વેળા રત્નોથી માગ લરીને રાજા પાસે ગયો રાજાએ પૂછ્યું કે ક્યાથી આ મેળવ્યા ? ત્યારે
તેણે પોતાની વાત કરી (૩૫) ત્યારે રાજા વગરજાએ કહ્યું કે, જુઓ આની ભુદ્ધિ,
ગમ્મીય અને પુણ્ય આ વગેરે બધું પ્રકારે પ્રગટા કરી [૩૬]

ફડ્યાવિ સુજસગણહર-પાસે સુણિઝ જિણિંદવરધમ્મ । પત્તે દાઝ
નિયધણ-ગહિયવઓ સુગઈ મણુપત્તો ॥ ૩૭ ॥ ઇય એસો •ટિદ્ઠતો-કહિ-
ઓ ઇહલોચકજ્જસિદ્ધાણ । એવંચિય નાયવ્વો-પરલોચકજ્જસિદ્ધાણ
॥ ૩૮ ॥

इत्थं विमुग्धहृमितेज्जवधोरणाकु—
इत्तो यभूव भवनं विभवोच्चयस्य ।
तत्सत्किंयां विदधतो निरवयुरूपा
मातान्यजीगणत भव्यजनाः कदाचित् ॥ ३९ ॥

॥ इति दत्तकथा ॥

(૭)

इत्युक्तः सप्तदशसु भेदेषु विहीरु इति द्वादशो भेदः—इदानीम-
रक्तद्विष्ट इति त्रयोदशभेद व्याचिख्यासुर्गाथायाह—

પછી તે ક્યારેક સુયશ ગણુધરની પાસે જિનધમ સાંભળીને પોતાનું ધન સુમાર્જી વા
પરી મત લાઇ સુગતિ પામ્યો (૩૭) આ રીતે એહલોકિક કામની સિદ્ધિ માટે આ
દ્રશ્ય દેવો, એજ રીતે પરલોકના કામની સિદ્ધિ માટે પણ વ્યવસ્થા લેવો [૩૮] આ
રીતે મુગ્ધજનોના દસવાપર અવધીરજી કરનાર દત્ત પૂર્ણ લક્ષ્મી પામ્યો, માટે નિર્દોષ ધન
મંકિયા કરતા હે ભવ્યજનો ! તમે કદાપિ યુગ્ધના હસવાને ગણુકારોથા (૩૯)

આ રીતે દત્તની કથા છે.

આ રીતે સપ્તર ભેદોમાં વિહીકરણ બારમો ભેદ હતો, હવે અરક્ત/દ્વિષ્ટ તે
રમા ભેદની વ્યાખ્યા કરનાર ગાથા કહે છે—

અણુચિદ્દિગ્ગ પદિયાગઓ સપુર ॥ ૨૯ ॥ અહ વહુગોમયપિંદય-મરિય
પોપ નિપવિ હસડ જળો । મહાઓ પદિમહ-સાહુ અહો આણિય ર-
મિણા ॥ ૩૦ ॥ સો નીઓ નિવપાસે-જવહાસપરેહિં મુરુવાલેહિં । શુદ્ધ
રક્ષા ફિં મહ-માણિય સોષિ પચ્ચાહ ॥ ૩૧ ॥

દેવ વહુછગણપિંદા-ત ઉસ્થુકુત્તિ હસિય મળઈ નિવો । મચ્છગિંદ
સંગોનસુ-મહ મિણ હોસુ મુહમાગી ॥ ૩૨ ॥ સામિય મહાપસાહત્તિ-વ-
મળિત્ત પળમિંદ ચ રાયાળ । પત્તો દત્તો સમિહે-તે સગોવડ છગણપિંદે
॥ ૩૩ ॥ અહ તે વિહિણા જાલઈ-પત્તાઈ તેસુ પવરરયણાઈ । જાય પુલ્લ-
પિય સસ્સ-મદિર લલ્લિય પદિહત્થ ॥ ૩૪ ॥ રપળેહિં મરિય થાલ-પત્તો
ફહયાવિ સો નિવસમીવે । કત્તો હમાઈ રપ નિવઈ-પુલ્લિયો ફહઈ નિ-
યવત્ત ॥ ૩૫ ॥ પયસ્સ અહો શુદ્ધી-ગમીરત્ત અહો અહો પુત્ત । રચ્ચાઈ-
વહુપપાર-પસસિઓ રાયપમુહેહિં ॥ ૩૬ ॥

પ્રમા અથો ત્યા પદ્મમા લખેની વાત સિદ્ધ કરીને પોતાના નગરે જાઓ (૨૮) હવે
ધણાં છાણાંથી ભરેના તેના વહાણો જોઇને લોકો હસવા લાગ્યા કે એણે એક માલમાથી
ખીજો માલ ધણો સારો આપ્યો છે [૩૦] હવે તેને દાણુ જગત લેનારા રાજા પાસે
લઈ ગયા ત્યારે રાજાએ પૂછ્યું કે, તું શું માલ લાવે છે ? ત્યારે તે જવાબે— (૩૧)

હે દેવ ! ધણાં છાણાં લાખ્યો છું. ત્યારે રાજા હસીને જોત્યો કે, તને દાણુ થાઈ
છે, થેર જન્મ આ આ ન સાચવી રાખ કે, સુખી થાય (૩૨) હે સ્વામિન ! મોટી
મેદિરખાની એમ જોની રાજાને નમી દત્ત પોતાના થેર જાઓ, અને છાણુ ઠેકાણે પાડવા
લગ્યો [૩૩] બાદ તે વિધિરૂઠ તેણે જાળ્યા એટલે તેમાથી તેને ઉત્તમ રત્નો
મળ્યાં, એથી તેનું ઘર પ્રથમની માફક લક્ષ્મી પરિપૂર્ણ થઈ રહ્યું [૩૪] હવે તે ઠાઈ
વેળા રત્નોથી થાળ ભરીને રાજા પાસે ગયો રાજાએ પૂછ્યું કે, ક્યાથી આ મેળવ્યા ? ત્યારે
તેણે પોતાની વાત કરી (૩૫) ત્યારે રાજા વચ્ચેએ કહ્યું કે, જુઓ આની શુદ્ધિ,
ગાંભીર્ય, અને પુણ્ય આ વચ્ચે જનુ પ્રકારે પ્રસસા કરી [૩૬]

તથા દુર્વિનીતપરિજનાદાનપિ ન વિદેષ વિદ્યા, દપિતુ વર્હિષ્ટ-
સ્વેતેતિ.

તારાચંદ્રનરેંદ્રકયા પુનરેર્વં.

અતિથિ પુરી સાવતી-નેવતિયેંદ્રે પુરી મમ સરિત્યા । જિણગિ-
હૃદયધયચલણ-ચ્છલેણ ઇય કદઈ જા નિચ્ચ ॥ ૧ ॥ તત્યય પળામિર-
નરવર વરગ્યણ પહાપહાસિક્રમકમલો । આશ્વરાહો નામેણ પતિયવો અ-
તિથિ સુપસિદ્ધો ॥ ૨ ॥

તારાચંદ્રો તસ્તાસિ-નંદળો નંદળો ગુણતરૂણ । વરરાયલક્ષણધરો
સ્ત્રેણ વિજિનરડનાદો ॥ ૩ ॥ સો ચાલકાલભેવિહુ-પન્વજાગહણવદ્ધપ-
રિણાયો । હયમયધણસરણાદ્મુ-ચિદ્વડ પઢિરંપઢિમુરકો ॥ ૪ ॥ ન કુ-
ળદ જલાદ કેલિં-નય દૂમદ કપિ ફરુસભાસાદ । ન હસદ નચેવ વિ-
લવદ-નય વાહદ પ્રવરકારિતુરમે ॥ ૫ ॥ સહપત્નકીલિપશિવિ-મિત્તેદિ

નગી દુર્વિનીત આનર વગેરે ઉપર પણ અતરથી વિદેષ ન રાખવો, કિંતુ બાહ્યથીજ
ગુણો બતાવવો

તાગચંદ્ર રાગની કથા આ રીતે છે

આનંદી નામે નગરી હતી તે જિન મંદિરપર રહેલી ધન દુરમવવાના મિત્રે કંગી
નિત્ય જાણે એમ કહેતી હતી કે, ઇહા મારા જોડી કાઢ નગરીજ નથી (૧) ત્યાં નમતા
મોટા માણસોના રત્નોની પ્રભાથી પ્રભાસિત થતા વરણકમળનાં આદિવરાહ નામે સુપસિદ્ધ
રાજા હતો [૨]

તેનો તાગચંદ્ર નામે નંદન હતો તે યુજી રૂપ નરજોનો નંદન વન સમાન, ઉત્તમ
રાજ લક્ષણોને ધારણ કરનાર, અને રૂપે કરી દામદરને છળનાર હતો (૩) તે બાહ્ય
પણાથીજ દીકાના લેવાના પરિભ્રમણો દોષ ધોડા હાથી ધન સ્વંજન વગેરેમાં અતિયધ
રહિત રહેતો [૪] તે જળ કીડા વગેરેથી દૂર રહેતો, કાઠને કોર નચન નહિ કહેતો,
હસતો નહિ, મિનાષ નહિ કરતો, અને હાથી ધોડાપર ચડતો પણ નહિ (૫) ધૂળમાં

(મૂલં)

દેહદ્વિર્હનિષઘ્ન-ઘ્નમયણાદ્યારગેહમાર્ગસુ ।

નિવસદ્ અરક્તદુષ્ટો-સસારગણસુ ભાવેસુ ॥ ૭૦ ॥

ટીકા.

દેહસ્થિતિનિષઘ્નનાનિ શરીરોપદ્રવ્યકારણાનિ ધનસ્વજનાહારગેહાનિ
મુમતીતાનિ આદિવેપા ક્ષેત્રકલત્રવલ્લગલ્લયાનવાહનાદીનાભાવાનાતેષુ નિવ-
સતિ તિષ્ઠતિ-દુષ્ટી इति ગમ્યતે-અરક્તદ્વિષ્ટ ઇત્યરક્તદ્વિષ્ટઃ સસારગણેષુ
ભવભાવિષુ ભાવેષુ પદાર્થેષુ ઇયમત્ર ભાવના-શરીરનિર્વાહકારણેષ્વપિ
વસ્તુષુ તારાચદ્રનેરદ્રવત્ મદાદરો ભવતિ ભાવશ્રાવણો, ભાવયાતિ ચૈવ -

નય અસ્થિ કોઈ રાયણો-ન સરીર નેવ તાવલ્લભોગા,
જીવો અન્નભવગર્હ-ગન્છદ્ સત્ત્વપિ મુચૂળ.

મૂળનો અર્થ

શરીરની સ્થિતિના કારણ ધન, સ્વજન, આહાર, વર વિ-
ગેરે માસારિક પદાર્થોમા પણ અરક્ત દ્વિષ્ટ થઈને રહે (૭૦)

ટીકાનો અર્થ.

દેહ સ્થિતિ નિષઘ્ન એટલે શરીરને મદદગાર ધન, સ્વજન આહાર ધર અને
માદિ રાખની ક્ષેત્ર, ક્ષત્ર, વચ્ચે, રાજ્ય યાન, વાહન વગેરે સસારગત ભાવ એટલે પદાર્થો
મામા મુલકર્ય અગમ્ય દ્વિષ્ટની મશક થઈને રહે મતનન કે શરીરનો નિવાહ કરનાર વસ્તુ
ગોમા પણ તારાચદ્ર રાજ્ય માફક ભાવ આનક મદ આપવાળો થાય અને આ રીતે
નિવાર કરે કે-

કોઈ સગુ, શરીર કે હિપભોગ સાથે આવનાર નથી, જીવ સધળુ છોડીને પર-
ભવમા જાય છે

તથા દુષિનીતપરિજનાદારપિ ન વિદ્વં પં વિદ્યા, દપિતુ વદિદ્દ-
ત્યંવેતિ.

તારાચંદ્રનરેંદ્રકથા પુનરેવં.

અતિથિ પુરી સાવત્થી-નેવતિથિ રૂંદ પુરી મમ સરિત્થા । જિણગિ-
હૃદિયધયનલણ-ચ્છલેણ રૂંદ કદઈ જા નિચ્ચ ॥ ૧ ॥ તત્થય પળમિર-
નરવર વરરયણ પહાપહાસિકમકમલો । આરિવરાહો નામેણ પતિથિવો અ-
તિથિ સુપસિદ્ધો ॥ ૨ ॥

તારાચંદો તસ્સાસિ-નંદણો નરણો શુભતરુણ । વરરાયલક્ષણરો
સ્ત્રેણ ત્રિજિનરરનાહો ॥ ૩ ॥ સો વાલકાલત્રેવિહુ-પવગ્જાગરણવદ્ધપ-
રિણાયો । રૂંદગયધનસરણાર્જુ-ચિદ્દરૂંદ પદિરૂંદપદિમુસ્કો ॥ ૪ ॥ ન કુ-
ળઈ જલાઈ કેલિ-નય દૂમદ કપિ ફરુસમાસાણ । ન હસદ નચેવ વિ-
લવડ-નય વાહઈ પુરકારિતુરંગે ॥ ૫ ॥ સહપતુકીલિપદિવિ-મિત્તેદિ

વગી દુષિનીત આકર વગેરે ઉપર પણ આ તરથી નિદેશ ન રાખવો, કિંતુ બાહરથીજ
ગુરૂંદો બતાવવો

તારાચંદ્ર રાજની કથા આ રીતે છે

આનન્દી નામે નગરી હતી તે જિન મંદિરપર રહેતી ધન્ય કરમવાળા મિત્રે કરી
નિલ જાશે એમ કહેતી હતી કે, ધન્ય આરા જોડી આજ નગરીજ નથી (૧) ત્યાં નમતા
મોટા માણસોના રત્નોની પ્રભાથી પ્રભાસિત થતા ચરણકમળનાજો આદિવરાહ નામે સુપસિદ્ધ
રાજા હતો [૨]

તેનો તારાચંદ્ર નામે નદન હતો તે ગુણ રૂંદ તરૂંદોનો નદન વન સમાન, ઉત્તમ
રાજ સમણોને ધાણુ જગાર અને રૂંદે કરી દામદેવને જગનાર હતો (૩) તે બાપ
પણાથીજ દીશાના લેવાના પરિણામ-વળે હોષ ધોડા દાથી ધન રંગન વગેરેમા પ્રતિનિધિ
રહિત રહેતો [૪] તે જળ ક્રીડા વગેરેથી દૂર રહેતો, કાષ્ઠને કંઠેર વચન નહિ કહેતો,
હસતો નહિ, નિવાપ નહિ કરતો, અને દાથી ધોડાપર ચડતો પણ નહિ (૫) ધૂળમા

સપ્ત રમેઙ્ગ ન કયાવિ । મલ્લાલ્પકારવિલેખણાઈ બવહારઓ કુણઈ ॥ ૬ ॥
અડસયાવિસયવિરત્ત-કયાવિ કુમર નિણવિ નરનાહો । તમ્મળવામોઠરુણ-
જાવરાયપ્પ તય ઠવઈ ॥ ૭ ॥

નિયપુત્તરજ્ઞ વિગ્ધ-ચિંતતીંણ સવત્તિ જળનીંણ । દુળળતથ તસ્મ
રહે-મવલ્લજુય કમ્મર્ણ દિન્ન ॥ ૮ ॥ તો તસ્સ જાય ફર્મ-વિહુર મસાર
દુગુછળિજ્ઞ ચ । તયણ ઘણસોગભરિઓ-કુમરો ડય ચિંતણ ચિત્તે
॥ ૯ ॥ રોગભરવિહુરિયાણ-અઘણણ સયણ પરિભવ હયાણ । જુજ્ઞહ
મરણ દસતરે વ ગમણ સુપુરિસાણ ॥ ૧૦ ॥ તા મહા સ્વર્ણપિ ન સ્વર્ણ-
વિણદ્વદેહસ્સ નિવસિઝ હત્થ । નિચ્ચ દુજ્ઞણકરઅશુલીર્હિં દસિજ્ઞ-
માણસ્સ ॥ ૧૧ ॥ હય ચિંતિજ્ઞણ સણિય-અવગણિઝ પરિયણ સ રયણીંણ ।
નીહરિઝ ગેઠાઓ-પુલ્લવિસાપિમુહમુહ ચલિઓ ॥ ૧૨ ॥

મદુ સ્વ મદમદ-સો ગચ્છંતો કમેણ વિમળમળો । મમેયગિરિ

સાથે રમનાર મિત્રો સાથે પણ તે કદાપિ નહિ રમતો, અને આત્માલભાર રિજેપન વગેરે
પ્રકત વ્યવહારથીજ કરતો (૬) આ રીતે અતિમથ રિષય વિરક્ત થએલા કુમારને
જોઈને તેણે મન ફેરવવા માટે રાત્રીએ તેને સુરરાજ પદમા સ્થાપ્યો [૭]

હવે તેની સાવળી માએ પેલ્લના પુત્રને રાત્રી મળનામા વિદ્યમૂળ ગણીને તેને
આરવા માટે ગુપ્તગુપ્ત રસોડામાં કામણ કરી દીધા (૮) ત્યારે તેણે શરીર નિધુર,
અસાર ઓ દુગુછનીય થઈ પડ્યું ત્યારે ઘણે શોભાતુર થઈને કુમાર મનમા ચિતવવા
લાગ્યો કે, સત્પુરુષો રોગગ્રસ્ત થાય, ધનનીન થાય કે, સગાવહાલથી પરિભવ પામે ત્યારે
તેમને મરણ જોઈએ, અથવા તે દેશાતરે ચાલી જવું જોઈએ. [૯-૧૦] માટે નિત્ય
કુર્જન જતોના હાથની આગળીઓથી દેખાડવામા આવતા જમડેલા શરીરવાળા મુજને પણ
ઈલાં દાણુપૌર રહેવું હિંચન નથી, એમ વિચારીને પરિજનને પડતા મેલી રાત્રે ધીમે રહીને
ધરથી નીકળી, તે પૂર્વ દિશા તરફ ચાલતો થયો [૧૧-૧૨]

તે માંદાની માફક ધીમે ધીમે ચાલતો, અનુક્રમે સમેત શિખરની પાસેના એક-

મધીવે-પત્તો પગમિ નયરમિ ॥ ૧૩ ॥ ગયળગલગ અઈચગ-સિંગપ
 ઘભાર રુદ્ધ દિસિપસરં । તત્તો સમેયગિરિં-સણિયં સણિય સ આરુદો
 ॥ ૧૪ ॥ વિહિયકર ચરણમુદ્દી-સરસાઓ ગરિય સગસસરંસિરુદે ।
 અજિયાઈ જિણિદે પૂઈજળ મત્તીડ ઇય થુણડ ॥ ૧૫ ॥

જય અજિયનાહ અઈસયસળાહ—

જય સમય સમિયમવગિદાહ ।

અભિનટણ નટિયમવિયનિયર—

મહ મુમઈ મુમઈજિણેસ વિયર ॥ ૧૬ ॥

જય પદુ પડમપ્પહ અરુણકંતિ—

જય દેવ મુપાસ પયાસકિત્તિ ।

ચદપ્પહ ચદ મુકંત દત—

દેવાહિદેર જય પુપ્ફદંત ॥ ૧૭ ॥

જય સીયલ સીલિય મુદ્ધચરણ—

સિજ્જસ મુરામુર પળયચરણ ।

નગરમા આગ્યો (૧૩) પત્તી તે આકાશની ટોચે પૂજેના અતિ સુંદર હુકોના નિસ્તા
 રથી આરે દિશાઓમાં ફેરાયેના સમેત સિખર પવતપર ધીમે ધીમે ચડ્યો [૧૪] ત્યા
 તે હાથ પગ ધોઈ તળાવમાંથી આરા ક્રમગ લઈને અગ્નિતનાથ વગેરે ભગવાનોને પૂજીને
 ભક્તિપૂર્વક તેમની આ રીતે સ્તુતિ કરના લાગ્યો (૧૫) અતિશય રક્ષણ કરતા હે
 અગ્નિતનાથ ! તું જયવાન થા વળી ભનરૂપ અગ્નિના દાહને સમાનનાર હે સભનનાથ !
 તું જયવાન થા તથા ભગ્યોના સમૂહને આનંદિત કરનાર હે અભિનટન ! તું જયવાન થા
 અને હે સુમતિ જિનેશ્વર ! અને તું સુમતિ આપ (૧૬) રાત્રી કવિવાળા હે પદ્યપ્રભ
 પ્રભુ ! તું જયવાન થા પ્રજાસિત કવિતિવાળા હે મુપાર્થ દેવ ! તું જયવાન થા ચક્રના
 માણસ સારા દાતથી મનોહર લાગતા હે ચક્રપ્રભ ! તું જયવાન થા, તથા હે પુષ્પદત !
 દેવાધિ દેવ ! તું જયવાન થા (૧૭) શુદ્ધ ચારિત્રને પાળનાર હે સીતળનાથ ! મુરામુરનાથ

જય વિમલ વિહિયવન્ઠરિયદાણ—

જય દેવ અણત અણતનાણ ॥ ૧૮ ॥

જય ઘમ્મ પયાસિય સુદ્ધમ્મ—

સિરિસાતિ વિહિય જય સતિકમ્મ ।

જય કુથુ પમથિય મોહમલ્લ—

અરનાહ પનાસિયસયલ સલ્લ ॥ ૧૯ ॥

જય મલ્લિ મલ્લિય રાગારિવાર—

મુણિમુલ્લવ્ય મુલ્લવ્યધરણસાર ।

જય જય નમિ નમિય સુરિંદવમ્મ—

સિરિપાસ પયાસિય મુલ્લવમ્મ ॥ ૨૦ ॥

ઇય ધુણિય જિણેસર નમિરસુરેસર મત્તિભરનિભરમણિ । તુદ્ધઠ
નિવનદણુ બહુપુલ્લઇયતણુ જા પિચ્છઇ દસદિસિ સ્વણિ ॥ ૨૧ ॥ તા
સસહરફરસુદર-પસરત મહત્તકતિદિપ્પત । ઈસિં ઓણમિયતણુ-ચરણભરેણ
વ અક્કત ॥ ૨૨ ॥ હિદ્ઠા મુહલવિય મુપ્પલલ્લ કરનહ મજ્જહ રજ્જૂહિ ।

નમેના અરણુવાળા હે ઐયાસનાથ ! આવછરી દાન દેનાર હે વિમળનાથ ! અનતજ્ઞાનના હે
અનત દેવ ! તમે જ્યવાન થાઓ [૧૮]

શુદ્ધ ધર્મનો બકાસ કરનાર હે ધર્મનાથ ! જગતને શાંતિ કરનાર હે શાંતિનાથ !
મોહરૂપ મક્કને હરાવનાર હે કુથુનાથ ! સકળ શક્તિનો નાશ કરનાર હે અરનાથ ! રાગાદિક
દુઃખનો મોક્ષનાર હે મલ્લિનાથ ! સાસ વતેને ખરનાર હે મુણિસુવત ! સુરેદ્રોને નમાવનાર
હે નમિનાથ ! અને મોક્ષ માર્ગને બતાવનાર હે પાર્થનાથ ! તમે જ્યવાન રહો (૧૯-૨૦)
આ રીતે સુરેદ્રોએ નમેતા જિનેશ્વરોને ભક્તિના ભરથી નિભાવ્યો ત્યારે મનવડે સ્તતી
કરીને બહુ પુનકિત સરીરવાળો બની હરિત થઈ દરો દિવ્યા તરફ જોવા લાગ્યો, એટલામાં
તરત તેને આ પ્રમાણે દેખાયું [૨૧] ચદ્ર માફક સુદર પસરતી કતિથી દીપતા જ્વાલ
નમેતા સરીરવાળા, પગના ભારથી બળે જગીનને ઢાળના, નીચા ખુબે લખાવેન લાગ્યા

નરયાવઢ નિચઢિયજલુ-જાય માગરિસયત વ ॥ ૨૩ ॥

વળયાચલનિચલ ચલણ-અંગુલી વિમલપદ નહમિમેણ । કુદ
પયડનપિ વ સ્વતિ-પણ્ણ દસવિહ સમણ ઘન્મ ॥ ૨૪ ॥ મિગ્ગિકદરગય
મુસ્સગ્ગ સદિય સો નિર્વિ મુણિમેગ । પરમપ્પમોય કલિઓ-પત્તો મુણિ-
વરસમીવમિ ॥ ૨૫ ॥ તો લલ્લિનીર નિહિણો-જિયમુરતરુકામોણુમાહપ્પ ।
મુણિણો સે પયજુયલ-સિગ્ગા તુદ્દો પરામુસદ્ ॥ ૨૬ ॥ અહં મુણિમા-
હપ્પેણ-તકાલ ચિય પણ્ણ વિવ રોગો । તારાચલો જાઓ-અવ્ભદિય-
સુલ્લવરુવરો ॥ ૨૭ ॥ તં મુણિણો માહપ્પં-જા ચિદ્દઈ દદ્દુ વિમ્મિહો
કુમરો । તા વિજ્ઞાહરજુયલં ગયણચલાઓ સમોસરિય ॥ ૨૮ ॥

હરિસવસવિયસિયચ્છ-પણમિય ચલણુપલ વ મે મુણિણો । અગ-
ણિયણુગણ મમલ-થોડ નિસજ મહીવીદે ॥ ૨૯ ॥ કુમરેણ તઓ
મણિય-કત્તો તુમ્હાણ દ્દ સમાગમણ । કેણય કજ્જેણ તઓ-બુત્ત

દ્વાપના નખના મિત્તુરૂપ ૨૦૪૭૫૦૩૦ નરકરૂપ કુવામા પડેલા જ તુઓને ખેલતા (૨૨-૨૩)

વળી કનકાચળ (મેર)ની આડક નિશ્ચય ચરણોની આંગળીઓના નિર્મળ પ્રભા
વાળા નખના મિથે કરીને ક્ષાતિ પ્રમુખ દશવિધ મતિ ધર્મને જાણે અગટ કરતા ન હોય
એવા, પવનની ગુફામા કાષોત્સર્ગે ઉભા ગદેના એક મુનિ તેના જોવામા આ-યા, તેથી તે
ભારે પ્રતોદ્ધતી તે મુનિનરેના પાસે ગયો [૨૪-૨૫] ત્યારે તે લૈન્ધિના સાગર સમાન
તે મુનિના કરપટ્ક અને કામધેનુના આહ્વાત્મને જીતનાર એ ચરણોમા દર્શિત થઈ તેણે
પોતાનું મસ્તક નમાયુ (૨૬) હવે તે મુનિના આહ્વાત્મથી તે તત્કાળ રોગ રહિત થઈ
પૂર્વ કરતા અધિક રૂપવાન ગયો થકા મિસ્મિત થઈ મુનિનું આહ્વાત્મ જોના ઉભો રહ્યો,
એટલામા ત્યા વિદ્યાધરનું જોડનું આકાશથી ઉતર્યું [૨૭-૨૮]

તે તે મુનિના ચરણકમળને દર્શના વરો વિકસિત આજો ગળીને નખી કરી, નિ
ર્મળ અનેક ગુણો સ્તવીને પૃથ્વી પીડે બેઠું (૨૯) ત્યારે કુમારે પૃથ્વય કે, તમે ઇંદ્રા
કપાથી અને શા કામે આવ્યા છો ? ત્યારે વિદ્યાધર આ, રીતે બોલ્યો (૩૦) વૈતાલક

વિજ્ઞાહરેણ ઇમ ॥ ૩૦ ॥ વેયદ્દ ગિરિવરાઓ મુણિ મેયં નતુ વય મિદ્દ
પત્તા । કુમેરેણુ ચ કો એસ-મુણિવરો આહ ઇય સ્વયરો ॥ ૩૧ ॥ આસી
ઇદ્દ વેયદ્દે-રાયા વરસ્વયરવિસરનમિયકમો । ઘણવાદણુ ત્તિ નામેણ-
નામિયાસેસરિરિચકો ॥ ૩૨ ॥ અન્નદિણે જમણમરણ-રોગકારણમ
મીમમ્મમીઓ । મુચિરપ્પદદમોહ-ચલ્લિ મુલ્લરિય સ્વણેણ ॥ ૩૩ ॥

જરચીવર વ ચડ્ડ-રજ્જ સજ્જો ગોદેવિ પવજ્જ । અંણવરય માસ-
સ્વમણે કરેદ્દ સો એસ મુણિવસહો ॥ ૩૪ ॥ ઇય પમણિય તે સ્વયરા-
મુણિ ચ નમિર ગયા સઠાણયિ । હરિસિયહિયઓ કુમરો-ભત્તીય ઇય
મુણિ ધુણદ્ ॥ ૩૫ ॥ જપ જપ મુણિદ સ્વયરિદ-વિદવાદિયપપારવિદ
જુગ । ભવદુહદુયવહસતત્ત-સત્તપીઝસવરિસમ્મ ॥ ૩૬ ॥ નિજ્જિયતિહુય-
ણજણમયણ-મુહ્ધમ્મવાયમજણપરીર । અદ્ધગ્ગ રોગમ્મરસપ્પ-દપ્પનિદ્ધવણ
ચર ગરુદ્ધ ॥ ૩૭ ॥ એવ ધુણિય મુણિદં-જા કિંચિવિ વિન્નવિસ્સણ

પરંતથી અમે આ મુનિવરને નમવા આન્યા છીએ કુમારે યુદ્ધયુ કે, આ મુનિવર કાણુ
છે ? વિદ્યાધર બોલ્યો કે—આ વૈતાલ્યમા મોટા વિદ્યાધરથી નમાવો, અને સધળા દુસ્મ
તોને નમાવનાર ધનવાહન નામે રાજા હતો [૩૧-૩૨] તે રાજા એક વેળા જન્મ
મરણુ અંગે રોગના કૌરુણ્ય આ ભયકર બવથી બી કરીને લાખા વખતથી ઉઝેરી મો
હની વેનડીને કાણુવારમા ઉઝેરી (૩૩)

તે જુના વખતી માફક ચળવળે ઊડીને સળગ્ય યદ્દ, દિશા લધ નિરતર માસ
ખમણે કરતા આ મુનિવર છે (૩૪) એમ કહીને તે વિદ્યાધરે મુનિને નમીને સ્વસ્થાને
ગમા બાદ દૂરિત હૃદયથી કુમાર ભક્તિપૂરક તે મુનિને આ રીતે સ્તવવા લાગ્યો (૩૫)
વિદ્યાધરેના વૃદ્ધથી વલ્લિ ચરણુ કમળવાળા ભવ દુ ખરૂં અગ્નિથી સતત થએલા જી-
વોના ઉપર અમૃતના વરસાદ વરસાવનાર, નહુ જન્મતને જીવનાર, કામરૂપ સુખદના ભડ
વાળે ભાગવામા ચરા, અને અતિ ઉમ રોગરૂપ સપનો ગર્વ ઉતારવામા ગારૂ સમાન દે
મુનીદ્ધ । તું જન્મના રહે (૩૬-૩૭) એમ મુનિને સ્તવીને જ્યેષ્ઠ તે કષ્ટક વિનમુદ્ધ

કુમરો । તા ઉસ્સર્ગ પારેવિ-શુણિવરો ગયણ મુપ્પદ્ધઓ ॥ ૩૮ ॥

તો વિમ્હદ્ધઓ કુમરો-નામિયુ, જિણે ગિરિવસાહ ઓપરિઓ । ગ-
ચ્છતો ય કમેણ-ચયણર નયર મણુપત્તો ॥ ૩૯ ॥ તત્થય ચિરકાલ-
પરુદ્ધ-ગાદપણણ વાલમિત્તેણ । કુરુચ્ચદેણ સ દિદ્ધો-સદિત્તિ તદ્ધ પદ્ધ-
મિન્નાઓ ॥ ૪૦ ॥ આલિંગિયણ ગાદં-સસમયં પુચ્છિઓ, ઇમો તેણ ।
અચ્છરિય મિણ કત્તો-વયસ તુદ્ધ ઇત્થ આગમણ ? ॥ ૪૧ ॥ કત્થવ
ઇત્તિયકાલ-સાવત્થીઓ વિણિવસમિત્તાણ । મસિઓસિ કહવ સપ્પ પુણ
બ્રવગો તુમ જાઓ ? ॥ ૪૨ ॥ તારાચ્ચદેણ હ્મઓ-સાવત્થીનિગ્ગમાહ
આરબ્બ । તપ્પુરઓ પરિકહિઓ-સવ્વોવિહુ નિયયયુત્તતો ॥ ૪૩ ॥

કુમરેણવિ તો પુદ્ધ-કહેસુ કુરુચ્ચદ મિત્ત નિયવત્ત । કિં ઇત્થ તુ-
દ્ધાગમણ-ગમણ ચ પુણો કહિં હોહી ॥ ૪૪ ॥ કહ વા તાઓ નિ-
વસદ્ધ-અવિ કુસલં સયલરાયવક્કસ્સ । સાવત્થી સુત્થા સા-સગામ-

તૈયાર થયો, તેટલામા ઠહિસઅ પારી તે મુનિવર આદ્રશ મારે ઉડી ગયા [૩૮]

સારે નિરિખત થએલો કુમાર જિનોને નમી પર્વતથી ઉતર્યો તે ચાપતો ચાલતો ક્રમે
કરી રત્નપુર નગરમા આવ્યો (૩૯) ત્યાં તેના ચિરકાળથી જામેલી મજબુત પ્રીતિવાળા
કુરુચ્ચદ નામના બાળમિત્રે તેને જોયો, જો ઝટ ઝોળખ્યો, તેથી મજબુત બેટીને તેણે
ઉતાવળમાંજ તેને પૂછ્યું કે, હે મિત્ર ! તારે ઇહાં આવવું શાથી થયું ? તે આશ્ચર્ય છે
વળી સાવત્થીથી નીકળીને આટલો વખત તું ક્યા ભર્યો છે ? અને વળી હમણાં તું સુ-
દર શરીરવાળો કેમ થઈ ગયો છે ? (૪૦-૪૧-૪૨) સારે તારાચ્ચદે સાવત્થીથી નીકળ-
વાથી માંડીને સધલો પોતાનો વત્તાત તેના આગળ કહી બતાવ્યો (૪૩)

પછી કુમારે પણ તેને પૂછ્યું કે, હે કુરુચ્ચદ મિત્ર ! હવે તારો વત્તાત કહે કે,
શામાટે ઇહાં તું આવેલો છે ? અને અહીંથી તું ક્યા જઈશ ? [૪૪] પિતાજી કેમ છે ?
સડગ રાજવચક પુત્રીમા છે ? સાવત્થી તથા ગ્રામ, પુર, અને દેશ બરાબર શાંતિમા છે ?

પુરજળવયા ઘણિય ? ॥ ૪૫ ॥ કુરુચ્છેણ મણિય-રાયાએસેજ હત્ય
 રયણપુરે । અહ માગઓ મિહ સપ્પ-સાવર્થીય ગમિસ્સામિ ॥ ૪૬ ॥
 કુસલ ચ રાયચક્કસ-તહય નયરીઈ જળવયજુયાપ । તુહ દુમ-નિરહ-
 દુહિય-કરુ મુત્તુ નવારિ નિવઈ ॥ ૪૭ ॥ જળમિહ ત ન દિદ્ધો-ત-
 પ્પમિહ નિચેણ પેસિયા પુરિસા । તુજ્ઞ પઞ્ચિનિમિત્ત-સઘ્વત્તય મચ્ચ
 ત લલો ॥ ૪૮ ॥

તો રયણપુરાગમણ—જાય મેં વહુફલ મહાભાગ । જ લલ્લો તુમ
 મિણિહ—પુણ્ણેહિ અતક્કિયાગમણો ॥ ૪૯ ॥ તો પસિય લહુ નરવર—
 નદણ નિવદસણામયરસેણ । નિચ્ચાવદ્ધ પિઝહિયથ—દુસ્સહવિરહવત્ત-
 તવિય ॥ ૫૦ ॥ ઇય સપ્પણય મિત્તેણ પત્થિઓ નિવસુઓ સમ તેણ ।
 પિઝ્ઞારિયદ્ધસોહ—સાવર્થિય નયરિં મણુપત્તો ॥ ૫૧ ॥ પળઓ ય જળ-
 યચ્છણે—સમયમિ નિચેણ પુચ્છિઓ હુમરો । મૂલા આરબ્બ નિય—વુ-
 ત્ત જાવ સાહેઈ ॥ ૫૨ ॥ તા વિજયસેણમૂરો—સમોસદો તત્ત્ય મૂરિ-

(૪૫) કુરુચ્છેણ એટલે ૩ રાજાના કુરુમથી આ રત્નપુરમાં કુરુ આ પો હુ અને હવે
 સાવર્થીયા જાણેશ [૪૬] રાજાચ્છેણ ખુશીમાં છે, તેમજ દેશ સહિત નગરી પણ શા-
 નિમાં છે, શિરાય એક રાજા તારા કુસલ નિરહથી કુખિત છે [૪૭] ન્યાયથી તુ
 શુભ થયો, સારથીજ રાજાએ તારી ખબર મેળવવા સધળા રથને માણસો મોખના પણ
 તારો પતો ન લાગ્યો (૪૮) મારે જે મહાભાગ । કુ રત્નપુર આવ્યો, તે બહુ સાર
 થયું કે જેથી તુ ઓખિતો મને હજી દેશમેળે મળી ગયો [૪૯] મારે મેહેરબાની
 કરીને તે નરવર નહન । તા । ઈનરૂપ બ્રહ્મન રસથી ભારે નિરૂપ દાવાનગથી બળતા
 તારા માપના હ વને શાત કર [૫૦] આ રીને પ્રીતિરૂપ મિત્રે પ્રાર્થ્યો થકો તે તેના
 સાથે રસને થઈ પિનાએ રાજુમારાવેના દાટોની સોભાવાળી સાવર્થીયા આવી પહોચ્યો
 (૫૧) તે આપના પને પડ્યો બાલ અપસરે રાજાએ પૂછના કુમાર મળથી માડીને પો
 તાનો વૃતાત કહેવા લાગ્યો, તેટલામાં ત્યાં મોગ પરિવાર સાથે વિજયસેનશ્વરિ સમોસર્યો

પરિવારો । તન્વદળપદિયાપ—કુમારજીતો નિયો પત્તો ॥ ૫૨ ॥

નમિય મુણિંદ ડચિય દ્વાળાસીળે નિવંમિ કહદિ ગુરુ । મયિજ્જ-
માળજલનિહિ—ડદામસરેળ ધમ્મરુહ ॥ ૫૪ ॥ રહ જરજમળસલિલ—
ચદ્દુમચ્છરમચ્છરુચ્છમારુહ । ડલ્લસિરસોચદવા—હુયવહજાલોલિ દુપ્પિ-
ચ્છ ॥ ૫૫ ॥ માળગિરિદુગ્ગમતર—માયાવલ્લીવિયાળઅરુગિલ । અ-
વત્તોહલોહપાયાલ—પરિગય મોહઆવત્ત ॥ ૫૬ ॥ અન્નાળપવળપિલિય-
સજોગવિઓગરિરતરમ । જદ્દ મ્વજલનિહિ મેય-તરિડ ર્ચ્છેહ મ્વિયજ-
ળા ॥ ૫૭ ॥ તા સદ્દસળદ્દગાઢ-ચવળ મુદ્દમ્મિગુરુફલહ । ડધ્ધુરસ-
વરસરુદ્ધ સયલડિદ્દ અરુઅળમ્મ ॥ ૫૮ ॥

વેરગમગલ્લમ્મ-દુત્તવત્તવપવળજાણિયગુરુવેગ । સન્નાળકલ્લપાયં—સરેહ
ચારિત્તવરપોય ॥ ૫૯ ॥ ર્ય મુણિય નિવો નિરવજ્જ—ચરળગહણુજ્જુઓ
મળદિ સુરિં । ક્કાઠળ રજ્જસુત્થ-પહુ તુહ પાસે ગહેમિ વય ॥ ૬૦ ॥

ભાવે તેમને વાતવા માટે કુમારની સાથે રાજા ત્યા આગ્યો (૫૨-૫૩)

હવે તે મુનીને નમીને ડચિત રથો રાજા ગેદો, એટલે ગુરુ મયાતા દરિયાની
મારુક ડચા અવાળે ધર્મડચા કટેના લાગ્યા [૫૪] ધદા જ-મ જરારપ પાણીનાળો,
અનેકે મત્સરરપ મચ્છ અને કચ્છપથી ભરેલો, ડિછળતા કોધરપ વડવાનગની જ્વાળાથી
દુપ્પેક્ષ થએનો—માનરપ પનથી દુગ્ગમ, માયારપ વેનડીના તપ્પતાઓથી ગુથાયલો,
હદા લોભરપ પાતાળવાળો, મોહરપ અકરીઓવાળો, અસાનરપ પનથી ડિત્તા સયોગ
વિયોગરપ મિચિત્ત રગના તરજોવાળો, આ સસારરપ સમુદ્ધ છે, તેને તગ્યાને જો ધચ્છતા
હો, તો હે લબ્ધો ! તમે સમ્યક્ દર્શનરપ મજ્જુત પદ્ધાણુવાળુ, શુદ્ધ ભાવરપ મોટા પાટિયા
વાળુ, મોટા સવરથી રેદિના સકળ ડિદ્દાણુ, અન્નિ કીમતી [૫૫-૫૬-૫૭-૫૮]

વેરાગ્યના માર્ગે લાગેતુ, દુસ્તપ તપરપ પનથી અપાટાળધ આવતુ, અને સમ્યક્
જ્ઞાનરપ કલ્પવારવાળુ ચારિત્રરપ વહાણુ પકડો [૫૯] એમ સાક્ષીની રાજા નિગ્વત્ત
ચારિત્ર લેવા તૈયાર થઈ, આગ્યાને કહેના લાગ્યો કે, રાજ્યને સ્વરથ કરી, હે પ્રભુ ! હું નચ્છ

મા પદિંધ સ્વર્ણમયિ-કાઠી નરનાહ ઇય મુણિદેણ । વુત્તમિ મહીનાહો-
પમુડયદિયઓ ગઓ સગિદ ॥ ૬૧ ॥ નીસેસમવિસામત-મદલ પુચ્છિ-
હણ સન્છમઈ । તારાચદહુમાર-રજ્જે અહિંસિચિદી જાત ॥ ૬૨ ॥ તો
વિણઓણયતણુણા-કયઅજલિણા પયપિય તેણ । વયગહણાન્નુઆણ-તાય
પસાય કુણ મમાતિ ॥ ૬૩ ॥

જ સમારસમુદ્દો-રુદો હદામદુલ્લભકુહોલો । ન વિણા ચરણતરહ-
તીરહ તરિહ અહુરતો ॥ ૬૪ ॥ તો રક્ષા પદિમણિય-જુત્ત મિણ વચ્છ
નાયત્તતાણ । મિંતુ કુમાગય મેય રજ્જ પાલેમુ કદવિ ઠિણે ॥ ૬૫ ॥
નયવિક્રમસજુત્તે-પુત્તે પચ્છા ઠવિત્તુ રજ્જભર । વહ્ણાણ વહ્ણિજલ્લુલ્લ-
તુલ્લદિવલ્લ ગાદિજ તુમ ॥ ૬૬ ॥ ઇય મણિય વલાવિ હમ-રાયા રજ્જે
ઠવિત્તુ ગિણેહ । સિરિવિજયસેણપાસે-દિવલ્લ વેમાણિણ્ણુ ગઓ ॥ ૬૭ ॥
અહ તારાચદનિવો-નિચ વયગહણમુદ્ધપરિણામો । પડસમય મુત્તરત્તર-
મણોરહસપ ચિચિંતતો ॥ ૬૭ ॥

પામે મન લાઇય (૬૦) મુનિ કહ્યુ કે કાણુ વાર પણ પ્રતિનય મ કરો, એટલે સમ
રાજી થઇ પોતાના ધરે આવ્યો (૬૧) પત્ની તે સ્વચ્છ મનિવાન રાજા, બધા મંત્રિ
અને સામંતોને પૂજી તથાચક્ર કુમારને રાજ્યમાં અનિરક્ત કરવા લાગ્યો, તેજામાં
વિનયથી નમ્ર થએલા શરીરે અજનિ જોગેને કુનાર બોલ્યો કે હે તાત ! મને પણ મત
લેવાની રાજા આપી માતપર મેહેતાની કરો [૬૨-૬૩]

કેમકે ઉર્ધ્વ કુખરૂપ તરજોવાગો આ બધા કર અનિ દુરત ચસારસમુદ્ધ ચારિત્ર્ય
વદાણુ વિના તરી શકાય નહિ (૬૪) ત્યારે રાજાએ કહ્યુ કે, હે વત્સ ! તારા જોવા
સમજીને એમ કહ્યુ કુજાજ છે, તોપણુ દાત દેવલાદ દિવસ લગી વચ્છપરપથથી આરેડુ
આ રાજ્ય પાળ, બાદ ન્યાય અને પરાક્રમશાળિ પુત્રને રાજ્ય સોંપીને, પત્ની કલ્યાણરૂપ
વેદી વપારવે પાણીની ખતાગ તમાન દીક્ષા લેતે (૬૫-૬૬) એમ કહીને જોરથી
તેને રાજ્યમાં રથથી, રાજા શીવિજયસેનચરિ પસે દીક્ષા લઇ દેવલોકમાં ગયો. [૬૭]
હવે તથાચક્ર રાજા હમેશ મન લેવાના પરિણામગો સ્ત્રી પ્રતિશ્રમય અધિક અધિક
મને રમ કરવા લાગ્યો [૬૮]

કારતો જિણભવણે-સયાવિ જિણપદયણ પમાવતો । અણુકંપા-
દાણાદ્ધ-જહા વિહાણેણ વટ્ટો ॥ ૬૯ ॥ નિયગિહસમીવકારિય-પોસહ-
સાલાહ પોસદુજ્જુતો । સચરિણસુ પયટ્ટ-અણુમોયતો ય ધમ્મિયણ
॥ ૭૦ ॥ વદુનયપમાણમમમગ-સમયં શુરુવિચારમારસહ । નિસુણતો
પુવ્વા વર-અવિરુદ્ધ સારસિદ્ધત ॥ ૭૧ ॥ રજ્જધર અમાવાઓ-
રજ્જ મળાહં વિમુક્તુ મચયતો । અપ્પજલે મીળો દુ-દુદ્ધેણ મેહમિ
નિવસતો ॥ ૭૨ ॥

વાહિર વિત્તીદ્ધિ ચિય-ચિત્તતો રજ્જ રટ્ટપ્પવારં । કાલેણ મરિહ
જાઓ અન્નુચક્ષ્ણે પવરદેવો ॥ ૭૩ ॥ તત્તો ચવિય વિદેહે-નિવપુત્તો
હોહ ગહિય સામન્ન । સવ્વત્થાવિ હોઝુણ-અરત્તદુદ્ધો સિવ ગમિહી ॥ ૭૪ ॥

इति ज्ञात्वा ताराविपतिरुचिरोचिष्णुयशसो—
मुदा ताराचन्द्राक्षितिपतिलकस्यास्य चरित ।

તે જિન મહિમ જાણના લાગ્યો હશેજા જિન પ્રત્યક્ષી પ્રભાવના કતાવના
લાગ્યો, અને વિધિ પ્રમાણે અનુક્રમવાન વગેરેમાં પણ વત્તના લાગ્યો (૭૦) તે પોતાના
વરની પડોશમાં કરાવેલી પાપપશાળામાં જઈ પાપપ કરનામાં ઉણુકા રહેતો, તથા સદાચારમાં
પ્રત્યક્ષો ગદી ધર્મ જોતોને અનુભવતો (૬૯) નથી અનેક નય, પ્રમાણ, ગમતો અને
ભાગનામાં, ભારે વિચારના ભાને સદી વડનાર, અને પૂવાપર અવિરુદ્ધ એવા ઉત્તમ
સિદ્ધાંતો સાબળતો હતો [૭૧] આ રીતે રહેના પણ તે વરનામમાં દુષ્ટ જ્ઞાનતો,
છતાં રાત્ર્ય ધરનાર ખીજો કોઈ ન હોવાથી રાત્ર્યને નષ્ટીયાનુ મેલી ચકતો નહોતો તેથી
અન્ય પાણીમાં જેમ માછલુ રહે, તેમ તે દુષ્ટ કરી ધરવાસમાં રહ્યો હતો (૭૨)

તે શક્ત બલિવૃત્તિથીજ રાત્ર્ય અને રાષ્ટ્રના કામકાજ સંભારતો બાદ અવસરે
મરણ પામી, તે અચ્ચુન દેવદેવતા એટલે દેવતા થયો [૭૩] ત્યાંથી અર્ધીને મદ્ય વિદેહમાં
તે રાત્ર્યનો પુત્ર થઈ દીક્ષા લઈ, સર્વ સ્થળે અરમ્ભાદિષ્ટ રહી મુક્તિએ જશે (૭૪) એ
રીતે ચંદ્રની કાનિની મારક અણુકાના રાત્ર્યના મહારાત્ર્યનું ચરિત હયથી

અરક્તદ્વિષ્ટાસ્તત્સ્વજનધનગોષ્ઠપ્રભૃતિષુ—

સ્ફુટ ધત્ત સ્વાત ઝિવસુગ્ધકરે શુદ્ધચરણે ॥ ૭૫ ॥

॥ ઇતિ તારાચંદ્રકથા ॥

(છ)

ઇત્યુક્તઃ સપ્તદશસુ મેદેપ્યરક્તદ્વિષ્ટ ઇતિ ત્રયોદશો મેદઃ—સંમતિ
મધ્યસ્થ ઇતિ ચતુર્દશ મેદઃ વ્યારયાતુકામભાઠ.

(મૂલં)

ઉપસમસારવિચારો—ધાદ્વિજ્જહ નેવ રાગદોષેહિ ।

મજ્ઞાત્યો હિયકામી-અસગ્ગહ સઘ્વહા ચપહ ॥ ૭૩ ॥

(ટીકા)

ઉપશમઃ કપાયાનુદયસ્તત્સાર તત્ત્રધાન વિચારયતિ ધર્માદિસ્વરૂપ

સાલગીને સ્વજન, ધન અને ધર વગેરેમાં અરક્તદ્વિષ્ટ રહી, શિવસુખ આપનાર, શુદ્ધ
આરિયમાં ખુશી રીતે મન ધારણ કરે (૭૫)

એ રીતે તારાચંદ્રની કથા છે

* એ રીતે સત્તર બેદોમાં અરક્તદ્વિષ્ટ૨૫ તેરમો બેદ કહેા, હવે મધ્યસ્થ૨૫ બેદમાં
બેદની વ્યાખ્યા કરના માટે કહે છે —

મૂળનો અર્થ

ઉપશમ ભરેલા વિચારવાળો હોય, કેમકે તે રાગ દ્વેષે કેસેલો
હોતો નથી, માટે હિતાર્થી પુરૂષ મધ્યસ્થ રહીને સર્વથા અસદ્-
મહનો ત્યાગ કરે. [૭૩]

ટીકાનો અર્થ

ઉપશમ એટલે કપાયોને દાબી રાખના તે રીતે જે ધર્માદિકનું સ્વરૂપ વિચારે, તે

યઃ સ હપશ્મસારવિચારો ભાવશ્રાવકો ભવતિ—કથં પુનરેવવિધઃ સ્યા-
દિત્યાહ-યતો વિચારં કુર્વન્ ચુદ્ધયતે અભિભૂયતે નૈવ રાગદ્વેષાભ્યાં—
તથાહિ-મયાય પક્ષઃ કક્ષીકૃતો વહુલોરુસમર્થં વહુભિશ્ચલોકૈઃ પ્રમાણીકૃત
સ્તત્ કથમિદાનીમાત્મપ્રમાણીકૃતમપ્રમાણીકરોમીત્યાદિભાવન્યા સ્વપક્ષા-
નુરાગેણ ન જીયતે

તેન પ્રમેય પ્રત્યનીકો-મદીયપક્ષદૂષકત્વા—ત્તદેન વહુજનમધ્યે ધર્પ-
યામીતિ—સદસદ્દૂષણોદ્ધટનાક્રોશદાનાદિમટ્તચિદ્દેતુનાદેષણોપિ નાભિભૂ-
યતે, કિંતુ મધ્યસ્થઃ સર્વત્ર તુલ્યચિત્તો હિત્તકામી સ્વસ્ય પરસ્ય જ્ઞોપકા-
રમિચ્છન્નસદ્ગ્રહપ્રશોભનાભિનિવેશં સર્વથા ત્યજતિ મુચતિ મધ્યસ્થગીતાર્થ-
શુભવચનેન, પ્રવેશિમહારાજવત્

તત્ત્વચરિત પુનરેવ.

યનારામા રામાઃ-સન્ધ્યાયાઃ સુવયસો વરારોહાઃ । આકારાદ્ગિ-

ઉપશમ, સાર વિચાર કહેવાય હવે એવો કેમ થયાય તે કહે છે —કેમકે તે વિચાર કરતો
થકો રાગ દ્વેષવડે અભિભૂત થતો નથી તે આ રીતે કે, મેં ધણા લોકો સમક્ષ આ પક્ષ
સ્વીકાર્યો છે, અને ધણા લોકોએ તે પ્રમાણ કયો છે, માટે હવે પેતે, માનેમાને શી રીતે
અપ્રમાણ કરે, એમ વિચારીને સમક્ષના અનુરાગમા નહિ પડે

તેથી કરીને “ આ મારો દુરમન છે, કેમકે તે, મારા પક્ષનો દૂષક છે, માટે અને
ધણા જનમા હવેકો પાડુ ” એમ ચિત્તની ખરાબોટા દૂષણો ઉઘાડા કરવાં, માગો દૂષ્ટી
ખગેરે પ્રવૃત્તિના, હેતુરૂપ દ્વેષથી પૂણ અભિભૂત નથી થતો—કિંતુ મધ્યસ્થ એટલે સધળા
રથને, સરખુ મન રાખી દ્વિતબગી, એટલે સ્વપરના ઉપકારને છૂછતો થકો અસદ્ગ્રમહ એ
ટલે જુઝા અસ્થિનિવેશને સર્વ પ્રધરે, મધ્યસ્થ અને ગીતાર્થ ગુરૂના વચથી પ્રદેશ મહારા
જની માફક રહે છે,

પ્રદેશિ રામનું ચારિત્ર આ રીતે છે —

જ્યાંના આરામ (અગીયસો), સન્ધ્યાય [સારી, જાવાના] સુવયસ (સાર

ઘંતે-આમલકલ્પા પુરી સાસ્તિ ॥ ૧ ॥ તત્ર પવિત્રચરિત્રઃ-સંશયશત-
 શૈલધ્રુગમગવિષૌ । અતિકઠિનકુલિશકલ્પઃ—શ્રીવીરજિનોન્યદાયાસીત્
 ॥ ૨ ॥ વિધિવદ્વિદધે વિઘુર્ધૈર્વમત્રયમુદર સમવસરણં । ભાવારિવાર-
 વિધુરિત-જગત્ત્રયગ્રાણદુર્ગમિવ ॥ ૩ ॥ અથ હરિહરિતા સ્વામી-મવિ-
 શ્ય તીર્થોપનમશ્ચિત્ર મમળન્ । સિંહાસને નિપથ્ય ચ-વિદધે ચરદેશનામે-
 વં ॥ ૪ ॥ હ્રસ્વસમીરસમીરિત-કુસાગ્રજલવિંદુચપલતરમાયુઃ । ગિરિવા-
 હિવાહિનીનીર-પુરાસદશાઃ સ્વજનયોગાઃ ॥ ૫ ॥ સંધ્યાન્નરાગવિભ્રમ-
 વિઢવિની તરુણતાપિ તનુભાઞ્નાં । મત્તકરિકલમકર્ણા-સ્થિરરૂપો વિભવસં
 મારઃ ॥ ૬ ॥

एष वस्तुसमूह-सर्वे क्षणिक विमान्य भव्यजना. । अक्षणिकमुख-

પક્ષિઓવાળા) અને વરારોહ [ઉંચા ઝાડવાળા] છે, અને બાંની સમા [સ્ત્રીઓ]
 સમગ્રમ (સારી કાતિવાળા) સુવપસ [સારા વપવાળા] અને વરારોહ [સારા શરી
 રવાળા] આ રીતે બને સરખા છે, છતા કેવળ આકાર એટલે આ નર્તુનો બેદ
 દેખાય છે, એવી આમળકલ્પા નામે નગરી હતી [૧]

આ પવિત્ર ચરિત્રવાન સંશયરૂપ પવતના સેકડે દુક લાગવામા અતિ કઠિન
 વળ સમાન શ્રી વીરપ્રભુ એકદુ પધાર્યા (૨) સારે આ દેવોએ વિધિ પ્રમાણે ત્રણે
 ગદથી શોભતું સમવસરણ બનાવ્યું, કે જે હાથ શત્રુઓથી ખીચાતા ત્રણ જગતના રક્ષણ
 માટે જણે દુગરૂપે નહિ બનાવ્યું હોય ? તેવું લાગતું હતું, (૩) આ પૂર્વ દિશાથી ભગ
 વાન રેસાને “ નમો તિત્યસ્ત ” એમ બોલતા ચક્ર સિંહાસનપર બેસી, આ રીતે
 દેશના દેવા સાચ્યા [૪] આકરા પવનથી હીલતા દર્ભની અણીપર, રહેવા પાણીના
 બિંદુ માફક આયુષ્ય ચપળ છે, પર્વતમા વટેલી નદીના પાણીના પૂર જેવા આ સગાવ
 હાર્યા છે, સાજના વાદળાના રગ સરખી જીવેની સુવાની છે, અને મદોન્મત્ત હાથીના
 બચ્ચાના કાનની માફક મધન, ફોલત અચિર છે, [૫-૬]

આ રીતે તમામ વસ્તુને ક્ષણિક વિચારીને, હે બાળ્યે ! અક્ષણિક સુખ કરનાર

વિધાયિનિ-ધર્મે યત્ન સદા કુરુત ॥ ૭ ॥ અત્રાતરે વિમાનપ્રભાભિ રા-
 શાઃ પ્રકાશયન્ રવિવત્ । આગત્ય કોપિ દેવો-ધર્મકર્તાતિ ધમાણેદં
 ॥ ૮ ॥ 'સ્વામિન્નવિકલકેવલ-મુરોદસા 'કલયયાશિલ યુય । ગૌ-
 તપમુલ્લયમુર્તીના-નાટ્યવિધિં દર્શયામિ પુનઃ ॥ ૯ ॥ દ્રવ્યસ્તવમિતિ-
 કૃત્વા-મુર્તીશ્વરો મૌનમમજદય દેવઃ । અપ્રતિપિદ્ધ ઘનુમત-મિતિ
 વિધિના નાટકમકર્ષીત્ ॥ ૧૦ ॥ પુનરપિ નમન્ સ ઇવં-મગદે જ-
 ગદેરુતાયિના યદ્ભોઃ । કૃત્ય જિતમિદ તવ-સોગાદય નિજાદિવ
 મુદિતઃ ॥ ૧૧ ॥

અથ ગૌતમગણરાજો-જિનચરમાનમ્ય પૃથ્વાનેવં । કોયં મુરઃ
 કિમ્ પુરા-કૃતમુકૃત સ્વામ્યયોવાચ ॥ ૧૨ ॥ આર્યદિવિ ઘરાધિ-
 માને સૂર્યાભેયં મુરોહિ સૂર્યામઃ । પૂર્વભવેત્વિદમમલ-મુકૃત કૃતિના
 કૃતમનેન ॥ ૧૩ ॥

ધર્મમા યત્ન કરો (૭) આ અવસરે સૂર્યના માર્ગક વિમાનની ક્રાંતિવડે દિશાઓને
 પ્રકાશાતો કોઈ દેવતા આવીને ધર્મ કથા પૂરી થઈ રહેતા કહેવા લાગ્યો કે, હે સ્વામિનું !
 તમે તો સપૂર્ણ દેવગણાનથી બધું જાણોજ છે, તોપણ ગૌતમાદિક મુનિઓને હું મારું
 નાટ્ય બતાવું [૮-૯] ત્યારે તે દ્રવ્યસ્તવ હોવાને લીધે ભગવાન મૌન રહ્યા, એટલે ના
 નહિ પાડી, તે અનુમતજ થયું, એ ન્યાયથી દેવે નાટક કરી બતાવ્યું [૧૦] બાદ
 કરીને તે ભગવાનને નમવાની રજા લેવા લાગ્યો, ત્યારે જગતના રક્ષક ભગવાને કહ્યું કે,
 એ તારૂં ફૂલ છે, અને છત છે, બાદ તે દેવ હર્ષિત થઈ સ્વસ્થાને ગયો (૧૧)

હવે ગૌતમ ગણધર જિનેશ્વરને નમીને એમ પૂછ્યા લાગ્યો કે, મ્મા કોણ દેવતા
 છે, અને એણે પૂર્વે શું મુકૃત કર્યું છે ? સ્વામી બોલ્યા કે, પહેલા દેવલોકમા પૂર્વોક્ત નામના
 વિમાનો આ સૂર્યાભ નામે દેવ છે એ મુકૃતિએ પૂર્વ ભવર્મા આ પ્રમાણે મુકૃત કરેલું છે
 [૧૨-૧૩] જેમ ત્રિશૂની મૂર્તિ શ્રીપરિકલિત, રામાભિનદિની [બળરામથી શોભતી]

તથાહિ—

શ્રીપરિકલિતા રામા—મિનદિની વિષ્ણુમૂર્તિવદિહાસ્તિ । શ્વેતવિકા નામપુરી—ગદાન્વિતા નૈવ સા કિંતુ ॥ ૧૪ ॥ તત્રાણ્યયા મદેશી—પ્રવાસદેશી વિપસવર્ગસ્ય । ચાર્વાકસમયચાતુર્ય—કલિતચિત્તો ભવદ્ભૂયઃ ॥ ૧૫ ॥

લાયણ્યરૂપકાંતા સત્કાંતા તસ્ય સૂર્યકાંતાહ્યા । નિજતેજોજિત સૂર્યઃ સુતઃ પુનઃ સૂર્યકાતો ભૂત્ ॥ ૧૬ ॥ નિજમતિજિતમી.પતિમતિ-વિ-ભવઃ સચિવસ્તુ ચિત્રનામા ભૂત્ । યો.રાજમાનસે રાજહસ ઇવ વાસ પા-પ સદા ॥ ૧૭ ॥ સોન્યેયુરર્પયિત્વા—માશૃતિક મૈપિ રાજકાર્યેણ । સિતિપતિના શ્રાવસ્તી—પુર્યાં જિતશત્રુનૃપપાર્શ્વે ॥ ૧૮ ॥ તત્ર ચ સોપિ સમસ્ત દૌકનમાદૌક્ય રાજકાર્યે તત્ । શીઘ્ર મસાધય દક્ષિણ—યચ્છી-ગ્રધિધાયિનઃ સુધિવઃ ॥ ૧૯ ॥ તત્રો ઘાને ચિત્રઃ પાર્શ્વજિનાન્ધયિન

અને ગદાન્વિત [ગદા આયુધ સહિત] હોય છે, તેમ શ્રીપરિકલિત [આનાદ], રામા મિનદિની [રમની ઓગોથી શોભતી] હતા મદ સહિત [રામ સહિત] શ્વેતવિકા નામે નગરી હતી (૧૪) ત્યાં દુશ્મનને દેશવટે આપના પ્રદેશી નામે આવાક મનમાં ચતુર રાજા હતો [૧૫]

તેની લોનવમથી રમ્ય રૂપવાળી સૂર્યકાંતા નામે સારી કાતા હતી અને પોતાના તેજથી સૂર્યને જીતનાર, સૂર્યકાંતા નામે પુત્ર હતો (૧૬) વર્ગી પોતાની શુદ્ધિથી જટસ્પતિને જીતનાર નિત્ર નામે તેનો મત્રિ હતો તે રાજાના મનરૂપ માનસેમાં રાજહસેની મારક હમેશાં જ્યોતો હતો [૧૭] તેને રાજ્યર્થે કોક વખત બેઠું આપીને શ્રાવસ્તીપુરીમાં જિતશત્રુ રાજાની પાસે રાજકાર્ય સાધવા મોકાનાઓ (૧૮) ત્યાં તે બેઠું આપીને સધણું કામ ઝટ દહને સાધતો હતો, કેમકે, શુદ્ધિવાન પુરુષો શીઘ્રચિધાયી (ઝટ કામ કરનારા) હોય છે [૧૯] ત્યાં ઉઘાનમાં વિને ઉન્નવળ ચરિત્રનાળા, શીઘ્ર પૂવધારી, ચારે ધનિવાળા, પાર્શ્વનાથના સ્થિતાનીવા, [કેસિ પુત્રારને જોવા] [૨૦]

મુગ્ધલચરિત્ર । પરિપૂર્ણપૂર્વસાહિત-જ્ઞાનૈશ્વ ચતુર્ભિરપિ કલિત ॥ ૨૦ ॥

પચાચારવિચાર-પ્રપચપચાસ્યકાનનસમાન । દુર્મયમન્મથમયન-
શિવપયરયમમલગુણયુક્ત ॥ ૨૧ ॥ યતિતતિયુક્તં કુમાર-શ્રમણ કેશીતિ
સંન્યા પ્રથિત । સૂરિદર્શન નત્યા ચ-તમિતિ સદ્ધર્મપ્રાપ્તિ ॥ ૨૨ ॥
નિદર્શનૈશ્વોલ્લુપાશકાયૈ-દુઃખાપમાસાચ મનુષ્યજન્મ । તદ્ધર્મમેવાશ્વિ-
લસૌખ્યહેતુ-મો મન્યલોકાઃ કુસ્તાદરેણ ॥ ૨૩ ॥ इत्याकर्ण्य सकर्णः-
સચિવઃ શ્રીકૈશિસૂરિચરણાતે । સમ્યવત્ત્વમૂલમનય-આધકર્મ પ્રપન્નો
॥ ૨૪ ॥ અમળચૈવ પૂજ્યા આયાત મેતર્વી વિહારેણ । યદિ તત્ર
તત્રમવતા-ભવતાં સદેશનાં શ્રુત્વા ॥ ૨૫ ॥

કયમપિ વિશ્વરસ્માક-મદેશિરાજઃ પ્રપચતે ધર્મ । તત્ત્વોભનં ભવે-
દય-કૈશિગણેશો ધમાણેદ ॥ ૨૬ ॥ સ હિ ચદો નિષ્કલ્લણો-
નિર્દોષો પાપકર્મકૃતચિત્તઃ । હૃલોકપ્રતિવદઃ-પરલોકપરાદ્મુલ્લસઃ શ્રુરઃ

તે પાચ આચારના વિચાર પ્રપચપ્પ સિદ્ધતે વસવાના વન સમાન, દુર્મય મન્મથના
મથનાર, શિવ પથના રથ સમાન, નિર્મળ શુભુ યુક્ત, યતિની શ્રેણિથી પરિપરેલા કેશિ
નામે પ્રથિત થએના કુમાર શ્રમણ આચાર્યને જોઇ નમીને આ રીતે ધર્મ સાલગવા લાગ્યો
[૨૧-૨૨] હે ભગ્નેશ્વર ! મોત્યક પાશક વગેરે દણ્ડોથી દુર્ગત મનુષ્ય જન્મ પામીને તમે
આદરપૂર્વક સક્ષણ સુખના હેતુ ધર્મનેજ કરતા રહો [૨૩] આ સાલગીને તે આલાક
મનિએ કેશિ કુમાર પાસેથી સમ્યવત્ત્વ મુળ આપક ધર્મ સ્વીકાવા, અને કહેવા લાગ્યો કે,
હે પૂજ્ય ! તમે જો નિહાર સયોજે મ્મેતવિકામા પધારો, તો ત્યાં તમે પૂજ્ય પુણ્ડરી શ્રી
દેશના સાલગી (૨૪-૨૫)

અને જો કોઇ રીતે અમારો સ્વામી પ્રદેશી રાજ્ય ધર્મ ખાગે, તો બહુ સારૂ થાય
ત્યારે કેશિ શુભર જોલ્યા કે, તે તો ચડ, નિઃકંજ, નિર્ધર્મી, પાપકર્મમા મન રાખનાર,
આ લોકનેજ વળગેલો, પરલોકથી પરંગમુખ, અને કૂર છે, માટે હે મનિ ! તું તારી

॥ ૨૭ ॥ * તત્કયમસ્ય વિવોધો-મવિતા ધીસસધિયા વિભાવય મો' ।
 મ્યુયઃ સોપિ વમાપે-કિમનેન મુનીશ ચુપ્માકં ? ॥ ૨૮ ॥ તત્રાન્યેપિ
 વસતિ-શ્રેષ્ઠીશ્વરતલવરાદયો વહવઃ । યે વસતિપીઠફલક-પ્રમુલ દદતે
 મુસાધૂનાં ॥ ૨૯ ॥ સત્કારં સન્માન ચ-યે સદા વિદધતેઘ્નતસ્તેપા ।
 ક્રિયતામનુગ્રહો, શુર-રયાહ વિજ્ઞાસ્યતે મત્રિન્ ॥ ૩૦ ॥

અન્યેશુરથો કેશી-દિનમણિરિવ મધ્યકમલવરવોધં । વિદધાનઃ
 સંપ્રાપ-વૈતવિકાં નામ વરનગરીં ॥ ૪૧ ॥ ઇહ કેશિગણમૃદાગા-
 દેવ વદ્ધાર્પિતો નિયુક્તનરૈ' । ચિત્રસ્તુતોષ ઘાદ-લબ્ધનિધી રોરપુરુષ
 ઇવ ॥ ૩૨ ॥ તત્ર સ્થિતોપિ ચિત્ર-સૂરિનત્વેતિ દધ્યકૌ ચિત્તે ।
 અસ્માકમય મૂપો-વહુપાપઃ પ્રવલમિધ્યાત્વઃ ॥ ૩૩ ॥ યહિ મધ્યપિ
 સચિવેય-નરક યાસ્યતિ હહા મમ મૃતેસ્તત્ । કિં કૌશલમત યન-
 નયામિ કયમપિ શુરોઃ પાર્થે ॥ ૩૪ ॥ ધ્યાત્વેતિ તેન નરપતિ-રુદ્યાને

શુદ્ધિથી વિચાર, કે એને શી રીતે પ્રતિગ્રાહ થઈ શકશે ? ત્યારે શરીરને મત્રિ બોલ્યો કે,
 હે મુનીશ્વર ! તમારે ક્યાં એ એકલાનુજ કામ છે ? [૨૬-૨૭-૨૮] ત્યાં બીજા પશુ
 ધણા શૈઠ, સરાર તમનર વગેરે રહે છે જેઓ મુસાધુઓને વસતિ, પીડ, ફળક વગેરે
 આપતા રહે છે, અને હમેશ તેમનુ સ માન સત્કાર કરે છે, માટે તેમનાપર તમારે કૃપા
 કરવી જોઈએ —ત્યારે શ્રી બોલ્યા કે, હે મત્રિન્ ! વખતપર ખ્યાન આપશું (૩૦)

હવે એકલા કેશીકુમાર સૂર્યની માફક લગ્ન કમળોને જગ્યાડતા થકા મ્વેતવિકા ન
 ખરીમા પધાર્યા. [૩૧] ત્યારે ચિત્રે રાખેલા માણસોએ તેને વધામણી આપી કે, ઇહાં
 કેશી ગણધર આવ્યા છે ને સાલળી ચિત્ર દરિદ્ર જેમ નિધાન પામીને રાજ યાય તેમ
 અતિશય રાજ થયો (૩૨) બાદ લાગ્ય રહીને સૂરિને નમીને મનમાં વિચારવા લાગ્યો
 કે, અમારો આ રાજ 'બહુ પાપી, અને પ્રળ મિથ્યાત્વવાળો છે (૩૩) તે જો
 મારા જેવો મત્રિ મળ્યા છતાં, પશુ નરકે જશે તો હાથ હાથ ! મારી અકલની શી દુ-
 શીયારી ગણાશે, માટે મને તેમ કરીને એને શ્રી પાસે લઈ જઈ (૩૪) એમ વિ-

વાહવાહનાવ્યાજાત્ । નિન્યે સો ય મુદુર્દમ-તુરગધનદમનતઃ શ્રાંતઃ ॥ ૩૫ ॥

તત્ત્વ પ્રદેશ આસ્યત નૃપઃ પ્રદેશી સ તેન વિશ્રાંતૈઃ । યત્ર ગુર્યુરુ-
સદસિ-વ્યાકુર્વાણોસ્તિ જિનધર્મ ॥ ૩૬ ॥ દુર્જ્ઞાં ય સૂરિં નૃપ આહ
ચિત્ર-મુડો યમુચ્ચઃ કિમુરારટીતિ ? । સોપ્યાહ જાને ન વિર્ભાતિકે
વેદ્ ગત્વા નિશમ્યેત કિમ્ પ્રશ્નસ્યેત્ ? ॥ ૩૭ ॥ આગાઠયો નરપતિઃ
મુગુરોઃ સમીપે—તન્વોધર્વંધુરમતિર્ગુરુપ્યુવાચ । મુત્ત્વા પ્રમાદમગ્નિલ
પરમાર્થશત્રુ-ધર્મ જના વિદયતાં પરમાર્થપથ્ય ॥ ૩૮ ॥ ઋચે તતઃ સિ-
તિપતિર્ભવતો વચો મે-નો ચેતસઃ પ્રચુરસપદમાદધાતિ । યદ્ભૂમિનીરદ્યુત-
મ્કૂપવનાતિરિક્તો-જીવઃ સમસ્તિ ન પર. પરલોકયાયી ॥ ૩૯ ॥

તથાહિ,—

જીવો નાસ્તિ સમસા-દર્શનતઃ સ્વરવિષાણમિવ નૂનં ^૬ । યત્તુ ન

આરીને તે ધોડા ફેરવવાના મિષે રાજના ઉચ્ચાનમા લાઇ ગયો હવે રાજા દુર્દમ ધોડાના
આક્રશ હમનથી થાગી ગયો [૩૫]

ત્યારે ચિત્રે તે પ્રદેશિ રાજાને વિશ્રાંતિ લેવા માટે ત્યાં બેસાડ્યો, કે જ્યાં નશ્વકમા
દેશિગુરુ મોટી સભામાં જિનધર્મ સમજાવતા હતા (૩૬) હવે સૂરિને જોઇને રાજા
ચિત્ર મંત્રિને કહેતા લાગ્યો કે, આ મુ- ઉચ્ચેથી શી મુખે પાડે છે ? મંત્રિ બોલ્યો કે,
હુ પણ કંઈ નથી જાણતો, માટે પાસે જઈને સાલળાએ, તો આપણુનું સુ જામ છે ?
આ ઉપરથી રાજા મુગુરની પાસે આવ્યો ત્યારે તેને પ્રતિબોધનામાં કુચળ મતિશનુ ગુરુ
બોલ્યા કે, હે જનો ! તમે પરમાર્થમાં યત્ન સમાન સધના પ્રમાદને છોડીને પરમાર્થમાં
પથ્ય સમાન ધર્મ કરો (૩૮) ત્યારે રાજા બોલ્યો કે, તમારે મારા મનને બહુ ખુશ
નથી કરતું કેમકે પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ અને વાયુથી જુદો કોઈ બીજો પરલોક જનાર
જીવ હજી નહિ (૩૯)

તે આ રીતે કે, જીવ નથીજ કેમકે તે અન્યથ દેખાતો નથી. ગધેડાનાં સીંગડા

તથા પુનસ્તત્-ભૂતચતુષ્ટયમિવાગ્રાસ્તિ ॥ ૪૦ ॥ શુરુદા મદ્ર કિમયે—
 જીવસ્ત્વદ્વિશદર્શનાગ્રાહ્યઃ । ઋત સર્વેષાં તત્ર ચ-નાગ્રઃ કલ્પ- સુકલ્પઃ
 સ્યાત્ ॥ ૪૧ ॥ એવં હિ દેશકાલ-સ્વભાવસૂક્ષ્માદ્રિવિમરુદાનાં । મૂમૂ-
 ધરાદિકાનાં-ભવત્યભાવસ્ત્વદગ્રહણાત્ ॥ ૪૨ ॥ નાપિ દ્વિતીયપક્ષો—
 જીવક્ષેપાય પ્રક્ષતાં ઘટે । સર્વજનસમક્ષાણાં-તરાસમક્ષત્વતો રાજન્
 ॥ ૪૩ ॥

‘કિંચેદ ચૈતન્ય-કિં ભૂતાનાં સ્વભાવ ઋત કાર્યે । તાવન્નાહિ સ્વ-
 ભાવો-અચેતનત્વાત્ સ્વય તેષાં ॥ ૪૪ ॥ નો કાર્યમપિ ચ તત્સ્યા—
 દસમુદિતાનાં હિ । સમુદિતાનાં વા । આદ્યભિદિ પૃથક્ તેષાં-ચિદન-
 ધિગતિરેવ ઢોષઃ સ્યાત્ ॥ ૪૫ ॥ પિષ્ટાદિભ્યો મદ દર-ભૂતેભ્યઃ સમુદયં
 ગતેભ્યોય , । ચૈતન્ય ભવતીતિ-દ્વિતીયપક્ષોપિ ન હિ દક્ષઃ ॥ ૪૬ ॥

મારક, જે તેડુ નથી, તે ચાર ભૂતની મારક છદા પ્રસક્ત દેખાય છે [૪૦] શુરુ
 બોલ્યા—હે બદ્ર ! શુ આ જીવ તારા જીવામાજ નથી આવતો ? માટે નથી કે જવાના
 જીવામા નથી આવતો, માટે નથી ? ત્યાં પહેલે પક્ષ કે છ જ્યાજખી નથી [૪૧]
 કેમકે તેમ યામ તો દેશ કાળ, સ્વભાવ તથા સૂક્ષ્મપણા વગેરેને લીધે દૂર રહેલા જાનીન
 પવત વગેરે પદાર્થોને જુ નહિ દેખાતો હોવાથી તેમનો અભાવ સિદ્ધ થયે [૪૨]
 વળી ખીજે પક્ષ પણ જીવને તોડવા સમર્થ નથી કારણ કે, સર્વ જનના પ્રસક્ત કેઈ તને
 પ્રત્યક્ષ રહેલા નથી [૪૩]

વળી આ ચૈતન્ય જાનીનો સ્વભાવ છે કે કાર્ય છે ? સ્વભાવ તો નથીજ કેમકે
 તેઓ જાતે અચેતન છે (૪૪) તે કાર્ય પણ નથી કેમકે તેમનાં તે કાર્ય-હોય, તો
 છુટા છુટા હોય કે, એકલા મળેનાનું હોય ? પહેલા પક્ષમા તો છુટુ છુટુ તેઓમા ચૈ
 ન્ય દેખાતુજ નથી, એ દોષ આપશે (૪૫) હવે મિષ્ટદિક્ષમાથી જેમ મલ પેદા
 થાય છે, તેમ જીવો એકલા મળ્યાથી તેઓમાથી ચૈતન્ય પેદા થાય છે, એમ ખીજે પક્ષ
 દેશે તો, તે પણ શીક નથી કેમકે જે જેઓમાના છુટા છુટામા નહિ હોય, તે તેઓ

યથેષુ પૃથક્ ન ભવતિ-ન તેષુ તત્સમુદિતેષ્વાપિ હિ યુવત । સિકતાકળે
લટ્ટ-તેલં કિં ભવતિ નનુ વહુષુ ? ॥ ૪૭ ॥

પિષ્ટાદિભ્યો મદ દ્વ-ઇત્યત્ર તુ માન્યાસ્તિ મદશક્તિઃ । ન હિ
સર્વથાઽસતઃ સ્વર-શ્રુગસ્યેવેક્ષિતોત્પત્તિઃ ॥ ૪૮ ॥

અપિ ચ—

સ્પૃષ્ટ શ્રુતમાઘ્રાતં-શુક્ત સ્મૃતમીક્ષિત કિલ મયે તિ । કથમેકકર્તૃકાઃ
સ્વલ્લ-ભાવા ભૂતાત્મવાદે સ્યુઃ ? ॥ ૪૯ ॥ પરલોકયાપિજીવા-ભાવે
કસ્યાસ્તિ કર્મસંનયઃ । તદ્ભાવે ભાવાના-મિયં કર્યં ચિનતા યુક્તા ?
॥ ૫૦ ॥

દ્યાધૃત્રુકયોર્મનીપિજઢયોઃ સદૂપનીરૂપયોઃ, શ્રીમદ્દુર્ગતયોર્બલા
વલવતોર્નારોગરોગાર્ચયોઃ । સૌભાગ્યાસુભગત્વસગમજુષોસ્તુલ્યેપિ તૃવ્વે-
તરયત્તત્કર્મનિવઘન તદપિ નો જીવ વિના યુક્તિમત્ ॥ ૫૧ ॥ તસ્મા-

એમ્હા થતા પશુ તેઓમાથી નહિ થાય સિકતા (રેતી)ના કણુમા નહિ દેખાય તેના
શુ તેના ઝાઝા કણુ એકઠા કયાથી પેલ થઇ થાય ? [૪૬-૪૭]

મિષ્ટાદિકમાથી મદ પેદા થાય છે, ત્યા તેના અજોમા માત્રાએ કરી મદશક્તિ ર
હેલીજ છે બાકી સર્વથા જે અસત્ હોય, તેની અરશ્રુમની માફક ઉત્પત્તિ થઈ શકે
નહિ [૪૮] વળી મે અહ્યુ, સાભાસ્ય સહ્યુ, ખાધુ, સભાયું, અને નેયું, એમ
એક કર્તાનાળી પ્રતીતિ જુનામનામા શી રીતે થાય ? [૪૯] જે પરમેકે જનાર જીવ
ન હોય, તે કર્મનો સબધ કોને થાય ? અને તે નહિ થાય, તે પડી પદાર્થોની આ
વિચિનતા કેમ યુક્ત ગણાઈ શકે ? [૫૦]

રાજા અને રક, પડિત અને જડ, સુખ અને દુઃખ, શ્રીમાન અને દરિદ્ર, બળવાન
અને દુનગ, નીરોગી અને રોગી, સુલભ અને દુર્ભગ, એ જવાબુ મનુષ્યપણુ સરખુ છતા
જે અતર દેખાય છે, તે કર્મના કારણે છે, અને તે કર્મ જીવનના પુરિતમત નહિ થાય
(૫૧) માટે હે રાજા ! પોતાના તરીકા “૮ સુખી છુ ” ઇત્યાદિ જે પ્રતીતિ થાય છે,

ત્ સિતિપ, સ્વતના-વહસુસીત્યાદિસવિદા ગ્રાહ્યં । કર્તો મોક્તા જીવં
પરલોકગમી ભવતિ સિદ્ધઃ ॥ ૫૨ ॥ નિજદેહ ઇવ વિશિષ્ટા-ચેષ્ટામુ-
પલબ્ધિપૂર્વિકાં વીક્ષ્ય । પરદેહેપ્યનુમેયા-તત્તિસિદ્ધિર્ધોષનૈઃ સ્વધિયા ॥ ૫૩ ॥
અય ગદતિસ્મ નરેન્દ્રો-યદ્યસ્તિ પરત્ત ગામુકો જીવઃ । તર્હિ મમાસી
જ્ઞાનકઃ-પ્રાણિવધમસુસ્વપાપરત્ત. ॥ ૫૪ ॥

યુષ્મન્મતેન સોગા-ઞ્નરક તત્કિમિતિ મામિહૈત્યૈષં । નહિ યો-
ધયતિ યયાધ મામિદધા દુઃસ્વદ વત્સ ॥ ૫૫ ॥ તત્કયમમુનયાયી
યુક્તિયદાક્રોટિમટતિ જીવોન । પ્રતિભામગલ્ભતાજિત-દેવગુરુર્ગુરુરથ
મૌચે ॥ ૫૬ ॥ કસ્મિન્ મહાપરાધે-સિન્નો યુક્તો યથા નરં વશિત્ ।
નહિ વીક્ષિતુમપિ લભતે-નિજકાન્ ચામિકનરેન્ધ્રોન ॥ ૫૭ ॥ તદ્-
દારુણનિજકર્મ-શ્ચુલ્લાનિગદિતો હિ નૈરયિકુ. । આગતુ નહિ લભતે-
પરમાધાર્મિકમુરેન્ધ્રોત્ર ॥ ૫૮ ॥ મૃયો વમાણ મૃયો-મમ માતા વત્સ-

તેનાવડે જાણીતો જીવ કર્તા મોક્તા અને મરલોકમા જનાર સિદ્ધ થાય છે [૫૨] હવે
પોતાના શરીરમા જેમ જ્ઞાનપૂર્વક દરેક વિશિષ્ટ ચેષ્ટા થતી જોવામા આવે છે, તેમ પરામા
શરીરમા પણ બુદ્ધિમાન જનોએ પોતાની બુદ્ધિથી અનુમાનથી તેની સિદ્ધિ કરી લેશે
[૫૩] હવે રાજા બોલ્યો કે, જો પરબવગામિ જીવ દોષ, તો મારો આપ જીવદિ સા
વજેરે પાપમા નિમગ્ન રહેનાર હશે [૫૪]

તે તમારા મત પ્રમાણે નરકે ગએ ન હોવો જોઈએ, તમારે સામાટે તે ઇલા આવી
મને નથી સમજાતો કે હે પુત્ર ! તુ આ દુ ખલતી પાપ મ કર [૫૫] માટે ઇલા
જીવ પરભવે જાય છે, એ વાત શી રીતે યુક્તિની અણીપર લાગુ પડે ? તમારે બુદ્ધિબળથી
વહસ્પતિને પણ જીતનાર શુર બોલ્યા — (૫૬) જેમ કોઈક મહાન અપરાધમા પ્રાઇ
માણસને કેદખાનામા નાખવામા આવે, તો પત્રી તે પટેરેગીશના કબજે રહો યકો પોતાના
સગાઓને જોઇ પણ સંકતોજનથી તેમ પોતાના દાણુ કર્મની સાક્ષીથી નિગળિન થએ ન
નારકે જીવ, પરમાધાર્મિક દેવેના કમળમા રહ્યા યકો ઇલા આવી વકતો નથી (૫૭-૫૮)

લા મયિ સદાભૂત । સામાયિકપૌષ્પમુખ્ય-ધર્મકર્મણિ વિહિતચિત્તા
॥ ૫૯ ॥

ભવદાકૃતેન દિવ-સાગાત્તત્કથમિદૈત્ય મમ પુરતઃ । ન વદતિ વ-
ત્સ યથા કુર-ર્ધમિદામુત્ર સૌખ્યકર ॥ ૬૦ ॥ તસ્માત્ સગતિ
મગતિ-જીવસ્યામુત્રયાધિતા હિ કથ ? । પીયૂષપોષસમયા ગિરામૃણા
દેવમથ સૂરિઃ ॥ ૬૧ ॥ અસમર્થિતકર્ત્તવ્યા-દિવ્યપ્રેમાનુગા વિપયસ-
ક્તાઃ । અનધીનમનુજકાર્યા-અશુભત્વાન્મર્ત્યલોકસ્ય ॥ ૬૨ ॥ જિનજ-
ન્માદિકકલ્યાણકાનિ સુમુનેસ્તપોજુભાવ ચ । સમવસરણકાદિ વિના-ના
યાતિ સુરા ઇહ માયઃ ॥ ૬૩ ॥ [યુગ્મ]

પુનરપિ નૃપ આચગ્યૌ-મયાન્યદૈકો મલિન્દ્રુચક્ષકે । અતિસૂ-
ક્ષ્મતરાન્ સ્વઢાન્-ફોપ્યાત્મા તત્ર નૈક્ષિ પર ॥ ૬૪ ॥ તદ્ભૂતવ્યતિરિક્તઃ-
કથમાત્મા મમ ચક્રાસ્તુ ચિત્તેત્ર ? । અય પદતર્કસુફર્કશ-ચિચારચતુરો

કરીને રાજ બોલ્યો કે, મારી માતા મારા તરફ હમેશા વત્સલ [પ્રીતિવાળી] હતી તે
સામાયિક અને પૌષ્પ વગેરે ધર્મના કામમાં મદદગાર રહેલી [૫૯]

તે તમારા અભિપ્રાય પ્રમાણે સ્વર્ગ ગઇ છે, તો તે શામાટે બ્રહ્માંડની મારી
આગળ નથી દેહેલી કે, અહીં અને પરલોકમાં, સુખ કરનારા ધર્મને તુ કર (૬૦)
માટે જીવની પરભવે જવાની વાત શી રીતે સગત થઈ શકે ? ત્યારે અમૃતના વરસાદ
સરખી વાણિએ કરીને સૂરિ બોલ્યા — (૬૧) દેવોએ પોતાનું કર્તવ્ય હજી પૂરું નહિ કર્યું
હોય ? તેથી, તથા દિવ્ય પ્રેમમાં નિમગ્ન થઇ રહેવાથી તથા વિષયમાં આસક્ત બન્યાથી,
તથા નનુબ્ધના કામને અવશ રહેનાર હોવાથી, તથા મર્ત્ય લોકના અશુભપણાથી, એમ
આ કારણોને લીધે જિનના જન્માદિ કલ્યાણોને, તથા મહા સુનિના તપનો મહિમા,
તથા સમવસરણ વગેરે, પ્રસંગો વિના બ્રહ્મ પ્રાપ્તિ આવતા નથી [૬૨-૬૩]

કરીને રાજ બોલ્યો કે, મેં એક વેળા એક ચોર ચકડીને તેના અતિ-સૂક્ષ્મ
કંઠમાં કરી બોલ્યો, પણ તેમાં કંઈ આત્મા દેખાયો નહિ [૬૪] માટે ભૂતથી જુદા આત્માને

વસતિસ્પ ॥ ૭૨ ॥ તસ્યાસ્ત્યેવ લઙ્ગિ-ર્યત્ શસ્ત્ર ધમતિ ગોચરગતોપિ ।
તદપિ ચ કર્ણમાતે-વાદ્યત્ત્વમિત્યત્યેવ લોકઃ ॥ ૭૩ ॥

તત્ત્વનૃપોન્યેષુ-ર્વર્ચોંગેહે વ્રજાન્નિશમ્યરવ । શસ્ત્રસ્ય તસ્ય શંકા
કુલચિત્તોડલમત નહિ વિષ્ટાં ॥ ૭૪ ॥ અથ રાજાપિ, સ હતુ-તેનોવે
નાથ લઙ્ગિરેપામે । યદ્દૂરગોપિ શબ્દઃ-શ્રુતિમૂલં ઇતિ યુદ્ધિઃ સ્યાત્
॥ ૭૫ ॥ કયમેતદિતિ પરીક્ષા-નિમિત્તમવનીયવેન સોડ્ધૌર્વિ । અયસઃ
ક્રુમ્યા સાડસારિ સર્વતો મદનપિંડેન ॥ ૭૬ ॥ સોડ્ધાદયદથ શસ્ત્ર-
તદ્ધ્વનિના વધિરિતા સમા સકલા । અન્નૈશ્ચિ તત્ત્વિવરાદિક ચ ન પુનઃ
કિમપ્યૈશ્ચિ ॥ ૭૭ ॥

તથા

આયસપિંડસ્યાતર્વિવરાભાવે વિશતિ કથમુચ્યઃ । વહ્નિરુણા યેન
સ્યાદય જ્વલજ્વલનપિંદામઃ ॥ ૭૮ ॥ ઇતિ નિર્ગમમવેશે-યદિ મૂર્ત્ત-

તેની પાસે એવી લઙ્ગિ હતી કે, જગતમા જઈને પણ જે શખ વગાડે, તે જાણે કાન
પાસે વગાડતો હોય તેમ સબળામ, એમ લોકો માનના હતા [૭૩]

હવે ત્યાનો રાજા એક વેળા સંજાસમા ગયો એનામા તે શખનો રાજા સાબળી
શકાથી આકુળ થયો, એટલે તેને ખરસુ નહિ આનુ (૭૪) તેથી તેણે તે શખ
વગાડનારને મારવાનો હુકમ કર્યો, ત્યારે તે એવો કે, હે નાથ ! એ તો મારી લઙ્ગિ છે,
કે દૂરથી રાજા હોય, છતાં જાણે કાનના મળમા થયો હોય, એમ લાગે છે [૭૫]
એમ કેમ થાય ? તેની પરીક્ષા માટે રાજાએ તેને લોહની કોઠીમા નાખ્યો, આ તેને મીથુ
લગાડીને બધ કરી [૭૬] હવે તેણે શખ વગાડ્યો, કે આખી સમા બેહેરી થઈ પડી,
ત્યાર ત્યાં જિદ પગે જોવા, પણ તે તો કંઈ દેખાયા નહિ (૭૭)

વળી લોહના પિડમાં અદર જે મિલર ન હોય તો, તેમા અગ્નિના પરમાણુ
શી રીતે પેસે, કે જેથી તે જળતી આગનાં ગોળા જેવો દેખાય છે ? [૭૮] આ રીતે

માસેદુસ્તત્ર કેચન પુમાંસઃ । માર્ગાનુસારિમતયો-દેયોપાદેયવિધિવિદુરાઃ
 ॥ ૯૩ ॥ ત્યક્ત્વા સુવર્ણમપ્યથ-વહુગુણયુક્તાનિ નિર્મલાનિ તથા । રત્નાનિ
 સમાદદિરે ત્રાસાદિકદોષવિકલાનિ ॥ ૯૪ ॥ અપરેતુ મપ્યમાના-અપિ
 સાર્થજનૈર્મણિગ્રહણવિપયે । કદમિનિરેશાવેશાત્-પૂર્વગૃહીતાય વજ્જિત્વા
 ॥ ૯૫ ॥ જગૃદુર્નહિ રત્નાનિ-દ્વયેપિ ચાજમ્મુરથ નિજે દેશે । તત્ત્રા-
 દિમાઃ સુત્વયશઃ-પ્રચુરશ્રીભાજન જાતાઃ ॥ ૯૬ ॥

અપરેતુ કદાગ્રહિણઃ-ક્રમાગતાયોઽપરિત્યજતો હિ । પથાત્તાપાનુગતાઃ-
 સજાતા દુ સ્તિનો નિત્ય ॥ ૯૭ ॥ તદ્વત્ત્વમપિ નરેશ-ક્રમાગત નાસ્તિકસ્ય
 મતમેતત્ । અમોજ્ઞાન્નિહમાભૂ પથાત્તાપાનુગો ગાત્ર ॥ ૯૮ ॥ એવ નિશમ્ય
 વિગલિત-મિથ્યાત્વ. કેશિસુગુરુપદમૂલે । નૃપતિર્ગૃહસ્થધર્મ-સમ્યક્તત્ત્વપુરસ્તર
 જગૃહે ॥ ૯૯ ॥ અથ, કેશિગણધરો મૃદુ-વાળ્યા સ્થિતિપતિમવોચદિતિ
 હિયથા । પૂર્વ રમ્યો ભૂત્વા-યથોચિત દાનદાતૃત્વાત્ ॥ ૧૦૦ ॥ પથા-

તેમ કરી રત્નની ખાણમાં આવી પહોંચ્યા ત્યાં કેટલાક મામને અનુસરતી બેકક નવાળા
 અને દેયોપાદેય કરવાની ખાતતમાં સમજી માણસોએ સોનાને પણ પડતુ મેલી બહુ ગુણ
 વાળા, નિર્મળ અને ત્રાસાદિક દોષથી રહિત રત્નો મહણ કર્યા (૯૩-૯૪) પણ બી
 જાઓને સાથેના લોકોએ મણિઓ ઉપાના માટે સનાહ આપ્યા છતાં પણ તેઓએ ખોટા
 હટે ચડી પૂર્વે ઉપાડેના લોખાને ઊડી રત્નો ઉપાડ્યા નહિ હવે તે બંને પોતાના દેશમાં
 આવ્યા ત્યાં પહેલાં રત્નોના ઉચ્ચકનારા સુખ, શર, અને પ્રચુર લક્ષ્મી પામ્યા [૯૬]

પણ એઓએ કદાગ્રહી બનીને પૂર્વે ઉચ્ચકતુ લોક નહિ ઊડ્યુ, તેઓ પથાતાપ
 પામી હમેશના દુખી રહ્યા [૯૭] માટે તેમની મારક હે રાજન્ ! તુ પણ આ ક્રમા
 ગત નાસ્તિક મતને નહિ મૂકતા પાઞ્ગથી સખત પથાતાપ કરતો મા [૯૮] આમ
 સાલગાને મિથ્યાત્વ ઊડીને રામને કેશીચરની પાસે સમ્પક્ત સાથે ગૃહસ્થ ધર્મ સીકાર્યો
 [૯૯] હવે કેશી ગજુધર કેમળ વાણીથી રામને કહેરા લાઓ કે, હે રાજન્ ! તુ
 પૂર્વે યથોચિત દાન દેનારે રમ્ય મળી પાઞ્ગથી તે બધ પાડીને અગમ્ય થતો મા

અરેશમાયુ-રરમ્યકસ્તન્નિષેધકરણેન । અસ્માકુ મતરાયાત્-પ્રવચનસિસેતિ
હેતોય ॥ ૧૦૧ ॥

અપમિતિ કેશિગણપર-વાક્ય પ્રતિપદ્ય પરમવિનયેન । પૂર્વોદિતમુ-
દ્યાવચ-ધાપણમુખ્ય સ્વમપરાધ ॥ ૧૦૨ ॥ ક્ષમયિત્વા ચ જગામ-સ્વધામ
મુદિતઃ પ્રદેશિભૂપોય । શ્રીમત્કેશિગણેશો-પ્ચન્યત્ર વિહારમાધત્ ॥ ૧૦૩ ॥
ચિત્રરમત્રિયુક્ત-પ્રદેશિભૂપસ્તતો નિજ દેગ । જિનરાજસદનરાજી-
વિરાજિત કારયામાસ ॥ ૧૦૪ ॥ અન્યમાપિ જૈનધર્મે પ્રવર્તયામાસ વહુતર
લોક । સામાયિકપૌષધમુખ્ય-વર્ષકર્મણિ સદા નિરતઃ ॥ ૧૦૫ ॥
મન્નાનો વિપયમુલ-વિપમિવ સ મુખોચ યુવતિસપર્ક । દુર્વારમારવિધુરા-
દન્યારિતિ સૂર્યકાંતાય ॥ ૧૦૬ ॥

ભોગાન્ સય ન મજતે-સ્વાયત્તામાદધાતિ ચ નુપોય । તત્ સત્ય-
મિદ જ્ઞે-ન મ્રિયતે ત્યજતિ ન ચ મા ચ ॥ ૧૦૭ ॥ તદ્દમ્મિ ભૂપ-

કેમકે એથી અમને અતરાય દોષ ભાગે, તથા ગાસનની નિદા થાય (૧૦૦-૧૦૧)

ત્યારે તે પ્રદેશી રાજા કેશી ગણધુગના તે વાક્યને પરમ વિનયથી સ્વીકારીને પૂર્વ
કરેલા આગ્રા અવળા ભાષણ પ્રમુખ અપરાધ ખમાવી દર્પિત થઈ વેર આપ્યો, અને કેશી
ગણધર બીજા સ્થળે નિચરવા લાગ્યા (૧૦૨-૧૦૩) બા ચિત્રમત્રિની સપાદ્યથી પ્ર
દેશી રાજાએ પોતાના દેશને જિન મદિરાની શ્રેણિથી વિગણિત કર્યો (૧૦૪) વળી
સામાયિક, પોસદ્ધ વગેરે ધર્મના કામમાં દમગ્યા વળગ્યો રહી, તે બીજા પણ ધર્મના દોષને
જૈન ધર્મમાં પ્રવર્તવાના લાગ્યો (૧૦૫) તે વિપય મુખને વિષ વેલુ ગધીને શ્રી સ-
ગથી દૂર રહેતો, તેથી કુધર કામથી બીજી બની સર્વગતા નામે તેની ાણી મનમાં
વિચારવા લાગી (૧૦)

આ ગણ પોને ભોગ ભોગવતો નથી, અને મને પોતાના વરામાં રાખે છે, માટે
આ કહેવાત ખરી પડે છે કે નહિ ? મને, આ નહિ મને [૧૦૭] માટે એને કામ

મેન-કેનાપિ વિપાદિનાશુપામેન । પુત્રં નિદેશ્ય રાજ્યે-મોગાન્ મોક્ષ્યે
તત સ્વેચ્છ ॥ ૧૦૮ ॥ અપરેદ્ધિ પૌષ્પસ્યા-ય પારણે રાજવારણસ્યાસ્ય ।
રસવંત્યાં સિપ્પરતી-વિષમવિષ સૂર્યક્રાતાય ॥ ૧૦૯ ॥ તેન ચ નરેન્દ્રદેહે-
મુદુસ્સહા દાહવેદના જન્ને । જન્નૌ ચ સૂર્યક્રાતા-વિષમેતદ્દાદિતિ મહીશઃ
॥ ૧૧૦ ॥ યુગ્ધવા સ્વમરણસમર્થ-કૃતપચાણુત્રતાદિકોચાર । ઇત્યન્વશાત્
સ્વમાત્મન્-કુરુમૈત્રીં સર્વસત્ત્વેષુ ॥ ૧૧૧ ॥

મા કાર્પીઃ કાપિ રુપ-વિશેષતોષુપરિ સૂર્યક્રાતાયૌઃ । કુર્વત્પેત્યનયા
ત્રોટિ-દુઃસ્વદઃ સ્નેહનિગદસ્તે ॥ ૧૧૨ ॥ યદવશ્યવેદનીય-નરકાદિષુ
દુઃસ્વલક્ષ્મદ કર્મ । અત્રૈવ સિપ્પરતી-તત્રેયગુપકારિણી જીવ ॥ ૧૧૩ ॥
યદિતુ ફરિપ્યસ્થાત્મ-ન્નસ્યા અપ્યુપરિ કોપમમિતસ્તે । નૂન મવિપ્યતિ
તદા-રેલા મુરયા કૃતઘ્નેષુ ॥ ૧૧૪ ॥ કિંચ મ્હેનતેસ્મિ ક્ષનતશો ના-

પણુ વિષ વગેરે ઉપાયથી માર તો પુત્રને રાજ્યપર બેસારી, પોતે પોતાની ધન્ય પ્રમાણે
મોજા વિમાસ કરી રાખીશ (૧૦૮) હવે વળતે દિને પૌષ્પવના પારણે તે મટારાળની
રસોષમા સૂર્યક્રાતાએ વિષમ વિષ લેત્યુ [૧૦૯] તેના થેએ રાખના મરીને નહિ ખ
માય, એરી બગતશ થના લાગી ત્યારે તેણે જાણ્યુ કે, સૂર્યક્રાતાએ આ વિષ આપ્યુ
છે [૧૧૦] હવે તેણે પોતાને મરનાનો અવસર આવેલો જાણી, અણુમેતોનો ધરીને
ઉચ્ચાર કરી પોતાને સમજાવના લાઓ કે હે આત્મન્ ! સર્વ સત્ત્વેપર મૈત્રી કર (૧૧૧)

વળી તુ કમાઈ પણ રોષ મ કર અને સખમતા ઉપર તો મુદ્દલે રોષ મ કર
કેમકે આમ કરતા તેણીએ તને દુખ દેનાર મેહની બેડી તોડી છે (૧૧૨) હે
જીવ ! જે અવશ્ય વેદનીય કર્મે નરકાદિકમા લાખો દુખ દેનાર થઈ પડત તેને છઠાજ
ખમાવી નખાવતી એ તારી ઉપકારક છે (૧૧૩) હે આત્મન્ ! જે એધીના ઉપર
પણુ કોપ કરીશ તો, તું કૃતઘ્નેનો ધોરી ગણાસિ [૧૧૪] વળી આ અનત સસા
રમા નરકાદિકમા ભવેમા હે જીવ ! તે અનતીયાર જે અનિશય કડવા દુખ સહેના છે,
તેની અપેક્ષાએ આ દુખ શી ગણુનીમા છે ? એમ નિચારીને ધીરજ ધરી પોતાના કરેના

રક્તાદિષુ ભવેષુ । રે જીવ યાનિ દુઃસ્વા-ન્યતીવ કટુકાનિ સોઢાનિ
 ॥ ૧૧૫ ॥ તદપેક્ષયા ન કિંચિ-દ્દુઃસ્વામિદ ધીરિમાણમિતિ કૃત્વા ।
 સર્વે સહસ્વયંકૃતે-કર્મવિપાકં સુધોરમિમ ॥ ૧૧૬ ॥

एवं समाधिनासौ-व्यायन् परमेष्ठिपत्रमचलमनाः । श्रीमत्केशिगुरोः
 सत्-प्रसादमुज्ज्वलगुणाश्च तथा ॥ ११७ ॥ मृत्वा सूर्याभाख्ये-सौधर्म-
 त्रिदिवतिलकसंकाशे । सुविमाने संजातः-सूर्याभ इति प्रवरदेवः ॥ ૧૧૮ ॥
 अनुभूय सुखं विपुल-तत्र च पल्योपमानि चत्वारि । व्युत्વા महाविदेहे
 च लप्स्यते परमपदमौख्य ॥ ૧૧૯ ॥ एव प्रदेशिनरपति-चरित्रमाकर्ण्य
 गौतमो मुदितः । अनमस्यद्भगवत्-प्रभुरप्यन्यत्र विनहार ॥ ૧૨૦ ॥

દ્રષ્ટાંત વિશદ પ્રદેશિનૃપતેરિત્યેવમુચ્ચૈરુભા—
 કર્ણ્યાકર્ણ્ય સુકર્ણકર્ણયુગલપિયૂપપોષપદ ।

કર્મના આ સધળા ધોર વિપાકને સહન કર (૧૧૫-૧૧૬)

આ રીતે સમાધિથી તે નિમળ મનથી પચપૂરમેષ્ટિ મંત્ર તથા શ્રી કેશીશુર ॥
 ખરા પ્રસાદ તથા ઉજ્જવળ ગુણોને આતો ધરો—મરીને સૌધર્મ દેવલોકના તિલક સમાન
 સૂર્યાબ નામના વિમાનમાં સૂર્યાબ નામે મોટો દેવ થયો છે (૧૧૭-૧૧૮) ત્યાં તે ચાર
 પલ્યોપમ સુધી વિપુળ સુખ ભોગવી, ત્યાંથી ચલીને મહા વિદેહમાં મુક્તિ પામશે [૧૧૯]
 આ રીતે પ્રદેશી રાજાનું ચરિત્ર સાલળી ગૌતમ સહ ચર્ચ પ્રભુને નમ્યા, અને પ્રભુ ત્યાર
 બાદ બીજા સ્થળે વિચરવા લાગ્યા (૧૨૦) આ રીતે પ્રદેશી રાજાનો પાધરો દ્રષ્ટાંત
 કે જે સમજી માણસોના કાનને અમૃત સરખું પોષણ આપે છે, તે બે કાનોવાડે બરાબર
 સાલળીને હેઠભોટથી આકુળ બનેના બનો । તમે કદાચકને દૂર મેલીને ધર્મ વિચારમાં

ત્યક્ત્વા દરસરં કદાગ્રહમહો મોહાકુલીનાજના—

માધ્યસ્થ્ય ભજત પ્રયત્નવશતો ધર્મેવિચારે સદા ॥ ૧૨૧ ॥

॥ इति प्रदेशिमहाराजचरितं समाप्तं ॥

इति प्रपञ्चितः सप्तदशसु भेदेषु मध्यस्थ इति चतुर्दशो भेदः—
संप्रत्यसवद्ध इति सप्तदश भेद निरूपयितुमाह.

(मूलं)

ભાવંતો અણવરય-સ્વળભંગુરય સમત્યવત્થૂણ ।

સંવદ્ધોવિ ધળાહસુ-ઘજહ પઢિયધસયધ ॥ ૭૪ ॥

(टीका)

ભાવયન્ પર્યાલોચયન્ અનવરત પ્રતિક્ષણ ક્ષણભગુરતાં સતતવિન-

હમેશા પ્રયત્ન પૂર્વકે અધ્યયનપણ ધારણ કરે (૧૨૧)

આ રીતે પ્રદેશિ મહારાજાનું ચરિત્ર છે

એ રીતે સર્વે ભેદોમા અધ્યયનરૂપ ધ્યાનમા ભેદ વળુ યો, હવે અસ બદ્ધરૂપ પદ
રમા ભેદનું નિરૂપણ કરે છે

મૂળનો અર્થ

સમસ્ત વસ્તુઓ ક્ષણભગુર છે, એમ નિરતર ભાવતો
થકો ધન વગેરેમા સબદ્ધ (જોડાઈ રહેલો) છતા, પણ પ્રતિ-
બંધ વર્જિત કરે (૭૪)

ટીકાનો અર્થ,

ભાવતો થકો એટલે વિચારતો થકો અનરત—પ્રતિક્ષણ, સમરત વસ્તુ એટલે

શ્વરતાં સમસ્તસ્તૂના તનુધનસ્વજનર્યાવનજીવિતપ્રભૃતિસર્વભાવાના સપદોપિ
 વાહ્યવૃત્ત્યા પ્રતિપાલન-વર્દનાદિરૂપયા યુક્તોપિ ધનાટિષુ ધનસ્વજનફરિ-
 હરિપ્રભૃતિષુ વર્જયતિ ન કરોતિ પ્રતિવધો મૂર્છા તદ્વૃપ સવધં સયોગ,
 નરસુદરનરેશ્વરદય, યતો ભાવયત્યેવ ભાગ્યશ્રાવકઃ—

ધિત્તા દુપય ચત્તપ્પય ચ-ચિત્ત ગિહ ધણધન ચ સવ્વં ।

કેમ્મપ્પગીઓ અવસો પયાડ-ભર ભવ સુદર પાવગ વા ॥ (ઈત્યાદિ)

નરસુદરનરેશ્વરકથા પુનરેવ.

પયાડિય ઉદયા વહુચિહ-સત્તા વરકમ્મગયવિત્તિ વ્વ । નવર ધધ-
 વિમુઘા-અતિય પુરી તામલિત્તી ઠ ॥ ૧ ॥ સમ્મ પરિણયજિણસમય—
 અમયરસં હણિય વિસયવિસપસરો । ગિહિવાસસિદ્ધિલચિત્તો-રાયા નર-
 સુદરો તત્થ ॥ ૨ ॥ નિરુવમલવણિમરુવા-વડુમઈ નામ આસિ સે મહીની ।

તન, ધન, સ્વજન, યૌન, છપિન વગેરે સર્વ લાવોની ક્ષણભયુરતા એટલે નિગતર વિ-
 નશ્વતા તેને પ્રિયાગતો થઈ બાહ્યરથી પ્રતિપાલન વર્દન વગેરે કરતો રહી સબધ એટલે
 જોડાયો છતાં, પશુ ધન, સ્વજન, હાથી, ઘોડા વગેરેમાં પ્રતિપદ એટલે મૂર્છા તે રૂપ સબધ
 નહિ કરે, નરસુદર રાજાની માફક, જે માટે લાન શ્રાવક હોય, તે આ રીતે પ્રિયાર છે

દ્વિપ, ચત્તપ્પદ, શ્વેન, ગ્રહ, ધન, ધાન્ય, એ સઘણુ છેડીને કર્મના બીજ સાથે
 પરગ થયેલો છવ સાગ કે નરસા ભવમાં ભટકતો રહે છે

નરસુદર રાજાની કથા આ રીતે છે

ઉપ, સત્તા અને બવવાળી કર્મ પ્રયત્ની શક્તિની માફક પ્રગટિત ઉદયવાળી
 [આગા] બહુ મિથ સત્વવાળી (અનેક પ્રમાણના પ્રાણિઓવાળી) છતાં-બવ રહિત
 તામ્રિની નામે નગરી હતી (૧) ત્યાં સમ્યક્ રીતે પરલોચન જિન સમયરૂપ અમૃત
 રસથી પ્રિયરૂપ પ્રિયના જોગને દણુનાર આ ધરવામમાં સિથિજ મનવાળો નરસુદર નામે
 રાજા હતો (૨) તેની લારે લાવણ્ય આ રૂપવાળી બહુમનિ નામે ખેડેન હતી, તે

ત્યક્ત્વા દૂરતર કદાગ્રિમણો મોહાકુલીનાજના—

માધ્યસ્થ્ય ભજત પ્રયત્નવશતો ધર્મેવિચારે સદા ॥ ૧૨૧ ॥

॥ इति प्रदेशिमहाराजचरितं समाप्तं ॥

इति प्रपचितं सप्तदशतु भेदेषु मध्यस्थ इति चतुर्दशो भेदः—
संप्रत्यसयद्ध इति सचदश भेद निरूपयितुमाह.

(मूलं)

ભાવતો અણવરય—રણભગુરય સમત્યવત્પૂર્ણ ।

સબજોવિ ધનાદ્રસુ—વજ્રહ પઢિવધસયથ ॥ ૭૪ ॥

(टीका)

ભાવયન્ પર્યાલોચયન્ અનવરત પ્રતિક્ષણ ક્ષણભગુરતાં સતતપ્રિન-

હમેશા પ્રયત્ન પૂર્વક મધ્યસ્થપણુ ધારણ કરે (૧૨૧)

આ રીતે પ્રદેશિ મહારાજાનુ ચરિત્ર છે

એ રીતે સત્તર બેઠામા મધ્યસ્થરૂપ બાદમો બેઠ વળે પો, હવે અસ બદ્ધરૂપ ૫૬
રમા બેઠનુ નિરૂપણ કરે છે

भूणनो अर्थ

સમસ્ત વસ્તુઓ ક્ષણુલગુર છે, એમ નિરતર ભાવતો
થકો ધન વગેરેમા સબદ્ધ (બેડાઈ રહેલો) છતા, પણ પ્રતિ-
બંધ વર્જિત કરે (૭૪)

टीकानो अर्थ.

ભાવતો થકો એવે નિચારતો થકો અનવરત—પ્રતિક્ષણુ, સમસ્ત વસ્તુ એટલે

શ્રવતા સમસ્તસ્તૂના તનુધનસ્વજનયૌવનજીવિતપ્રમૃતિસર્વભાવાના સમદ્ધોપિ
 વાણવૃત્ત્યા પ્રતિપાલન-વર્દ્ધનાદિરૂપયા યુક્તોપિ ધનાદિપુ ધનસ્વજનવરિ-
 હરિપ્રમૃતિપુ વર્જયતિ ન કરોતિ પ્રતિવદ્ધો મૂર્છા તદ્વરૂપ સમર્થ સયોગ,
 નરસુદરનરેશ્વરૈવ, યતો ભાવયત્યેવં ભાવશ્રાવકઃ—

ચિત્તા દુપ્પ ચરુપ્પ ચ-સ્થિતં ગિહ ઘણપન્ન ચ સન્નં ।

કમ્મપ્પવીઓ અવસો પયાઈ-ભર થવ સુદર પાવગ વા ॥ (ઈત્યાદિ)

નરસુદરનરેશ્વરકથા પુનરેવ.

પયાઈય ઉદયા વહુવિદ્ધ-સત્તા વરકમ્મગયવિત્તિ વર । નવર રપ-
 વિમુવા-અત્થિ પુરી તામલિત્તી હ ॥ ૧ ॥ સમ્મ પરિણયજિણસમય—
 અમયગ્ગે હણિય વિસયગ્ગિસપસરો । ગિહિવાસસિદ્ધિલચિત્તો-રાયા નર-
 સુદરો તત્થ ॥ ૨ ॥ નિરુપમલયણિમરુવા-વગુમઈ નામ આસિ સે ભઈણી ।

તન, ધન, સ્વજન યૌવન, દુપિન વગેરે સર્વ ભાવોની ક્ષણભયુરના એટલે નિરતર વિ-
 નશતા તેને મિચાગ્ગો યોગ બાહેરથી પ્રતિપાલન વદ્ધન વગેરે કરતો રહી સબદ્ધ એટલે
 નોશયો છતાં, પંચુ ધન, સ્વજન, હાથી, ઘોડા વગેરેમાં પ્રતિનિધ એટલે મૂર્છા તે રૂપમબધ
 નહિ દે, નરસુદર રાજની માર, જે માટે ભાવ શ્રાવક હોય, તે આ ગીતે મિચારે છે

દિપ, ચતુપ્પ, ક્ષેન, ગૃહ, ધન, ધાન્ય, એ સઘણુ છોડીને કર્મના બીજ સાથે
 પરગણ થએલો હવ સાગ દે, નરસા ભવમાં ભગ્નતો રહે છે

નરસુદર રાજની કથા આ રીતે છે

ઉપ, સત્તા અને બધવાણી કર્મ ગ્રંથની શક્તિની સાક્ષ પ્રકટિત ઉદયનાળી
 [આગા] બહુ મિધ સત્તવાણી (અનેક પ્રકારના પ્રાણિઓવાળી) છતાં અબધ રહિત
 તામ્રનિષી નામે નગરી હતી (૧) ત્યાં સમ્યક્ રીતે પરણેના જિન સમયરૂપ અમૃત
 ગ્નથી મિલપરૂપ મિલના જોરને દણુનાર, અને ધરનાસમાં શિથિળ સનનાળો નરસુદર નામે
 રાજા હતો (૨) તેની ભારે સાનપ્પ અને રૂપવાળી બધુમનિ નામે ખેતન હતી, તે

વજ્રેણિ સામિણા સા-અનંતિ નાહેણ પરિણીયા ॥ ૩ ॥

સો તીણ અણુરત્તો—આસત્તો મજ્જપાણવસણમિ । જૂયમિ અણ્ણ-
સત્તો—મત્તો ઘોલેહ્ બહુકાલ ॥ ૪ ॥ તમિ નિપમિ પમત્તે—રજ્જે
રંદેહે વિસીયમાણમિ । રજ્જપહાણનરેહિ—સચિવેહિ ય મત્તિહ સમ્મં
॥ ૫ ॥ પુત્ત ઠવેવિ રજ્જે—મજ્જ પાણ્ણ નિસિ પમુત્તો સો । ઠેવીહ
સમ નિયમાણુસેહિ વજ્જાવિઓ રન્ને ॥ ૬ ॥ ચેલચલે ય પદ્ધો—લેહો
ળાગમણ્ણવુપગો તસ્સ । અહ ગોસે પદ્ધિવુદ્ધો—જા દિસિચક્ક નિયહ
રાયા ॥ ૭ ॥ હરિહરિણ્ણરુદ્ધસદ્દુલ—સકુલ સવ્વઓવિ તા રન્ન । ત
લેહ ચ નિરિચિચ્ચ—સવિસાઓ મળહ્ ઇય દ્ધિય ॥ ૮ ॥

ઓ પિચ્છ પિચ્છ પાવાણ—તાણ સામતમતિપમુહાણ । તહતહહવ-
ચરિયાણ—વિચરિયયુરુદ્ધાણ માણાણ ॥ ૯ ॥ નિચ્ચં યુરુરુત્તરવહુ-પસાય-

ઉત્તરેણીના રાજ્ય અવતિનાથના સાથે પરણી હતી [૩]

તે તેમા અનુરકન હતો મહાપાનમા પણ આસક્ત હતો અને જુગારમા પણ ર
સેનો હતો, એમ જકેન રહી તેણે ધણો કાળ પસાર કર્યો [૪] આ રીતે તે રાજ્ય
છાકટ થઇ પડતાં રાજ્ય ધૂગધાણી થતા લાગ્યું, તે જોઇ રાજ્યના મોટા-માણસો તથા મ
ત્રિઓએ બરાબર સલાહ કરી પુત્રને આદીપર બેસારી દાડ પીને સંતેના તે રાજ્યને
રાણીની સાથે પોતાના માણસો મારફત ઉચમવીને અરણ્યમા છોડ્યો [૫-૬] અને
તેના મેનાથમા ફરીને ત્યા નહિ આગવાનું સ્થળ કરનાર લેખ બાધ્યો હવે પ્રભાતે ઉ-
ઠીને જેવો દિશાઓ જોવા લાગ્યો, કે તે બધી બાળુએ સિદ્ધ, હરણુ, અને બપુર વાધથી
બરેનુ અરણ્ય જોયું, તથા તે લેખ જોયો એટલે રાજ્ય દિનગીર થઇને રાણીને
આ રીતે કહેતા લાગ્યો (૭-૮)

હે સુતનુ ! આપણે તેમને, રાજ્ય રાખતા, ભારે દાનમાન હતા, હમેશા યોગી યોગી
મહેરમાનીઓથી નવાજી જાખતા, અપરાધમા પણ જેમના તરફથી મીઠી નજરે જોતા,
તેમનું શુભ જોખવા, તથા સક પડતા કામોમા જેમની સલાહ લેતા, તે જુગાર, સામત,

પાવિયપસિદ્ધિરિદ્ધીણ । અપરાહપણિ સયા-સિણિદ્દિદ્દીઈ દિદ્દાણ
 ॥ ૧૦ ॥ અવિભિન્નરહસ્સાણ-સસદયત્યેસુ પુચ્છણિજ્ઞાણ । નિયકુલક-
 માણુદ્ધુ-ચિદિદ્દય મેવવિહ સુયણુ ॥ ૧૧ ॥ ઇય વિરસ જપતો-અવિ-
 ભાવિય દુદ્ધાદિચ્ચપરિણામો । રાયા વધુમર્દ-સુજુત્તિજુત્ત ઇમ વુત્તો
 ॥ ૧૨ ॥ કિં ચિત્તિણ સામિય-વિહારાકય સયલ પુરિસયારસ્સ ।
 અઘટતઘટણ રૂણો-હયવિહિણો વિલસિણ ણિમિણા ? ॥ ૧૩ ॥

લહુ પહુ ચયમ્મ વિસાય-ગચ્છામો તામલિત્તિનયરીણ । નરસુદર-
 નરનાહ-પિચ્છામો તત્ત્વ સેપ્પણય ॥ ૧૪ ॥ રત્ના પઢિવન્ન મિણ-ગંતુ
 પયદ્દાઈ તાઈ તો કમસો । પત્તાઈ તામલિત્તી-પુરીસમીવાદિદ્ધજ્ઞાણે
 ॥ ૧૫ ॥ અહ યધુમર્દ જપઈ-રહેવ ચિદ્દેસુ સામિ ગ્વણ મેગ । તુહ
 આગમણ ગત્તૂણ-ભાલ્લણો જાવ સાહેમિ ॥ ૧૬ ॥ કહરુહવિ હોલ ઇવ
 તિ જપિણ નરવરેણ અહ પત્તા । નિવિદ્ધપઢિવધવધુર-વધવગેહમિ વધુમર્દ
 ॥ ૧૭ ॥

અને મત્રિઓના આ કારુતાન જો । આ રીતે તે રાજા દૈવકાપ થયેનો માન્યા વગર
 બકારો કરવા લાગ્યો, ત્યારે બધુમતીએ યુગ્મિપૂર્વક આમ કહ્યું (૬-૧૦-૧૧-૧૨)
 હે સ્વામીનું ! સદૃશ પુરુષાકારને રિણ કન્યાર, અને અવદિત ધરના વડના ઇન્દ્રનાર
 બુદ્ધા નવીનતુજ આ કામ છે, માટે તે આગત ચિતા કરતી ફોડત છે [૧૩]

હે સ્વામી ! તમે દિવગીઝ મ થાઓ, ચાલો આપણે તામ્રનિષી નગરીમા જઈ
 નરસુદર રામને જઈ પ્રીતિથી બેગિયે [૧૪] રામને તે વાત સ્પષ્ટ રાખી આ. તેઓ
 આનતા આલતા અનુક્રમે તામ્રનિષીના સમીપે રહેના ઉદાનમા આવી પહોંચ્યા [૧૫]
 હવે બધુમતી દહેવા લાગી કે, હે સ્વામીનું ! તમે ઇહાંયે ચોરી વાર બેસો કે, જેથી હું
 જઈને માગ લાદને તમારે આગમન જણાવી આતુ [૧૬] જેમ તેમ કરીને રામને હા
 પાડના બધુમતી પોતાના તરફ લાડે મમતા બતાવના બાઈના ઘરે આવી પહોંચી (૧૭)

તત્થય મહતસામત-વિદસેવિજ્ઞમાણપયજુપલો । પાસદિઠયપ્પત-
રુળો-કરણાલિયચાપરુપ્પીલો ॥ ૧૮ ॥ જય જીવ જીવ ડય સેવગેહિ
યુચ્ચતઓ ય પડ્વયણ । સિધાસણોવિદ્ધો-દિદ્ધા નરસુદરો, તીણ
॥ ૧૯ ॥ તેણાંચિ વિમ્મિહયમણસા-મગિણી અવિતક્કિયાગયા દદ્ધુ ।
સચ્ચિયપડિવત્તિપુવ્વ-પુદ્ધા સયલપિ યુચ્ચત ॥ ૨૦ ॥ તો તીણાંચિ સો
ફહિઓ-વજ્જાણે જાવ ચિદ્ધઈ નિવુ ।તિ । સચ્ચિદ્ધઈ તઓ સો-તય
મિસુહ-પદિદ્ધઓ સ્સત્તિ ॥ ૨૧ ॥

સો પુણ અવતિનાહો-અદ્ધાદ્ધુહાઈ પીડિઓ તદ્ધા । વાલ્લાકિમ-
ષલ્લગ્ગત્થ-પ્પગમિય ચિલ્લિમ્મીઝ્ઝુચ્છે ॥ ૨૨ ॥ અવદારેણ ચોરુ વ્વ-પવિ-
સમાણો સ કચ્છ્યનરેણ । મમપ્પસમિ હઓ-મુદ્ધઈણ તદ્ધય લદ્ધઈણ
॥ ૨૩ ॥ નિદ્ધુરપહારાત્તિરુરો-પલાયમાણો તઓ હમો તુરિય । ધરણી-
વદ્ધે પદિદ્ધો-નિચિદ્ધો કદ્ધયદિદ્ધ વ્વ ॥ ૨૪ ॥ હ્ચો નરસુદરનરવરોચિ

ત્યા તેણીએ મોટા સામંતોથી સેવાતો, પડખે રહેતી વારાગનાઓથી વીળતો, અને
સેરકોએ જપજમકારથી દરેક વાક્યે વધારી લેતામા આનંતો સિદ્ધાસનપર બેઠેલો નરસુદર
જોયો [૧૮-૧૯] હવે તેણે પશુ, બેહેનને આગ્રિતી આવેતી જોઈને રિરમય પામી
હચિત સત્કાર કરીને તેના અધગો જતાન પૂજ્યો (૨૦) ત્યારે તેણીએ તે કહ્યો, અને કહ્યું
કે, રાજા ઉદ્ધાનમા એ ત્યારે નરસુદર રાજા મોટા કાઠમાઠથી તે ॥ સામે અટ રવાને
થયો [૨૧]

આણીમેર અવતિનાથ અતિ આશ્રી ભૂખથી તે વેળા પીઝાછને ચીલકુ ખાવા
માટે એક ચીલકાના વાગ્રમા ચોરની માફક પાછના દગ્ગાગ્ગથી પેચો, એટલે તે વાગ્રના
ધણીએ તેને મૂક અને લાઠીથી મમ પ્રેરેશમા માયો (૨૨-૨૩) ત્યારે તે આકરા
પ્રતારથી નિધુર થઈને ત્યાંથી જનકી નારીતો થઈ જમીનપર લાકડાના પૂતળાની માફક
નિયોષ્ટ થઈ પડી ગયો [૨૪] આ વાળુ નરસુદર ગળ પશુ પોતાના વિજય રથપર

નિયવિજયરહવરાલ્હો । મગિણીવદ્ધસામિમુદ્ધં—તંમિ પપસંમિ સપત્તો
 ॥ ૨૫ ॥ નવર તરલતુરંગમ-નિદ્ધુરપુરસ્થાનિયરેણુપૂરેણ । ઝંધુરતિમિર-
 કેતં વુ-નહયલ તક્ષણે જાય ॥ ૨૬ ॥

સો દંસણવિરહાઓ નરવરરહતિવસ્થાકધારાણ । તહ નિવાડિયસ્સ
 કઠો-દુદ્ધા કઓ વતિનાહસ્સ ॥ ૨૭ ॥ અહ પુવ્વુચ્છુજ્જાણે-અવંતિનાહ
 નિયો અપિચ્છતો । સંભતો મદ્ધણીય-વુત્તંત મિમં કહાવેદ્ ॥ ૨૮ ॥ હા
 દિવ્વ દિવ્વ કિમિય તિ-સમમુઘ્ભત તરલતારચ્છી । વધુમદ્ધે વંધુગિર-
 નિસામિઠં આગયા તત્થ ॥ ૨૯ ॥ તો અવલોયતીય-પણદ્ધરયણં વ
 નિઝણદિદ્ધીય । કહકહમવિ ત મવત્થં-સપત્તો તીંદ સો દિદ્ધો ॥ ૩૦ ॥
 અહ નાઠ મય સપઠ-ગુરુમુગ્ગરચ્ચરિયન્વસા સહસા । પઠિયા અતુચ્છમુચ્છા-
 નિમીલિયચ્છી મહિવીદે ॥ ૩૧ ॥

પાસાર્દિયપરિયણાવિહિય-સિસિરઝવયારલદ્ધચેયન્ના । પરિમુક્કપિદ્ધ-

ચડી બનેલીના સામે તે ઢેકાણે આની પહોચ્યો [૨૫] પણ જલ્દા ધોડાઓના આકાર
 ખુશથી ઉઠેલી ધુળના કોષિ તે રખતે આકાશ જાણે ભારે અધકારથી છાયા હોય, તેવો
 દેખાત થઈ પડ્યો [૨૬]

ત્યારે કંઈ દેખાતુ ન હોનાથી રાગના રથના પદ્ધાની તીખી ધારથી તે રીતે ત્યા
 પડેલા અવતિનાયતુ મળુ કપાઈ ધડથી છૂટ થઈ ગયુ (૨૭) હવે નરસુદર રાગએ
 પૂરકત ઉદાનમાં અવતિનાયને નહિ જોઈને સખાન થઈ, તે જતાવ પોતાની બેઠેનો કહી
 મોકલ્યા-યુ [૨૮] ત્યારે હા દેવ! હા દેવ! આ શુ થયુ એમ ત્રિચારી સખમથી આખો
 ફેરવતી બધુમની ભાઈની વાણી સાંભળીને ત્યા આનીને જોડાયતુ રત્ન જોવાય, તેમ
 ખારીક નજરથી જોના લાગી, તો જેમ તેમ કરીને તે અવસ્થાને પામેલો પોતાનો પતિ તેણે
 જોયો પણ તે તેને મરેલો જોઈને જાણે ચુર્ણથી હણાઈ હોય, તેમ જટ મગથી આખો
 મીઠીને જાળીનપર ઢળી પડી. (૨૯-૩૦-૩૧)

તે પાસે ગેહા પગિજને હા ઉપચાર કયાથી ચેતના પામી, ત્યારે પોતે પાડીને

મુક્-એવ ચિલવેઈ દીળમણા ॥ ૩૨ ॥ હા હિયયદદય પિયયમ-ગુણ-
નિવહનિવાસ પળયરુચતોસ । કેળ પાવિદેળ-એય મયત્ય તુમ નીઓ ?
॥ ૩૩ ॥ હા નાહ તાયસુ મહ-ત્રિઓગવજ્ઞાસળીઈ મિજ્જત । હિયય
હિયયમુદાવહ-ફીસ ડવિક્સેસિ ચિરકાલ ? ॥ ૩૪ ॥ હય દિવ્વ કિં
ન તુદ્દો-રડ્ઝવહોરેળ દેસચાણ । મુહિજળવિઓયળેળ ચ-જ મયમાવિ
વવસિઓ પાવ ॥ ૩૫ ॥ ઇચ્છાઈવિલવમાળી-વારિડ્ઝતીવિ ઘરવનિ-
વેળ । સા નિયપણા સઢિ-પઢિયા જાલાડલે જલ્ળે ॥ ૩૬ ॥

અહ નિવ્વેઓગઓ-રાયા નરમુદરો પિંચિતેઈ । અવિચિંતળી-
યરુવા-અહો અણિચ્છા જયસ્સ ઠિઈ ॥ ૩૭ ॥ જત્થ મુહી વિદુ દુ-
હિઓ-નિરોવિ રોરો મુમિત્ત મરિ સત્તૂ । સપત્તી વિ વિરત્તી-નિમે-
સમિત્તેળ પરિણમઈ ॥ ૩૮ ॥ કહ મદ્દુળા મઠળીણ-ચિરકાલાઓ સ-
માગમો જાઓ । રુહ મિંહિંહવિ વિઓગો-ધિરત્થુ સસારવાસસ્સ ॥ ૩૯ ॥

દિવ્યગીર થઇ આ રીતે વિલાપ કરતા લાગી (૩૨) તે દેવાના દાર ત્રિનતમ શુભ
સમયના નિનાસ, નમેલાપર મેહેરગાની કરનાર । પાણ પાપિટે તને આ અવસ્થાએ પટોચાડ્યો
છે ? હે નાથ ! ત્રિઓગરૂપ વજ્રમિથી બેભાન મારા હૃદયને ત્યાં હું બને સુખ દેનાર !
આટલો વિનય કો કરે છે ? હે અશાન્તા દેવ ! તે શબ્દ હર્યું દેલ છોડ્યો, હિતેન્દ્ર
જાથી છૂટા પાડ્યા, છતાં તેટલે માથો નહિ ઝેટલે વગી હે પપિટ ! તે આ કામ કર્યું
(૩૩-૩૪-૩૫) આ રીતે વિનાષ કરી થકી લાઇએ વાયા છતાં પણ તે પોતાના
પનિની સાથે મગતી અમિમા ફરી પડી (૩૬)

ત્વે નરમુદર જાન નિર્મલ [વૈગમ] પાળી ચિનના લાગ્યો કે જમલતી સ્થિતિ
કેવી અચિત્ત અને અનિત્ય છે ? [૩૭] જે સુખી હોય તે કાલ વાગ્યા હુ ખી થઇ
પડે છે રાગ રાક બે ઝે, મિત દાવ તે શત્રુ અને ડ અને સપત્તિ નિપતિરૂપે પરિ-
ણમે છે (૩૮) શી રીતે હમણા લાગ્યા વખતે જ્ઞેન સાથે સમાગમ થયો, અને શી
રીતે પાડે હમણાજ ત્રિઓગ થઇ પડ્યો ? માટે સસાર વાસને વિચાર થાયો [૩૯]

અવિય

જે સ્વલ્પ તિહુયણજળપલય-તાણકરણવલ્લમા જિણવરિંદા । સયય
અણિચ્ચયાપ-હરરીફીરતિ તેવિ હદા ! ॥ ૪૦ ॥ રણસવડમુહવન્મહ-ભિ-
હતરિહમુહવચ્ચઅવપણે । જે પદ્ધુનો તેવિ સ્વળેણ-ચવિક્કળોજતિ હા
નિહણ ॥ ૪૧ ॥ જે ગુરુમુયવલ્લ વલ્લભદ-સગયા દલિયદવલ્લપડિવસલા ।
તેવિહુ હરિણો હરિણુ વ્વ-હરેહ હાહા ક્યત્તહરી ॥ ૪૨ ॥ મન્ને કરિક્કલ્લ સ્સરિદ-
ચાવતલ્લિચાવલેણ નિમ્મવિય । સ્થ વન્ધુ સમત્થ-ત્તેણ સ્વળ દિદઠનદ્ધ
ત્તિ ॥ ૪૩ ॥ ઇવવિદે ય જ હદ-સ્વળમવિ નિવસત્તિ મુણિયપરમત્થા ।
વીસત્થા સગિદ્ધેસું-અહદ્દ મહાધિદ્ધિમા તેસિં ! ॥ ૪૪ ॥ ઇય સો વિરત્ત-
ચિત્તો-સવલ્લોપિહુ ધનાઇસુ કદંપિ । ભાવેણ અપલ્લિદ્ધો-ગેહમિ ગમેદ્
કફાવિ દિણે ॥ ૪૫ ॥

કાલેણ નંદણે રજ્જ-ભારધરણુધુરે ઠરિય રજ્જ । સિરિસેણગુરુ-

૧૩૧,

તીર્થંકરો કે જે ખરેખર પણ જીવનના બોલાને પ્રત્યક્ષી બચાવના મમથં હોય છે,
તેઓને પણ અતિથતા ગણી જાય છે અપ્રસાસ ! અપ્રમેસ ! [૪૦]

રણુમા સામે થઇ ઉભેના ઉદ્ભટ, લડતા દુસ્ત્રમ સુભગેના ચક્રને હરાવવા સમર્થ
ચક્રનાર્તિઓ પણ ક્ષણનારમા મરણુ પામે છે [૪૧] વળી ભારે ભુગ્મળવાળા બગ
દેાની સાથે બોગ્યા રહી ચાનાક પ્રતિપક્ષીને ચૂરે છે, એવા હરી (વાસુદેવો)ને પણ
રૂતાતરૂપ હરી (સીંહ) હરણુની માફક હરી જાય છે (૪૨) મને એમ લાગે છે કે,
દાંડીના કાન, છદ્ધ ધનુષ્ય, અને વીજળીની ચપળનાડે કરીને આ બધી વસ્તુઓ બના-
વવામા આવી છે, તેથીજ તે ક્ષણ દ્રઢનષ્ટ છે [૪૩] એના સસારમા જેઓ પરમાર્થ
બાળીને પણ નિશ્ચિન્ન [બોળા] થઇ, પોતાના ધરમા ક્ષણમાન પણ રહે છે, તેમની કેવી
મોગી ધીમાઇ ગણાય ? (૪૪) આ રીતે તે વિરક્ત બની ધનાદિકમા સબદ્ધ રહેવો
બના આવી અપ્રતિનદ્ધ રતી થેર રહી કેટલાક દિવસ પસાર કરતો હવો [૪૫]

સમીવે-દિક્ત્વ ગિણ્દ્ મહીનાહો ॥ ૪૬ ॥ વત્યાહ્મુ ગામાહ્મુ-સમયા
 મ્હુ ફોદમાણપાઈમ્હુ । દબ્બે સિત્તે કાલે-ભાવે પરિમુવરુપદિવધો ॥ ૪૭
 કાઝળ અણસળ સાસળં મળે જિણવરાળ ધારતો । દેહેવિ અપદિવદ્ધો
 પરિહ મેવે મુરો જાઓ ॥ ૪૮ ॥ તત્તોય ઉત્તરુત્તર-મુરનરસિરિ મળ
 હવિત્તુ ફડિવિ ભવે । પવ્વજ્જ પદિવજ્જિય-સો સપત્તો પય પરમ ॥ ૪૯

શ્રુત્યેવં નરસુદરસ્યચરિત હેતોર્ગરીયસ્તરાત્
 કસ્માદપ્યનલભવિષ્ણુમનસો દીક્ષાગૃહીતુંદ્રુત ।
 સયદ્દાઅપિ ગેહદેહવિપયદ્રવ્યાદિષુદ્રવ્યતો—
 ભાવેન પ્રતિયથબુદ્ધિમસમાં મૈતેપુષ્પવ્યા. કૃત ॥ ૫૦ ॥

॥ इति नरसुंदरकथा ॥

इत्युक्तः सप्तदशसु भेदेष्वसंबद्ध इति पचदशोभेदः सप्रतिपरार्थक्रामोप
 भोगीति षोडशभेदमभिधित्सुराह—

તેણે અવસરે રાત્રીને બાર ઉપાડવાને સમય થયેલા શ્રુતને રાત્રી સોપીને શ્રી
 પેણુ શરની ખાસે દીક્ષા લીધી હતી. (૪૬) હવે તે દ્રવ્યથી વસ્ત્રાદિકમા, શ્વેત
 આમાદિકમા, કાળથી સમવાદિકમા, લવથી ક્રોધ માન, આયા, લોભમા પ્રતિબધ હોડી
 શુભધુ કરી જિન શાસનને મનમાં ધારતો મોઝા શરીરમા ખણુ અપ્રતિબદ્ધ રહી મરીને શ્રેયે
 દેવના થશે (૪૭-૪૮) ત્યાથી ઉત્તરેતર કેટલાક બર સુધી મુરનરની લક્ષ્મી અનુભવ
 નનળ્યા લઈ તે પરમપદ પામ્યો [૪૯] આ રીતે નરસુદરનું ચરિત સાબળીને
 બ-યો । બે તમે કોઈ બારે કારણના યોગે જલદી દીક્ષા લેતા સમર્થ નહિ થઈ શકો, તે
 દ્રવ્યથી દેહ, ગેહ, વિષય તથા દ્રવ્યાદિકમાં સબદ્ધ રહ્યા છતાં, ખણુ તેઓમા આવે કરી
 બારે પ્રતિબધ નહિ કરે [૫૦]

આ રીતે નરસુદરની કથા છે.

આ રીતે સત્તર બેદમા અસળદરપ પદરમે બેદ ક્રોધ, હવે પરાર્થ ક્રામેપભોગિ
 ૧૫ સોળમે બેદ કહેવાને કહે છે —

[મૂલં]

સસારવિરક્તમણો—ભોગુલભોગો ન તિત્તિરેડત્તિ ।

નાડં પરાણુરોહા—પવત્તણ કામમોણસુ ॥ ૭૫ ॥

(ટીકા)

સસારોનેકદુઃસ્વાશ્રયોડ્યં-યત્તઃ

દુઃસ્વ સ્ત્રીકુક્ષિમધ્યે પ્રથમમિદ્ભવેદુર્ગર્ભવાસે' નરાણા—

ચાલત્વેચાપિ દુઃસ્વં મલલ્હલિતતનુસ્ત્રીપયઃપાનમિશ્ર,

તારુણ્યેચાપિ દુઃસ્વ ભવતિવિરહજ દુઃસ્વભાવોપ્યસારઃ—

સંસારેરેમનુષ્યા વદત્ત યદિમુલ્લ સ્વલ્પમપ્યસ્તિ કિંચિદ્ (ઇતિ)

તસ્માદ્વિરક્તમનાઃ,

મૂળનો અર્થ.

સ સારથી વિરક્ત મન રાખી ભોગોપભોગથી તૃપ્તિ થતી નથી, એમ જાણી કામ ભોગમાં પરની અનુવૃત્તિથી પ્રવર્તે (૭૫)

ટીકાનો અર્થ.

આ સસાર અનેક દુ ખોનો આશ્રય છે, જે માટે હંદા પહેલુ દુખ ગર્ભાવાસમાં સ્ત્રીની કૃષ્ણમાં રહેતું હોય છે પછી બાળપણમાં મેના શરીરમાંથી માતાના ધાન્યનું દૂધ પીવા વગેરેનું દુખ રહે છે બાદ યૌવનમાં વિરહજનિત દુખ રહે છે, અને ક્ષુદ્ધાપણુ તો અસારજ છે, માટે હે મનુષ્યો ! સસારમાં જે કંઈ થોડું પશુ સુખ હોય, તો કહી બ તાવે માટે તે સસારથી વિરક્ત મન રાખે છે

અમી ભોગોપભોગાઃ

સહ શુજ્ઞઃ ચિ ભોગો-સો પુણ આહારપુષ્પમાર્દ્ધો ।

ઉવભોગો ય પુણો પુણ-ઉવશુજ્ઞઃ ભવણવિલયાદ્ ॥

इत्येवमागमप्रतीतास्ते न तृप्तिद्वेतवो भवति प्राणिनामिति ज्ञात्वा-
वधार्य परानुरोधादन्यजनदाक्षिण्यादिना प्रवर्तते कामेषु शब्दरूपेषु—भोगेषु
गणरसस्पर्शेषु भावश्चावक, पृथिवीचद्रनरेन्द्रवत्

તથરિત પુનરિદ

अत्यह पुरी अउज्झा-उज्झायसएहि भूसिया सयय । नयवन-
पद्मलीहो-नरनाहो तस्य हरिसीहो ॥ १ ॥ नयण विलास विणिज्जिय-
पडमा पडमाउई पिया तस्स । पुत्तो पुहईचदो-चदुज्जलभूरिजसपसरो
॥ २ ॥ सो मुणिदसणवससरिय—पुव्वभवविहिय चारुचारित्तो ।
उगगविसभोगीभोगव्व-कामभोगे चयइ दूर ॥ ३ ॥ न कुणइउव्वमडवेस-

તથા ભોગોપભોગ તે એ ૩, જે એક વાગ ભોગનાર તે ભોગ જેમકે આહાર,
ફળ વગેરે અને સારવાર ભોગવાય તે ઉપભોગ, જેમકે ઘર, શય્યા વગેરે આ રીતે આ
ગમના જણાવેના ભોગોપભોગ પ્રાણિઓ તૃપ્તિના હેતુ નથી એમ સમજ કરીને પરના
અનુરોધે એમને કે ગદ્ય—૨૨—૨૫૨ તેમા ભાન આવક પ્રવર્તે પૃથ્વીચદ્ર રાગની માફક

પૃથ્વીચદ્રનું ચરિત્ર આ છે —

પદ્મા મેકડો ઉપાધ્યાયે [પતિ]થી નિગતર બૂનિત અયોધ્યા નામે નગરી
હતી ત્યા ન્યાયવતીમા પહેલો ગણાતો દરીસિદ નામે રાજ્ય હતો (૧)

તેના નેત્રના નિવાસથી પશ્ચિમે ક્રાંતનારી પશ્ચવતી નામે રાણી હતી, અને ચદ્રના
સમાન ઉજળા મશાળો પૃથ્વીચદ્ર નામે પુત્ર હતો (૨) તે એક વેળા મુનિને જોઇ
જાતિ સ્મરણ પામ્યો એટલે તેને પૂર્વ લગમા પાગેયું નિર્ભંજ આરિન થાન આવ્યું તેથી
તે આકરા નિપદાળા સર્પના સરીરની માફક કામ ભોગને દૂરથી તજતો [૩] તે ઉદ્ભવ

સિંગાર ગિર ન જપડ કયાવિ । મિત્તેહિવિ નવિ કીન્ડ-ન દમડ દુદમ
કરિતુરમે ॥ ૪ ॥ માયવિડમત્તિજુતો મુણિપયમતો જિણવણ્જુતો ।
પરમત્યસત્થનિવહ-ચિંતતો ચિદ્દઠ્ઠ સયાવિ ॥ ૫ ॥ તયણુ મિચિંતડ
રાયા-ઠ્ઠ નામ દમો નર્મિદમુયજુમે । મોગોવમોગમમે-લગિસ્સડ મયણ
સમરુવો ? ॥ ૬ ॥

નયજુવ્વણપારમે-સલહિજ્જડ નિવસુયાણ જિયલોણ । સિંગારહાર-
ચરિય-રિવરિજયે વ્હજ્જમો ધણિય ॥ ૭ ॥ એસ પુણ મુનિયરો દ્વ-
સત્થવિચિત્તણપરો પસન્નમણો । હોહી ગમો વ્હજ્જિયપરકમો દુવ્વિણીયાણ
॥ ૮ ॥ તા જુત્ત મિણ સપડ-રારેમિ કલત્તસગહ ણય । સયમેવ તવ્વ-
સગઓ-કાહી સવ્વપિ, જ મણિય ॥ ૯ ॥ તા ઝેઓ તા માળી-તા
ધમ્મી તાવ વ્હજ્જુઓ સોમો । જાવ વરનદુ વ્વ નરો-ન મામિઓ દદ
મહેલાહિ ॥ ૧૦ ॥ દય ચિંતિય સપ્પણય-પરિણયણત્થં નિવો મળડ

વળ નહિ પહેરેતો શ્રુગાગરાગા વચ્ચે કંપિ નહિ જોતો, મિનની સાથે પણ નહિ રમતો,
અને દુ મ હાથી, ધોળને પણ નહિ દમતો [દોનનનો] [૪] તે માળાપતી ભક્તિ
કરતો, મુનિના ચરણમા નમતો જિન પૂજનમા ઉધુકન નહેતો, અને પરમાર્થના શાસ્ત્ર નિ
મારતો થકો હમેશ રહેતો [૫] જાદ સગ્ગ વિચારમા પડ્યો કે, શી રીતે આ કામ
દેવ સમાન રૂપવાળો કુમાર સજ્જુતને યોગ્ય મોજ્જમકામા વળમરો ? (૬)

આ દુનિયામા સગ્ગપુત્રોએ નવપાનની તરફઆતમા મોજ્જવા થતુ, આે દુસ્સમનેને
શતના માટે સખત ઉદ્યમ કરવો એ વખણાય છે [૭] પણ આ કુમાર તો મુનિવગ્ની
માફક શાસ્ત્રના ચિત્તનમા તત્પર થઈ શાત બની રહે છે માટે એ પરાક્રમથી રહિત થશે,
તો તે તડપોગેથી શતાઈ જશે [૮] માટે હવે એમ કવ કે, એો સ્ત્રીઓ પગ્ણાતુ,
એટલે પોતાની મેળે તેના વશમા પડી સધજુ કરશે જે માટે કહેવાય છે કે —જ્યા સુધી
છેક [આવાક] રહે છે, ત્યા મુધી માનવળો, ધર્મી, સરળ, અને સૌમ્ય રહે છે, તેમજ ના
સુરી માણસો સ્ત્રીઓએ ધનના નટની માફક જમાવેનો ન દોષ [૯-૧૦] એમ ચિતરી

કુમરં । જળયાણુરોહઓ ત સો પદિવજ્જહ્ અકામો વિ ॥ ૧૧ ॥

તયણુ કુપરેણ સમગ-મહતસામતકુલપસૂયાણં । અદ્વન્દ્ કન્નયાણં—
પાણિગ્રહણ કરાવેહ ॥ ૧૨ ॥ વજ્જિરમગલતૂરે -વીવાહમહૂસવે પયદ્વતે ।
નચંતયંમિ તરુણી-યણમિ લોષ પદિદ્ધમણે ॥ ૧૩ ॥ પુર્હચંદકુમારો—
નિજ્જિયમારો વિવેયગુણસારો । ચિદ્ઢહ મજ્જત્થમણો-અરત્તદુદ્ધો જહા
સમણો ॥ ૧૪ ॥ ચિંતહ ય અહહ ગહણ-મોહમહારાય વિલસિય ઇય ।
જેણ જણોવિ નદિજ્જહ્-અમ્મણિય તત્તો મુહા एसो ॥ ૧૫ ॥ ગીયં
પલાવપાયં-દેહપરિસ્તમકર ફુદ નદ્દ । ગુરુમારા લકારા—મોગુવમોગા
કિન્નેસકરા ॥ ૧૬ ॥

જળયાણ અહો મોહો-જ ફડવયદિળકયંમિ સવાસે । સિવજ્જતિ
મજ્જ કજ્જે-એવ અહિનિવિદ્ધનેદેણ ॥ ૧૭ ॥ રમાગમ્મઅસારે-હહ સસારે
સ્વર્ણંપિ નહુ જુષ્ઠ । રમિઝં વિન્નાય મિળિંદ-સમયતત્તાણ સત્તાણ ॥ ૧૮ ॥

પ્રીતિથી રાખએ કુમારને પરણવા માટે કશુ ત્યારે તેણે ઇન્જ નદિ છતાં પણ બાપના
અનુરોધથી તે વાત કબૂલ રાખી (૧૧)

બાપ કુમારની સાથે સમકાળે મોટા સરભરેના વસમા જન્મેની આઠ કન્યાઓ
પરણ્યાની [૧૨] હવે વિવાહ મહોત્સવ મહાતા મગજ વાળા વાગરા લાગ્યા, તરણુ
શ્રીઓ નાચના લાગી લોકો હરિત થયા લાગ્યા, તે પ્રસંગે દુશીચંદ્ર કુમાર કામને છતી
વિવેક ગુણુ ધારણ કરી, અધ્યસ્થ થન રાખીને અમણની આફક અરક્તાદિષ્ટ રહ્યા
(૧૩-૧૪) તે ચિંતવવા લાગ્યો કે, અહો ! મોહ મહારાખને આ કેવો વિવાસ છે, કે
જેથી તત્તરને બાણા વિના આ લોકો ફેકટની પચાતમા પડે છે [૧૫] (ખડ્ જોતા)
ગીત એ વિનાશ છે નૃત્ય એ સરીરને પરિઅમરૂપ છે, અનકારો ભાર રૂપે છે અને
મોગેપમોગ [મોજ્જમજા] કલેશ કરનારા છે [૧૬]

ત્યાં માનાપનો મોહ જુવો, કે જે થોડા દિનથી સાથે વમેના મુજ્જના કામના માટે
અતિ આપરા રોહો લીધે આ રીતે હેરાન થાય છે [૧૭] કેમના ગર્મ જેવા આ

અહિનિરિહો નિવ્વણો-અમ્માવિયગણ કટથ વત્થુમિ । મહ વિરહ સ્વળમવિ
નદ્દ-સદ્ધતિ ગુરુનેદ્ધમદિયા તે ॥ ૧૯ ॥ પેમખરપરસાઓ-પરિણીયાઓ
ઇમાહ ચાલાઓ । મુચ્ચંતીઝી સપદ-મોદાહ દ્વવતિ દુદિયાઓ ॥ ૨૦ ॥
મોદા અદ્ધોવિ જળો-નિદ્ધ મ પવ્વયત મિત્તોદે । તાયાશુરોદ્ધો હી-
અદ્ધય રુદ્ધ સરુદ્ધે પદિઓ ॥ ૨૧ ॥

કિંપિ ન વિણદ્ધ મદ્ધવા-ઈણ્ણપિ ઇમાહ જદ્ધ વિવાહેમિ । લલ્લુ-
કમપાઈ દિક્કવ-કપ્પાવિ સવ્વાહ ગિણ્ણતિ ॥ ૨૨ ॥ જદ્ધ પવ્વયામિ
અદ્ધય-પિયરો પદિવોદ્ધિહ જિણ્ણમયમિ । તો સલ્લેસિ મિમેસિ-હવયરિય
દુજ્જ નિચ્છયઓ ॥ ૨૩ ॥ ઇય ચિંતિય નિવ્વત્તિય-ટિણ્ણકરણિજ્જો
પિયાહિ સદ્ધ કુમરો । રદ્ધોદ્ધગઓ હચિય-દ્ધાણાસીણો મળદ્ધ એવ ॥ ૨૪ ॥

ઇદ્ધ ભોગા વિસમિવ મુદ્ધ-પદ્ધરા પરિણામદારુણવિવાગા । સિવનય-
રમદ્ધાગોહર-નિવિદ્ધકમાદોવમા ભોગા ॥ ૨૫ ॥ ભોગા સ્મૃતિકલ્લપદ્ધુવલ્લ-

અસાર સમાગમા જિન સિદ્ધાનના તરનને બાચુનાર એવેને કાણુ વાર પણુ રમતુ યુક્ત
નથી. (૧૮) જતા આ બામનમા માગ માગાપને અતિનિરિહ આગ્રહ છે, અને તેઓને
મારાપર એટલો ભારે મ્નેદ્ધ છે કે, તેઓ કાણુ વાર પણુ મારો નિદ્ધ સદ્ધી શકે તેમ નથી
[૧૯] વળી પ્રેમથી પરવન બનેલી આ બાળાઓને પરણીને દમપણ મળે દેતા તેઓ
મોદને લીધે દુખી થાય, તેમજ દમપણ પ્રત્યક્ષ લઈ તો, મોદને લીધે બીજા બંને પણ
મને નિદે માટે બાપના અનુરોધથી લુપ્તો હુ, કેવા સકટમા પડ્યો છું ? [૨૦-૨૧]

અથવા કંઈ બગચુ નથી, કેમકે દમપણ બે એમને પરણીસા તો, વખતે લલ્લુ, મેં
પણથી સર્વે દીક્ષા પશુ લેશે (૨૨) વળી બે માગાપને જિનમનમા પ્રતિષ્ઠાપીને હું
પ્રત્યક્ષ લઈ તો, એ બધાને નિકળથી બદલો વળી રહે [૨૩] એમ ચિંતવીને
દિવસના કામ પતની સ્ત્રીઓની સાથે રતિ ગ્રહમા ઉચિત ગ્રથાને બેસી, આ રીતે વાતચીત
કરવા લાગ્યો [૨૪] આ સસારમા કામભોગ વિપન્ના માણક મોદમા મીઠા પણુ પરિણામે
દાગણુ રજા આપે છે, સિવનગના દગ્ધાગમા નિરિહ કમાડ સમાન છે, આક્રમ અને, લાખ

લવલવદ્વહુચર્દિધણસમાળા । ધમ્મદ્વુમ્મૂલણ-સમીરલહરીસમા ભોગા
॥ ૨૬ ॥

કિંચ,

જ શુભ પળાદિભવે-જીવેના દારભૂસણાદય । ણગત્ય પુજિય ત-
અહરેઈ ઘરદ્ધર ધરણિ ॥ ૨૭ ॥ પીયાઈ જાહુ સુમળો-રમાડ પાળા,
પાણિણા પુલ્લિં । વિજ્જતિ તારં નહુ તત્તિયાઈ સલિલાઈ જલહીસુ ॥ ૨૮ ॥
પુષ્પાણિ ફલાણિ તદા દલાણિ શુભાણિ પાણિણા પુલ્લિં । વિજ્જતિ ન
તિહુયણ તરુણેસુ ફિર વટ્ટમાણેસુ ॥ ૨૯ ॥

અવિય

શુભૂણ સુદર્શનરે સુરવત્સદોહદેહાઈ-ભોણ સાયરપલ્લમાળ મળેદે
દેવત્તણે જનરા । રજ્જતિ ત્થિકલેવરેસુ અસુદ્ધિપુષ્પેસુ રિદ્ધોવમા-મન્ને તિ-

દુ ખરૂં ઇલામિને વધારવા પ્રધન સમાન છે, અને ધર્મરૂપ જાને ઉપેક્ષા માટે પનના
સપાટા સમાન છે [૨૫-૨૬]

વળી આ અનાદિ સસારમાં શ્રવે આદાર તથા અવકાર વગેરે જે વાપરી છે
તે એક ટેકાણે એકા કરનામા આવે તો, પર્વતો સહિત પૃથ્વીથી પણ વધી પડે (૨૭)
વળી આ પ્રાણિએ પૂર્વમગ્નમાં જે મનમમતા પાન થીલા છે, તે હમણા વિદ્યમાન હોય તો
તેમના જેટલું બધા સમુદ્રમાં પાણી પણ તથી [૨૮] વળી પ્રાણિએ, પૂર્વે પૂલ, ફળ તથા
દળ, જે વાપરી છે, તેટલા ટાલમાં વતતા નહોતો જગતમાં રહેલા આંતરમાં પણ મળી શકે
તેમ તથી (૨૯)

વળી,

દેવપણમાં શુભિ અને સુદર એવા દેવાગનાઓના શરીરાદિકના સામરોપમ અને
પદ્મોપમ સગી ઉત્તમ ભોગ ભોગવીને ચાણસો સ્ત્રીઓના અશુભિ પૂર્ણ કનેવર [શરીર]માં

ચિરમ જિયાણ ન ચિરં શ્રુતાવિ મોગા તઓ ॥ ૩૦ ॥ તા પઢિયુ-
જ્ઞહુજ્ઞ-મા મોગપરવ્વસમણ કાઠં । દુત્તરઅણોરમવજલ-નિહિમિ પરિમ-
મહ દુસ્સત્તા ॥ ૩૧ ॥ ઇય સોઝ કુમરવયણ-તાઝ પવુદ્ધાઝ નિવહધૂયા-
ઓ । વિસયવિરત્તમણાઓ-કયજલીઓ મળતિ ઇમં ॥ ૩૨ ॥ સામિય
અવિતહ મેય-જ તુમણ જપિય પર કહસુ । કો પરિહરણોવાઓ-વિસ-
યાણ કહેદ તો કુમરો ॥ ૩૩ ॥

મુદ્દુરગિરાઈ અકલંક-ચરણઆસેવણ તઓ તાઓ । પમળતિ
સામિ અમ્હે-દિક્ષાણ લહુ વિસજ્ઞેસુ ॥ ૩૪ ॥ તુહ ઘરિણીસદેણ-વય
કયત્યાઝ ઇત્ય જાયાઓ । સપડ પુણ પગિહવાસે-ન સ્થળાપિ રઈ લહેમુ
તિ ॥ ૩૫ ॥ તુઠો મળડ કુમારો-જુત્ત મિણં તુમ્હ ઘર વિવેયાણં । કિંતુ
સમાહિતુયાઓ-શુરુઆગમણ પાટિક્સેહ ॥ ૩૬ ॥ સમણ વયમદિ એવં-
કાશામો, તાઝ ત પવજ્જતિ । પરિયણમુદ્ધાઝ ઘયં-ફરિસીહનિવેણ વિઆયં

જે મોદિત થાય છે, તેથી હું માનુ છું કે, તિલના આદ્ય ભોગો ભોગવેલા છતાં પણ તૃપ્તિ
કરતા નથી (૩૦) માટે તમે પ્રતિબોધ પામીને સમજો, અને ભોગમાં ધરવશ મન
રાખીને આ દુઃખર અને અપાર એના સસારસાગરમાં હુ ખી જનીને ભરો મા [૩૧]
આ રીતે કુમારનું વચન સાંભળીને તે રાજપુત્રીઓ પ્રતિબોધ પામીને વિપવથી વિરક્ત થઈ,
અન્યથે જોડીને આ રીતે બોલી (૩૨) હે સ્વામીનું ! તમે જે કશું તે ખરેખર છે,
પણ વિપયોને જાડવાનો શો ઉપાય છે તે કહો ત્યારે કુમાર કહેવા લાગ્યો (૩૩)

ઉપાય એ છે કે, સુમુરની વાણ્ણિથી અકલંક ચારિત્ર પાળતું ત્યારે તેઓ બોલી
કે, હે સ્વામીનું ! અમોને દીક્ષા લેના જતલી રમ આપો [૩૪] અમે તમારી ધરવાળી
કહેનાઈ એટલાથી અમે આઠી કૃતાર્થ થએલી છીએ બાકી કહે ધરવાસમાં તો એક દાનુ
પણ વરેતા સુખ આવતું નથી [૩૫] ત્યારે કુમાર ખુશી થઈને બોલ્યો કે, તમારા
જેવી વિવેકાળી સીઓને એમજ કરવું યુક્ત છે છતાં હાલ સમાધિમાં રહી યરના
આવવાની વાટ જુઓ (૩૬) અવસરે અમે પણ એમજ કરશું ત્યારે તે વાત તેમજો

॥ ૩૭ ॥ તો તેણ ચિંતિય મિળ-વસીક્રઓ નેવ एस महिलाहिं । नवर
इमिणा चरणुज्जुयाउ ण्याउ विहिषाओ ॥ ૩૮ ॥

તો સસિણેદ પમણિય ઇમ નિઝજેમિ રજ્જદદમિ । જ તન્નાવલ
યાપ-ધીસારદ ધમ્મવત્તપિ ॥ ૩૯ ॥ इय निच्छिद्य तेणुत्तो-कुमरो बहुर-
ज्जगद्धणविसयमि । पट्टिकलित मचयतो-पिउवयण सो मुदवित्तन्नो
॥ ૪૦ ॥ चित्तइ अहो विरुद्ध-रज्जगगहणं तज्जुज्जुयमईण । सागरगमण
मणाण-हिमवताभिमुहगमण च ॥ ૪૧ ॥ निग्रधो पुण पिउणो-लक्खि-
ज्जइ पुरतरो इहत्थमि । दुप्पडियारा गुरुणो-न लघियन्ना सयच्चेहिं
॥ ૪૨ ॥ सभादि-ज्ज पच्छावि-पत्यणा एरिसा निर इमस्म । धम्मा-
यरियागमण-पट्टिवित्तयव्व मएवि धुव ॥ ૪૩ ॥

અનુ । રૂપી દહે પઞ્ચિનના મુખથી આ વાત દરીસિદ રાગએ જાણી ત્યારે તેને
પિચારું કે આ કુમાર તો સ્ત્રીવશ નહિ થયો, પણ એણે તેમને આગ્રિ લેના તૈયાર
બનાવી [૩૭-૩૮]

તેથી તેણે પિચારું કે હવે અને પ્રેમપૂવક કદીને ગત્ય ચનાવનાના કામમા
રેહ, એમણે તેમા બાકુગ થઇને એ ધર્મની વાતને પણ વીસરી જશે [૩૯] એમ
નિશ્ચય કરીને તેણે કુમારને રાગ્ય લેના આટે ધણુ ધણુ અનુ દહે તે પણ દાક્ષિણ્યનાવાગો
લેનાથી આપનુ વચન દિશનાવી રાક્યો નહિ (૪૦)

તે ચિંતનવા લાગ્યો કે દરિઆમાં જ્યા ઇન્દ્રનારને દિશનાત પાંત સામે જનુ
વિરૂદ્ધ લાગે તેમ તપ કરના તૈયાર ચનારને રાગ્ય ચનાવનાનું કામ વિરૂદ્ધ છે પણ આ
આગતમા પિનાનો બારે આગ્રેદ દેખાય છે, તેમ વડીન જનો કુમ્રીકાર દોરાથી સમણ
જનોએ તેમની આગા ઉ નધવી નહિ જોઇએ વળી [હાન હું તાણે નહિ થઉં તો]
પણી પણ એ એનીજ માગણી કરશે, તેમ મારે પણ ધર્મોચ્ચાર આવે ત્યા લગળ નથી
નહ જોવાની છે (૪૧-૪૨-૪૩)

તા પરમપીડપણ-પિડળો વચળ કરેમિ અહ મિળિં । ઇય ચિંતિય
 પહિવજ્ઞ-કુમરો નિરસાસળ સિરસા ॥ ૪૪ ॥ તો પુહરવદકુમર—
 અસેસસાગ્રન મતિ સજુત્તો । અભિસિચિય રજ્જમરે-કયકિચો નરવર્દ
 જાઓ ॥ ૪૫ ॥ નરરાયા પુળ તીણ-રાયસિરીણ ન રજિઓ કિપિ ।
 કુળાઈ તહાવિ પવિત્તિ-ઉચિય જળયાણુરોદેળ ॥ ૪૬ ॥ રજ્જ વસળ
 નિરહિય-નિહિય મુકાડ સયલ્લગુત્તીઓ । છુદ્દો ચ અમાઘાઓ-સયલે
 નિયમહલે તેળ ॥ ૪૭ ॥ પાય અન્નોત્રિ જળો-વિહિઓ જિણસાસળમિ
 અદમત્તો । સચ્ચ ચ વચળ મેય-જહ રાયા તહ પયા ઠોડ ॥ ૪૮ ॥

કહ્યાવિ સભાસીળો-સ વિત્તિળા પમળિઓ જહા દેવ । તુહ
 દસળ સમીહ-દેસતરસાસિઓ સુગળો ॥ ૪૯ ॥ મુચસુ ઇય નિવ
 મળિણ-સો મુઠો વિત્તિળા તઓ સુગળો । નમિઝળ મુહરૂનાહ-ઉચિય-
 દાળમિ આસીળો ॥ ૫૦ ॥ રત્ના મળિય મો સિદ્ધિ-કહસુ કત્તો

માટે પરમ પ્રીતિથી દાન મારે બાપનુ વચન કરતુ જોઈએ, એમ ચિંતીને કુમાર
 બાપના હુ-મને માથે યજ્ઞવતો દેવો [૪૪] હવે પૃથ્વીચક્ર કુમારને મળ્યા સામંત અને
 મંત્રિઓ સાથે રાજ્ય રાજનમાં અભિરિખા કરી કૃતકૃત થયો [૪૫] તે કુમાર રાજ્ય તે
 રાજ્ય લક્ષ્મીથી લગારે રજિત નહિ થયો, તેપણુ બાપના આગ્રહથી ઉચિત પ્રવૃત્તિ કરના
 વાળો તેજો રાજ્યમાંથી વ્યનતો દૂર કર્યો, કેલખાના રૂઝા વધી, અને પોતાના સધળા
 મહનમાં અમારિપડલ વગડા યો [૪૬-૪૭] તેજો પ્રાપ્ત સધળા લોકોને જિનશાસનમાં
 અતિબક્ત યા, જે માટે આ નાત ખરીજ છે કે, જેવો રાજ્ય હોય તેવી પ્રજા થાય
 છે (૪૮)

તેવે તે એક વેળાં સભામાં બેઠો હતો, તેવામાં દારપાળે કહ્યું કે, હે દેવ !
 દેશાનરવાસી યાદ સુધન નામે પુરુષ આપના દર્શન કરવા ઇચ્છે છે (૪૯) રાજ્યએ કહ્યું
 કે, અર મોનાય, ત્યારે તેજો સુધનને અદર મોલ્યા-યો, એલે તે રાજ્યને નમી ઉચિત
 સ્થાને બેઠો [૫૦] રાજ્યએ કહ્યું કે, દે શેક ! બોલો, તમે ઇદા કયાથી આન્યા છો,

સમાગઓસિંદ્રહ । મમિરેણ મહિં કત્યવિ—કિં દિદ્ધ અચ્છરીય ચ ?
 ॥ ૫૧ ॥ સિદ્ધીવિ આહ સામિય-ગયપુરનગરાહ આગઓ મિહ અહ ।
 મુવળજળ વિમ્હયકર-અચ્છરિય પુણ દમ દિદ્ધ ॥ ૫૨ ॥

તથાહિ

આસિદ્ધ ગયપુરનયરે-ચહુરયણો રયણસચઓ સિદ્ધી । મજ્ઞા મુમ-
 ગલાસે-પુત્તો મુળસાયરો નામ ॥ ૫૩ ॥ અહ રયણસચણ-પસરિય
 નવજુવ્વણસ્સ તસ્સ ફણ । અદ્ધન્દ નયરસિદ્ધીણ-અદ્ધગુયાહ વરિયાઓ
 ॥ ૫૪ ॥ અન્નદિણે હલ્લોયણ-ઠિણ મુળસાયરેણ રાયપહે । મિવસત્થ
 પુરમજ્ઞે-પવિસતો મુણિવરો દિદ્ધો ॥ ૫૫ ॥ કત્યવિ પરિસસ્થ-પુરાવિ
 મે પિચ્છિયતિ, ચિંતતો । પરિપાલિય ચરણમર-પુવ્વમવ સમરહ સો હ
 ॥ ૫૬ ॥ અદ્ધિન્નપ્રેણ તઓ-વયગહણફણ મુપુચ્છણ પિણ્ણો । રયમાણી
 દીળમણા-સે જળણી મળ્ણતો ણ્ય ॥ ૫૭ ॥

તેમ પૃથ્વીમા લખનાં તમે કયા કષ્ટ આશ્ચર્યકારક દીડુ છે કે કેમ ? (૫૧) શેઠ બોલે
 કે, હે સ્વામિન! હું ગયપુર નગરથી ઇહાં આવેલો છું, અને તમામ જગતને વિસ્મય
 ઉપજાવનાર એક આશ્ચર્ય પશુ દીઠ છે [૫૨]

તે આશ્ચર્ય આ રીતે છે

ગયપુર નગરમા ધણી રત્નોવાળો રત્નસમય નામે શેઠ હતો તેની સુમંગળા
 નામે ભાર્યા હતી અને મુલ્લાસાગર નામે પુત્ર હતો [૫૩] હવે તે કુમાર નરયોવન વય
 પામ્યો, ત્યારે તેના માટે રત્નસમય શેઠ આઠ નગરશેઠની આઠ દીકરીઓ માગી [૫૪]
 બાદ એક વેળા જોખે જોડેના મુલ્લાસાગરે રાજમાર્ગમા બિહાર્યો નગરમા પ્રવેશ કરતો એક
 મુનિ જોયો, ત્યારે તેણે ચિતવવા માંડ્યું કે આતુરૂપ તે મે પૂર્વે પણ કયાક જોયેતું
 છે, એમ ચિતવતા તે પૂર્વે જાણેલા આરિત્રવાળા પૂર્વે લારને જાણવા લાગ્યો (૫૫-૫૬)
 બાદ તે ભારે આમદથી મન લેવા માટે માગાપને પૂજવા લાગ્યો, ત્યારે દિવગીર થઇને
 રાત્રી થઇ તેની મા આ રીતે કહેવા લાગી (૫૭)

જડિવિ તુહ વચ્છ ચિત્ત-સ્વર્ણપિ ન રડિ ગિદે કુણ્ડ તહવિ । નવ
પરિણિય નિય મુદ્દસણેણ રજેસુ જે હિયય ॥ ૫૮ ॥ તપણુ વચગહણ
વિસણ-તુદ્ધતરાય ન કિંપિ કાઢામો । ઇય જળણીય વચણ-તહત્તિ પઢિ-
વજ્જણ સોવિ ॥ ૫૯ ॥ વેત્તાદિય સિદ્ધીણ-ઋહાવિય રચણસચણ ઇમ ।
પરિણયણાણતર મેવ-મહ સુઓ ગિણિહી ઢિક્ક ॥ ૬૦ ॥ ત સોડ તે
વાડલ-હિયવા મતતિ કિંપિ તા ધૂયા । જપતિ કિમિહ તાયા-કન્ના
દિજ્જતિ વારદુગ ? ॥ ૬૧ ॥ સો ચિય મત્તા જ સો-કરિસ્સણ ત
વચયિ કાઢામો । તેણ ચ અપરિણીયા-ન કરિસ્સામો વરં અવરં ॥ ૬૨ ॥

ઇય સોડ પુત્તિ વચણ-તે સન્ને સિદ્ધિણો પહિદ્ધમણા । ગુણસાયરેણ
ફારતિ-પાણિગહણ નિયમુયાણ ॥ ૬૩ ॥ ગિજ્જત વહુધવલે-વીવાહમહે
પપટ્ટમાણમિ । કયસયલજળવમેવે-પુરઓ નદમિ વટ્ટે ॥ ૬૪ ॥ ગુણ-

હું વત્સ ! જો કે તાર ચિત્ત ક્ષણવાર પણ ધરમા રહેતા રતિ પામતુ નથી, તોપણ
તુ પરધુને તાર મુખ બતાવી અમારા હૃદયને રાજ કર (૫૮) એટલે ત્યાર બા-
દત લેનામા તને અમે કશે અટકાવ નહિ કરશું આ રીતે માતાએ આથી તેણે તે વચન
કહ્યું રાખ્યું [૫૯] હવે રત્નસમય શેઠે વેવાઇઓને કહેનાયું કે, પરધુવા બાદ મારા
પુત્ર તરત દીક્ષા લેનાર છે (૬૦) ને સાલણી તેઓ ચિતાતુર થઇ સલાહ કરવા લાગ્યા,
તેનામા તેમની પુત્રીઓ બોલી કે, હે પિતાઓ ! કન્યાઓ શુ જે વાર અપાય કે ? [૬૧]
માટે અમારે તો તેજ લાગા છે, અને તે જે કરશે તે અમે કરવું, અગર જો તે અમને
નહિ પગલશે તો, અમે બીજાને વર કરનારજ નથી (૬૨)

એમ પુત્રીઓનું વચન સાંભળીને તે સર શેડીઆઓએ ગજ થઇ પોતાની પુ-
ત્રીઓને શુશ્રુસાગર સાથે પરણારી (૬૩) હવે વીરાહ મહોત્સવ મહાર્તા અનેક ધવળ
અવાજ લાગ્યા, અને સધળાના મનને હરનાર નૃત્ય થવા લાગ્યા, તેના અદર શુશ્રુસાગર
કુમાર નાકપર આખો લગ્નની ઈન્દ્રિય ચિહ્નર રોડા એકામ મન ધરી ચિતવના લાગ્યો કે,

સાયરોવિ નાસા—નિહિયન્ઝો રુદ્ધદિયવિયારો । ચિત્તદ્દ એગમમણો—
સમણો હોદ્દ મુષ્ઠ અદ્ય ॥ ૬૫ ॥ એવ તવ કરિસ્સ—એવ કાહ ગુરુણ
વિણયભર । ઇય સજમે જદ્દસ્સ—ઇય જ્ઞાદ્દસ્સ મુદ્દજ્ઞાણ ॥ ૬૬ ॥

અ. ૭૫૦૦

ઇય ચિત્તો નિહુય—સુમરતો પુલ્લભવસુયરદ્દસ્સ । ઉલ્લસિયસિય-
જ્ઞાણો—સપત્તો કેવલ નાણ ॥ ૬૭ ॥ તાઓવિ નવવહ્ધો—તદ્દ નિચ્ચ-
લલોયણ ત મેગમ્મ । પેહતિ પહિદ્ધાઓ—લ્લજ્ઞામહલ્લિતનયણાઓ ॥ ૬૮ ॥
ચિત્તતિ અહો ધમ્મો—ઉવસમલ્લઙ્ગીદ્દ રુજિઓ ધણિય । અમ્મસુ કહ ર-
જ્જદ્દ—સજ્જો સાવન્ન મરિયાસુ ॥ ૬૯ ॥ વય મવિ સુપુલ્લપુલ્લા—અ લ-
લ્લો એસ મુદ્દુણધણઅદ્દો । સિવનયરસત્થવાહો—મવરન્નવિલધણસમત્થો
॥ ૭૦ ॥ ઇયાણમગ્ગલમ્મા—સમ્મ ધમ્મ મુનિમ્મલ ચરિદ્દ । કાહામો મૂ-
રિમ્મવુ—અવાણ દુવત્થાણ મુચ્છેય ॥ ૭૧ ॥

અમણ થયો હોત તો આ રીતે શ્રુત જાણત આ રીતે તપ કરત, આ રીતે ગુરુને વિનય
કરત, આ રીતે સુખમ્મા થત કરત, અને આ રીતે ગુરુ ધ્યાન ધ્યાન (૬૪-૬૫-૬૬)

અ. ૭૫૦૦

આ રીતે તે શાન થઈ નિતવતો અને પૂન બંધે શીખેના શ્રુતનુ રહસ્ય ચિત્તવતો
થકો શ્રુતધ્યાને યદીને કેન્દ્રમાન પામ્યો [૬૭] વળી તે નવી પરણેરી વદ્ધો પશુ
તેને નિશ્ચ આખો ધરીને એકાગ્ર થયેલો બેઠે હાં પામી લાગ્યો આખો મરડીને તો
બેલા લાગી (૬૮) તેઓ ચિત્તવવા લાગી કે અહો ! આ જાગ્યાના પુરુષ ઉપશમ
લક્ષ્મીમાં ખૂન રજિત થયો છે, તે દોષવાળી અમેમા શી રીતે રહત માય ? (૬૯)
અમે પશુ પુણ્યવાળી છીએ કે, આનો સંયુક્ત ધનવાળો સિન્ધુરનો સાર્થવાહ અને
લવસાગરનો પાર પમાના સમય ભત્તાર પામી (૭૦) એના પાછા લાગીને ધમને
રૂની રીતે પામી પશુ લવના દુખોનો ઉદ્ધે કરીશુ (૭૧)

પવ વિચિતિરીઓ-અણુખોવતીજ સુઢમાવાઓ । પત્તાજ કેવલસિ-
 રિ-લ્લખેણ તાઓવિ સન્વાઓ ॥ ૭૨ ॥ તન્વેલ ચિય જયરવ-વિમિસ્સ-
 પદ્મપદ્મહસદ્ભરિયનહ । ઘોસંતરુન્નકુડલ-મુરમંડલ માગયં તત્થ ॥ ૭૩ ॥
 પટિવન્નદન્વલિંગ-ત મુણિપવર નમેદ્દ મુરસઘો । કેવલમહિપ પરમં-કરેદ્દ
 હરિસંમુપંદિપુત્તો ॥ ૭૪ ॥ ઠદ્દઠ્ઠણ ત્ત ચ ચિત્ત-મુમગલા રયણસંચઓ
 સિટ્ઠી । ગુરુસવેગોવગમ્મો-સપત્તો જ્ઞાતિ વરનાણં ॥ ૭૫ ॥ ઇય પિચ્છિય
 અચ્છરિય-રાયા સિરિસેદ્દરો સપરિચારો । પત્તો તર્હિવિ પળમિય-સ મુ-
 ણિપુરઓ સમાસીણો ॥ ૭૬ ॥

અહયંપિ પુન્નપેસિય-વરજાહજાણપરિયણો દેવ । ઇહ આગતુ
 મળોવિહુ-પત્તો કોઝહલેણ તર્હિ ॥ ૭૭ ॥ નિય ચરિય કહણપુન્ન-
 તેણુત્તો હ જહા તુમ મુલ્લણ । હજ્જાવ ગતુમળો-પત્તો પુણ કોઝમેણ
 ઇહ ॥ ૭૮ ॥

તયાહિ

દૂરે પત્તો સત્થો-પુણરવિ મુલ્લહ ન ણરિસ મુજ્જં । ઇય ચિંતાવાજ

એમ ચિતારતી થી, અને શુદ્ધ ભાવથી અનુભોદના કરતી થઈ તે સર્વે પદ્મ
 પુરતજ દેવળ જ્ઞાન પામી (૭૨) ત્યારે તેજ વખતે ત્યા જ્યાગરની સાથે પદ્મશબ્દથી
 આજ્ઞાસને કારણ, તથા જલ ઝણના કાર્ય કુડળવાળુ સુરમંડળ એકદુ મળ્યુ [૭૩]
 તેમજો તેને નિગ આપ્યુ તે મુનિસરને નખીને દર્શિત થએલા દેવોએ દેવળ જ્ઞાનનો મહ
 મદિમા કર્યો [૭૪] તે અગરજ જોતને સુમગળા તથા રત્નસચ્ચ શેઠ ત્યારે સવે
 પામી દેવળ જ્ઞાન પામ્યા, તથા એ આશ્ચર્ય નોદ્ધને શ્રી શેખર રાજ સપરિચાર ત્યા આ
 વીને મુનિને નખીને તેના આગળ બેઠો [૭૫-૭૬]

વળી હું પોતે પણ માનવાદન તથા પરિજનને આગળ રવાના કરી ઇલા આવ
 ઉતાવળો છતા, પણ કૌતુહળથી ત્યા ગયો (૭૭) ત્યા તેણે પોતાનુ ચરિત મને કહ્યું
 સુશ્રાવીને કહ્યુ કે, દે મુલ્લણ ! તુ અયોધ્યાએ જ્યા ઉતાવળો જના કૌતુકથી ઇલા આવે

રા-જયરાયા પિતૃર્ધૈ પિયા દુરથા । કુસુમાઝહુ ચિ નામેણ-નદળો તુજ્ય
અહ માસિ ॥ ૯૫ ॥ સજમણુણેણ તુન્મે વિજયવિમાણે સુરા સમુપ્પન્ના ।
અદ્ય પુણ સન્વટ્ઠે-સંજોગા પુણ ઇહ જાઓ ॥ ૯૬ ॥

તો મજ્જાવરિ ગરુઓ-નેહો તુમ્હાણ ઇય સુણતાણ । તાણ જાય
જાર્હિસરણ તર્હ કેવલ નાણ ॥ ૯૭ ॥ તેસિંધિ કયા મહિમા-સુરવઙ્ગા
ભક્તિભારનામિરેણ । જાઓ પરમાર્ણજો-જયરીણ જણિયજણચુજ્જો ॥ ૯૮ ॥
અહ સુધણસત્યવાહો-મુળીસર નમિય પુચ્છણ એવ । તુમ્હ ગુણસાયરસ્સ
ય-સમાણગુણયા કહમિવે સા ? ॥ ૯૯ ॥ સાહર તઓ મુણિંદો-પુન્નભવે
એસ કુસુમકેઝ ચિ । મહ નદળો અહેસી-વય ગહેસી મણ સર્ધિ ॥ ૧૦૦ ॥
મમ સમસુચિન્નધમો-તણુયકમો શુભૂય સુરજમો । સો કુસુમકેઝતિયસો-
સુદર ગુણસાયરો જાઓ ॥ ૧૦૧ ॥

પુર્ણ મુદ્ધાણુપ-સમપરિણામોહિ પુટ્ટ મમ્હેર્હિ । સમસુહરપરાણ—

[૯૪] હે રાજા ! તું પૂર્વે અપામા જ્યતત્ત્વ હતો અને પ્રિયમતી રાણી હતી અને હું
તારો કુસુમાધુષ નામે પુત્ર હતો હવે તમે સયમ પાળીને વિજય વિમાનમાં દેવતા થયા,
અને સર્વાર્થ સિદ્ધિમાં ઉપનો, અને લાંથી સયોગ વશે ઇલા ઉપનો છું [૮૫-૯૬]

તેથી કરીને મારા ઉપર તમારો અતિ સ્નેહ છે, એમ સાબળતા તેમને જાતિ
સ્મરણ ઉત્પન્ન થઇને કેવળ યાન ઉત્પન્ન થયું (૯૭) ત્યારે લક્ષિતથી નમનારા છંદે તે
મનો પશુ મહિમા કયા આ રીતે નગરીમાં લોકોને અમકાવનાર પરમાનંદ વર્તાઇ રહ્યો
(૯૭-૯૮) હવે સુધર્મ સાચવાહ શુનીશરને નગીને એમ પૂછવા સાચ્યો કે તમારી
અને શુણસાગરની આટલી બધી સમાન શુભતા [સરખાઇ] કેમ લાગે છે ? [૯૯]
ત્યારે મુનીંદિ બોલ્યા કે, એ પૂર્વ કુસુમકેટુ નામે મારો પુત્ર હતો અને તે મારી સાથેજ
પ્રવર્ણિત થયો હતો (૧૦૦) તે મારા મુજબ ધર્મ આચરી કર્મ ઓછા કરી દેવતાન
બોગવીને તે કુસુમકેટુ દેવ હે સુદર । આ શુણસાગર થયો છે [૧૦૧]

આ રીતે સમ પરિણામથી અને શુભાનુભવિ પુણ્ય આધેડુ, તે સરખા સુખ

પરિણય મેષ તઓ અમ્હ ॥ ૧૦૨ ॥ ઇયાઓવિ વહઓ—ંતરમવમા-
રિયાડ દુન્હવિ । કયસજમાડ ણુત્તર—સુરેમ્હ રસિઝળ સુહજોગા ॥ ૧૦૩ ॥
જાયાઓ જાયાઓ—એવ મવિયવ્યયાનિઓગેણ । સંપત્તાઓ કેવલ-સિ-
રિં ચ સાપગિજોગેણ ॥ ૧૦૪ ॥ ઇય સોડ પઢિરુદ્ધો—સુપળોવિ સુ-
સાવયત્ત મણુપત્તો । અઓવિ વહ લોગો—સુચરિયચરણુજ્જુઓ જાઓ
॥ ૧૦૫ ॥ હરિણા હરિસીહમુઓ—ઠવિઓ રજ્જમિ તયણ હરિસેળો ।
પુહ્દંચદરિસીવિદ્ધ—સુચિર વિહરિય સિવ પત્તો ॥ ૧૦૬ ॥

પૃથ્વીચંદ્રાક્ષિતિપતિચરિત સનિશમ્યેતિ સમ્યક્
તાતભ્રાતૃસ્વજનદયિતામુખ્યલોકોપરોઘાત્ ।

દીક્ષાદાનપ્રણમતયો ગેહચાસેપિ સતો—

ભવ્યાલોકાસ્ત્યજત સતત કામભોગેષુ સક્તિ ॥ ૧૦૭ ॥

॥ ઇતિ પૃથ્વીચંદ્રનરેન્દ્રચરિતં ॥

[છ]

પરપરાથી અમને હમણાં ૬૦૫ છે [૧૦૨] આ વહુઓ પણ આગના ભરની સ્ત્રીઓ
છે, તેઓ સવમ પાળી અણુતર પિમાનમા વખીને પુણ્ય યોગે અમારી સ્ત્રીઓ થઈ ભવિ
તન્યતાના મળે સામગ્રી મળતા કેવળ પામી છે (૧૦૩-૧૦૪) એમ સાલગાને સુધન
પ્રતિબોધ પામી સુઆનક થયો, તેમજ ત્યાં ખીમ પણ ધણા લોક રૂડી રીતે ચારિત્ર લેવા
તેવાર થયા. [૧૦૫] બાલુ દરિ હરીસિદ્ધ રાગના હરીપેલુ નામના પુત્રને રાગ્યપર
સ્થાપ્યો, અને પૃથ્વીચંદ્ર સપિ પણ ધણો કામ વિચરીને મોઢે પહોંચ્યા [૧૦૬]

આ રીતે પૃથ્વીચંદ્ર રાગનું ચરિત્ર રૂડી રીતે સાલગાને દે બન્યું લોકો ! તમે દીક્ષા
લેવા ઇચ્છતા ચકા પણ બાપ, ભાઈ, સ્વજન, સ્ત્રી પ્રમુખ લોગોના ઉપરોધથી ધરવાસમા
વરતા થમ પણ કામભોગમાં આસક્તિ હોડો [૧૦૭]

આ રીતે પૃથ્વીચંદ્ર રાગનું ચરિત્ર છે,

ઇત્યુક્ત સમ્પદશસુ ભેદેષુ પરાર્થકામોપભોગીતિ પોઢશો 'ભેદ'—સં-
પ્રતિ વેશ્યેવ નિરાસસો ગૃહવાસ પાલયતીતિ સમ્પદશ ભેદ વ્યાખ્યાયનાહ -

(મૂલં)

વેસવ્ય નિરાસસો—અર્જ્જુનં કરલં જયમિ ચિંતતો ।

પરકીયપિ ષ પાલઈ—ગૃહવાસ સિદ્ધિભાવો ॥ ૭૬ ॥

(ટીકા)

વેશ્યા પળ્યાગના તદ્વનિરાસસ. પરિત્યક્તાસ્થાનુદ્ધિ —યયાદિ—વે-
શ્યાનિર્દનકામુકાદિશિષ્ટલાભમસંભવયતી મિંચિલ્લમમાનાચાત્રશ્વોવૈન ત્વ-
જામીતિ મદાદરા તમુપચરતિ—માવશ્રાવકોપ્યેવમેવાદ્યશ્વોવા મોક્ત-
વ્યોયમયેતિ મનોરથમાન્ પરકીયમિવાન્યસત્કમિત્ર પાલયતિ ગૃહવાસ -

આ રીતે સત્તર ભેદોમા પરાથ ધમોપભોગિરૂપ સોળમે ભે કલ્યા, હવે વેશ્યાની
માફક નિરાસસ થઈ ધરવાસ પાળે, તે રૂપ સત્તરમા ભેદને વધુવે છે

મૂળનો અર્થ

વેશ્યાની માફક નિરાસસ રહી આજ કાલ છોડીશ, એમ
એમ ચિંતવતો રહી ધરવાસને પરાથો હોય, તેમ ગણીને શિથિળ
લાવે પાળે. [૭૬]

ટીકાનો અર્થ.

વેશ્યાની માફક નિરાસસ એટલે આરથા શુદ્ધિથી રહિત બનીને—અથાત્ જ્ઞેમ
વેશ્યા નિર્ધન કામુક પાસેથી વધારે લાભ થવાનો અપ્પભવ ગણીને થોડોક લાભ મેળવતી
થઈ ' આજ કે કાન એને છોડવો છે એમ વિચારીને મદ આપતી તેને સેવે છે,
તેમ લાવ શ્રાવક પણ આજ કે કાન આ ધરવાસને છોડવો છે, એવો મનોરથ રાખીને

કુતોપિ દેતોઃ પરિત્યક્તમશ્વનુવ્રત્તિપિ ત્રિયિલભાવો યદાદર. સન્—સ-
દિ કિંલ ત્રતાપ્રાપ્તાવપિ કલ્યાણમગ્રામોતિ—વસુશ્રેષ્ઠિસુતસિદ્ધસ્

તથાદિ—

અતિથિહ નગરી તગરા-નગરીયમહિન્વ મુખ્યયા સુપદા । સયયં
પુવ્વાભાસી-આસી સિદ્ધી ધમ્મ તત્થ ॥ ૧ ॥ પયડિયગુરજનાવૈળયા—
સેનો સિદ્ધો ય તસસ દો તળયા । પયડપસતા મદા-પિયવયા ધમ્મ-
તિસિયા ય ॥ ૨ ॥ સેનો મુનેવિ વમ-પવ્વટઓ સીલચદ ગુરુમૂલે ।
ચરણકરણેસુ નવરં-પમાયસીલો દદ જાઓ ॥ ૩ ॥ બુદ્ધપિડપાલ્લણત્થ-
અગદિયડિકલ્લો મિદ્ધમિ નિરસતો । સિદ્ધો પુણ સુદ્ધમઈ—અણવરય
ચિત્તણ્ણ એવ ॥ ૪ ॥

કહ્યા અદબ્બમારમ-કારણ ચડ્ય મેહવાસ મિમ । મિળિહસ પર-

બલે તે પગથો દોષ, તેમ તેને પાથે છે મતનન કે ટાઇ પણ કારો તેને ઝાડી નહિ
ગ તા પાડુ મદ આનરવાળો રહે—કેમ? તેવો પુરુષ ના નહિ લે, તેપણ વસુગેઠના પુત્ર
સિદ્ધમાની માફક કલ્યાણ પામે છે

સિદ્ધમાની કથા આ રીતે છે

ઇલા પરતની પીળી જમીન માફક સુમ્નકા (માત્ર સોનથી બ પગ) બ્બો સુ
પ્રભા [નાબની] તમરા નામે નગરી હતી ત્યાં હમેશા પૂનભાવી [પટેનો પ્રાચીનનાર]
વસુ નામે શેઠ હતો [૧] તેના વિનયવત સેન અને સિદ્ધ નામે બે પુત્ર હતા, તેઓ
સ્વભાવે તાત, બોળા, ત્રિવિધાવી અને ધમત્રા રાગી હતા [૨] તેમાંનો સેન ધર્મ
સાબળીને લીનચદ્ર ગુરુ પાસે પ્રવર્તિત થયો, પણ ચરણ્ણ રણ્ણમા બુદ્ધ પ્રમાદી થઇ પડ્યો
(૩) બીજો સિદ્ધ પોતાના મદ માળાપને પાળવાને કારણે દીક્ષા નહિ લેતા ધરમાં
વરતો થકો પણ દુદ્ધ મળિયી નિગત આ રીતે ચિતનતો હતો [૪]

બારે દુ આ લા? આ બના કાળ ધરમાંને ઊગીને પગ મુખની દેનુમૂન

મમુદિષ્ઠ-હેડુ સન્ન-નુણો દિવસ ? ॥ ૫ ॥ કડયા સન્ન સગ-અગમિરિ
 નિપ્પિહો અહ ચડહ । મિગ ચારિય ચરિસ્સ-મુદ્દગુરુપયસેવણાસત્તો ?
 ॥ ૬ ॥ કડયા પહાણઝવહાણ-સગય સયલદોસપગ્ગિમુલ્લ । આયારપ્પમુદ્દ
 મહ-આગમસત્થ પદિસ્સામિ ? ॥ ૭ ॥ સમિદ્દિગુત્તિપહાણ-પાપિસ્સ દુદ્ધર
 કપા ચરણ । કડયા ડવસમલ્લ-ચચ્છે રમિદ્દી મમ જહિચ્છ ? ॥ ૮ ॥
 ગુરુતરડજ્જલત્તવચરણ-કરણજલણમિ સ્વિવિય અપ્પાણ । નીસેસમલ
 વિમુલ્લ-કણગ વ કપા કરિસ્સામિ ? ॥ ૯ ॥

સલિદ્ધિયદ્વભાવો-કડયા રહ પરમવેસુ નિરવિકલો । આરાહણ
 માગહિય-પાણેધાય રુરિસ્સામિ ? ॥ ૧૦ ॥ રય મુમ્મણોરહગુરુરહ-
 આરુદ્ધમણો મમેદ્દ સો કાલ । અનદિણે સેણ મુણ્ઠો-સિદ્ધ દદ્દુ સમણ
 પત્તો ॥ ૧૧ ॥ જિણમુય ભાવિયમડ્ડણ-ડપ્પલદલકોમલાદ્ધ વાણીય ।
 દાડ ચોયણ મજ્જુમ્મ-મેગહિ દોવિ ડવવિદ્ધા ॥ ૧૨ ॥ અહ કમ્મ-

સર્વગની દીક્ષા પ્રદણ્ય કરીશ ? [૫] ક્યારે હું મારા અગમ પશુ નિરપેક્ષ બની સારી
 સગ છોડીને ગુરુના ચરણની સેવા કરતો થકા મૃતચારી [ગોચરી] ચરીશ ? (૬)
 ક્યારે હું ઉપધાન વહીને નિદ્રા આચારાગ પ્રમુખ આગમ શાળને બણીશ ? (૭)
 ત્યારે હું સમિતિ ગુપ્તિ સાચવીને દુર્દેર ચારિત્ર પાળીશ ? અને ક્યારે મારા વક્ષ સ્થગર્ભા
 [હૃદયમા] ઉપગમ લક્ષ્મી યથેન્દ્રિય રમશે ? [૮] ક્યારે હું સોનાની માણક મારા
 આત્માને બારે ઉત્તમ તપ ચરણ કરણરૂપ અગ્નિમા નાખીને તમામ મળતકે રહિત
 કરીશ ? (૯)

ક્યારે હું દ્રવ્ય ભારથી સંલેખના કરી આ ભવ પરભાગ નિરપેક્ષ રહી આરાધના
 આરાધીને પ્રણામ કરીશ ? [૧૦] આ રીતે રૂઝ અનોરચરૂપ મોગ રથપર મન
 ચડાવીને તે દાણ પસાર કરતો હવે એક વેળા સેન ગુનિ સિદ્ધને બોલા ત્યા આવી પહોંચો
 (૧૧) હવે તે બે ને જણુ જિનશ્રુત ભાવિત અનિવડે ઉત્પન્ના દળ સમાન કોમળ વાણીથી
 અરસપરસ ચોદના (પ્રેરણા-ભાગમપુ) કરીને એક સ્થળે બન્ને બેઠા, એવામા કર્મ યોગે

વિહાણાઓ-વિવાડ્યા દોવિ અસણિપાણ । અચ્ચત દુક્ખિઓ તો—
જાઓ જળઓ પરિયણો ય ॥ ૧૩ ॥ તત્થ ત્રયા મહપ્પા-જુગધરો કેવલી
સમોસરિઓ । પુટ્ઠો ગઈવિસેસ-વસુણા સો નિયયપુત્તાણ ॥ ૧૪ ॥

કેવલિણા સિદ્ધ સે—સિદ્ધો સોહમ્મકપ્પ મણુપત્તો । સેણો પુણો
મહિદ્ધો-વતરદેવો સમુપ્પન્નો ॥ ૧૫ ॥ કારણ મિદ્ધ સામન્ને-મુદ્ધે સિ-
દ્ધસ્સ આસિ કરણિન્છા । ઇયરેણ ડ સામન્નં-ગાઈયાપિ ન પાલિય સમ્મ
॥ ૧૬ ॥ ઇય સોઝ ગેહવાસે—વિરત્તચિત્તો વટ્ટજણો જાઓ । મવિયપ-
દિગોદ્ધેજ-ગુરુવિ અન્નત્થ મિહરિત્થા ॥ ૧૭ ॥

સિદ્ધસ્ય વૃત્તમેવં—નિશમ્ય મઘ્યાઃ શુભેન ભાવેન ।

મતિસુક્તપ્રતિયધા-ગેહે મદાદરા ભવત ॥ ૧૮ ॥

॥ ઇતિ સિદ્ધકથા ॥

(છ)

તેમનાપર વીજળી પડી તેથી બન્ને મરણ પામ્યા, એટલે તેમનો બાપ તથા પરિજન
બહુ દુઃખી થઈ પડ્યા (૧૨-૧૩) ત્યાં એક વેળા યુગધર કેવળી સમોસયા ત્યારે
તેમને વસુ શેઠે પોતાના દીકર્યઓની કેવી ગતિ થઈ હશે, તે બાબત પૂછ્યું (૧૪)

ત્યારે કેવળિ ભગવાને તેને કહ્યું કે, સિદ્ધ સૌધમ દેવનોકમા ગયો છે, અને સેન
મહાદિક નયતરદેવરૂપે ઉત્પન્ન થયો છે (૧૫) ડાળુ કે, સિદ્ધને શુદ્ધ સાધુપણ કરનાની
દક્ષતા હતી અને બીજાએ સાધુપણ લાધને વિરકતપણ બરોગર પાળ્યું નહિ (૧૬) આમ
સાબળીને ધણા જણો ધરવાસમા ચિત્તવાળા થયા બાદ સુદ્ધ ભગવાન જનોને પ્રતિમોક્ષના બીજે
સ્થળે વિચરવા લાગ્યા (૧૭) આ રીતે હે ભગવાન ! તમે સિદ્ધનું વૃત્તાત સાબળીને શુભ
ભાવવડે ગૃહનાસમા પ્રતિનિધ છોડી મદ આદરનાળા થાઓ (૧૮)

આ રીતે સિદ્ધ કુમારની કથા છે,

ઇત્યુક્તો ભાવશ્રાવકસ્ય સમ્પદશોપિ ભેદઃ

આહ—છૌંદ્રિયવિપયાણામરક્તદ્વિષ્ટમ-યસ્થામવદ્ધાના ગેહગેહવાસયો-
શ્ચૈકવિપયાણાં ભેદોનોપલભ્યતે, તત્કય ન પુનરુક્તદોષ इति ?

સત્ય—દેશવિસ્તેશ્ચિનરૂપત્વાદેકસ્મિન્નપિ વિષયે પરિણામનાનાત્વ,
મેકસ્યાપિ પરિણામસ્ય વિષયભેદોપિ સંભવતીતિ સર્વભેદનિષેધાર્થત્વાત્
પ્રપચસ્ય, ન પૌનરુત્તયમિતિ વ્યાર્યાનગાથાભિઃ પ્રકાશિતમેવા—તઃ સૂક્ષ્મ-
પ્રિયાલોચ્ય સમાધાનાતરમપિ વિધેયમિતિ

इति प्ररूपिताः सदृष्टाताः सम्पदशोपि भावश्रावकभेदाः—तत्प्ररूपणे
च प्ररूपित संप्रपचं भावश्रावकस्य भावगतलिंगरूढवक संप्रति एतदेवो-
पसहन् प्रस्तावांतर च सवधयन्नाह—

આ રીતે જાન શ્રાવનો સત્તરમો એ પશુ દેવો

દેહા કેઇ પૂજો કે સ્ત્રી અને હૃદયવિષય એ એક જ જાગત છે, અગ્રમદિષ્ટ
મધ્યસ્થ અને અસખ્ય, એ ત્રણ પશુ એ જ જાગત છે તથા ઘર અને વરસાદ એ પશુ
એક જ જાગત છે, એમાં કંઈ તફાવત દેખાતો નથી, માટે પુનરુક્ત દોષ કેમ નહિ ગણાય ?
તેને એ ઉત્તર છે કે, એ વાત સાની પશુ દેશવિસ્તેશ્ચિનરૂપે દેવાથી એક જ જાગતમાં
અનેક પરિણામ રહે છે, તથા એક પરિણામની પશુ બૂટી બૂટી જાગતા સભરી શકે છે
માટે સત્તર એનો નિષેધ કહ્યા બાદ વિસ્તાર કહેવાની જરૂર દેવાથી દેહા પુ. ૧ પાપશુ
નથી એમ વ્યાખ્યાનની ગાથાઓથી જ જણાવી વૃથા છીએ, માટે સૂક્ષ્મ શુદ્ધિથી વિચારીને
બીજી સમાધાન ઠીક નામે તો તે પ. ૧ કડી લેવું

આ રીતે દૃષ્ટા સહિત જાવ શ્રાવકના ગતરે બેઠો પ્ર. ૫૧૧ તે પ્ર. ૫૧૧થી
વિસ્તાર ૬૧૧ જાન શ્રાવ ના જાગતન નિગો પ્રકાશ છે

હવે એનો ઉપસદ્ધા ૬ તા થમ ગીગ પ્રસ્તાવને લાડ કરે છે —

(મૂલં)

इय मनरसगुणयुक्तो—जिणगमो भावसावगो भणिओ ।
एस उण कुसलजोगा—लहइ लहु भावसाहत्त ॥ ७७ ॥

[ટીકા]

इत्युक्त प्रकारेण सप्तदशगुणयुक्तो जिनागमे भावश्रावको भणित इति प्रकटार्थः—एष एवविमं, पुनः शब्दां विशेषणार्थः—किं विशिनष्टि ?
द्रव्यमागुस्तावदेव भणित एवागमे—

યદુક્ત—

मिउपिहो ढव्वउहो—सुमायओ तहय ढव्वसाहु चि ।
साहूय ढव्वदेवो—सुद्धनयाण तु सब्बेसिं ॥

મૂળનો અર્થ.

આ રીતે મત્તર ગુણ મહિત જિનાગમમા ભાવ શ્રાવક કહેલ છે,
અને એ કુશળના યોગથી જલદી ભાવ સાધુપણુ પામે છે. (૭૭)

ટીકાનો અર્થ

આ કહેલા પ્રમરે કરી સપ્ત ગુણ સહિત જે દેય, તે જિનાગમમા ભાવ શ્રાવક
ન્યાય છે અને એવો હોય ને હઠી પુન સમ્મ વિશેષણાથ એ તેમ વિશેષ બતાવે કે
તે કહ છે એવો હોય તે ૬ અંગુ તે ખુ આગમમાજ કહેન છે

જે મારે હેતુ એ —

અને શુદ્ધ નયોના નિનામે જોડે નિચર નવના દિમામે માગિતો નિ. છે, તે

एवविष परिणामोपार्जितकुशलयोगात् पुनर्लभतेऽवामोति लघु ग्रीष्मं
भावसाधुत्वं यथावस्थितयतित्त्वमिति.

[છ]

દ્ર વ ધટ ગણાય છે, તેમજ સુઆવક હોય તે દ્રવ્ય સાધુ છે અને સાધુ છે તે દ્રવ્ય
દેર છે

માટે એવો પુણ્ય એના પગલામથી ઉપાર્જિત કરેલા કન્યાણના યોગથી જન્મીમા
ભાર સાધુપણ એટલે ખરેખર મનિપણ પામે છે

भावश्रावकरूप

॥ वीजो भाग समाप्त थयो ॥



॥ शुद्धिपत्रम् ॥

अशुद्ध	शुद्ध	पत्र.	पक्ति.
कृतवृत्त	कृतव्रत.	२	१
गम	गमे	९	५
ता पुत	ता पुत्त	९	१२
ज्ञता	ज्ञत	१८	८
वृत्तानां	व्रतानां	२१*	७
तेषामंगा	तेषामंगा	२४	६
ताडयतो	ताडयतो	२५	४
यूय	यूय	३५	४
सदृश	सदृशं	३६	६
कृत्रिम	कृत्रिम	३६	८
मल्यूदा	मल्यूदा	५३	७
उत्तामुप	उक्तमुप	५६	३
द्वादश	द्वादश	६४	६
एव	एव	८२	३
नियतो	नियतो	८६	११
मणुपतो	मणुपतो	११४	१२
अधणुति	अधणुति	११६	१२
मत्रा	मत्र	११८	१
उत्तम	उत्तम	११९	३

अशुद्ध.	शुद्ध	पत्र.	पक्ति
सुनु	सुनु	१०१	७
पतो	पतो	१०६	१०
चद्रमदरु	चद्रसदरु	१३८	५
नराधिपा	नराधिप	१३९	१
विधिरिय	विधिरय	१६०	२
अनुमेक्षा	अनुमेक्षा	१६०	८
पुतपपुता	पुत्तपपुता	१६४	३
पुता	पुत्ता	१६४	५
बुतो	बुत्ता	१६४	७
निमित्तमित	निमित्तमित्तं	१६६	१
पुत्तमिते	पुत्तमिते	१६६	३
भवतिर	भवति	१६९	४
पूय	पूयइ	१७२	८
पतो	पतो	१७८	९
नियतो	नियतो	१८५	४
पुच्छित्तु	पुच्छित्तु	१८५	१०
इतो	इतो	१८५	१०
जुतो	जुतो	१८७	२
पतो	पतो	१८७	२
मुपवित	मुपवित्त	१८८	३
तता	ततो	१८८	३
प्रत्यचिनी	प्रत्यचिनी	१९९	१०
चरित	चरित्त	२०१	४

अशुद्ध.	शुद्ध.	पत्र	पक्ति
तत्ते	तत्ते	२१८	७
भर्तृताडिता	भर्तृताडिता	२१९	६
जउ ति	जउत्ति	२३९	५
जाणितु	जाणितु	२४२	६
समुमितेणु त	वसुमिते शुत्त	२४७	७
सुमित वरमित	सुमित वरमित	२४२	७
मतिणु ते	मतिणु ते	२४३	५
स्तन्निमित	स्तन्निमित्त	२४६	९
सवानर्थ	सर्वानर्थ	२४७	३
दनहगारवृत्ति	दनगागवृत्ति	२६१	७
त	तत्त	२७०	११
भव	भवद्	२८७	२
बहिपुरात्	बहिःपुरात्	२८७	३
मादत्ते	मादत्ते	२८७	६
स्त्यान्या	स्त्याज्या	२८७	७
त्रिधा	त्रिधा	२८७	१०
दिनान्	दिनान्	२८८	९
स्य	स्य	२८९	११
'म्यापत्त	स्वापत्त	२९०	११
हा	दा	२९२	१०
त्युर्च्य	त्युर्च्य	२९७	७
हरियति	हरियंति	३२४	६
सधद्	सधद्	३२८	१२

છે એ અથ શ્રેણીભાષી “ શ્રી ધર્મરત્ન મકરણ ” નામના અથનું અનુલોકન થઈ શકે તેમ સાદત કરતા અતિ હાર્દ ઉત્પન્ન થાય છે આ અથના લેખક શ્રીમાન દેવેન્દ્રજી નેન અથમરેખા પ્રખ્યાત છે તેમના ધર્મ અથો ભારતના નેન વર્ગમાં પ્રખ્યાત રીતે ન થાય છે એ મહાગને આદર્શ અથની અમૃદ્ધિ ધણી નારી છે જેનના અથોની ઉપ તેઓએ સારી વૃત્તિઓ અને દીકાઓ રચેલી છે કર્મઅથ જેવા મહાન પિરામાં તેમના લેખનીએ સારૂ નૂન કર્યું છે જેમ વે. ધર્મમાં સમગ્રવાપ ભાષ્યકાર હોવાય છે, તેમ ને ધર્મમાં એ સુરિરાજ ભાષ્યકાર કહેવાય છે તેમણે દેવનદન ભાષ્ય, ગુરુનદન ભાષ્ય પ્રત્યાખ્યાન ભાષ્ય, વિગેરે લાગે લખેના છે, તે સિવાય કમઅથોની ઉપર સારી દી કરેલી છે આ વિદ્યાનું મુનિરતને ગુજરાતના મત્રી વસ્તુપાળને સારે પ્રતિભોધ આપે હતો, એ મત્રીની આગેનાની નીચેજ એ મહામુનિને સુરિવ. આપનામાં આ પુ હનું તેમના ગુરુ જગન્નથદ્રસરી હતા જેઓએ તપશ્ચળી સ્થાપના કરી હતી તે ગુરુએ પે તાના આ પ્રભાવિક શિષ્યને સૂચના આપેલી હતી કે શિષ્ય ! તારી જુદી જોઈ મે સતોન થાય છે, તારા જેવા વિદ્યાનું મુનિને ધર્મની યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરાવનારા ગુરોને મા કોઈ પણ અથ લખનાની જરૂર છે ગુરુની આવી સૂચના ઉપરથી તેણે આ ધર્મરત્ન અથ લખી તે ઉપર વૃત્તિ કરેલી છે

આ સુભોધક અને શિશુલ લેવા લાનક અથ ખરેખરો નેન વર્ગને ઉપયોગી છે આ અથમાં લખનાર સુરિનની ધારણા સર્વ અથો સફળ થઈ છે અથમરે જે ઉત્કૃષ્ટ ઉદ્દેશથી અને ઉદાર વૃત્તિથી આ લેખ લખ્યો છે, તે ઉદ્દેશ અને તે વૃત્તિ તેમાં ખેરા કાણે કાણે જણાઈ આવે છે લેખકોના જુદા જુદા નમ પાડીએ તો એ રીતે એ લેખ કોના ખે પ્રખર હોઈ ગઈ છે (૧) પોતાને માટે લખનારા અને (૨) લોકોને માટે લખનારા લેખકો સ્વાર્થા જના ધણીનાર લોકપ્રિય થઈ પડે પણ જો તેમાં સ્વાધજુદિ એટલીજ હોય કે બીજા લોકોને મારા લેખથી લલ થશે, અને તે લાભનું ધર્મરૂપ રૂણ જો તેઓ પ્રાપ્ત કરે, તો મને પુખ્ત થશે બીજાઓ ધર્મ પામે તેના લાભને હું ભાગીદાર થઈશ આવી તેની ઉત્તમ પ્રકારની ધારણા પણ ખરેખર પ્રશસનીય હોઈ છે કારણકે તેઓને તેમાં કાંઈ પણ સાસારિક લાભ પ્રાપ્ત કરવાનો અવમ સ્વાર્થ હોતો નથી

આજકાલ વ્યાપાર દ્રષ્ટિથી લેખી નખાની પુસ્તકો પ્રસિદ્ધ કરનાગ પેહના પ્રકારના સ્વાર્થા લેખકો વ્યાપારની મદદવાને અર્થે સામાન્ય લોકરચિને અનુમરી લેખ લખે છે અને લખનારાઓ તો લોકોની વૃત્તિને વૃદ્ધ કરનામજ લાભ રદનો હોવાથી એના પુસ્તકો બાહર પાડી સ્વચ્છાઈ લાભની પ્રાપ્તિની સાથે લોકોનાં મોટા ભાગમાં લોકપ્રિયતા પણ મેળવી શકે છે

આ મથ પરાપકારી મદિવેદમુરિએ તેવી ધારણાથી લખ્યો છે મથકાર આ-
દિમાં અત્તરણીની અદ્ય લખે છે કે, “ આ જાનામાં સ્થાન્ય, અને માણ પદાર્થની
મમજ ધરનારા યોગે ધણા હોય છે, તે છતાં તેઆ જન્મ, જરા મૃત્યુ, રોગ, અને
રોગાદિ વિષય પચાતીથી પીડય છે, માટે તેમણે સ્વર્ગ તથા મોક્ષાદિ સુખનુ કારણબુદ
ધર્મરૂપી રત્ન મુદ્રણ કરેલું જોઈએ ” આપુ અવતરણુ લખી, મથકાર પોતાના લેખનો
ઉદ્દેશ જણાવે છે, અને ત સાથે મથમા મગજ, અભિધેય, પ્રયોજન, અને સમધર્મ
સ્પષ્ટિકરણ કરે છે, તે પછી મથનો ઉપોદ્ધાત સાર કહે છે ઉપોદ્ધાતમા મથના પ્રયો
જનને માટે સાઈ વિવેચન કરી ઉપદેશ ઉપદેશકના ગુણનું વર્ણન કરતા મથકાર પોતાનું
પાશ્વિન્ય સાર દર્શાવે છે ઉપદેશકને માટે તેતું જે વાક્યો લખેલાં છે, તે ખરેખર મનન
દરના યોગ્ય છે તે માહેલુ એક પદ આ પ્રમાણે છે—

શુદ્ધમાર્ગોપદેશેન ચ સત્વાનામનુગ્રહમ્ ।

કરોતિ નિતરા તેન કૃતઃ સ્વસ્યાપ્પસૌ મહાન્ ॥ ૧ ॥

“ જે પુરુષ શુદ્ધ માર્ગો ઉપદેશ કરી, બીજા પ્રાણીઓપર અનુમદ કરે છે, તે
પોતાના આત્મા ઉપર થયું અતિશે મહાન અનુમદ કરે છે ”

કારણ કે, દ્વિતોપદેશ સાલગવાથી કદિ સવ શ્રોતાઓને કાંઈ એકાંતે ધર્મ પ્રાપ્તિ
થતી નથી, પણ અનુમદ શુદ્ધિથી ઉપદેશ આપીને તે એકાંતે અવરૂપ ધર્મની પ્રાપ્તિ
થાય છે

ઉપદેશના ધર્મ માટે આ અસરકારક પદ છે, આના પછના ઉદ્દગાર જૈનોના
પ્રાચિન ઉપદેશકાના હૃદયમાંથી નીડળતા હતા ત્યારેજ જૈન ધર્મની જાવનાએ આ આવી
પત્ત કપા વિન્ય ગેગ થો છે તે પછી મથકાર ધર્મરૂપ રત્નની કુનમના વિષે આર
ખ્યાન આપે છે “ આ અપાર સસારરૂપ સમુદ્ર, કે જેમા જન્મ, જરા, મરણાદિરૂપ
અનત જળ બરેલુ છે, તે અગાધ સમુદ્ર આદિ અને અત વગરનો છે, તેની અંદર
પ્રાણીઓ કર્મો વશ ચઇ નાગરી, તિર્થંચ, નર તથા દેવરૂપે ઉત્પન્ન થાય છે, અને તેમા
લભ્યા કરે છે, તેના પ્રાણીઓને મનુષ્યપણું પ્રાપ્ત થતુ કુતંભ છે કદિ તે પ્રાપ્ત થયુ,
તે પછી સધર્મરૂપ રત્નની પ્રાપ્તિ દુર્લભ છે. ” ઇત્યાદિ વર્ણન કરી મથકાર પોતાના
મથનું નામ ધર્મરત્ન પ્રકરણ એવું સાર્થક કરે છે અને આ મથ ધર્મરૂપ રત્નની પ્રાપ્તિનું
સાધન છે, એવો લક્ષ્યાય જણાવે છે, તે ધર્મરૂપ રત્નની સારી રીતે પ્રસાદ કરી, મથકાર
માનુષ્ય જાનનું માહાત્મ્ય ધણી, છટાથી વપુવે છે, મનવજીવનની મહત્તા દર્શાવરોને
તેના વિચારો એટલા બધા ઉત્તમ છે કે, વૈયાનારોના હાથો તે અતરકારક રીતે દસી જાય
છે તે વિષે મૂળમા અત્ય લેખ જના તેને પુતિમાં એવી પત્રવિર કરે છે કે, જે વૈય
વાથી મહત્ત્વ વિદ્યાને, ધર્મોચ્ચાનદ આવે છે

માન! છરાનો એક ક્ષણ પણ કેવો ઉપયોગી છે ? તેને માત્ર પ્રથમ સુકિત પર સિદ્ધ કે તો બીજા પ્રમાણ વાક્યો સાગ આપ્યા છ જેમાં એ પદ સવ જેન બધુએ તે માન રવા થાય છે

અનર્ધ્યાણ્યપિ રત્નાનિ લખ્યંતે વિભવૈઃ સુત્રમ્ ।

દુર્લભો રત્નકોટ્યાપિ સ્ખળોઽપિ યનુજાયુષઃ ॥ ૧ ॥

મમ્મદ એવા રત્નો પણ વૈશ્વવટે મુખે મેળવી શકાય છે અને મનુષ્યની આમુષ્યનો એ દહા પણ કોની રત્નોથી મેળવી શકાય નથી ૧

આ પ્રમાણે માનુષ્ય જન્મની દુલભતા જણાવી, પ્રથમર વખ રત્નની દુલભતાને માત્ર વિવેચન નથી છે અને તેને ચિતામણિની આથે સરખાવે છે, તે પ્રસંગે એક મૂખ પશુપાળનું સુખાધાર નિહાળે છે, જે ઘણું અસરકારક દ્રશ્ય છે, જેનો સાર નીચે પ્રમાણે છે

દક્ષિનાપર નગરમા નાગદેવ નામે એક ગૃહ હતો, તેને વસુધેવ નામે સ્ત્રી હતી, અને જયદેવ નામે એક પુત્ર થયો હતો. જયદેવ ધણે ચતુર હોવાથી રત્નોની પરીક્ષા કરવાનું કામ શીખવા લાગ્યો. એક વખતે તેના મનમા વિચાર થયો કે, બીજા મહિમા પથ્થર જેવા છે, ખરેખર રત્ન તો ચિતામણિ છે માટે કોઈ પણ ઠેકાણેથી તે ની શોધ કરવી આના હિતમાં જયદેવ નગરમાં ઘેર ઘેર, અને દુકાને દુકાને ફરી વળ્યો, પણ તેો કોઈ ઠેકાણેથી ચિતામણિ ન મળ્યું. આ દિન રાત્ર તેણે પોતાના માનામિતાને જણાવ્યું કે, આ નગરમા ચિતામણિ રત્ન મળતું નથી માટે તે મેળવવા હું બીજા સ્થળે જાઉં છું. માતાપિતાએ કહ્યું પુત્ર ! ચિતામણિ ક્યાઈ હોયજ નહિ તે તે માત્ર કે પના છે તે વિરેની પાત્ર છોડી દે જે બીજા રત્નો મળે છે, તેનથી વેપાર કર જેથી તને અપાર લક્ષ્મી પ્રાપ્ત થશે. માતાપિતાના આ વચન જયદેવે માન્યા નહિ તે દક્ષિનપુર છોડી બાહ્યે નિવસી પડ્યો અને સ્થળે તેણે ચિતામણિની શોધ કરી, પણ કોઈ સ્થળે તેો પત્તા મળ્યો નહિ ફરતા ફરતા તેો એક વૃક્ષ માલમ્મ મળ્યો તેણે જયદેવને કહ્યું કે આ સ્થળે મહિનતી નામે એક મહિની આપું છે તેમા ઉત્તમ અને શ્રેષ્ઠ મહિમા મળી શકે છે, તે સાંભળી જયદેવ તે સ્થળે ગયો ત્યાં એક પશુપાળ જોવામા આવ્યો. પશુપાળના હાથમા એક પથ્થર હતો, તે જયદેવના જોવામા આવ્યો ચિતામણિ જે જાણનાર ચતુર જયદેવે તે પથ્થરને જોયો ત્યાં તેને તે લક્ષણોથી ચિતામણિ માન્ય પડ્યો. હવે પામેલા જયદેવે પશુપાળ પાસેથી તે પથ્થર માગ્યો એણે પશુપાળે કહ્યું, લાકડા તારે આ પથ્થરનું શું કામ છે ? જયદેવે કહ્યું આ પથ્થરો મારે ઘેર લઈ જાય, અને નાના બાળકોને ગમવા આપીશ પશુપાળે કહ્યું અહીં આવા બીજા પથ્થર મળ્યા છે તે લાકડાં આ પથ્થરની થી જરૂર છે ? ઘણું ક્ષમણ્યો, પણ સમજ્યો નહિ અને ઉપકાર કરવાની તેને રીત ન હોવાથી, તેણે તે પથ્થર જયદેવને આપ્યો.

નહિ, પહી ચતુર જયદેવે વિચાર્યું કે, આ મૂખ પશુપાળા આ વિતામણે છે એવી ખબર નથી, તેમ એનું શુ મહત્ત્વ છે ન પણ જાણતા નથી તો આ વિતામણે તેનું જાણે શુભ કરે મટ તેને એના મહત્ત્વની ખબર પડતી જોઈએ આવું વિચારી જયદેવે કહ્યું અરે બન્ના માણસ ! જાને છ એક પથ્થરો હો છે તે વિતામણે તન છે તે મણિની આરાધના કરવાથી તારા અવ સાન્નિધ્ય પુરા થશે, માટે તે તારી જરૂર નથી, તેનો લાભ તું પોતેજ મેળવ મૂર્ખ પશુપાળે ખ્યું તારૂં જો આ વિતામણે છે એ વાત ખરી હોય નો, હું ચિતવું છું કે એ મણિથી ઘણા મોર કેટલા દાગાડો વિશે મને પ્રાપ્ત થાયો મૂખ પશુપાળના એ વચન સાભળી જયદેવે હસી પડ્યો તેણે કહ્યું ભોળા માણસ ! એમ કહેવાથી તારા વાન્નિધ્યનો લાભ થાય નહિ પ્રથમ ત્યજ ઉપનાસ કરી, તે મણિને ગાનેક ઉપર સ્થાપન કર પત્રી નેની વિધિથી પૂજન કરી, અને પ્રજ્ઞામ કરી જે માગવું હોય તે માગી લે પશુપાળે તે વાત માન્ય કરી, પત્રી તે મણિને લઈ પોતાના ગામ તરફ ગયો જયદેવે જાણ્યું કે આ પુણ્યદીન છે, માટે તેની પાંચ મણિ હશે નહિ તેથી તેની પાછળ જવું જોઈએ

આવું વિચારી જયદેવે તેની પાછળ ચાલ્યો માર્ગમા આવતા પશુપાળે તે મણિને સંબોધીને કહ્યું, અરે મણિ ! આ બકરીઓ વેચી તેના દ્રવ્યથી ચંદન, કેત કમ્પુર વિગેરે લઈને તારી પૂજા કરીશ પછી તું મારા મનોરથ પુરા કરજે વગી કાજીનાર રહીને પાછું મણિને પુછ્યું, મણિ ! હજી ગામ દુર છે, માટે રસ્તો ખુટે તેવી કાંઈક વાર્તા કહે જો તું વાર્તા કહી જાણ્યો ન હો તો સાલગ, તું તને એક વાર્તા કહું ગાઈ હાથના દેગમા ચાર હાથનો દેર નહે છે, આ વાગમા ગાઈને ગલ કવી હોઈ કાજી કે, એક હાથના દેરામા ચાર હાથવાળો દેર રહી શકે છે આમ પશુપાળે વાત કહેતા માડી, પણ મણિ તો કાષ્ઠજ બેઠો નહિ, એટલે જાણપાળે ગુસ્સો કરીને કહ્યું અરે મણિ ! તું હુકા રો પશુ આપતો નથી, તો તારી આગળ શુ વાત કહેવી ? આ ઉપથી તારામા વાંઝિત પૂણ્ય કરવાની આશા થી રીતે રાખી ગમય ? તારૂં ચિતામણિ પ્રાપ્ત બોલુ જ છે, તેથી તારે માટે ત્રણ ઉપનામ કરી, દષ્ટ ભોગવવું નકામું છે, અને હું તો રાગ અને પાશ વગર એક હાથ પશુ રહી શકું તેમ નથી, અને મને બુખ્યો મારાંને માટેજ તે વાણીનાએ તને વખાણ્યો હશે અહીંથી દુર ચાલ્યો જ આ પ્રમાણે કહી તે પશુપાળે મણિને દુર ફેળી દાંધો પાછળ ચાલ્યા આવતા જયદેવે તે મણિને લઈ લીધા અને તેની વિધિ પ્રમાણે આરાધના કરી, તેથી જયદેવે મોટા ધનાઢ્ય થયો ધનના પ્રમાણથી માર્ગમા આવતા મહાપુર નામના નગરને રીરે આવી ન્યાના સુધ્ધુદિ નામના ગેઠની રત્નનની નામે પુત્રીને પરણ્યો દાન ગમીતા મોટા પરિહાર ચાલે તે પોતાને વતન આવી અને માતાપિતાને પ્રીતિથી મળ્યો

આ દર્શન આપી અચમરે માનુષ્ય જાતની અલગ વર્ગ એ ચિતામણી જેન સમાન છે, એ સિદ્ધ કરી આપ્યું છે દેવ, નારદી અને તિર્યચની પ્રતિ એ સામાન્ય મણિઓની આલમ છે, તેનો શોધ કરના જામનો એવો પ્રાણી આ મનુષ્ય ગતિરૂપ ઉચ્ચ મણિવાળી

ખાણ મેળવી રહે છે ત્યાં પણ ચિતામણીની આજ્ઞા જિલ્લાપિત્ર ધનપાણ ચિતામણી
પ્રાપ્ત થયો દુઃખ છે પણ તેણે મણિ પુણ્યરૂપ ધનવાન જન્મદેવ સમાન પ્રાણી મેળવી
શકે છે અને પુણ્ય વળગે પશુપાત્ર સમાન પ્રાણી તેને મેળવી શકે નથી અને કિ
મેળવી શકે, તો તે તેને ગુમાવી ? છે

આત્મ મનોરજક દષ્ટાંત આપી અચકાર ઉપદેશાત પૂર્ણ કરે છે અને તે ધર્મ
નનો કેવા ગુણસાલો મનુષ્ય મોઝ થાય, તેવો આજ્ઞેપ કરી અચનો આરભ કરે છે
ધર્મની ચોખ્ખા ધરાનારા પુરુષા કેવા ગુણ જોઈએ ? તે ગુણને નીમવાર દર્શાવે છે જે
ગુણોની મધ્યા ઓપીશની છે તે પ્રત્યેક ગુણને માટે ઉત્તમ વિવેચન કરી, તે વિષે
ઉત્તમ દષ્ટાંતરૂપ કથાઓ આપે છે કથાઓમાં અથમરે પોતાની જુદીનું સામર્થ્ય સાક
દર્શાવ્યું છે અન્વય અને વ્યતિરેકથી કથા દષ્ટાંતો વ્યાપી, વાચકોમાં અતક્રમ્ય શુભ
સરકારથી રસભરિત અને તે તે ગુણોમાં રાગી કરવાને તેમાં સારૂ અથન કરનામાં આનુ
છે દરેક કથા આદ્યત વાંચ્યા પછી તે તે ગુણ ઉપર હૃદય પ્રવેશનરૂપ વર્તી તથા રસરમે
કરી પ્રજ્ઞાત એક રસિક થઈ જાય છે

આવા ગુણદર્શક અથો જૈન પ્રજ્ઞાની આગળ અવસ્થ મુશ્વાની જરૂર છે કારણ
કે જૈન પ્રજ્ઞાના જાનોવનો મુગ હજી આરભાય છે સારાસારની પરીક્ષા કરવા ઉપર
અધિક લગ્ન રાખી તથા યથાશક્તિ વિવેચી થકાના પવિત્ર પદો હજી તેમને લીખવાના છે,
તેણે યુગના આરભ મળે આવા ઉત્તમ પુરુષો દેશી ભાષામાં ઉતારી તેમની આ
ગળ ધરવાથી ઉભયે મહાન્ લાભ પ્રાપ્ત થાય છે જૈન મંથનરોની પદ્ધતિને અને આજ
સુધીમાં જે કાંઈ અનુભવ થયો છે તે ઉપરથી એટલું કહેવાની અને હિમ્મત આવે છે ?
જૈન અચકારા પ્રાપ્ત કરીને સમમધારી હોય છે, અને તેથી તેઓના ક્ષુદ્ર હૃદયોમાં ઉચ્ચ
આગ્રિથી વાસિત હોય છે આથી કરીને જન્મરે તેઓ અથ લખના તત્પર થાય છે,
ભારે તે પોતાના ક્ષુદ્રાંગે આનંદ બીજા અધિકારી મનુષ્યના હૃદયોમાં રેડી નૃમિ પાની
સતોષ સાથે આનંદનો અનુભવ આપે તેની અથ રચના રચે છે પ્રાચીન સહિતકારોના
એવો મિદ્ધાતિ ■ છે, કરી જે અચકાર પોતાને મળેલો ઉચ્ચ અને શુદ્ધ આદર્શ અથ
હૃદયોમાં રેડવાની અચળતાથી તેમનામાં લેખનકળા જન્મ પામે છે તે વસ્તુ આ અથના
મેખમાં જણાય છે

આ અથમાં દરેક ગુણ ઉપર આવેલી કથાઓ ધાર્મિક અને કાષ્ઠ સાંસારિક વ-
સ્તુઓથી ભરેલી છે કથામાં નસતમ સક્ષિપ્ત યજ્ઞો જોષક વાક્યો અને ધાર્મિક સત્ત
વચનો વાચકને વાચનના રસમાં જુલાવના કથને આદિથી અત સુધી વાચવાની જીતાસા
ડરાવે છે બાપાંતરની ભાષા સરળ છે કાંઈ કાંઈ રચણે અલ્પ રસની આભાસ થાય છે,
તથાપિ એકદર મૂળનો અર્થ સમજી સમજી તેની પદ્ધતિ રાખેલી છે જે કાંઈ અલ્પ
આભાસ દેખાય છે તે ભાષા લેખકના દેસની પદ્ધતિને લઈને યથેલ હોય તેમ લાગે છે.
નૃણ સાથે વાંચી જરાજર અથ કરી અભ્યાસ કરવા ધારે, તોપણ તે બની શકે તેમ

તેમા ખુશીની નાન એ છે કે, બાપાતરફે માગતી બાગી બાપાતર પાણી નાં મળેલું છે
મૂળ સમૃદ્ધ અને માગધીની મુદિને માટે પણ સારો પ્રયત્ન કરેલો ॥

આ અતિ ઉપયોગી પ્રયત્નને જન ગૃહસ્થો નાચતા બાપા જે જ્યારે આના
આવા પ્રયો બહાર પડે ત્યારે જોતોની યાન સમૃદ્ધિનો પ્રમાણ જગતમા સર્વે સ્થળે
જણા, આનંદ, જૈન નિવાનોએ પોતાના સાવાર્ન બધુએની સ્ત્રી સેવા કરી છે તે
આવા પ્રયો જોવાથી મિદ્ધ થા જાય છે વિશેષ લખવાનો આનંદ આવે છે કે, પાલીતા
ણાના થી જૈન ધર્મ વિદ્યા પ્રમારક વર્ગે જે કામ હાથ ધાર્યું છે તે સર્વ જૈન વગને આ
દગણીય છે જૈન પ્રભુમા પોતાના પાચીન મથોના વાચનની પ્રજિદ્ધિ થાય, તેમા ઉત્તમ
દેવુથી એ વગ જે કામ કરે છે, તે ખગેખર પ્રસસનીય છે વર્ગે જે સંનિષ્ઠાથી અને
કોમળ ભાવથી આ પુસ્તકને ઉદ્ધાર કરી જૈન વગ સન્મુખ રજુ કર્યું છે, તે તેમનો
દેવુ અને શ્રમ મર્યાદા થને એવી હુ આશા રાખુ છુ પુસ્તકની છપાઇ, બધાઇ અને
સફાઇ જોતા તેની અતિ પ્રિયત ગણવામા આવી છે, તે પણ તે પ્રગતી ઉદારતાનુ શુભ
ચિન્હ છે

આવા આના પ્રયોનો ઉદ્ધાર કરવાની ઇચ્છા રાખનારા કમળી જૈન ગૃહસ્થોના
નામ ધણી વાગ સાબળવામા આવે છે એવી એ ગૃહસ્થોની ઉદારતા ખગેખરો ધન્યવાદ
ધટે છે આ સુદ્ધ પ્રથના અગ્ર ભાગ ઉપર પણ એ- સ્વગતસી કમળી ગૃહસ્થ મુર્તિ
નુ નિરીક્ષણ કરી, અને તેની નીચે “ સ્વર્ગધિ શેઠ પ્રીત્તસી હરમણ ” એવુ નામ
વાચી દરેક જૈન વનાન ગૃહસ્થે નિચારતુ, અને નીચેનુ પિતિ રાક્ય સ્વમણમા રાખતુ

“ ધર્મઃ કીર્તિર્દય સ્થિરમ્ । ”

આ પ્રસંગે વળી નિરોપમા જણાવનાનુ કે આ જૈન ધર્મ વિદ્યા પ્રસારક વગતી
પ્રમાણિત, ઉત્સાહ અને શુદ્ધ હૃદયથી સેવા કરનાર તથા આનંદ અને મધુકર
[આસન્] મા “ સત્ત્વરણોપાસકે શિવ ” આવી ગણમાળાથી પ્રખ્યાત શા.
જિનજી દેવશીને સપૂજ્ય અભિનંદન ધટે છે જે આત્મિક સેવા કરવામા આનંદ અ
નુભવતા જોતોના ધાર્મિક અને સામારિક ઉદ્ય માટે સ્વપણેલા મડળોમા અગ્રેસર
કર્તા કરનાર તેમના આ સ્તુત્ય પ્રયાસને માટે મોહુ માન ધગવતા જોતાની ઇચ્છા દર્શાવી
તેમનુ અને તેમના વર્ગનુ હુ સતત કલ્યાણ આહુ છુ

લાવનગર,

તા ૮-૨-૦૬ માધ શુક્ર ૧૫ સ ૧૯૬૨

શાસ્ત્રી નર્મદાશ કર દામોદર,

ભાનગર હાઈસ્કૂલના સમૃદ્ધ શિક્ષક

પુસ્તક ૧ છુ. જૈનોના ચેત્ર અક ૬ ઠા.

શ્રી ધર્મ ચેત્ર પ્રકરણ—પ્રથમ ભાગ આ પુસ્તક તેના પ્રસિદ્ધ હતાં માળી તાણાવાળા શ્રી જૈન ધર્મ વિદ્યા પ્રસારક વર્ગ ” તરફથી અમને અભિપ્રાયાર્થે એ મળ્યું છે આ પુસ્તકનું ક મોટા ૬૦૭ પૃષ્ઠ છે, અને તે શ્રેષ્ઠ ખીઅસી કરમણના નમણે જાપાવવામા આવ્યું છે આ પુસ્તક મુગ માગધી લાવામા લખાએડ હતું, તેનું ચુજગની વિવરણ કરાવી મુગ સાથે ચુજરાતી ટીકા આ પુસ્તકમા આપરામા આવી છે વળી વિદ્યાર્થીને, અભ્યાસ કરનારને સુગમતા પડે તે માટે પુસ્તકના ચોક્ક ભાગ સુધી મા ધી સાથે તેની સરકૂત જાણ પશુ આપવામા આવી છે, જે શૈલી અભ્યાસ કરનારઓને અતિ સુખ તાવાળી થઇ પડવા સભવ છે

આ નિભાગમા આનકના એકવીસ ગુણ વિશે વર્ણન કરવામા આવ્યું છે અને ને દરેક ગુણના વર્ણન પછી તેનેજ વગની એકે- સ્મીક કથા આપવામા આવી ડ જેથી વાચકના હૃદયમા આવક ગુણ ફસાવવાનો આશય પરિપૂર્ણ થાય છે કથાઓ વિશેરે રસીક છે પરંતુ મુર્તિપૂજક જૈન બધુઓને વધારે ઉપયુક્ત છે શરૂઆતના ચાલીશીક પૃષ્ઠમા આપવામા આવેલ ઉપોદ્ધાતમા ધમ તે શુ ’ અને તેની જરૂર શા માટે છે ? એ વિષયોપર તો બહુ સાક વર્ણન કરવામા આવ્યું છે તેમા ધર્મની વ્યાખ્યા નીચે પ્રમાણે આપવામા આવી છે

દુર્ગતિ મસ્ટતાન્ જતૂન્ યસ્માદ્દાર યતે તત* ।

યતે ચૈતાન્ શુમાસ્યાને તસ્માદ્ધર્મ ઇતિ સ્મૃત ॥

દુર્ગતિમા પડનાર પ્રાણીઓને [પ તા] ધરી સખે અને સુગતિએ પહોચાડે તે ધમ કહેવાય છે

શ્રી જૈન ધર્મ વિદ્યા પ્રસારક વર્ગ તરફથી જે પુસ્તકો પડતર કિમતે વેચાય છે, તેમા આ પુસ્તક પશુ છે તેની શૈલ્યતા અને કમ્પા પ્રમાણમા તેની કિમત રૂ ૦-૦-૦ રાખવામા આવી છે તે કાંઈ વધારે ગણાય હિ તેમા શ્રેષ્ઠ ખીઅસી કરમણનો ફોટો પશુ આપરામા આવ્યો છે આ વર્ગ આવા પુસ્તકો દ્વારા રવગધુઓ પી સારી સેવા બળ્ય હતો રહે એમ અમે કમ્પાનીને કહીએ

મુબઈ સમાચાર શનીવાર તારીખ ૨૪ મી માર્ચ ૧૯૦૬

“ શ્રી ધર્મચેત્ર પ્રકરણ ”

શ્રીમાન દેવેન્દ્રચરિ વિરચીત “ શ્રી ધર્મચેત્ર પ્રકરણ ” નામ ના પુસ્તકનો પ્રથમ ભાગ (મૂળ અને ચુજગની લાભાતર સાથે) પાલીનાજી ખાતેના શ્રી જૈન ધર્મ વિદ્યા પ્રમા

તક વર્ગે તરફથી ઇપારી, પ્રતિદ્ધ કરાયા આપ્યો છે, જેની એક નકલ અમારી ઉપર અવનોંડનાય મોકલનામા આવી છે, તેની પહોંચ માન સહિત સ્વીકૃતિએ છીએ આ પુસ્તક કન્ઝ સુધરીના રહીશ સ્વમસ્થ ગેક ખીઅસી કરમનુના અમણ્યે તેમના પુત્રોએ પોતાના ખચ પ્રગટ કરાવ્યું છે, અને આવી રીતે જ્ઞાન દાન કરવામાં, બાહેર પડવા માટે તેઓને મુમારકમાદી આપનામા આવે છે ઉન્મણા વિગેરે પ્રસંગે શ્રીમત જેનો આ પ્રમાણે પ્રાચીન આદિતના ઉત્તમ અથો ગુજરાતી ભાષાનર સાથે બાહેર પાડવામાં ધ્યાન આપે, તો જેન ધર્મન અનુપમ અથોનો સારો ફેલાવો થવા વગર રહે નહીં “ શ્રી ધર્મ રત્ન પ્રકરણ અથ ” ના મૂળ રચનાર શ્રીમાન્ દેવેન્દ્રસૂરી નામના જેન ધર્મ ॥ એક સમયે વિદ્વાન થઇ ગયા છે, જેમણે તે અથ માગધી તથા સરકૃત ભાષામા લખેનો હતો આ અનુપમ અથનો લાભ આમાન્ય શિક્ષણ પામે ॥ માણ્યો લખ શકે, એવા ટેવથી તે ગુજરાતી ભાષાતર સાથે પ્રગટ કરવામાં આપ્યો છે જે જેનશૈલીવાળા મુનિ માહારાજના રાધમાધી આના અથો પસાર કરવાની તજવીજ કરનામા આવે, તો જેન ભાષ્યો પોતાના ધર્મના આના રસીઝ અથો પ્રત્યે વધારે શ્રદ્ધાળુ બને છે, અને તે પ્રત્યે વધારે માનની નજરથી લુએ છે પાતીનાણા જેવા મદાન્ તીથ ગ્યાને વિદ્યા પ્રસારક વગેરે પદ્ધિત મુનિમાહારાજે ના સમાગમમાં આવવાની સારી રીતે તક મળતી હોવી જોઈએ, અને તેનો તેઓને સારી રીતે લાભ લેવાની આવશ્યકતા છે આ અથમા આવકના એકવીશ ગુણો ઉપર એકવીશ કથાઓ વર્ણવેલી છે, જે જેનોને યોધક તથા ગ્રીક વાગ્યા વગર રહે નહીં

‘ તરંગ ’ પુસ્તક ૧ છુ અક ૧૦ પૌરા ૧૮૬૨.

ધર્મ રત્ન પ્રકરણ—પાલીતાણા જેન ધર્મ વિદ્યા પ્રસારક વગ તરફથી આ નામનો વિશાળ અથ અમેને અભિપ્રાયે ભેટ મળ્યો છે તેનો સ્વીકાર કરતા અમે હવે પ્રશીત કર્યા વગર રહી શક્યા નથી આ વગ જેન ધર્મનાં લુનાં મહાન્ આચાર્યોના નિષ્ઠિત પુસ્તકો ઇપાવના માટે ધણોજ ઉત્તમ પ્રમરનો પ્રયાસ કરે છે, અને ભાષાતર કરવાનું કામ એટલી વિશેષ કાળજી પૂરક કરવામા આવે છે કે, વાચનારને મૂળની સાથે ભાષાતર મેળવતા ભાષ્યે વડાનુ ઢરણુ રહે છે આવા ઉત્તમ પ્રતિના અથો બહાર પાડવાને આ વગ શ્રીમાન્ ગૃહસ્થોની મદદથી જે પ્રયાસ કરે છે, તેથી તે અમસ્ત જેન કામને મોટો ઉપકાર કરે છે, એમ કહ્યા વગર ચાનવું નથી આ ઉત્તમ અથમા આવકના એકવીશ ગુણુપર એકવીશ કથા શ્રેષ્ઠ રીતે વર્ણવેલી છે સામાન્ય વાચનારને થણુ તે સહજ અમગ્ન શકાય તેવી ૬ વર્ણી લગભગ ૬૦૦ પૃષ્ઠો મોટા અથ હોના છતા તેની કિંમત અતિશે જુજ એટલે બે રૂપીઆ રાખી છે અમે આશા રાખીએ છીએ કે, શ્રીમાન્ જેન, ગૃહસ્થ જે આ વર્ગને આવી રીતે મદદ કરતા રહેશે, તો આ વર્ગ જેન સાહિત્યને આગળ નધાવવાને પોતાનો ઉત્સાહ વૃદ્ધિગત કરશે

સમાતન ૪ન ક્રેલુઆગી ૧૯૦૬ પુસ્તક ૧ લુ અ = ૭ ગો

શ્રી ધન રત પ્રગ્લ નામો—એ અથ પારીતાજા જેન ધન વિદ્યા પ્રગરક વગ તરફથી બેટ દાખન મળ્યો છે એ ઉપર સાથે ગી.પરીએ છીએ, નેમા થ રક ૥ એ વીસ ગુણુ વર્ણન આપ્યું છે અને તે સાથે તે તે ગુણની ૨૧ કથાગો આપવામા આવી છે આખો અથ એ ગાઓ ને ગુણો ૥ વર્ણનથી શરેતો છે તે વાયસ લાયક છે

પા.ગ. ગણુ શ્રી ૧ ૦ ગુનાર

લી. મુનિ મોહનનિજયથ.

પતિ શ્રી માનનિજયથમુરિ રચિત ' શ્રી ઝર્મ સમ્રાટ ' તથા શ્રી કેવે મુરિ રચિત ' શ્રી ધર્મરત્ન પ્રગરણ ' નામ ૥ એ અતિ ઉત્તમ ગ્રંથો બેટ તરીકે અભિપ્રાય જણાવવા અથ આપણા વા. તરફથી મોહનવામા આન્યા છે, તે અમને પોદોઆ છે વાચના એટલે જાણે આન્યા ઉપર થાય છે કે, એ બે ગ્રંથો આવકેને ગોધ લેવા માટે નનસ્ય ઉપયોગી થઈ પડવા જોઈએ હમણાના વખતના ધણા ગ્રંથો બહાર પડ્યા છે પણ આ ગ્રંથો તેના કરતા પણ નિર્ગે. ચનીઆતા થઈ પડે એવો આસપ સમજવામા આવે છે જા પાતર ધણજ સરસ, મુદ્દ, અંગે સરળ રીતે કરામા આન્યુ છે મન આથે માગધી તેમજ અસ્તુન પોદો અને દીગ ભાગાનર સાથે આ ગ્રંથ કરવામા આ વર્ગ અતિ પ્રસસ કવા છે શ્રીઆ ગ્રંથો અથ ડખાવવા માટે જે ગ્રંથો આપી છે તે મુનિપાન છે આ ગ્રંથો સત્તરો. નરનાર શ્રીઆઓ ભરિખ્યો રિરે આવા કાવો કવા કરનારમા નિર્ગેપ ઉગમવત થઈ પુણ ઉપાગન કરશે એવી આના છે દરેક દેને આ ગ્રંથનાની અકે નં. ધનના સ ગ્રંથ માફ પોતપોતાના ધરમા બોધાય ખરીદ કાવી જોઈએ છીએ એની અમારી ખામ બનામણુ છે આ ગ્રંથોના જેવા જો બીજા ગ્રંથો આતીજ દળમા પ્રગટ કરવામા આવે તો, તે સાડુ તેમજ આનક આદિ મનન કરવા માટે બજાજ ત્રિસ થઈ પડશે બાઈનીગ તમજ પુમ ધલાજ સારા છે કાગળને કછ વધારે જાડા વાપરવામા આવશે તો ભરિ પમા ફાટનાની દહેશત ગ્હેશે નહીં માટે કાગળ બોડા વાપરવા મારી ડેરટની બના મણુ છે આવકના એકધીસ ગુણો ઉપર જે કથાઓ આપવામા આવી છે તે ધણીજ ગોધ લાયક, અને રસીક છે મનુષ્ય જન્મ, અને ધર્મરૂપ રતનું વિવેચન ધાર્મિક જનો પુટિ કરવા માટે શ્રેય છે જેની રીતે ગુજરાતી ભાષા સમજનાવાળા માટે આ ગ્રંથમા ગુજરાતી ભાષાતર વપરશે છે, તેવીજ રીતે હિંદુસ્તાનીઓ લીલી ભાષા વાપરને ગ્રંથ પ્રગટ કરવામા આવે, તો તે ધણુજ શ્રેય ગણાશે

जैन विवेक प्रकाश पुस्तक ४ बु. अंक ६ छटो.

श्रीमान् देवेंद्रमूरि विरचित, धर्म रत्न प्रकरण मूल और गुजराति भाषांतर सहित, प्रथम भाग, श्रेष्ठ स्त्रीअर्सी करमणके स्मरणार्थ पालीताणा जैन धर्म विद्या प्रसारक वर्ग तरफसे छपको हमको उनके अभिमायार्थ भेट मिला है, सो प्रसन्नतापूर्वक स्वीकार किया जाता है

उक्त ग्रंथमें श्रावकोंके एकौंस गुणोंको अत्यंत अल्हादजनक बोध दिया गया है. जिसमें एकेक गुणका यथावस्थित स्वरूप और उनको दृढ़ करनेके लिए तदपयोगी एकेक दृष्टान्त लिखा गया है. जिसके यांचने और मनन करनेसे आत्माको तत् तत् गुणानुयायी प्रवृत्ति के स्वादानुभूतना और तत् तत् गुणोंकी उपादेयताकी आवश्यकता समझनी जाती है ग्रंथ कर्त्ताने उपादेय गुणोंकी आवश्यकताके लिए स्पष्टाक्षर और प्रमिताक्षरमे आवेष्टुब चित्रविचित्र दृष्टान्त दाष्टांतिकोंसे मनोरजनतापूर्वक प्रबोधक अच्छा विस्तार किया है. मूल और भाषांतरकी भाषा विचक्षणोंको अत्यंत चित्ताकर्षक और अभिरुचि प्रवर्धक देखी जाती है यह ग्रंथ देवेंद्राचार्य विरचित होनेसे उनको प्रशंसा जीतनी कहे, इतनी रुमी है, क्योंकि कर्त्ताने जैन न्यायके और नय भिन्नियोंके ऐसे ऐसे ग्रंथ रचे हे की, जिनको प्रशंसा महान् विचक्षण जनोंनेभी उद्धर्ण करकेभी जैसी सुनीयी, वैसीही बदनद्वारा सहस्र जिन्हासे प्रसंगानुसार प्रकाशित करनेकी आवश्यकता कही है

यह ग्रंथ रोयल अष्ट पेजी अर्दाज ६०० पृष्ठों और ग्लेज कागजपर छपके पकी जिल्दसे बांधा है, तथापि प्रकाशकने सार्वजनिक हितार्थ मात्र रुपया दोढ़ी कीमत रखी है. सो अत्यंत हितचित हितार्थिता प्रकाशीत करता है. हम यह कहनेकी और शिथिलनेकी आवश्यकता

સમત હે કૌં, એસે ગ્રંથોકે ભાષાતર હોનેકી અત્યત આવશ્યકતા પી,
સો ઉક્ત વર્ગને પૂર્ણ કરી હે. ઇસલે ઉક્ત મહોદય મઢલની જૈન કોમ
આભારી હે. ઔર મ્વલ્પ મુલ્યસે સમર્પણ કરનેસે અપને કૃત્યમેં અધિક
અભિરૂચિતાં પ્રકાશિત કરી હે ધન્ય હે એસે મઢલોકો એસે હિતાર્થી
કાર્યોપર દત્ત ચિત્ત રહતે હે. જિસકે ઉપરોક્ત ગ્રંથકી આવશ્યકતા હોય,
ઉનોને નિચ છિલે પતેસેં મગવાય લેના.

શ્રી જૈન ધર્મ વિદ્યા પ્રસારક ધર્મ—

પાલીતાણા

કુમળુ વહી ૮ વાર નની

શ્રી મુનિ ગુજયંદલ.

(કુમળયંદલ મહારાજના શિષ્ય)

શ્રી જૈન ધર્મ વિદ્યા પ્રસારક વા તરફથી સિવજીભાઈએ આપેલ પુસ્તકો ધર્મ
સમ્રાટ અને ધર્મ રત્ન પ્રશસ્ત્ર, એ નામના પુસ્તકે અપૂન જોઈ મને આનંદ થાય છે કે,
એવા પુસ્તકો જે મૂળ સહિત ભાષાતરણના બહાર પડે, તે ધણુ છુલોને લભ મળે અને
મૂળ મધ કાપમ રહે હાવના સમયમા ધણુ પુસ્તકો બહાર પડે છે પણ મૂળને ઉડાડી
નાખે છે, તેથી મૂળ કવોનો આગમ સમજાય નહિ જે મૂળ સાથે રહે તે મૂળ મધ રહે
અને 'સમજણ પણ પડે માટે મૂળ સાથે રાખવો એ ઉત્તમ છે વિશેષ એ ખુની કે પ્રાકૃત
ઉપર સરકૃત ચમ્કો આપેલ છે, તેથી મારા જેના અન્ય મતિવાળાને સાથે સરકૃત
તેમજ પ્રાકૃતનું પણ જ્ઞાન વધે છે પ્રાચીન વા આર્યવિન મથો છપાવના નિયાર હોય તો,
મૂળ સારે રાખના, જેથી જૈન ધર્મના મૂળ વિચારો જાણનામા આવે, અને પૂર્વોચારોના
આપણે આભારી થઈએ અરે સિવજીભાઈ ! તમને કેટલા ધન્યવાદ આપુ ? જે આગતો
બધો શ્રમ પરને માટે ઉપાડો છે પણ પરોપકાર કરનાર પૃથ્થ પોતાને માટે શ્રમ માનેજ
નહી અને માને તો તેનાથી મોગ કાર્ય પણ, બની શકેજ નહીં હાનના જમાનામાં પૈસા
આપનાર તો મળે પણ પરાર્થ સાધનાર ન મળે, તે ઉત્તમ કામમાં તમને પરમાત્મા વીર્ય
આપો, એ અમારી ઘાનના છે કોકોનો જેમ મુદારો વધારો જલદીથી થાય, તેવા કાર્ય
કરો અપાર સસારમાં જે સુકૃલ આ દેહથી થાય તેજ કરવાના છે તમારા જેવા

નરરત્નો આ પૃથ્વી ઉપર ધન્યા થાઓ તેથી વળા છવેને લાભ મળે એ દાવની એક આપુલીથી જેમ થોડું કાર્ય થાય છે, અને પાંચ વધારે ભેગી થાય છે, ત્યારે ધારેન કામ બને છે, તેમજ તમારા જેવા બીજા થાય તો ઘણા કાર્ય પાર પડે આ જગતમાં તમ જેવા પુરોનાની ખામી છે, પણ કેંઈ દ્રવ્યની ખામી નથી માટે ઘણા નરરત્નો થાઓ તમાગ શુભ વિચારોમા મારા જે સુવિચારો હોય તે તમને મદદ કરો રે લલ્ય પુરોના ! આના ઉત્તમ પુરપના કાર્યમા તમારાથી બનતી સદાય આપો, અો તેથી પુણ્યના ભાગી થાઓ વધારે શુ કહેવું ? પરાય પુરપને તો પોતાનો દેહ અર્પણ ક વો, એ પણ થોડું જ છે

‘ આત્માનંદ પ્રકાશ ’ પુસ્તક ૩ જી સ ૧૯૬૨ માહિતી અંક ૭.

શ્રી ધર્મરત્ન પ્રકરણ ભાગ ૧ લો—આ પુસ્તક પાત્રીતાણાના શ્રી જૈન ધર્મ વિદ્યા પ્રમારક વર્ગ તરફથી અમને ઉપહાર તરીકે મળેલું છે, તેને પ્રેમ સહિત સ્વીકારીએ છીએ આ મથ જૈન ધર્મના મથકાર તરીકે પ્રખ્યાત થયેલા શ્રી દેવે દ્રસૂરિએ રચેલો છે મથ કર્તાના નામ ઉચ્ચત્રી તેની કૃતિ માટે જેટલી પ્રશસા કરીએ તેટલી થોડી છે ઉત્તમ મથકારની કલમ સર્વ મથને કીર્તિનાળી છે આ મથની ગેલી એી હંચી છે કે, જે સહ દ્ય વાચકોને ઉત્તરોત્તર વિશેષ લાભ આપે છે, અો ધાર્મિક શ્રદ્ધાને ક્ષણે ક્ષણે પ્રબળ કરે છે મથનો લેખ સરકૃત અને માગધી બન્ને ભાષામાં બે, તેની આવા મથનો લાભ સા માન્ય શિક્ષણ પામેલા મનુષ્યો લઇ શકના નથી, માટે તેના મથના ભાષાતરની અવશ્ય જરૂર હતી, તે આ વર્ગે પૂરી પાડી છે વિશેષ સતોષની વાત એ છે કે, તેનું મૂળ સાથે ભાષાતર કરેલું છે આ મથના પ્રથમ ભાગમા આવકના એકવીશ ગુણો ઉપર એકવીશ કથાઓ વર્ણવેલી છે, તે કથાઓ ધાપી બોધક, રસિક, અને વાચકને આનંદદાયક છે મથના ઉપોદ્ધાતમા મનુષ્ય જ મ અને ધમરૂપ રત્ન વિષે સાદુ વિવેચન કરેલું છે, જે ધાર્મિક હૃદયને પૂજા પુષ્ટિ આપનારૂં છે ભાષાતરની ભાષા સરલ છે, તથાપિ કાષ્ઠ કાષ્ઠ રચેલે ભાષાની રસિકતામા ખામી આવે છે, તે માત્ર ભાષાતરકારની દેશ ભાષાની શૈલીને લઇને લાગે છે, તથાપિ મૂળનો આશય મથાર્ય લાવવાને સારો પ્રવત્ન કરવામા આવ્યો છે મથની શુદ્ધ છપાઇ, સપાઇ, અને બધામણી સારી કરી, મથના સ્વરૂપને મુદ્દ બનાવવામા આ લુ છે, તે છતાં મૂલ્ય સ્વરૂપ છે

આવા મથનો ઉદ્ધાર કરી એ વર્ગે ખરેખરૂં પોતાનું કર્તવ્ય કર્યું છે, તેને પૂર્ણ ધન્યવાદ આપતાં તેના સ્તુતિ કર્વેને આ પૂર્ણ સહાય કરનાર સ્વર્ગસ્થ શેઠ ખીઅસી કરમણના આરાકિત પુત્રોને પણ અમે પૂર્ણ ધન્યવાદ આપીએ છીએ, અને આવા કાર્યમા બીજા મહરથોને અનુકરણ કરવાની પ્રાર્થના કરી, તે વર્ગનો સર્વદા અભ્યુદય ધમ્મીએ છીએ

લેખક—મુનિ જુહિયાગર—શ્રી. વિશ્વપુત્ર.

મી જૈન ધર્મ વિદ્યા પ્રચારક વર્નના અધિપતિ ચોગ્ય—શ્રી પારીતપ્પા

નિરોપ ધર્મ લાલ પૂર્વક માનુષ થાય કે તમારી તરફથી અભિપ્રાયો અપણ કરેના અથો જોય કે (ધર્મ સમ્રાટ ભાગ ૧ લો ભાષાતર સાથે ધર્મ રત્ન પ્રકરણ ભાગ ૧ લો ભાષાતર સાથે તથા પ્રવૃત્તિ ચરિત્ર ભાષાતર સાથે ભાગ ૧—૨) એ અથો આપ્યા, તે વાચતા અતિ જ્ઞાનદ સાથે અભિપ્રાય છે કે ઉપરના અથો પૈરી તથા ધર્મ રત્ન ભાગ ૧ લામા આવેના એકપીઠ શુશોનુ સચિરતર [૨૫૮] વિવેચ્ય કીધેતુ છે, તે વાચનારને અતિ બોધાયક ને લાભદાયક છે તેમ છાપ પશુ સારી ને શુદ્ધ છે પ્રવૃત્તિ ચરિત્ર પશુ સારૂ રસીક ને શુદ્ધ ભાષાતર સાથે છપાવી બહાર પાડેતુ છે તે અતિ ઉત્તમ છે, ને તે કથા અચ્છ કરના અમે તેવાને ધનની દ્ર અદા થાય તેમ છે પુવાન્ત અથ બહુ સારા, ધર્મનો સ પૂર્ણ બોધ કરનારા ને ગમણીય છે, માટે તમામ આવક લા ઇએએ તે અથો અનરૂપ રાખવા ચોગ્ય છે આવો મળેનો વખત જાનને માટે ઉત્તમ છે દરેક જૈન બધુએએ આવા ભાષાતરની એક એક પ્રત ગ્રહણ કરવી જોઈએ અથોનાં ભાષાતરથી જૈનોમા ધણો લાભ થાય છે ભાષાતર જેવી દમથી તથા સુધારાથી કવુ જોઈએ તે પ્રમાણે થયુ છે ધર્મ રત્ન પ્રકરણ અને ધર્મ સમ્રાટને કદી સામજીવાનો વખત પણ આનંદને મળી શકે નહિ તેના બંને શુરૂર ભાષામા ઘેર બેગ મગાના જેવો સમય મળ્યો છે તેનુ સાચક કરવુ જોઈએ મારનાડ, માળવા પન્થની તથા બગાળી જૈનોને માટે કે જે શુરૂર ભાષાનુ જ્ઞાન નહિ ધરાવતા હોય તેને માટે હિંદુસ્થાની ભાષામા ભાનાતર થવાની આવશ્યકતા છે **इत्येव शांतिः शांतिः-**

શ્રીચંદ્ર કુમાર

યાને

આનંદ મંદીર.

આવક વર્ષનું રહસ્ય દર્શાવનાર ઉત્તમ નોવેલ.

ઉપરના નામનું નોવેલ અમારા તરફથી ઇપાઇ પ્રસિદ્ધ થયેલું છે આ અથવા વસ્તુ સંજ્ઞામાં “ શ્રીચંદ્ર કુમાર ” ના ચરિત્રનો વિષય છે, જે અતિ મનોહર અને બોધક છે, એટલુંજ નહિ પણ તે વિષય એટલો તો ગમિક છે કે તે વાંચવામાં ધણે આનંદ થાય છે મિત્રાણ શ્રી જૈન ધર્મ તત્ત્વનો બોધ થાય, એવી યોગ્યતા આ અથવા પ્રવેશ થયેલે દેવી છે, જેથી વાચક વગરે આ દેવી સાથે ધર્મ જ્ઞાનો અમૂલ્ય લાભ પ્રાપ્ત થઈ શકે તેવું છે આ અનુ રોચન ૮ પેઝ ૪૧૦ પૃષ્ઠનો સુદર ગ્રંથમાં અને સુદર અક્ષરોથી ઇપાઇ પ્રસિદ્ધ થયેલ છે અને બાઈબીંગ સુગોબિત કરાવ્યું છે વાંચનારો સુગમતાથી લાભ લેવા બની શકે, માટે તેની કિંમત માત્ર રૂ. ૧૦ થી રૂ. ૨૦ છે નીચેને શીરનામે લખેા પુસ્તક વી પી થી મોઢનશુ પોસ્ટેજ ભુદ્ધ પડશે

આવિકા ભૂપણ.

આવક સંસારના ઉત્તમ ચારિત્ર રૂપ બોધક નોવેલ.

ઉપરના નામનું પુસ્તક અમારા તરફથી ઇપાઇ પ્રસિદ્ધ થયું છે આ અથવાનો ચારિત્રનો વિષય ધણે રસિક, બોધક અને મનોહર છે વગી નીતિ અને ઉચ્ચ સદ્ગુણના વલુનથી ભરપૂર છે જ્ઞાનો પ્રસંગ અતિ અદ્ભૂત ને રસિક હોવાથી વાંચનારને બહુજ પ્રિય થઈ પડે તેવો છે, ઉપરાંત સ્થળે સ્થળે કથાના પ્રસંગમાં આવક વર્ષનું રહસ્ય ઉત્તમ રીતે દર્શાવ્યું છે ભાષા ધણી સરલ છે આનિ-ઓને ખાસ વાચના યોગ્ય પુસ્તક છે પુસ્તક વાંચનારથી તેની રસિકતા અને ઉત્તમતાની ખાતરી વરો પુસ્તકનું કદ રોચન બાર પેઝ ફા ૩૪ પૃષ્ઠ ૪૦૮નું છે તેનું બાઈબીંગ ગ્રામ્ય પાકુ અને અપવાળુ ધણું સુદર કરાવ્યું છે છતાં સર્વો લાભ લેવા બની શકે તે માટે તેની કિંમત ફક્ત રૂ. ૧૨ આના જેટલી ભુજ રાખવામાં આવી છે પોસ્ટેજ ભુદ્ધ પડશે પુસ્તક વી પી થી મોઢનીશુ નીચેને શીરનામે લખેા

શ્રી જૈન વર્ષ વિદ્યા પ્રસારક વર્ગ પાલીતાણા.

જાહેરખાતર.

શ્રી પાત્તીતાજી જૈન ધર્મ વિદ્યા પ્રસારક વર્ગ તરફથી પ્રસિદ્ધ થએલા પુસ્તકો,

૧	શ્રી ધર્મેશ્વર પ્રકરણ ભાગ ૧ લો રોયન શરમ ૭૫ પાના ૬૦૦	૨-૦-૦
૨	શ્રી ધર્મ ૨ ન પ્રકરણ ભાગ ૨ જો રોયન શરમ ૬૭ પાના ૫-૬	૧-૮-૦
૩	શ્રી ધર્મ રત્ન પ્રકરણ ભાગ ૩ જો (૭પાપ છે)	૧-૦-૦
૪	શ્રી ધર્મ સમ્રાટ ભાગ ૧ લો રોયન શરમ ૩૩ પાના ૨૬૪	૧-૦-૦
૫	શ્રી જૈન તત્ત્વા સ ભાગ ૧ લો રોયન શરમ ૫૦ પાના ૪૦૦	૧-૦-૦
૬	શ્રી જૈન તત્ત્વાર્થ ભાગ ૨ જો રોયન શરમ ૫૦ પાના ૪૦	૧-૦-૦
૭	શ્રીચક્રમાર (આનંદ મદીર નોવેન) રોયન શરમ ૫૪ પાના ૪૩૦	૧-૦-૦
૮	શ્રી આલોકા બુદ્ધ પ્રથમ અત્કાર રોયલ શરમ ૩૪ પાના ૨૩૫	૦-૧૨-૭
૯	શ્રી શ્રેણિક ચરિત્ર ભાગ ૧ લો રોયન શરમ ૩૨ પાના ૨૫૬	૦-૮-૦
૧૦	શ્રી પ્રદ્યુમ્ન ચરિત્ર ભાગ ૧ લો ડેમી શરમ ૩૦ પાના ૨૪૦	૦-૮-૦
૧૧	શ્રી પ્રદ્યુમ્ન ચરિત્ર ભાગ ૨ જો ડેમી શરમ ૩૮ પાના ૩૦૪	૦-૮-૦
૧૨	શ્રી દુનિયાનો સૌથી પ્રાચીન ધર્મ ડેમી શરમ ૨૫ પાના ૨૦૦	૦-૧૨-૦
૧૩	શ્રી ધર્મ ચરિત્ર રોયલ શરમ ૧૦ પાના ૧૬૦	૦-૩-૦
૧૪	શ્રી પુરુષાર્થસિદ્ધિ ડેમી શરમ ૭ પાના ૧૧૨	૦-૨-૦
૧૫	શ્રી આનંદ ભાગ્યવાનભાણા ડેમી શરમ ૭ પાના ૧૧૨	૦-૨-૦
૧૬	શ્રી સુખ પ્રાપ્તિના સાધનો ડેમી શરમ ૧૦ પાના ૧૬૦	૦-૩-૦
૧૭	શ્રી આનંદ રત્નાવળી પ્રથમ રત્ન ડેમી શરમ ૫ પાના ૮૦	૦-૧-૬
૧૮	શ્રી આનંદ મંગલ રત્નાવળી ડેમી શરમ ૨૧ પાના ૪૦	૦-૧-૦
૧૯	શ્રી આચાર પ્રદીપ પ્રથમ ભાષાતર ભાગ ૧-૨	૧-૪-૦
૨૦	શ્રી સુલુવર્મા સસ ડેમી શરમ ૫૧ પાના ૪૦૮	૧-૦-૦
૨૧	શ્રી આલોકા શિક્ષણ રહસ્ય ડેમી શરમ ૫૧ પાના ૮૮	૦-૨-૬
૨૨	શ્રી જૈન ધર્મની પહેલી એપીકી ડેમી શરમ ૨૦ પાના ૧૬૦	૦-૧-૦
૨૩	શ્રી રાહલી સમ્રાટ ડેમી શરમ ૫ પાના ૪૦	૦-૧-૬
૨૪	શ્રી જૈન ધર્મ પ્રવેશ પોથી ભાગ ૧-૨-૩-૪ (૭પાપ છે)	

આ પુસ્તકો પકતર કીમને કાઢ પણ નરાની આપણા રાખ્યા વગર વેચવામાં આવે છે, માટે દરેક ગૃહસ્થ પોતાના શ્રેય માટે તેની નકલો ખરીદ કરશે, એવી આશા છે એ પુસ્તકોના આવકેના પૈસા જ્ઞાનમાં ખરચાશે, માટે એક પથ ને દો કાજ થવા જેવું છે દરેક પુસ્તકનું ટપાલ ખર્ચ જુદું પડશે નીચેને શીરનામે લખવું

શ્રી જૈન ધર્મ વિદ્યા પ્રસારક વર્ગ—પાત્તીતાજી,

